

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Raport anual
2019

Raport anual
2019

NOTE

Raportul anual 2019 a fost analizat și aprobat de Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României în ședința din 22 iunie 2020 și a fost înaintat Parlamentului României în conformitate cu prevederile Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României.

Datele statistice utilizate sunt cele disponibile la data de 19 iunie 2020. Unele au caracter provizoriu, urmând a fi revizuite în publicațiile ulterioare ale Băncii Naționale a României. Datorită rotunjirilor este posibil ca totalurile să nu corespundă exact sumei componentelor sau să apară mici diferențe față de variațiile procentuale indicate în grafice sau tabele.

Sursa datelor statistice utilizate la realizarea graficelor și a tabelelor a fost indicată numai atunci când acestea au fost furnizate de alte instituții.

Toate drepturile rezervate.

Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României,
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52
website: <http://www.bnr.ro>

ISSN 1453-3936 (versiune tipărită)

ISSN 1584-0913 (versiune *online*)

ISSN 1584-0913 (versiune e-Pub)

Cuprins

Sinteză	8
<hr/>	
Capitolul 1. Contextul internațional și evoluții macroeconomice interne	18
<hr/>	
1. Contextul internațional	19
Caseta 1. Revenirea protecționismului și implicațiile asupra activității economice globale	20
Caseta 2. Dezbateri și reconfigurări recente privind unele abordări ale băncilor centrale	28
2. Evoluții macroeconomice interne	35
2.1. Activitatea economică	35
Caseta 3. Încrederea consumatorilor și activitatea economică	37
Caseta 4. Inegalitatea de gen din perspectiva câștigurilor salariale din România	52
2.2. Prețuri și costuri	56
2.3. Evoluții fiscale	61
Caseta 5. Impactul măsurilor fiscal-bugetare asupra evoluției balanței bunurilor	63
Capitolul 2. Banca Națională a României în cadrul Sistemului European al Băncilor Centrale și al altor organisme și foruri constituite la nivelul UE	68
<hr/>	
1. Participarea BNR la structurile europene	69
1.1. Participarea la reuniunile Consiliului General al BCE	70
1.2. Participarea BNR la structurile și substructurile SEBC în componentă extinsă	70
1.3. Participarea BNR la CERS	70
1.4. Participarea BNR la activități de cooperare tehnică	71
Caseta 6. Cooperarea tehnică	71
1.5. Participarea BNR la structuri și substructuri de lucru ale Autorității Bancare Europene	73
1.6. Participarea BNR la structuri ale Consiliului UE și ale CE	73
1.7. Participarea BNR la procesul de transpunere, implementare și notificare a legislației Uniunii Europene	74
1.8. Diseminarea informațiilor dobândite de reprezentanții BNR în urma participării la formațiunile de lucru ale instituțiilor europene	75
1.9. Participarea BNR la platforma comună de lucru cu autoritățile statului pe probleme de afaceri europene	75
2. Evoluții privind politicile economice și financiar-bancare la nivel european	76

2.1. Semestrul european	76
2.2. Evoluții privind instituirea unui Sistem European de Garantare a Depozitelor (SEGD)	77
Caseta 7. Implicarea BNR în pregătirea și exercitarea Președinției rotative a Consiliului UE	78
Capitolul 3. Politica monetară a Băncii Naționale a României	80
1. Obiectivul politicii monetare	81
2. Deciziile de politică monetară	81
Caseta 8. Conduita politicilor monetare ale băncilor centrale majore și ale celor din regiune în anul 2019	83
Caseta 9. Evoluția creditului acordat sectorului privat și a lichidității din economie	93
3. Utilizarea instrumentelor politicii monetare	102
4. Orientările politicii monetare	106
Capitolul 4. Stabilitatea financiară	114
1. Rolul BNR în implementarea cadrului macroprudențial	115
2. Principalele evaluări privind stabilitatea financiară	118
2.1. Îndatorarea companiilor nefinanciare și a populației	118
Caseta 10. Riscurile la adresa stabilității financiare provenind dinspre finanțarea externă a companiilor	119
Caseta 11. Riscurile climatice și implicațiile asupra stabilității financiare	123
Caseta 12. Ciclul pieței imobiliare comerciale	127
2.2. Sectorul bancar	129
2.3. Sectorul financiar nebanca	136
2.4. Piețele financiare	137
3. Instrumente de sprijin pentru supravegherea prudențială și stabilitatea financiară	138
3.1. Centrala Riscului de Credit	138
3.2. Centrala Incidentelor de Plăți	140
Capitolul 5. Autorizarea și reglementarea instituțiilor financiare	142
1. Autorizarea și notificarea instituțiilor financiare	143
2. Cadrul de reglementare pentru instituțiile de credit	144
3. Cadrul legislativ pentru instituțiile care intră în sfera de reglementare a Băncii Naționale a României	146
4. Orientări ale activității de reglementare în anul 2020	151
Capitolul 6. Supravegherea prudențială a instituțiilor financiare	154
1. Supravegherea instituțiilor de credit	155
1.1. Dimensiunea și structura sectorului bancar	155

1.2. Performanța sectorului bancar	157
1.3. Evaluarea riscurilor din activitatea bancară	166
2. Supravegherea schemelor de garantare	169
3. Supravegherea instituțiilor financiare nebankare, a instituțiilor de plată și a instituțiilor emitente de monedă electronică	170
3.1. Instituțiile financiare nebankare	170
3.2. Instituțiile de plată	174
3.3. Instituțiile emitente de monedă electronică	174
4. Monitorizarea aplicării sancțiunilor internaționale, prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului	174
Capitolul 7. Consolidarea funcției de rezoluție bancară a Băncii Naționale a României	182
1. Planificarea și pregătirea rezoluției	183
1.1. Activitatea curentă de planificare a rezoluției	183
1.2. Adoptarea deciziilor privind cerința minimă de fonduri proprii și datorii eligibile (MREL) – element-cheie al ciclului de planificare aferent perioadei 2018-2019	185
1.3. Sistemul de raportare a informațiilor pentru planificarea rezoluției	185
2. Comunicare și cooperare națională și internațională	186
3. Fondul de rezoluție bancară	187
4. Alte proiecte pe linia rezoluției bancare	187
Capitolul 8. Emisiunea de numerar	190
1. Evoluția numerarului aflat în afara sistemului bancar	191
2. Plățile și încasările în numerar ale BNR în relația cu instituțiile de credit/Trezoreria statului	193
3. Activitatea de procesare a numerarului și de retragere din circulație a numerarului necorespunzător	195
4. Emisiunile numismatice	196
5. Falsurile depistate în cazul monedei naționale	199
Capitolul 9. Sisteme de plăți și de decontare	200
1. Sistemul ReGIS	201
2. Sistemul SaFIR	203
3. Sistemul TARGET2-România	204
4. Autorizarea și monitorizarea sistemelor de plăți și a sistemelor de decontare	207
Capitolul 10. Administrarea rezervelor internaționale	212
1. Evoluția rezervelor internaționale ale României în anul 2019	213
2. Administrarea rezervelor internaționale într-un climat economico-financiar global tensionat, caracterizat de o revenire economică fragilă, dar cu potențial de stabilizare	214

2.1. Evoluțiile economice și financiare externe	214
2.2. Modul de realizare a obiectivelor strategice	217
Capitolul 11. Balanța de plăți și poziția investițională internațională a României	220
1. Contul curent și contul de capital	221
2. Contul financiar	223
3. Poziția investițională internațională a României	224
Capitolul 12. Relațiile financiare internaționale	228
1. Fondul Monetar Internațional	229
2. Grupul Băncii Mondiale	230
3. Banca Reglementelor Internaționale	230
4. Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare	231
5. Banca Asiatică pentru Investiții în Infrastructură	231
6. Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică	232
7. Participarea Băncii Naționale a României la instituții și organizații externe	232
Capitolul 13. Convergența economiei românești și cadrul de guvernare economică în Uniunea Europeană	234
1. Convergența economiei românești	235
1.1. Stadiul procesului de convergență	235
Caseta 13. Stadiul convergenței prețurilor la nivelul Uniunii Europene. Unde se plasează România?	236
Caseta 14. Comparație regională a unor indicatori reprezentativi de convergență reală	244
1.2. Abordarea aderării la zona euro și evoluții recente în acest domeniu	250
2. Evoluții în domeniul guvernării economice în Uniunea Europeană	254
Capitolul 14. Comunicarea publică a Băncii Naționale a României	264
1. Relații publice	265
2. Educație financiară	272
3. Colecția „Biblioteca Băncii Naționale a României”	280
Capitolul 15. Statistică și cercetare economică	286
1. Activitatea statistică	287
2. Cercetarea economică	289
2.1. Modelare macroeconomică	289
2.2. Stabilitate financiară	292
2.3. Studii și analize economice	294
2.4. Orientări și obiective ale activității de cercetare în anul 2020	295

Capitolul 16. Activitatea juridică a Băncii Naționale a României	298
---	-----

Capitolul 17. Cadrul instituțional și organizarea Băncii Naționale a României	306
--	-----

1. Structura decizională și governanța corporativă	307
Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României	308
2. Relația BNR cu Parlamentul României și cu alte instituții ale statului	316
3. Evoluții organizatorice	318
3.1. Managementul resurselor umane	318
3.2. Tehnologia informației	320
Organigrama Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2019	322

Capitolul 18. Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2019	324
---	-----

1. Considerații generale	325
2. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de politică monetară	326
3. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de administrare a activelor și pasivelor în valută	327
4. Efectele contabile ale evoluției cursurilor de schimb, respectiv ale evoluției prețurilor de piață pentru activele din rezervele internaționale	328
5. Bugetul de venituri și cheltuieli al BNR pentru anul 2019	329
6. Concluzii	330
Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României La 31 decembrie 2019 (Auditate de KPMG)	333
Raportul auditorului independent	335
Bilanțul contabil la 31 decembrie 2019	338
Contul de profit și pierdere pentru anul încheiat la 31 decembrie 2019	340
Note la situațiile financiare pentru anul încheiat la 31 decembrie 2019	341

Secțiune statistică	375
----------------------------	-----

Abrevieri	384
Lista tabelor din text	385
Lista graficelor din text	386

Sinteză

În anul 2019, marcat la nivel global de temperarea ascensiunii activității economice pe fondul unui climat de incertitudine, asociat în bună măsură tensiunilor care au afectat derularea comerțului internațional, România a consemnat o creștere economică de 4,1 la sută. Ușoara decelerare (cu 0,3 puncte procentuale) față de ritmul din 2018 nu a fost acompaniată însă de o ameliorare a sustenabilității pe termen mediu și lung, tensiunile vizibile încă din anii anteriori la nivelul echilibrelor macroeconomice acutizându-se în 2019, prin majorarea deficitelor gemene.

În contextul caracterului lax al politicii veniturilor și al persistenței deficitului structural de forță de muncă, continuarea expansiunii absorbției interne peste potențialul economiei s-a realizat în principal pe seama consumului privat. Acesta a fost secondat însă în 2019 de investiții, cu contribuția prevalentă a segmentului privat, redresarea fiind asociată în special dinamizării lucrărilor de construcții. Întrucât capacitatea ofertei autohtone de a acomoda creșterea cererii interne a rămas limitată, importurile s-au majorat într-un ritm superior celui al exporturilor, pe parcursul cărora și-a pus amprenta încetinirea cererii externe; de altfel, impactul acesteia a fost puternic resimțit la nivelul producției industriale din România, care s-a diminuat în 2019 pentru prima dată în ultimul deceniu. În aceste condiții, deficitul de cont curent s-a majorat la 4,6 la sută din PIB (față de 4,4 la sută în 2018), evoluție însoțită și de o structură mai puțin favorabilă a acoperirii sale. Astfel, investițiile străine directe și fluxurile înregistrate în contul de capital și-au redus la 80 la sută ponderea în finanțarea dezechilibrului extern (de la circa 83 la sută în anul anterior).

În ceea ce privește deficitul bugetului general consolidat, acesta s-a situat la 4,3 la sută din PIB (conform metodologiei SEC 2010), cel mai ridicat nivel din Uniunea Europeană. Depășirea substanțială a plafonului de 3 la sută din PIB prevăzut de Pactul de stabilitate și creștere, în proximitatea căruia a evoluat deficitul bugetar în anii anteriori, a fost provocată de continuarea conduitei prociclice a politicii fiscale – care a fost de natură a determina și dezechilibrarea evidentă a mixului de politici economice, prin plasarea unei poveri suplimentare considerabile în sarcina politicii monetare – și a condus la deschiderea procedurii de deficit excesiv (prin decizia adoptată de către Consiliul UE în aprilie 2020).

Rata anuală a inflației a încheiat anul 2019 la 4 la sută, după ce și pe parcursul acestuia s-a situat – cu excepția lunii ianuarie și a perioadei septembrie-octombrie – la niveluri superioare intervalului de variație asociat țintei staționare multianuale (2,5 la sută \pm 1 punct procentual), șocuri tranzitorii de natura ofertei suprapunându-se presiunilor inflaționiste exercitate de factorii fundamentali.

Încă din primele luni ale anului, rata anuală a inflației a manifestat o tendință ascendentă, ca urmare a evoluțiilor consemnate la nivelul unor componente exogene (produse ale căror prețuri manifestă volatilitate ridicată, tutun), dar și a impactului noii taxe

impuse sectorului telecom, cărora li s-au alăturat ulterior efectele majorării cotațiilor internaționale ale unor materii prime agroalimentare (mai ales în cazul cărnii de porc, pe fondul extinderii epidemiei de pestă porcină). În același timp, în condițiile accentuării caracterului expansionist al politicii fiscale și al celei de venituri, precum și ale tensiunilor existente pe piața muncii, presiuni inflaționiste au continuat să decurgă din persistența excedentului de cerere agregată și din evoluția costurilor salariale; în acest context, rata anuală a inflației de bază (care elimină prețurile administrate, pe cele volatile, precum și pe cele ale produselor din tutun și ale băuturilor alcoolice) a evoluat, de asemenea, pe o traiectorie ascendentă, atingând 3,7 la sută în luna decembrie.

În anul 2019, moneda națională a consemnat o depreciere nominală față de euro de 2 la sută (pe baza valorii medii a cursului de schimb pentru anul 2019 față de cea din 2018). Impactul episoadelor de amplificare a volatilității pe piața financiară internațională asupra cursului de schimb leu/euro a fost relativ redus în 2019 (inclusiv în contextul unui diferențial relativ înalt al ratei dobânzii), evoluțiile în plan intern fiind cele care au exercitat influențe mai vizibile. Acestea au decurs inițial din îngrijorările generate de introducerea taxei asupra activelor financiare ale instituțiilor de credit, iar spre finalul anului, din indiciile unei deteriorări pronunțate a poziției fiscale.

În acest mediu de implementare dificil, adecvarea conduitei politicii monetare din perspectiva asigurării stabilității prețurilor pe termen mediu a implicat menținerea ratei dobânzii de politică monetară la nivelul de 2,50 la sută pe an pe parcursul întregului an, în condițiile imprimării și păstrării unui control strict al băncii centrale asupra lichidității de pe piața monetară începând cu luna aprilie 2019. În mod complementar, rata dobânzii pentru facilitatea de depozit și rata dobânzii pentru facilitatea de creditare au fost menținute la 1,50 la sută pe an, respectiv la 3,50 la sută pe an, iar ratele rezervelor minime obligatorii aplicate pasivelor în lei și în valută ale instituțiilor de credit au fost păstrate la 8 la sută (însă un nou pas în sensul armonizării acestora cu cele practicate de Banca Centrală Europeană avea să fie consemnat în februarie 2020, prin reducerea ratei aferente pasivelor în valută la 6 la sută).

Componentele cadrului operațional al politicii monetare au continuat să fie utilizate într-un mod activ și flexibil, un rol important revenind gestionării lichidității de pe piața monetară, într-un context marcat, printre altele, de creșterea impactului operațiunilor Trezoreriei statului – asociată relaxării considerabile a execuției bugetare și refinanțării datoriei publice –, de deteriorarea echilibrului extern, cu potențiale implicații asupra cursului de schimb al leului, dar și de introducerea în luna mai 2019 a noului indice de referință pentru creditele acordate populației (IRCC).

Abordarea de ansamblu a BNR a vizat prevenirea creșterii mai ample a ratei anuale a inflației pe parcursul anului 2019, precum și readucerea ulterioară a acesteia în linie cu ținta staționară, inclusiv prin ancorarea anticipațiilor inflaționiste pe orizontul de timp mai îndepărtat, în condiții de protejare a stabilității financiare. Au fost astfel create premisele revenirii ratei anuale a inflației la un nivel situat în interiorul intervalului țintei în primul trimestru al anului 2020 (3 la sută în lunile februarie și martie).

Date fiind situația generată de pandemia COVID-19 și necesitatea de a acționa pentru atenuarea impactului acesteia asupra populației și companiilor, la data de 20 martie

2020 Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României a adoptat, într-o ședință de urgență, un pachet cuprinzător de măsuri. Astfel, rata dobânzii de politică monetară a fost redusă cu 0,50 puncte procentuale, la 2,0 la sută pe an, iar coridorul simetric format în jurul acesteia de ratele dobânzilor la facilitățile permanente a fost îngustat la $\pm 0,5$ puncte procentuale. Totodată, deciziile au vizat furnizarea de lichiditate instituțiilor de credit prin intermediul operațiunilor reversibile cu titluri de stat, în vederea asigurării funcționării fluente a pieței monetare și a altor segmente ale pieței financiare, precum și cumpărarea de titluri de stat în lei de pe piața secundară, în scopul consolidării lichidității structurale din sistemul bancar, care să contribuie la finanțarea în bune condiții a economiei reale și a sectorului public.

Într-un context marcat de incertitudini neobișnuit de înalte asociate perspectivei inflației și ritmului redresării economiei ulterior eliminării graduale a măsurilor restrictive impuse de criza generată de pandemie, Consiliul de administrație al BNR a hotărât în data de 29 mai 2020 reducerea ratei dobânzii de politică monetară cu 0,25 puncte procentuale, la nivelul de 1,75 la sută pe an. Totodată, a fost decisă diminuarea la 1,25 la sută pe an, de la 1,50 la sută pe an, a ratei dobânzii pentru facilitatea de depozit și la 2,25 la sută pe an, de la 2,50 la sută pe an, a ratei dobânzii aferente facilității de creditare. În condițiile unui deficit de lichiditate pe piața monetară, Consiliul de administrație al BNR a hotărât continuarea efectuării de operațiuni *repo* și a cumpărării de titluri de stat în lei de pe piața secundară, cu păstrarea stabilității pe piața financiară.

Pentru a veni în întâmpinarea posibilei apariții a unui necesar semnificativ de lichiditate în euro, în contextul disfuncționalităților pieței manifestate pe fondul șocului indus de pandemia COVID-19, Banca Centrală Europeană și Banca Națională a României au convenit asupra unui aranjament în cadrul căruia se va furniza BNR lichiditate în euro prin intermediul unei linii *repo*. În baza acesteia, BNR va putea împrumuta de la BCE până la 4,5 miliarde euro, iar scadența maximă a fiecărei trageri va fi de 3 luni. Linia *repo* va rămâne în vigoare până la data de 31 decembrie 2020, cu posibilitatea de prelungire.

Instrumentele și mijloacele specifice de comunicare și explicare detaliată a rațiunilor deciziilor de politică monetară au continuat să fie utilizate intens de către BNR. Prin intermediul acestora a fost promovată în 2019, dar și în prima parte a anului 2020, importanța aplicării unui mix coerent de politici macroeconomice și a efectuării unor reforme structurale consistente, de natură a întări capacitatea economiei românești de a face față unor evoluții adverse. Totodată, un mix echilibrat este necesar și din perspectiva evitării pe viitor a unei împovărări excesive a politicii monetare, care ar provoca efecte nefavorabile în economie. De altfel, în ceea ce privește cea mai bună contribuție pe care banca centrală o poate avea la realizarea unei creșteri economice durabile, aceasta constă în asigurarea atât a stabilității prețurilor, cât și a celei financiare.

Pe parcursul anului 2019, nivelul agregat al riscurilor sistemice la adresa stabilității financiare s-a aflat în creștere, chiar dacă nu au fost identificate riscuri severe. Au fost evaluate la un nivel ridicat riscurile legate de tensionarea echilibrelor macroeconomice, de reducerea încrederii investitorilor în economiile emergente, precum și de cadrul legislativ incert și impredictibil în domeniul financiar-bancar. Acest din urmă risc

a cunoscut o accentuare în primele luni ale anului, mai ales în contextul adoptării neașteptate, la finele anului 2018, a OUG nr. 114/2018, prin care a fost introdusă taxa pe activele financiare, ale cărei potențiale efecte adverse – generate de legarea acestora de cotații reprezentative ale pieței monetare interbancare (și, în consecință, de conduita politicii monetare) și de includerea tuturor activelor financiare în baza sa de calcul – au fost diminuate ulterior, prin modificările aduse de OUG nr. 19/2019; taxa pe active financiare a fost eliminată începând cu anul 2020, conform OUG nr. 1/2020.

Sectorul bancar românesc s-a menținut în 2019 pe coordonate adecvate din perspectivă macroprudențială, indicatorii de solvabilitate și lichiditate înregistrând valori superioare mediilor europene. Totodată, rezultatele testării la stres a lichidității și a solvabilității au confirmat capacitatea băncilor de a face față unor evoluții adverse. Calitatea activelor bancare a continuat să se îmbunătățească pe parcursul anului 2019, tendința fiind susținută de menținerea unui instrument macroprudențial specific, respectiv amortizorul de capital pentru riscul sistemic, calibrat în funcție de valorile medii anuale consemnate de doi indicatori (rata creditelor neperformante și gradul de acoperire cu provizioane) și care se aplică începând cu 30 iunie 2018. Astfel, rata creditelor neperformante și cea a restructurărilor creditelor au evoluat pe o traiectorie descrescătoare (până la 4,1 la sută și, respectiv, 2,5 la sută în decembrie 2019), ambele încadrându-se în intervalul de risc intermediar definit de ABE, în timp ce gradul de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante a crescut, depășind pragul de 60 la sută (în timp ce media europeană a fost de 44,6 la sută). În ceea ce privește profitabilitatea sectorului bancar, rentabilitatea activelor (1,4 la sută) și rentabilitatea financiară (12,3 la sută) au înregistrat ușoare scăderi față de anul anterior (inclusiv în contextul cheltuielilor asociate introducerii taxei pe activele financiare), nivelurile acestora rămânând adecvate, fără a fi însă excesive.

Creditul acordat sectorului privat și-a păstrat și în 2019 traiectoria ascendentă (ritm anual de creștere de 6,6 la sută în decembrie 2019), componenta în lei fiind cea care a consemnat o dinamică mai înaltă, situată în proximitatea palierului de două cifre. În aceste condiții, a avut loc o consolidare a ponderii împrumuturilor în lei în creditul acordat sectorului privat, nivelul de 67,6 la sută atins în decembrie 2019 fiind cel mai ridicat înregistrat din 1996; această evoluție este una favorabilă atât din perspectiva reducerii riscului valutar, cât și din cea a îmbunătățirii mecanismului de transmisie a politicii monetare. În 2019 a fost consemnată o îngustare a ecartului pozitiv de ritm dintre creditele destinate populației și cele oferite companiilor, dar orientarea încă preponderentă către *retail* a modelului de creditare al băncilor este reflectată de faptul că, la finele anului, 53,5 la sută din totalul creditelor acordate sectorului privat erau reprezentate de împrumuturi pentru populație. La nivelul componentelor acestora din urmă, majorarea fluxului de credite ipotecare a fost temperată în 2019 de diminuarea finanțărilor acordate în cadrul programului guvernamental „Prima casă”, în timp ce o intensificare notabilă a activității s-a înregistrat pe segmentul creditelor de consum negarantate.

Pentru a preveni o deteriorare a standardelor de creditare și o creștere excesivă a îndatorării, la 1 ianuarie 2019 a intrat în vigoare un plafon de 40 la sută pentru gradul total de îndatorare a persoanelor fizice, din care maximum jumătate poate proveni din creditarea în valută. Această măsură prudențială introdusă de BNR se aplică atât

în sectorul bancar, cât și în cazul instituțiilor financiare nebankare, ceea ce permite un tratament uniform la nivelul pieței creditului și limitează eventualele oportunități de arbitraj al reglementării de către instituțiile financiare.

În prima parte a anului 2020, pe fondul confruntării cu provocarea majoră reprezentată de pandemia COVID-19, printre măsurile adoptate de BNR pentru a reduce impactul negativ asupra sistemului financiar românesc, precum și asupra economiei reale, se numără și cele care vizează aplicarea instrumentelor de politică macroprudențială. Astfel, BNR, în calitate de autoritate competentă, a făcut uz de flexibilitatea oferită de cadrul de reglementare în privința cerințelor de natură macroprudențială, permițând instituțiilor de credit să utilizeze temporar amortizoarele de capital anterior constituite, cu scopul de a sprijini implicarea băncilor în finanțarea economiei reale. De asemenea, în concordanță cu acțiunile întreprinse în acest sens la nivel european, BNR a permis băncilor neîncadrarea în nivelul minim al indicatorului de lichiditate, în vederea utilizării rezervelor de lichiditate pentru a contribui la o bună funcționare a sectorului bancar și a ajuta instituțiile de credit în asigurarea de fonduri suficiente firmelor și populației.

O contribuție substanțială la consolidarea credibilității externe a României revine situării la un nivel confortabil a rezervelor sale internaționale, plasarea indicatorilor de adecvare a acestora în limitele recomandate sporind capacitatea economiei de a absorbi șocuri adverse pe piețele financiare și reducând costurile de finanțare ale statului și ale companiilor autohtone. La 31 decembrie 2019, rezervele internaționale ale României au însumat 37,45 miliarde euro, în creștere cu 650 milioane euro față de sfârșitul anului 2018 (pe fondul majorării, din punct de vedere valoric, a rezervei de aur cu 789 milioane euro, ca urmare a ascensiunii prețului aurului pe piața internațională, și al reducerii rezervei valutare cu 139 milioane euro). Din punct de vedere cantitativ, stocul de aur s-a menținut la nivelul de circa 104 tone, din care peste 61 de tone aflate în custodie la Banca Angliei; o acțiune de verificare la sediul acestei instituții a lingourilor a fost efectuată de către BNR în 2019, pentru al patrulea an consecutiv.

În anul 2019, BNR s-a alăturat altor bănci centrale care îndeplinesc un rol activ în promovarea investițiilor sustenabile, aceasta fiind o tendință recentă, dar tot mai vizibilă, la nivel global. Astfel, BNR a început să investească în obligațiuni sustenabile, demersul vizând în prima fază obligațiunile „verzi” și alte titluri din această categorie emise de emitenții deja aprobați, care sunt caracterizate de același risc de credit precum obligațiunile convenționale ale acestora.

Din perspectiva participării Băncii Naționale a României la activități de cooperare interinstituțională, în anul 2019 au avut loc evoluții notabile.

Procesul de exercitare a Președinției rotative a Consiliului Uniunii Europene, deținută în premieră de România în perioada 1 ianuarie – 30 iunie 2019, a presupus un efort concertat al tuturor instituțiilor și autorităților publice de la nivel central. BNR a susținut eforturile de adoptare a dosarelor legislative din domeniul serviciilor financiar-bancare aflate pe agenda de lucru a Președinției. Dintre cele 11 dosare în care banca centrală a fost implicată, șapte au fost finalizate, pentru două s-au obținut

acorduri generale la nivelul Consiliului UE, iar pentru celelalte două lucrările au continuat la nivelul Consiliului UE și după încheierea mandatului României. Totodată, implicarea BNR în acest exercițiu important s-a realizat și pe alte două paliere principale: organizarea la sediul său a unei serii de reuniuni informale în marja acestui mandat și colaborarea cu misiuni diplomatice ale României în diverse state membre ale UE în cadrul unor acțiuni de comunicare.

În planul coordonării supravegherii sistemului financiar național, cooperarea între autorități s-a derulat în cadrul CNSM. Primele două reuniuni din 2019 ale acestui organism au fost consacrate dezbaterii studiului realizat de Banca Națională a României privind impactul taxei pe active financiare asupra instituțiilor de credit, activității de creditare și creșterii economice (introdusă prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2018), precum și discutării concluziilor grupului interinstituțional format din reprezentanți ai Ministerului Finanțelor Publice și ai Băncii Naționale a României referitoare la acest act normativ. Ca urmare a discuțiilor purtate în acest cadru, CNSM a identificat posibile scenarii de adaptare a OUG nr. 114/2018, iar în luna martie 2019 deficiențele semnalate au fost semnificativ estompate prin adoptarea OUG nr. 19/2019. Totodată, pe parcursul anului 2019, Banca Națională a României a supus dezbaterii membrilor CNSM o serie de analize realizate în vederea adoptării măsurilor necesare îndeplinirii obiectivelor macroprudențiale. Aceste analize au vizat, printre altele, calibrarea amortizoarelor de capital, strategia privind implementarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară de către instituțiile financiare nebancale, piața titlurilor de stat, situația băncilor de economisire-creditare în domeniul locativ sau problematica deteriorării dezechilibrului extern din perspectiva stabilității macroeconomice.

În ceea ce privește cooperarea interinstituțională implicată de derularea procesului de intrare în zona euro, luna aprilie 2019 a consemnat lansarea, în cadrul unui eveniment găzduit de Academia Română, a Raportului de fundamentare a Planului național de adoptare a monedei euro. La documentele elaborate de Comisia Națională de fundamentare a Planului național de adoptare a monedei euro (raportul și planul propriu-zis) o contribuție importantă a revenit băncii centrale, în cadrul căreia a fost constituit încă din anul 2010 Comitetul de pregătire a trecerii la euro. În decursul unui deceniu de funcționare a acestui cadru formalizat de dezbateri, menit să contribuie la fundamentarea deciziilor care privesc procesul de adoptare a monedei unice europene, la reuniunile sale au participat și reprezentanți ai Administrației Prezidențiale, Ministerului Finanțelor Publice, Ministerului Afacerilor Externe sau ai altor ministere cu un rol însemnat în derularea parcursului României către zona euro.

Dincolo de activitatea unor astfel de foruri, cooperarea instituțională dintre Guvern și Banca Națională a României se desfășoară permanent, pe multiple dimensiuni, care includ participarea unor experți ai BNR la ședințele Comisiei de planificare a fluxurilor financiare ale Trezoreriei statului sau sprijinul acordat Ministerului Finanțelor Publice de către BNR în procesul de emisiune de obligațiuni pe piețele internaționale de capital.

Dialogul constant dintre Banca Națională a României și Parlamentul României îmbracă multiple forme, printre care: (i) elaborare de puncte de vedere asupra unor proiecte

de acte normative fie la solicitarea comisiilor parlamentare, fie la cererea unor inițiatori (MFP, ANPC sau alte autorități publice) sau a Ministerului pentru relația cu Parlamentul, în vederea definitivării poziției Guvernului cu privire la respectivele proiecte legislative; (ii) formulare de puncte de vedere, realizare de materiale sau participare la discuții/reuniuni ale comisiilor de specialitate din cele două Camere ale Parlamentului pe tematici precum politică monetară, stabilitate financiară, rezoluție bancară, afaceri europene sau sisteme de plăți; (iii) interpelări punctuale adresate BNR de către senatori sau deputați.

În luna februarie 2019, membrii Consiliului de administrație al BNR au luat parte, la invitația comună a Comisiei economice, industriei și servicii și a Comisiei pentru buget, finanțe, activitate bancară și piață de capital din Senatul României și cu participarea președintelui Senatului, la întrunirea care a avut ca temă indicele ROBOR și aspecte privind eficiența operațională a sectorului bancar și nivelul intermedierei financiare abordate în ediția din decembrie 2018 a *Raportului asupra stabilității financiare*. De asemenea, în luna martie 2019, în cadrul întâlnirii la care a fost invitată de președintele Camerei Deputaților, conducerea BNR a prezentat evaluarea realizată de către banca centrală privind impactul măsurilor instituite de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2018 asupra sistemului financiar și a economiei, în general.

Consecventă în promovarea transparenței și în asumarea responsabilității instituționale, BNR și-a îndeplinit și în 2019 rolul de furnizor de informație economică de calitate, reprezentată atât de datele statistice pe care instituția le produce conform cadrului legal, cât și de analizele și lucrările de cercetare publicate. Un rol major în asigurarea comunicării atât cu publicul larg, cât și cu Parlamentul, revine rapoartelor elaborate de banca centrală. BNR transmite către președinții celor două camere ale Parlamentului și către comisiile economice nu doar *Raportul anual* (obligație statutară), ci și *Raportul asupra inflației* și *Raportul asupra stabilității financiare* – două dintre principalele instrumente de comunicare ale băncii centrale, în care sunt explicate acțiunile acesteia în vederea asigurării stabilității prețurilor și a celei financiare. Ședințele pe probleme de politică monetară ale Consiliului de administrație al BNR sunt urmate la interval de o săptămână de publicarea minuterilor, iar diverse subiecte relevante pentru activitatea băncii centrale sunt abordate în intervenții publice ale membrilor Consiliului de administrație, precum și în cadrul unor seminarii și simpozioane științifice. În 2019, pentru al doilea an consecutiv, *Raportul anual* a fost prezentat publicului larg de către guvernatorul BNR, în cadrul unei conferințe de presă.

Dată fiind importanța în creștere a comunicării *online*, BNR a continuat dezvoltarea portofoliului de tehnici și modalități de abordare a publicului larg, în conformitate cu cele mai recente tendințe din mediul digital. Relevantă pentru această preocupare este lansarea în luna decembrie 2019 a contului oficial de *Instagram*, platformă dedicată publicării de conținut vizual, demersul vizând un public care nu este neapărat specializat în domeniul economic. Prezența de ansamblu a băncii centrale pe rețelele sociale *online* a crescut în 2019, iar informațiile publicate au fost adaptate specificului fiecărui canal digital. Un rol important a revenit și în 2019 platformei-forum în cadrul căreia specialiștii BNR abordează subiecte de actualitate. Principalul canal de comunicare al băncii centrale a rămas însă *website*-ul oficial, prin intermediul căruia sunt diseminate în timp real date statistice, dar și alte tipuri de informații

(comunicate de presă, publicații, discursuri), asigurându-se astfel o transparență ridicată. Pentru a îmbunătăți experiența de navigare a vizitatorilor, la sfârșitul anului 2019 a fost demarat proiectul dezvoltării unei noi versiuni a *website*-ului BNR.

Preocupată permanent de promovarea educației financiare, Banca Națională a României s-a implicat activ în 2019 în demersuri relevante din această perspectivă. Astfel, pe parcursul anului au beneficiat de proiectele BNR în acest domeniu, multe devenite deja tradiționale, peste 50 000 de persoane (printre care numeroși elevi, studenți și cadre didactice). Pentru a se racorda la evoluțiile recente și a explora bunele practici la nivel global pe linia educației financiare, BNR a continuat să dezvolte parteneriate internaționale, colaborarea cu diverse instituții și organizații angrenate în susținerea eforturilor în acest sens fiind subordonată sporirii eficienței proiectelor sale.

La 17 aprilie 2019, cu ocazia împlinirii a 139 de ani de la înființare, Banca Națională a României a organizat „Ziua porților deschise”, oferind publicului posibilitatea de a descoperi sediul istoric al BNR (Palatul Vechi). Evenimentul s-a bucurat de un interes considerabil – aproximativ 2 500 de persoane au vizitat cele mai reprezentative spații ale acestei clădiri monumentale și au vizionat colecția numismatică, precum și expozițiile *Istoria leului, Banca Națională a României și Marea Unire, Istoria bancnotei românești și TezAur*. În aceeași zi, peste 2 900 de persoane au trecut pragul sucursalelor regionale și agențiilor BNR din țară.

Poziția financiară a Băncii Naționale a României și-a menținut soliditatea, capitalul propriu al instituției înregistrând la 31 decembrie 2019 un nivel semnificativ pozitiv, respectiv 25 562,8 milioane lei, cu 36 la sută superior celui din 2018. Acest nivel consistent al capitalului propriu întărește capacitatea BNR de a-și îndeplini atribuțiile legale naționale, precum și obligațiile care decurg din calitatea de membru al Sistemului European al Băncilor Centrale, garantându-i independența financiară și conferind credibilitate operațiunilor pe care le desfășoară.

În 2019, similar anilor anteriori, Banca Națională a României a acționat pentru asigurarea stabilității prețurilor și a stabilității financiare, precum și pentru îndeplinirea tuturor celorlalte atribuții prevăzute de lege, fără a se face apel la bugetul public. Mai mult, în condițiile preocupării manifestate pentru utilizarea eficientă a resurselor aflate la dispoziția sa, BNR a înregistrat la 31 decembrie 2019 un rezultat financiar pozitiv – ca urmare, în principal, a profitului generat de activitatea de administrare a activelor și pasivelor în valută –, virând la bugetul statului 1 437,5 milioane lei (cu 51,8 la sută mai mult decât în anul 2018).

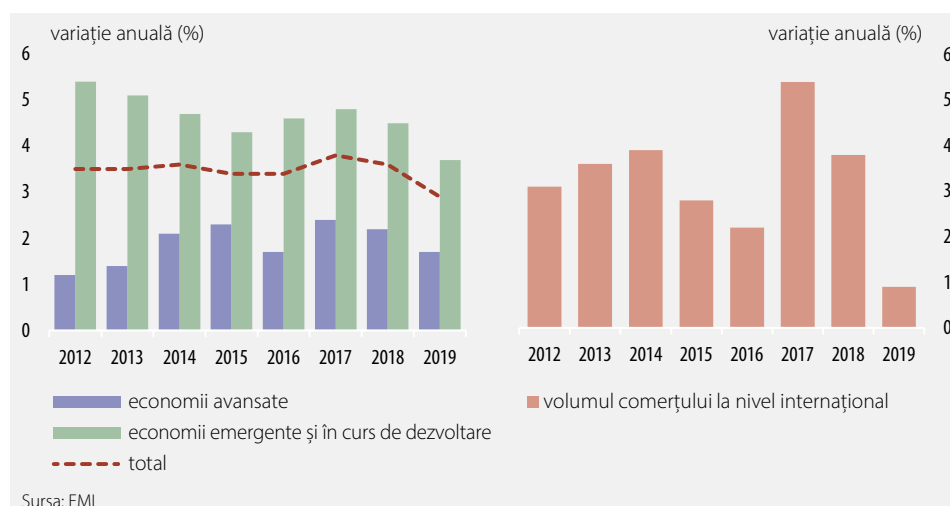

Capitolul 1

Contextul internațional
și evoluții macroeconomice interne

1. Contextul internațional

Anul 2019 a marcat o nouă decelerare a economiei mondiale, rata anuală de creștere¹ diminuându-se până la 2,9 la sută, într-un context general dominat de incertitudine și de escaladarea conflictelor comerciale (Casetă 1). Tendința s-a regăsit în slăbirea în continuare a comerțului internațional și a investițiilor, la nivelul atât al economiilor avansate, cât și al celor emergente, afectate suplimentar de tensiunile politice și sociale din anumite zone. Aplanarea conflictului economic dintre China și Statele Unite spre sfârșitul anului 2019 a contribuit la formarea unei perspective moderat-optimiste pentru 2020, însă aceasta s-a schimbat fundamental odată cu extinderea rapidă a pandemiei COVID-19 în primele luni ale anului (Grafic 1.1).

Grafic 1.1
Activitatea economică
la nivel mondial

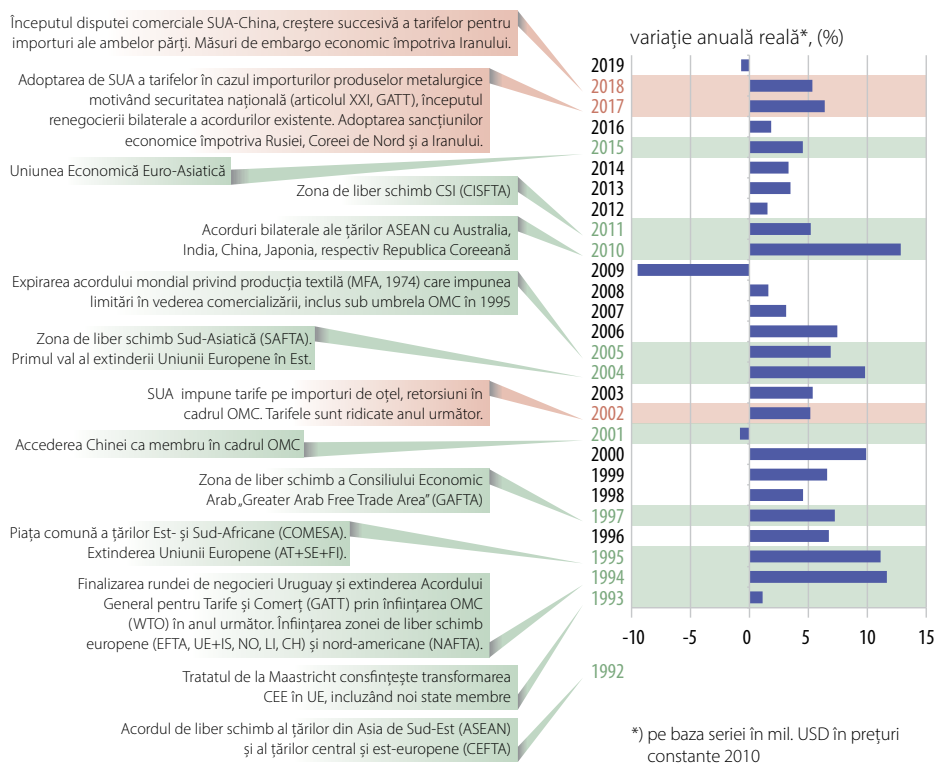
În ansamblu, economiile avansate au pierdut 0,5 puncte procentuale din ritmul anual de creștere, acesta situându-se la 1,7 la sută în anul 2019. În SUA, dinamica PIB real s-a redus cu 0,6 puncte procentuale, până la 2,3 la sută, sub impactul disipării efectului stimulilor fiscali introduși în anul 2018 și al înrăutățirii sentimentului de afaceri pe fondul conflictului comercial, investițiile fiind cea mai afectată componentă. De asemenea, în zona euro, dinamica PIB real s-a diminuat până la 1,2 la sută în 2019, ca urmare a temperării cererii externe, care a marcat atât dinamica exporturilor, cât și pe cea a formării brute de capital fix a țărilor cu expunere importantă la fluxul internațional de mărfuri. Printre economiile afectate s-a numărat și cea germană, a cărei industrie prelucrătoare a resimțit efectele contextului internațional dificil (care s-au suprapus provocărilor structurale de natură tehnologică, legate de procesul costisitor de trecere la producția de vehicule electrice), ritmul de creștere încetinind

¹ Potrivit datelor FMI.

până la 0,6 la sută (-0,9 puncte procentuale). În schimb, economia Regatului Unit a consemnat o majorare marginală de ritm (de 0,1 puncte procentuale, până la 1,4 la sută), în contextul atenuării incertitudinii cu privire la procesul de ieșire din blocul comunitar spre sfârșitul anului. O intensificare a dinamicii a înregistrat și economia Japoniei (de la 0,3 la 0,7 la sută), evoluția fiind tributară însă unui efect de bază, asociat dezastrelor naturale care au marcat anul 2018.

Caseta 1. Revenirea protecționismului și implicațiile asupra activității economice globale

În contextul manifestării tot mai pregnante în ultimii ani a unor practici comerciale protecționiste, caseta de față își propune o trecere în revistă a efectelor deja vizibile la nivelul anului 2019 (încetinirea comerțului internațional, deteriorarea sentimentului de afaceri, frânarea investițiilor) și a celor așteptate, potrivit evaluărilor instituțiilor financiare internaționale.

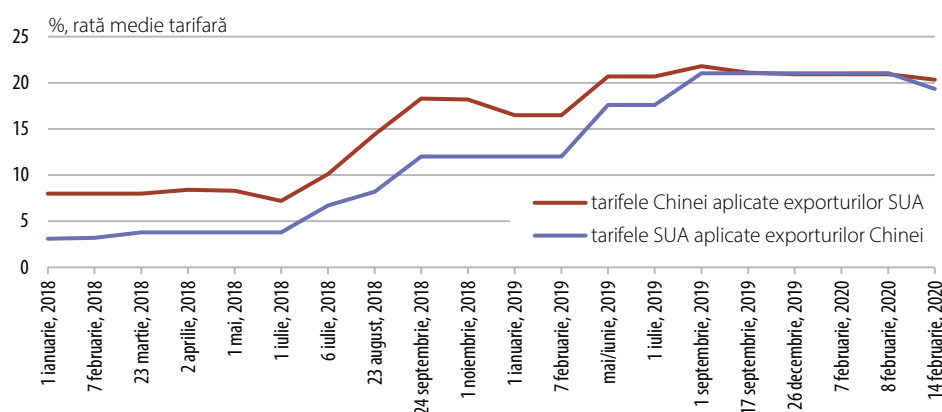
Grafic A

Dinamica importurilor de mărfuri la nivel mondial și momente-cheie în procesul de reglementare a relațiilor comerciale

Liberalizarea comercială care a avut loc în deceniile premergătoare crizei economice din 2008-2009 a permis multor state emergente să se integreze în rețelele globale de producție, să se specializeze și să beneficieze de transferul tehnologic, constituind astfel un catalizator pentru dinamizarea comerțului internațional, cu efecte vizibile și asupra rezultatelor economice (Grafic A). În perioada postcriză s-a observat însă nu doar o încetinire a comerțului internațional, ci și o slăbire a forței de tracțiune a acestuia în raport cu activitatea economică (FMI, 2016). Dincolo de factori de natură structurală, cum sunt apariția unui proces firesc de stabilizare după transformările

ample din deceniile preciză, alături de creșterea importanței automatizării în procesele de producție sau a ponderii sectorului terțiar, cauzele acestor evoluții includ, de asemenea, tendințele protecționiste, ultimii ani marcând o revigorare atât a discursului, cât și a demersurilor în acest sens (Banca Angliei, 2019). China a fost principala economie vizată de efectele măsurilor de tip protecționist, în timp ce SUA s-a poziționat ca actorul cel mai activ în adoptarea de noi bariere comerciale, sectoarele avute în vedere fiind, cu precădere, industria metalurgică, cea chimică și industria auto.

Practici comerciale protecționiste

Notă: Tarife medii ponderate cu structura produselor exportate la nivel mondial de către fiecare țară la nivelul anului 2017.

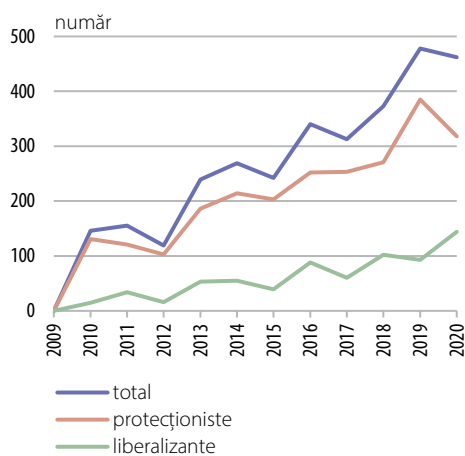
Sursa: PIIE – Brown, 2019

Grafic B
Evoluția regimului tarifar
SUA-China

Un rol important în evoluțiile recente în domeniul politicii comerciale a revenit schimbării de optică a SUA. Trecerea de la abordarea multilaterală, reglementată de cadrul stabilit de Organizația Mondială a Comerțului (OMC), la o abordare bilaterală, dominată de negocieri, a generat un val de incertitudine, amenințând unele canale comerciale cu tradiție (renegocierea termenilor cu partenerii NAFTA, cu Japonia, Coreea de Sud, Uniunea Europeană). Schimbări importante s-au remarcat în relația SUA-China, unde, din a doua jumătate a anului 2018, escaladarea tensiunilor s-a soldat cu impunerea de noi tarife vamale, în mai multe runde, de către ambele părți. Anul 2019 a continuat cu o serie de tratative, spre final avansându-se către un acord, care, chiar dacă a condus la un raport mai echitabil între ratele tarifare aplicate părților, a rezultat în bariere comerciale considerabil mai înalte decât în stadiul inițial, oferind semnale mixte pentru viitor (Grafic B). Aceste evenimente marchează o victorie de etapă a abordării bilaterale în relațiile comerciale internaționale și ridică noi semne de întrebare privind menținerea unei asemenea conduite pe viitor, precum și privind abandonarea treptată a cadrului multilateral OMC, fapt semnalat și

prin creșterea numărului de bariere comerciale la scară internațională (Grafic C); (Evenett și Fritz, 2019).

Grafic C
Intervenții de reglementare
a relațiilor comerciale

Sursa: Global Trade Alert

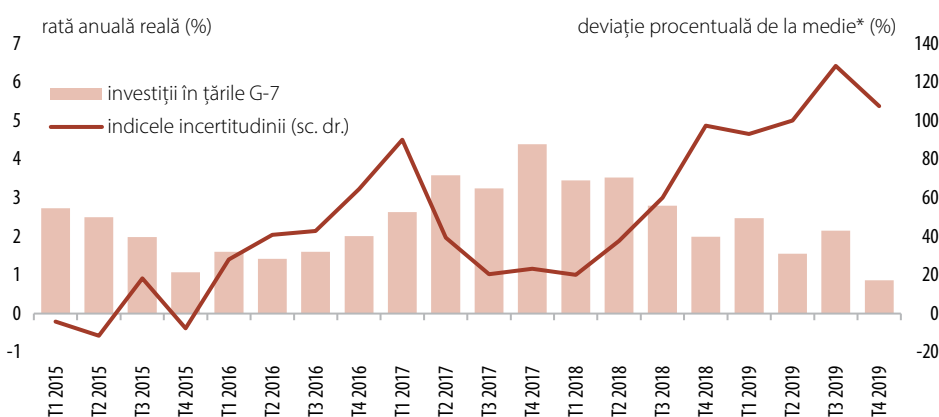
Mecanica tarifelor și efectele implementării acestora

Motivația din spatele adoptării unui tarif vamal de către o țară care se confruntă cu deficite comerciale este reprezentată de dorința de reducere a dezechilibrelor macroeconomice, de impulsioneare a economiei locale prin creșterea activității și securizarea unor locuri de muncă în sectoare sensibile, precum și de a crește veniturile statului. La nivel microeconomic, redirecționarea cererii prin substituție, ca urmare a adoptării unor noi bariere asupra importului de bunuri dintr-un anumit stat, presupune o reorientare atât către produse locale, cât și spre produse din țări terțe. Studii recente arată că efectul de substituție a fost neglijabil în cazul importurilor SUA din China, valoarea tarifului fiind transmisă în mare măsură în prețul suportat de consumatorul final (Fajgelbaum *et al.*, 2019; Amity *et al.*, 2019). Totodată, cum un preț de echilibru mai ridicat reduce într-o anumită măsură cererea, noile tarife au avut ca efect direct diminuarea cu aproximativ 15 la sută a fluxului comercial dintre cele două țări în anul 2019 (US Census, 2020). La nivel teoretic, pierderile de bunăstare cauzate de reducerea surplusului consumatorului depășesc câștigurile obținute de stat din colectarea tarifelor (Krugman și Wells, 2005). La nivel empiric, Fajgelbaum *et al.* (2019) estimează o pierdere de bunăstare pentru consumatorii americani de aproximativ 0,27 la sută din PIB. Totodată, estimările arată că, cel puțin pe termen scurt, pierderea netă la nivelul economiei (după contabilizarea câștigurilor obținute de producătorii locali și a celor din creșterea taxelor) a fost neglijabilă (0,04 la sută din PIB) – studiul vizează perioada ianuarie 2017 – aprilie 2019.

La nivel macroeconomic, instituirea unor bariere comerciale poate exercita presiuni inflaționiste, dată fiind creșterea costurilor, inclusiv cu posibilitatea de erodare a marjei de profit a producătorului (Deutsche Bundesbank, 2019). Aceste evoluții pot avea, mai departe, implicații asupra consumului și investițiilor, afectând întreaga activitate și, în cele din urmă, bunăstarea. Banca Angliei (2019) și FMI (2019) estimează o încetinire de aproximativ 0,1 puncte procentuale a creșterii economice globale atribuibilă direct canalului comercial pentru prima jumătate a anului 2019, o escaladare a conflictului afectând traiectoria acesteia pe parcursul întregului an cu aproximativ -0,4 puncte procentuale la nivel mondial, în timp ce Deutsche Bundesbank (2019) estimează un impact asupra activității la nivel global de -0,3 puncte procentuale pentru anul 2019.

Efectele indirecte ale acestui conflict comercial au fost resimțite la nivelul economiei mondiale prin contribuția lor la creșterea incertitudinii, care a condus la sporirea aversiunii la risc a investitorilor și la amplificarea volatilității piețelor. Banca Angliei (2019) relevă că știrile legate de măsurile protecționiste întreprinse de SUA au fost corelate cu scăderea cotațiilor bursiere americane și cu creșterea volatilității și a primelor de risc, dată fiind asocierea noilor bariere comerciale cu o restrângere a viitoarelor profituri. Efectul de contagiune s-a remarcat în declinul indicatorilor de încredere globali începând cu mijlocul anului 2018, vizibil corelat cu creșterea incertitudinii privind evoluțiile cadrului comercial, cu impact negativ asupra deciziei de investiții în rândul economiilor avansate (BCE, 2019). Acest parcurs a provocat un răspuns acomodativ al principalelor bănci centrale ale lumii

în a doua jumătate a anului 2019², Fed începând relaxarea monetară din iulie, în timp ce BCE a anunțat reluarea programului de achiziții de active financiare pe parcursul trimestrului IV 2019. Cu toate că anvergura efectului indirect aferent noilor măsuri protecționiste este dificil de cuantificat, există rezultate în literatura economică privind relația dintre creșterea incertitudinii și reducerea cheltuielilor firmelor. De pildă, Caldara *et al.* (2019) estimează că incertitudinea asociată politicii comerciale are un impact negativ de 1-2 puncte procentuale asupra investițiilor, evidențe în acest sens oferind și Banca Angliei (2019), care identifică, de asemenea, o influență negativă asupra investițiilor și a sentimentului de afaceri nu doar în SUA și China, dar și în zona euro (Grafic D). Odată cu diminuarea avansului investițiilor, s-a redus și ritmul cheltuielilor aferente bunurilor durabile și industriei de mașini și echipamente la nivel mondial (IMF, 2019), iar astfel comenzile de bunuri de capital atât pentru SUA, cât și pentru zona euro au continuat să slăbească.

*) calculată în baza intervalului ianuarie 1997 – martie 2020, conform indicatorului prezentat de Davis (2016)

Sursa: OCDE, www.policyuncertainty.com, calcule BNR

Grafic D
Evoluția investițiilor
în raport cu incertitudinea

Simulările realizate de FMI (octombrie, 2019) cu privire la efectele conjugate ale tensiunilor comerciale asupra activității economice (atât direct, prin impactul noilor tarife asupra comerțului internațional, cât și indirect, prin efectul realocării resurselor asupra productivității, respectiv al deteriorării sentimentului de afaceri asupra investițiilor și condițiilor financiare) relevă o deviație de 0,8 puncte procentuale față de un scenariu de creștere economică fără introducerea acestor tarife pe orizontul de 1 an, aceasta atenuându-se la 0,5 puncte procentuale pe termen mai lung (5 ani).

Concluzii

Deși liberalizarea comercială este considerată benefică din punct de vedere social, discursul public în multe economii avansate s-a schimbat ulterior crizei din 2008-2009, fiind deseori exploatată simpatia unor categorii ale populației considerate perdante în procesul globalizării. Când reformele economice sau sociale au întârziat să apară, nefiind umplute golurile lăsate în urmă de procesul

² În conferințele de presă care au urmat deciziilor de politică monetară ale Fed și BCE, riscul asociat incertitudinii externe cu privire la relația comercială SUA-China a fost nominalizat explicit.

de dezindustrializare, largi segmente de populație din medii defavorizate, cu o mobilitate sectorială și geografică redusă, au avut de suferit, alimentând și discursul protecționist, din rațiuni electorale. Dar atât timp cât aceste predilecții afective vor subzista, recursul la o retorică populistă va fi întotdeauna la îndemână pentru politicieni.

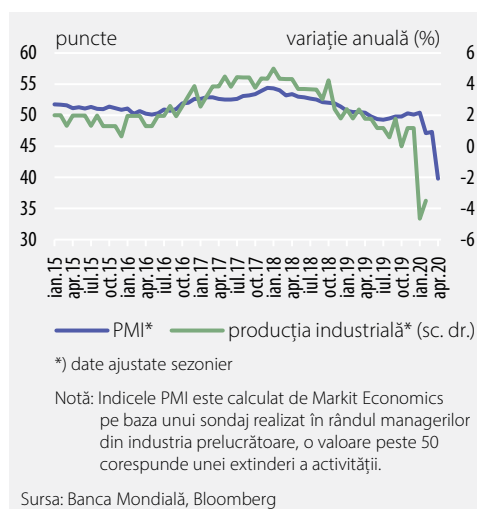
Evoluțiile de la începutul anului 2020 asociate pandemiei COVID-19 relevă noi fațete ale problematicii regimurilor comerciale. Dacă până acum inversarea procesului de liberalizare avea un calcul predominant politic, în prezent reglementarea mai strictă a schimburilor economice și monitorizarea proceselor de producție capătă noi valențe. Noul calcul beneficiu/cost al extinderii/menținerii lanțurilor de valoare adăugată va trebui să includă probabilitatea manifestării unor evenimente neprevăzute, cu imens potențial perturbator, de tipul pandemiilor sau al cataclismelor. Cel mai probabil, internalizarea costurilor recesiunii din 2020 va juca un rol esențial în conturarea unei noi abordări a rețelelor de producție transfrontaliere și a liberului schimb de mărfuri și servicii.

Referințe

- Amiti, M., Redding, S., Weinstein, D. – „The Impact of the 2018 Trade War on U.S. Prices and Welfare”, CEPR Discussion Paper No. 13564, 2019
- Banca Angliei – „Trade Protectionism and the Global Outlook”, *Monetary Policy Report* – noiembrie 2019
- Banca Centrală Europeană – „The Economic Implications of Rising Protectionism: A Euro Area and Global Perspective”, *Economic Bulletin, Issue 3*, aprilie 2019
- Bown, C. – „US-China Trade War: The Guns of August”, Peterson Institute for International Economics, Trade and Investment Policy Watch, 2019
- Caldara, D., Iacoviello, M., Molligo, P., Prestipino, A., Raffo, A. – „The Economic Effects of Trade Policy Uncertainty”, *Journal of Monetary Economics*, noiembrie 2019
- Cavallo, A., Gopinath, G., Neiman, B., Tang, J. – „Tariff Passthrough at the Border and at the Store: Evidence from US Trade Policy”, NBER Working Paper No. 26396, 2019
- Davis, S. – „An Index of Global Economic Policy Uncertainty”, NBER Working Paper No. 22740, octombrie 2016
- Deutsche Bundesbank – „Consequences of Increasing Protectionism”, *Monthly Report*, ianuarie 2020
- Evenett, S., Fritz, J. – „Trade Policy after Three Years of Protectionism”, VOXEU, CEPR Policy Portal, 23 decembrie 2019
- Fajgelbaum, P., Goldberg, P., Kennedy P., Khandelwal, A. – „The Return to Protectionism”, *Quarterly Journal of Economics*, noiembrie 2019
- International Monetary Fund – „Global Trade: What’s Behind the Slowdown?”, *World Economic Outlook*, Chapter 2, octombrie 2016
- International Monetary Fund – „Trade Tensions: Updated Scenario”, *World Economic Outlook: „Global Manufacturing Downturn, Rising Trade Barriers”*, octombrie 2019
- Krugman, P., Wells, R. – *Microeconomics*, 2005

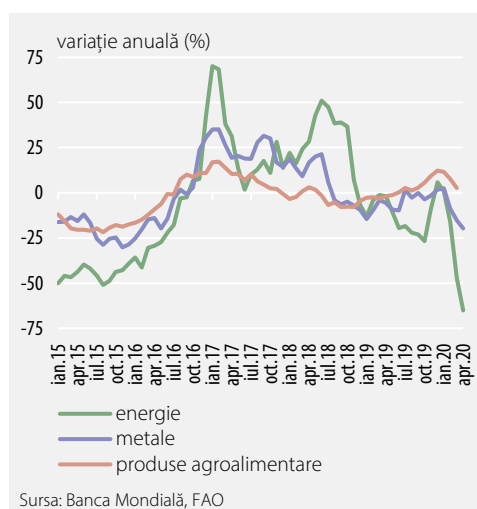
În condițiile slăbirii cererii externe, o reducere a dinamicii PIB a avut loc și la nivelul economiilor emergente (-0,8 puncte procentuale, până la 3,7 la sută), tendința fiind generalizată. În prim-plan s-a situat continuarea tendinței de încetinire a economiei

Grafic 1.2
Perspective privind
evoluția activității economice

chineze (-0,6 puncte procentuale, până la 6,1 la sută), în contextul înăsprii reglementărilor privind sectorul financiar și al conflictului comercial cu SUA, care și-au pus puternic amprenta asupra evoluției acesteia, în pofda unor măsuri stimulative adoptate de guvern. O încetinire a ritmului de creștere a activității economice au consemnat și celelalte state BRICS³, inclusiv pe fondul mișcării în general descendente a cotațiilor materiilor prime (efect al trenării activității globale); (Grafic 1.2).

Grafic 1.3
Cotațiile principalelor
materii prime
pe piețele internaționale

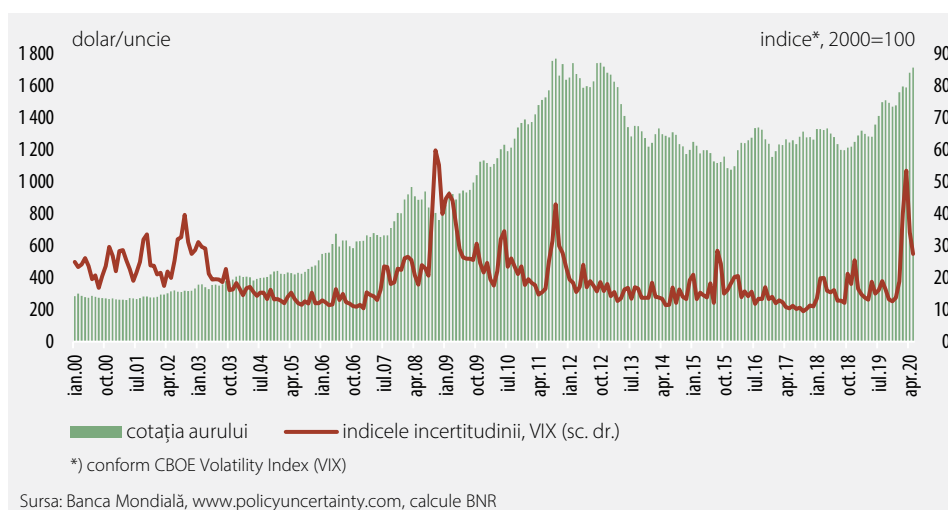
Bunurile energetice și metalele au reprezentat categoriile de materii prime cele mai afectate de încetinirea activității economice (Grafic 1.3). Prețurile bunurilor energetice au scăzut în medie cu 12,7 la sută în anul 2019 (potrivit Băncii Mondiale), lipsa de dinamism a cererii fiind dublată de existența unor ample stocuri la nivel mondial, pentru toate tipurile de bunuri de acest fel (petrol, gaze naturale, cărbuni). Cotația țițeiului Brent s-a menținut pe trend descendent, însă a manifestat o volatilitate accentuată, în asociere cu

episoadele de exacerbare a incertitudinii, precum escaladarea conflictului comercial dintre China și Statele Unite ale Americii sau perturbarea producției în Arabia Saudită. Finalul anului a adus cu sine o redresare a cotațiilor, pe fondul semnalelor favorabile asociate negocierilor SUA-China, dar și al continuării demersurilor de limitare a ofertei de petrol care au făcut obiectul înțelegerilor OPEC+ pe tot parcursul anului. Astfel, cotația Brent a înregistrat în decembrie 2019 un avans anual de aproximativ 17 la sută, care reflectă însă, în bună măsură, și un efect statistic. În cazul prețurilor metalelor, ritmul anual a consemnat valori negative încă din a doua jumătate a anului 2018, cu o ușoară atenuare în semestrul II din 2019 (până la valori pozitive în decembrie), reflectând fragilitatea activității industriale globale, dar și cele câteva semnale de redresare menționate. În schimb, prețurile metalelor prețioase au crescut în medie cu 8,5 la sută în anul 2019, tendința fiind imprimată de cotația aurului, date fiind majorarea cererii pentru astfel de active în perioade de creștere a incertitudinii, în asociere cu episoadele de intensificare a conflictului comercial dintre SUA și China, și relaxarea politicii monetare a Fed.

³ Statele BRICS: Brazilia, Rusia, India, China și Africa de Sud.

Conform datelor FAO, prețurile agroalimentare s-au majorat ușor în anul 2019, cu circa 1,8 la sută. Tendința a fost imprimată de evoluțiile pe segmentul produselor din carne (pe fondul menținerii deficitului de ofertă de carne de porc, mai ales în zona asiatică, în asociere cu epidemia de pestă porcină africană), dar și de cele consemnate în cazul unor produse lactate. O scădere ușoară a înregistrat indicele de preț aferent cerealelor, în condițiile obținerii unor producții ridicate și ale menținerii stocurilor la niveluri confortabile.

Măsurile întreprinse pentru încetinirea răspândirii pandemiei COVID-19 au constituit un puternic șoc pentru piața materiilor prime, atât pe partea de cerere, cât și pe cea de ofertă. Primele și cele mai afectate au fost prețurile bunurilor energetice, dată fiind întreruperea pe scară largă a activității de transport. Cotația țițeiului Brent a înregistrat căderi ample (-50 la sută în luna martie 2020, dinamică anuală), accentuate de apariția unor neînțelegeri în cadrul OPEC+ privind limitarea producției. În contextul restrângerii capacității de stocare cauzat de supraofertă, în luna aprilie contractia anuală s-a accentuat până la -67 la sută, cotația Brent plasându-se la aproximativ 23 dolari SUA/baril, nivel nemaîntâlnit de la începutul anilor 2000. Și indicele prețurilor metalelor a consemnat scăderi, de o amplitudine mai restrânsă (până la -20 la sută în aprilie 2020), în timp ce prețurile agroalimentare au fost mai puțin afectate, dată fiind relația lor indirectă cu activitatea economică.

Grafic 1.4
Evoluția prețului aurului
în raport cu incertitudinea

În ceea ce privește metalele prețioase, cotația aurului a consemnat creșteri susținute pe parcursul primelor cinci luni ale anului 2020 (cu peste 33 la sută, ritm anual de creștere în luna mai), până în proximitatea maximelor istorice, dată fiind funcția sa de activ de refugiu în contextul intensificării incertitudinii și al exacerbării volatilității pe piețele de capital (Grafic 1.4). În timpul unor evenimente de tip *black swan*, precum criza sanitară provocată de COVID-19, marcate de ample perturbări de ordin social și de recesiune, sunt consemnate scăderi semnificative ale cotațiilor materiilor prime, cu excepția aurului, al cărui preț tinde să crească.

Presiunile inflaționiste s-au temperat în anul 2019, rata anuală a inflației IPC la nivel mondial plasându-se la 2,5 la sută (-0,3 puncte procentuale), dinamică regăsită atât în economiile avansate, cât și în cele emergente (Grafic 1.5). Evoluția are la bază

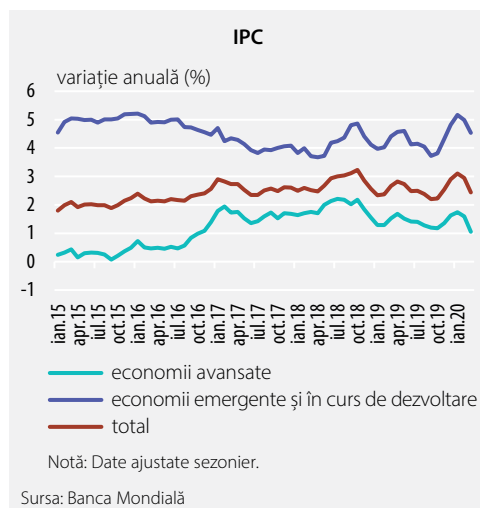
reducerea prețurilor pe segmentul energetic, precum și atenuarea deprecierei monedelor naționale ale unor state în curs de dezvoltare, în contextul relaxării politicii monetare a SUA începând cu a doua jumătate a anului. În zona euro,

atenuarea inflației medii anuale (-0,6 puncte procentuale, până la 1,2 la sută) a fost imprimată tot de prețurile bunurilor energetice, cu aportul secundar al alimentelor, în timp ce rata inflației de bază s-a menținut la 1 la sută.

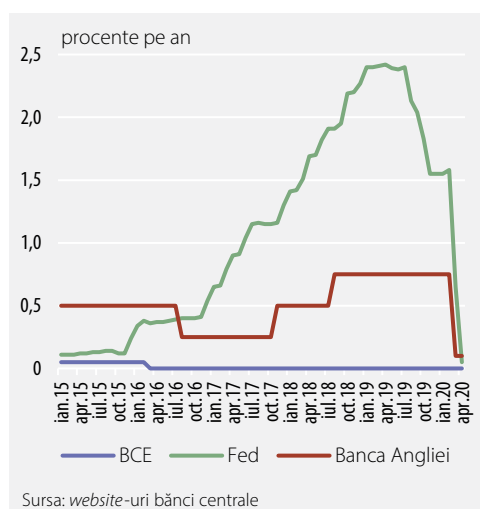
Pe parcursul anului 2019, BCE a menținut rata dobânzii de politică monetară la zero la sută, reîncepând în noiembrie programul de achiziții de active, în timp ce rata dobânzii de politică monetară a Fed și-a inversat traiectoria începând cu luna iulie, coborând succesiv de la un interval de 2,25-2,5 la sută la 1,5-1,75 la sută în noiembrie (Grafic 1.6). Luna martie 2020 a adus noi măsuri de relaxare din partea băncilor centrale, în încercarea de a stabili turbulențele generate de pandemia COVID-19, fiind anunțate reduceri ale ratei dobânzii de politică monetară și/sau programe de achiziții de active financiare de amplitudini istorice (o descriere a dezbaterilor asupra posibilelor reevaluări privind răspunsurile adecvate ale băncilor centrale la provocările recente se regăsește în Casetă 2).

Pe ansamblul anului 2019, moneda europeană a pierdut teren în raport cu dolarul SUA (în medie, -5,2 la sută). Totuși, fenomenul a caracterizat mai ales prima parte a anului, când euro s-a depreciat cu 6,7 la sută, în contextul evoluțiilor sub așteptări ale activității economice din zona euro. Ulterior, pe fondul diminuării ecartului negativ dintre rata dobânzii de politică monetară din zona euro și cea din SUA, s-a consemnat o temperare a deprecierei în termeni anuali a monedei euro (Grafic 1.7).

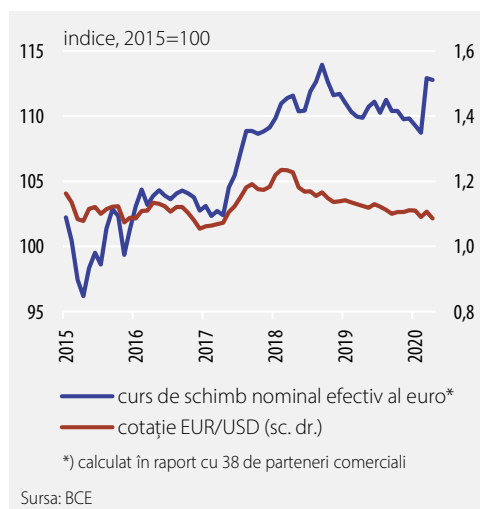
Grafic 1.5
Prețurile de consum
la nivel internațional

Grafic 1.6
Ratele dobânzilor
de politică monetară

Grafic 1.7
Cursul de schimb al euro

Caseta 2. Dezbateri și reconfigurări recente privind unele abordări ale băncilor centrale

Declanșarea crizei globale din 2008 și evoluțiile ulterioare au determinat dezbateri intense vizând reconfigurări sau rafinări ale unor abordări promovate de băncile centrale în vederea îndeplinirii misiunii acestora de asigurare a stabilității prețurilor și a stabilității financiare. Astfel de reevaluări periodice sunt firești în condițiile unui peisaj economic și financiar internațional care cunoaște modificări ample, mai mult sau mai puțin predictibile, precum și în contextul unui rol complex al acestor instituții în economiile contemporane.

De altfel, numeroase dileme cu care se confruntă bancherii centrali tind să își păstreze actualitatea timp îndelungat sau să genereze controverse intelectuale chiar și după ce păreau a fi fost soluționate. Goodhart (2011) sintetizează cele trei roluri jucate de-a lungul istoriei de băncile centrale: (i) asigurarea stabilității prețurilor; (ii) menținerea stabilității sistemului financiar-bancar; (iii) sprijinirea eforturilor de finanțare a statului în perioade de criză (de pildă, conflicte militare). În aceste condiții, interacțiunea dintre băncile centrale și guverne a cunoscut patru etape istorice distincte: a) era etalonului – aur (circa 1840-1914); b) era controlului guvernamental (circa 1933-1979); c) era piețelor libere (circa 1980-2007); d) etapa actuală, începută odată cu declanșarea crizei din 2008. Dacă prima și a treia perioadă se caracterizează printr-o independență aproape deplină a băncilor centrale, a doua etapă a fost, în schimb, una a subordonării băncilor centrale față de politicile guvernamentale, în timp ce perioada actuală se distinge printr-o mai strânsă cooperare între băncile centrale și guverne.

Este important de avut în vedere că, pe lângă efectele persistente ale crizei financiare globale, această ultimă perioadă a fost marcată și de manifestarea, pe plan mondial, a unor transformări structurale cu relevanță deosebită pentru politica monetară, precum reducerea ratelor naturale ale dobânzilor și slăbirea legăturii dintre inflație și șomaj (aplatizarea curbei Phillips), în paralel cu accentuarea influenței avansului tehnologic asupra sectorului financiar. Răspunsul la aceste provocări a dat naștere unui proces de diversificare a portofoliului de activități și a instrumentarului băncilor centrale. Multe bănci centrale au adoptat, mai devreme sau mai târziu, politici monetare neconvenționale care au condus la expansiunea și diversificarea substanțială a propriilor bilanțuri și au preluat sau și-au extins atribuții privind stabilitatea financiară.

Capacitatea de reacție demonstrată de băncile centrale a încurajat formularea unor noi sugestii privind extinderea domeniului de intervenție a acestora. A fost adus în discuție rolul băncilor centrale în protecția consumatorilor, iar problematica schimbărilor climatice generează solicitări de implicare a acestora în politicile „verzi”. Criza actuală declanșată de pandemie a surprins politica monetară înainte de mult așteptata „normalizare” și a accentuat substanțial presiunea așteptărilor publicului și ale factorilor politici privind intervențiile băncilor centrale. Posibilitatea ca aceste așteptări să testeze limitele politicii monetare și să-i afecteze eficacitatea prin limitarea independenței băncilor centrale a fost deja semnalată în cadrul dezbaterii privind evoluția și compatibilitatea obiectivelor acestora. Câteva aspecte importante puse în discuție sunt relevate în continuare.

Obiectivul stabilității financiare

Includerea stabilității financiare în mandatul unei bănci centrale este motivată de strânsa interacțiune a acesteia cu stabilitatea prețurilor. Ambele sunt esențiale pentru protejarea puterii de cumpărare a banilor și pentru funcționarea fără perturbări a sistemului de plăți (Borio, 2019), iar principalele instrumente ale politicilor specifice (ratele dobânzilor, cerințele minime de capital, plafoanele pentru raportul dintre credit și valoarea colateralului) afectează atât sectorul real, cât și pe cel financiar ale economiei (Carstens, 2019a).

În același timp, exercitarea de către banca centrală a ambelor mandate complică semnificativ deciziile cu privire la politici și evaluarea rezultatelor acestora. În timp ce, de regulă, obiectivul politicii monetare este clar și simplu definit prin ținta de inflație, în cazul stabilității financiare nu există o singură țintă cuantificabilă, iar instrumentele politicii prudențiale sunt numeroase și fiecare dintre ele poate avea efecte secundare importante. În plus, politica prudențială este semnificativ mai expusă presiunilor publicului și tentativelor de influențare din partea factorului politic (Carstens, 2019a).

După criza financiară globală declanșată în 2008 a devenit clar că problema care necesită clarificare nu este dacă, ci cum să fie luate în considerare obiectivele stabilității financiare în formularea politicii monetare. Smets (2013) argumentează, pe baza principiului lui Tinbergen, că stabilitatea financiară trebuie abordată prin politici prudențiale și stabilitatea prețurilor prin politica monetară. În completare însă, dat fiind că eficacitatea politicii prudențiale în prevenirea crizelor sistemice nu este concludent demonstrată încă, ar fi necesar ca politica monetară să adopte și obiective ale stabilității financiare atunci când instrumentele prudențiale dau greș. Esențial este însă ca primordialitatea obiectivului de stabilitate a prețurilor să fie clar afirmată, pentru a atenua riscurile de deteriorare a credibilității politicii monetare, de inconsistență temporală a acesteia și de dominanță financiară. Otmar Issing, fost economist șef al BCE și unul dintre arhitecții strategiei de politică monetară a acesteia, consideră însă că ambiguitatea ierarhizării obiectivelor este greu de evitat, iar riscul reputațional nu este acceptabil. Ca atare, o opțiune mai bună o reprezintă integrarea evaluării riscurilor la adresa stabilității financiare în strategia de politică monetară. O soluție în acest scop poate fi similară pilonului monetar al strategiei BCE, valorificând corelațiile observate între dinamica agregatelor monetare și a creditului, pe de o parte, și cea a prețurilor activelor financiare și ale bunurilor și serviciilor, pe de altă parte (Issing, 2020).

Obiectivul sustenabilității mediului (atenuarea schimbărilor climatice)

Transformările climatice și măsurile luate de guverne pentru prevenirea sau atenuarea acestora pot genera efecte economice substanțiale. Este clar că aceste efecte trebuie evaluate și luate în considerare în proiecțiile macroeconomice, care influențează configurarea conduitei politicii monetare, și în anticiparea eventualelor riscuri relevante din perspectiva atribuțiilor de reglementare și supraveghere. Dincolo de aceste aspecte, se pune însă întrebarea în ce măsură este posibilă și recomandabilă adoptarea de către băncile centrale a unor obiective legate de mediu.

Issing (2020) notează că, în administrarea propriului portofoliu, banca centrală poate aplica considerente „verzi” la cumpărarea de active financiare. Din perspectiva politicii monetare însă, este dificil de justificat adoptarea unor obiective legate de climă, întrucât nu poate fi identificat un mecanism de transmisie a politicii monetare la nivelul indicatorilor de mediu. Issing susține că nu se poate vorbi despre existența unei „politici monetare verzi” și atrage atenția că „lupta împotriva schimbărilor climatice este responsabilitatea guvernelor și legislatorilor. [...] Politicile de mediu cu efecte sociale și economice la scara întregii societăți trebuie să fie în grija celor care răspund în fața votanților”. Mai mult, băncile centrale care „își asumă responsabilitatea pentru sustenabilitatea mediului dincolo de capacitățile lor limitate vor sfârși inevitabil prin a dezamăgi și a-și submina reputația”.

Obiectivul adaptării la noile tehnologii și inovații financiare (*FinTech*)

Inovația financiară bazată pe noi tehnologii poate contribui la stimularea incluziunii financiare, creșterea concurenței, diversificarea formelor de economisire și investire și la ieftinirea serviciilor și produselor financiare. În același timp, utilizarea sistemelor automate și a furnizorilor externi de servicii tehnologice generează riscuri semnificative asociate: (i) incidentelor cibernetice cu potențial impact sistemic, (ii) pierderii protecției informațiilor personale senzitive, (iii) lipsei protecției consumatorilor expuși la produse și servicii cu caracteristici dificil de înțeles și (iv) transmiterii fondurilor ilicite prin criptomonedă (Carstens, 2019a).

Pentru maximizarea beneficiilor *FinTech* și minimizarea riscurilor la adresa sistemului financiar, directorul general al BRI recomandă băncilor centrale concentrarea asupra următoarelor obiective: (i) studierea în detaliu a caracteristicilor ofertelor *FinTech* dominante pe piața relevantă, (ii) ajustarea domeniului de reglementare pentru includerea noilor entități și activități apărute, (iii) coordonarea reglementărilor pe cât posibil la nivel global și (iv) adoptarea chiar de către băncile centrale a tehnologiilor de ultimă oră pentru a se menține la nivelul de cunoaștere al subiecților reglementării și supravegherii (Carstens, 2019a).

Independența băncilor centrale

Extinderea considerabilă a rolului băncilor centrale în economie a reaprinz dezbaterile cu privire la independența acestora. Argumente convingătoare susțin că independența este chiar mai necesară după creșterea setului de responsabilități atribuite băncilor centrale.

Este în continuare relevant argumentul independenței pentru evitarea inconsistenței temporale care conduce pe termen lung la inflație mai rapidă fără câștig în termeni de ocupare a forței de muncă (Kydland și Prescott, 1977). La fel de solide sunt și argumentele în favoarea independenței funcțiilor de reglementare și supraveghere: în lipsa acesteia, banca centrală va fi sub presiune pentru a favoriza beneficiile pe termen scurt ale unor reglementări laxă (spre exemplu cele cu privire la standarde de creditare) care ar amplifica pe termen lung riscurile sistemice (Quintyn și Taylor, 2002). De asemenea, din perspectiva reglementării

FinTech, independența băncii centrale favorizează consistența temporală a deciziilor și luarea în considerare a tuturor scenariilor relevante (nu numai a celor mai probabile) pentru a asigura o evoluție a noilor tehnologii care să nu submineze stabilitatea financiară (Carstens, 2019a).

Borio (2019) argumentează că protejarea independenței depinde în mare măsură de reducerea decalajului dintre ce se așteaptă de la băncile centrale să facă și ce pot ele face cu adevărat. Comunicarea trebuie să prezinte foarte clar ce pot și ce nu pot face băncile centrale în legătură cu ocuparea forței de muncă și stabilitatea financiară. Și „este la fel de important să se elimine ideea că băncile centrale pot fi motor al creșterii economice. Creșterea sustenabilă necesită un mix echilibrat de politici, inclusiv structurale. Dacă băncile centrale nu gestionează eficace așteptările, atunci inevitabil acestea vor fi înșelate”. În contextul de față, Borio atrage atenția asupra relevanței deosebite a riscului dominanței fiscale, remarcând că „dominanța fiscală anulează *de facto* independența politicii monetare, indiferent de convențiile instituționale *de jure*, deoarece constrânge sever libertatea de acțiune a băncii centrale”.

Bernanke (2017) consideră că discuțiile referitoare la independența băncii centrale și la măsura în care aceasta este necesară într-o perioadă de inflație scăzută și de dobânzi foarte joase, chiar negative în țările dezvoltate, sunt o consecință a recesiunii din 2008. În viziunea sa, dezbaterile nu ar trebui să rămână superficiale și să ignore faptul că independența băncii centrale nu înseamnă autonomie deplină și lipsă de răspundere a decidenților de politică monetară.

Bernanke (2017) subliniază câteva rațiuni pentru care banca centrală trebuie să rămână independentă: (i) proiectarea și implementarea politicii monetare pot fi foarte tehnice, iar banca centrală are capacitatea de a le realiza în mod adecvat; (ii) viteza de reacție a politicii monetare este foarte importantă, banca centrală putând răspunde rapid și cu acuratețe la schimbările condițiilor economice și financiare; (iii) o politică monetară eficientă necesită o comunicare „consistentă, coerentă și la timp” cu piețele financiare.

Reziliența strategiei de țintire a inflației

Merită remarcat faptul că în majoritatea economiilor avansate și în numeroase economii emergente toate metamorfozele postcriză ale politicii monetare ca răspuns la provocările repetate, inclusiv prin adoptarea pe scară largă a măsurilor neconvenționale și acomodarea într-un cadru lărgit de obiective ale băncii centrale, s-au produs fără abandonarea strategiei de țintire directă a inflației (sau chiar cu adoptarea acesteia la un moment dat).

Rose (2020) oferă o sinteză sugestivă a succesului țintirii directe a inflației:

- Țintirea directă a inflației este practică în prezent în peste 60 de țări, care produc împreună două treimi din producția lumii. Aici sunt incluse 35 din cele 36 de țări membre OCDE și 17 țări membre G20. Dintre cele 26 de țări în curs

de dezvoltare incluse în indicele *MSCI Emerging Markets*, numai 9 nu au adoptat (încă) țintirea directă a inflației.

- Înainte de apariția țintirii directe a inflației, crizele financiare internaționale provenite din crize ale monedelor (*currency crises*) se produceau frecvent. După apariția țintirii directe a inflației, numărul acestora s-a înscris pe un trend clar descendent.
- Țintirea directă a inflației se remarcă prin durabilitate. După 30 de ani de existență a fost trecută cu succes prin teste severe, inclusiv criza financiară globală, criza zonei euro și de curând criza asociată COVID-19. Țările care operează țintirea directă a inflației nu au abandonat strategia.
- Unica excepție, Argentina, a abandonat țintirea directă a inflației după doi ani, ca urmare a unor decizii contrare spiritului strategiei.
- Țintirea directă a inflației se adaptează. În timp, a devenit mai flexibilă, pentru a răspunde adecvat la fluctuații ciclice ale economiei, și mai receptivă la semnalele din zona stabilității financiare.

Rose (2020) anticipează că nu se vor produce abandonuri ale țintirii directe a inflației din cauza pandemiei COVID-19 deoarece este puțin probabil ca un cadru care a inspirat până în prezent încredere să fie abandonat tocmai într-o perioadă marcată de ample incertitudini, dar și pentru că așteptările stabile privind inflația ajută autoritățile să nu piardă complet de sub control creșterea considerabilă a datoriei publice în contextul pandemiei.

Carstens (2019b) abordează unele limite pe care versiunea teoretică, de manual, a cadrului de țintire a inflației le-ar putea avea din perspectiva aplicării sale de către bănci centrale din economii emergente. În viziunea sa, mai ales canalul financiar al cursului de schimb generează necesitatea unor compromisuri dificile, complicând, în același timp, conduita politicii monetare prin slăbirea transmisiei acesteia. Aprecierea cursului de schimb poate avea, de pildă, efect dezinflaționist pe termen scurt, dar poate contribui și la acumularea de dezechilibre financiare, ceea ce sporește riscul unor ieșiri masive de capitaluri și al deprecierei cursului de schimb în viitor, periclitând stabilitatea prețurilor pe termen mediu.

După cum observă Carstens (2019b), pentru a depăși astfel de probleme, este necesar ca băncile centrale din economiile emergente să încorporeze un grad suficient de flexibilitate și orizonturi temporale suficient de îndepărtate în interpretarea mandatului privind stabilitatea prețurilor. De fapt, unele dintre aceste bănci centrale au răspuns deja provocării prin utilizarea de instrumente suplimentare, inclusiv prin recursul la intervenții pe piața valutară – de natură a evita consemnarea unor fluctuații nedorite ale cursului de schimb – ori prin apelul la arsenalul macroprudențial, adecvat demersurilor de atenuare a unor dezechilibre sau vulnerabilități specifice economiilor emergente.

Criza economică generată de pandemie este de natură să aducă noi elemente în dezbaterile legate de rolul și atribuțiile băncilor centrale, în condițiile în care acestea au răspuns deosebit de prompt și puternic la izbucnirea ei, utilizând

întregul arsenal de instrumente de politică monetară aflat la dispoziție, în scopul atenuării inevitabilei contracții a economiei, precum și pentru asigurarea funcționării line a piețelor financiare în vederea finanțării în bune condiții a populației și a firmelor. Astfel, pe lângă scăderi ample și/sau succesive de rată a dobânzii și furnizarea de lichiditate prin instrumente consacrate, reacția băncilor centrale din întreaga lume, inclusiv din economiile emergente, a inclus apelul pe scară largă – în unele cazuri, chiar în premieră – la instrumente neconvenționale de politică monetară, precum cumpărarea de active financiare și acordarea de credite pe termen lung în vederea susținerii fluxului de împrumuturi către populație și societăți nefinanciare (Cavallino, De Fiore, 2020; Carstens, 2020).

În cazul băncilor centrale din economiile emergente, instrumentul neconvențional la care s-a recurs cel mai mult l-au constituit cumpărările de obligațiuni, în principal guvernamentale, având ca obiective centrale corectarea disfuncționalităților piețelor interne de obligațiuni generate de creșterea aversiunii față de risc a investitorilor și furnizarea de lichiditate acestor piețe, așa cum arată Arslan, Drehmann și Hoffmann (2020). Prin urmare, natura acestor operațiuni este mult diferită față de cea a programelor de cumpărare de obligațiuni lansate în contextul pandemiei de băncile centrale din economiile avansate, ce vizează achiziții ample de obligațiuni corporative și guvernamentale, menite să amelioreze condițiile de finanțare a firmelor, să mențină funcționalitatea piețelor de obligațiuni și să susțină relaxarea politicii monetare în condițiile în care ratele dobânzilor au fost coborâte la limitele lor de eficacitate.

Apelul la măsuri neconvenționale în contextul crizei generate de pandemie a fost o opțiune viabilă pentru băncile centrale din state caracterizate prin echilibre macroeconomice sau dezechilibre minore în perioada anterioară izbucnirii acesteia. În general, în astfel de economii autoritățile au o marjă de manevră mai mare în gestionarea crizei, cu atât mai mult cu cât, după cum subliniază Carstens (2020), bilanțurile băncilor centrale se vor extinde semnificativ în 2020, în paralel cu majorarea datoriei publice. În plus, întrucât depășesc limita tradițională care separă politica monetară de cea fiscală, astfel de măsuri sunt fezabile doar pentru bănci centrale care dețin deja un capital important de încredere și credibilitate, construit printr-o abordare orientată consecvent de-a lungul timpului spre asigurarea și menținerea stabilității macroeconomice (Carstens, 2020).

Reacția băncilor centrale la șocul generat de pandemia COVID-19, în principal a celor din economiile avansate, evidențiază din nou, așa cum arată Carstens (2020), rolul major pe care acestea îl au în gestionarea crizelor, în virtutea capacității de a mobiliza resurse financiare mai rapid decât oricare altă autoritate. În același timp, însă, aceste măsuri extraordinare de politică monetară – presupuse a fi temporare și limitate ca obiectiv și dimensiune – generează provocări majore în perspectivă, consideră Carstens (2020), în condițiile suprapunerii semnificative dintre politica fiscală și cea monetară, de natură să inducă riscuri la adresa independenței și credibilității băncii centrale. Pentru ca acestea să fie contracarate, este necesar ca sustenabilitatea fiscală să fie asigurată, inclusiv prin reforme structurale, și ca politicile băncilor centrale să rămână concentrate asupra menținerii stabilității macroeconomice, implicit ca acțiunile lor să rămână în linie cu mandatele atribuite,

în particular cu asigurarea stabilității prețurilor și a stabilității financiare. Măsuri agresive care depășesc granițele tradiționale dintre politica fiscală și cea monetară sunt fezabile doar pentru băncile centrale din economiile avansate, care se bucură de o mare credibilitate, în virtutea practicii îndelungate a politicilor orientate către stabilitate, după cum subliniază Carstens (2020).

Referințe

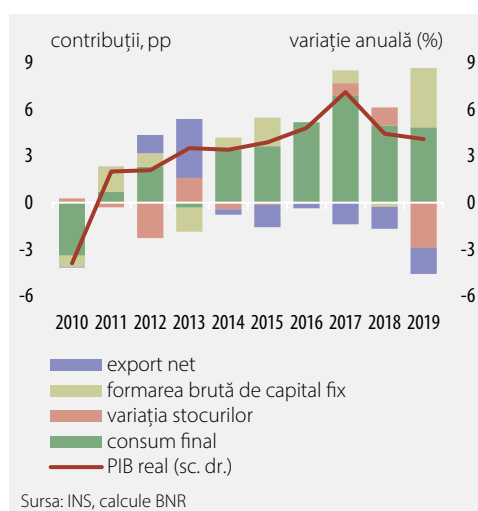
- Arslan, Y., Drehmann, M., Hofmann, B. – „Central Bank Bond Purchases in Emerging Market Economies”, *BIS Bulletin* No. 20, 2020
- Bernanke, B. – „Monetary Policy in a New Era”, lucrare prezentată în cadrul Conferinței *Rethinking Macroeconomic Policy*, Peterson Institute for International Economics, Washington D.C., 12-13 octombrie 2017
- Borio, C. – „Central Banking in Challenging Times”, *BIS Working Papers*, No. 829, decembrie, 2019
- Carstens, A. – „The New Role of Central Banks”, discurs susținut la evenimentul „A Cross-sectoral Reflection on the Past, and Looking Ahead to the Future”, cu ocazia celei de-a 20-a aniversări a Financial Stability Institute, Basel, Switzerland, 2019a
- Carstens, A. – „Exchange Rates and Monetary Policy Frameworks in Emerging Market Economies”, discurs susținut la London School of Economics, mai, 2019b
- Carstens, A. – „Countering COVID-19: The Nature of Central Banks’ Policy Response”, discurs introductiv susținut în cadrul evenimentului „UBS High-level Discussion on the Economic and Monetary Policy Outlook”, Zurich, 27 mai 2020
- Cavallino, P., De Fiore, F. – „Central Banks’ Response to COVID-19 in Advanced Economies”, *BIS Bulletin* No. 21, 2020
- Goodhart, C. – „The Changing Role of Central Banks”, *Financial History Review*, No. 18(2), 2011, pp. 135-154
- Issing, O. – „Encompassing Monetary Policy Strategy Review”, *SAFE White Paper*, No. 68, Leibniz Institute for Financial Research SAFE, Frankfurt am Main, 2020
- Kydland, F., Prescott, E. – „Rules Rather than Discretion: The Inconsistency of Optimal Plans”, *Journal of Political Economy*, vol. 85, No. 3, iunie, 1977, pp. 473-492
- Quintyn, M., Taylor, M. – „Regulatory and Supervisory Independence and Financial Stability”, *IMF Working Papers*, No. WP/02/46, martie, 2002
- Rose, A. K. – „iPhones, iCrises and iTargets: Inflation Targeting is Eradicating International Financial Crises in the iPhone Era”, *CEPR Policy Insight* No. 100, mai, 2020
- Smets, F. – „Financial Stability and Monetary Policy: How Closely Interlinked?”, Sveriges Riksbank, *Economic Review* 3, număr special, 2013

2. Evoluții macroeconomice interne

2.1. Activitatea economică

Creșterea economică

Evoluând într-o notă similară anilor precedenți, economia României a avansat cu 4,1 la sută în anul 2019, consumul menținându-și rolul de motor al dinamicii PIB

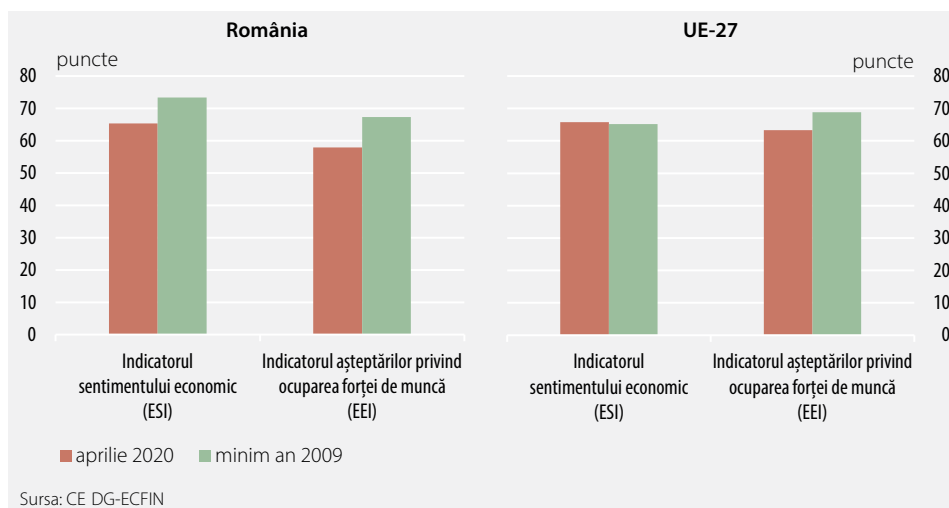
Grafic 1.8
Cererea

real, potențat de conduita prociclică a politicii fiscale și a celei de venituri. Spre deosebire de anul anterior însă, creșterea economică a fost alimentată și de revigorarea investițiilor, în special a celor de natura construcțiilor. În condițiile capacității limitate a ofertei locale de a acoperi plusul de cerere internă, importurile și-au păstrat ritmul robust de creștere, amprenta nefavorabilă a acestora asupra balanței comerciale fiind dublată de parcursul modest al exporturilor, afectate de prelungirea tensiunilor pe plan internațional (Grafic 1.8). Acest model de creștere economică a fost însoțit

de adâncirea deficitului bugetar și a celui extern, accentuându-se astfel semnele de întrebare cu privire la sustenabilitatea acestuia.

Provocările la adresa economiei s-au intensificat însă odată cu instalarea pandemiei COVID-19 în primele luni ale anului 2020 (Grafic 1.9). Șocul de ofertă provocat de măsurile de izolare și distanțare socială destinate aplatizării curbei epidemice s-a concretizat în apariția de sincope în lanțurile de aprovizionare-producție-desfacere (inclusiv pe filieră externă), afectând activitatea în multiple domenii. Din perspectiva cererii, dincolo de amplificarea cu caracter emoțional, pentru o scurtă perioadă, a achizițiilor de bunuri de strictă necesitate, unda de șoc asociată răspândirii rapide a epidemiei are potențialul de a determina modificări pe termen mai lung ale comportamentului tuturor agenților din economie. Astfel, la nivelul absorbției interne, ajustarea veniturilor salariale (ca urmare a deciziei luate de numeroase companii de a-și trimite angajații în șomaj tehnic sau de a închide afacerea) a erodat cererea de consum și a alimentat înrăutățirea abruptă a încrederii populației, cu posibile consecințe și la nivelul înclinației către investiții. În același timp, turbulențele în activitatea sectorului corporativ și inerenta incertitudine asupra evoluției viitoare a climatului de afaceri sunt de natură a descuraja acumulările de capital în rândul companiilor. Nu în ultimul rând, mobilizarea unor resurse bugetare importante către acoperirea necesităților de ordin social și susținerea companiilor afectate se realizează cu prețul unei încetiniri a investițiilor publice. Totodată, schimburile externe de bunuri și servicii au pierdut în intensitate atât pe partea exporturilor (ca urmare a restrângerii activității principalilor parteneri comerciali, cu efect direct asupra sectorului prelucrător local și asupra serviciilor de transport de mărfuri), cât și la

nivelul importurilor, în linie cu ajustarea absorbției interne, dar și a cererii de *input-uri* pentru fabricarea produselor cu destinație externă.

Grafic 1.9
Încrederea la nivelul economiei

Prin urmare, efectul „lockdown”⁴ (închidere parțială sau totală a unor activități economice și distanțarea/izolarea fizică a oamenilor) generează costuri ridicate în plan economic și financiar. Prelungirea acestui efect, amplificată și de incertitudinile cu privire la evoluția ciclului epidemic și implicit la maniera de relaxare a restricțiilor, este de natură să erodeze potențialul de creștere a economiilor, atât pe filiera investițiilor, cât și pe cea a capitalului uman, inclusiv sub acțiunea unor efecte de *hysteresis*.

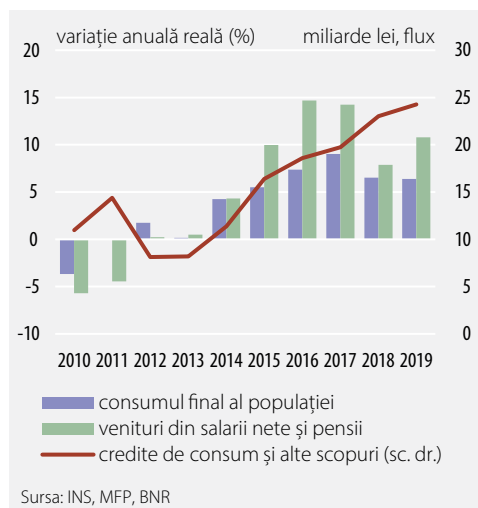
Chiar dacă reorientarea activității unor întreprinderi (către bunuri necesare în contextul pandemiei), telemunca și intervenția autorităților publice acționează în sensul atenuării recesiunii, este foarte probabil ca activitatea economică să fie dominată de o anumită fragilitate chiar și după relaxarea restricțiilor amintite, ritmul în care ar urma să se deruleze revenirea fiind caracterizat de un nivel considerabil de incertitudine. Diminuarea veniturilor și a încrederii gospodăriilor, însoțită de o reducere a orientării către interacțiuni umane directe, ar urma să erodeze în continuare cererea agregată, aceasta putând primi în schimb susținere din partea sectorului public. Pe latura ofertei se vor derula, de asemenea, anumite reconfigurări, în sensul unei atenții sporite acordate rezilienței, la nivel agregat figurând printre priorități necesitatea unei reevaluări a potențialelor surse de risc sistemic.

Redresarea economiei necesită un efort concertat al autorităților naționale și internaționale. În cazul României, dat fiind spațiul fiscal restrâns existent înainte de momentul declanșării pandemiei, resursele financiare puse la dispoziție de UE constituie o oportunitate remarcabilă, a cărei valorificare presupune identificarea de proiecte viabile, de natură a contribui la o relansare economică durabilă.

În anul 2019, tonusul ridicat al consumului final (avans de 6 la sută față de anul precedent) a fost susținut în continuare de creșterea robustă a veniturilor populației, alimentată de menținerea profilului lax al politicii fiscale și al celei de venituri

⁴ Daniel Dăianu – „De această dată este într-adevăr altfel: «efectul shutdown»”, Consiliul Fiscal, 22 martie 2020.

(reflectat de noi măsuri vizând majorarea salariului minim pe economie, creșterea veniturilor personalului angajat în sectorul bugetar, majorarea punctului de pensie), cu efect de antrenare și asupra nivelului de salarizare din sectorul privat. Acoperirea cererii de consum a fost suplimentar asigurată pe seama resurselor împrumutate,

Grafic 1.10
Consumul populației

apelul mai intens la acest canal de finanțare fiind impulsionat și de o anumită îmbunătățire a condițiilor de cost (Grafic 1.10). Creșterea confortului financiar al populației s-a reflectat în nivelul achizițiilor de bunuri și servicii, al căror volum și-a accelerat dinamica îndeosebi în cazul bunurilor de folosință îndelungată (inclusiv în asociere cu redresarea investițiilor rezidențiale) și în cel al serviciilor de piață – segmente cu sensibilitate mai ridicată la creșterea ciclică a puterii de cumpărare (ritmuri de circa 10 la sută și respectiv 14 la sută, față de aproximativ 6 la sută în ambele

cazuri în anul 2018). Expansiunea consumului a fost însoțită de o îmbunătățire continuă a indicatorului de încredere a populației pe parcursul anului 2019, până la valori apropiate celor din perioada premergătoare crizei economice și financiare din deceniul anterior (Caseta 3).

Caseta 3. Încrederea consumatorilor și activitatea economică

Încrederea consumatorilor este citată adesea ca fiind un factor explicativ al evoluțiilor economice. Atenția sporită acordată acestui indicator este în consonanță cu narațiunea standard a ciclurilor de afaceri care conferă un rol central anticipațiilor agenților din economie, în sensul în care o schimbare de optică la acest capitol favorizează orientarea mai pronunțată a acestora către achiziții de bunuri și servicii sau, dimpotrivă, reșezarea activității pe un palier defensiv, caracterizat de o aversiune ridicată la risc și de o intensificare a economisirii. În contextul în care anii 2019-2020 marchează punctele de maxim și minim ale celui mai recent ciclu economic, caseta de față își propune să analizeze măsura în care indicatorul de încredere a populației poate oferi semnale cu privire la traiectoria consumului, prezentând totodată interes ilustrarea unor elemente care caracterizează procesul de ajustare a consumului în momentul în care percepția consumatorilor cu privire la perspectiva activității economice suferă modificări de substanță.

Mecanismul de formare a anticipațiilor

Indicatorul de încredere a consumatorilor se află în prim-planul discuțiilor legate de relevanța așteptărilor agenților în conturarea ciclului de afaceri, mai ales datorită corelației ridicate pe care acesta o are cu traiectoria consumului final,

care reprezintă cea mai consistentă componentă a PIB. Mișcarea sincronă a celor doi indicatori aduce astfel în discuție o posibilă relație de cauzalitate. Din această perspectivă, în literatura de specialitate se disting două ipoteze principale. Una dintre acestea presupune că așteptările consumatorilor nu sunt influențate de situația economică a individului, ci reflectă, mai degrabă, modificări de ordin psihologic. În această abordare, tranziția de la momentele de exuberanță la cele de pesimism (și invers) nu are un declanșator aparent și, prin urmare, nici așteptările formulate de agenți nu conțin informații predictive în legătură cu evoluția consumului (ipoteza *animal spirits*, Akerlof și Shiller, 2010). Cu toate acestea, în Blanchard *et al.*, 2013 se arată că un astfel de comportament poate fi raționalizat dacă se presupune că informațiile de care dispun agenții în momentul în care își formulează anticipațiile au o calitate precară (engl. *noise*) și nu oglindesc evoluția economiei. Într-o astfel de situație, consumul deviază temporar de la echilibru, fără a avea loc o schimbare structurală la nivelul comportamentului agenților din economie.

O altă ipoteză larg răspândită în literatura de specialitate, care își are rădăcinile în teoria venitului permanent, consideră consumatorii suficient ancorați în realitatea economică pentru a putea anticipa, cu un anumit grad de incertitudine, evoluția viitoare a veniturilor proprii. Nesiguranța resimțită de agenții din economie din acest ultim punct de vedere, alături de o tensiune la nivelul bugetului, conduce la o transmisie imperfectă a șocurilor anticipate la nivelul venitului permanent asupra consumului, în disonanță cu forma pură a ipotezei venitului permanent, care sugerează o transmisie perfectă. Un mecanism teoretic cu ajutorul căruia agenții își formează anticipații corecte cu privire la evoluția economiei a fost propus în Jaimovich și Rebelo, 2009. În această abordare, agenții economici primesc informații cu privire la evoluția în viitor a productivității din economie (care mai departe le afectează nivelul venitului permanent), ceea ce le permite să formuleze anticipații mai precise, ajustându-și comportamentul în consecință – relevanța acestui mecanism în explicarea fluctuațiilor ciclului de afaceri a fost ilustrată în Schmitt-Grohé și Uribe, 2012 și în Blanchard *et al.*, 2013, ambele lucrări bazându-se pe un model teoretic (similar celui propus în Jaimovich și Rebelo, 2009) care permite extragerea componentei anticipative din date. Totuși, trebuie menționat că validarea statistică a acestui mecanism este anevoioasă întrucât utilizează doar serii de date la nivel macroeconomic (Attanasio și Weber, 1995, și Souleles, 2004, prezintă în detaliu limitările unei astfel de proceduri).

Pornind de la observații culese la nivel de consumator (venituri și cheltuieli, precum și așteptări cu privire la evoluția veniturilor), Attanasio *et al.* (2020) validează importanța anticipațiilor pentru determinarea cererii de consum – în medie, consumatorii își vor mări consumul cu aproximativ 0,3 la sută, dacă anticipează o creștere a venitului permanent cu 1 la sută (estimarea fiind realizată utilizând date din SUA). Pe lângă confirmarea legăturii teoretice dintre consum și anticipații, cercetările care utilizează date la nivel microeconomic reliefează eterogenități importante prezente la nivelul comportamentului de consum al populației. De pildă, Christelis *et al.* (2020) arată că persoanele mai tinere și care

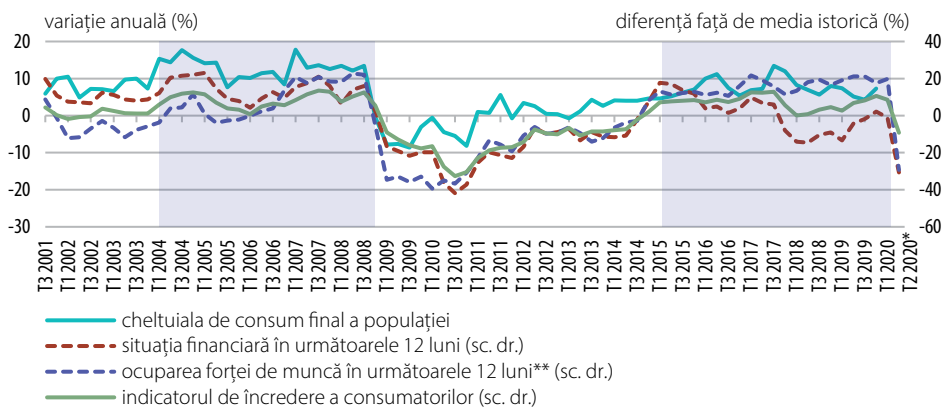
lucrează pe cont propriu transferă în consum o parte mai mică dintr-o creștere a venitului permanent, în timp ce Cocco *et al.* (2020) sugerează că, spre deosebire de perioadele de creștere economică, însoțite de un optimism generalizat, în momentele de recesiune populația se împarte în două categorii – prima reunește consumatorii pesimiști, iar cea de-a doua, pe cei care presupun că economia își va reveni mai repede. În Guvenen *et al.* (2014) este pus în evidență faptul că prima categorie este constituită din agenți care au venituri sub mediana economiei și au cunoscut o deteriorare consistentă a situației financiare. În ultimă instanță, aceste mișcări la nivelul distribuției veniturilor în momente de tensiune economică se reflectă într-o volatilitate mai ridicată a indicatorului de încredere, sugerând o creștere a incertitudinii. Bertola *et al.* (2005) subliniază că în astfel de perioade consumatorii își reduc semnificativ achizițiile de bunuri durabile, iar dacă incertitudinea persistă un timp mai îndelungat, chiar și după ameliorarea situației economice consumul își poate reveni foarte încet, populația menținându-și înclinația mai pronunțată către economisire (Pistaferri, 2016).

Dincolo de lucrările care investighează legătura dintre consum și anticipații prin prisma modelelor teoretice, există și o ramură a literaturii de specialitate care urmează o abordare mai pragmatică și evaluează în ce măsură proiecțiile cu privire la evoluția consumului pot fi îmbunătățite dacă se ține seama de evoluția indicatorilor privind sentimentul economic. Așadar, lucrări relativ recente au consemnat utilitatea indicatorilor de încredere a populației pentru ameliorarea erorii de prognoză, mai ales atunci când economia se află în recesiune (Taylor și McNabb, 2007, Lahiri *et al.*, 2015).

Indicatorul de încredere și evoluția consumului

În practică, încrederea consumatorilor este evaluată pe baza unui sondaj reprezentativ realizat la nivelul populației, care reunește întrebări referitoare la așteptările acestora cu privire la situația financiară, evoluția economiei, a șomajului sau la intenția de a cumpăra bunuri de folosință îndelungată (aparate electrocasnice, mobilier), opiniile fiind formulate pentru o perioadă de 12 luni. Pentru fiecare întrebare din chestionar, rezultatele publicate reprezintă în esență ecartul dintre cele două categorii de răspunsuri: optimiste, respectiv pesimiste. De exemplu, dacă majoritari sunt cei care au o opinie în sensul creșterii valorii indicatorului, soldul conjunctural va consemna o valoare pozitivă, dimensiunea acesteia fiind în strânsă legătură atât cu măsura în care cei chestionați cred în evoluția respectivă, cât și cu numărul de persoane care împărtășesc o astfel de opinie. În final, o parte dintre întrebări sunt agregate, obținându-se indicatorul de încredere a consumatorilor⁵.

⁵ Indicatorul face parte din setul de indicatori compoziți determinați de Direcția Generală Afaceri Economice și Financiare (DG-ECFIN) a Comisiei Europene, în cadrul unui program de sondaje armonizate în rândul companiilor și al consumatorilor (*The Joint Harmonised EU Programme of Business and Consumer Surveys*) la nivelul Uniunii Europene. Sursa primară de date pentru calculul acestor indicatori o reprezintă sondajele realizate de instituții-partenere din statele membre (în cazul țării noastre, acestea sunt Institutul Național de Statistică, pentru sondajele adresate companiilor, și Institutul de Cercetare de piață GfK România, pentru cele adresate consumatorilor).

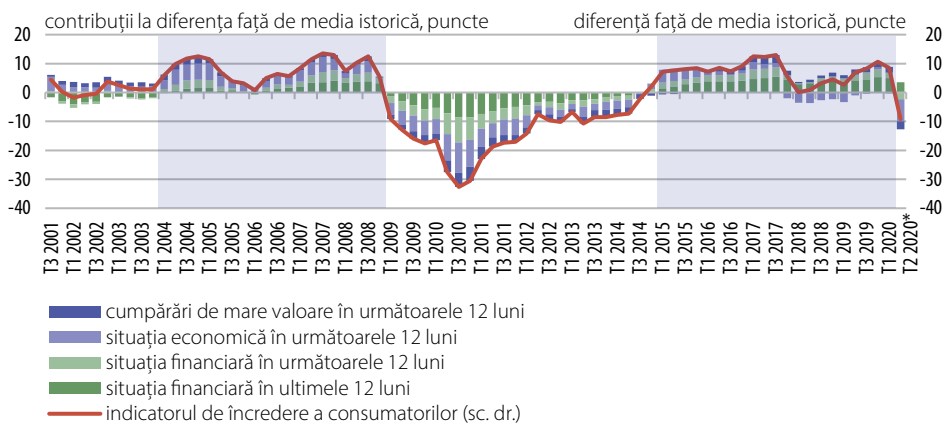

Grafic A
Indicatorul de încredere și consumul populației

*) aprilie
**) inversul anticipațiilor privind evoluția șomajului

Sursa: INS, CE DG-ECFIN, calcule BNR

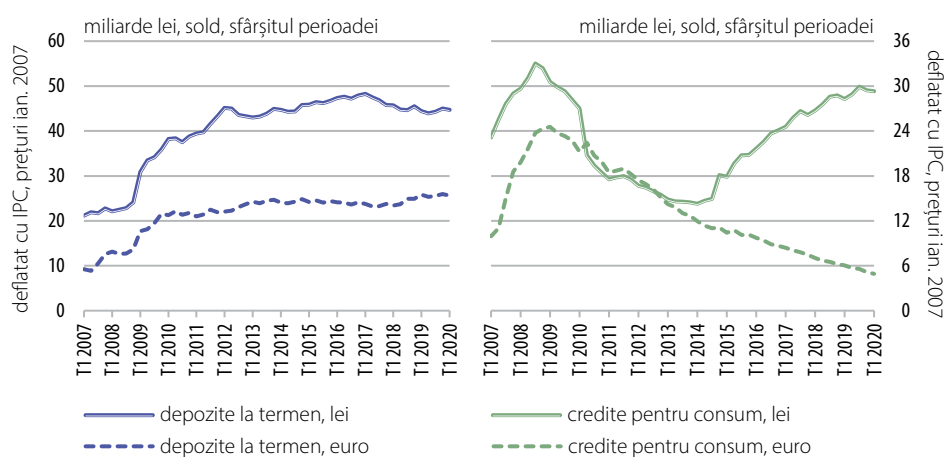
După cum era de așteptat, și în cazul economiei autohtone se remarcă o corelație strânsă între evoluția indicatorului de încredere a populației și cererea de consum (Grafic A). În anii premergători crizei economice declanșate la finele anului 2008, pe măsură ce efectele benefice ale modificărilor structurale întreprinse în prima parte a anilor 2000, ca urmare a demersului de aderare la UE, și-au făcut simțite prezența, activitatea economiei locale s-a înscris pe o traiectorie ascendentă – potențată și de un context internațional favorabil. În acest registru, populația, cunoscând deja o ameliorare a situației financiare, a început să fie din ce în ce mai optimistă cu privire la evoluția economiei, iar acumularea treptată a încrederii a condus la o majorare consistentă a cererii de consum, care s-a reflectat în avansuri susținute (de două cifre) ale cheltuielilor pentru consum ale populației în perioada 2004-2008. Totodată, efervescența consumului populației a fost impulsionată și de îmbunătățirea accesului la servicii financiare care, coroborată cu așteptări excesiv de optimiste cu privire la evoluția veniturilor permanente, a condus la o creștere substanțială a cererii de credite, iar aceasta s-a concretizat într-o majorare consistentă a vânzărilor de bunuri durabile (un exemplu în acest sens fiind cele de autovehicule, care au cunoscut rate de creștere fără precedent chiar și pentru perioada recentă).

Grafic B
Componentele indicatorului de încredere

*) aprilie
Sursa: CE DG-ECFIN, calcule BNR

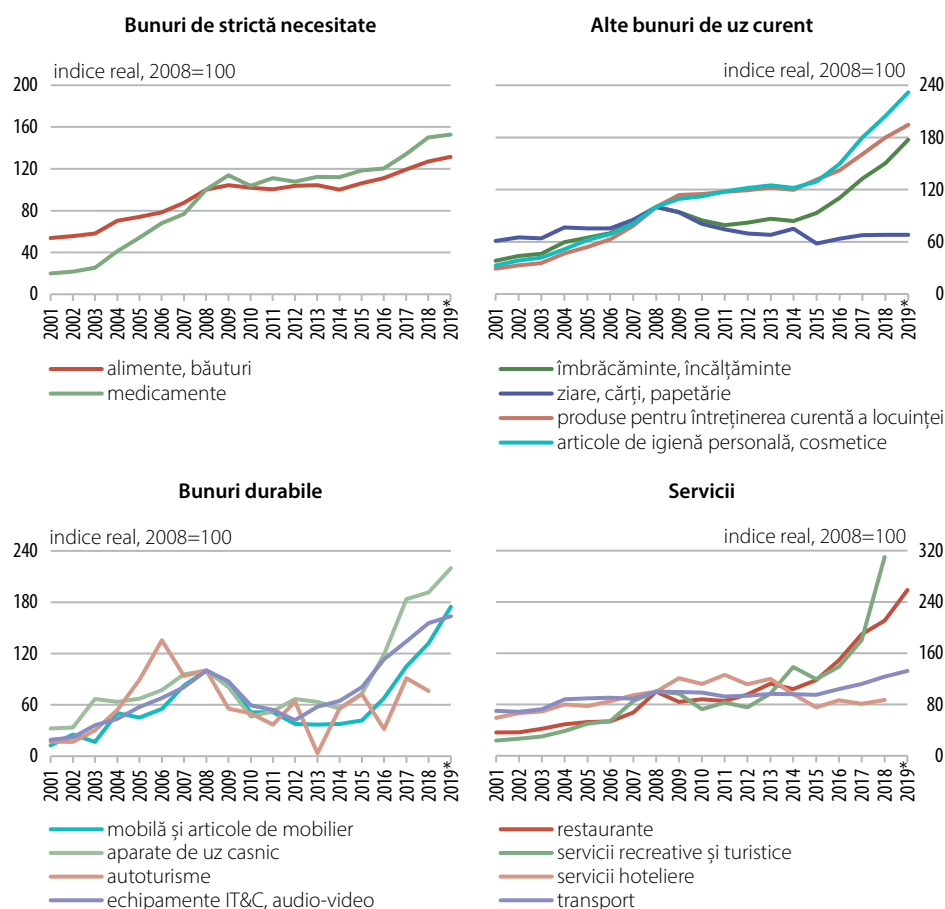
Declanșarea crizei financiare globale și propagarea efectelor sale asupra economiei locale la finele anului 2008 au determinat o scădere abruptă a veniturilor populației, precum și temeri tot mai pronunțate cu privire la evoluția acestora în viitor; deteriorarea rapidă a condițiilor pe piața muncii a generat o majorare a incertitudinii cu privire la stabilitatea locului de muncă, care mai departe s-a repercutat asupra așteptărilor privind situația financiară a gospodăriilor (Grafic B). În acest context, la reducerea cheltuielilor de consum au contribuit atât cei care au cunoscut o restrângere a veniturilor în perioada curentă (dublată și de îngreunarea accesului la resurse împrumutate, ca urmare a înăsprii condițiilor de creditare), cât și cei care, anticipând o evoluție nefavorabilă a economiei, au început să economisească. În fapt, în perioada imediat următoare crizei, economisirea bancară a cunoscut un salt impresionant, după care s-a înscris pe o traiectorie ascendentă, dar care s-a atenuat odată cu revenirea timidă a încrederii populației (Grafic C). Prin urmare, pe parcursul crizei, așteptările nefavorabile ale consumatorilor au condus la un comportament prudent, care a acționat ca un factor de întârziere în redresarea consumului.

Grafic C
Economisirea și
creditul de consum

Sursa: BNR, INS

În momentele de prăbușire a încrederii, ajustarea consumului se realizează cu preponderență prin reducerea cheltuielilor cu bunuri durabile și de uz curent care nu sunt de strictă necesitate (Grafic D). Astfel, achizițiile de bunuri durabile (mobilă, aparate de uz casnic, produse IT&C) s-au diminuat semnificativ, primele semnale timide de creștere fiind consemnate după 2-3 ani de la demararea crizei. În cadrul acestei categorii de bunuri se remarcă achizițiile de autovehicule care abia în 2017 s-au apropiat de nivelul înregistrat în 2008. O scădere a cererii, dar de mai mică amplitudine, a fost vizibilă și în cazul anumitor bunuri de uz curent (cum ar fi articolele de îmbrăcăminte sau produsele de papetărie), în timp ce achizițiile de alimente au marcat doar o întrerupere a traiectoriei ascendente. Merită menționat că toate aceste modificări consemnate la nivelul cererii de consum atunci când încrederea consumatorilor se deteriorează sunt în consonanță cu evoluțiile înregistrate și în alte economii mai dezvoltate (Pistaferri, 2016).

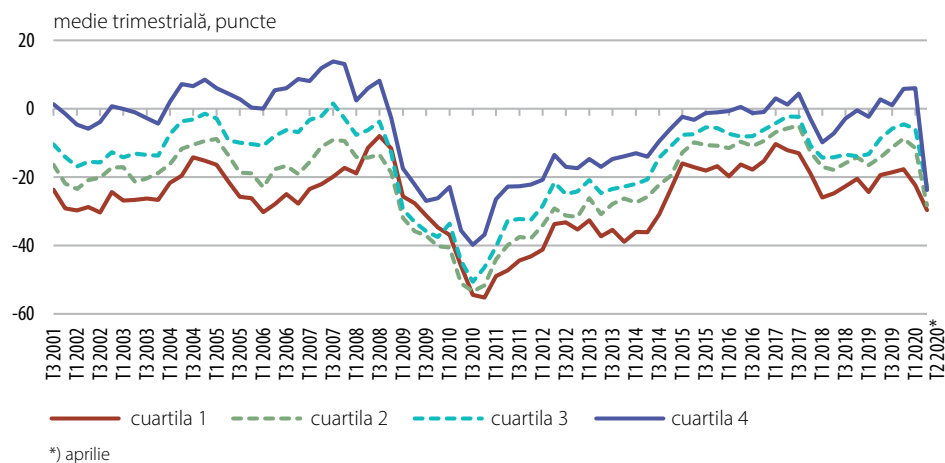

*) medie T1-T4

Sursa: INS, calcule BNR

Grafic D
Achizițiile de bunuri și servicii
(cheltuieli medii lunare
pe gospodărie)

Acumularea de optimism și modificarea dramatică a sentimentului economic se manifestă cu intensități diferite la nivelul categoriilor socio-demografice. Bunăoară, dacă în perioade de creștere economică încrederea în rândul populației cu venit scăzut este vizibil inferioară celei asociate consumatorilor cu venit ridicat, în recesiune înrăutățirea mai puternică a sentimentului respondenților din cea de a doua categorie a făcut ca ecartul să se reducă simțitor. Totuși, experiența mult mai dureroasă trăită de consumatorii cu venituri mici în perioada imediat următoare declinului economic a distanțat din nou încrederea acestora de cea a consumatorilor cu venit ridicat, diferența observată în punctul de minim al celor două curbe lărgindu-se astfel în perioada de refacere a încrederii (Grafic E). O asemenea diferențiere de comportament (semnalată de altfel și de Petev și Pistaferri, 2012, pentru economia SUA) poate fi observată în cazul consumatorilor români și în structura pe grupe de vârstă (în perioade de recesiune, deteriorarea mai abruptă a încrederii persoanelor relativ tinere apropiind temporar sentimentul acestora de nivelul aferent persoanelor vârstnice, în general mai pesimiste).

Grafic E
Indicatorul de încredere în funcție
de cuartila de venit a populației

Sursa: CE DG-ECFIN

Următorul val de optimism în rândul consumatorilor, care a debutat în 2015, este, la rândul său, asociat cu o creștere substanțială a cererii de consum. Schimbarea de optică la nivelul acestora s-a produs într-un context în care depășirea perioadei de recesiune a devenit din ce în ce mai clară, atât pe plan local (mai ales în condițiile unei relaxări evidente a politicii fiscale și a celei de venituri), cât și la nivel european, unde indicatorul de încredere a consemnat de asemenea o revenire peste media pe termen lung⁶. Așadar, forța de tracțiune a economiei europene (vizibilă în special prin prisma majorării exporturilor) a favorizat reaşezarea producției locale pe un palier mai competitiv, care a condus la o absorbție sustenabilă a forței de muncă, fapt reflectat de traiectoria anticipațiilor cu privire la ocuparea forței de muncă⁷. Aceasta din urmă a continuat să se îmbunătățească, deși indicatorul de încredere a suferit unele scăderi temporare în contextul unor schimbări legislative care au mărit gradul de incertitudine din economie – la începutul anului 2018 a intrat în vigoare OUG nr. 79/2017, care a instituit transferarea plății contribuțiilor sociale de la angajatori la angajați, iar în 2019 a intrat în vigoare OUG nr. 114/2018, care a determinat perturbarea activității mai multor sectoare din economie (sectorul financiar, energetic, telecomunicații), prin modificările de natură fiscală aduse. Bineînțeles, pe măsură ce efectele măsurilor mai sus-amintite s-au disipat, indicatorul de încredere a revenit pe o pantă puternic ascendentă, ajungând în 2019 aproape de punctele de maxim înregistrate anterior. Acumularea graduală a optimismului populației favorizată de majorarea veniturilor, considerate într-o mare măsură ca fiind permanente, alături de condiții financiare propice creditării, a condus la extinderea consistentă a cererii de bunuri durabile, în acest sens remarcându-se achizițiile de bunuri pentru dotarea locuințelor și de autovehicule, dar și la majorarea preferinței pentru activități de petrecere a timpului liber (servicii din sfera HoReCa, turism, cultural-recreative). Chiar dacă nu poate fi asociată direct cu cheltuielile de consum ale populației, cererea pentru locuințe (care reprezintă un indicator relevant cu privire la nivelul încrederii din economie) s-a plasat și ea la un nivel ridicat, intenția consumatorilor de a achiziționa sau de a construi o locuință

⁶ Media pe termen lung corespunde perioadei T2 2001 – T1 2020.

⁷ În sondaj sunt înregistrate așteptările privind evoluția șomajului. În Graficul A soldul conjunctural aferent acestei variabile este însă prezentat cu semn schimbat, pentru o mai bună vizualizare a corespondenței dintre evoluția așteptată privind veniturile și cea aferentă ocupării forței de muncă.

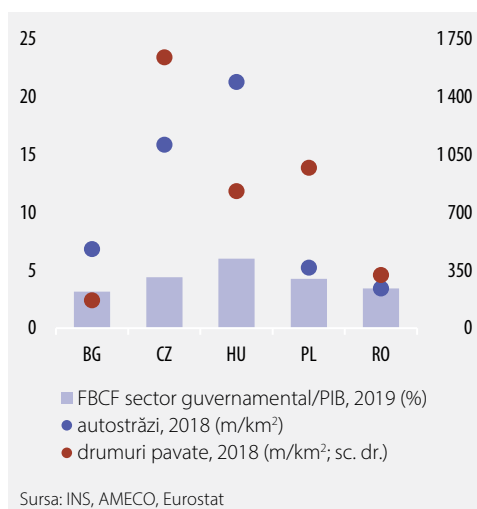
cunoscând spre finalul anului 2019 o majorare substanțială, până la valori comparabile cu cele maxime atinse în perioada precedentă de avânt economic – această perspectivă este sugerată și de numărul nemaîntâlnit pentru perioada de după 1990 al livrărilor de locuinței noi. Totuși, merită menționat faptul că atât vânzările de autovehicule, cât și cele de locuințe au fost activ susținute în ultimii ani de programe guvernamentale, care în momentele de încredere ridicată au un efect benefic considerabil mai pregnant comparativ cu perioadele de recesiune, atunci când stimularea unor astfel de achiziții ar fi de dorit (Berger și Vavra, 2015).

Dacă din punctul de vedere al structurii cererii de consum, anul 2019 a fost în multe privințe similar anului 2008 (când s-a înregistrat apogeul expansiunii precedente), amplitudinea modificărilor sugera însă posibilitatea ca și 2020 să cunoască o dinamică robustă a consumului (evoluția din primele două luni ale anului sunt o mărturie în acest sens). Cu toate acestea, propagarea cu rapiditate a virusului SARS-CoV-2 a determinat o contracție economică fără precedent în istoria recentă. Cel mai probabil, deteriorarea semnificativă a încrederii din această perioadă va conduce la o ajustare a comportamentului de consum pe coordonate similare celei observate pe parcursul crizei precedente. Deja primele date disponibile pentru trimestrul II 2020 arată o scădere consistentă a achizițiilor de bunuri durabile și a celor de uz curent (excluzând bunurile de strictă necesitate), segmentul auto remarcându-se din nou din punctul de vedere al amplitudinii contracției. Sectorul cel mai puternic afectat de răspândirea COVID-19 este însă cel al serviciilor de piață prestate populației, măsurile de distanțare socială impuse începând din luna martie și menținerea anumitor restricții privind deplasarea populației ulterior ridicării stării de urgență determinând pierderi masive pe segmentele HoReCa, de turism, recreative, culturale. În plus, prelungirea temerilor de natură sanitară, specifice acestei crize, va face ca revenirea încrederii populației să devină un proces de lungă durată, în special din perspectiva interesului pentru activități de petrecere a timpului liber.

Referințe

- Aguiar, M., Hurst, E., Karabarbounis, L. – „Time Use during the Great Recession”, *American Economic Review*, 103(5), 2013, pp. 1664-1696
- Akerlof, A. G., Shiller, R. J. – „Animal Spirits: How Human Psychology Drives the Economy, and Why it Matters for Global Capitalism”, Princeton University Press, 2010
- Attanasio, O. P., Weber, G. – „Is Consumption Growth Consistent with Intertemporal Optimization? Evidence from the Consumer Expenditure Survey”, *Journal of Political Economy*, 103(6), 1995, pp. 1121-1157
- Attanasio, O. P., Kovacs, A., Molnar, K. – „Euler Equations, Subjective Expectations and Income Shocks”, *Economica*, 87(346), 2020, pp. 406-441
- Berger, D., Vavra, J. – „Consumption Dynamics during Recessions”, *Econometrica*, 83(1), 2015, pp. 101-154
- Bertola, G., Guiso, L., Pistaferri, L. – „Uncertainty and Consumer Durables Adjustment”, *The Review of Economic Studies*, 72(4), 2005, pp. 973-1007
- Blanchard, O. J., L’Huillier, J. P., Lorenzoni, G. – „News, Noise, and Fluctuations: An Empirical Exploration”, *American Economic Review*, 103(7), 2013, pp. 3045-3070
- Christelis, D., Georgarakos, D., Jappelli, T., van Rooij, M. – „Consumption Uncertainty and Precautionary Saving”, *Review of Economics and Statistics*, 102(1), 2020, pp. 148-161

Grafic 1.12
Infrastructura rutieră

având în vedere stocul scăzut de spații moderne de care dispune România comparativ cu alte țări din regiune⁸ – continuă însă să fie frânată de insuficienta dezvoltare a infrastructurii de transport. De altfel, aceasta rămâne unul dintre factorii structurali care erodează în plan regional atractivitatea economiei românești pentru marile proiecte de investiții, alături de constrângerile la nivelul pieței muncii (cum ar fi necorelarea calificării cu cerințele angajatorilor și intensitatea ridicată a fenomenului de emigrare) și de caracterul imprevizibil al

cadrelui fiscal și legislativ. Nici creșterea cu aproape 17 la sută a volumului lucrărilor de construcții ingineresti în anul 2019 nu a adus o îmbunătățire vizibilă a situației, efortul financiar relativ scăzut depus de sectorul public autohton în acest sens concretizându-se în situarea în continuare a infrastructurii de transport pe o poziție modestă comparativ cu economiile din grupul de comparație *peers*, din perspectiva dimensiunii și a calității (Grafic 1.12).

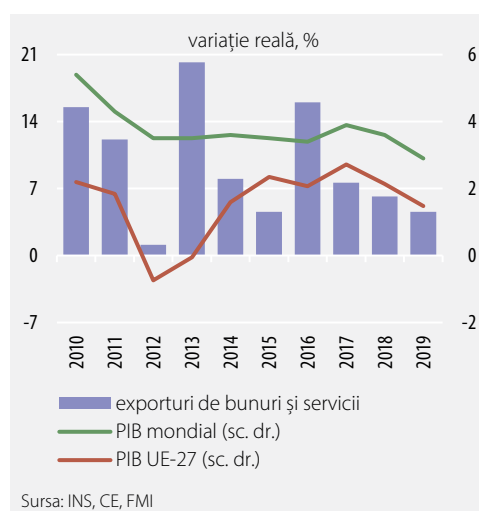
La nivelul sectorului industrial, suplimentar influențelor structurale enumerate anterior, înclinația către acumulări de capital a fost frânată și de restrângerea resurselor proprii de finanțare, ca urmare a parcursului nefavorabil al activității, mai ales al celei de export. Pe fondul diminuării cererii la nivelul principalelor economii partenere, portofoliul de comenzi externe și-a întrerupt creșterea, fapt care (alături de o temperare de ritm pe piața locală) a condus la scăderea producției industriale pentru prima dată în perioada postcriză (cu 2,3 la sută), antrenând și deteriorarea succesivă a încrederii operatorilor pe parcursul anului. Cu toate acestea, o abordare în detaliu permite identificarea unor ramuri care au derulat sau finalizat în anul 2019 proiecte de deschidere/extindere a unor capacități de producție, cu preocupări mai accentuate în direcția automatizării și eficientizării proceselor tehnologice. Semnale mai ferme în acest sens se regăsesc în industria materialelor de construcții, industria auto, a echipamentelor electrice și în cea a altor mijloace de transport, precum și în unele ramuri producătoare de bunuri de consum (industria alimentară și a mobilei). În afara sferei industriale, acumulări mai consistente de capital au realizat companiile de construcții (în linie cu revigorarea acestui sector), dar și cele agricole, ca urmare a extinderii programelor de creditare bancară adresate acestui domeniu și a absorbției ridicate de fonduri structurale europene în cadrul actualului exercițiu de finanțare (2014-2020).

Pe fondul încetinirii ritmului de creștere a economiei globale, în general și a zonei euro, în particular, volumul exporturilor de bunuri s-a majorat cu mai puțin de un procent față de anul anterior (Grafic 1.13), cele mai afectate sectoare fiind cele integrate în

⁸ 4,6 milioane mp în anul 2019, jumătate din stocul Cehiei și mai puțin de un sfert din cel al Poloniei. Sursa: Colliers International – *Research and Forecast Report 2020*.

lanțurile internaționale de producție, cu precădere industria auto. Astfel, livrările de componente s-au redus cu aproape 10 la sută, producătorii locali resimțind influența declinului sectorului auto european (în special al celui german), la care s-a adăugat efectul conflictului economic dintre SUA și Iran, care s-a repercutat și asupra exporturilor economiilor europene către acest stat asiatic. Pe o traiectorie descrescătoare s-au situat și exporturile de echipamente electronice și pentru comunicații, de produse metalurgice și construcții metalice, dar și cele de bunuri ale industriei ușoare, în timp ce la polul opus s-au plasat livrările de echipamente electrice, mașini și echipamente,

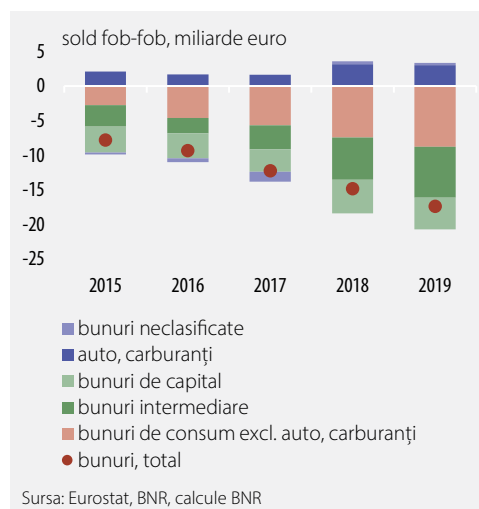
materii prime agricole, aparatură de măsură și control. O evoluție pozitivă au consemnat și exporturile de autovehicule (creștere a volumului cu circa 4 la sută), în condițiile în care interesul suscitât de cele două modele autohtone lansate la începutul anului precedent s-a manifestat și în 2019. În plus, cererea la nivel european s-a amplificat către sfârșitul anului, în posibilă asociere cu anunțarea adoptării în anumite țări, la 1 ianuarie 2020, a unor modificări legislative în domeniul primelor de asigurare pentru emisiile de dioxid de carbon.

Grafic 1.13
Exporturi

În pofida evoluției modeste a exporturilor, prezența produselor românești pe piețele europene nu s-a deteriorat. Totodată, se remarcă îmbunătățiri ale cotelor de piață deținute de produse cu un conținut mai ridicat de valoare adăugată, cum ar fi cele din industria echipamentelor electrice, din cea a mașinilor și echipamentelor și din industria navală, în timp ce industria auto s-a menținut pe o poziție apropiată a celei din anul precedent. În toate aceste cazuri, un rol decisiv a revenit câștigurilor de productivitate obținute ca urmare a investițiilor masive derulate în ultimii ani. Totuși, influența pozitivă asupra competitivității la nivelul economiei a fost contrabalansată de pierderile consistente înregistrate în alte sectoare industriale. În această privință,

ilustrativ este cazul ramurilor producătoare de bunuri de consum, unde creșterile persistente ale costului unitar cu forța de muncă au erodat competitivitatea atât pe piețele externe, cât și pe cele locale. În aceste condiții, dificultatea întâmpinată de producătorii autohtoni în a valorifica expansiunea cererii de consum s-a reflectat, și în anul 2019, într-un avans mai alert al importurilor comparativ cu cel al ofertei autohtone, ceea ce a conferit segmentului bunurilor de consum rolul de principal canal de adâncire a dezechilibrului comercial (Grafic 1.14).

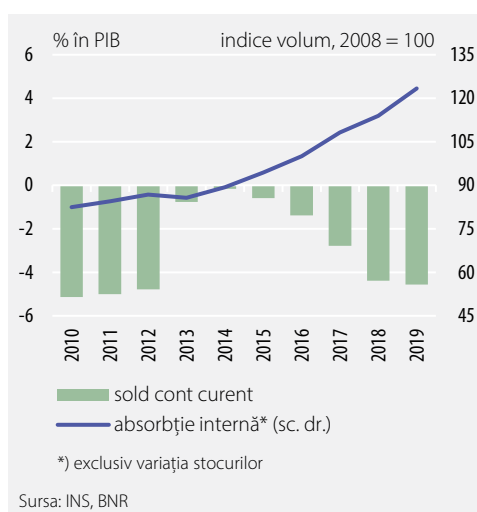

Grafic 1.14
Balanța bunurilor

Poziția externă

În timp ce gradul de îndatorare și rezervele internaționale și-au păstrat în general nivelul adecvat și în anul 2019, adâncirea în continuare a deficitului de cont curent, însoțită de o anumită înrăutățire a structurii de finanțare a acestuia, conturează o poziție externă mai puțin favorabilă comparativ cu anul anterior.

Presiunea absorbției interne, în paralel cu o evoluție neconvingătoare a exporturilor, a antrenat deteriorarea contului curent, deficitul acestuia ajungând la 4,6 la sută din PIB (Grafic 1.15). În consecință, media valorii acestui indicator pe ultimii trei ani s-a situat în imediata vecinătate a pragului de alertă prevăzut în Tabloul de bord aferent

Grafic 1.15
Absorbția internă
și echilibrul extern

Procedurii privind dezechilibrele macroeconomice a Comisiei Europene (respectiv 4 la sută din PIB), plasând România într-o postură aproape singulară în rândul statelor membre ale UE-28.

Deteriorarea deficitului de cont curent a fost atribuită în exclusivitate balanței bunurilor, a cărei înrăutățire (cu circa 17 la sută) a continuat totuși să fie parțial contrabalansată de anumite îmbunătățiri la nivelul conturilor de servicii și venituri. Astfel, surplusul din prestări de servicii internaționale a atins 8,7 miliarde euro, pe seama

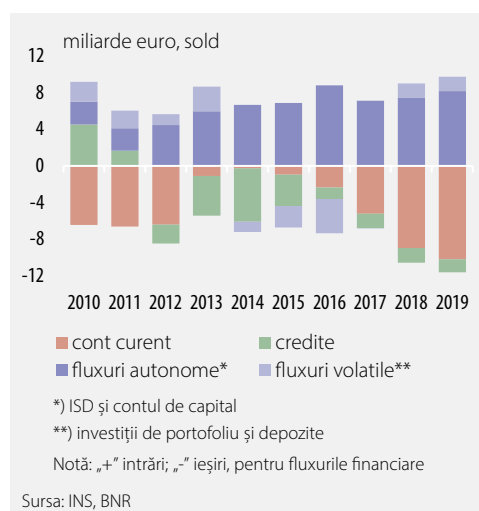
încasărilor în creștere atât pe segmentul transporturilor de mărfuri (inclusiv ca urmare a investițiilor pentru extinderea flotelor, efectuate în ultimii ani), cât și pe cel al activității IT&C, sector care și-a continuat parcursul ascendent, reflectat și în consolidarea cotei pe piața europeană. Cu toate acestea, surplusul contului de servicii nu a reușit să compenseze decât jumătate din deficitul tranzacțiilor comerciale cu bunuri, scăderea din ultimii ani a gradului de acoperire fiind atribuită orientării tot mai pronunțate a populației către servicii internaționale de turism și transport aerian. În sensul estompării dezechilibrului operațiunilor externe curente au evoluat și conturile veniturilor primare și secundare, al căror sold cumulat s-a îmbunătățit cu aproape 1 miliard euro față de anul 2018. Rezultatul s-a datorat în principal creșterii remiterilor efectuate de lucrătorii din străinătate, dar și unei mai bune atrageri de fonduri europene nerambursabile (sub forma sumelor accesate din Fondul Social European și a subvențiilor pentru agricultură).

Tendința de adâncire a soldului contului curent s-a produs concomitent cu înregistrarea unei structuri mai puțin favorabile a finanțării acestuia, aportul fluxurilor de capital autonom continuând să se diminueze pentru al șaselea an consecutiv (până la 80 la sută), deși valoarea acestora (peste 8 miliarde euro) a fost superioară celei din anul precedent în cazul ambelor componente (Grafic 1.16). Astfel, influxurile nete sub forma investițiilor directe au atins 5,3 miliarde euro (în creștere mai ales pe segmentul participațiilor la capital), dar au acoperit numai 52 la sută din deficitul contului curent;

în completare, surplusul contului de capital a însumat 2,9 miliarde euro, datorită unei anumite intensificări a absorbției de fonduri de natura investițiilor, în cadrul actualului exercițiu financiar european (2014-2020). Componenta guvernamentală a contului

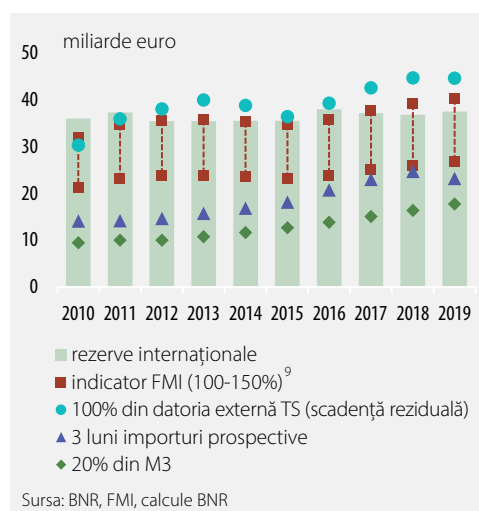
curent a fost finanțată pe seama unor noi emisiuni de euroobligațiuni, care au contribuit la înregistrarea unor influxuri nete de 2,4 miliarde euro în contul investițiilor de portofoliu.

Accentuarea efortului financiar implicat de persistența caracterului prociclic al politicii fiscale s-a regăsit și într-o nouă majorare, pentru al patrulea an consecutiv, a stocului datoriei publice externe pe termen lung, acumularea a 4,7 miliarde euro fiind principala cauză a creșterii îndatorării externe a României (până la 105,9 miliarde euro la sfârșitul

Grafic 1.16
Principalele surse de finanțare
a deficitului contului curent

anului 2019). Cu toate acestea, presiunea indusă de onorarea sa a continuat să se reducă, traiectorie observată atât în cazul stocului datoriei totale (cu o pondere în PIB de 47,4 la sută), cât și în cel al serviciului aferent componentei pe termen lung (a cărei rată, calculată prin raportare la exporturile de bunuri și servicii, a ajuns la 18,6 la sută), în ambele situații valorile atinse reprezentând minime pentru perioada ulterioară crizei declanșate în anul 2008.

Grafic 1.17
Indicatori de adecvare
a rezervelor internaționale

Rezervele internaționale ale României au totalizat 37,5 miliarde euro la 31 decembrie 2019 (în creștere cu 650 milioane euro față de finele anului anterior). Nivelul acestora s-a menținut adecvat, după cum reflectă acoperirea confortabilă în luni de importuri prospective de bunuri și servicii (circa 5 luni, valoare superioară pragului recomandat, de 3 luni), dar și acomodarea unei măsuri compuse a riscurilor asupra balanței de plăți (indicator calculat potrivit metodologiei FMI); totuși, gradul de acoperire a stocului

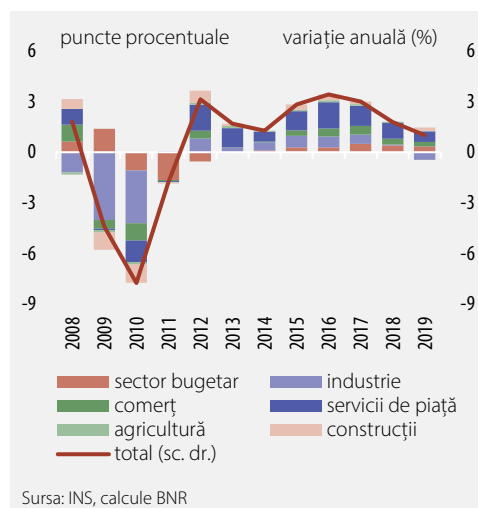
datoriei externe pe termen scurt la scadență reziduală a continuat să fie subunitar (84 la sută; Grafic 1.17).

⁹ În cazul unui regim flexibil al cursului de schimb, numitorul este calculat astfel: 30 la sută din Datoria externă TS (scadență reziduală) + 15 la sută din Alte datorii + 5 la sută din Exporturi de bunuri și servicii + 5 la sută din M3.

Piața muncii

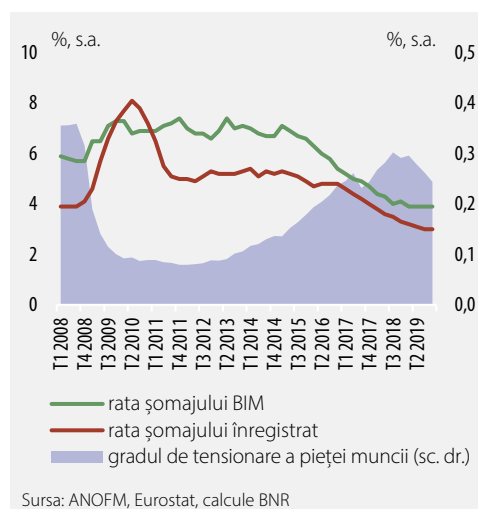
În anul 2019, coordonatele pieței muncii s-au păstrat în parametri similari anului anterior – ofertă redusă de forță de muncă disponibilă, consolidare a trendului descendent al avansului anual al numărului de angajați, dinamică anuală alertă a câștigurilor salariale. Schimbări radicale sunt așteptate însă pe parcursul anului 2020, măsurile de limitare a pandemiei COVID-19 determinând ajustări atât la nivelul veniturilor, cât și al numărului de salariați.

Grafic 1.18
Contribuția sectoarelor de activitate la dinamica anuală a numărului de salariați

Dinamica anuală a efectivului salariaților din economie a continuat trendul descendent și în 2019, coborând la 1 la sută, de la 1,8 la sută în anul anterior. Evoluția a fost imprimată de sectorul privat, pe fondul încetirii angajărilor pe segmentul serviciilor de piață, mai pronunțată în cele administrative și de suport și în IT&C (datorită însă, manifestării unui efect de bază), precum și al restrângerii schemelor de personal în industrie, în special în ramurile auto și cele conexe, sub influența cererii în scădere și a operațiunilor de digitalizare. În schimb, o majorare a numărului de salariați a avut loc în construcții, facilitățile fiscale acordate la începutul anului oferind un stimul activității sectorului (Grafic 1.18).

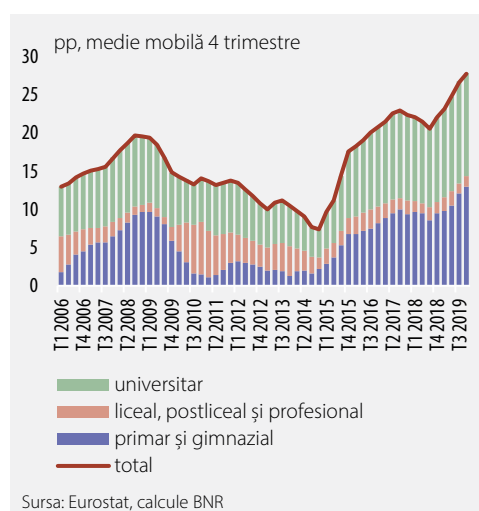
Grafic 1.19
Ratele șomajului și gradul de tensionare a pieței muncii

Oferta de forță de muncă a continuat să se comprime, ratele șomajului atingând punctele de minim din ultimele două decenii – diminuare a valorilor medii față de anul anterior cu 0,5 puncte procentuale în cazul ratei șomajului înregistrat (până la 3,1 la sută) și cu 0,3 puncte procentuale în cel al ratei BIM (până

la 3,9 la sută); (Grafic 1.19). Pentru a răspunde constrângerilor existente pe partea ofertei, autoritățile au decis extinderea succesivă a numărului de lucrători străini nou-admiși pe piața românească, plafonul fiind aproape dublat în anul 2019, la 30 000 de persoane. În același timp, procesul de creare de locuri de muncă a pierdut din intensitate în 2019, rata locurilor de muncă vacante poziționându-se la o valoare inferioară celei consemnate în anul precedent, preponderent ca urmare a diminuării numărului de posturi disponibile în industrie. Evoluțiile indică o tendință de atenuare a gradului de tensionare a condițiilor pe piața muncii, care se va contura tot mai clar în anul 2020.

Deficiențele structurale au persistat în 2019, în condițiile în care: (i) rata de activitate din România, deși în ușoară îmbunătățire, a continuat să se plaseze printre cele mai reduse din Europa; (ii) ponderea tinerilor care nu sunt nici angajați, nici încadrați într-o activitate educațională (NEET) a rămas ridicată; (iii) adaptabilitatea scăzută a persoanelor cu pregătire redusă la condițiile solicitate de angajatori a persistat, drept urmare rata șomajului în rândul acestora s-a menținut la un nivel înalt; (iv) sistemul de învățământ nu a înregistrat progrese notabile în sensul alinierii la cerințele economiei (din punct de vedere al competențelor, dar și al calității pregătirii¹⁰); (v) mobilitatea pe plan intern a rămas restrânsă, efectul programelor guvernamentale destinate stimulării acestora (în termeni de număr de beneficiari) fiind sub cel stabilit drept țintă în ultimii ani. În plus, România se confruntă cu un accentuat fenomen al emigrației, fiind cel mai mare exportator de angajați din Uniunea Europeană în anul 2018, potrivit unui raport al Comisiei Europene privind mobilitatea forței de muncă din UE.

Grafic 1.20

Indicatorul de necorelare a calificărilor pe piața muncii¹¹

Având în vedere evoluțiile menționate, dificultățile întâmpinate de companii în procesul de recrutare s-au acutizat, fapt relevat și de indicatorul de necorelare a pregătirii candidaților, care a ajuns la un punct de maxim istoric (Grafic 1.20), dar și de studiul ManpowerGroup privind deficitul de talente, ediția din 2019, în cadrul căruia România ocupă locul 2, după Japonia, în rândul celor 43 de state incluse în analiză; 86 la sută dintre angajatorii de pe plan intern reclamă dificultăți de recrutare – cel mai ridicat nivel istoric.

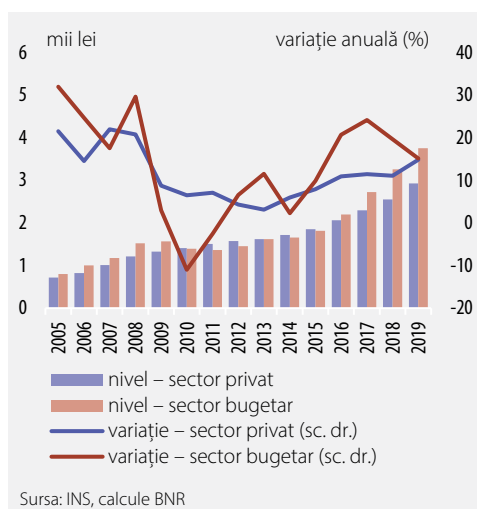
Evidențe în acest sens oferă și *Sondajul*

BNR privind accesul la finanțare al companiilor nefinanciare din România, care arată că lipsa forței de muncă bine pregătite reprezintă o problemă presantă pentru mai mult de 40 la sută dintre respondenți, fenomenul fiind mai pronunțat în cazul companiilor de talie mare.

În anul 2019, avansul câștigului salarial mediu brut s-a situat la 13 la sută, nivel comparabil cu cel din 2018 (12,9 la sută, valoare care exclude modificările fiscale operate la începutul anului, sub forma transferului contribuțiilor sociale datorate de angajatori în sarcina angajaților și a diminuării cotei de impozit pe venit de la 16 la sută la 10 la sută). În același timp, câștigul mediu net și-a păstrat un avans consistent (14,9 la sută în termeni anuali, cu aproape 2 puncte procentuale mai mult decât în anul anterior). La ritmul alert de creștere au contribuit unele măsuri guvernamentale, respectiv o nouă majorare a salariului minim brut pe economie

¹⁰ Rezultatele obținute de elevii români la testele internaționale continuă să fie nesatisfăcătoare, un exemplu în acest sens fiind reprezentat de testul PISA din 2018, unde toate cele trei domenii examinate (citire, matematică și științe) consemnează scoruri sub cele din anii anteriori (2012 și 2015), oricum modeste.

¹¹ Calculat ca sumă a modulelor diferențelor înregistrate pe fiecare nivel de instruire între oferta de forță de muncă (aproximată prin ponderea șomerilor cu un anumit nivel de instruire în total) și cererea de forță de muncă (aproximată prin ponderea persoanelor ocupate cu același nivel de instruire în total).

Grafic 1.21
Câștigul salarial net

de la 1 900 de lei la 2 080 de lei, precum și introducerea unor praguri minime, respectiv de 2 350 de lei pentru personalul cu studii superioare și de 3 000 de lei pentru angajații din sectorul construcțiilor. Totodată, angajații din construcții au fost scutiți, pentru zece ani, de la plata impozitului pe venit, iar contribuțiile sociale au fost reduse pentru ambele părți contractuale (angajați și angajatori). În ceea ce privește dinamica anuală a salariului mediu net din sectorul bugetar, temperarea față de anul anterior a fost indusă

exclusiv de manifestarea unui efect de bază asociat creșterilor salariale de care a beneficiat personalul din învățământ și din sistemul public de sănătate în anul 2018. De altfel, similar ultimilor trei ani, nivelul salariului mediu net din sectorul bugetar (circa 3 750 de lei) a rămas peste valoarea din sectorul privat (aproximativ 2 900 de lei), ceea ce poate antrena – prin manifestarea unui efect de demonstrație – presiuni suplimentare de majorare a salariilor la nivelul economiei (Grafic 1.21).

Caseta 4. Inegalitatea de gen din perspectiva câștigurilor salariale din România

În anul 2018, diferența dintre câștigurile salariale ale bărbaților și cele ale femeilor din România a fost, conform Eurostat, cea mai mică din Uniunea Europeană, respectiv de 3 la sută¹² din câștigurile medii brute ale bărbaților, în timp ce media europeană a fost de 14,8 la sută. Cu toate acestea, diferența dintre rata de ocupare a bărbaților și cea a femeilor a fost de 18,3 puncte procentuale, a patra ca dimensiune din UE, unde s-a înregistrat o valoare medie de 11,6 puncte procentuale. Această asocieră între o diferență mică în ceea ce privește câștigurile salariale și una însemnată în ceea ce privește ratele de ocupare poate fi explicată de faptul că doar femeile înalt calificate relativ la distribuția calificărilor din țara analizată sunt active economic, în timp ce cele mai slab calificate nu au o ocupație formală (Institutul European pentru Egalitatea de Gen, 2019). Mai mult, diferența dintre câștigurile bărbaților și cele ale femeilor raportată de Eurostat nu ia în considerare factori precum ocupația, experiența pe piața muncii sau calificările solicitate. Dacă în cadrul unei ocupații specifice, pentru aceeași vechime, există inegalități de gen mai pronunțate, acestea pot reprezenta un factor descurajator pentru ca femeile să fie active economic.

Astfel, caseta de față își propune investigarea inegalității (*gap*-ului) dintre salariile bărbaților și cele ale femeilor, folosind date microeconomice (având ca sursă *Ancheta Bugetelor de Familie – ABF, 2005-2018*) și luând în considerare impactul

¹² Eurostat menționează în dreptul valorii pentru România din 2018 faptul că cifra prezentată este o estimare. Mai mult, se precizează că seria este marcată de schimbări metodologice, comparabilitatea datelor fiind astfel afectată. Cea mai ridicată valoare este cea din 2007 (12,5 la sută), aceasta reducându-se în timp până la valorile scăzute înregistrate recent.

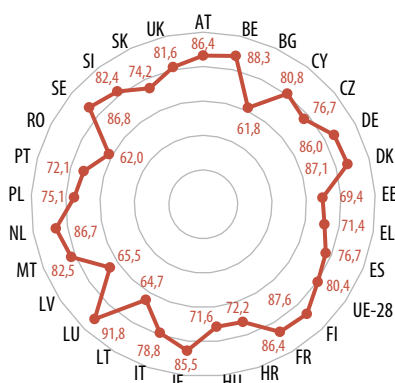
unor variabile precum vârsta sau ocupația. Din analiza pe baza datelor ABF, reiese faptul că inegalitățile salariale sunt semnificativ mai pronunțate decât estimările disponibile pe Eurostat, mai ales pentru ultimii ani.

În ceea ce privește țările Europei Centrale și de Est (ECE), literatura de specialitate a avut în vedere problematica diferențelor salariale între bărbați și femei, analizând cu precădere perioada tranziției timpurii de la comunism la o economie de piață. Cu privire la România, Andrén și Andrén (2015) ajung la concluzia că instituțiile regimului comunist au promovat egalitatea între bărbați și femei, însă aceasta nu a mai constituit o prioritate pentru guverne după anul 1990. Mai mult, conform acestei lucrări, partea neexplicată a diferenței salariale între bărbați și femei a fost mai mare în anii '90 decât în timpul regimului comunist. Paternostro și Sahn (1998) utilizează datele din *Ancheta Bugetelor de Familie* aferente anului 1994 și estimează în cazul României o diferență între salariile bărbaților și cele ale femeilor de 27 la sută în mediul urban și 82 la sută în mediul rural. Diferențele salariale între bărbați și femei

au fost documentate și în alte țări din ECE (Rusia: Newell & Reilly, 1996; Bulgaria: Jolliffe, 2002; Cehia și Slovacia: Jurajda, 2003). Cu toate acestea, în ultimul timp, finalizarea procesului de tranziție în țările ECE a condus la o relativă scădere a interesului literaturii de specialitate pentru acest subiect analizat în spațiul geografic menționat.

Diferențele salariale între genuri în România au fost deseori analizate prin intermediul unor indici agregați, care iau în considerare problematica mai largă a inegalității economice și sociale între bărbați și femei¹³. De exemplu, indicele construit de Institutul European pentru Egalitatea de Gen arată că România este pe a doua poziție în Uniunea Europeană, după Bulgaria, în ceea ce privește inegalitatea între bărbați și femei sub aspect monetar, conform datelor anului 2017 (Grafic A)¹⁴.

Grafic A
Indicele egalității de gen, 2019,
dimensiune monetară

Notă: Datele aferente indicelui pentru anul 2019 au fost colectate în 2017.

Sursa: Institutul European pentru Egalitatea de Gen (2019)

ABF, aferentă intervalului 2005-2018, din care au fost preluate datele utilizate în analiza din caseta de față este un sondaj al veniturilor și cheltuielilor gospodăriilor, având un eșantion lunar de aproximativ 3 000 de gospodării reprezentative pentru întreaga populație a României. Pentru analiza inegalității salariale de gen au fost utilizate datele cu privire la salariile nete din fiecare an, împărțite conform Clasificării Ocupațiilor din România (COR). Astfel, au fost create cohorte ale salariaților cuprinși în ABF, atât pentru toți salariații, cât și separat pentru trei grupe majore de ocupații: specialiști în diverse domenii de activitate (grupa majoră 2)¹⁵, tehnicieni și alți specialiști din domeniul tehnic (grupa majoră 3)¹⁶ și, respectiv,

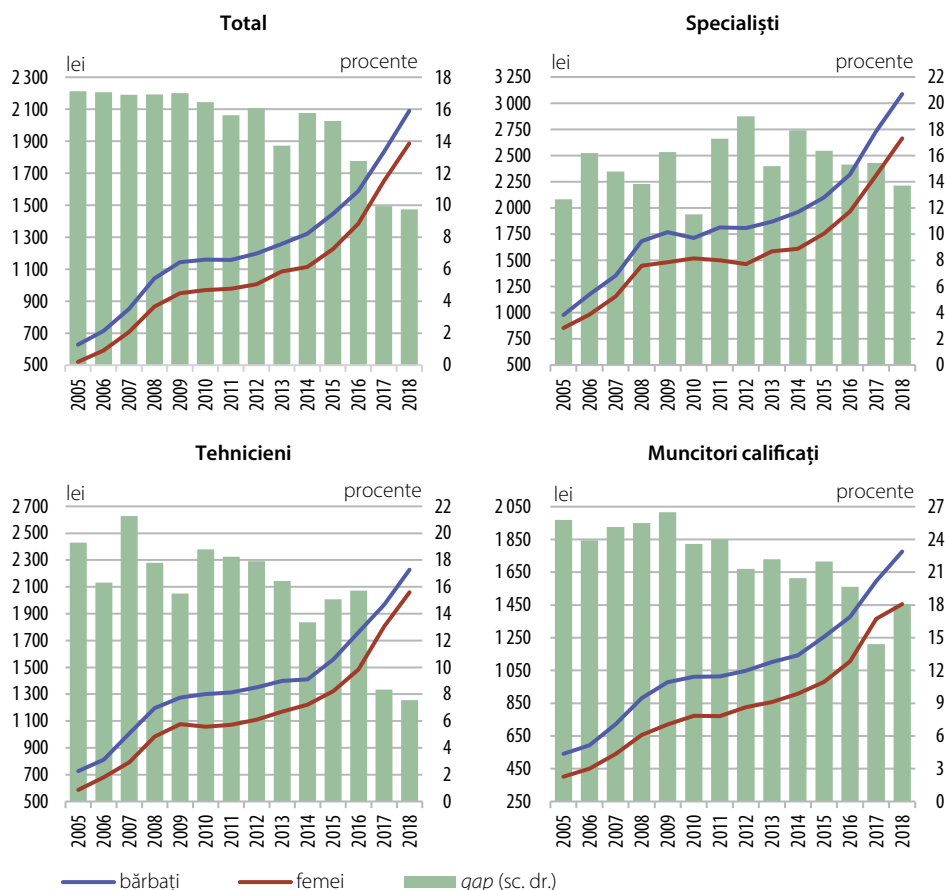
¹³ Cu toate acestea, acești indici pot avea o relevanță limitată ca urmare a numeroase probleme de natură metodologică, inclusiv cele legate de agregarea mai multor dimensiuni într-un singur indicator sintetic (OCDE, 2008).

¹⁴ O valoare mai mare a indicelui semnaleză un nivel sporit al egalității de gen.

¹⁵ Definită în cadrul COR ca fiind compusă din persoane cu studii superioare și care include: chimiști, fizicieni, informaticieni, medici, avocați, economiști etc.

¹⁶ Definită în cadrul COR ca fiind compusă din persoane cu studii medii și superioare și care include: laboranți, maiștri, piloți, căpitani de vas etc.

muncitori calificați și asimilați (grupa majoră 7)¹⁷. Cohortele au fost definite în funcție de anul nașterii și de gen¹⁸, impunând condiția ca salariații să aibă vârste cuprinse între 25 și 55 de ani la momentul sondajului¹⁹. Pentru fiecare cohortă a fost extras salariul lunar mediu net la nivelul fiecărui an observat în eșantion²⁰.

Grafic B
Venituri salariale nete bărbați și femei, descompunere pe ocupații

Notă: *Gap*-ul dintre salariul mediu al bărbaților și cel al femeilor este exprimat ca proporție din salariul mediu al bărbaților (sc. dr.). Salariile celor două genuri sunt exprimate în lei.

Sursa: *Ancheta Bugetelor de Familie, 2005-2018*, calcule BNR

Graficul B prezintă evoluția în timp a veniturilor salariale medii lunare nete pentru bărbați și femei atât pe total, cât și pentru ocupațiile sus-menționate. Dacă salariile au crescut în general pentru toate categoriile avute în vedere, pentru evaluarea inegalității de gen se prezintă, pentru fiecare an, diferența dintre salariul mediu al bărbaților și cel al femeilor ca pondere din salariul mediu net al bărbaților. Se observă, astfel, că femeile au salariul mediu mai mic atât pe total, cât și pentru

¹⁷ Definită în cadrul COR ca fiind compusă din persoane cu competențe practice și manuale în construcții și industrie și care include: muncitori în construcții, tâmplari, diferite categorii de muncitori industriali etc.

¹⁸ Astfel, pentru fiecare an de naștere, există, în fiecare an al sondajului, două cohorte: bărbați și, respectiv, femei.

¹⁹ Această condiție este necesară pentru a avea cohorte în care să fie cuprins un număr relativ constant de persoane. Dacă s-ar fi luat în considerare salariații foarte tineri sau în vârstă, atunci probabilitatea includerii unor cazuri speciale în eșantion ar fi fost mai mare.

²⁰ Datele din analiza de față cuprind atât salariile celor care lucrează *full-time*, cât și ale celor care lucrează *part-time*. Aceștia din urmă reprezintă o proporție foarte mică din totalul angajaților.

fiecare grupă de ocupații prezentată. Pe total, inegalitatea (*gap*-ul) salarială între bărbați și femei, exprimată ca pondere în salariul mediu net al bărbaților, a fost semnificativ mai redusă în 2018 (10 la sută) față de 2005 (17 la sută). Cu toate acestea, nu toate grupele de ocupații au manifestat această tendință. Inegalitatea în cadrul grupei de specialiști nu a înregistrat o tendință clară în perioada menționată, *gap*-ul fiind ușor mai mare în 2018 (13,7 la sută) față de 2005 (12,7 la sută). Grupa tehnicienilor a înregistrat o dinamică asemănătoare celei totale, în timp ce pentru muncitorii calificați a existat o reducere a inegalității de gen în perioada menționată (deși în 2018 aceasta s-a mărit). Pe fondul crizei economice globale declanșate în anul 2008 se observă o ușoară scădere a inegalității salariale între genuri, fenomen manifestat începând cu anul 2010, cu excepția grupei de tehnicieni²¹.

Pentru a se avea în vedere impactul mai multor variabile asupra inegalității de gen a fost folosit un model simplu de regresie, întrebându-se cohorțele descrise mai sus²², definite în funcție de anul nașterii și de gen. Variabila explicativă este logaritmul salariilor nete reale (*logsuma*), exprimate ca medie la nivelul fiecărei cohorte, iar variabilele de control sunt: *vârsta*²³, *genul* (=1 pentru femei, =0 (zero) pentru bărbați), *an* (=1 în dreptul observațiilor anului respectiv și 0 (zero) în dreptul celorlalte observații) și *public* (proporția cohortei care lucrează în sectorul public). Modelul mai conține și termeni de interacțiune între fiecare an și gen pentru a surprinde efectele specifice fiecărui an pentru femei (*gen*=1) față de bărbați (*gen*=0).

	Total	Specialiști	Tehnicienii	Muncitori calificați
	<i>logsuma</i>	<i>logsuma</i>	<i>logsuma</i>	<i>logsuma</i>
vârsta	0,0208***	0,0487***	0,0408***	0,0226***
vârsta ²	-0,000250***	-0,000510***	-0,000442***	-0,000241***
genul	-0,209***	-0,130***	-0,228***	-0,280***
public	0,338***	-0,0677	0,0716*	0,219***
_cons	6,225***	6,117***	5,958***	6,049***
N	868	868	868	868
R²	0,9484	0,8019	0,7748	0,9018

*) p<0,05, **) p<0,01, ***) p<0,001

Sursa: ABF, 2005-2018, estimări BNR

Din Tabelul A se observă că, în cazul genului și al vârstei coeficienții sunt statistic semnificativi pentru fiecare ecuație estimată și au semnele așteptate²⁴. În ceea ce privește magnitudinea diferențelor salariale dintre bărbați și femei, în 2018, controlând pentru vârstă și sector de activitate, o femeie din grupa specialiști câștigă

Tabel A
Rezultatele regresiiilor
pseudo-panel

²¹ În 2010, a avut loc o reclasificare în cadrul COR a unor ocupații aferente grupelor majore, ceea ce ar putea influența concluziile cu privire la legătura dintre inegalitatea de gen și criza economică globală.

²² Întrucât modelul surprinde dinamica unor cohorte (medii ale unor variabile în funcție de criterii stabile în timp, în cazul nostru gen și anul nașterii) și nu a aceluiași indivizi surprinși într-un anumit interval de timp, datele utilizate sunt sub forma unui pseudo-panel (Deaton, 1985).

²³ Variabila care măsoară vârsta are o specificație pătratică, bazată pe ipoteza că odată cu înaintarea în vârstă salariul unei persoane crește, însă cu o rată în diminuare. Astfel, termenul pătratic ar trebui să aibă un coeficient negativ, iar cel liniar, unul pozitiv.

²⁴ Efectele fixe de an sunt, de asemenea, semnificative, însă termenii de interacțiune dintre gen și an nu sunt, în general, semnificativi și au o dimensiune redusă. Pentru brevităte, aceste efecte nu sunt prezentate în tabel.

cu aproximativ 13,5 la sută mai puțin decât un bărbat²⁵. Pentru grupa tehnicieni, diferența este de 8,3 la sută, iar pentru muncitori calificați este de 18,9 la sută. Pe total, diferența este de 12,6 la sută. Se observă că *gap*-urile salariale între bărbați și femei pentru grupele analizate nu sunt foarte diferite în model față de datele prezentate în Graficul B.

Din analiza pe baza datelor ABF, reiese faptul că inegalitățile salariale sunt semnificativ mai pronunțate decât estimările disponibile pe Eurostat, mai ales pentru ultimii ani. În pofida faptului că inegalitatea salarială între genuri a scăzut în perioada 2005-2018, aceasta rămâne la niveluri semnificative. Mai mult, reducerea diferenței salariale între genuri nu este prezentă în cadrul grupei ocupaționale a specialiștilor, compusă în general din persoane cu studii superioare. Analiza de față este totuși limitată de disponibilitatea unui eșantion reprezentativ pentru fiecare grupă de ocupații analizată, scopul datelor ABF fiind acela de a informa cu privire la veniturile și cheltuielile gospodăriilor și nu de a oferi indicatori structurali ai sectoarelor economiei.

Referințe

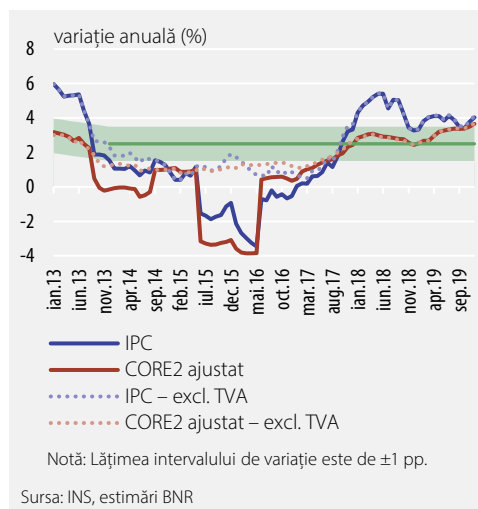
- Andrén, D., Andrén, T. – „Gender and Occupational Wage Gaps in Romania: From Planned Equality to Market Inequality?”, *IZA Journal of Labor Studies* 4, 10, 2015
- Deaton, A. – „Panel Data from Time Series of Cross-sections”, *Journal of Econometrics*, 30 (1-2), 1985, pp. 109-126
- European Institute for Gender Equality – „Tackling the Gender Pay Gap: Not without a Better Work-life Balance”, Research Note, 2019
- Jolliffe, D. – „The Gender Wage Gap in Bulgaria: A Semiparametric Estimation of Discrimination”, *Journal of Comparative Economics*, 30(2), 2002, pp. 276-295
- Jurajda, Š. – „Gender Wage Gap and Segregation in Enterprises and the Public Sector in Late Transition Countries”, *Journal of Comparative Economics*, 31(2), 2003, pp. 199-222
- Newell, A., Reilly, B. – „The Gender Wage Gap in Russia: Some Empirical Evidence”, *Labour Economics*, 3(3), 1996, pp. 337-356
- OCDE – „Statistics, Knowledge and Policy 2007: Measuring and Fostering the Progress of Societies”, OECD Publishing, Paris, 2008
- Paternostro, S., Sahn, D. E. – „Wage Determination and Gender Discrimination in a Transition Economy: The Case of Romania”, The World Bank, 1999

2.2. Prețuri și costuri

Prețuri de consum

Rata anuală a inflației s-a plasat aproape constant pe parcursul anului 2019 deasupra intervalului de variație asociat țintei staționare de 2,5 la sută ± 1 punct procentual, încheind anul la nivelul de 4 la sută, față de 3,3 la sută în decembrie 2018 (Grafic 1.22). Evoluția a reflectat, în esență, traiectoria puternic ascendentă a inflației de bază CORE2 ajustat (de la 2,4 la sută în decembrie 2018 la 3,7 la sută la finele perioadei

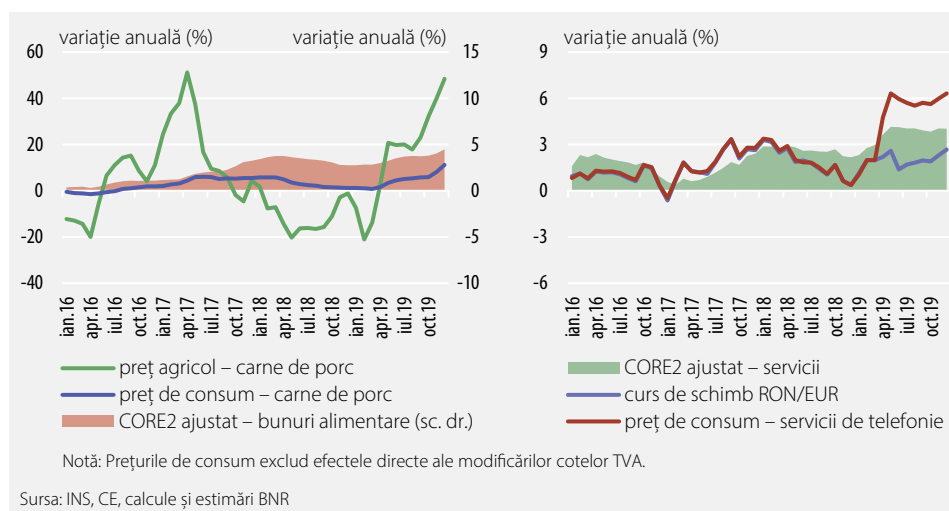
²⁵ Această valoare înglobează, pe lângă efectul variabilei *genul*, efectele de an și, respectiv, termenul de interacțiune (neraportate în Tabelul A).

Grafic 1.22
Rata anuală a inflației

analizate), favorizată de menținerea unui mediu macroeconomic inflaționist, caracterizat de un amplu excedent de cerere agregată. Anul 2019 a marcat practic vârful celui mai recent ciclu economic, răspândirea agresivă a pandemiei COVID-19 la începutul anului 2020 forțând intrarea în recesiune a majorității economiilor lumii. Deși gradul de încordare a pieței muncii a cunoscut o anumită atenuare pe parcursul anului, acesta a rămas ridicat, contribuind la menținerea dinamicilor salariale la niveluri robuste, care, alături de evoluția dezamăgitoare a

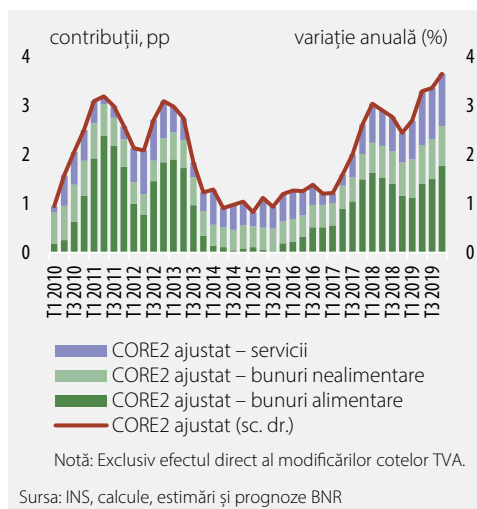
productivității muncii, s-a regăsit în accelerarea ritmului anual de creștere a costurilor unitare cu forța de muncă în industrie. Dincolo de aceste influențe, traiectoria inflației de bază a fost marcată în 2019 de unele șocuri pe partea ofertei, principala contribuție inflaționistă revenind majorării prețurilor cărnii de porc, pe fondul efectelor negative ale peștei porcine asupra efectivelor de animale la nivel mondial, în special în China. În același sens au acționat și unele modificări legislative introduse la finalul anului 2018 la nivelul taxelor aplicabile companiilor din telecomunicații, care au generat majorări ample de tarife pentru serviciile de telefonie și televiziune în prima jumătate din 2019 (Graficele 1.23 și 1.24).

Grafic 1.23
Șocuri specifice la nivelul inflației de bază

Caracteristicile inflaționiste ale mediului economic specific anului 2019 s-au regăsit și în anticipațiile agenților economici privind evoluția inflației, soldurile conjuncturale situându-se peste mediile pe termen lung în cazul tuturor celor cinci grupe de agenți economici respondenți în cadrul Sondajului CE DG-ECFIN (consumatori și operatori din comerț, industrie, construcții și servicii).

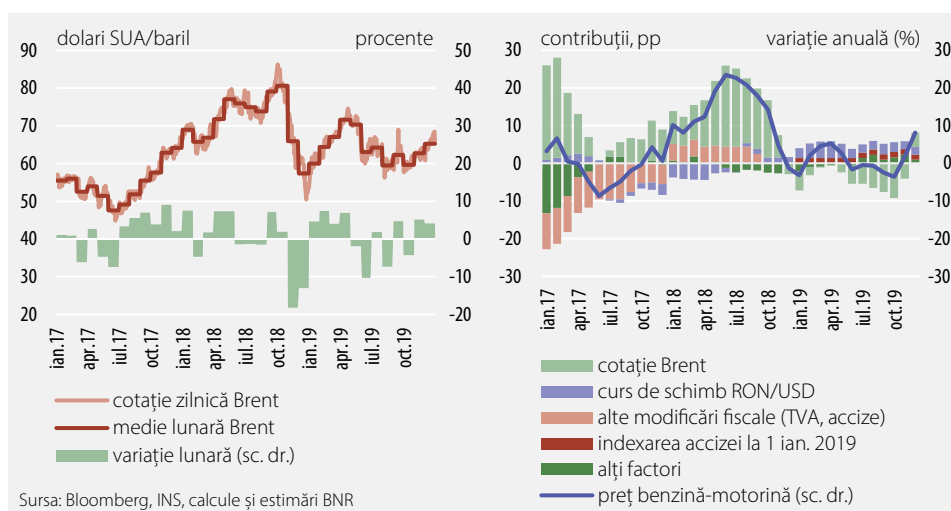
Componentele exogene au resimțit în 2019 atât presiuni inflaționiste, cât și dezinflaționiste, astfel încât, la finele anului, contribuția netă a acestora la dinamica

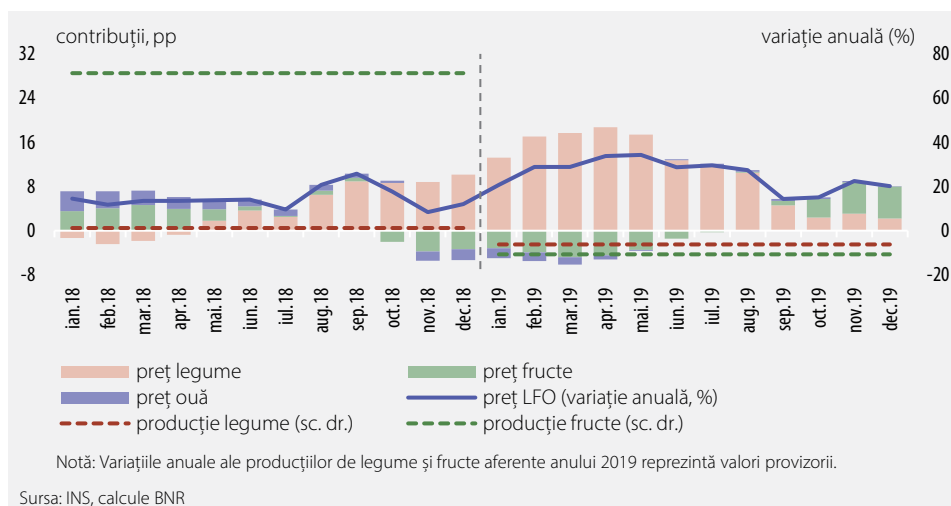
Grafic 1.24
Componentele inflației de bază

anuală a inflației IPC a fost nulă. O intensificare a dinamicii anuale a consemnat grupa produselor cu prețuri volatile (de la 4,7 la sută în decembrie 2018 la 6,8 la sută), atât pe segmentul combustibililor, cât și pe cel al LFO. În primul caz, evoluția a fost corelată cu cea a cotației internaționale a țițeiului (creștere anuală de circa 16 la sută a cotației Brent în luna decembrie), care s-a adăugat efectului indexării accizei la carburanți cu inflația la 1 ianuarie 2019 (Grafic 1.25). În cazul LFO, factorul decisiv a fost reprezentat de apariția unui deficit de ofertă pe

segmentul fructelor proaspete la nivel european, ca urmare a condițiilor meteorologice nefavorabile pe ansamblul anului 2019 (fluctuații ample de temperatură, perioade de îngheț târziu în primăvară sau intervale secetoase îndelungate, pe final de an).

Grafic 1.25
Cotația petrolului Brent și prețul intern al carburanților

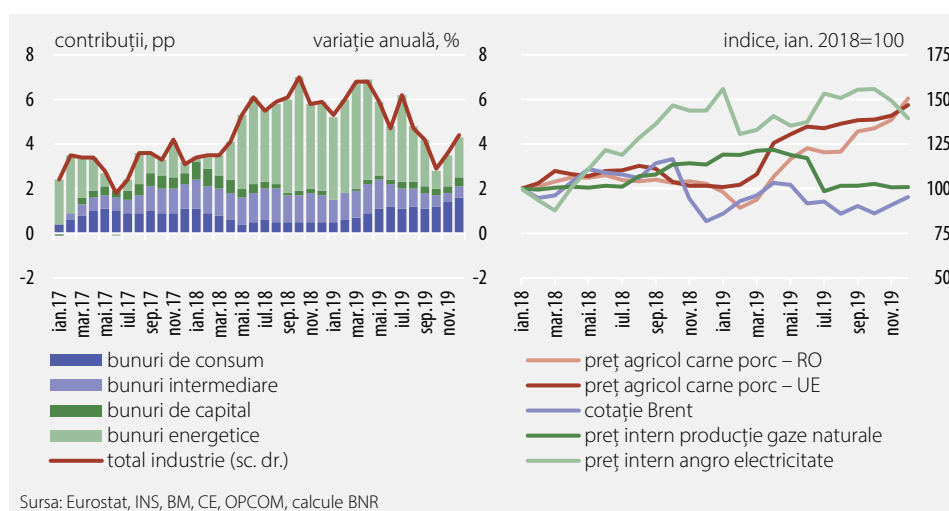

Grafic 1.26
Prețurile LFO

Cu toate că în prima parte a anului au existat presiuni și pe segmentul legumelor, legate de unele probleme de recoltă din anul anterior, salturile observate ale prețurilor s-au corectat ulterior, odată cu reglarea ofertei (Grafic 1.26). Un impact inflaționist a avut și majorarea substanțială a accizei pentru produsele din tutun la începutul anului (cu 8 la sută, față de 2 la sută prevăzută a avea loc în aprilie conform calendarului anterior), în sens contrar acționând reducerea prețului gazelor naturale pentru populație în luna iulie cu 5,5 la sută (pe fondul plafonării la 68 lei/MWh a prețului intern de producție a gazelor naturale destinate clienților casnici).

Prețuri de producție

Dinamica anuală alertă înregistrată de prețurile producției industriale pentru piața internă pe parcursul anului 2018 s-a menținut și în prima parte din 2019, însă trimestrul II a marcat poziționarea acesteia pe un trend descrescător, pe fondul unor evoluții mixte în structură (Grafic 1.27).

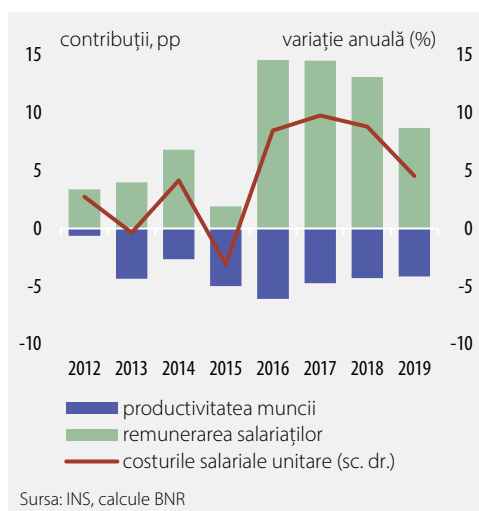
Grafic 1.27
Prețurile producției industriale pentru piața internă și factorii determinanți

Prețurile bunurilor energetice și-au redus sensibil rata anuală de creștere începând cu luna mai, până la 5,6 la sută în decembrie, față de o medie de circa 13 la sută în primele patru luni ale anului. Factorii care au condus la această tendință au inclus, ca și în cazul indicelui IPC, ajustările descendente ale cotației Brent și decizia administrativă de a plafona prețul intern de producție a gazelor naturale destinate clienților casnici, intrată în vigoare la data de 1 iulie 2019 și motivată de prevederile OUG nr. 114/2018, adoptată la finele anului 2018. Aceste influențe au fost însă parțial contrabalansate de amplificarea ritmului anual de creștere a prețurilor de producție din industria de producție și furnizare a energiei electrice și termice până la un nivel maxim al ultimilor 15 ani, de 20,6 la sută, atins în luna iulie, în contextul unei diminuări considerabile a producției de energie electrică, îndeosebi la nivelul hidrocentralelor, cauzată de un deficit acut de precipitații; totuși, spre finele anului dinamica s-a atenuat până la 7,5 la sută, pe măsură ce raportul dintre cererea și oferta de electricitate s-a mai echilibrat. O temperare a ratei anuale de creștere a fost vizibilă și la nivelul prețurilor bunurilor intermediare (de la valori de circa 4,8 la sută în prima parte a anului, până la 2,0 la sută în decembrie), acestea urmând îndeaproape traiectoria descrescătoare a cotațiilor materiilor prime pe piețele internaționale, care,

cel mai probabil, se va prelungi și în cursul anului 2020, pe fondul șocului negativ de cerere la nivel global indus de pandemia COVID-19.

În schimb, prețurile de producție ale bunurilor de capital și ale celor de consum au consemnat creșteri. În primul caz, trendul ascendent observat pe tot parcursul anului (rata anuală a urcat până la 2,8 la sută în decembrie, față de 0,3 la sută la începutul anului) a fost în linie cu tendința de depreciere a monedei naționale în raport cu euro, dat fiind faptul că multe produse din această categorie sunt exprimate în această valută. Majorările de preț înregistrate de bunurile de consum au fost chiar mai ample, acestea încheind anul cu cea mai mare variație a ultimilor șase ani (6,1 la sută în termeni anuali, comparativ cu 2,1 la sută în luna ianuarie); traiectoria a fost imprimată de industria alimentară, care a fost puternic afectată de șocul global de ofertă asociat pestei porcine africane, transferul presiunilor receptate de cotațiile internaționale

în prețurile interne fiind facilitat de condițiile favorabile de cerere care au continuat să caracterizeze economia românească.

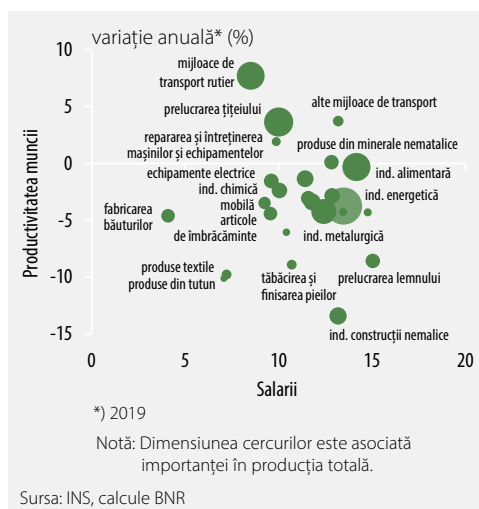
Grafic 1.28
Remunerarea/salariat și costurile unitare cu forța de muncă

Costuri unitare cu forța de muncă

Rata anuală de creștere a costurilor unitare cu forța de muncă pe ansamblul economiei s-a temperat în anul 2019 până la 4,5 la sută (-4,3 puncte procentuale comparativ cu anul precedent), exclusiv pe fondul decelerării ritmului anual al remunerării pe salariat (Grafic 1.28).

În schimb, costurile salariale unitare din industrie și-au dublat ritmul anual de creștere față de anul anterior, până la 12,9 la sută (nivel apropiat de cel din perioada preciză), pe fondul accentuării pierderilor de productivitate concomitent cu menținerea trendului ascendent al dinamicii anuale salariale, evoluția caracterizând toate cele trei

mari ramuri. În industria energetică și cea extractivă, producția a fost afectată de măsurile de restrângere a segmentelor poluante (date fiind costurile suplimentare asociate certificatelor pentru emisiile de carbon), precum și de deficitul de precipitații din timpul verii. La nivelul industriei manufacturiere, dinamica anuală a costurilor salariale unitare a fost de 12,3 la sută, iar dezechilibrul salarii-productivitate s-a manifestat în toate ramurile, cadrul comercial internațional tensionat punându-și amprenta asupra parcursului fragil al

Grafic 1.29
Productivitatea și salariile în industrie

producției industriale interne. În aceste condiții, majoritatea sectoarelor au consemnat rate anuale de creștere a costurilor salariale unitare de două cifre, cuprinse între 11 la sută și 30 la sută, cu unele excepții, precum industria auto sau cea de prelucrare a hidrocarburilor (cu dinamici mai moderate de 1 la sută, respectiv de 6 la sută, dar și în aceste cazuri, în accelerare), Grafic 1.29.

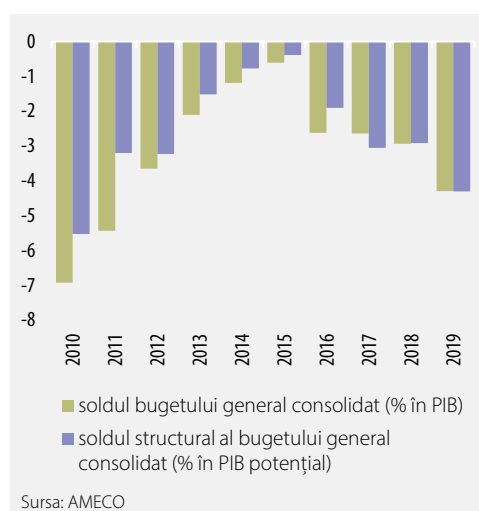
2.3. Evoluții fiscale

Deficitul bugetului general consolidat, măsurat conform metodologiei SEC 2010, s-a majorat puternic în 2019, atingând 4,3 la sută din PIB (comparativ cu 2,9 la sută din PIB în anul anterior). Nivelul acestuia a depășit substanțial limita de 3 la sută din PIB aferentă brațului corectiv al Pactului de stabilitate și creștere, precum și nivelul de 2,8 la sută preconizat prin Programul de convergență 2019-2022. România a înregistrat în 2019 cel mai ridicat deficit bugetar exprimat ca procent în PIB dintre statele membre ale Uniunii Europene (cu 1,3 puncte procentuale deasupra următoarei clasate, Franța). În ceea ce privește dimensiunea deficitului bugetar primar exprimat ca procent în PIB, România a continuat, pentru al treilea an consecutiv, să înregistreze cel mai mare dezechilibru din Uniunea Europeană, nivelul de 3,1 la sută din PIB consemnat în 2019 implicând însă o majorare considerabilă a ecartului față de următoarea clasată (de la 0,5 puncte procentuale în 2018 la 1,5 puncte procentuale în 2019).

Deficitul deja ridicat prevăzut pentru 2019 de Strategia fiscal-bugetară 2020-2022²⁶ (care, la 3,8 la sută din PIB, s-a dovedit inferior celui efectiv) și propriile proiecții au determinat Comisia Europeană să inițieze în februarie 2020, înainte ca datele conform SEC 2010 privind execuția bugetară să devină disponibile, deschiderea procedurii de deficit excesiv împotriva României. Comisia Europeană a argumentat că nu este vorba despre o depășire

excepțională a nivelului de referință, care să fie urmarea unui eveniment neobișnuit ori a unei contracții economice severe. Propunerea Comisiei Europene de inițiere a procedurii de deficit excesiv a fost ulterior confirmată de decizia Consiliului Uniunii Europene din data de 3 aprilie 2020.

Cea mai recentă evaluare a Comisiei Europene indică faptul că adâncirea deficitului bugetar consemnată în 2019 are surse structurale (Grafic 1.30). În condițiile unui exces de cerere estimat în ușoară îngustare în 2019 (de la 1 la sută la 0,5 la sută), deficitul

Grafic 1.30
Deficitul bugetului
general consolidat

ajustat ciclic este evaluat a se fi adâncit cu 1,1 puncte procentuale, de la 3,3 la sută la 4,4 la sută din PIB potențial nominal. Corectat cu componenta temporară conținută de cheltuielile aferente execuției SEC 2010²⁷, deficitul structural s-a majorat de la

²⁶ Adoptată în decembrie 2019.

²⁷ Este vorba de sumele aferente restituirii taxei de poluare auto declarate ilegale de Curtea de Justiție a Uniunii Europene, înregistrările din 2018 și 2019 fiind în cuantum de 3,18 miliarde lei și, respectiv, 1,46 miliarde lei.

2,9 la sută la 4,3 la sută din PIB potențial în prețuri curente. Evoluțiile de mai sus indică un caracter expansionist prociclic al politicii fiscale în anul 2019, nivelul impulsului fiscal (măsurat prin variația deficitului structural primar) fiind de 1,3 puncte procentuale de PIB. De altfel, politica fiscal-bugetară a avut o orientare în mod constant expansionistă începând cu anul 2016, contribuind, prin efectul său persistent stimulativ asupra cererii agregate, la adâncirea observată în ultimii patru ani a deficitului contului curent în general și a celui comercial în particular (Caseta 5).

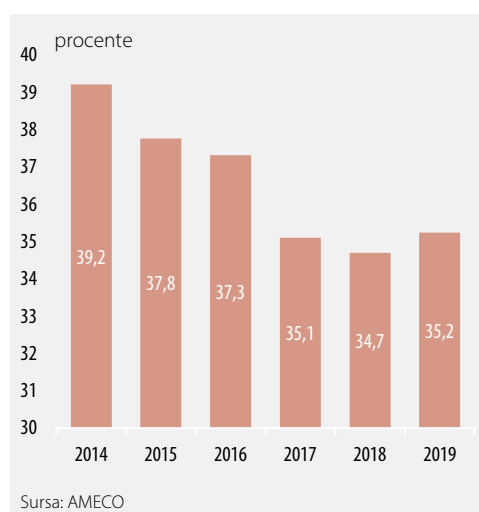
Veniturile totale ale bugetului general consolidat exprimate ca pondere în PIB s-au redus marginal, de la 31,9 la sută la 31,7 la sută. În contrast, ponderea în PIB a cheltuielilor totale ale bugetului general consolidat a crescut cu 1,2 puncte procentuale, de la 34,8 la sută la 36 la sută.

Dat fiind că ponderea în PIB a veniturilor fiscale (incluzându-le pe cele din contribuțiile sociale, cu excepția contribuțiilor sociale imputate²⁸) a rămas practic constantă în 2019 (la 26,1 la sută), reducerea de la nivelul veniturilor totale a fost determinată în totalitate de componenta de venituri nefiscale, fără ca la această evoluție să fi contribuit cuantumul transferurilor de la UE care tranzitează bugetul consolidat (volumul acestora s-a menținut la circa 1 la sută din PIB).

În ceea ce privește cheltuielile bugetare, expansiunea înregistrată are ca principală sursă investițiile publice, a căror pondere în PIB a crescut de la 2,7 la sută la 3,4 la sută. Majorări semnificative, dar de mai mică amploare, s-au consemnat și la nivelul cheltuielilor curente exprimate ca pondere în PIB, respectiv în cazul componentelor: consum intermediar (+0,3 puncte procentuale), asistență socială (+0,3 puncte procentuale), remunerarea salariaților din sectorul public (+0,3 puncte procentuale) și dobânzi (+0,1 puncte procentuale). La nivel agregat, aceste evoluții au fost parțial contrabalansate de reducerile consemnate de componentele „alte cheltuieli curente” (-0,4 puncte procentuale) și „transferuri de capital” (-0,2 puncte procentuale), scăderea

acestora din urmă având loc în contextul diminuării sumelor aferente restituirilor taxei de poluare auto înregistrate în 2019 comparativ cu anul anterior.

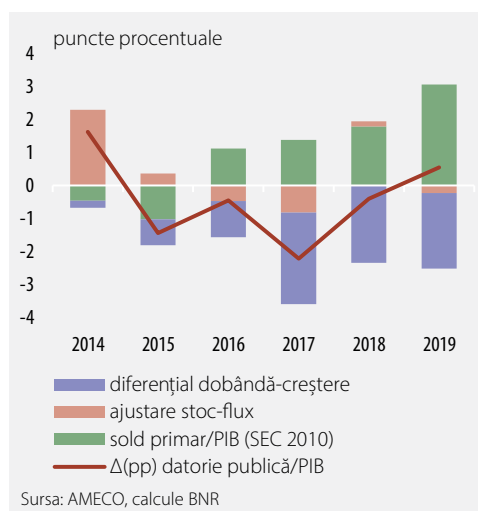
Ponderea în PIB a datoriei publice brute a crescut de la 34,7 la sută la 35,2 la sută (Grafic 1.31), reprezentând însă o majorare de mică amploare relativ la dimensiunea ridicată a deficitului primar (3,1 la sută din PIB). Evoluția este explicată de diferențialul extrem de favorabil dintre dobânzi și creștere economică, dar și de o ajustare

Grafic 1.31

Ponderea datoriei publice în PIB

²⁸ Veniturile din contribuții sociale conform SEC 2010 includ o componentă de „contribuții sociale imputate”, ce corespunde beneficiilor sociale asigurate direct de către angajatori din surse proprii, fără a fi creat un fond special în acest sens (pensiile militare constituie un exemplu); contribuțiile imputate sunt egale ca valoare cu contribuțiile sociale care ar fi necesare pentru a acoperi beneficiile sociale acordate *de facto*, dar nu reprezintă încasări efective.

Grafic 1.32
Descompunerea variației
ponderii datoriei publice în PIB

stoc-flux negativă, în condițiile în care variația stocului de datorie publică (+43 miliarde lei) a fost inferioară deficitului înregistrat (45,5 miliarde lei), finanțarea acestuia realizându-se parțial prin recursul la lichiditățile disponibile în conturile administrației publice (Grafic 1.32).

Finanțarea deficitului a fost realizată predominant din surse interne, înregistrându-se o creștere semnificativă a ponderii datoriei publice deținute de rezidenți (de la 52,2 la sută la 55,1 la sută) și, respectiv, a celei

a datoriei publice denumite în lei (de la 49,7 la sută la 51,3 la sută). Emisiunile de obligațiuni denumite în euro pe piețele externe au însumat 5 miliarde euro, acestora adăugându-li-se o emisiune denominată în euro pe piața internă în cuantum de 671 milioane euro. Tendința de reducere a ponderii datoriei pe termen scurt și cea de extindere a scadenței reziduale medii a stocului de datorie publică au continuat în 2019. Astfel, datoria pe termen scurt a reprezentat 3,1 la sută din volumul datoriei publice (comparativ cu 3,3 la sută în anul anterior), iar maturitatea reziduală medie la sfârșitul anului 2019 a fost de 6,9 ani (comparativ cu 6,6 ani la finele anului anterior).

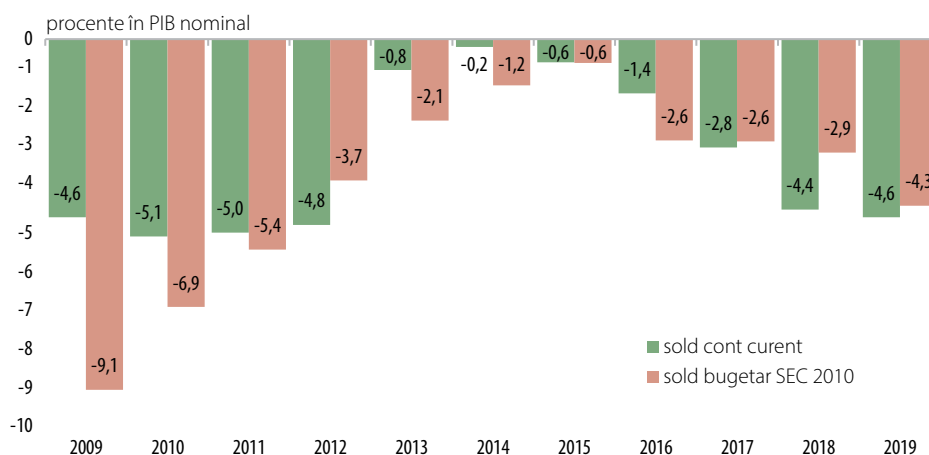
Caseta 5. Impactul măsurilor fiscal-bugetare asupra evoluției balanței bunurilor

De-a lungul anilor, configurația politicii fiscale și a celei de venituri a fost modificată în urma adoptării a numeroase măsuri, cele mai multe cu impact expansionist. Pe baza impulsului fiscal, aceasta este evaluată a fi avut în ultimii patru ani un caracter stimulativ asupra cererii agregate, cu impact inclusiv în sensul deteriorării soldului contului curent în general și al balanței bunurilor în particular. Aceste evoluții sunt cauzate în mare măsură de efectul de antrenare pe care creșterea consumului gospodăriilor l-a avut asupra importurilor de bunuri, în condițiile producției interne inferioare cererii de consum. În acest context, caseta de față își propune o evaluare a impactului măsurilor de relaxare fiscală adoptate asupra dinamicii balanței bunurilor.

Analiza efectelor acestor măsuri are la bază două motive principale. În primul rând, dezechilibrele externe au reprezentat o caracteristică a economiei românești, acumularea lor excesivă amplificând/generând perioadele de criză. De exemplu, la începutul anului 2009, România a primit sprijin financiar din partea FMI pentru a asigura finanțarea deficitului semnificativ de cont curent (11,4 la sută din PIB în 2008)²⁹ întrucât, în general, ajustările competitivității unei țări pot dura mult timp, sunt dificile și necesită reforme ample. În al doilea rând, a existat o lungă dezbatere în literatura de specialitate despre existența și efectele „deficitelor gemene”.

²⁹ <https://www.imf.org/en/News/Articles/2015/09/14/01/49/pr09148>.

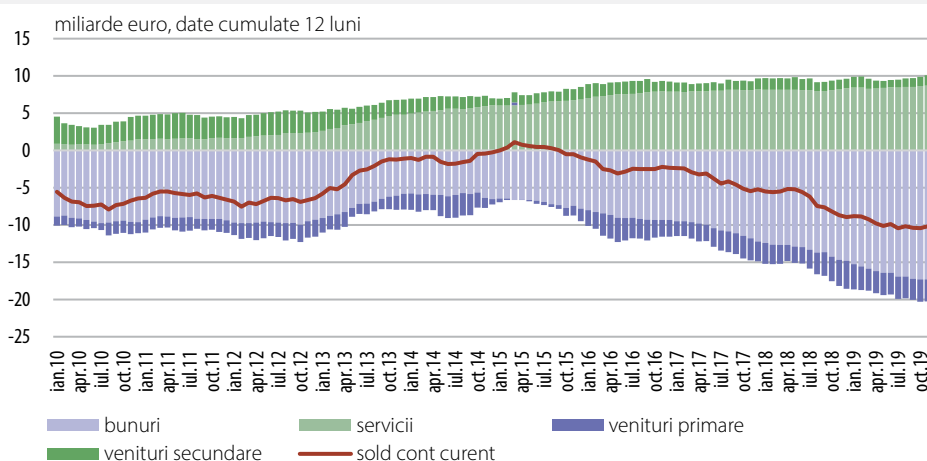
Această problemă a fost studiată foarte des, cu rezultate echivoce, folosind modele macroeconomice (Kumhof și Laxton, 2009; Beetsma *et al.*, 2008), însă mai rar întrebându-se o metodă comparativă, cum ar fi metoda de control sintetic (engl. *synthetic control method* – SCM; a se vedea Hope, 2016), care este întrebunțată în studiul de față.

Grafic A
Soldul bugetar și soldul contului curent

Sursa: BNR, Eurostat

Soldul contului curent și cel bugetar au avut, în general, o evoluție în tandem (Grafic A). După ce în 2009 deficitul bugetar conform SEC 2010 a ajuns la 9,1 la sută din PIB, în perioada 2011-2016 acesta s-a înscris pe o traiectorie descendentă. În același timp, în paralel cu desfășurarea procesului de consolidare fiscală, dezechilibrele externe (reflectate în valori ridicate ale deficitului de cont curent) au început să se corecteze. Ajustarea cea mai pronunțată s-a produs în perioada 2013-2014, inclusiv pe fondul evoluțiilor din sectorul guvernamental. Începând cu anul 2015 însă, tendința de închidere a deficitului de cont curent s-a inversat în același timp cu accentuarea deficitului bugetar. Această evoluție a fost imprimată inclusiv de efectele unor politici fiscale și de venituri expansioniste, marcate de numeroși stimuli care au condus la o augmentare a venitului disponibil al gospodăriilor populației.

Grafic B
Evoluția soldului contului curent

Sursa: BNR, calcule BNR

Deschiderea graduală a deficitului de cont curent începând cu anul 2015 este asociată în mare măsură deteriorării soldului balanței bunurilor (Grafic B). Printre factorii care au condus la aceste evoluții se numără atât deficiențele structurale cronicizate de-a lungul timpului³⁰, cât și efectele unui impuls fiscal pozitiv, reflectat inclusiv în trecerea în teritoriul negativ a balanței bunurilor de consum.

Între 2015 și 2017, România a implementat un pachet de stimulente fiscal-bugetare de dimensiuni semnificative, atât în comparație cu istoria sa recentă, cât și cu țările din regiune care au avut caracteristici similare în aceeași perioadă. Aceste măsuri au fost în mare parte concentrate în programele de guvernare sau în Codul fiscal din 2015, cu modificările și completările ulterioare. Dintre măsurile adoptate, cele mai importante au fost: (i) reducerea ratei contribuției la asigurările sociale pentru angajatori cu 5 puncte procentuale, aplicată în ultimul trimestru al anului 2014, (ii) introducerea unei cote reduse de TVA pentru produsele alimentare, începând cu iunie 2015 și (iii) reducerea cotei standard a TVA de la 24 la sută la 20 la sută în ianuarie 2016 și apoi la 19 la sută în ianuarie 2017. În aceeași perioadă, România a suferit o deteriorare a soldului bugetar, de la un deficit de 0,6 la sută din PIB în 2015 la unul de 2,6 la sută din PIB în 2016 și 2017, urmată de o adâncire suplimentară la 2,9 la sută în 2018.

Metoda de control sintetic (SCM) este utilizată în identificarea efectelor unor măsuri de tip *one-off* cu impact sesizabil pe termen lung³¹. Intuitiv, se construiește o unitate (stat/economie, firmă, individ etc.) contrafactuală³² (ipotetică) având o evoluție similară cu unitatea tratată în perioada preintervenție³³ (înainte de aplicarea măsurilor) și a cărei evoluție postintervenție constituie baza de comparație pentru unitatea în cazul căreia s-a aplicat măsura (unitatea tratată). Astfel, efectul măsurii este estimat ca diferență între evoluția unității tratate și cea a unității contrafactice – în analiza de față, fiind estimat ca diferență între evoluția efectivă și cea ipotetică în cazul în care măsurile fiscale nu ar fi fost aplicate.

Perioada avută în vedere în analiză este cuprinsă între 2004 și 2018. Datele utilizate provin din conturile naționale, balanța de plăți, publicația *Taxation Trends in the EU* a Comisiei Europene și documente ale băncilor centrale. În grupul de control au fost incluse doar statele care, într-o fereastră de doi ani înainte și după 2015, nu au implementat măsuri similare, și de magnitudine semnificativă, cu cele exemplificate în cazul României. Acestea sunt: Bulgaria, Cehia, Estonia, Lituania, Polonia, Slovenia.

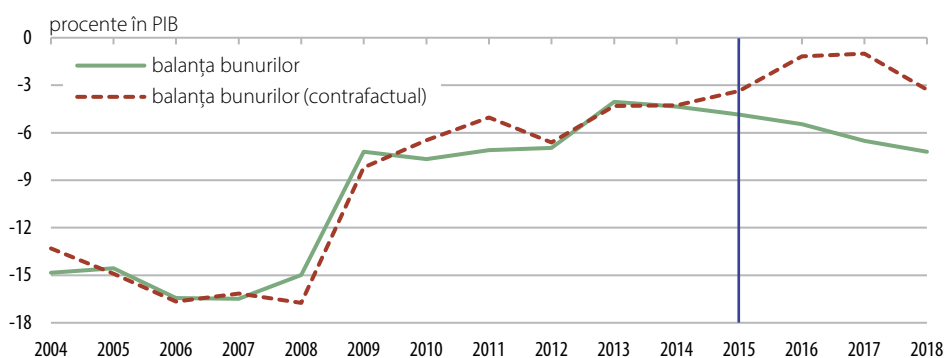
³⁰ A se vedea Caseta 2 din *Raportul asupra inflației*, ediția din februarie 2018, pentru deficitul de produse alimentare.

³¹ Deși pachetul de măsuri fiscal-bugetare avut în vedere în această analiză a avut dimensiuni semnificative, faptul că implementarea acestuia a coincis cu aplicarea unor măsuri din afara sferei fiscale (ex. majorarea salariului minim), cu efect similar asupra balanței bunurilor, poate conduce la o supraestimare a efectului politicii fiscal-bugetare.

³² Aceasta se estimează ca medie ponderată a evoluțiilor celorlalte unități din eșantion (grupul de control), comparabile cu unitatea tratată, însă care nu au avut parte de aplicarea măsurii ale cărei efecte sunt studiate. Ponderile sunt alese astfel încât să se minimizeze distanța dintre evoluția efectivă și cea contrafactuală și sunt aplicate variabilelor aferente unităților din grupul de control.

³³ A se consulta Abadie *et al.* (2010), Abadie *et al.* (2015) sau Firpo și Possebom (2018) pentru detalii metodologice formale.

Din Graficul C se observă că pentru intervalul precedent anului 2015 evoluția contrafactuală pentru România este similară cu cea efectivă, excepție făcând perioada 2009-2011, când statele comparabile din regiune au manifestat ajustări treptate ale balanței bunurilor, întrerupte de șocul economic al zonei euro din anul 2012 (*double-dip recession*). România nu a beneficiat de pe urma unei ajustări similare a balanței bunurilor în aceeași perioadă, însă în intervalul 2012-2014 s-a înscris pe o traiectorie asemănătoare celei a țărilor din Europa Centrală și de Est din eșantion. Începând cu 2015, se observă divergența semnificativă între traiectoria reală și cea contrafactuală a balanței bunurilor în cazul României.

Notă: Balanța bunurilor reprezintă seria de date efectivă/realizată, iar Balanța bunurilor (contrafactual) reprezintă seria ipotetică, construită prin SCM, asociată seriei efective. Valorile sunt exprimate ca pondere în PIB. Linia verticală reprezintă anul în care a început aplicarea măsurilor fiscal-bugetare.

Sursa: Eurostat, estimări BNR

Grafic C
Estimare efect măsuri
fiscal-bugetare: balanța bunurilor

Analiza a identificat un efect cumulat negativ asupra balanței bunurilor de 3,9 puncte procentuale din PIB, la patru ani de la inițierea implementării pachetului de măsuri fiscal-bugetare (Grafic C)³⁴. Astfel, în absența măsurilor de relaxare fiscală, deficitul balanței bunurilor ar fi fost semnificativ mai redus, după cum indică evoluția contrafactuală³⁵. Mai mult, aceasta din urmă arată o îmbunătățire în intervalul 2015-2017, ceea ce reflectă atât evoluțiile regionale ale balanței bunurilor, cât și dinamica ipotetică a acestora în cazul în care măsurile fiscale din România nu ar fi fost aplicate. Astfel, se subliniază implicit ideea că perioada postcriză a fost una în care majoritatea statelor ECE au beneficiat de o îmbunătățire a balanței bunurilor, pe fondul condițiilor de cerere favorabile și al poziției de competitivitate avantajoasă în care se aflau³⁶.

³⁴ Pentru robustețe, s-a aplicat testul Placebo (Abadie *et al.*, 2010), pe baza căruia s-a determinat semnificația estimărilor. Efectul estimat este semnificativ statistic pentru anii 2016, 2017, 2018.

³⁵ Deși contrafactualul României se află în deficit după 2015, țări precum Polonia sau Cehia au înregistrat fie surplus pe balanța bunurilor în aceeași perioadă (Cehia), fie un surplus în 2016 și 2017, apoi un deficit foarte redus în 2018 (Polonia). Acest lucru subliniază existența în cazul României a unor probleme structurale, cu potențiale efecte asupra competitivității, independente de impactul episodului de relaxare fiscală studiat.

³⁶ Dintre statele incluse în grupul de control folosit pentru estimarea evoluției contrafactuale (Bulgaria, Cehia, Estonia, Lituania, Polonia, Slovenia), patru dintre acestea (Cehia, Estonia, Lituania și Polonia) au fost incluse în primele 40 de poziții în ceea ce privește competitivitatea măsurată prin *Global Competitiveness Index* (World Economic Forum) în anul 2018. România a fost clasată, în același raport, pe poziția 52, iar Bulgaria pe 51.

Efectul estimat se estompează în timp: deși deficitul bunurilor se adâncește continuu în perioada 2015-2018 (de la aproximativ 4,9 la sută din PIB în 2015 la 7,2 la sută în 2018), evoluția contrafactuală a balanței bunurilor suferă o corecție importantă în intervalul 2015-2017, de la un deficit de 3,4 la sută din PIB la unul de 1 la sută, urmată de o revenire până la aproximativ 3,3 la sută din PIB în 2018 (cu efect de micșorare a ecarterului dintre cele două variabile). Această concluzie este în conformitate cu așteptările teoretice, măsurile fiscal-bugetare având un efect temporar în economie. Cu toate acestea, corelarea măsurilor fiscale cu cele ale politicii de venituri, în special majorarea salariului minim, sporește incertitudinea în ceea ce privește magnitudinea estimărilor.

Referințe

- Abadie, A., Diamond, A., Hainmueller, J. – „Synthetic Control Methods for Comparative Case Studies: Estimating the Effect of California’s Tobacco Control Program”, *Journal of the American Statistical Association*, No. 105(490), 2010, pp. 493-505
- Abadie, A., Diamond, A., Hainmueller, J. – „Comparative Politics and the Synthetic Control Method”, *American Journal of Political Science*, No. 59(2), 2015, pp. 495-510
- Beetsma, R., Giuliodori, M., Klaassen, F. – „The Effects of Public Spending Shocks on Trade Balances and Budget Deficits in the European Union”, *Journal of the European Economic Association*, No. 6(2-3), 2008, pp. 414-423
- Firpo, S., Possebom, V. – „Synthetic Control Method: Inference, Sensitivity Analysis and Confidence Sets”, *Journal of Causal Inference*, No. 6(2), 2018
- Hope, D. – „Estimating the Effect of the EMU on Current Account Balances: A Synthetic Control Approach”, *European Journal of Political Economy*, No. 44, 2016, pp. 20-40
- Kumhof, M. M., Laxton, M. D. – *Fiscal Deficits and Current Account Deficits*, International Monetary Fund, No. 9-237, 2009

Capitolul 2

Banca Națională a României în cadrul
Sistemului European al Băncilor Centrale
și al altor organisme și foruri constituite
la nivelul UE

Calitatea României de stat membru al Uniunii Europene implică participarea instituțiilor și autorităților naționale, printre care și Banca Națională a României, în cadrul organismelor și forurilor constituite la nivelul Uniunii, în funcție de specificul activității acestora. Astfel, Banca Națională a României este membră a Sistemului European al Băncilor Centrale, alături de Banca Centrală Europeană și băncile centrale naționale din celelalte state membre ale UE. Organizarea, obiectivele și misiunile SEBC sunt prevăzute atât în cuprinsul Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (denumit în continuare *Tratat*), cât și în Protocolul privind Statutul Sistemului European al Băncilor Centrale și al Băncii Centrale Europene, anexat la acest Tratat.

Obiectivul principal al SEBC este menținerea stabilității prețurilor, în conformitate cu prevederile art. 127 alin. (1) și ale art. 282 alin. (2) din Tratat. Fără a aduce atingere obiectivului privind stabilitatea prețurilor, SEBC sprijină politicile economice generale din Uniune, cu scopul de a contribui la realizarea obiectivelor acesteia.

Activitatea Băncii Naționale a României se desfășoară într-un cadru bine definit de legislația Uniunii Europene, care pune accentul pe respectarea independenței băncilor centrale naționale, acest concept incluzând patru tipuri de independență, respectiv funcțională, instituțională, personală și financiară. Principiul independenței băncilor centrale este prevăzut la art. 130 din Tratat, după cum urmează: „În exercitarea competențelor și în îndeplinirea misiunilor și îndatoririlor care le-au fost conferite prin tratate și prin Statutul SEBC și al BCE, Banca Centrală Europeană, băncile centrale naționale sau membrii organelor lor de decizie nu pot solicita și nici accepta instrucțiuni din partea instituțiilor, organelor, oficiilor sau agențiilor Uniunii, a guvernelor statelor membre sau a oricărui alt organism. Instituțiile, organele, oficiile și agențiile Uniunii, precum și guvernele statelor membre se angajează să respecte acest principiu și să nu încerce să influențeze membrii organelor de decizie ale Băncii Centrale Europene sau ale băncilor centrale naționale în îndeplinirea misiunii lor”.

Fiecare stat membru trebuie să asigure, conform prevederilor art. 131 din Tratat, compatibilitatea legislației sale interne, inclusiv a Statutului băncii sale centrale, cu tratatele și cu Statutul SEBC și al Băncii Centrale Europene.

1. Participarea BNR la structurile europene

BNR participă, prin reprezentanții săi, la o serie de structuri și substructuri de lucru ale organismelor europene prezentate în continuare.

1.1. Participarea la reuniunile Consiliului General al BCE

Guvernatorul BNR participă la reuniunile trimestriale ale Consiliului General al BCE. Acest for de analiză și decizie a avut pe agendă în anul 2019 teme precum: (i) monitorizările periodice referitoare la situația macroeconomică, principalele evoluții monetare, financiare și fiscale din zona euro și non-euro; (ii) caracteristicile politicilor monetare adoptate de băncile centrale din statele membre ale UE din afara zonei euro; (iii) respectarea de către băncile centrale membre ale SEBC a interdicțiilor de finanțare monetară și de acces privilegiat prevăzute la art. 123 și 124 din Tratat; (iv) modificarea acordului dintre Banca Centrală Europeană și băncile centrale naționale ale statelor membre din afara zonei euro privind stabilirea procedurilor de funcționare al mecanismului cursului de schimb în etapa a treia a Uniunii Economice și Monetare, ca urmare a retragerii Regatului Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord din Uniunea Europeană (*Brexit*).

1.2. Participarea BNR la structurile și substructurile SEBC în componență extinsă

În ceea ce privește mecanismul de formulare a deciziilor la nivel operațional, reprezentanții BNR participă la reuniunile în componență extinsă ale comitetelor SEBC, contribuind la elaborarea și implementarea deciziilor Consiliului General și ale Consiliului Guvernatorilor BCE. Aceste structuri, împreună cu substructurile aferente din cadrul SEBC, asigură un cadru de discuție pentru mecanismul de elaborare a deciziilor și de analiză a evoluțiilor din domeniile lor de competență. Conducerea executivă și Consiliul de administrație ale BNR acordă o importanță deosebită reprezentării instituției în structurile și substructurile SEBC, monitorizând atent toate aspectele care decurg din această activitate.

Reuniunile comitetelor SEBC au loc, de regulă, la sediul BCE. Dar, potrivit cutumei, o dată pe an, reuniunea se poate desfășura într-un stat membru al UE, la invitația băncii centrale naționale din statul respectiv. Această practică este utilă pentru consolidarea muncii în echipă, dezvoltarea relațiilor dintre membrii comitetelor și personalul băncilor centrale naționale și diversificarea mediului de lucru. În acest context, BNR a găzduit, în perioada 19-21 septembrie 2019, reuniunea Comitetului Relații Internaționale din cadrul SEBC.

1.3. Participarea BNR la CERS

În cursul anului 2019 activitatea Comitetului European pentru Risc Sistemic a continuat în următoarele direcții:

- identificarea, monitorizarea și evaluarea riscurilor la adresa stabilității financiare;
- elaborarea unor recomandări noi și monitorizarea celor emise în anii precedenți. În anul 2019, Comitetul European pentru Risc Sistemic a emis Recomandările CERS/2019/1 privind evaluarea efectelor transfrontaliere ale măsurilor de politică macroprudențială și aplicarea prin reciprocitate voluntară a acestor măsuri, CERS/2019/3 de modificare a Recomandării CERS/2016/4 privind acoperirea unor lacune la nivelul datelor privind bunurile imobiliare, CERS/2019/4 – CERS/2019/9

privind vulnerabilitățile pe termen mediu ale sectorului imobiliar rezidențial dintr-o serie de state membre și respectiv CERS/2019/18 privind colectarea și schimbul de informații în scopuri macroprudențiale cu privire la sucursalele instituțiilor de credit care au sediul principal într-un alt stat membru sau într-o țară terță;

- analiza dimensiunii globale a politicii macroprudențiale;
- analiza incidentelor cibernetice și a riscurilor aferente;
- analiza riscurilor și vulnerabilităților legate de intermedierea financiară realizată de instituții financiare nebancale;
- îmbunătățirea cadrului macroprudențial pentru sectorul asigurărilor;
- analiza vulnerabilităților sectorului imobiliar rezidențial al UE.

BNR a fost implicată în activitatea CERS atât la nivelul forului decizional, prin participarea guvernatorului, în calitate de membru cu drept de vot, și a unui viceguvernator, în calitate de membru fără drept de vot, la reuniunile trimestriale ale Consiliului General al CERS, cât și la nivel tehnic, având reprezentanți în structurile de lucru, inclusiv în Comitetul Consultativ Tehnic.

1.4. Participarea BNR la activități de cooperare tehnică

Băncile centrale naționale membre ale Sistemului European al Băncilor Centrale sunt angajate ferm în activități de cooperare tehnică, pe care le consideră un pilon important al activității lor internaționale. Cooperarea tehnică este coordonată în cadrul SEBC la nivelul Working Group on Central Bank Cooperation, structură creată sub egida International Relations Committee. Având scopul de a contribui la realizarea stabilității monetare și financiare la nivel internațional, cooperarea tehnică îmbracă diverse forme – transfer de expertiză, împărtășirea celor mai bune practici, sprijin pentru creșterea capacității băncilor centrale beneficiare de îndeplinire a funcțiilor și mandatului lor – și include seminarii, misiuni de experți, vizite de studiu, detașări de experți sau programe de pregătire. În dialogul cu partenerii beneficiari se urmăresc adaptarea cunoștințelor transferate la circumstanțele locale și căutarea în comun a celor mai bune soluții la problemele acestora.

În calitate de membră a Sistemului European al Băncilor Centrale, BNR participă la activitatea de cooperare tehnică prin acordarea de asistență băncilor centrale din statele candidate și potențial candidate la UE, precum și din alte state aflate în vecinătatea UE sau din constituența FMI/BM din care România face parte (Casetă 6).

Casetă 6. Cooperarea tehnică

BNR acordă asistență tehnică atât prin parteneriate încheiate cu alte bănci centrale membre ale SEBC, cât și la nivel bilateral, pe baza unor solicitări venite din partea băncilor centrale beneficiare. Cooperarea cu alte bănci centrale din cadrul SEBC, dar și cu BCE și Comisia Europeană, se concentrează pe implementarea unor proiecte

de asistență tehnică finanțate de UE, între care un loc important îl ocupă proiectele de înfrățire instituțională – *twinning*³⁷.

În cadrul asistenței tehnice pe baze bilaterale acordate la cerere, de către BNR, un exemplu îl constituie sprijinul activ acordat Băncii Naționale a Moldovei într-o serie de domenii specifice, printre care: supraveghere bancară, statistică, monitorizarea sistemelor de plăți, precum și Comisiei Naționale a Pieței Financiare din Republica Moldova în domeniul reglementării și supravegherii instituțiilor financiare nebankare.

În sfera cooperării multilaterale se înscrie *Seminarul anual pe tema stabilității financiare*, ajuns la cea de a 13-a ediție, organizat de Banca Națională a României în cooperare cu Fondul Monetar Internațional, la care participă și reprezentanți ai unor bănci centrale din regiune, în cadrul căruia au loc discuții privind tendințele recente în materie de stabilitate a sectorului financiar și se oferă oportunitatea împărtășirii experiențelor naționale în acest domeniu.

În cursul anului 2019, BNR a fost implicată în acordarea de asistență tehnică în cadrul unor proiecte finanțate de Uniunea Europeană, astfel:

- în calitate de partener junior, alături de Deutsche Bundesbank (lider de proiect) și Banca Națională a Croației (partener junior), în proiectul de *twinning* dedicat Băncii Naționale a Serbiei, intitulat „Strengthening of the Institutional Capacities of the National Bank of Serbia (NBS) in the Process of EU Accession”. În cadrul acestui proiect, experții BNR au acordat asistență în domeniile: modelare și prognoze macroeconomice, managementul rezervelor valutare, comunicare în procesul de integrare în UE, stabilitate financiară. Asistența s-a derulat prin misiuni pe termen scurt la Belgrad ale unor experți BNR și vizite de studiu ale experților Băncii Naționale a Serbiei la București;
- cu misiuni de experți finanțate prin intermediul TAIEX³⁸ și cu furnizarea pe termen mediu a unui expert în acest domeniu, cu finanțare prin Programul „High Level Advisors for the Republic of Moldova”, în cadrul demersurilor de asigurare a asistenței tehnice pentru Banca Națională a Moldovei în domeniul supravegherii bancare;
- cu misiuni de experți pe termen scurt în domeniul stabilității financiare în cadrul proiectului de *twinning* „Strengthening the National Bank of Belarus”, derulat de consorțiul format din Deutsche Bundesbank, Banca Națională a Poloniei și Banca Lituaniei;
- cu misiuni de experți pe termen scurt la proiectul de *twinning* pentru Banca Albaniei, denumit „Enhancing Bank of Albania’s Alignment with EU Acquis”, în domeniile: stabilitate financiară, audit intern, pregătirea instituțională în perspectiva integrării europene;

³⁷ *Twinning*-ul este un instrument de cooperare între administrațiile publice din statele membre ale UE și cele din țările beneficiare (țări candidate și potențial candidate la UE, dar și țări vizate de Politica Europeană de Vecinătate).

³⁸ Instrumentul pentru Asistență Tehnică și Schimb de Informații (*Technical Assistance and Information Exchange Instrument – TAIEX*) gestionat de Comisia Europeană, menit să sprijine alinierea legislației statelor beneficiare cu *acquis*-ul UE.

- cu misiuni de experți pe termen scurt la proiectul de *twinning* pentru Banca Națională a Macedoniei de Nord, denumit „Strengthening the Institutional Capacity of the National Bank of the Republic of North Macedonia (NBRM) in the Process of its Accession to the ESCB” în domeniile: statistică, monitorizarea sistemelor de plăți, modelare și prognoze macroeconomice;
- prin participarea, alături de alte 20 de bănci centrale din cadrul SEBC și de BCE, la implementarea Programului de cooperare tehnică regională destinat băncilor centrale din Balcanii de Vest, intitulat „Programme for Strengthening the Central Bank Capacities in the Western Balkans with a View to the Integration to the European System of Central Banks”, derulat sub coordonarea Deutsche Bundesbank. În cadrul acestui program, BNR a găzduit un seminar pe teme de contabilitate, la care au participat reprezentanți ai tuturor băncilor centrale din Balcanii de Vest, și a asigurat participarea cu un lector la seminarul la nivel înalt organizat de Deutsche Bundesbank pe tema creditelor neperformante.

1.5. Participarea BNR la structuri și substructuri de lucru ale Autorității Bancare Europene

BNR, în calitate de autoritate de reglementare și supraveghere a sectorului bancar din România, este membru al Autorității Bancare Europene, autoritate independentă a UE care are ca obiectiv asigurarea unui nivel eficient și consecvent de reglementare și supraveghere prudențială în întregul sector bancar din UE. În această calitate, BNR participă la procesul decizional al autorității, precum și în cadrul formațiunilor de lucru constituite la nivelul acesteia. Astfel, în perioada de referință, BNR a participat la o serie de structuri și substructuri de lucru ale ABE, respectiv:

- la Consiliul supraveghetorilor și la Comitetul de rezoluție;
- la alte structuri și substructuri, precum: Comitetul permanent pentru reglementări și politici, Comitetul permanent pentru contabilitate, raportări și audit, Comitetul permanent pentru serviciile de plată, Grupul de lucru de revizuire, Comitetul pentru prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului, Subgrupul privind supravegherea continuă, Subgrupul privind securitizările și obligațiunile garantate, Subgrupul guvernantă și remunerare, Subgrupul pentru lichiditate, Subgrupul pentru pregătirea planificării rezoluției, Grupul de lucru privind aspectele operaționale ale procesului de evaluare în scopul rezoluției, Grupul de lucru special pentru testarea la stres, Grupul de lucru special pentru studiul de impact, Grupul de lucru special privind supravegherea riscului în domeniul tehnologiei informației;
- la colegii de supraveghere.

1.6. Participarea BNR la structuri ale Consiliului UE și ale CE

Dintre cele mai importante participări ale BNR la structuri și substructuri ale Consiliului UE și ale CE la diferite niveluri ierarhice, menționăm:

- participarea bianuală la întrunirile Consiliului ECOFIN informal. În contextul Președinției României la Consiliul Uniunii Europene deținute în semestrul I al anului 2019, reuniunea a avut loc în perioada 5-6 aprilie 2019 la București. Având în vedere

calitatea României de gazdă a reuniunii, la sesiunea de lucru din data de 5 aprilie 2019 dedicată și reprezentanților băncilor centrale din statele membre ale UE, BNR a fost reprezentată de o delegație condusă de guvernator, din care au mai făcut parte: viceguvernatorul coordonator al problematicii afacerilor europene, un membru neexecutiv al Consiliului de administrație și directorul Direcției relații internaționale³⁹;

- participarea la ședințele Comitetului Economic și Financiar (CEF), reprezentarea fiind la nivel de viceguvernator;
- participarea la reuniunea informală a Subcomitetului privind FMI și alte probleme conexe din cadrul CEF, care a fost organizată de către BNR în data de 24 septembrie 2019 la București;
- participarea la reuniunile diverselor formațiuni de lucru de la nivelul Consiliului UE și al CE care abordează tematici aflate în strânsă legătură cu domeniile de competență ale băncii centrale (Comitetul pentru Servicii Financiare, Grupul de lucru privind serviciile financiare, Comitetul privind statisticile monetare, financiare și ale balanței de plăți, Grupul de experți privind activitatea bancară, de plăți și asigurări, Grupul de experți privind prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului, Grupul de lucru ad-hoc privind consolidarea Uniunii Bancare, Grupul de experți în domeniul falsificărilor monedei euro etc.), împreună cu reprezentanți ai MFP și/sau ai altor instituții ale statului.

1.7. Participarea BNR la procesul de transpunere, implementare și notificare a legislației Uniunii Europene

a) Preluarea și aplicarea regulamentelor UE

Regulamentele UE sunt acte juridice obligatorii care se aplică direct în fiecare stat membru, fără a fi necesară transpunerea în legislația națională. BNR, în calitate de instituție cu atribuții de reglementare și supraveghere, urmărește cu regularitate baza de date a Comisiei Europene (Eur-lex), în vederea identificării regulamentelor UE aplicabile domeniului său de activitate. Lista acestora se transmite către Ministerul Afacerilor Externe și se postează pe *website*-ul BNR, pentru informarea corespunzătoare a instituțiilor aflate în aria de reglementare/supraveghere a băncii centrale.

b) Informarea CE în legătură cu transpunerea legislației UE

În perioada de referință, BNR a transmis Ministerului Afacerilor Externe, pentru notificarea CE, legislația de transpunere și tabelul de concordanță corespunzător tuturor articolelor dintr-o serie de directive care intră în aria de responsabilitate a băncii centrale.

În cursul anului 2019, BNR a participat, alături de alte instituții cu responsabilități în domeniu, la procesul de transpunere a directivei privind: (i) serviciile de plată în cadrul pieței interne; (ii) prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării

³⁹ Acest format de participare pentru reprezentanții băncii centrale a constituit o excepție având în vedere calitatea României de gazdă a acestei reuniuni. Formatul obișnuit de participare la asemenea reuniuni este 1+1 (șeful de delegație, însoțit de un membru al delegației).

banilor sau finanțării terorismului; (iii) rangul instrumentelor de datorie negarantate în ierarhia creanțelor în caz de insolvență. Dintre acestea, a fost finalizată transpunerea Directivei (UE) 2015/2366 a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2015 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 2002/65/CE, 2009/110/CE și 2013/36/UE și a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010 și de abrogare a Directivei 2007/64/CE (PSD2), pentru care au fost notificate la Comisia Europeană măsurile naționale de execuție. În plus, BNR contribuie și la transpunerea altor directive având ca obiect: (i) modificarea Directivei 2013/36/UE⁴⁰ în ceea ce privește entitățile exceptate, societățile financiare holding, societățile financiare holding mixte, remunerarea, măsurile și competențele de supraveghere și măsurile de conservare a capitalului; (ii) emisiunea de obligațiuni garantate și supravegherea publică a obligațiunilor garantate; (iii) modificarea Directivei 2014/59/UE⁴¹ în ceea ce privește capacitatea de absorbție a pierderilor și de recapitalizare a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții și a Directivei 98/26/CE⁴²; (iv) protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii.

1.8. Diseminarea informațiilor dobândite de reprezentanții BNR în urma participării la formațiunile de lucru ale instituțiilor europene

În vederea facilitării procesului de obținere a unor puncte de vedere/poziții unitare cu privire la teme aflate pe agenda instituțiilor europene și a organismelor internaționale, care prezintă interes pentru activitatea BNR, începând cu luna februarie 2016 sunt organizate, cu regularitate, *Seminarii economice interne de lucru* (SEIL). Reprezentanții BNR în cadrul formațiunilor de lucru ale diverselor instituții și organisme menționate susțin în cadrul acestor reuniuni prezentări cu privire la aspectele semnificative și problematicile ce derivă din activitatea de reprezentare externă a băncii centrale. În acest context, pe parcursul anului 2019 au avut loc un număr de opt seminarii.

1.9. Participarea BNR la platforma comună de lucru cu autoritățile statului pe probleme de afaceri europene

În conformitate cu atribuțiile sale statutare legate de rolul consultativ *ex ante* în relația instituțională cu autoritățile statului român, BNR este reprezentată la reuniunile Comitetului de coordonare a sistemului național de gestionare a afacerilor europene⁴³, structură responsabilă cu procesul de pregătire a deciziilor și de adoptare a pozițiilor României în ceea ce privește problematica afacerilor europene, precum și la reuniunile de lucru interministeriale pe tema implementării Acordului de retragere a Regatului Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord din UE, coordonate de Ministerul Afacerilor Externe.

De asemenea, în cadrul etapei naționale a Semestrului european, BNR a participat activ la reuniunile Grupurilor de lucru interministeriale pentru elaborarea Programului național de reformă, unde au fost discutate acțiunile/măsurile propuse în acest document, precum și rapoartele privind progresul în implementarea acestora.

⁴⁰ Cu privire la accesul la activitatea instituțiilor de credit și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții.

⁴¹ De instituire a unui cadru pentru redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții.

⁴² Privind caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți și de decontare a titlurilor de valoare.

⁴³ Comitetul își desfășoară activitatea sub conducerea secretarului de stat pentru afaceri europene din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

2. Evoluții privind politicile economice și financiar-bancare la nivel european

Pe parcursul anului 2019 și în prima parte a anului 2020, BNR a continuat să fie implicată activ și să contribuie la discuțiile purtate la nivel european în contextul mai larg al aprofundării Uniunii Economice și Monetare și al definitivării Uniunii Bancare și a Uniunii Piețelor de Capital. O componentă importantă a activității desfășurate la nivelul BNR în prima parte a anului 2019 s-a circumscris exercitării de către România a mandatului de Președinție rotativă a Consiliului UE în semestrul I al anului 2019 (Caseta 7). De asemenea, BNR a participat, potrivit competențelor sale, la derularea etapelor Semestrului european 2019 și ale Semestrului european 2020.

2.1. Semestrul european

Semestrul european 2019, parte componentă a conceptului de guvernanță economică de la nivelul Uniunii Europene, a debutat la data de 21 noiembrie 2018 prin prezentarea de către CE a Comunicării privind „Analiza anuală a creșterii⁴⁴ pentru 2019” (AAC).

Ținând seama de acțiunile prioritare prezentate de CE în AAC 2019 și de recomandările specifice de țară 2018, autoritățile române au elaborat și transmis Comisiei Europene Programul național de reformă aferent anului 2019, precum și Programul de convergență 2019-2022, pe baza cărora, în data de 9 iulie 2019, Consiliul UE a adoptat recomandări specifice de țară. România a primit cinci recomandări specifice care acoperă domenii precum: finanțele publice, stabilitatea financiară și soliditatea sectorului bancar⁴⁵, sistemul public de pensii, piața forței de muncă, sistemul sanitar și de educație, politica economică în materie de investiții, achizițiile publice, securitatea juridică a diferitelor inițiative legislative.

De asemenea, în contextul Semestrului european 2019, o echipă a CE a derulat o misiune tehnică (*fact finding mission*) la București în perioada 23-25 octombrie 2019, precum și două misiuni în cadrul Procedurii privind deviația semnificativă de la traiectoria de ajustare în vederea atingerii obiectivului bugetar pe termen mediu, în perioada 14-15 martie 2019 și, respectiv, în data de 25 septembrie 2019, când au avut loc discuții cu autoritățile române, printre care și BNR, pe tema evoluțiilor economice și financiare din țara noastră, în perspectiva elaborării *Raportului de țară* pentru anul 2020.

La data de 17 decembrie 2019 a început cel de-al zecelea Semestru european, odată cu lansarea de către CE a Strategiei anuale de creștere durabilă⁴⁶ aferente anului 2020. Anterior, în data de 20 noiembrie 2019, CE a publicat avizele privind proiectele de planuri bugetare pentru anul 2020, evaluarea generală a situației bugetare și orientarea politicii fiscale pentru zona euro.

⁴⁴ *Annual Growth Survey*.

⁴⁵ Este cuprinsă în Recomandarea specifică nr. 2 – „Protejarea stabilității financiare și a solidității sectorului bancar”.

⁴⁶ Acest document înlocuiește Analiza anuală a creșterii și prezintă prioritățile economice și sociale generale pentru anul următor.

În ceea ce privește procedura privind dezechilibrele macroeconomice, CE a publicat, tot pe 17 decembrie 2019, *Raportul privind mecanismul de alertă* pentru anul 2020. Documentul identifică statele membre în cazul cărora este necesară o examinare suplimentară (sub forma unei analize aprofundate⁴⁷), pentru a se evalua dacă acestea sunt afectate de dezechilibre care impun adoptarea unor măsuri de politică. CE a derulat analize aprofundate pentru 13 state membre⁴⁸, printre care și România, și a concluzionat că țara noastră se confruntă cu dezechilibre economice⁴⁹.

La data de 26 februarie 2020, CE a publicat o nouă ediție a *Raportului de țară* pentru România⁵⁰. În cuprinsul acestuia, pe de o parte, sunt evaluate politicile economice ale țării, precum și modul în care autoritățile române au implementat recomandările specifice de țară formulate în anul 2019, iar pe de altă parte, sunt identificate principalele provocări care trebuie abordate în perioada următoare. *Raportul* include, de asemenea, un bilanț aprofundat (*in-depth reviews*), România fiind una dintre cele 13 state membre identificate în cadrul Raportului privind Mecanismul de Alertă că se confruntă cu dezechilibre macroeconomice.

2.2. Evoluții privind instituirea unui Sistem European de Garantare a Depozitelor (SEGD)

Discuțiile au continuat la nivel tehnic și pe parcursul anului 2019 în cadrul Grupului de lucru *ad-hoc* al Consiliului UE privind consolidarea Uniunii Bancare⁵¹. Deși SEGD se adresează statelor membre ale Uniunii Bancare, discuțiile în cadrul grupului de lucru se poartă în format UE-27, fiind avută în vedere posibilitatea ca și alte state membre ale UE să adere în viitor la Uniunea Bancară.

La reuniunile grupului de lucru *ad-hoc* participă și reprezentanți ai BNR, alături de cei ai Ministerului Finanțelor Publice și ai Reprezentanței Permanente a României pe lângă Uniunea Europeană.

În încercarea de a debloca discuțiile la nivel politic, în cadrul reuniunii Eurogrup din data de 21 ianuarie 2019, miniștrii de finanțe ai statelor membre din zona euro au decis înființarea unui grup de lucru la nivel înalt privind SEGD, format din reprezentanți la nivel de secretar de stat din ministerele de finanțe (HLWG), cu un mandat mai larg și care să discute aspecte de substanță pe trei mari paliere: (i) arhitectura Uniunii Bancare în ansamblul său și conexiunea cu SEGD, (ii) SEGD în sine și (iii) măsuri de reducere a riscurilor (condiționalitate pentru a continua discuțiile privind partajarea riscurilor).

HLWG este sprijinit de un subgrup de lucru la nivel tehnic în care, la solicitarea Ministerului Finanțelor Publice, reprezentantul României provine din partea BNR. Subgrupul a avut șase reuniuni în perioada februarie-mai 2019.

⁴⁷ Engl. *in-depth reviews*.

⁴⁸ Bulgaria, Cipru, Croația, Franța, Germania, Grecia, Irlanda, Italia, Olanda, Portugalia, România, Spania și Suedia. Pentru trei dintre acestea, respectiv Cipru, Grecia și Italia, CE a concluzionat că se confruntă cu dezechilibre economice excesive, iar restul statelor înregistrează dezechilibre economice.

⁴⁹ Vulnerabilitățile identificate de CE sunt legate de creșterea deficitului de cont curent și înregistrarea unor pierderi considerabile la nivelul competitivității prin costuri, la care se adaugă persistența incertitudinilor cu privire la procesul legislativ.

⁵⁰ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2020-european_semester_country-report-romania_ro.pdf.

⁵¹ Ad Hoc Working Party on the Strengthening of the Banking Union.

În luna iunie 2019, Eurogrup în format inclusiv⁵² a convenit că vor fi necesare activități tehnice suplimentare pentru a defini o cale de tranziție către o Uniune Bancară completă. În acest sens, a fost menționată realizarea unei foi de parcurs pentru începerea negocierilor politice privind SEGD. Prin urmare, Eurogrup în format inclusiv a mandatat HLWG să continue activitatea în această direcție și să prezinte un raport până în luna decembrie 2019. În acest context, în data de 6 septembrie 2019, la nivelul HLWG s-a decis constituirea a trei noi subgrupuri, respectiv pe următoarele activități: (i) managementul crizelor și întărirea integrării transfrontaliere; (ii) tratamentul în materie de reglementare al expunerilor suverane și stabilitatea financiară și (iii) SEGD – opțiuni, secvențialitate și condiții. La primele două subgrupuri reprezentarea României este asigurată de experți din partea BNR, iar la cel de-al treilea reprezentarea este asigurată de către MFP. Mandatul acestor subgrupuri este acela de a propune idei către HLWG pentru conturarea foi de parcurs, a pașilor următori pentru definitivarea Uniunii Bancare, luând în considerare trei faze: (i) pregătirea, (ii) implementarea și (iii) viziunea pe termen lung pentru Uniunea Bancară (*steady state*).

În cadrul reuniunii Eurogrup în format inclusiv din data de 4 decembrie 2019, miniștrii de finanțe au luat notă de raportul președintelui HLWG privind o foaie de parcurs pentru întărirea Uniunii Bancare, inclusiv SEGD. Aceștia au apreciat că raportul conține elemente importante pentru consolidarea Uniunii Bancare, însă cuprinde și o serie de aspecte care nu sunt încă pregătite pentru a fi aprobate sau dezbătute la nivel ministerial. Astfel, lucrările HLWG ar urma să continue pe toate palierele, pentru a se avansa în cadrul acestui nou ciclu instituțional al UE, iar președintele Eurogrup a precizat că pe parcursul anului 2020 definitivarea Uniunii Bancare, inclusiv a SEGD, va reprezenta un aspect-cheie în cadrul agendei miniștrilor de finanțe.

Caseta 7. Implicarea BNR în pregătirea și exercitarea Președinției rotative a Consiliului UE

În perioada 1 ianuarie – 30 iunie 2019, România a deținut pentru prima dată Președinția rotativă a Consiliului Uniunii Europene. Procesul de pregătire și exercitare a Președinției României la Consiliul UE (Președinția) a reprezentat un efort concertat al tuturor instituțiilor și autorităților publice de la nivel central. În acest context, BNR a avut un rol deosebit de activ în cadrul activităților generate de exercitarea mandatului Președinției, atât din perspectivă profesională, cât și din punct de vedere al unor activități de reprezentare.

În cifre, implicarea BNR în pregătirea, derularea și organizarea Președinției se prezintă astfel:

- 11 dosare legislative în domeniul serviciilor financiare⁵³ în care BNR a fost implicată, dintre care șapte finalizate, două pentru care s-au obținut acorduri generale la nivelul Consiliului UE, precum și două dosare legislative pentru

⁵² Include și reprezentanții statelor membre din afara zonei euro.

⁵³ Pachetul privind măsurile de reducere a riscurilor în sectorul bancar, revizuirea cadrului de reglementare aferent Sistemului European de Supraveghere Financiară (ESFS review), creditele neperformante, obligațiunile garantate, plățile transfrontaliere, schema europeană de garantare a depozitelor, supravegherea contrapărților centrale (EMIR CCP Supervision), revizuirea cadrului de reglementare aferent firmelor de investiții, finanțarea durabilă, finanțarea participativă și redresarea și rezoluția contrapărților centrale (CCP Recovery and Resolution).

care au continuat lucrările la nivelul Consiliului și după terminarea mandatului Președinției;

- 69 de participări ale reprezentanților BNR la Bruxelles și/sau Strasbourg pentru discuții/negocieri pe marginea dosarelor legislative;
- 34 de reprezentanți ai BNR implicați direct în negocierea dosarelor legislative, din cadrul a șapte direcții de specialitate din banca centrală;
- 17 evenimente găzduite la solicitarea Ministerului Afacerilor Externe, Ministerului Finanțelor Publice și a altor instituții la nivel național, printre care reuniunea informală a miniștrilor afacerilor externe (Gymnich), reuniunea informală a Consiliului Afaceri Generale (CAG), precum și un prânz de lucru oferit guvernatorilor, precum și delegaților din partea băncilor centrale din statele membre ale UE și a Băncii Centrale Europene, în cadrul reuniunii ECOFIN informal din perioada 5-6 aprilie 2019.

Implicarea BNR în acest exercițiu extrem de important pentru țara noastră s-a realizat pe trei paliere principale:

- a) susținerea eforturilor de adoptare a dosarelor legislative din domeniul serviciilor financiar-bancare aflate pe agenda de lucru a Președinției;
- b) organizarea la sediul său a unei serii de reuniuni informale în marja acestui mandat, la solicitarea diverselor instituții de la nivel național;
- c) colaborarea BNR în cadrul unor acțiuni de comunicare cu misiuni diplomatice ale României în diverse state membre ale UE, în contextul exercitării Președinției.

În contextul Președinției, implicarea BNR a presupus nu doar un efort material, ci și unul uman considerabil. Personalul BNR a contribuit semnificativ la succesul întregului proiect, buna organizare și rezultatele obținute fiind totodată de natură a consolida prestigiul băncii centrale.

Capitolul 3

Politica monetară a
Băncii Naționale a României

1. Obiectivul politicii monetare

Potrivit Statutului său⁵⁴, Banca Națională a României are ca obiectiv fundamental asigurarea și menținerea stabilității prețurilor, reprezentând cea mai bună contribuție pe care politica monetară – principala atribuție a autorității monetare – o poate aduce la creșterea durabilă a economiei. BNR formulează și implementează politica monetară în contextul strategiei de țintire directă a inflației⁵⁵, având o țintă staționară de inflație de 2,5 la sută ± 1 punct procentual⁵⁶, compatibilă cu definiția stabilității prețurilor pe termen mediu în economia românească.

În contextul specific al anului 2019, politica monetară a urmărit prevenirea creșterii mai ample a ratei anuale a inflației deasupra intervalului țintei pe parcursul anului, precum și readucerea ulterioară și menținerea acesteia pe termen mediu în linie cu ținta staționară, inclusiv prin ancorarea solidă a anticipațiilor inflaționiste pe termen mediu spre lung, în condiții de protejare a stabilității financiare. Implicit, s-a urmărit crearea premiselor pentru coborârea ratei anuale a inflației pe orizontul mai îndepărtat de timp la un nivel compatibil cu definiția cantitativă a stabilității prețurilor adoptată de BCE.

2. Deciziile de politică monetară

Contextul macroeconomic și financiar al anului 2019 a fost marcat de deteriorarea neașteptată a evoluției și perspectivei inflației – sub impactul tranzitoriu al unor noi șocuri pe partea ofertei, suprapus tendinței ascendente a presiunilor inflaționiste ale factorilor fundamentali –, concomitent însă cu sporirea incertitudinilor și riscurilor la adresa acestora induse de mediul intern, precum și de cel extern. Astfel, după ce a scăzut în decembrie 2018 la 3,3 la sută⁵⁷, rata anuală a inflației și-a reluat creșterea în ianuarie 2019, contrar previziunilor, urcând din nou și menținându-se apoi – în condițiile unor ușoare fluctuații – deasupra intervalului țintei⁵⁸, iar evaluările actualizate în cursul anului au reconfirmat perspectiva revenirii acesteia în trimestrul I 2020, dar și a cantonării ei ulterioare în jumătatea superioară a intervalului, pe o traiectorie ce redevenea lent crescătoare în semestrul II al aceluiași an.

⁵⁴ Legea nr. 312/2004.

⁵⁵ Strategia de țintire directă a inflației a fost adoptată de BNR în luna august 2005.

⁵⁶ Ținta staționară multianuală de inflație, situată la nivelul de 2,5 la sută ± 1 punct procentual, a fost adoptată de BNR începând cu luna decembrie 2013.

⁵⁷ Ușor sub nivelul prognozat.

⁵⁸ Rata anuală a inflației a urcat la 4,1 la sută în aprilie 2019, nivel la care s-a menținut până în iulie, cu excepția unei scăderi la 3,8 la sută în iunie. Ulterior, aceasta și-a amplificat doar ușor fluctuațiile, coborând marginal sub limita superioară a intervalului țintei în octombrie și urcând din nou la 4,0 la sută în decembrie.

Determinante pentru reinflamarea inflației au fost evoluțiile de pe segmentele LFO, tutun și combustibili, dar și impactul *one-off* al noii taxe impuse sectorului telecom⁵⁹, cărora li s-au alăturat ulterior efectele majorării cotațiilor internaționale ale unor materii prime agroalimentare, mai cu seamă a prețului cărnii de porc, în contextul extinderii epidemiei de pestă porcină. În același timp, presiuni inflaționiste mai intense decât cele anticipate anterior au venit din partea excedentului de cerere agregată și a costurilor salariale, secundate de influențele așteptărilor inflaționiste pe termen scurt și ale evoluției cursului de schimb al leului, în condițiile în care economia a continuat să crească într-un ritm alert, superior previziunilor – pe fondul accentuării peste așteptări a caracterului expansionist al politicii fiscale și al celei de venituri⁶⁰ –, iar tensiunile de pe piața muncii au rămas ridicate.

Totodată, în contextul prelungirii dinamicii înalte a absorbției interne, în principal pe seama consumului privat și a formării brute de capital fix, dar și al slăbirii tot mai evidente a cererii externe – resimțită mai ales la nivelul producției industriale autohtone –, exportul net și-a mărit considerabil aportul negativ la avansul economic. La rândul ei, balanța comercială a continuat să se înrăutățească, antrenând o adâncire progresivă a deficitului de cont curent, până la nivelul de 4,7 la sută din PIB⁶¹, care a fost acompaniată de o deteriorare a acoperirii acestuia cu investiții străine directe și transferuri de capital – evoluții de natură să inducă riscuri la adresa inflației pe calea cursului de schimb, dar și la adresa sustenabilității creșterii economice.

În același timp, prognozele pe termen mediu actualizate pe parcursul anului au indicat persistența/creșterea presiunilor inflaționiste semnificative decurgând din poziția ciclică a economiei și din costurile salariale, în contextul efectelor stimulative notabile prezumate a veni în continuare din partea politicii fiscale și a celei de venituri, alături de cele în descreștere graduală presupuse în cazul condițiilor monetare. Pe acest fond, și dezechilibrul extern era așteptat să se deterioreze pe mai departe, inclusiv ca urmare a unor probleme de competitivitate non-preț, dar și a pierderilor de competitivitate prin preț.

Incertitudinile și riscurile asociate conduitei viitoare a politicii fiscale și a celei de venituri au fost însă în creștere progresivă de-a lungul anului, dată fiind relaxarea tot mai pronunțată a execuției bugetare, soldată în final cu un deficit bugetar mult superior limitei de 3 la sută din PIB prevăzute de Pactul de stabilitate și creștere, de natură să facă necesară, dar și dificilă din perspectiva calendarului electoral 2019-2020, inițierea unei corecții fiscale în viitorul apropiat, mai ales în contextul prevederilor noii legi a pensiilor. Importante au fost de asemenea incertitudinile mari

⁵⁹ Aceasta a făcut parte din setul de măsuri fiscale și bugetare aprobate la finele anului 2018 și intrate în vigoare la 1 ianuarie 2019, printre care s-au mai aflat: instituirea unei taxe pe activele financiare ale instituțiilor de credit; modificări aduse reglementării fondurilor de pensii administrate privat; introducerea unei contribuții de 2 la sută din cifra de afaceri pentru operatorii economici care desfășoară activități în domeniul energiei electrice și termice; fixarea prețului de vânzare a gazelor naturale extrase de pe teritoriul României la 68 lei/MWh în perioada 1 aprilie 2019 – 28 februarie 2022.

⁶⁰ La finele semestrului I 2019, deficitul bugetului general consolidat a crescut la 20,0 miliarde lei (1,9 la sută din PIB), față de valoarea de 15,0 miliarde lei înregistrată în aceeași perioadă a anului anterior (1,6 la sută din PIB), pentru ca la finalul anului 2019, acesta să ajungă la 48,3 miliarde lei (4,6 la sută din PIB, conform metodologiei naționale), mult peste cel din anul precedent (26,9 miliarde lei, respectiv 2,8 la sută din PIB) și peste ținta stabilită. Ca regulă generală, datele statistice sunt cele disponibile la momentul efectuării analizei de politică monetară.

⁶¹ Datele statistice sunt cele disponibile la momentul efectuării analizei de politică monetară.

generate temporar de măsurile fiscale și bugetare intrate în vigoare la 1 ianuarie 2019, prin neclaritățile conținute și multitudinea canalelor de propagare în economie, dar și prin implicațiile posibile asupra politicii monetare și a procesului de creditare⁶².

Incertitudini și riscuri semnificative și în continuă creștere au venit și din mediul extern, în condițiile deteriorării tot mai evidente, inclusiv în perspectivă, a creșterii economice și a inflației în zona euro⁶³ și la nivel global, precum și ale sporirii riscurilor la adresa lor induse de conflictul comercial SUA-China și de *Brexit*, context care a determinat BCE și Fed să continue/reinițieze relaxarea conduitei politicii monetare (Casetă 8).

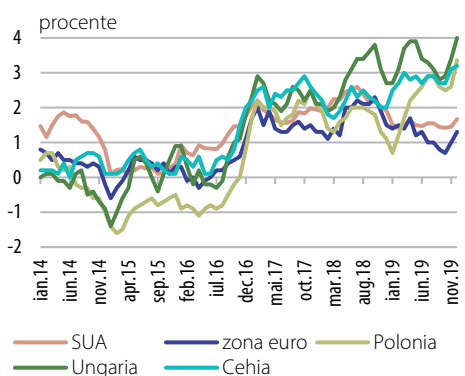
Casetă 8. Conduita politicilor monetare ale băncilor centrale majore și ale celor din regiune în anul 2019

După un parcurs relativ sincronizat în ultimii ani și cvasiancorat la țintele băncilor centrale începând din 2017, ratele anuale ale inflației din zona euro și SUA, respectiv din țările din regiune, au tins să urmeze traiectorii divergente în 2019 (Grafic A). Dincolo de unele influențe specifice, evoluția a reflectat cu precădere intensitatea diferită a presiunilor inflaționiste ale factorilor fundamentali: moderată sau slabă în statele dezvoltate, dar semnificativă în plan regional, în concordanță cu poziția ciclică a economiei și situația încordată a pieței muncii.

Astfel, în zona euro, rata anuală a inflației s-a îndepărtat de la valorile mai înalte, apropiate obiectivului băncii centrale, atinse spre finele anului 2018, coborând

lent și cvasicontinuu până la începutul trimestrului IV 2019. Ulterior, aceasta și-a corectat doar parțial declinul, cu aportul componentei serviciilor și al celei a produselor alimentare, plasându-se la finele perioadei ușor peste nivelul de 1 la sută. În SUA, *pattern*-ul a fost relativ similar, scăderea de ansamblu a ratei anuale a inflației fiind totuși mai estompată. În statele din regiune, ratele anuale ale inflațiilor și-au reluat însă încă din debutul anului ascensiunea întreruptă temporar la finele anului 2018 și și-au prelungit-o apoi, ajungând la sfârșitul perioadei spre limita superioară a intervalului de variație al țintei sau chiar deasupra acestuia în Cehia.

În ceea ce privește rata anuală a inflației de bază, în zona euro aceasta a fluctuat ceva mai amplu în prima jumătate a anului, iar apoi a dobândit un profil lent ascendent, depășind ușor valoarea de 1 la sută doar la sfârșitul anului, iar în SUA, aceasta s-a stabilizat în jurul unui nivel de 1,6 la sută. În schimb, în statele din regiune, ratele anuale ale inflațiilor *core* au urcat vizibil în raport cu cele înregistrate în 2018, poziționându-se consecvent în jumătatea superioară a intervalului țintei în Ungaria

Notă: Ratele anuale ale inflației sunt calculate pe baza IPC – definiție națională (Cehia, Ungaria, Polonia), IAPC (zona euro), *personal consumption expenditure index* (SUA).
Sursa: Eurostat, institute naționale de statistică, FRED

Grafic A
Ratele anuale ale inflațiilor
în zona euro, SUA
și statele din regiune

⁶² Posibil potențate de unele inițiative legislative vizând sectorul bancar aprobate în acea perioadă.

⁶³ Creșterea economică din zona euro și-a accentuat declinul în 2019, ajungând la 1,2 la sută, de la 1,9 la sută în anul precedent. Rata medie anuală a inflației IAPC a coborât la rândul său la 1,2 la sută, de la 1,8 la sută în 2018. Potrivit prognozelor BCE din luna decembrie 2019 se anticipa continuarea slăbirii ritmului activității economice la 1,1 la sută în 2020, urmată de o ușoară revigorare la 1,4 la sută în intervalul 2021-2022. În același timp, rata medie anuală a inflației era așteptată să coboare la 1,1 la sută în 2020 și să se majoreze apoi la 1,4 la sută în 2021 și să se mențină la acest nivel și în 2022.

și în Cehia și avansând cvasicontinuu în Polonia, de la niveluri aflate sub limita inferioară a intervalului țintei până în apropierea limitei de sus a acesteia.

Evoluțiile au survenit în contextul în care ritmul creșterii economice s-a redus în raport cu dinamicile excepționale din precedenții doi ani, mai vizibil în SUA și în zona euro, dar mai estompat în statele din regiune, unde a rămas chiar peste nivelul potențial. Decelerarea a fost imprimată mai cu seamă de temperarea avansului producției din sectorul manufacturier, în condițiile în care activitatea sectorului servicii a rămas intensă.

Banca Centrală Europeană a crescut treptat gradul de acomodare a politicii monetare pe parcursul anului 2019, în condițiile prelungirii șederii ratei anuale a inflației sub obiectivul pe termen mediu, inclusiv în perspectivă, pe fondul slăbirii activității economice și al sporirii riscurilor adverse la adresa acesteia. Astfel, în ședința din martie, Consiliul guvernatorilor a extins până la finele anului 2019⁶⁴ orizontul de timp al angajamentului privind păstrarea la nivelurile în vigoare a ratelor dobânzilor aferente principalelor operațiuni de refinanțare și al celor la facilitățile permanente și a anunțat derularea unor noi operațiuni țintite de refinanțare pe termen mai lung (TLTRO-III⁶⁵) cu frecvență trimestrială, în perioada septembrie 2019 – martie 2021. În aceeași ședință, BCE a menținut neschimbate rata dobânzii aferentă principalelor operațiuni de refinanțare⁶⁶, precum și ratele dobânzilor la facilitățile permanente⁶⁷ și a reiterat intenția de a reinvesti sumele reprezentând principalul aferent titlurilor ajunse la scadență achiziționate în cadrul programului „Asset Purchase Programme” (APP) o lungă perioadă după momentul la care va începe să majoreze ratele dobânzilor reprezentative și, în orice caz, atâta timp cât va fi necesar pentru menținerea unor condiții favorabile ale lichidității și a unui grad amplu de acomodare monetară. De asemenea, BCE a decis să continue derularea operațiunilor principale de refinanțare sub formă de licitație la rată fixă a dobânzii și alocare integrală atâta timp cât va fi necesar sau cel puțin până la finele perioadei de menținere a RMO care va începe în martie 2021. Deciziile au fost adoptate în condițiile în care rata anuală a inflației s-a menținut în debutul anului în jurul valorii de 1,5 la sută, iar traiectoria sa anticipată a fost revizuită semnificativ în sens descendent. La rândul ei, rata anuală a inflației de bază a oscilat ușor în jurul valorii de 1 la sută, inclusiv în absența manifestării presiunilor inflaționiste anticipate să decurgă din majorarea costurilor salariale, iar așteptările inflaționiste pe termen lung au consemnat o nouă scădere, în timp ce perspectiva creșterii economice s-a înrăutățit, în condițiile încetirii acesteia la finele anului 2018, dar și pe fondul acutizării tensiunilor geopolitice, precum și a riscurilor induse de conflictele comerciale.

Activitatea economică a infirmat așteptările de stagnare/deteriorare în trimestrul II, însă exclusiv datorită influenței unor factori temporari, dinamica ei anticipată pe termen mai lung fiind din nou revizuită în sens descendent la mijlocul anului, inclusiv în contextul slăbirii comerțului mondial. Totodată, rata anuală a inflației a continuat

⁶⁴ Anterior, se considera că nivelurile ratelor dobânzilor în vigoare vor fi păstrate până la finele verii 2019.

⁶⁵ Detaliile privind condițiile de desfășurare a operațiunilor au fost stabilite în ședința de politică monetară din luna iunie.

⁶⁶ La zero la sută.

⁶⁷ La -0,40 la sută în cazul facilității de depozit, respectiv la 0,25 la sută în cazul celei de creditate.

să se plaseze vizibil sub nivelul de 2 la sută, pe fondul evoluției prețurilor bunurilor energetice și a prețurilor unor servicii, dar și al unor fluctuații modeste ale inflației de bază.

În aceste condiții, Consiliul Governorilor a revizuit în ședința din iulie mesajul *forward guidance*, indicând că anticipează păstrarea ratelor dobânzilor reprezentative ale BCE la nivelurile în vigoare sau mai joase cel puțin până în prima jumătate a anului 2020⁶⁸. În același timp, Consiliul Governorilor a subliniat necesitatea unei conduite foarte acomodative a politicii monetare pe o perioadă prelungită, în condițiile în care nivelurile ratei inflației – atât cele efective, cât și cele proiectate – se situau în mod persistent sub cele compatibile cu obiectivul BCE. Totodată, Consiliul Governorilor a arătat că era pregătit să își ajusteze toate instrumentele pentru a se asigura că inflația va avansa în mod susținut către țintă, indicând drept potențiale opțiuni consolidarea instrumentului *forward guidance*, introducerea unui sistem de remunerare diferențiată, pe niveluri, a rezervelor băncilor și efectuarea de noi achiziții de active financiare.

Ulterior, rata anuală a inflației și-a accentuat ușor scăderea, în condițiile unei variații modeste a inflației de bază, iar traiectoria ei anticipată a fost revizuită în sens descendent, sub impactul evoluției probabile a cotațiilor țiteiului, dar și al atenuării presiunilor inflaționiste așteptate să decurgă din factorii fundamentali, precum și al anticipațiilor inflaționiste mai joase. Creșterea economică era așteptată să decelereze în continuare, date fiind slăbirea comerțului internațional și prelungirea incertitudinilor legate de conflictele comerciale și tensiunile geopolitice. În aceste condiții, în luna septembrie BCE a decis reducerea ratei dobânzii la facilitatea de depozit cu 0,10 puncte procentuale, la -0,50 la sută, și păstrarea neschimbată a ratei dobânzii aferente principalelor operațiuni de refinanțare⁶⁹, precum și a celei aplicate facilității de creditare⁷⁰. De asemenea, Consiliul Governorilor a revizuit mesajul *forward guidance*, eliminând referirea la un orizont anume de timp și condiționând menținerea ratelor dobânzilor reprezentative la nivelurile în vigoare sau mai joase de convergența robustă a prognozei de inflație către obiectivul băncii centrale. Totodată, a decis reluarea începând cu 1 noiembrie 2019 a achizițiilor nete de instrumente financiare în cadrul programului APP, într-un ritm lunar de 20 miliarde euro⁷¹. În scopul prezervării unor condiții favorabile ale creditării bancare, al asigurării unei transmisii line a politicii monetare și al sprijinirii în continuare a orientării acomodative a politicii monetare, BCE a modificat parametrii seriei de operațiuni țintite de refinanțare pe termen mai lung (TLTRO-III). În același timp, pentru a sprijini transmisia politicii monetare prin intermediul sectorului bancar, Consiliul Governorilor a decis să introducă, începând din octombrie 2019, un sistem pe două niveluri pentru remunerarea rezervelor instituțiilor de credit, în cadrul căruia o parte din surplusul de lichiditate deținut de acestea⁷² este exceptată de la aplicarea ratei negative a dobânzii la facilitatea de depozit.

⁶⁸ În ședința din iunie, Consiliul Governorilor anticipa menținerea ratelor dobânzilor reprezentative ale BCE la nivelurile curente cel puțin până în prima jumătate a anului 2020.

⁶⁹ La zero la sută.

⁷⁰ La 0,25 la sută.

⁷¹ Acestea erau anticipate să fie efectuate atâta timp cât va fi necesar în vederea consolidării impactului acomodativ al politicii ratelor dobânzilor și să se încheie cu puțin timp înainte ca BCE să înceapă să majoreze rata dobânzii de politică monetară.

⁷² Determinată ca multiplu al nivelului prevăzut al RMO. Coeficientul a fost stabilit la valoarea de 6, fiind prevăzută, totodată, posibilitatea revizuirii lui ulterioare.

Tabel A. Evoluții macroeconomice și conduita politicii monetare în țări dezvoltate și din regiune

	Ținta/ obiectivul de inflație ^{b,c}	Rata anuală a inflației				Rata dobânzii de politică monetară ^{b,c}		PIB – 2019 –		Soldul bugetului consolidat, % din PIB ^{**}			Soldul contului curent, % din PIB		
		2019 (medie)	2019 (sf. per.)	Proiecție ^{b,c}		dec. 2018	dec. 2019	Dinamică anuală ^{a,b}	Gap ^{b,h}	2019	Proiecție [*]		2019 ^d	Proiecție [*]	
				2020 (medie)	2021 (medie)						2020	2021		2020	2021
Zona euro	sub, dar aproape de 2 la sută	1,2 ^a	1,3 ^c	1,1 (0,6-1,6)	1,4 (0,7-2,1)	0	0	1,3	ușor pozitiv, în restrângere	-0,6 ^a	-0,9 ^d	-1,0 ^d	2,7	2,4 ^c	2,3 ^c
SUA	2 la sută	1,5 ^f	1,7 ^f	2,1 ^{***}	2,1 ^{***}	2,25- 2,50	1,50- 1,75	2,3	pozitiv, în creștere ușoară	-4,6 ^g	-4,6 ^g	-4,3 ^g	-2,3	-2,5 ^d	-2,5 ^d
Polonia	2,5 la sută ±1 pp	2,3 ^e	3,4 ^e	2,8	2,6	1,5	1,5	4,1	pozitiv, în creștere	-0,7 ^a	-0,2 ^d	-0,9 ^d	-0,5	-0,4 ^d	-0,1 ^d
Ungaria	3 la sută ±1 pp	3,4 ^e	4,0 ^e	2,9	3,0	0,9	0,9	4,9	pozitiv, în creștere	-2,0 ^a	(-1,6)- (-1,7) ^b	(-1,4)- (-1,6) ^b	-0,8	0,7 ^b	1,3 ^b
Cehia	2 la sută ±1 pp	2,8 ^e	3,2 ^e	2,6	2,0	0,50	1,75	2,6	pozitiv, în restrângere	0,3 ^a	0,8 ^b	0,5 ^b	-0,4	0,6 ^b	0,6 ^b
România	2,5 la sută ±1 pp	3,83 ^e	4,04 ^e	2,9	3,1 ^{****}	2,5	2,5	4,1	pozitiv, în creștere	-4,3 ^a	-4,4 ^d	-6,1 ^d	-4,6	-5,3 ^d	-5,4 ^d

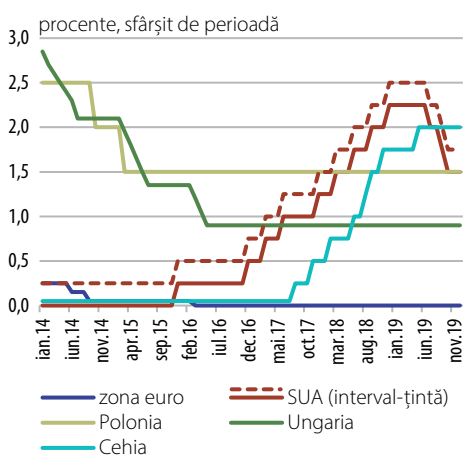
*) valorile prognozate corespund ultimelor proiecții realizate de băncile centrale în anul 2019, respectiv proiecției din toamna 2019 a Comisiei Europene

**) cu excepția SUA, deficitul bugetar este calculat conform metodologiei SEC 2010

***) rată medie trimestrul IV din anul T față de rată medie trimestrul IV din anul T-1

****) finalul orizontului de prognoză este trimestrul III 2021

Sursa: a) Eurostat, b) băncile centrale naționale, c) BCE, d) Comisia Europeană (AMECO), e) institute naționale de statistică, f) US Bureau of Economic Analysis, g) US Congressional Budget Office, h) FMI

Sursa: BCN

Grafic B
Rata dobânzii de politică
monetară în zona euro, SUA
și statele din regiune

La rândul său, Fed a schimbat în 2019 cursul politicii monetare, coborând în trei pași (în iulie, septembrie și octombrie) intervalul-țintă al *federal funds rate*, cu câte 0,25 puncte procentuale, până la nivelul de 1,50-1,75 la sută (Tabel A; Grafic B), după ce în anul anterior a prelungit ciclul de creștere a ratei dobânzii-cheie, iar apoi a prezervat statu-quo-ul acesteia până în iunie 2019. Totodată, banca centrală a stopat în septembrie procesul de reducere a volumului de instrumente financiare deținute în portofoliu, încetinind, de altfel, chiar din luna mai, ritmul de normalizare a bilanțului. Modificarea conduitei politicii monetare a fost decisă într-un context în care rata anuală a inflației relevantă pentru politica monetară s-a plasat în general sub nivelul țintei simetrice de 2 la sută, pe seama evoluției componentelor volatile (alimente, combustibili), dar și pe fondul atenuării presiunilor inflaționiste ale cererii. În același timp, ritmul activității economice s-a moderat, ca urmare a decelerării dinamicii investițiilor. Totodată, incertitudinile și riscurile la adresa perspectivei creșterii economice – care a rămas totuși pozitivă, inclusiv ca efect al condițiilor favorabile de pe piața muncii – s-au mărit considerabil, în contextul creșterii tensiunilor comerciale și geopolitice, ale căror influențe au fost receptate și de așteptările inflaționiste.

În regiune, Banca Națională a Cehiei a încetinit considerabil ciclul de întărire a politicii monetare – inițiat în august 2017 și accentuat în 2018 –, majorând în 2019 o singură dată rata dobânzii de politică monetară, cu 0,25 de puncte procentuale,

până la 2,0 la sută⁷³. Creșterea a fost decisă în luna mai, în condițiile în care rata anuală a inflației și-a reluat ascensiunea și a urcat consistent în primele trei luni ale anului, în principal pe seama componentei de bază, atingând în martie limita de sus a intervalului țintei. Totodată, noua prognoză a băncii centrale a indicat menținerea acesteia în jumătatea superioară a intervalului țintei până la finele anului, pe fondul dinamicii mai înalte a prețurilor administrate și al majorării prețurilor alimentelor, dar mai ales ca efect al presiunilor inflaționiste persistente ale factorilor fundamentali. Cele din urmă erau așteptate să se tempereze totuși în a doua parte a orizontului de prognoză, pe seama evoluției prețurilor importurilor, precum și ca urmare a decelerării creșterii economice și a majorărilor salariale. În aceste condiții, rata anuală a inflației era anticipată să coboare în apropierea punctului central al țintei în 2020, inclusiv sub impactul scăderii dinamicii anuale a prețurilor administrate și al întăririi condițiilor monetare, pe seama ambelor componente – rata dobânzii și cursul de schimb.

Ulterior deciziei, rata anuală a inflației a rămas în apropierea limitei superioare a intervalului țintei, pe care a depășit-o chiar ușor în ultimele două luni ale anului 2019, pe fondul ascensiunii dinamicii prețurilor administrate, alimentare și ale bunurilor energetice, dar și ca efect al accelerării inflației de bază. Prognozele succesive au reconfirmat perspectiva menținerii ratei anuale a inflației sub limita de sus a intervalului țintei în perspectivă apropiată, urmată de revenirea acesteia spre punctul central al țintei, pe fondul calmării treptate a presiunilor inflaționiste. Excedentul de cerere agregată era așteptat să se închidă treptat, în principal ca urmare a temperării ușoare a dinamicii consumului, în timp ce impulsul fiscal, pozitiv în 2019, era anticipat să devină neutru în 2020-2021, în condițiile în care majorările salariale și ale pensiilor prevăzute pe termen mediu urmau a fi compensate de unele creșteri de taxe și accize. În același timp, incertitudinile asociate evoluției sectorului extern erau de natură să încline balanța riscurilor în sens ușor antiinflaționist, fără a eroda totuși surplusul balanței bunurilor și serviciilor până la finele orizontului de prognoză.

Banca Națională a Poloniei a păstrat și în 2019 rata dobânzii de politică monetară la nivelul de 1,50 la sută – în vigoare din martie 2015. Statu-quo-ul a fost decis în condițiile în care rata anuală a inflației a urcat aproape constant pe parcursul anului, de la valori inferioare intervalului țintei, de 2,5 la sută ± 1 punct procentual⁷⁴, până spre limita lui superioară. Pe lângă influența unor componente volatile, evoluția a reflectat traiectoria continuu ascendentă a inflației de bază, relevând acumularea presiunilor inflaționiste din partea factorilor fundamentali. De altfel, creșterea economică a rămas robustă în 2019, chiar dacă în ușoară moderare, susținută de consumul gospodăriilor populației, pe fondul dinamicii alerte a salariilor, al ratei șomajului reduse și al sentimentului pozitiv al consumatorilor. Potrivit prognozelor macroeconomice succesive, rata anuală a inflației era așteptată să crească în continuare în perspectivă apropiată, fără a ieși însă din intervalul țintei – sub impactul dinamicii înalte a costurilor salariale și al presiunilor cererii agregate –, pentru ca apoi să revină în apropierea punctului central al țintei, în condițiile atenuării presiunilor inflaționiste ale factorilor fundamentali, asociată

⁷³ Concomitent, rata dobânzii aferentă facilității de depozit a fost majorată la 1,0 la sută, iar cea aferentă facilității de creditare, la 3,0 la sută.

⁷⁴ 0,7 la sută în ianuarie.

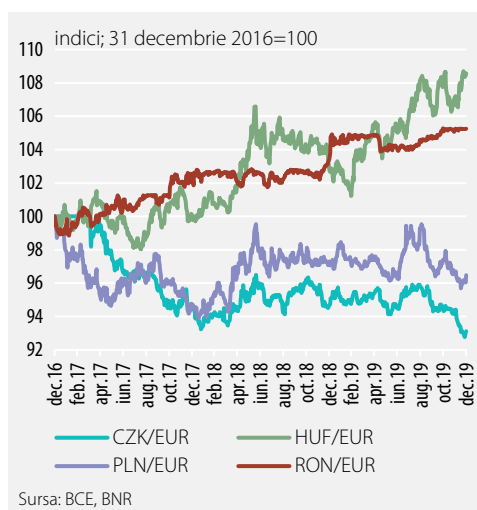
temperării creșterii economice, dar și dinamicii joase a prețurilor importurilor. Totodată, potrivit evaluărilor realizate spre finele anului, anticipata slăbire a creșterii economice sub influența încetinirii avansului economiilor principalilor parteneri externi nu era de natură să determine o înrăutățire evidentă a poziției externe a economiei.

Și Banca Națională a Ungariei a menținut neschimbate pe parcursul anului 2019 rata dobânzii de politică monetară și rata dobânzii la facilitatea de creditare, ambele la nivelul de 0,9 la sută. În luna martie, rata dobânzii la facilitatea de depozit a fost majorată însă cu 0,10 puncte procentuale, la -0,05 la sută – valoare la care a fost menținută ulterior. Tot în luna martie, banca centrală a adoptat noi măsuri neconvenționale de politică monetară, anunțând lansarea începând cu luna iulie a programului „Bond Funding for Growth Scheme (BGS)”, în scopul îmbunătățirii transmisiei politicii monetare și creșterii lichidității pieței de obligațiuni corporative.

Deciziile au fost adoptate într-un context în care rata anuală a inflației s-a situat, în linii mari, în jurul punctului central al țintei, fluctuând în principal ca efect al volatilității prețurilor alimentare și ale combustibililor, în timp ce rata anuală a inflației de bază s-a plasat consecvent în apropierea limitei superioare a intervalului țintei. Totodată, perspectiva inflației era marcată, pe de o parte, de presiuni inflaționiste semnificative decurgând din dinamica alertă a cererii interne și, pe de altă parte, de presiuni de sens opus venind din evoluția relativ mai slabă a sectorului extern, cu implicații inclusiv asupra variației prețurilor importurilor. În plus, prognozele succesive au evidențiat plasarea ratei anuale a inflației în linie cu ținta, așteptări inflaționiste ancorate și o ușoară decelerare a inflației de bază până la finele orizontului de prognoză.

Pe acest fond, pe piața financiară internațională episoadele de amplificare a volatilității au alternat cu perioade de ameliorare a sentimentului acesteia, iar apetitul investitorilor pentru plasamente pe piețele emergente, inclusiv în regiune, a cunoscut unele oscilații.

În contextul diferențialului mai înalt al ratei dobânzii, dar și al tendinței de creștere a deficitului comercial, acestea au fost resimțite relativ atenuat pe piața financiară locală, influențe mai pregnante decurgând din îngrijorările legate de introducerea taxei asupra activelor financiare ale instituțiilor de credit, iar spre finalul anului din semnele de deteriorare mai pronunțată a poziției fiscale pe termen scurt/mediu, cu implicații inclusiv asupra poziției externe a economiei⁷⁵. În aceste condiții, cursul de schimb leu/euro a cunoscut o creștere relativ abruptă în

Grafic 3.1
Evoluția cursurilor de schimb pe piețele emergente din regiune

⁷⁵ În acest context, Agenția de rating S&P a revizuit, în data de 10 decembrie 2019, perspectiva ratingului suveran al României la „negativă”, de la „stabilă”.

ianuarie, pe care și-a corectat-o însă în bună măsură la mijlocul anului⁷⁶, rămânând apoi cvasistabil, pentru ca la finalul trimestrului III să se înscrie pe o traiectorie ușor ascendentă, care s-a accentuat temporar în noiembrie⁷⁷ (Grafic 3.1). În schimb, raportul leu/dolar SUA și-a prelungit tendința generală crescătoare manifestată începând din prima jumătate a anului 2018⁷⁸, în condițiile trendului de scădere a raportului euro/dolar SUA pe piețele internaționale, pe fondul performanței relativ superioare a economiei americane și al conflictului comercial.

Într-un asemenea context, adecvarea conduitei politicii monetare din perspectiva asigurării stabilității prețurilor pe termen mediu a justificat prelungirea statu-quo-ului ratei dobânzii de politică monetară, aceasta fiind menținută la 2,50 la sută⁷⁹, în condițiile imprimării și păstrării unui control strict al băncii centrale asupra lichidității de pe piața monetară, începând cu luna aprilie 2019. În mod complementar, rata dobânzii pentru facilitatea de depozit și rata dobânzii pentru facilitatea de creditare au fost menținute la 1,50 la sută, respectiv la 3,50 la sută, iar ratele RMO aplicate pasivelor în lei și respectiv celor în valută ale instituțiilor de credit au fost păstrate la nivelul de 8,0 la sută. Acțiunile și abordarea BNR au vizat prevenirea creșterii mai ample a ratei anuale a inflației pe parcursul anului 2019, precum și readucerea și menținerea ei ulterioară în linie cu ținta staționară, inclusiv prin ancorarea anticipațiilor inflaționiste pe orizontul de timp mai îndepărtat, în condiții de protejare a stabilității financiare.

Autoritatea monetară a continuat totodată să utilizeze intens instrumentele și mijloacele specifice de comunicare și explicare detaliată a rațiunilor deciziilor de politică monetară. Prin intermediul lor, BNR a susținut în mod repetat necesitatea unui mix echilibrat de politici macroeconomice și nevoia corectării controlate a dezechilibrului extern prioritar printr-o ajustare bugetară, care să evite o supraîmpovărare a politicii monetare cu efecte indezirabile în economie, complementate de reforme structurale consistente, ansamblul acestora fiind considerat esențial pentru menținerea stabilității macroeconomice și întărirea capacității economiei românești de a face față unor eventuale evoluții adverse.

Acțiunile întreprinse de BNR și adecvarea conduitei politicii monetare au fost determinante pentru ancorarea anticipațiilor inflaționiste pe orizontul mai îndepărtat de timp și au creat premisele pentru revenirea ratei anuale a inflației în interiorul intervalului țintei în trimestrul I 2020, în contextul unei creșteri economice care a rămas deosebit de solidă. Sub impactul tranzitoriu al șocurilor inflaționiste pe partea ofertei, rata anuală a inflației s-a situat în decembrie 2019 la 4 la sută, depășind astfel

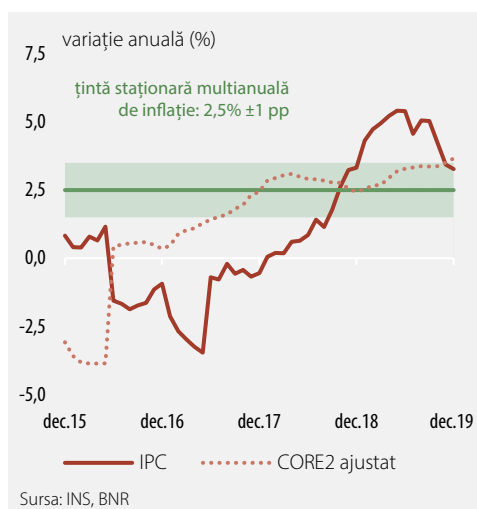
⁷⁶ Ulterior modificării configurației taxei pe activele financiare ale instituțiilor de credit prin intermediul OUG nr. 19/2019, care a revizuit prevederile OUG nr. 114/2018, de natură să limiteze impactul advers al acesteia asupra sectorului bancar și a economiei.

⁷⁷ Pe ansamblul anului, leul s-a depreciat cu 2,6 la sută față de euro (pe baza valorilor medii ale cursului de schimb din luna decembrie); în același interval, zlotul și coroana cehă s-au apreciat în raport cu euro cu 0,4 la sută, respectiv 1,3 la sută, iar forintul s-a depreciat cu 2,4 la sută.

⁷⁸ În raport cu dolarul SUA, leul s-a depreciat cu 4,9 la sută pe ansamblul anului 2019 (pe baza valorilor medii ale cursului de schimb din luna decembrie).

⁷⁹ Nivel atins în mai 2018.

Grafic 3.2
Rata inflației

nivelul consemnat la finele anului anterior, de 3,3 la sută, însă ca medie anuală ea a scăzut la 3,8 la sută, de la 4,6 la sută în 2018 (Grafic 3.2).

Privite mai în detaliu, deciziile Consiliului de administrație al BNR din prima jumătate a anului 2019 au fost adoptate în condițiile în care, după ce a coborât în decembrie 2018 ușor sub nivelul anticipat⁸⁰, rata anuală a inflației și-a reluat creșterea în ianuarie 2019, contrar previziunilor⁸¹, urcând în lunile următoare deasupra intervalului țintei⁸²; totodată, potrivit prognozei din luna

mai, aceasta era anticipată să rămână până la finele anului 2019 în jurul nivelului atins în aprilie, implicat mult peste valorile previzionate anterior, pentru ca apoi să coboare, dar să se și cantoneze, în jumătatea superioară a intervalului⁸³.

Reaccelerarea inflației și înrăutățirea perspectivei ei pe termen scurt erau atribuibile în principal acțiunii factorilor pe partea ofertei, care a redevenit și se anticipa să rămână inflaționistă pe termen scurt – preponderent pe seama evoluțiilor de pe segmentele LFO, tutun și combustibili, precum și ca urmare a impactului *one-off* al noii taxe impuse sectorului telecom –, dar să recapete un caracter dezinflaționist pregnant în primele luni din 2020, pe fondul efectelor de bază asociate șocurilor adverse pe partea ofertei de produse în 2019. Ascensiunea ratei anuale a inflației a fost impulsionată însă și de presiunile inflaționiste ale factorilor fundamentali⁸⁴, iar acestea erau anticipate să crească progresiv de-a lungul întregului orizont al proiecției și chiar ușor mai evident pe segmentul mai îndepărtat de timp decât în prognoza anterioară, având ca surse probabile poziția ciclică a economiei, ajustarea ascendentă a anticipațiilor inflaționiste pe termen scurt și creșterea susținută a costurilor salariale, dar și majorarea dinamicii prețurilor importurilor, inclusiv ca efect al evoluției cursului de schimb al leului. Pe acest fond, dar și ca urmare a impactului noii taxe asupra tarifelor la telefonie și abonamente radio-TV, rata anuală a inflației CORE2 ajustat era așteptată să urce în următoarele patru trimestre semnificativ peste valorile prognozate anterior și temporar

⁸⁰ Rata anuală a inflației a coborât de la 5,0 la sută în septembrie 2018 la 3,4 la sută în noiembrie și la 3,3 la sută în decembrie, față de un nivel de 3,5 la sută prognozat în *Raportul asupra inflației* din noiembrie 2018.

⁸¹ Prognoza pe termen mediu din februarie 2019 reconfirma perspectiva continuării descreșterii ratei anuale a inflației pe parcursul primelor trei trimestre din 2019, succedată de urcarea și menținerea ei ușor sub limita superioară a intervalului țintei în a doua parte a orizontului proiecției, la valori aproape identice celor evidențiate în *Raportul asupra inflației* din noiembrie 2018.

⁸² Rata anuală a inflației s-a mărit la 3,3 la sută în ianuarie 2019 și apoi la 3,8 la sută în februarie, pentru ca în martie să urce la 4,0 la sută, iar în aprilie la 4,1 la sută.

⁸³ În contextul prognozei pe termen mediu publicate în *Raportul asupra inflației* din luna mai 2019, traiectoria viitoare a ratei anuale a inflației a fost revizuită semnificativ în sens ascendent pe orizontul apropiat de timp și mai moderat pe cel de-al doilea segment al orizontului proiecției, până la 4,3 la sută în decembrie 2019 și la 3,4 la sută la finele orizontului de prognoză, față de nivelurile corespunzătoare previzionate anterior, de 3,0 la sută, respectiv 3,1 la sută.

⁸⁴ Rata anuală a inflației CORE2 ajustat s-a majorat de la 2,4 la sută în decembrie 2018 la 2,7 la sută în martie și la 3,0 la sută în aprilie, inclusiv sub impactul *one-off* al noii taxe impuse sectorului telecom.

chiar deasupra intervalului țintei⁸⁵, iar apoi să revină și să se mențină marginal sub sau la limita superioară a intervalului, pe un palier ușor superior celui previzionat anterior.

Excedentul de cerere agregată era anticipat să se majoreze în continuare pe orizontul scurt de timp⁸⁶ și apoi să rămână în apropierea vârfului ciclului economic curent, la valori doar ușor inferioare celor prognozate anterior, în condițiile în care, chiar dacă în decelerare, inclusiv sub influența prezumată a măsurilor fiscal-bugetare implementate în 2019⁸⁷, ritmul expansiunii economice era așteptat să se mențină semnificativ și apoi marginal peste cel potențial. Totodată, consumul privat se prefigura a fi pe termen scurt cvasiunicul determinant al creșterii economice – sub influența creșterii venitului disponibil real, pe seama majorării salariilor și a transferurilor sociale –, în timp ce în cazul exportului net era probabilă o mărire a aportului negativ la dinamica PIB, asociată cu o amplificare a deficitului de cont curent, reflectând divergența dintre dinamica absorbției interne și cea a cererii externe, dar și problemele de competitivitate ale economiei/unor sectoare.

Incertitudini și riscuri semnificative la adresa acestei perspective decurgeau însă din conduita viitoare a politicii fiscale și a celei de venituri – prezumate a-și accentua prociclicitatea pe orizontul prognozei –, dar și din măsurile fiscale și bugetare aplicate la începutul anului 2019, mai cu seamă din taxa pe activele financiare ale instituțiilor de credit, cărora li se alăturau incertitudinile generate de noul indice de referință pentru creditele acordate populației, IRCC, intrat în vigoare începând cu 2 mai 2019⁸⁸, de natură să afecteze transmisia și conduita politicii monetare și, în final, întregul cadru al acestei politici. Incertitudini sporite proveneau și din mediul extern, în contextul încetinirii creșterii economice din zona euro și a celei globale și al amplificării riscurilor induse la adresa lor de conflictul comercial și incertitudinile privind *Brexit*. Totodată, deosebit de relevante erau schimbările de perspectivă a conduitei politicilor monetare ale Fed și BCE, precum și atitudinea băncilor centrale din regiune.

În aceste condiții, în ședințele din lunile ianuarie și februarie 2019, Consiliul de administrație al BNR a decis prezervarea nivelului de 2,50 la sută al ratei dobânzii de politică monetară, pentru ca în ședințele din aprilie și mai să hotărască menținerea ratei dobânzii de politică monetară la 2,50 la sută, concomitent cu păstrarea controlului strict asupra lichidității de pe piața monetară. Totodată, Consiliul de administrație al BNR a decis menținerea ratei dobânzii pentru facilitatea de depozit la 1,50 la sută și a ratei dobânzii pentru facilitatea de creditare la 3,50 la sută, precum și păstrarea nivelurilor în vigoare ale ratelor rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în lei și în valută ale instituțiilor de credit (de 8 la sută). În contextul înăsprii condițiilor lichidității de pe piața monetară, dar și al absorbirii excedentului de lichiditate de către banca centrală prin atragerea consecventă de depozite la termen, cotațiile relevante ale pieței monetare interbancare au consemnat o creștere notabilă

⁸⁵ La 3,8 la sută în decembrie 2019, față de 3,3 la sută în prognoza precedentă.

⁸⁶ Dinamica PIB s-a menținut aproape constantă în termeni anuali în trimestrul IV 2018, la 4,1 la sută, în condițiile unei temperări de ritm trimestrial, implicând mărirea ușoară a excedentului de cerere agregată în acest interval.

⁸⁷ Prin OUG nr. 114/2018, modificată de OUG nr. 19/2019.

⁸⁸ La un nivel de 2,36 la sută.

în prima parte a anului 2019, reamplificându-și ecartul față de rata dobânzii de politică monetară. La rândul său, cursul de schimb leu/euro și-a stopat, iar apoi și-a corectat în bună măsură⁸⁹ creșterea relativ abruptă consemnată la mijlocul lunii ianuarie, pe fondul îngrijorărilor generate de taxa pe activele bancare nou-introdusă.

Conform așteptărilor, rata anuală a inflației s-a menținut ulterior, în condițiile unor mici fluctuații, în jurul valorii de 4 la sută⁹⁰ – cu excepția intervalului septembrie-octombrie⁹¹ –, în timp ce dinamica anuală a inflației CORE2 ajustat și-a continuat ascensiunea într-un ritm accelerat și ușor peste așteptări în trimestrul II, iar apoi relativ mai lent, urcând de la 2,7 la sută în martie la 3,4 la sută în septembrie și octombrie 2019. Evoluțiile au reflectat persistența acțiunii inflaționiste a factorilor pe partea ofertei, alimentată inclusiv de influențele majorării cotațiilor internaționale ale unor materii prime agroalimentare⁹², suprapusă presiunilor inflaționiste semnificative/ în creștere ale factorilor fundamentali.

Astfel, creșterea economică a accelerat peste așteptări în trimestrul I 2019, iar apoi a cunoscut o temperare mai modestă decât cea previzionată⁹³ – în contextul accentuării caracterului prociclic al politicii fiscale și al celei a veniturilor⁹⁴ –, implicând o majorare a excedentului de cerere agregată în semestrul I superioară celei anticipate. Totodată, consumul privat a rămas dinamic pe ansamblul intervalului, cu un aport majoritar la avansul economic, urmat însă îndeaproape de cel al formării brute de capital fix, propulsat de revirimentul puternic al construcțiilor noi. În schimb, exportul net și-a amplificat contribuția negativă în semestrul I 2019, în contextul măririi ecartului nefavorabil dintre dinamica exporturilor și cea a importurilor de bunuri și servicii. La rândul ei, balanța comercială și-a accelerat deteriorarea pe parcursul primelor trei trimestre, antrenând și o adâncire alertă în termeni anuali a deficitului de cont curent, însoțită de diminuarea gradului de acoperire a acestuia cu investiții străine directe și transferuri de capital – tendințe deosebit de îngrijorătoare, mai ales în contextul slăbirii cvasigeneralizate a creșterii economice pe plan extern, cu impact contracționist asupra producției industriale interne.

Totodată, în condițiile persistenței tensiunilor ridicate de pe piața muncii – inclusiv pe fondul scăderii ratei șomajului BIM la un nou minim istoric în iunie și al cantonării ei ulterior în jurul acestui nivel –, dar și ca urmare a efectelor directe/propagate ale noilor majorări aplicate în 2019 salariului minim brut pe economie⁹⁵ și salariilor

⁸⁹ Inclusiv în contextul semnalelor date de Fed și BCE privind o iminentă relaxare a conduitei politicii monetare.

⁹⁰ Rata anuală a inflației s-a menținut la nivelul de 4,1 la sută în intervalul mai-iulie, cu excepția unei scăderi la 3,8 la sută în luna iunie, iar în august a coborât la 3,9 la sută.

⁹¹ Rata anuală a inflației a scăzut la 3,5 la sută în septembrie și la 3,4 la sută în octombrie – marginal sub limita de sus a intervalului țintei –, exclusiv pe seama evoluțiilor relativ mai temperate ale unor componente exogene ale IPC (prețul legumelor și cel a combustibililor).

⁹² Mai cu seamă a prețului cărnii de porc, în contextul extinderii, inclusiv pe plan intern, a epidemiei de pestă porcină.

⁹³ Dinamica anuală a PIB a crescut în trimestrul I la 5,0 la sută, de la 4,1 la sută în trimestrul IV 2018, iar în trimestrul II a scăzut ușor, la 4,4 la sută; ca regulă generală, datele statistice referitoare la creșterea economică sunt cele disponibile la momentul efectuării analizei de politică monetară.

⁹⁴ La finele primei jumătăți a anului 2019, deficitul bugetului general consolidat s-a majorat la 20,0 miliarde lei (echivalent cu 1,9 la sută din PIB), față de 15,0 miliarde lei (1,6 la sută din PIB) în aceeași perioadă din anul anterior.

⁹⁵ Salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată a fost majorat cu 9,5 la sută, la 2 080 de lei, cu excepția personalului cu studii superioare și vechime în muncă de cel puțin un an în domeniul studiilor superioare, pentru care creșterea a fost de 23,7 la sută (la 2 350 de lei), respectiv a personalului din construcții, care a beneficiat de o creștere de 57,9 la sută (la 3 000 de lei).

personalului bugetar⁹⁶, câștigul salarial mediu brut a continuat să crească într-un ritm anual exprimat prin două cifre în primele trei trimestre din an. Pe acest fond, dar și în contextul pierderilor progresive de productivitate a muncii, dinamica anuală a costului salarial unitar din industrie s-a cvasidublat la începutul anului, iar apoi s-a consolidat pe palierul de două cifre.

Pe piața monetară, cotațiile reprezentative s-au menținut semnificativ deasupra ratei dobânzii de politică monetară, manifestând doar o foarte ușoară tendință descendentă în cea mai mare parte a semestrului II și consemnând o creștere spre finele anului, în contextul înăsprii temporare a condițiilor lichidității, dar și al atragerii consecvente de depozite la termen de către banca centrală. Pe fondul diferențialului mai înalt al ratei dobânzii locale, cursul de schimb leu/euro a rămas la rândul său cvasistabil în primele luni ale semestrului II, pentru ca apoi să se înscrie pe o traiectorie ușor ascendentă, care s-a accentuat temporar în noiembrie, în condițiile evidențierii unei deteriorări mai pronunțate a poziției fiscale curente/anticipate, cu implicații inclusiv asupra poziției externe a economiei, de natură să determine o revizuire a așteptărilor privind raportul leu/euro, precum și o modificare în consecință a comportamentului investitorilor pe piața financiară locală.

Creditul acordat sectorului privat și-a prelungit creșterea robustă în a doua parte a anului, aceasta încetinind doar ușor și cvasiexclusiv pe seama dinamicii componente în valută (exprimată în euro), care a revenit în teritoriul negativ. În schimb, avansul componente în lei s-a menținut aproape constant, în apropierea palierului de două cifre – inclusiv cu aportul creditului acordat societăților nefinanciare –, ponderea sa în total continuând astfel să se majoreze (Caseta 9).

Caseta 9. Evoluția creditului acordat sectorului privat și a lichidității din economie⁹⁷

Dinamica și structura creditului acordat sectorului privat – relevante din perspectiva transmisiei monetare, dar și a convergenței cu particularitățile din zona euro și din regiune – s-au caracterizat în 2019 prin următoarele:

1. Rata de creștere a creditului acordat sectorului privat s-a menținut în apropierea nivelului record al ultimilor șapte ani atins la finele anului 2018.

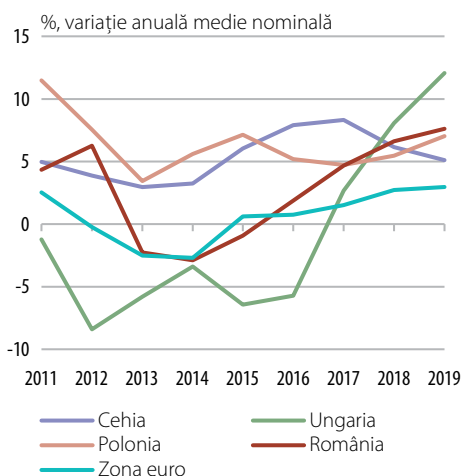
Pe acest fond, dinamica medie a creditului acordat sectorului privat a continuat să crească în 2019, urcând de la 6,6 la sută în 2018 la 7,6 la sută – maxim al ultimilor 10 ani și al doilea vârf din regiune pentru al doilea an consecutiv (Grafic A)⁹⁸. Dincolo de influența altor factori, inclusiv conjuncturali⁹⁹, evoluția

⁹⁶ Prin Legea-cadru nr. 153/2017, personalul bugetar a beneficiat de majorări salariale începând cu 1 ianuarie 2019.

⁹⁷ Pentru o evidențiere mai clară, schimbările de dinamică au fost analizate, de regulă, sub forma indicatorilor calculați ca medie a ratelor de creștere anuală exprimate în termeni nominali. Analiza din această secțiune este realizată pe baza datelor disponibile înaintea depunerii bilanșurilor contabile auditate.

⁹⁸ În termeni reali, creșterea anuală a creditului acordat sectorului privat s-a reamplificat față de anul 2018, în premieră pentru ultimii trei ani (la 3,6 la sută, de la 1,9 la sută, medii anuale), și a atins la rândul său maximul ultimilor 10 ani.

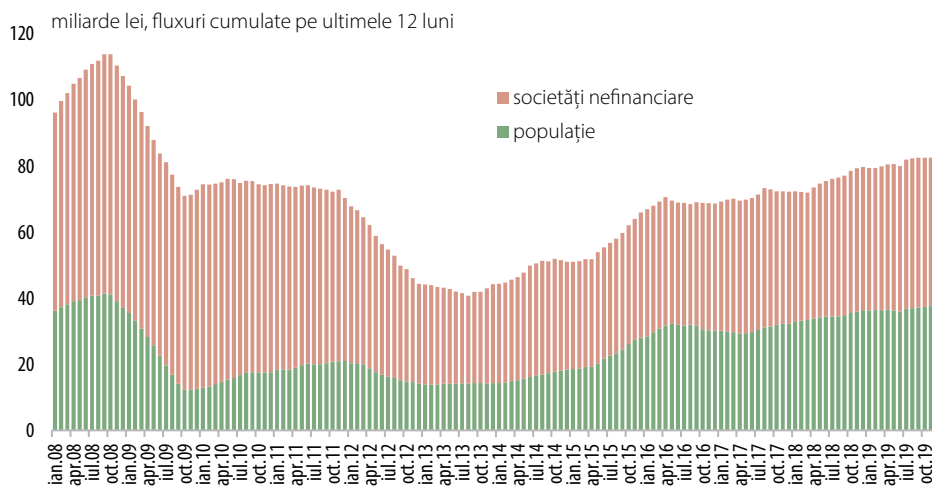
⁹⁹ Slăbirea influenței operațiunilor de externalizare a creditelor neperformante efectuate de instituțiile de credit, precum și efectul statistic asociat încetării activității a două instituții de credit la finele anului 2017, contrapuz celui decurgând din incorporarea unei noi instituții de credit în bilanșul agregat al instituțiilor de credit în martie 2018.

Sursa: BCN

Grafic A
Creditul acordat sectorului privat

a reflectat intensificarea creditării, în special a celei în monedă națională¹⁰⁰, și mai cu seamă pe segmentul societăților nefinanciare (Grafic B), în contextul efectelor stimulative asupra cererii și ofertei de credite exercitate de: (i) scăderea de ansamblu a ratelor dobânzilor la creditele noi, rezultând din ajustarea descrescătoare relativ mai pronunțată a acestora după ascensiunea din primele luni ale anului (Grafic C), (ii) tendința ascendentă a încrederii firmelor și populației, (iii) accelerarea creșterii veniturii disponibil al populației, în special pe seama câștigurilor salariale¹⁰¹, (iv) consolidarea calității activelor bancare¹⁰² și (v) continuarea diminuării raportului credite/depozite la nivelul sistemului bancar, acesta atingând în decembrie 2019 nivelul de 72,8 la sută – minimum ultimilor 14 ani.

Grafic B
Creditele noi acordate populației și societăților nefinanciare

Influențe de sens opus au venit din persistența unor impedimente de ordin structural în sectorul companiilor¹⁰³, precum și din relativa înăsprire în primul trimestru al anului a standardelor de creditare aplicate împrumuturilor pentru consum și locuințe, parțial atribuibilă noilor măsuri de natură prudențială adoptate de BNR¹⁰⁴, iar în a doua parte a anului, a celor aplicate creditelor companiilor. Acestora li s-au adăugat riscurile și incertitudinile generate de forma inițială a taxei asupra activelor financiare ale instituțiilor de credit¹⁰⁵ introduse la 1 ianuarie 2019, dar și de unele inițiative legislative vizând sectorul bancar aflate în diferite faze

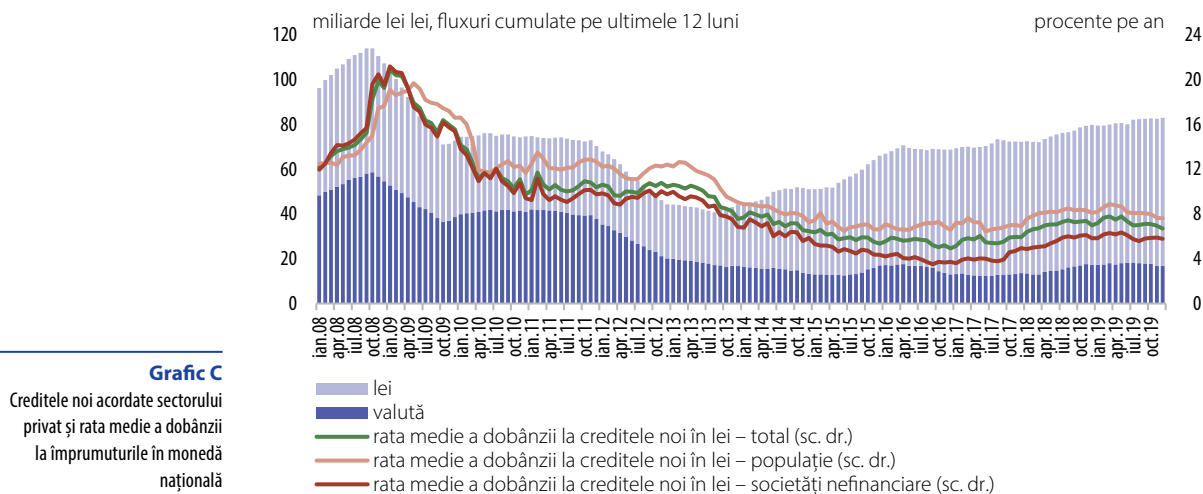
¹⁰⁰ Dinamica anuală medie a fluxului de credite în lei, ajustat cu volumul creditelor renegociate, a urcat în 2019 la 8,1 la sută, de la 5,2 la sută în anul anterior.
¹⁰¹ Ritmul mediu de creștere anuală a salariului mediu net pe economie s-a majorat în 2019 la 15,0 la sută – un nou vârf al perioadei postcriză –, de la 13,1 la sută în anul precedent.
¹⁰² Rata creditelor neperformante s-a redus de la 4,95 la sută în decembrie 2018 la 4,08 la sută în decembrie 2019.
¹⁰³ Ponderea mare a firmelor având capitalul propriu sub limita reglementată, disciplina financiară laxă, caracteristicile cadrului general al insolvenței.
¹⁰⁴ Regulamentul BNR nr. 6/2018 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR nr. 17/2012 privind unele condiții de creditare, prin care a fost instituită plafonarea gradului de îndatorare a populației.
¹⁰⁵ Configurația taxei, stabilită prin OUG nr. 114/2018, a fost revizuită apoi la finele primului trimestru (conform OUG nr. 19/2019, aprobată de Guvern în data de 29 martie).

ale procesului de legiferare¹⁰⁶. Relevantă a fost probabil și temperarea dinamicii prețurilor¹⁰⁷ și a activității pe piața imobiliară rezidențială.

Ca pondere în PIB, soldul creditului acordat sectorului privat a continuat să scadă ușor în 2019, la 25,2 la sută, de la 26,4 la sută în anul precedent, descreșteri fiind înregistrate și în economiile din regiune și zona euro, cu excepția Ungariei, după ce anii anteriori s-au caracterizat prin evoluții mixte.

2. Ponderea componentei în lei în creditul acordat sectorului privat a continuat să se mărească, ajungând la 67,6 la sută în decembrie 2019¹⁰⁸, de la 66,0 la sută la finele anului anterior.

Tempoul majorării s-a diminuat însă și în acest an, în condițiile unei noi restrângeri a ecartului pozitiv dintre creșterea robustă, dar în temperare, a creditului în lei¹⁰⁹ și contracția celui în valută, a cărei atenuare a fost totuși mult mai modestă decât cea consemnată în 2018 (la -1,1 la sută la finele anului 2019, de la -1,4 la sută în decembrie 2018, pe baza soldurilor exprimate în euro)¹¹⁰, chiar dacă dinamica acestei componente a intrat pentru scurt timp în teritoriul pozitiv, în premieră pentru ultimii șapte ani, pe seama evoluției creditelor societăților nefinanciare, asociată probabil schimburilor comerciale cu exteriorul, dar și diferențialului ratelor dobânzilor.

Și în termeni de flux, creditul în lei și-a consolidat ponderea majoritară în totalul creditelor noi acordate sectorului privat (79,6 la sută pe ansamblul anului, față de 78,3 la sută în 2018) – Grafic C, în condițiile accelerării creșterii acestuia, concomitent

¹⁰⁶ Acestea au vizat: (i) impunerea unor plafoane asupra ratelor dobânzilor la creditele populației, (ii) limitarea sumei pe care o poate percepe cesionarul de la debitorul care are calitatea de consumator la dublul sumei plătite de cesionar cedentului, (iii) eliminarea caracterului de titlu executoriu al contractelor de credit și (iv) modificarea Legii nr. 77/2016 privind darea în plată prin definirea termenului de „impreviziune”, fiind însă ulterior declarate neconstituționale.

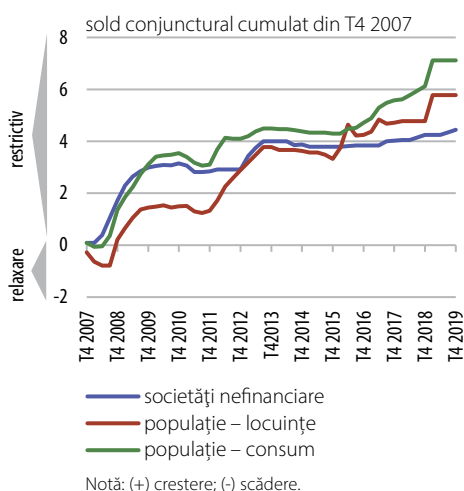
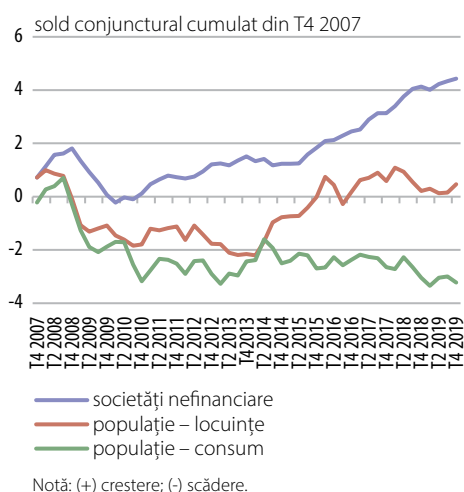
¹⁰⁷ Creșterea anuală medie a prețurilor locuințelor s-a temperat la 3,4 la sută în 2019, față de 5,6 la sută în anul precedent.

¹⁰⁸ Un nou maxim al perioadei post-1996.

¹⁰⁹ 9,3 la sută în decembrie 2019, față de 13,5 la sută la finele anului precedent.

¹¹⁰ În sens opus a acționat însă efectul statistic al cursului de schimb leu/euro.

Grafic D
Cererea de credite

Grafic E
Standardele de creditare

cu scăderea substanțială a dinamicii componente în valută¹¹¹. La nivel sectorial, greutatea relativă a creditului în lei a continuat să se mărească vizibil pe segmentul populației, atingând recordul ultimilor peste 17 ani (76,0 la sută la finele anului 2019, față de 71,9 la sută în decembrie 2018)¹¹², dar s-a diminuat ușor pe cel

al societăților nefinanciare (la 58,3 la sută în decembrie 2019, de la 59,5 la sută la finele anului precedent), stopându-și astfel tendința ascendentă manifestată începând cu anul 2012.

3. Ponderea în total a creditului acordat populației și-a cvasistopat creșterea, menținându-se în jurul nivelului de 53 la sută, ușor superior celui din zona euro, dar inferior celor înregistrate în Cehia și, mai ales, în Polonia.

Evoluția a survenit în condițiile în care creșterea robustă a creditului acordat populației s-a temperat ușor în 2019, în premieră pentru ultimii șapte ani (la 7,8 la sută, de la 9,4 la sută în 2018), în timp ce dinamica împrumuturilor societăților nefinanciare s-a mărit considerabil, atingând un maxim al perioadei 2013-2019 (7,0 la sută, de la 3,3 la sută în 2018), cu aportul unui efect statistic favorabil¹¹³, dar mai ales pe fondul redinamizării puternice a împrumuturilor noi în lei, suprapusă ritmului în continuare alert, dar în decelerare, al celor în valută. Din perspectiva structurii pe destinații, cea mai amplă creștere a fluxului de credite a fost consemnată în agricultură, probabil inclusiv pe seama împrumuturilor pe termen scurt garantate. În servicii și industrie, ritmurile de creștere au fost moderat pozitive, cele două sectoare continuând însă să atragă peste 80 la sută din volumul creditelor noi ale societăților nefinanciare, pentru ca fluxul de credite adresat companiilor din construcții să cunoască o contracție, după creșterea substanțială din anul anterior, evoluție dificil totuși de conciliat cu puternica dinamizare care a caracterizat acest sector în 2019.

La nivelul structurii pe maturități a stocului de credite acordate societăților nefinanciare, plusul consistent de ritm a venit mai cu seamă de pe segmentul celor pe termen mediu și lung, în corelație cu intensificarea activității investiționale, în timp ce creditele pe termen scurt, vizând acoperirea necesarului de finanțare a activității curente, și-au încetinit creșterea, îndeosebi în a doua parte a anului. În cazul creditelor acordate populației, temperarea creșterii s-a regăsit la nivelul ambelor categorii majore de împrumuturi – pentru consum, respectiv pentru locuințe (a se vedea analiza de la pct. 4).

¹¹¹ Dinamica fluxului creditelor în valută ajustat cu volumul creditelor renegociate a continuat totuși să o depășească ușor pe cea aferentă fluxului creditelor în lei.

¹¹² În condițiile în care, pe acest segment, creditele noi au fost în continuare reprezentate cvasiintegral de cele denumite în lei.

¹¹³ Datorat eliminării din bilanțul monetar agregat a două instituții de credit care și-au încetat activitatea în decembrie 2017.

Edițiile succesive ale *Sondajului BNR privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației* au relevat, de altfel, creșterea în continuare a cererii de împrumuturi pe segmentul societăților nefinanciare, precum și o relativă constanță a cererii de credite pentru locuințe, însoțită de o evoluție ceva mai fluctuantă în cazul creditelor de consum, probabil asociată modificărilor ratelor dobânzilor aferente, caracterizate de o majorare în primele luni ale anului, urmată de o ajustare descendentă mai consistentă (Grafic D). Standardele de creditare aplicate de bănci împrumuturilor populației au cunoscut o înăsprire în primul trimestru (Grafic E), probabil în contextul noilor măsuri de natură prudențială adoptate de BNR¹¹⁴, iar apoi au fost menținute neschimbate, în timp ce pe segmentul companiilor standardele de creditare au fost moderat înăsprite în a doua parte a anului.

4. Creditul pentru locuințe și-a mărit din nou doar marginal ponderea majoritară în totalul creditului acordat populației (la 56,7 la sută în decembrie 2019).

Avansul creditelor pentru locuințe s-a menținut pe palierul de două cifre în 2019, dar s-a redus vizibil (10,4 la sută, față de 12,8 la sută în anul precedent), pe seama decelerării creșterii componentei în lei, care a rămas totuși deosebit de alertă (20,5 la sută, față de 30,9 la sută în 2018), în condițiile continuării majorării consistente a împrumuturilor noi fără garanția statului, contrapusă noii scăderi consemnate de fluxul creditelor acordate în cadrul programului „Prima casă”¹¹⁵.

Creditele pentru locuințe în lei și-au mărit astfel din nou ponderea ridicată deținută în totalul împrumuturilor populației (la 40,6 la sută în decembrie 2019, de la 36,6 la sută la finele anului precedent), ajungând totodată să reprezinte 71,6 la sută din totalul creditelor cu această destinație (66,3 la sută în decembrie 2018).

Dinamica, mult mai modestă, a creditului pentru consum și alte scopuri a cunoscut în schimb doar o scădere minoră (la 4,6 la sută, de la 5,5 la sută în 2018), în pofida unui efect statistic nefavorabil¹¹⁶, în condițiile în care împrumuturile noi în lei au atins noi maxime istorice, atât ca medie anuală, cât și din perspectiva valorilor lunare, în contextul majorării dinamicii venitului disponibil, în special pe seama câștigurilor salariale, precum și al scăderii de ansamblu a ratelor dobânzilor aferente, atribuibilă inclusiv concurenței intense pe acest segment al pieței bancare.

Din perspectiva nivelurilor din economiile de referință, ponderea deținută în România de creditele pentru locuințe a egalat-o în anul 2019 pe cea din Polonia și a depășit-o mai vizibil pe cea din Ungaria, rămânând totuși semnificativ sub valorile înregistrate în Cehia și zona euro.

¹¹⁴ Regulamentul BNR nr. 6/2018 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR nr. 17/2012 privind unele condiții de creditare, prin care a fost instituită plafonarea gradului de îndatorare a populației.

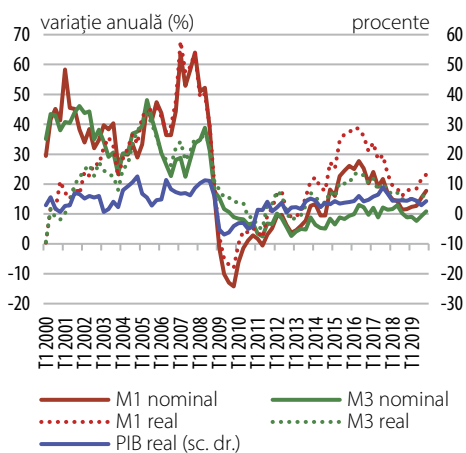
¹¹⁵ În condițiile în care plafonul garanțiilor de stat pentru programul „Prima casă” a fost totuși menținut la nivelul de 2 miliarde lei. Evaluările sunt realizate pe baza datelor de la CRC privind creditele acordate cu garanția statului, asociate programului „Prima casă”.

¹¹⁶ Asociat introducerii unei noi instituții de credit în bilanțul monetar agregat, în luna martie 2018.

În cazul lichidității din economie, cele mai importante evoluții au constat în:

1. Menținerea relativ constantă a gradului de monetizare a economiei pentru al treilea an consecutiv.

Grafic F
Masa monetară și PIB

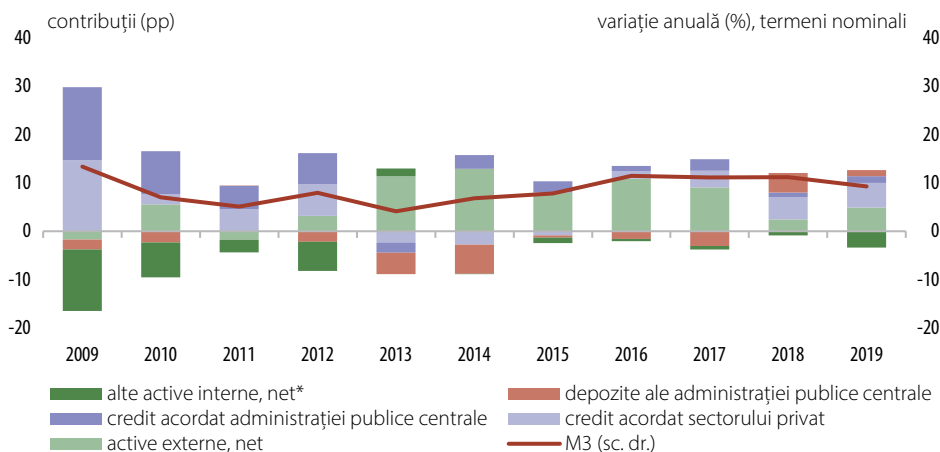

Sursa: INS, BNR

Ritmul creșterii masei monetare (M3) a fost totuși alert în 2019, acesta revenind în decembrie pe palierul de două cifre, la 10,9 la sută, implicit peste valoarea consemnată la sfârșitul anului precedent, pe fondul relaxării considerabile a execuției bugetare și al dinamizării intrărilor din fonduri europene. Dinamica anuală medie a masei monetare s-a menținut de asemenea robustă, deși s-a temperat ușor¹¹⁷ – la 9,3 la sută, față de 11,2 la sută în 2018 (Grafic F).

Din perspectiva contrapartidelor M3 (Grafic G), expansiunea monetară a fost determinată prioritar, pentru al doilea an consecutiv, de creditul acordat sectorului privat și într-o măsură doar ușor mai mică de activele externe nete ale sistemului bancar, al căror aport s-a mărit substanțial după scăderea amplă din anul anterior. Și creditul net acordat

sectorului public central a continuat să fie o sursă de creație monetară în 2019, dar de o dimensiune sensibil inferioară, inclusiv în raport cu anul anterior, în condițiile unei scăderi mult mai pronunțate a efectelor expansioniste ale depozitelor administrației publice centrale, față de creșterea celor venind din majorarea plasamentelor în titluri de stat ale instituțiilor de credit. Un impact contracționist neobișnuit de mare a decurs în schimb din majorarea semnificativă a variației pasivelor financiare pe termen lung, în principal pe seama conturilor de capital¹¹⁸.

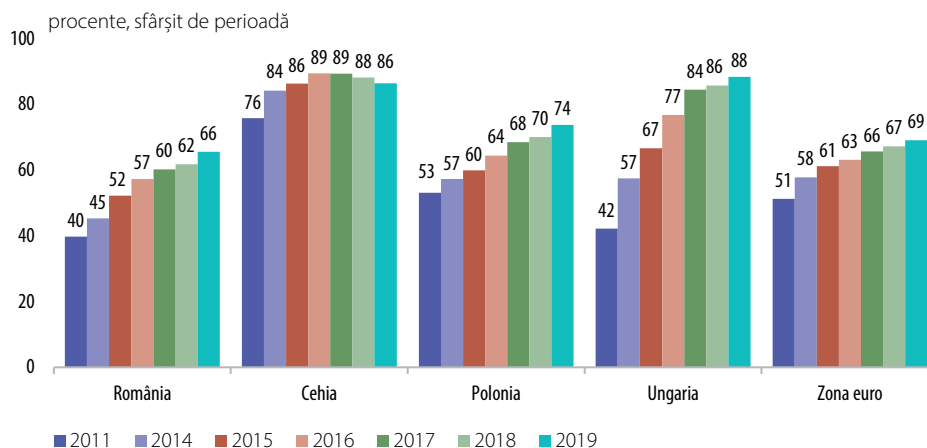
Grafic G
M3 și contrapartidele sale

*) pasive financiare pe termen lung, conturi de capital, alte active și alte pasive

¹¹⁷ În termeni reali, dinamica anuală a M3 și-a încetinit considerabil scăderea (5,2 la sută, față de 6,3 la sută în 2018, ca medii anuale).

¹¹⁸ Creșterea amplă a acestora a avut loc în contextul aplicării valorii maxime a amortizorului de conservare a capitalului începând cu 1 ianuarie 2019, respectiv de 2,5 la sută din valoarea totală a expunerilor la risc, de la 1,875 la sută în anul precedent, ca urmare a finalizării etapei de tranziție a implementării acestuia.

2. Accelerarea creșterii ponderii majoritare deținute de masa monetară în sens restrâns (M1) în masa monetară, aceasta urcând la 65,5 la sută în decembrie 2019, de la 61,7 la sută în decembrie 2018 – Grafic H.

Grafic H
Ponderea M1 în M3,
comparații internaționale

Sursa: BCN

Similară ca sens majorității evoluțiilor din regiune (exceptând Cehia), creșterea a fost mai pronunțată în România, ridicând ponderea agregatului M1 în masa monetară la un nivel record al ultimilor peste 25 de ani și cvasianulând decalajul structural al M3 față de zona euro. Mișcarea a fost consecința reaccentuării divergenței dintre dinamica în creștere a agregatului monetar M1 și cea în scădere a depozitelor la termen sub 2 ani, care a reintrat în teritoriul negativ la finele anului.

În condițiile unei variații relativ constante a numerarului în circulație, plusul consistent de ritm al celei mai lichide componente a M3 a venit din reaccelerarea creșterii depozitelor ON ale societăților nefinanciare, alături de menținerea la valori deosebit de înalte a dinamicii plasamentelor similare ale populației¹¹⁹. Evoluțiile au reflectat sporirea cererii de bani pentru tranzacții curente, în corelație cu creșterea solidă a economiei și a consumului privat, precum și cu accelerarea considerabilă a creșterii veniturilor populației, în principal pe seama celor salariale, în contextul accentuării caracterului prociclic al politicii fiscale și a celei de venituri.

Creșterea depozitelor la termen sub 2 ani a continuat însă să decelereze, în principal pe seama evoluției celor deținute de populație, dar și ca urmare a prelungirii declinului dinamicii plasamentelor societăților nefinanciare, asociat inclusiv plăților suplimentare de dividende efectuate de entitățile cu capital de stat.

Pe acest fond, ponderea în M3 a depozitelor ON a urcat la maximum perioadei post-aprilie 1994 (48,0 la sută, în decembrie 2019), în timp ce greutatea relativă a numerarului în circulație a cunoscut o nouă corecție descrescătoare ușoară (17,5 la sută, la finele anului 2019).

¹¹⁹ Ponderea în M3 a depozitelor ON ale societăților nefinanciare a consemnat astfel un nou record al perioadei post-1993, iar cele aparținând populației au atins un nou maxim istoric.

3. Prelungirea tendinței general ascendente a ponderii depozitelor populației în depozitele totale ale sectorului nebanca (60,5 la sută în decembrie 2019, față de 60,3 la sută la finele anului 2018).

Evoluția s-a produs pe fondul continuării majorării dinamicii plasamentelor bancare ale populației, până la o medie anuală de 11,6 la sută (de la 10,9 la sută în 2018), în corelație cu accelerarea creșterii venitului disponibil.

Depozitele societăților nefinanciare și-au temperat însă semnificativ ritmul de creștere, care s-a plasat astfel pentru al doilea an consecutiv, de această dată mai vizibil, sub cel înregistrat pe segmentul populației (la 7,3 la sută, comparativ cu 10,0 la sută în anul precedent), probabil sub influența plăților de dividende efectuate către sectorul public, dar și a dinamicii în creștere a cheltuielilor cu salariile.

În același timp, actualizările din lunile august și noiembrie ale prognozei macroeconomice pe termen mediu au reconfirmat în linii generale coordonatele precedentelor proiecții ale inflației. Un *pattern* doar ușor modificat s-a evidențiat în prognoza din noiembrie, potrivit căreia rata anuală a inflației urma să coboare ceva mai pronunțat în jumătatea superioară a intervalului țintei în semestrul I 2020 – cvasiintegral pe seama acțiunii factorilor pe partea ofertei¹²⁰ –, dar să se reînscrisă apoi pe o traiectorie lent crescătoare și să urce la 3,1 la sută în decembrie 2020 și la 3,2 la sută la finele orizontului proiecției¹²¹. Din partea factorilor fundamentali se anticipau pe mai departe presiuni inflaționiste semnificative și în creștere ușoară¹²², deși ceva mai temperate decât în prognoza anterioară, date fiind previziunile privind poziția ciclică a economiei, costurile salariale, precum și dinamica prețurilor importurilor, reflectând inclusiv evoluția așteptată a cursului de schimb al leului¹²³.

Astfel, deviația pozitivă a PIB era așteptată să se majoreze considerabil în 2019, atingând un vârf postcriză, iar apoi să oscileze ușor în jurul acestuia, în condițiile anticipării unei creșteri economice solide pe orizontul prognozei. Totodată, consumul gospodăriilor populației era așteptat să redevină în 2020 și să rămână apoi principalul determinant al avansului economic, inclusiv în contextul situației încordate a pieței muncii, în timp ce din partea exportului net se anticipa în continuare o contribuție negativă la dinamica PIB, implicând o probabilă prelungire a deteriorării contului curent – perspectivă deosebit de preocupantă prin riscurile induse la adresa macrostabilității, dar și a sustenabilității creșterii economice.

¹²⁰ Rezultând din scăderile mai mari/conjuncturale consemnate în ultimele luni de prețurile legumelor, respectiv de prețurile serviciilor de telecomunicații, precum și din efectele de bază asociate evoluției anterioare a prețurilor LFO, produselor din tutun și combustibililor, dar și taxei impuse în telecomunicații, al căror impact conjugat era doar în mică măsură compensat de cel anticipat să provină din dinamica prețurilor administrate.

¹²¹ Comparativ cu nivelurile de 3,4 la sută, respectiv 3,3 la sută indicate de prognoza din luna august pentru aceleași momente de referință.

¹²² La nivelul inflației de bază prognozate, acestea erau întrucâtva ecranate în prima parte a anului 2020 de efectele de bază dezinflaționiste ale șocurilor pe partea ofertei produse în anul anterior, reprezentate de introducerea taxei în sectorul telecomunicații și de majorarea cotațiilor unor mărfuri agroalimentare.

¹²³ În aceste condiții, rata anuală a inflației CORE2 ajustat era așteptată să se mențină la 3,4 la sută în decembrie 2019 – ușor sub nivelul de 3,9 la sută prognozat anterior – și să coboare în prima parte a anului 2020 la valori vizibile mai joase decât cele previzionate în august, dar să își revină apoi creșterea și să urce progresiv, la 3,2 la sută în decembrie 2020 și la 3,4 la sută la finele orizontului de prognoză, față de nivelul de 3,6 la sută indicat pentru ambele momente de referință de proiecția precedentă.

Incertitudinile și riscurile asociate prognozelor au continuat însă să crească în semestrul II, mai cu seamă cele decurgând din conduita viitoare a politicii fiscale și a celei de venituri, în condițiile în care aceasta se prezuma a-și prelungi caracterul prociclic pe orizontul prognozei, având în vedere inclusiv calendarul electoral, dar creșterea considerabilă a deficitului bugetar în 2019, precum și mărirea impactului anticipat al noii legi a pensiilor făceau necesare măsuri de stopare a deteriorării poziției fiscale, inclusiv din perspectiva Pactului de stabilitate și creștere. Incertitudini și riscuri sporite au provenit și din mediul extern, în condițiile slăbirii tot mai evidente a economiei zonei euro și a celei globale și ale creșterii riscurilor la adresa lor induse de războiul comercial și de *Brexit*. Totodată, în contextul diferențialului mai ridicat al ratei dobânzii și al tendinței de deteriorare a balanței comerciale – inclusiv pe fondul problemelor de competitivitate prin preț ale unor sectoare –, deosebit de relevante erau deciziile de relaxare a politicilor monetare ale BCE și Fed, precum și atitudinea băncilor centrale din regiune.

În acest context, în ședințele din lunile iulie, august, octombrie și noiembrie 2019, Consiliul de administrație al BNR a decis menținerea ratei dobânzii de politică monetară la nivelul de 2,50 la sută, concomitent cu păstrarea controlului strict asupra lichidității de pe piața monetară. Totodată, Consiliul de administrație a decis menținerea ratei dobânzii pentru facilitatea de depozit la 1,50 la sută și a ratei dobânzii pentru facilitatea de creditare la 3,50 la sută, precum și păstrarea nivelurilor în vigoare ale ratelor rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în lei și în valută ale instituțiilor de credit (8 la sută).

Datele statistice apărute ulterior au arătat că rata anuală a inflației a urcat din nou la 3,8 la sută în noiembrie¹²⁴, conform previziunilor, inclusiv cu aportul inflației de bază, a cărei dinamică anuală și-a accentuat în mod neașteptat ascensiunea în primele luni din trimestrul IV, avansând la 3,5 la sută în noiembrie¹²⁵ – limita de sus a intervalului țintei. În același timp, ritmul trimestrial al creșterii economice a cunoscut doar o temperare minoră în trimestrul III¹²⁶, sensibil sub așteptări și atribuibilă contracției producției agricole, evoluții implicând o prelungire a trendului ascendent al excedentului de cerere agregată în acest interval, neconformă cu așteptările de stopare temporară a creșterii acestuia.

Totodată, perspectiva coborârii și menținerii ratei anuale a inflației în prima parte a anului 2020 la valori ușor inferioare celor evidențiate în prognoza pe termen mediu din noiembrie 2019, situate în jumătatea superioară a intervalului țintei, era atribuibilă eliminării în ianuarie 2020 a supraaccizei la carburanți. Acțiunea factorilor fundamentali se prefigura a fi însă ușor mai inflaționistă pe termen scurt decât în prognoza anterioară, în principal datorită presiunilor pe partea cererii, în condițiile în care se anticipa o relativă accelerare a creșterii economice pe ansamblul trimestrelor IV 2019 și I 2020, implicând cvasistaționarea *gap*-ului pozitiv al PIB în acest interval la valoarea relativ mai ridicată atinsă în trimestrul III 2019, respectiv peste nivelurile proiectate în noiembrie.

¹²⁴ Contribuția majoritară a aparținut scumpirii consistente a fructelor.

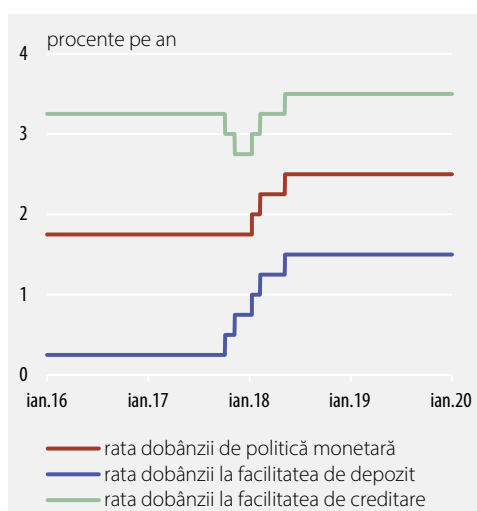
¹²⁵ De la 3,4 la sută în septembrie.

¹²⁶ În termeni anuali, creșterea economică a cunoscut totuși o decelerare mai pronunțată decât cea anticipată, până la 3,0 la sută.

Incertitudinile asociate conduitei politicii fiscale și a celei de venituri, precum și riscurile astfel induse la adresa celei mai recente prognoze pe termen mediu erau însă deosebit de mari, având în vedere, pe de o parte, probabila creștere a deficitului bugetar în 2019 mult peste limita de 3 la sută din PIB prevăzută de Pactul de stabilitate și creștere și, pe de altă parte, dificultatea inițierii în 2020, în contextul calendarului electoral și al prevederilor noii legi a pensiilor, a consolidării fiscale prezumate de ținta de deficit stabilită pentru acest an. Incertitudini mari continuau să provină și din mediul extern, în condițiile relativei stopări a tendinței

de slăbire a economiei zonei euro și a celei globale, dar și ale creșterii tensiunilor geopolitice și ale potențialei reamplificări a riscurilor induse de conflictul comercial și de *Brexit*.

În acest context, în ședința din luna ianuarie 2020, Consiliul de administrație al BNR a prelungit statu-quo-ul parametrilor instrumentelor politicii monetare, hotărând menținerea nemodificată a ratei dobânzii de politică monetară – la nivelul de 2,50 la sută –, precum și a ratelor dobânzilor aferente facilității de depozit și celei de creditare (la

Grafic 3.3
Ratele dobânzilor BNR

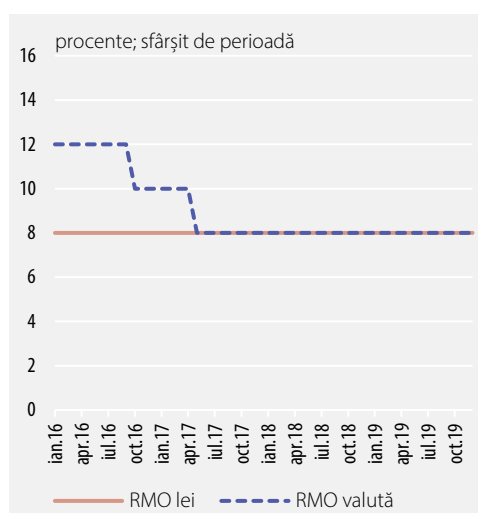
1,50 la sută, respectiv 3,50 la sută), concomitent cu păstrarea controlului strict asupra lichidității de pe piața monetară (Grafic 3.3). Totodată, Consiliul de administrație al BNR a decis păstrarea nivelurilor în vigoare ale ratelor rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în lei și în valută ale instituțiilor de credit (8 la sută).

3. Utilizarea instrumentelor politicii monetare

În anul 2019, BNR a continuat să utilizeze activ și într-o manieră flexibilă componentele cadrului operațional al politicii monetare în scopul adecvării condițiilor monetare din perspectiva readucerii ratei anuale a inflației și a menținerii acesteia pe termen mediu în linie cu ținta staționară de 2,5 la sută ± 1 punct procentual. O asemenea abordare a fost justificată/susținută de:

- (i) amplificarea fluctuațiilor lichidității de pe piața monetară în primele luni ale anului, concretizată în alternanțe de semn ale poziției nete a lichidității instituțiilor de credit și succedată de reinstalarea și consolidarea unui excedent net de lichiditate, inclusiv în contextul creșterii impactului operațiunilor Trezoreriei statului, asociată relaxării considerabile a execuției bugetare și refinanțării datoriei publice;
- (ii) prelungirea avansului robust al creditului în lei și a trendului ascendent al ponderii acestuia în totalul creditului acordat sectorului privat;

- (iii) introducerea noului indice de referință pentru creditele acordate populației, IRCC (în luna mai 2019), de natură să afecteze transmisia și conduita politicii monetare și incertitudinile asociate;
- (iv) prevalența caracterului favorabil al sentimentului pe piața financiară internațională, în principal în contextul continuării/reinițierii relaxării conduitei politicii monetare de către băncile centrale majore, ca reacție la tendința de slăbire a creșterii economice și a inflației, precum și la sporirea riscurilor induse de conflictul comercial SUA-China și de *Brexit*;
- (v) continuarea deteriorării poziției externe a economiei în asociere cu creșterea consistentă a deficitului bugetar, cu implicații asupra indicatorilor privind adecvarea rezervei internaționale¹²⁷.

Grafic 3.4
Ratele RMO

În acest context, BNR a acompaniat statu-quo-ul ratei dobânzii de politică monetară – având rolul central în adecvarea condițiilor monetare din perspectiva asigurării stabilității prețurilor pe termen mediu – cu menținerea neschimbată a ratelor dobânzilor la facilitățile permanente (la 1,50 la sută pentru facilitatea de depozit, respectiv la 3,50 la sută pentru cea de creditare), implicit cu prezervarea amplitudinii standard de ± 1 punct procentual a coridorului acestora. Complementar, și în

corelație cu evoluția curentă și de perspectivă a excedentului structural de lichiditate din sistemul bancar, BNR a menținut neschimbată rata RMO pentru pasivele în lei ale instituțiilor de credit, la nivelul de 8 la sută (Grafic 3.4). În același timp, și rata RMO aplicată pasivelor în valută ale instituțiilor de credit a fost păstrată la nivelul de 8 la sută, inclusiv pe fondul evoluției specifice a indicatorilor de adecvare a rezervei internaționale.

Un rol sporit a fost atribuit în anul 2019 gestionării lichidității de pe piața monetară, în contextul creșterii impactului factorilor autonomi, mai ales al operațiunilor Trezoreriei statului prilejuate de execuția bugetară și de finanțarea/refinanțarea datoriei publice, dar și în condițiile deteriorării mai pronunțate a poziției externe a economiei, în asociere cu creșterea deficitului bugetar, cu potențiale implicații asupra cursului de schimb al leului. Relevante au fost, însă, și prevalența sentimentului favorabil pe piața financiară internațională – corelată inclusiv cu prelungirea/reaccentuarea caracterului acomodativ al politicilor monetare ale BCE și Fed –, precum și diferențialul semnificativ al ratei dobânzii locale, dar și implicațiile și incertitudinile asociate noului indice de referință pentru creditele acordate populației, IRCC, introdus începând cu luna mai

¹²⁷ Chiar în condițiile unei noi creșteri, mai atenuate totuși față de anul precedent, a volumului emisiunilor de euroobligațiuni pe piețele externe.

2019. În același timp, începând cu ședința din luna aprilie, Consiliul de administrație al BNR a decis menținerea ratei dobânzii de politică monetară la 2,50 la sută, concomitent cu păstrarea controlului strict asupra lichidității de pe piața monetară.

De facto, un asemenea control a fost imprimat de banca centrală chiar din primele luni ale anului – în contextul amplificării fluctuațiilor lichidității de pe piața monetară, de natură să antreneze schimbări de semn ale poziției nete a lichidității băncilor –, BNR reluând în ianuarie¹²⁸ atragerea de depozite la termen în scopul drenării surplusului de rezerve reapărut pe piață¹²⁹ și acomodând exclusiv prin facilitatea de creditare deficitele temporar formate în lunile februarie și aprilie. Ulterior, date fiind reinstalarea și consolidarea excedentului net de lichiditate pe piața monetară, ca efect al injecțiilor considerabile de rezerve generate de operațiunile Trezoreriei statului, banca centrală a reinițiat în mai și a organizat apoi în mod consecvent licitații de depozite cu scadența de o săptămână și alocare integrală, operațiunile de piața monetară ale BNR redobândind astfel rolul principal în gestionarea lichidității¹³⁰. Soldul mediu lunar al depozitelor atrase de BNR a atins un vârf în iulie (9,7 miliarde lei), pentru ca apoi să se reducă treptat – mai accentuat în a doua jumătate a trimestrului IV –, ca urmare a restrângerii temporare a rezervelor excedentare sub influența contracționistă a factorilor autonomi, determinând chiar o ușoară înăsprire a condițiilor lichidității în luna decembrie.

Pe acest fond, ratele dobânzilor ON de pe piața monetară interbancară au suferit o ajustare ascendentă în luna ianuarie și au tins să se mențină în următoarele trei luni în proximitatea ratei dobânzii la facilitatea de creditare, în contextul unor

fluctuații mărite, pentru ca apoi să coboare și să oscileze ușor în jurul ratei dobânzii de politică monetară, în condițiile unor scăderi la limita de jos a coridorului ratelor dobânzilor spre finele perioadelor de constituire a RMO.

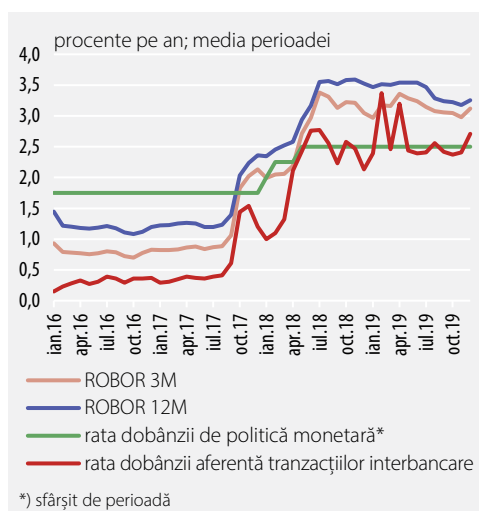
La rândul lor, cotațiile pe termen mai lung ROBOR 3M-12M s-au reînscris în ianuarie pe o traiectorie ascendentă și au urcat în aprilie în apropierea vârfurilor atinse la jumătatea anului 2018, reamplificându-și implicit ecarterul pozitiv față de rata dobânzii de politică monetară, inclusiv pe fondul anunțului băncii centrale privind păstrarea

unui control strict al lichidității de pe piața monetară (Grafic 3.5). Ulterior, ele s-au menținut semnificativ deasupra ratei dobânzii-cheie, în condițiile unei tendințe ușor descrescătoare, prelungită până spre finele anului și succedată de re poziționarea

¹²⁸ Banca centrală a derulat asemenea licitații în ianuarie și în martie.

¹²⁹ Poziția netă a lichidității a redevenit și s-a menținut negativă de-a lungul celei mai mari părți a semestrului II 2018, pentru ca spre finele acestuia și începutul anului 2019 să se formeze din nou un excedent net de rezerve, inclusiv în condițiile ajungerii la scadență în data de 28 noiembrie 2018 a unei serii de obligațiuni de stat în valoare de 8 miliarde lei.

¹³⁰ Instituțiile de credit au continuat totuși să apeleze într-o oarecare măsură la facilitatea de depozit a băncii centrale.

Grafic 3.5
Rata dobânzii de politică monetară și ratele ROBOR

lor pe un palier mai înalt, în contextul modificării condițiilor curente ale lichidității și probabil al revizuirii anticipațiilor instituțiilor de credit privind perspectiva acestora. Valorile medii din luna decembrie ale cotațiilor ROBOR s-au majorat astfel cu 0,07 puncte procentuale față de cele din perioada similară a anului anterior în cazul scadenței de 3 luni, ajungând la 3,12 la sută, în timp ce pe maturitățile de 6 luni și 12 luni s-au diminuat cu 0,17 puncte procentuale, respectiv cu 0,27 puncte procentuale, până la 3,18 la sută, respectiv 3,26 la sută.

În luna mai 2019 a intrat în vigoare noul indice de referință pentru creditele acordate consumatorilor, IRCC¹³¹, la nivelul de 2,36 la sută. Valoarea acestuia a crescut în prima zi a trimestrului III la 2,63 la sută, pentru ca în trimestrul IV să se mențină relativ nemodificată, la 2,66 la sută.

Randamentele titlurilor de stat în lei și-au corectat relativ rapid creșterea abruptă consemnată în debutul anului¹³², rămânând apoi cvasistabile, pentru ca în intervalul iunie-august să se poziționeze pe o traiectorie descendentă relativ pronunțată, ca efect al calmării îngrijorărilor legate de măsurile fiscale vizând sectorul financiar introduse în 2019¹³³, dar și pe fondul statu-quo-ului ratei dobânzii de politică monetară, precum și al creșterii apetitului pentru plasamente în monedele țărilor din regiune în contextul așteptărilor/deciziilor privind relaxarea conduitei politicilor monetare ale BCE și Fed. Mișcarea a fost sensibil mai accentuată în cazul cotațiilor pe 5-10 ani, care au atins astfel minime ale ultimilor doi ani. În lunile noiembrie și decembrie 2019, cotațiile aferente tuturor scadențelor au consemnat însă o nouă ajustare crescătoare temporară, în condițiile majorării substanțiale a necesarului de finanțare al MFP, concomitent cu reconsiderarea riscului asociat de investitori acestor plasamente¹³⁴, ale căror influențe au fost totuși atenuate de prevalența sentimentului favorabil pe piața financiară internațională. Randamentele pe termen mediu, dar mai ales cele pe termen lung, și-au reluat însă scăderea în a doua parte a lunii decembrie, pe fondul revigorării cererii investitorilor pentru aceste instrumente. Drept consecință, nivelurile medii din luna decembrie 2019 ale cotațiilor de referință de pe piața secundară a titlurilor de stat¹³⁵ au crescut față de cele din luna similară a anului precedent în cazul scadențelor de 6 luni, 12 luni și 3 ani (cu până la +0,25 puncte procentuale, ajungând la 3,29 la sută, 3,39 la sută, respectiv 3,76 la sută), dar s-au redus pe termenele de 5 și 10 ani (cu până la 0,25 puncte procentuale, ajungând la 4,08 la sută, respectiv 4,56 la sută).

Alături de influența cotațiilor relevante ale pieței monetare interbancare, ratele dobânzilor la creditele noi ale clienților nebancari au receptat consistent în 2019 impactul a numeroși factori, cu caracter fundamental, dar și conjunctural, incluzând modificările legislative vizând sectorul bancar ori intensificarea concurenței pe anumite segmente ale pieței, de natură să le afecteze comportamentul. Astfel, acestea și-au prelungit tendința crescătoare în primele luni ale anului, îndeosebi

¹³¹ Prevăzut de OUG nr. 19/2019.

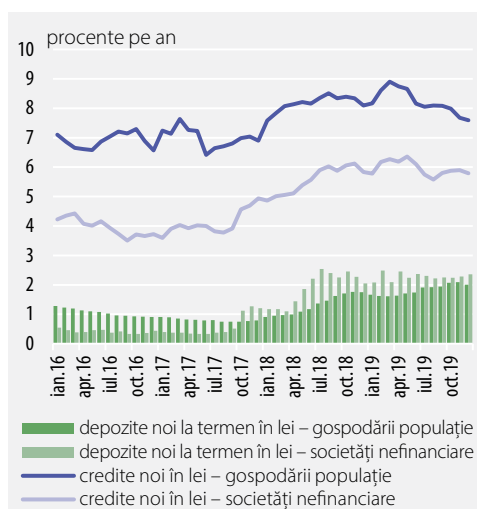
¹³² În contextul adoptării noului set de măsuri fiscale și bugetare.

¹³³ În condițiile revizuirii taxei pe activele instituțiilor de credit și a reglementărilor vizând fondurile de pensii administrate privat.

¹³⁴ În contextul evidențierii unei deteriorări mai pronunțate a poziției fiscale în 2019 și probabil în 2020.

¹³⁵ Medii *bid-ask*.

Grafic 3.6
Ratele dobânzilor
în sistemul bancar

în primul trimestru, atingând valori maxime ale ultimilor cinci ani, pentru ca apoi să consemneze o ajustare descendentă relativ mai pronunțată (Grafic 3.6). Pe ansamblul perioadei, rata medie a dobânzii la creditele noi ale populației s-a redus cu 0,49 puncte procentuale, plasându-se în decembrie la 7,60 la sută – minimul ultimilor doi ani. Scăderea a fost mai modestă în cazul ratei dobânzii la creditele de consum (-0,15 puncte procentuale, la 9,66 la sută), al cărui parcurs general descendent a fost caracterizat de unele fluctuații mai însemnate,

reflectând influența unor factori temporari, precum amplificarea în trimestrul III a împrumuturilor pe termen scurt garantate acordate agricultorilor ori derularea în trimestrul IV a unor oferte promoționale de către instituțiile de credit. În schimb, după ce s-a majorat în perioada februarie-aprilie, rata medie a dobânzii la creditele pentru locuințe a scăzut ulterior – relativ abrupt în mai și iunie, dar mai lent apoi – ajungând în decembrie la 5,46 la sută (-0,35 puncte procentuale față de ultima lună a anului 2018).

Pe segmentul societăților nefinanciare, rata medie a dobânzii la creditele noi s-a redus doar marginal pe ansamblul anului (-0,05 puncte procentuale, până la 5,79 la sută în decembrie), comportamentul caracterizând ratele dobânzilor aferente ambelor categorii principale de credite. Astfel, rata medie a dobânzii la creditele în valoare de până la echivalentul a 1 milion de euro s-a redus cu 0,08 puncte procentuale, până la 6,07 la sută, iar cea aferentă împrumuturilor peste acest prag s-a diminuat cu 0,10 puncte procentuale, până la 5,23 la sută, în contextul unor variații mai ample consemnate în a doua jumătate a anului 2019.

Rata medie a dobânzii la depozitele noi la termen ale populației a manifestat o relativă imobilitate în prima jumătate a anului, menținându-se în preajma valorilor atinse la finele anului precedent, dar s-a majorat apoi ușor, situându-se în decembrie 2019 la 1,98 la sută (+0,22 puncte procentuale față de ultima lună a anului 2018). Cea aferentă depozitelor noi la termen ale societăților nefinanciare, mai strâns corelată cu evoluția ratelor dobânzilor pe termen foarte scurt ale pieței monetare interbancare, s-a majorat pe ansamblul anului cu 0,31 puncte procentuale, la 2,36 la sută.

4. Orientările politicii monetare

Politica monetară a BNR va continua să urmărească în mod consecvent asigurarea și menținerea stabilității prețurilor pe termen mediu, corespunzător țintei staționare a inflației de 2,5 la sută ± 1 punct procentual, reprezentând cea mai bună contribuție pe care aceasta o poate aduce la creșterea economică sustenabilă; pe orizontul de timp

mediu spre lung, politica monetară va fi orientată spre coborârea și consolidarea ratei anuale a inflației la un nivel compatibil cu definiția cantitativă a stabilității prețurilor adoptată de BCE.

Pentru a adecva din această perspectivă condițiile monetare, Consiliul de administrație al BNR a decis și în ședința din februarie 2020 menținerea ratei dobânzii de politică monetară la 2,50 la sută și prezervarea nivelului în vigoare al ratei RMO pentru pasivele în lei ale instituțiilor de credit, concomitent cu păstrarea controlului strict asupra lichidității de pe piața monetară. Deciziile au fost adoptate în condițiile în care rata anuală a inflației a continuat să crească deasupra intervalului țintei în decembrie 2019, urcând la 4,0 la sută¹³⁶, iar noua prognoză macroeconomică pe termen mediu a cunoscut doar o revizuire minoră – indicând scăderea semnificativă a dinamicii inflației în prima parte a anului 2020, urmată însă de reînscriserea ei pe o traiectorie lent crescătoare¹³⁷ –, dar în contextul persistenței incertitudinilor și riscurilor deosebit de mari la adresa acesteia, decurgând prioritar din conduita politicii fiscale și a celei de venituri¹³⁸, precum și din mediul extern¹³⁹.

Date fiind evoluția creditului în valută și nivelul adecvat al rezervelor valutare, Consiliul de administrație al BNR a decis însă, în aceeași ședință, reducerea la 6 la sută, de la 8 la sută, a ratei RMO aplicabile pasivelor în valută ale instituțiilor de credit¹⁴⁰, inclusiv în scopul continuării armonizării mecanismului rezervelor minime obligatorii cu standardele și practicile în materie ale Băncii Centrale Europene și ale principalelor bănci centrale din statele membre ale Uniunii Europene.

Datele statistice apărute ulterior au confirmat așteptările privind scăderea alertă a ratei anuale a inflației în primele două luni din 2020¹⁴¹, în principal pe seama evoluției componentelor exogene ale IPC¹⁴². Aportul inflației de bază a fost însă minor, și inferior celui anticipat, în condițiile în care rata sa anuală și-a prelungit ascensiunea în ianuarie – urcând la 3,74 la sută, de la 3,66 la sută în decembrie 2019 – și a scăzut în februarie la 3,60 la sută, inclusiv pe fondul unor efecte de bază dezinflaționiste, continuând să indice, prin urmare, presiuni inflaționiste semnificative pe partea cererii și a costurilor salariale.

În același timp, creșterea economică s-a reaccelerat mult peste așteptări în trimestrul IV 2019¹⁴³ – implicând mărirea mai pronunțată a excedentului de cerere agregată decât

¹³⁶ De la 3,8 la sută în noiembrie și 3,5 la sută în septembrie.

¹³⁷ Aceasta se anticipa să rămână în jumătatea superioară a intervalului țintei până la finele orizontului proiecției, ajungând la 3,0 la sută în decembrie 2020 și la 3,2 la sută la finele anului 2021.

¹³⁸ Dată fiind creșterea mult peste 3 la sută din PIB a deficitului bugetar în 2019, cu posibile implicații expansioniste în 2020 – inclusiv în contextul calendarului electoral și al prevederilor noii legi a pensiilor –, dar și cu potențiale efecte opuse venind din inițierea corecției fiscale presupusă de conformarea la cadrul de guvernanță fiscală al UE.

¹³⁹ În contextul dinamicii scăzute a economiei zonei euro și a celei globale, precum și al riscurilor sporite la adresa perspectivei acestora induse de izbucnirea epidemiei de coronavirus.

¹⁴⁰ Intrată în vigoare începând cu perioada de aplicare 24 februarie – 23 martie 2020.

¹⁴¹ Rata anuală a inflației a coborât în ianuarie la 3,6 la sută, iar în februarie la 3,05 la sută.

¹⁴² Prețul combustibililor și prețul LFO în principal, precum și prețul produselor din tutun și prețurile administrate, ale căror scăderi de dinamică s-au datorat prioritar unor efecte de bază și influențelor eliminării supraaccizei la carburanți și ale declinului neanticipat al cotației petrolului.

¹⁴³ La 4,3 la sută, în termeni anuali, de la 3,0 la sută în trimestrul III.

cea anticipată –, în condițiile revenirii aportului consumului gospodăriilor populației în poziția dominantă în detrimentul celui adus de formarea brută de capital fix, dar și ale diminuării vizibile a contribuției negative a exportului net, pe fondul încetinirii mai pregnante a creșterii importurilor în raport cu cea a exporturilor de bunuri și servicii; deficitul de cont curent și-a atenuat însă doar foarte ușor dinamica anuală, iar gradul de acoperire a acestuia cu investiții străine directe și transferuri de capital și-a prelungit tendința descendentă. Totodată, avansul economic a rămas robust la începutul anului 2020, susținut atât de consumul privat, cât mai ales de investiții.

Tabloul economic global a început însă să se degradeze accelerat la mijlocul trimestrului I, iar incertitudinile asociate au sporit substanțial, în condițiile creșterii rapide a impactului advers exercitat de pandemia de coronavirus asupra producției și a lanțurilor globale de aprovizionare, dar și asupra cererii, împreună cu măsurile aplicate în numeroase țări în scopul limitării extinderii acesteia, de natură să facă probabilă intrarea în recesiune a economiei zonei euro și a celei globale în perspectivă apropiată. Acestea au antrenat o deteriorare bruscă a sentimentului pe piața financiară internațională și creșterea la cote extreme a volatilității. În contextul unui *sell-off* generalizat, inclusiv piețele de obligațiuni din economiile avansate au fost afectate episodic de tensiuni crescute și de scăderea lichidității, în timp ce piețele financiare din economiile emergente au suferit ieșiri substanțiale de capital. Totodată, cotațiile internaționale ale petrolului și prețurile altor materii prime au consemnat scăderi ample.

În aceste condiții, guverne din numeroase țări, precum și instituții și organisme europene și internaționale au inițiat/anunțat măsuri și programe de natură fiscal-bugetară cu caracter extraordinar, menite să atenueze impactul economic al pandemiei. Totodată, inclusiv pentru a calma turbulențele de pe piețele financiare, băncile centrale majore, dar și cele din economiile emergente, chiar și din regiune, au schimbat abrupt sau au accentuat cursul politicii monetare, adoptând, și în regim de urgență, măsuri de relaxare a conduitei acesteia și de ameliorare a condițiilor de finanțare a economiei.

Efectele deteriorării evoluțiilor economice și financiare externe au fost receptate intens pe plan intern, principalele cotații ROBOR consemnând în a doua decadă a lunii martie o creștere relativ abruptă, la fel ca și randamentele titlurilor de stat în lei, îndeosebi pe maturitățile mai lungi, inclusiv în condițiile deteriorării lichidității pe segmentul secundar al pieței – fenomen observat și în plan regional. Și cursul de schimb leu/euro s-a înscris la jumătatea primului trimestru pe o traiectorie crescătoare, considerabil mai temperată însă decât cele evidențiate în regiune.

În același timp, evaluările preliminare au arătat ca fiind posibilă continuarea scăderii ratei anuale a inflației în perspectivă apropiată, pe o traiectorie chiar ușor mai joasă decât cea prognozată anterior, pe fondul declinului amplu al prețului petrolului. Totodată, oprirea accelerată a tot mai multor activități economice, începând cu a doua jumătate a lunii martie, în efortul de limitare a extinderii pandemiei, precum și restrângerea progresivă a consumului privat făceau probabilă o frânare puternică a creșterii economice în trimestrul I, urmată de o contracție a PIB, implicând o schimbare radicală de curs a economiei românești în primul semestru al anului,

de natură să inducă riscuri în sens descendent la adresa perspectivei inflației pe orizontul mai îndepărtat de timp. În plus, balanța riscurilor la adresa evaluărilor preliminare privind creșterea economică, decurgând din incertitudinile deosebit de mari asociate acestora, era puternic înclinată în sens descendent.

Acest context a reclamat și justificat o reacție imediată și hotărâtă a politicii monetare, în scopul atenuării impactului economic al pandemiei de coronavirus, având în vedere inclusiv spațiul relativ mai restrâns de care dispunea politica fiscală pentru aplicarea de măsuri în sprijinul firmelor și populației în noua conjunctură. O reacție promptă și bine calibrată – inclusiv din perspectiva instrumentelor de politică monetară utilizate – era necesară și pentru asigurarea și consolidarea lichidității în sistemul bancar, în vederea funcționării fluente a pieței monetare și a altor segmente ale pieței financiare, precum și a finanțării în bune condiții a economiei reale și a sectorului bugetar.

Astfel, întrunit într-o ședință de urgență în data de 20 martie 2020, Consiliul de administrație al BNR a hotărât reducerea ratei dobânzii de politică monetară cu 0,5 puncte procentuale, la 2,00 la sută, precum și îngustarea coridorului simetric format de ratele dobânzilor facilităților permanente în jurul acesteia la $\pm 0,5$ puncte procentuale, de la ± 1 punct procentual, implicând menținerea ratei dobânzii pentru facilitatea de depozit la 1,50 la sută și scăderea ratei dobânzii aferente facilității de creditare cu 1 punct procentual, la 2,50 la sută. Totodată, Consiliul de administrație al BNR a hotărât efectuarea de operațiuni *repo* în vederea furnizării de lichiditate instituțiilor de credit, precum și cumpărarea de titluri de stat în lei de pe piața secundară.

De asemenea, Consiliul de administrație al BNR a decis ca, în caz de nevoie și în funcție de evoluțiile specifice, să recurgă și la reducerea ratelor rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în lei, respectiv pentru cele în valută ale instituțiilor de credit. Totodată, având în vedere gradul ridicat de incertitudine ce caracterizează evoluțiile economice și financiare, Consiliul de administrație al BNR a hotărât suspendarea calendarului ședințelor de politică monetară anunțat anterior, urmând ca acestea să aibă loc, pe o perioadă nedeterminată, ori de câte ori este nevoie.

Impactul advers al pandemiei de coronavirus și al măsurilor restrictive aplicate pe plan global și național în scopul limitării extinderii acesteia a început să fie evidențiat la scurt timp de datele statistice relevante. Astfel, rata anuală a inflației a rămas constantă în martie 2020, la 3,05 la sută, și a coborât în aprilie la 2,68 la sută, amplificându-și astfel scăderea față de decembrie 2019 – atribuibilă mai cu seamă amplului declin al cotației petrolului –, în timp ce rata anuală a inflației CORE2 ajustat a tins să crească ușor, contrar previziunilor, ajungând la 3,7 la sută în aprilie 2020, de la 3,66 la sută în decembrie 2019, pe fondul schimbărilor în structura consumului survenite în contextul măsurilor de distanțare socială, asociate și cu probabile sincope și creșteri de costuri apărute în lanțurile de producție și aprovizionare, suprapuse presiunilor inflaționiste persistente pe partea cererii și a costurilor salariale.

Totodată, creșterea economică a decelerat considerabil în trimestrul I 2020, chiar dacă în primele două luni din an a rămas deosebit de robustă, în timp ce deficitul balanței comerciale și-a reaccelerat substanțial adâncirea – pe fondul unui declin relativ

mai pronunțat al exporturilor de bunuri și servicii –, antrenând o reamplificare a dinamicii deficitului de cont curent, asociată și cu o scădere accentuată a gradului de acoperire a acestuia cu investiții străine directe și transferuri de capital. În același timp, oprirea activității în numeroase sectoare economice începând cu a doua parte a lunii martie, precum și comprimarea accentuată a cererii de consum, concomitent cu scăderea celei externe, făceau probabilă o contracție severă a economiei românești în trimestrul II, implicând o schimbare bruscă a poziției ei ciclice, de la o valoare substanțial pozitivă la una consistent negativă.

La rândul ei, piața muncii a cunoscut o deteriorare subită la mijlocul lunii martie, iar numărul contractelor de muncă încetate se prefigura a crește pe orizontul apropiat de timp, dată fiind inclusiv restrângerea începând cu 1 iunie a sferei sprijinului acordat de stat pentru șomajul tehnic, apelat intens de angajatori pe perioada stării de urgență. Pe acest fond, se anticipau o temperare ușoară a creșterii salariilor, dar și menținerea la un nivel înalt a dinamicii costului salarial unitar din industrie, în contextul pierderilor considerabile de productivitate a muncii.

Influențele mediului extern au devenit, de asemenea, tot mai adverse, în condițiile degradării accelerate a evoluțiilor și perspectivelor economice în zona euro și UE, precum și pe plan global – cu efecte dezinflaționiste sau chiar deflaționiste în anumite țări –, însoțită de comprimarea semnificativă a comerțului internațional, inclusiv pe fondul perturbațiilor majore produse în lanțurile globale de producție și distribuție. În acest context, numeroase bănci centrale din economii avansate și emergente, incluzând BCE și băncile centrale din regiune, au continuat să relaxeze conduita politicii monetare pe calea abordărilor neconvenționale sau prin reduceri suplimentare ale ratelor dobânzilor reprezentative.

Condițiile financiare au cunoscut totuși o ameliorare considerabilă în urma deciziilor de politică monetară adoptate de BNR în data de 20 martie și după depășirea la finele aceleiași luni a vârfului tensiunilor generate de criza COVID-19. Principalele cotații ale pieței monetare interbancare au consemnat o ajustare descendentă semnificativă în ultima decadă a lunii martie, urmată de noi scăderi, iar randamentele titlurilor de stat în lei s-au redus progresiv, în condițiile volumului sporit de lichiditate injectat de BNR prin intermediul operațiunilor *repo* efectuate pe baze bilaterale și prin cumpărarea de titluri de stat în lei de pe piața secundară, în contextul unui deficit de lichiditate pe piața monetară. Totodată, rata medie a dobânzii la creditele noi și-a corectat aproape integral în martie creșterea din primele două luni ale anului. Majorarea ușoară a IRCC în trimestrul II, dar și proiectele de acte normative vizând sectorul bancar aflate în diferite stadii de legiferare sporeau însă incertitudinile privind funcționarea mecanismului de transmisie a politicii monetare.

În același interval de timp, cursul de schimb leu/euro și-a atenuat fluctuațiile, sub influența relativei ameliorări a sentimentului pieței financiare internaționale, dar și pe fondul condițiilor lichidității de pe piața monetară și al diferențialului ratei dobânzii. Modificarea unora din acești parametri sau o înrăutățire suplimentară a percepției asupra riscului asociat economiei și pieței financiare locale ar fi fost însă de natură să reamplifice presiunile asupra cursului de schimb al leului, cu implicații adverse inclusiv

asupra încrederii în moneda națională, asupra indicatorilor de vulnerabilitate externă și, în final, asupra costurilor de finanțare și ritmului redresării economiei ulterior fazei de contracție.

Multiplele necunoscute privind evoluția și implicațiile pandemiei și ale măsurilor asociate făceau deosebit de dificil procesul de previzionare, ducând la cote extreme incertitudinile asociate scenariului de prognoză realizat într-o asemenea conjunctură. Acesta a evidențiat o modificare a *pattern*-ului viitor al inflației, mai cu seamă în a doua parte a orizontului prognozei, rata anuală a inflației fiind așteptată ca, după o scădere moderată în intervalul aprilie-iunie 2020, să crească și să fluctueze temporar în jurul valorii de 2,8 la sută, pentru ca la mijlocul anului 2021 să coboare și să rămână ulterior la punctul central al țintei¹⁴⁴. În timp ce revenirea pe un palier mai ridicat în semestrul II 2020 era atribuită în totalitate factorilor pe partea ofertei¹⁴⁵, presiunile factorilor fundamentali erau așteptate să devină pregnant dezinflaționiste doar în 2021, pe fondul manifestării cu un decalaj de timp a efectelor dezinflaționiste ale deficitului de cerere agregată, anticipat să se deschidă consistent în trimestrul II 2020, dar să se corecteze parțial în intervalul următor, iar apoi relativ mai lent.

Astfel, potrivit noului scenariu, economia era de așteptat să sufere o contracție semnificativă în anul 2020, succedată de o redresare moderată în 2021, în condițiile în care declinul economic sever din trimestrul II 2020 se anticipa a fi recuperat parțial în intervalul următor și ceva mai gradual ulterior, pe fondul relaxării treptate a măsurilor restrictive asociate crizei pandemice. Perspectiva implica o turnură majoră în *pattern*-ul *gap*-ului PIB, care, de la un maxim al actualului ciclu economic, atins la finele anului 2019, era așteptat să coboare considerabil în teritoriul negativ în trimestrul II 2020, dar să se închidă apoi treptat până în 2022.

În aceste condiții, dar și ca urmare a efectelor de bază dezinflaționiste anticipate a se manifesta în trimestrele II 2020 și I 2021¹⁴⁶, rata anuală a inflației CORE2 ajustat era așteptată să se mențină peste valoarea de 3 la sută în cursul anului 2020, chiar și după o scădere evidentă în trimestrul II, dar să coboare în prima jumătate a anului 2021 și să fluctueze apoi foarte ușor în jurul valorii de 2,2 la sută¹⁴⁷.

Amplitudinea contracției economiei, precum și viteza redresării ei ulterioare erau foarte incerte, date fiind: (i) natura fără precedent a unui asemenea șoc economic pe plan intern și la nivel global, cu implicații imprevizibile asupra activității diferitelor sectoare/ramuri ale economiei, precum și asupra comportamentelor macroeconomice, mai cu seamă a celui de consum; (ii) incertitudinile deosebit de mari privind restricțiile de mobilitate și eliminarea lor – dependente de evoluția pandemiei, care se putea

¹⁴⁴ În condițiile în care precedenta prognoză, publicată în *Raportul asupra inflației* din februarie, indica pentru lunile decembrie din 2020 și 2021 valori de 3 la sută, respectiv de 3,2 la sută.

¹⁴⁵ Acțiunea lor se prefigura a deveni mai inflaționistă pe termen scurt decât se previzionase anterior, în condițiile scumpirii legumelor/fructelor, dar și a unor bunuri de consum de strictă necesitate și a unor produse alimentare procesate, inclusiv pe fondul unor perturbații persistente în lanțurile interne și internaționale de producție-distribuție, anticipate a devansa, ca impact, declinul cotației petrolului.

¹⁴⁶ Asociate introducerii taxei din telecomunicații, respectiv scumpirii cărnii de porc și majorării cotațiilor altor materii prime agroalimentare.

¹⁴⁷ Față de nivelul de 3,4 la sută indicat pentru finele orizontului prognozei de precedenta proiecție.

chiar reactualiza pe orizontul scurt de timp –, precum și cele legate de eficacitatea acțiunilor și programelor autorităților vizând sprijinirea companiilor și populației.

O sursă de incertitudini și riscuri crescute o constituia conduita actuală și viitoare a politicii fiscale și a celei de venituri, având în vedere creșterea neobișnuit de amplă a deficitului bugetar din primele luni ale anului – cu potențiale implicații adverse asupra finanțării acestuia, precum și asupra execuțiilor bugetare anuale viitoare, mai ales în contextul calendarului electoral și al prevederilor legii pensiilor –, dar și cerința inițierii unei consolidări fiscale în perspectivă apropiată, în condițiile procedurii de deficit excesiv declanșate de Comisia Europeană¹⁴⁸.

Incertitudini și riscuri sporite decurgeau și din contracția economiei zonei euro și a celei globale în contextul crizei generate de pandemie, importante inclusiv din perspectiva deficitului de cont curent, anticipat a-și prelungi deteriorarea în anul 2020, ca pondere în PIB, și a se ameliora doar marginal în 2021.

Acest context a justificat o scădere prudentă a ratei dobânzii de politică monetară, care să contribuie la redresarea rapidă a economiei ulterior contracției provocate de pandemia de coronavirus, în vederea asigurării stabilității prețurilor pe termen mediu corespunzător țintei de inflație de 2,5 la sută ± 1 punct procentual, în condiții de protejare a stabilității financiare.

Astfel, întrunit în ședința din 29 mai 2020, Consiliul de administrație al BNR a decis reducerea ratei dobânzii de politică monetară cu 0,25 puncte procentuale, la 1,75 la sută pe an; totodată, a hotărât reducerea ratei dobânzii pentru facilitatea de depozit cu 0,25 puncte procentuale, la 1,25 la sută, și scăderea ratei dobânzii pentru facilitatea de creditare (*Lombard*) cu 0,25 puncte procentuale, la 2,25 la sută. De asemenea, Consiliul de administrație al BNR a decis păstrarea nivelurilor ratelor rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în lei și în valută ale instituțiilor de credit. În condițiile unui deficit de lichiditate pe piața monetară, Consiliul de administrație al BNR a hotărât continuarea efectuării de operațiuni *repo* și a cumpărării de titluri de stat în lei de pe piața secundară, cu păstrarea stabilității pe piața financiară. Totodată, având în vedere gradul ridicat de incertitudine a evoluțiilor economice și financiare, Consiliul de administrație al BNR a menținut decizia privind suspendarea calendarului ședințelor de politică monetară anunțat anterior, urmând ca ședințele pe probleme de politică monetară să aibă loc ori de câte ori va fi necesar.

În perspectivă, politica monetară va continua să urmărească menținerea ratei anuale a inflației în linie cu ținta staționară, într-o manieră care să contribuie la redresarea rapidă a economiei ulterior contracției provocate de pandemia de coronavirus și în condiții de protejare a stabilității financiare. Calibrarea parametrilor politicii monetare, inclusiv a ratei dobânzii-cheie a BNR, în contextul adecvării condițiilor monetare reale, va fi corelată în principal cu natura/intensitatea presiunilor decurgând din poziția ciclică a economiei – ce suferă o amplă inflexiune la mijlocul acestui an sub impactul crizei pandemice, devenind negativă –, precum și cu comportamentul anticipațiilor inflaționiste pe termen mediu, implicit cu riscurile la adresa acestuia.

¹⁴⁸ Aceasta rămănea în vigoare chiar și în contextul suspendării temporare a prevederilor Pactului de stabilitate și creștere.

Un rol esențial în fundamentarea deciziilor vor continua să îl dețină incertitudinile și riscurile asociate prognozei inflației, care vor rămâne probabil extrem de mari, cel puțin pe termen scurt, în contextul multitudinii/importanței surselor ce le generează, incluzând: (i) evoluția pandemiei și a măsurilor restrictive aplicate; (ii) magnitudinea impactului lor advers asupra economiei și implicațiile asupra comportamentului de consum; (iii) viteza redresării activității economice ulterior eliminării graduale a restricțiilor, condiționată și de eficacitatea măsurilor de sprijinire a firmelor și a populației. Criza economică sporește, la rândul ei, incertitudinile circumscrise conduitei viitoare a politicii fiscale și a celei de venituri – inclusiv în condițiile declanșării în acest an a procedurii de deficit excesiv pentru România –, dar și pe cele privind dinamica inflației și ritmul recuperării economiilor din zona euro/UE, de natură să inducă riscuri la adresa evoluției viitoare a inflației pe plan intern. Inclusiv din această perspectivă, deosebit de relevante vor rămâne evoluția dezechilibrului extern al economiei, precum și conduita politicii monetare a BCE și a băncilor centrale din regiune.

Totodată, repere foarte importante vor continua să constituie caracteristicile mecanismului de transmisie a politicii monetare, mai ales ale procesului de creditare a sectorului privat, ce va recepta probabil pe termen scurt influențe venite, pe de o parte, din scăderea recentă a ratelor dobânzilor reprezentative ale BNR și, pe de altă parte, din înrăutățirea perspectivei economiei și creșterea riscurilor asociate; acestora li s-ar putea alătura efectele adverse ale unor acte normative vizând sectorul bancar aflate în diferite stadii ale procesului de aprobare, de natură să afecteze inclusiv percepția investitorilor și prima de risc suveran. Relevante vor rămâne, de asemenea, particularitățile funcționării diferitelor segmente ale pieței financiare interne, implicând continuarea utilizării într-o manieră flexibilă de către BNR a componentelor cadrului operațional al politicii monetare, în scopul adecvării caracterului condițiilor monetare.

Deosebit de importante din perspectiva conduitei și implementării politicii monetare rămân reformele structurale și absorbția fondurilor europene, în condițiile în care un mix echilibrat de politici macroeconomice, ce presupune o ajustare fiscală, precum și sporirea potențialului de creștere a economiei sunt esențiale pentru asigurarea stabilității prețurilor pe termen mediu, ca premisă a unei creșteri economice sustenabile, dar și pentru întărirea capacității economiei românești de a face față unor eventuale evoluții adverse.

The background of the page features a faint, artistic rendering of classical architectural columns on the left side. Overlaid on this is a pattern of thin, wavy, golden-brown lines that create a textured, ripple-like effect across the entire page.

Capitolul 4

Stabilitatea financiară

1. Rolul BNR în implementarea cadrului macroprudențial¹⁴⁹

În România, autoritatea națională macroprudențială este Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială (CNSM), care a fost înființat prin Legea nr. 12/2017 privind supravegherea macroprudențială a sistemului financiar național, ca entitate de cooperare interinstituțională, fără personalitate juridică. Obiectivul fundamental al CNSM este acela de a contribui la salvagardarea stabilității financiare, inclusiv prin consolidarea capacității sistemului financiar de a rezista șocurilor și prin diminuarea acumulării de riscuri sistemice, asigurând pe această cale o contribuție sustenabilă a sistemului financiar la creșterea economică.

Consiliul general al CNSM este compus din nouă membri cu drept de vot, (câte trei membri din Banca Națională a României, Guvernul României și Autoritatea de Supraveghere Financiară). La ședințele Consiliului general participă și Directorul general al Fondului de garantare a depozitelor bancare, care nu deține drept de vot. Reprezentanții BNR pot înainta spre discuție analize și studii privind riscurile identificate la adresa stabilității financiare, precum și propuneri de măsuri macroprudențiale. Totodată, banca centrală, în calitate de autoritate de supraveghere, are responsabilitatea implementării măsurilor macroprudențiale recomandate de CNSM, conform ariei sale de competență. Reprezentarea BNR este realizată de către guvernator, acesta îndeplinind și funcția de președinte al CNSM, de prim-viceguvernator și de un viceguvernator desemnat de Consiliul de administrație al băncii centrale. Totodată, secretariatul CNSM este asigurat de către BNR.

Pe parcursul anului 2019, Banca Națională a României a avut o contribuție semnificativă la activitatea desfășurată de Consiliul general al CNSM. În primele două întruniri ale acestui organism, ce au avut loc în datele de 4 februarie, respectiv 18 februarie, a fost dezbătută problematica impactului taxei pe active financiare (introdusă prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2018) asupra instituțiilor de credit, activității de creditare și creșterii economice, pe baza unui studiu de impact elaborat de către BNR. În acest context, CNSM a decis crearea unui grup de lucru format din reprezentanți ai instituțiilor implicate, care să adâncească analiza și să identifice soluții constând în scenarii de adaptare a OUG nr. 114/2018, cu respectarea legislației în vigoare. Activitatea grupului de lucru a avut ca rezultat emiterea OUG nr. 19/2019, prin care nivelul taxei pe activele financiare a fost recalibrat la un nivel mai sustenabil, fiind totodată inserate o serie de criterii în vederea stimulării creșterii intermediarii financiare ori reducerii marjei de dobândă.

De asemenea, în cursul anului 2019, Banca Națională a României a supus dezbaterii membrilor CNSM o serie de analize realizate în scopul adoptării măsurilor necesare

¹⁴⁹ Analiza din acest capitol este realizată pe baza datelor disponibile înaintea depunerii bilanțurilor contabile auditate.

îndeplinirii obiectivelor macroprudențiale. Aceste analize au vizat aspecte precum: (1) calibrarea amortizoarelor de capital, (2) oportunitatea aplicării pe bază de reciprocitate a măsurilor macroprudențiale adoptate de alte state membre, (3) evaluarea semnificației țărilor terțe pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital, (4) strategia privind implementarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS) de către instituțiile financiare nebancale, (5) analiza pieței titlurilor de stat, (6) situația băncilor de economisire-creditare pentru domeniul locativ și (7) problematica deteriorării echilibrului extern din perspectiva stabilității macroeconomice.

În vederea implementării la nivel național a măsurilor destinate prevenirii sau diminuării riscurilor sistemice, CNSM este împuternicit să emită recomandări și avertizări adresate BNR și ASF (în calitate de autorități naționale de supraveghere financiară sectorială), să emită recomandări adresate Guvernului, în scopul menținerii stabilității financiare, și să solicite CERS să emită o recomandare în vederea recunoașterii de către unul sau mai multe state membre a instrumentelor macroprudențiale recomandate de CNSM. Pe parcursul anului 2019, CNSM a emis cinci recomandări adresate BNR, după cum urmează:

- Recomandarea CNSM nr. 1/2019, Recomandarea CNSM nr. 3/2019 și Recomandarea CNSM nr. 5/2019 propun ca BNR să mențină rata amortizorului anticiclic de capital la nivelul de 0 (zero) la sută. Amortizorul anticiclic de capital este un instrument macroprudențial evaluat trimestrial, proiectat să diminueze prociclicitatea caracteristică sistemului financiar. Instituțiile de credit vor acumula capital prin aplicarea acestui instrument atunci când riscurile sistemice ciclice sunt în creștere, asigurând o reziliență sporită a sectorului bancar în perioadele de stres. Indicatorul principal urmărit în analizele efectuate de către BNR referitoare la calibrarea acestui amortizor este deviația ponderii îndatorării totale în PIB de la trendul pe termen lung. Recomandările CNSM au avut în vedere faptul că indicatorul a continuat să se situeze sub pragul de semnal, situație care nu impune stabilirea unui nivel al ratei amortizorului anticiclic de capital de peste 0 (zero) la sută. Cu toate acestea, la nivel sectorial s-au remarcat o serie de vulnerabilități în ceea ce privește creditul imobiliar acordat persoanelor fizice, coroborate cu un trend ascendent al prețului locuințelor, context în care, în conformitate cu recomandarea CNSM, banca centrală monitorizează atent evoluția dezechilibrelor structurale și a îndatorării la nivel agregat și sectorial.
- Recomandarea CNSM nr. 4/2019, ce propune impunerea de către BNR, începând cu data de 1 ianuarie 2020, pe bază individuală sau consolidată, după caz, a unui amortizor de capital aferent altor instituții de importanță sistemică (amortizorul O-SII), calculat pe baza valorii totale a expunerii la risc, fiecărei instituții de credit identificate ca având importanță sistemică pe baza datelor raportate pentru 31 decembrie 2018, după cum urmează: (i) 2 la sută pentru Banca Comercială Română S.A. (nivel consolidat), Raiffeisen Bank S.A. (nivel consolidat), OTP Bank România S.A. (nivel consolidat), Banca Transilvania S.A. (nivel consolidat), CEC Bank S.A. (nivel individual) și (ii) 1 la sută pentru UniCredit Bank S.A. (nivel consolidat), BRD – Groupe Société Générale S.A. (nivel consolidat), Alpha Bank România S.A. (nivel individual) și Garanti Bank S.A. (nivel individual). Amortizorul de capital aferent altor instituții de importanță sistemică contribuie la creșterea rezilienței entităților cu impact sistemic și la limitarea transmiterii

șocurilor în cadrul sectorului bancar în cazul unor evoluții negative ale acestor instituții. BNR a implementat recomandarea CNSM prin emiterea Ordinului BNR nr. 10/2019 privind amortizorul aferent instituțiilor de credit autorizate în România și identificate drept alte instituții de importanță sistemică (O-SII).

- Recomandarea nr. 2/2019, ce propune ca BNR să asigure emiterea, cu respectarea prevederilor legale incidente, a cadrului de reglementare necesar aplicării integrale a IFRS de către instituțiile financiare nebancale înscrise în Registrul general, ca bază a contabilității și pentru întocmirea situațiilor financiare anuale individuale, începând cu anul 2019, în următoarele condiții: (a) în perioada 2019-2021, IFN înscrise în Registrul general să întocmească, exclusiv în scop informativ, un set de situații financiare anuale individuale conforme cu IFRS, obținute prin retratarea informațiilor din situațiile financiare întocmite potrivit reglementărilor naționale conforme cu directivele europene; (b) începând cu anul 2022, IFN înscrise în Registrul general să implementeze IFRS și să utilizeze doar aceste standarde ca bază a contabilității și pentru întocmirea situațiilor financiare anuale individuale; începând cu acest an, se renunță la elaborarea de situații financiare individuale potrivit reglementărilor naționale conforme cu directivele europene; (c) instituirea unui regim tranzitoriu de influențare extracontabilă a nivelurilor fondurilor proprii calculate de IFN înscrise în Registrul special, pe perioada 2019-2021, în sensul diminuării acestora cu nivelul suplimentar al ajustărilor pentru pierderi așteptate generate de aplicarea IFRS 9. BNR a implementat recomandarea CNSM prin emiterea Ordinului BNR nr. 8/2019 privind aplicarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară de către instituțiile financiare nebancale.

Alături de amortizoarele de capital menționate anterior, băncilor românești le mai sunt aplicabile alte două cerințe de capital de natură macroprudențială:

- (1) Amortizorul de conservare a capitalului, care este un instrument macroprudențial creat în scopul constituirii unei rezerve minime și uniforme la nivelul sectorului bancar în vederea acoperirii pierderilor potențiale provenite din activitatea desfășurată. Valoarea amortizorului de conservare a fost stabilită în conformitate cu Recomandarea Comitetului Național pentru Stabilitate Financiară nr. 1/2015 privind implementarea amortizoarelor de capital în România, la un nivel de 2,5 la sută din valoarea totală a expunerilor la risc, începând cu anul 2019.
- (2) Amortizorul de capital pentru riscul sistemic, care are rolul de a crește reziliența sectorului financiar în situația materializării riscurilor de natură structurală. Ca urmare a Recomandării CNSM nr. 9/2017 privind amortizorul de capital pentru riscul sistemic în România, BNR a impus un nivel al amortizorului de 0 (zero), 1 sau 2 la sută, calculat în funcție de nivelul ratei creditelor neperformante și de gradul de acoperire cu provizioane înregistrate de fiecare bancă. Valoarea amortizorului se stabilește semestrial, în funcție de media anuală a celor doi indicatori amintiți, conform metodologiei stabilite prin Recomandarea CNSM nr. 7/2018 privind amortizorul de capital pentru riscul sistemic în România.

În ceea ce privește evaluările referitoare la oportunitatea recunoașterii prin reciprocitate a măsurilor macroprudențiale adoptate de către Franța și Suedia în 2019, CNSM a

decis nerecunoașterea acestor măsuri datorită nivelurilor scăzute ale expunerilor relevante ale sectorului bancar românesc către cele două state. BNR monitorizează aceste expuneri, urmând să propună măsuri în cazul în care ele vor căpăta amploare. De asemenea, BNR elaborează analize periodice ca urmare a Recomandării CNSM nr. 2/2017 privind evaluarea semnificației statelor terțe pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital, pe care le supune discuției în ședințele Consiliului general al CNSM. Evaluarea realizată pe baza datelor disponibile la finalul anului 2018 nu a indicat existența vreunei țări terțe semnificative pentru sectorul bancar din România.

Anul 2020 a debutat într-un climat financiar caracterizat de o volatilitate crescută la nivel mondial. Perioada de instabilitate a culminat cu începutul pandemiei globale COVID-19. În fața acestor provocări însemnate, BNR a adoptat o serie de măsuri pentru a reduce impactul negativ asupra sistemului financiar românesc și asupra economiei reale, în vederea asigurării continuității procesului de intermediere financiară. O parte dintre aceste măsuri vizează aplicarea instrumentelor de politică macroprudențială. Astfel, BNR, în calitate de autoritate competentă, a făcut uz de flexibilitatea oferită de cadrul de reglementare în privința cerințelor de natură macroprudențială, permițând instituțiilor de credit să utilizeze temporar amortizoarele de capital anterior constituite, cu scopul de a le sprijini în menținerea rolului de suport al economiei reale. De asemenea, în concordanță cu acțiunile întreprinse în acest sens la nivel european, BNR a permis instituțiilor de credit neîncadrarea în nivelul minim al indicatorului de lichiditate, în scopul utilizării rezervelor de lichiditate pentru a contribui la o bună funcționare a sectorului bancar și a ajuta băncile în asigurarea de lichidități suficiente firmelor și populației.

2. Principalele evaluări privind stabilitatea financiară

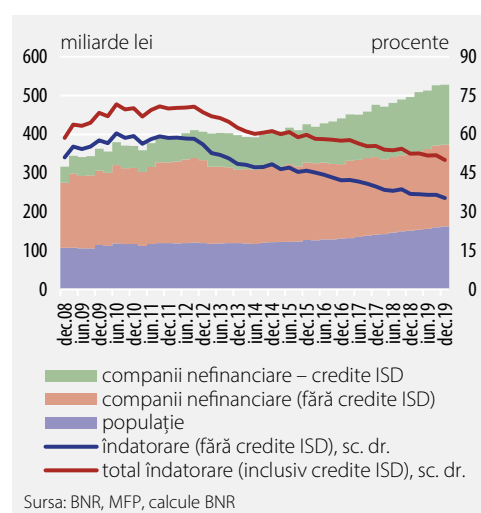
Pe parcursul anului 2019, nivelul agregat al riscurilor sistemice s-a aflat în creștere pe fondul deteriorării cadrului macroeconomic intern. Evoluțiile din primele luni ale anului 2020, după apariția pandemiei COVID-19, sunt de natură să intensifice major aceste riscuri în perioada următoare. Riscurile sistemice la adresa stabilității financiare evaluate la un nivel ridicat în anul 2019 au fost: (i) tensionarea echilibrului macroeconomic, (ii) reducerea încrederii investitorilor în economiile emergente și (iii) riscul privind cadrul legislativ incert și impredictibil în domeniul financiar-bancar. Similar analizelor din anii anteriori, vulnerabilități structurale importante specifice economiei românești continuă să pună presiune asupra sistemului financiar: (i) guvernanța corporativă și disciplina financiară scăzută în economie, (ii) nivelul redus al intermedierei și incluziunii financiare și (iii) evoluțiile demografice. La acestea din urmă se adaugă evoluții de natură a genera schimbări structurale substanțiale în sistemul financiar global: (i) riscul climatic și (ii) dezvoltările tehnologice în domeniul financiar.

2.1. Îndatorarea companiilor nefinanciare și a populației

Ciclul financiar se află în a doua parte a fazei de expansiune, evoluția acestuia fiind caracterizată, însă, de dinamici eterogene ale subcomponentelor. Astfel, ciclul

îndatorării totale indică o stagnare și, în consecință, plasarea sa spre finalul fazei de expansiune, în timp ce ciclul îndatorării în valută arată o reluare a creșterii, echivalent cu o situație la începutul fazei de expansiune. Evoluții decalate sunt observate și în ceea ce privește piața imobiliară. Dacă în cazul pieței imobiliare rezidențiale se observă o temperare a activității, în cazul celei comerciale datele par a indica intrarea în faza de expansiune rapidă a ciclului (Caseta 12).

Nivelul de risc sistemic la adresa stabilității financiare din România s-a situat în anul 2019 la o valoare care indică apropierea de o posibilă perioadă de stres financiar. Evoluția ascendentă a indicatorului începută în anul 2015 a fost determinată în special de deteriorarea cadrului macroeconomic intern. O analiză de tip *GDP-at-risk*¹⁵⁰ arată că o majorare moderată a indicatorului de risc sistemic (0,5 deviații standard) poate avea un impact însemnat asupra economiei reale (construcția PIB este estimată să se adâncească cu valori cuprinse între 0,3 și 1,3 puncte procentuale).

Grafic 4.1
Îndatorarea companiilor
nefinanciare și a populației

Îndatorarea financiară a sectorului privat a înregistrat la finalul anului 2019 valoarea de 373 miliarde lei (Grafic 4.1), reprezentând o creștere moderată (cu circa 7 la sută) față de valoarea din anul 2018. Indicatorul îndatorare financiară raportat la PIB s-a redus la 35,4 la sută. Analiza îndatorării sectorului privat trebuie completată cu cea a creditelor de tip investiție străină directă (ISD) obținute de către firmele din România, volumul acestora fiind unul substanțial (155 miliarde lei, decembrie 2019). Acest tip de finanțare, alături de creditele directe acordate

de către instituțiile financiare nerezidente, reprezintă o componentă semnificativă a îndatorării sectorului companiilor nefinanciare (peste 50 la sută) și implică riscuri adiționale însemnate la adresa stabilității financiare din România (Caseta 10).

Caseta 10. Riscurile la adresa stabilității financiare provenind dinspre finanțarea externă a companiilor

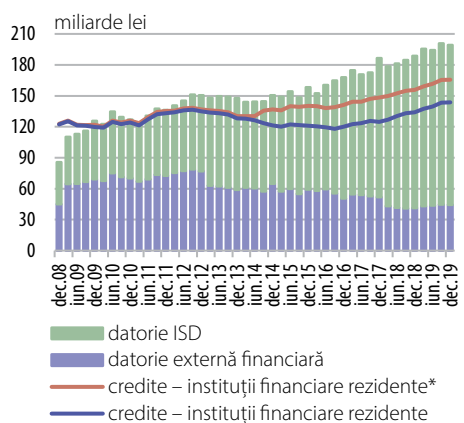
Datoria externă este una dintre sursele importante de finanțare a companiilor nefinanciare din România. Aceasta a înregistrat la finalul anului 2019 aproximativ 200 miliarde lei (Grafic A), în creștere cu 3 la sută față de anul anterior.

Firmele din România au o preferință pentru finanțarea de la entități nerezidente, valoarea acestora fiind în prezent de 1,2 ori mai mare decât creditul de la instituții financiare rezidente (inclusiv credite scoase în afara bilanțului și credite cesionate), reprezentând 72 la sută din totalul îndatorării în valută.

¹⁵⁰ Metodologia *GDP-at-risk* presupune estimarea impactului modificării nivelului de risc sistemic (cuantificat prin indicatorul de risc sistemic) asupra percentilei 5 a distribuției ratei reale de creștere a PIB.

Grafic A

Finanțarea externă a companiilor nefinanciare din România

Sursa: MFP, BNR, calcule BNR

Aproximativ 80 la sută din datoria externă provine de la firmele nerezidente membre ale grupurilor din care fac parte companiile din România (credite de tip investiție străină directă). Creditele de acest tip sunt și cele care au determinat evoluția puternic ascendentă a datoriei externe a companiilor nefinanciare după criza din 2007-2008. Rata medie anuală de creștere a creditelor ISD în ultimii 10 ani a fost de 11 la sută.

Finanțarea transfrontalieră implică o serie de riscuri importante la adresa stabilității financiare, suplimentare celor aferente creditării în valută de pe piața locală. În primul rând, companiile astfel îndatorate sunt expuse șocurilor dinspre economiile țărilor de origine ale companiilor din grup și pot contribui la transmiterea unor astfel de șocuri asupra economiei locale. În plus, decizia de acordare a unei astfel de finanțări depinde, de cele mai multe ori, de situația financiară a grupului și de politica acestuia privind finanțarea internă și este mai puțin corelată cu situația financiară a firmei românești și/sau cu situația financiară și economică din România.

În al doilea rând, atragerea de finanțare de la entități nerezidente poate conduce la vulnerabilități ca urmare a creșterii nivelului datoriei externe, cum ar fi majorarea primei de risc a țării și o volatilitate mai mare a fluxurilor de capital.

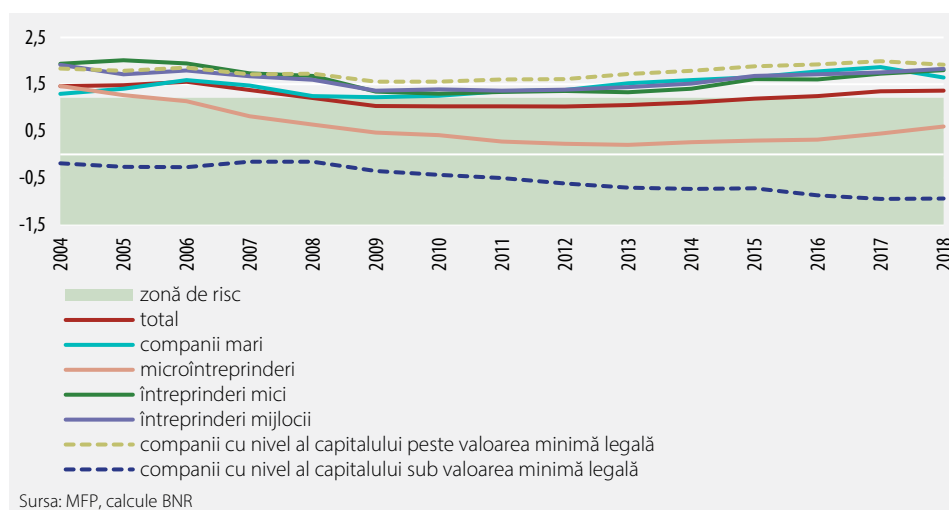
În al treilea rând, companiile care pot accesa finanțare de la grup apelează mai puțin la creditare de la instituții de credit autohtone. Acest lucru afectează semnificativ activitatea de creditare a instituțiilor de credit din România. Pe de o parte, reduce volumul activității de creditare a băncilor locale datorită scăderii cererii, în special din partea companiilor cu o situație financiară și guvernanta corporativă mai bună. Pe de altă parte, diminuează calitatea portofoliilor de împrumuturi din cauza unei capacități mai reduse de diversificare și, posibil, a unor evoluții de tip selecție adversă.

Creșterea substanțială a îndatorării externe a sectorului companiilor nefinanciare reprezintă o preocupare și din punct de vedere al politicilor monetare și macroprudențiale deoarece aceasta, pe de o parte, diminuează eficiența mecanismului de transmisie a politicii monetare și, pe de altă parte, reduce eficacitatea măsurilor macroprudențiale, creditele transfrontaliere fiind în afara ariei de acoperire a autorității macroprudențiale din România.

Înlocuirea datoriei externe a companiilor cu finanțare oferită de către băncile autohtone, fără afectarea condițiilor pieței, ar putea contribui la diminuarea riscurilor provenind dinspre creditarea companiilor nefinanciare și ar conduce la creșterea nivelului intermedierei financiare în România. Continuarea eforturilor la nivelul UE de realizare a unui cadru de reglementare similar din punct de vedere al gradului de prudențialitate, inclusiv prin asigurarea reciprocității măsurilor macroprudențiale, poate reduce aceste dezechilibre dintre cererea și oferta de credit, cu efecte pozitive importante asupra economiei și sistemului financiar din România.

Analiza dinamicii îndatorării financiare arată unele modificări structurale cu implicații importante asupra stabilității financiare: (i) creșterea creditării de către IFN atât a populației, cât și a companiilor nefinanciare (ponderea acestora în total îndatorare urcând de la 6,6 la sută în anul 2018 la 9,1 la sută în 2019) și (ii) majorarea ponderii creditării în valută a sectorului companiilor nefinanciare (la 75,6 la sută în total îndatorare, dacă se includ și creditele ISD), în special ca urmare a finanțării de la instituțiile de credit din România (care a crescut cu 10 la sută în 2019). BNR monitorizează atent evoluția îndatorării sectorului privat în vederea menținerii stabilității financiare, inclusiv prin asigurarea că sistemul financiar deține un nivel adecvat de resurse pentru gestionarea riscurilor.

Situația financiară a sectorului companiilor nefinanciare din România a continuat să se îmbunătățească și în anul 2018, dar într-un ritm mai redus comparativ cu anul anterior și cu asimetrii importante la nivel sectorial. Profitul companiilor s-a majorat la nivel agregat cu 15 la sută, în timp ce rentabilitatea capitalurilor s-a menținut la valoarea de 19,5 la sută, reducerea moderată a eficienței utilizării activelor fiind compensată de creșterea ușoară a indicatorului efect de pârghie (calculat ca raport între active și capital). Evoluții pozitive au fost înregistrate și în ceea ce privește investițiile companiilor, fluxul net de numerar pentru investiții înregistrând o creștere de peste 80 la sută, fiind determinate în special de companiile mari (84 la sută din total).

Grafic 4.2
Indicatorul agregat de sănătate financiară a sectorului companiilor nefinanciare (Z-score)

Indicatorul de sănătate financiară a sectorului companii nefinanciare¹⁵¹ se situa la finalul anului 2018 în afara zonei de risc ridicat (Grafic 4.2). Gradul de îndatorare a urcat ușor la 1,96, de la nivelul anterior de 1,91, în timp ce capacitatea de acoperire din capital a expunerii valutare s-a ameliorat (indicatorul expunere valutară în total capital s-a redus de la 38,2 la sută în anul 2017 la 25,1 la sută în 2018). În același timp, poziția de lichiditate a companiilor nefinanciare s-a îmbunătățit, indicatorul de lichiditate generală ajustându-se de la 98,5 la sută în anul 2017 la 103,3 la sută în 2018. Calitatea portofoliului de credite acordate companiilor nefinanciare a continuat tendința de îmbunătățire din ultimii ani, rata de neperformanță coborând sub pragul de alertă stabilit de ABE (7,2 la sută, față de pragul de 8 la sută, decembrie 2019)

¹⁵¹ A se vedea *Raportul asupra stabilității financiare*, ediția din decembrie 2019, Secțiunea „Companii nefinanciare”.

și reducându-se cu 1,3 puncte procentuale față de nivelul din anul anterior. Cele mai importante diminuări ale valorii indicatorului au fost observate în cazul creditelor în valută (-1,9 puncte procentuale, până la 6 la sută), respectiv în cel al creditelor acordate IMM (-1,6 puncte procentuale, până la 8,3 la sută), firmelor din comerț (-1,9 puncte procentuale, până la 5,4 la sută) și celor din domeniul imobiliar (-2,3 puncte procentuale, la 3,5 la sută).

Problemele structurale continuă să reprezinte un factor important atât pentru rezultatele curente, cât și pentru cele viitoare. O astfel de problemă o constituie și disciplina financiară. Datele aferente anului 2018 relevau un nivel substanțial al sumelor cu întârzieri la plată (de 9 la sută din PIB, dar în scădere de la 11 la sută în anul 2017) și o creștere a restanțelor față de furnizori (+7 la sută), ponderea acestora în total restanțe nebankare urcând la 56 la sută de la 50 la sută în anul anterior.

Informațiile privind anul 2019 indică o continuare a tendinței de îmbunătățire la nivel agregat. Sumele refuzate la plată nu au înregistrat evoluții semnificative, în timp ce numărul firmelor aflate sub procedura insolvenței a continuat să se reducă (-6 la sută). În plus, numărul firmelor nou-intrate în insolvență s-a diminuat cu aproximativ o cincime față de anul 2018, cele mai mari scăderi fiind înregistrate în sectoarele construcții și imobiliar (-28 la sută) și comerț (-26 la sută). Firmele care continuă să se afle sub procedura insolvenței au un rol redus în economie (2,1 la sută din valoarea adăugată brută, 6,7 la sută din active și 3 la sută din numărul de salariați ai sectorului companii nefinanciare, date aferente anului 2018) și o expunere limitată față de sectorul bancar (2 la sută din creditele acordate firmelor de către băncile autohtone în decembrie 2019), dar contribuie substanțial la volumul restanțelor deținând peste jumătate din restanțele nebankare și 28 la sută din cele bancare. De asemenea, aceste firme contribuie cu 74 la sută la restanțele la bugetul de stat.

O altă vulnerabilitate structurală importantă o constituie nivelul redus de capitalizare a sectorului companiilor nefinanciare. La finalul anului 2018, aproximativ 260 de mii de firme (38 la sută din total) înregistrau un nivel al capitalizării sub cel minim prevăzut de cadrul legal în vigoare, cele mai multe dintre acestea (252 de mii firme) având un activ net negativ (calculat ca diferență între active și datorii). Necesarul de capitalizare al acestor firme era de 158 miliarde lei (16,8 la sută din PIB), determinat în cea mai mare parte de către sectorul privat (90 la sută din necesar), cu o contribuție ușor mai ridicată a companiilor cu capital majoritar autohton (47 la sută din total). Aceste companii sunt responsabile pentru 67 la sută din valoarea restanțelor din economie și pentru circa 35 la sută din creditele neperformante obținute de la instituțiile de credit autohtone. Rata de neperformanță a acestor firme era de 20 la sută (decembrie 2019). Continuarea eforturilor de soluționare a nivelului redus de capitalizare a sectorului poate contribui semnificativ la creșterea rezilienței acestuia în eventualitatea unor evoluții economice și financiare adverse. La nivelul CNSM, a fost recunoscută importanța sistemică a acestei categorii de firme și a implicațiilor asupra economiei și sistemului financiar. Ministerul Finanțelor Publice, ca urmare a recomandării CNSM, a elaborat un proiect de ordonanță pentru instituirea unor măsuri privind societățile decapitalizate. Alte măsuri avute în vedere sunt revizuirea cadrului legal privind insolvența persoanelor juridice și constituirea de „liste negre”, după modelul altor state din UE, cu persoanele care au gestionat defectuos, în mod repetat, o companie.

În ultimii ani, la nivel internațional se remarcă o creștere a gradului de conștientizare a provocărilor generate de schimbările climatice și o intensificare a eforturilor, în special în mediul privat, de orientare a activității economice către proiecte cu impact pozitiv asupra mediului. Din perspectiva stabilității financiare, riscul climatic este riscul asociat expunerilor care sunt vulnerabile la schimbările climatice. Înțelegerea implicațiilor pe care modificările climatice le pot genera asupra economiei și, implicit, asupra sistemului financiar este necesară pentru susținerea stabilității financiare. BNR acordă o atenție deosebită acestui aspect. Rezultatele unei prime analize pe acest subiect sunt prezentate în Caseta 11.

Caseta 11. Riscurile climatice și implicațiile asupra stabilității financiare¹⁵²

Riscurile climatice sunt clasificate în: (i) risc fizic, generat de creșterea frecvenței și a severității unor evenimente de vreme extremă și (ii) risc de tranziție generat de modul de efectuare a tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon.

Problematica riscului climatic prezintă o relevanță deosebită în cazul României. Din punct de vedere al intensității emisiilor de dioxid de carbon (măsurate ca pondere a emisiilor de dioxid de carbon în VAB), România se află între primele cinci state din Europa prin prisma intensității emisiilor. Cu toate acestea, având în vedere rata de reducere a intensității din perioada 2008-2017, România este a doua țară într-un clasament bazat pe progresele realizate în acest sens. Sectoarele economice expuse la riscul de tranziție, luând în considerare criteriile privind emisiile directe de CO₂ sunt: utilități, agricultură, industria extractivă și cea prelucrătoare, transport rutier, comerț, construcții și tranzacții imobiliare. Acestea cumulează circa 90 la sută din emisiile de CO₂ din economie (date aferente anului 2017).

Pentru a surprinde dependențele intersectoriale și emisiile indirecte de CO₂ se calculează un factor de vulnerabilitate la riscul de tranziție (FVT, *transition vulnerability factor* – Vermeulen *et al.*, 2018¹⁵³):

$$FVT_j = \frac{\sum_{i=1}^n (a_{j,i} * Emisii CO_2_i)}{Emisii CO_2_j}$$

Intensitatea emisiilor de CO₂ la nivel național

unde: $a_{j,i}$ = reprezintă ponderea (sub)sectoarelor ($i = 1, n$) cu care interacționează sectorul j , generând emisiile indirecte de CO₂ pentru sectorul j . În baza acestui factor (FVT), sectoarele expuse la riscul de tranziție sunt reclasificate în sectoare cu impact scăzut, mediu sau ridicat în cazul materializării riscului de tranziție.

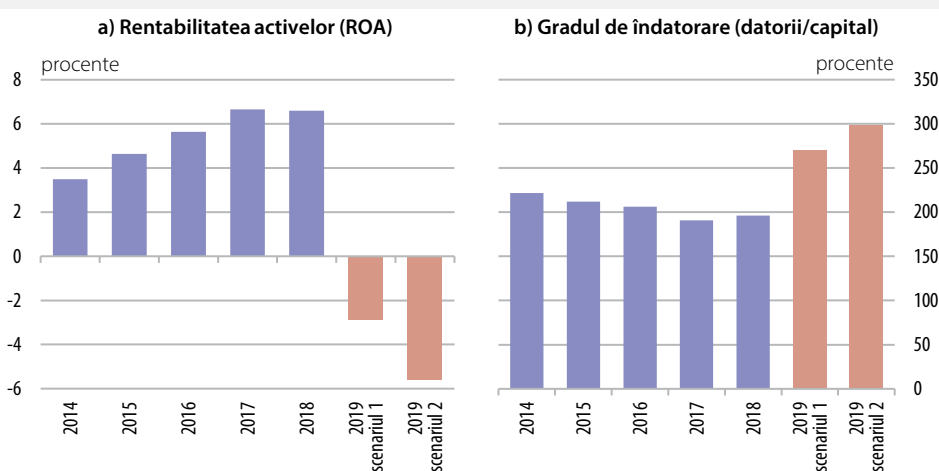
Companiile din sectoarele economice selectate conform metodei descrise mai sus sunt importante pentru sectorul bancar din România, însumând 62 la sută din expunerea bancară corporativă (septembrie 2019), dintre care 16 la sută sunt expuneri față de sectoare cu un impact ridicat provenit din riscul de tranziție. Gradul de concentrare este semnificativ, primele 10 bănci deținând 86 la sută

¹⁵² A se vedea și Banca Națională a României, *Raport asupra stabilității financiare*, decembrie 2019, Tema specială.

¹⁵³ Vermeulen, R., Schets, E., Lohuis, M., Kölbl, B., Jansen, D.-J. și Heeringa, W. – *An Energy Transition Risk Stress Test for the Financial System of the Netherlands*, OS, vol. 16-7, 2018.

din expunerile față de sectoarele cu impact ridicat. Dependența companiilor de creditarea bancară este însă redusă, împrumuturile de la bănci reprezentând 7,8 la sută din pasivele acestor firme.

Importanța în economie a sectoarelor cu impact ridicat este moderată: generează 13 la sută din VAB, angajează 8 la sută din numărul total de salariați și cumulează 17 la sută din totalul activelor. Din perspectiva sănătății financiare, firmele din sectoarele cu impact ridicat sunt mai robuste comparativ cu cele din sectoarele cu impact mediu, respectiv scăzut. Deși prezintă o rentabilitate mai redusă, acestea au un grad de îndatorare considerabil mai mic și o capacitate mai ridicată de acoperire din profituri a cheltuielilor cu dobânzile.

Grafic A
Indicatori financiari ai companiilor nefinanciare după testarea la stres

Sursa: MFP, calcule BNR

Pentru evaluarea impactului riscului de tranziție asupra sectorului bancar s-au considerat două scenarii: (1) introducerea unei taxe pe emisiile de carbon de 75 euro/tona de CO₂ emisă, iar (2) suplimentar, reducerea vânzărilor cu 5 la sută. Pentru ambele scenarii au fost evaluate doar efectele de runda întâi generate de riscul de credit: impactul taxei pe emisiile de carbon asupra indicatorilor financiari și asupra probabilității de nerambursare la nivelul fiecărei companii.

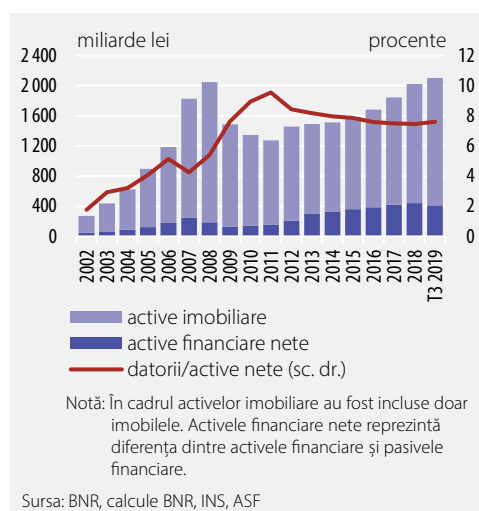
Pentru a determina efectul introducerii taxei la nivel de companie se stabilește: (1) volumul emisiilor de CO₂ la nivel de companie ca pondere în volumul total de emisii din sectorul respectiv, ponderea fiind calculată în funcție de nivelul vânzărilor aferente companiei în totalul vânzărilor din sectorul economic respectiv și (2) se diferențiază impactul în funcție de factorul de vulnerabilitate la tranziție (FVT) specific sectorului:

$$Taxa\ compania_{i, Sectorj} = Taxa * FVT_{Sectorj} * (Vânzări\ compania_i / Vânzări_{Sectorj}) * Emisii\ CO_2\ Sectorj$$

Rezultatele arată că efectele pe termen scurt ale introducerii unei taxe pe emisiile de carbon sunt de creștere a cheltuielilor și de diminuare a veniturilor din vânzări ale companiilor din sectoarele cu impact ridicat, generând astfel: (i) diminuarea substanțială a rentabilității și creșterea gradului de îndatorare a companiilor (Grafic A); (ii) creșterea probabilității de nerambursare (de exemplu,

pentru o situație comparabilă cu cea de la sfârșitul anului 2018, probabilitatea de nerambursare s-ar majora de la 3,9 la sută în scenariul macroeconomic de bază la peste 10 la sută în ambele scenariile de stres) și deteriorarea ratingului companiilor cu cel puțin o clasă (doar 25 la sută dintre firme ar rămâne în medie în aceeași clasă de rating); (iii) majorarea cerințelor de capital pentru sectorul bancar cu circa 2 la sută în primul scenariu și cu 4,2 la sută în cazul celui de-al doilea scenariu, pe un interval de un an.

Avuția netă a populației și-a continuat tendința ascendentă, majorându-se cu 4 la sută în T3 2019 comparativ cu finalul anului 2018, însă într-un ritm ușor diminuat față de anul anterior (Grafic 4.3). În structură, valoarea activelor financiare nete s-a diminuat cu 7 la sută, pe fondul creșterii accelerate a datoriei populației, pe când

Grafic 4.3
Avuția netă a populației

cea a activelor imobiliare a avansat cu 7 la sută în contextul unor evoluții pozitive ale pieței imobiliare. Poziția netă a populației față de instituțiile de credit a continuat să se îmbunătățească, ajungând la 68 miliarde lei la decembrie 2019. Poziția în valută a atins un maxim istoric, majorându-se cu 41 la sută față de sfârșitul anului 2018, pe când poziția în lei și-a continuat evoluția descendentă, reducându-se cu 18 la sută în contextul creșterii împrumuturilor în monedă națională într-un ritm superior celui al depozitelor.

Creditul nou-acordat populației a înregistrat o ușoară încetinire în prima jumătate a anului 2019, pe fondul incertitudinilor cauzate de introducerea taxei pe active bancare, revenindu-și puternic în semestrul II. Astfel, stocul de credite ipotecare s-a majorat cu 10,5 la sută în decembrie 2019 față de aceeași perioadă a anului precedent, pe când împrumuturile de consum negarantate au crescut cu 9,7 la sută. Expunerile aferente creditelor de consum garantate au continuat să scadă, valoarea soldului fiind cu 10,9 la sută mai mică față de anul precedent. Din perspectiva fluxului de credite noi, segmentul de credite pentru consum negarantate a înregistrat o creștere robustă (+18 la sută), ajungând la 15,4 miliarde lei la finalul anului 2019. Acest nivel se situează la maximum ultimilor 11 ani, însă este sub nivelul maxim înregistrat în cursul anului 2008 (17 miliarde lei). Fluxul de credite acordate în cadrul programului guvernamental „Prima casă” a scăzut cu 13 la sută față de anul anterior, în timp ce fluxul de credite ipotecare standard s-a majorat cu 12 la sută. În total, fluxul de credite ipotecare nou-acordate a crescut cu 4 la sută anul 2019 față de anul anterior.

Gradul de îndatorare median, exprimat ca pondere a serviciului datoriei în venitul net (*debt service-to-income* – DSTI), raportat de către bănci pentru creditele nou-acordate în cursul anului 2019, a fost de 36,4 la sută, în scădere cu 8,5 puncte procentuale față de

anul 2018, indicând eficiența măsurii de limitare a gradului de îndatorare, în vigoare de la 1 ianuarie 2019. Comparativ cu anul 2018, proporția creditelor nou-acordate cu grad de îndatorare de peste 45 la sută a scăzut de la 49 la sută la 15 la sută (Grafic 4.4). Această modificare a structurii portofoliului este de natură să diminueze

probabilitatea de nerambursare a creditelor noi și să îmbunătățească capacitatea debitorilor de a-și rambursa datoriile chiar și în condiții economice adverse.

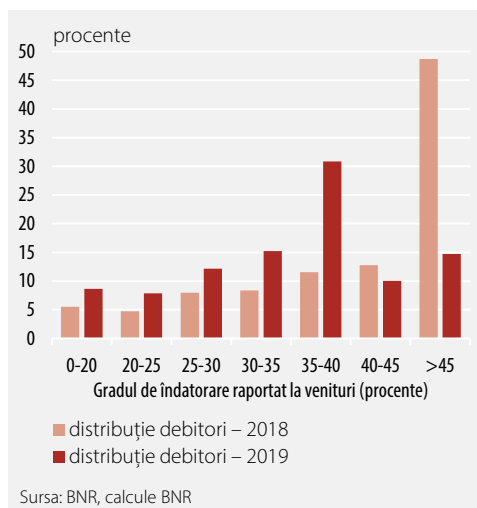
Capacitatea de plată a populației a continuat să se îmbunătățească, rata de neperformanță ajungând la 3,8 la sută la decembrie 2019, în scădere cu 0,8 puncte procentuale față de decembrie 2018. Cesiunile de credite au avut un aport important la diminuarea ratei de neperformanță pentru creditele de consum (-1,1 puncte procentuale),

în timp ce pentru creditele ipotecare cesiunile nu au avut niciun impact. Din punct de vedere al expunerilor neperformante nete de cesiuni, valoarea acestora s-a majorat cu 4 la sută pentru creditele de consum, pe când pentru creditele ipotecare aceasta a scăzut cu 9 la sută.

Piața imobiliară rezidențială a înregistrat o temperare a evoluției prețurilor, acestea diminuându-se în termeni reali cu 0,6 la sută în anul 2019, comparativ cu finalul anului precedent. În acest context, indicele privind accesul la finanțare (*affordability index*)¹⁵⁴ s-a menținut la valoarea de 1,25, indicând o capacitate adecvată a populației de a accesa creditarea ipotecară. Numărul de tranzacții imobiliare aferente anului 2019 a scăzut cu 9 la sută față de 2018 pe fondul unei diminuări semnificative în prima jumătate a anului (-25 la sută față de aceeași perioadă a anului precedent), activitatea tranzacțională înregistrând însă un reviriment puternic în trimestrul al patrulea (+22 la sută față de aceeași perioadă a anului anterior). Perioada necesară pentru vânzarea unui apartament a fost, în consecință, mai lungă (93 de zile, comparativ cu 67 de zile). Din punct de vedere al ofertei, aproximativ 65 000 de locuințe au fost finalizate în cursul anului 2019, cu 13 la sută mai mult față de anul precedent, depășind maximum înregistrat în anul 2008 (61 171 de locuințe). Aceste evoluții s-au reflectat și în dinamica lucrărilor de construcții rezidențiale, care a atins 26 la sută. Pe de altă parte, sectorul imobiliar nerezidențial a înregistrat o evoluție ascendentă, din perspectiva atât a activității tranzacționale, cât și a cererii din partea investitorilor (mai multe detalii în Caseta 12).

¹⁵⁴ Indicele privind accesul la piața creditului pentru achiziția de locuințe se calculează ca raport între venitul disponibil și venitul optim necesar pentru a contracta un credit imobiliar în condiții prudențiale (LTV de 75 la sută și DSTI de 45 la sută).

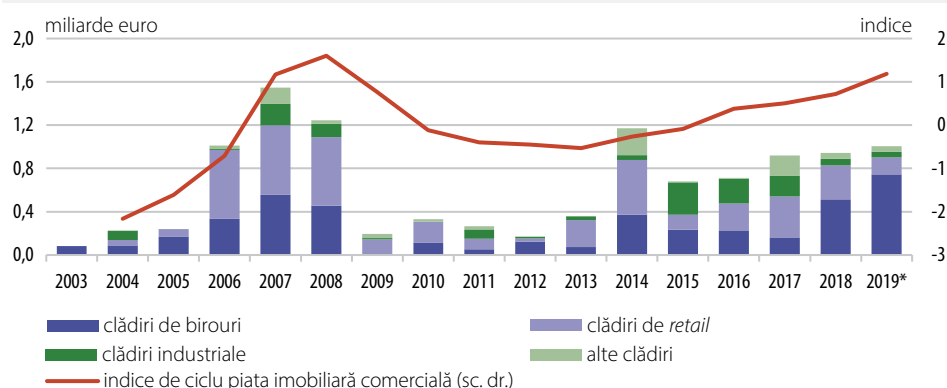
Grafic 4.4
Distribuția gradului de îndatorare pentru creditul nou-acordat

Caseta 12. Ciclul pieței imobiliare comerciale

Piața imobiliară reprezintă o sursă importantă de risc pentru stabilitatea financiară, aceasta interacționând strâns cu ciclul economic și cel financiar. Analizarea riscurilor provenind dinspre piața imobiliară comercială este îngreunată de nivelul și de calitatea scăzută a informațiilor privind această piață. Inițiativele la nivel european¹⁵⁵ au în vedere reducerea acestor deficiențe. În acest context, BNR a demarat un proces de colectare de date și de realizare a unor instrumente de monitorizare a riscurilor.

Piața imobiliară comercială din România este redusă atât ca volum, cât și ca număr de proiecte și de investitori, fiind printre cele mai mici la nivel european. În anul 2019, nivelul estimat al tranzacțiilor din piața imobiliară comercială a fost de 1 miliard euro (+7 la sută față de anul anterior), reprezentând cea mai mare valoare din ultimii cinci ani, dar situându-se sub nivelul de 1,5 miliarde euro înregistrat în anul 2007 (Grafic A). Valoarea tranzacțiilor la nivel regional a fost de aproximativ 15 miliarde euro, în timp ce la nivel european a fost de aproximativ 315 miliarde euro¹⁵⁶. Cele mai active piețe din regiune sunt Polonia (8,4 miliarde euro) și Cehia (3,1 miliarde euro). România este a doua cea mai mică piață după Slovacia.

Grafic A
Ciclul pieței imobiliare comerciale și volumul tranzacțiilor imobiliare comerciale în România

*) date estimate pentru unele variabile utilizate în calculul indicelui de ciclu al pieței imobiliare comerciale
Notă: Indicatorul de ciclu al pieței imobiliare comerciale a fost calculat pe baza metodei componentelor principale.

Sursa: CBRE România, INS, calcule BNR

Majoritatea investitorilor de pe piața imobiliară comercială din România provin din afara Europei: Israel (36 la sută), Africa de Sud (17 la sută), Statele Unite ale Americii (8 la sută). Investitorii locali au derulat în anul 2019 aproximativ 20 la sută din totalul tranzacțiilor, dublu față de 2017 (date CBRE).

Evoluțiile din ultimii ani, precum creșterea puternică a activității investiționale (inclusiv a celei finanțate prin credit), activitatea tranzacțională robustă și menținerea la un nivel scăzut a ratelor de neocupare arată intrarea pieței imobiliare comerciale din România în faza de expansiune rapidă a ciclului (Grafic A). Aceste

¹⁵⁵ Recomandarea CERS 14/2016 privind acoperirea unor lacune la nivelul datelor privind bunurile imobiliare și Recomandarea CERS 3/2019 de amendare a Recomandării CERS 14/2016.

¹⁵⁶ CBRE Europe Real Estate Investment in Q4 2019.

evoluții sunt în linie cu cele observate la nivel european¹⁵⁷, fiind determinate și de nivelul scăzut al ratelor de dobândă.

Indicatorii privind activitatea acestei piețe relevă un reviriment puternic în anul 2019. Lucrările de construcții au înregistrat o rată de creștere de 49 la sută, surclasând maximul atins înainte de criza financiară declanșată în 2008, iar valoarea investițiilor imobiliare nerezidențiale s-au majorat cu 63 la sută în cursul anului 2019 față de anul precedent¹⁵⁸. Rata de neocupare continuă să se mențină sub media istorică. Randamentele investițiilor imobiliare comerciale în România, deși s-au diminuat semnificativ în ultimii ani, se situează la cele mai ridicate niveluri comparativ cu țările din regiune, pe toate sectoarele analizate (birouri, industrial, *retail*).

Piața imobiliară comercială presupune un set distinct de riscuri comparativ cu cea rezidențială datorită caracteristicilor specifice, precum valoarea mare a proiectelor imobiliare, lichiditatea și transparența redusă ale pieței secundare, numărul redus de investitori (în special pe anumite segmente ale pieței).

O caracteristică importantă a firmelor care acționează pe piața imobiliară comercială este gradul ridicat al îndatorării. În cazul României, gradul de îndatorare (calculat ca raportul datoriei/capital) a firmelor din sectoarele construcții și imobiliar a fost de 2,7, respectiv 3, comparativ cu 1,96 la nivelul economiei. Mai mult, un număr redus dintre aceste firme (doar 1 la sută din total) sunt finanțate în mod substanțial de către nerezidenți (38,8 miliarde lei, decembrie 2019, reprezentând 60 la sută din îndatorarea totală a firmelor din cele două sectoare).

Sectorul bancar consemna o expunere semnificativă față de piața imobiliară nerezidențială în decembrie 2019, atât direct, prin împrumuturile acordate firmelor din sectorul construcții și cel imobiliar (20 la sută din împrumuturile acordate companiilor nefinanciare), cât și indirect, prin credite acordate companiilor care dețin proprietăți imobiliare comerciale (39 la sută din total). Sectorul construcțiilor este unul dintre cele mai riscante, o cincime din volumul creditelor acordate fiind neperformante. Spre deosebire de acesta, sectorul imobiliar se situa la polul opus, cu o rată a creditelor neperformante de doar 3,5 la sută. Acest lucru a determinat, de altfel, și atragerea de către firmele din sectorul imobiliar a unui volum mai mare al creditării bancare (o treime din fluxul de credite oferite de către băncile din România companiilor nefinanciare în anul 2019).

Riscurile la adresa sistemului financiar provenind dinspre piața imobiliară comercială sunt însemnate chiar și în condițiile unei dimensiuni reduse a acesteia, având în vedere expunerea importantă a sectorului bancar și gradul ridicat de îndatorare al firmelor prezente pe această piață. În plus, adâncimea redusă a pieței, determinată de numărul mic de investitori, ponderea scăzută a investitorilor locali, dependența de resursele financiare din afara țării și concentrarea ridicată a finanțărilor fac ca evoluțiile din piața imobiliară comercială să fie caracterizate de volatilitate pronunțată, fiind vulnerabile la modificări ale aversunii față de risc a investitorilor pe piețele financiare internaționale.

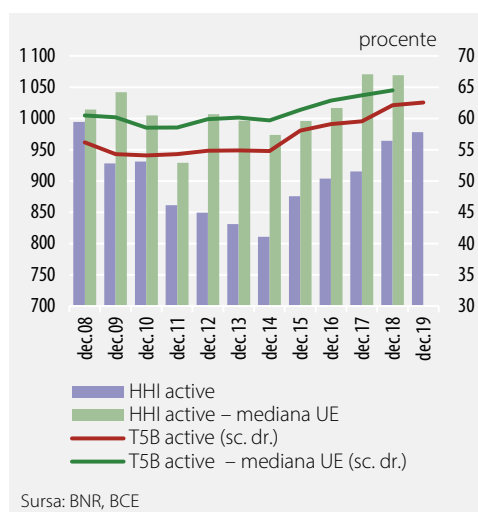
¹⁵⁷ Raportul CERS privind vulnerabilitățile din sectorul imobiliar comercial din UE, noiembrie 2018.

¹⁵⁸ Institutul Național de Statistică, *Investițiile nete și construcțiile din economia națională în anul 2019*.

2.2. Sectorul bancar

Indicatorii prudențiali și financiari ai sectorului bancar românesc s-au menținut adecvați în raport cu riscurile de-a lungul anului 2019, dar o serie de vulnerabilități structurale persistă. Rezultatele testării la stres a lichidității și a solvabilității confirmă capacitatea băncilor de a face față unor evoluții adverse. Calitatea activelor bancare s-a îmbunătățit, proces favorizat de cadrul macroeconomic și de măsurile macroprudențiale care au vizat acest scop. Gradul de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante a crescut și rămâne adecvat, semnificativ superior mediei europene.

Sectorul bancar reprezintă principalul actor al sistemului financiar din România, băncile cumulând 75 la sută din activele acestuia. Gradul intermedierei financiare rămâne redus și în scădere (25,2 la sută în decembrie 2019, credit acordat sectorului privat/PIB). Evoluțiile din ultima perioadă ale gradului de intermediere au fost determinate, pe de o parte, de factori structurali precum disciplina financiară laxă, gradul redus al capitalizării sectorului companiilor nefinanciare și factori de natură demografică și, pe de altă parte, de măsurile de natură salarială care au condus la o creștere rapidă a cererii agregate, fără o contribuție echivalentă asupra intermedierei financiare.

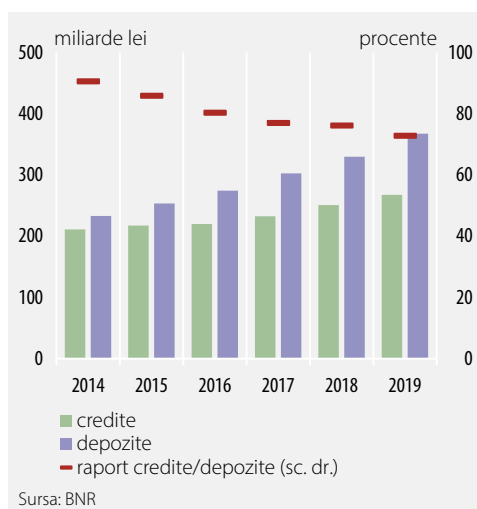
Grafic 4.5
Indicatori specifici gradului de concentrare a sectorului bancar românesc

Instituțiile de credit cu capital străin privat sunt predominante, deținând, la sfârșitul anului 2019, 73,7 la sută din activele celor 34 de bănci (din care 7 sunt sucursale ale băncilor străine). Gradul de concentrare a activelor bancare este relativ redus în România, conform indicatorului Herfindahl Hirschman (978) sau cotei de piață a primelor 5 bănci (62,5 la sută). Totodată, valorile acestor indicatori sunt inferioare mediei consemnate la nivelul UE în decembrie 2018 (1 069, respectiv 64,5 la sută), arătând existența unor resurse pentru

continuarea procesului de consolidare în viitor (Grafic 4.5). Procesul de achiziție derulat între două bănci existente în anul 2019 se înscrie în tendința de consolidare și restructurare a sectorului bancar din România manifestată în ultimii ani, iar finalizarea acestui proces va acționa în sensul diminuării numărului instituțiilor de credit. Totodată, nevoia de optimizare a cheltuielilor operaționale și creșterea digitalizării au determinat în 2019 ajustarea rețelei de sucursale fizice bancare (reducere anuală de 6,4 la sută, până la 4 758 de agenții bancare), dar și a numărului de angajați (scădere anuală de 1,2 la sută, până la 53 106 angajați).

Bilanțul agregat al instituțiilor de credit a continuat să crească în anul 2019, păstrând caracteristicile din anul anterior în ceea ce privește economisirea robustă, preferința pentru creditarea în lei a populației, respectiv în valută a companiilor nefinanciare și

Grafic 4.6
Evoluția raportului între
creditele și depozitele
sectorului neguvernamental

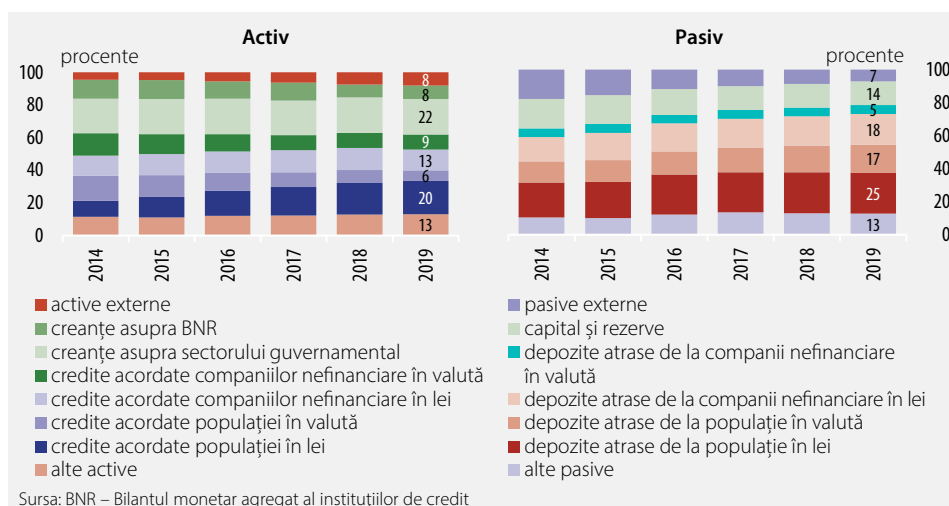

interesul pentru finanțarea sectorului public. Soldul creditelor acordate economiei reale a avansat cu viteză mai mică decât cel al depozitelor, astfel încât raportul credite/depozite a coborât la 72,8 la sută la finele anului (Grafic 4.6), evoluția fiind imprimată de componenta în valută.

Activele bancare totalizau 533,6 miliarde lei¹⁵⁹ la finalul anului 2019, în creștere cu 9,8 la sută față de anul anterior (comparativ cu o creștere de 5,7 la sută în 2018), în pofida apariției încă de la începutul anului a unor noi

factori conjuncturali de natură legislativă (introducerea taxei pe active). Distribuția principalelor portofolii bancare este relativ similară celei înregistrate în anul anterior (Grafic 4.7). Creditele acordate economiei reale au rămas majoritare (50,1 la sută din totalul activelor), dar cu o tendință de scădere față de anul precedent (51,6 la sută, decembrie 2018). Expunerile față de administrația publică și-au modificat marginal ponderea în activele agregate (21,8 la sută, decembrie 2019) și s-au menținut concentrate la nivelul administrației centrale (99 la sută, decembrie 2019). Acestea au fost denumite majoritar în lei (74 la sută), în timp ce 24 la sută au fost denumite în euro, iar 2 la sută în alte valute.

Grafic 4.7
Structura bilanțieră a
instituțiilor de credit care
operează în România

Creditarea sectorului privat s-a majorat pe parcursul anului 2019, dar într-un ritm mai lent comparativ cu anul anterior (cu 6,6 la sută în decembrie 2019; 8,0 la sută în decembrie 2018, variații anuale). Evoluția a fost imprimată de pierderea de ritm înregistrată pe componenta în lei (9,3 la sută în decembrie 2019 față de 13,5 la sută în decembrie 2018, în termeni anuali), în timp ce componenta în valută a cunoscut un ușor reviriment (+1,3 la sută în decembrie 2019; -1,3 la sută în decembrie 2018,

¹⁵⁹ Conform datelor din bilanțul monetar al instituțiilor de credit.

variații anuale), îndeosebi pe fondul intensificării acordării de credite noi companiilor nefinanciare. Creditele în lei cumulează 67,6 la sută din totalul creditelor acordate, cel mai ridicat nivel din ultimii 24 de ani.

Dinamica anuală a creditului acordat populației a rămas ridicată (7,6 la sută în decembrie 2019; 9,2 la sută în decembrie 2018) și a vizat îndeosebi creditele imobiliare și pe cele de consum în lei; ritmul anual de creștere a componentei în monedă națională s-a menținut pronunțat pozitiv (13,7 la sută în decembrie 2019; 19,3 la sută în decembrie 2018), în timp ce componenta în valută și-a atenuat contracția (-8,1 la sută în decembrie 2019; -10,4 la sută în decembrie 2018). În cazul companiilor nefinanciare, ritmul de creștere a creditelor (6,4 la sută în decembrie 2019; 6,3 la sută în decembrie 2018) s-a menținut inferior celui specific populației, confirmând modelul de creditare a sectorului bancar, orientat spre *retail*. Astfel, creditele acordate populației reprezentau 53,5 la sută din totalul creditelor acordate sectorului real. Aportul a fost mai semnificativ pe componenta în valută (9,5 la sută, decembrie 2019, variație anuală), pe seama creditelor pe termen mediu și lung.

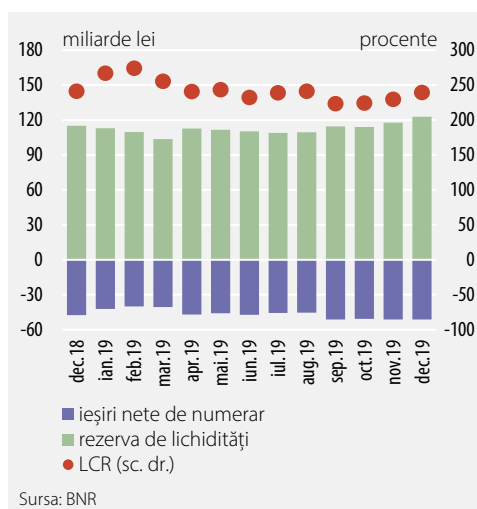
Activitatea transfrontalieră s-a menținut redusă, diminuând riscul de contagiune dinspre piața externă. Activele externe reprezentau 8,2 la sută din bilanțul agregat al instituțiilor de credit din România la finele anului 2019, având ca principală contrapartidă instituțiile de credit din zona euro, instrumentele utilizate având scadențe de până într-un an. Pasivele externe au atins 7,1 la sută în decembrie 2019, finanțarea asigurată de băncile-mamă reducându-se într-un mod ordonat. Expunerile suverane străine dețineau o pondere marginală în bilanțul instituțiilor de credit.

Modelul de finanțare a continuat să fie unul tradițional, axat în principal pe atragerea de depozite de la populație. Granularitatea acestora, precum și faptul că sunt în cea mai mare parte garantate conferă o bună stabilitate bazei de depozite și atenuază riscul de finanțare care derivă din diferența de maturitate a activelor și pasivelor. Se menține încă limitat rolul altor surse de finanțare, inclusiv al emisiunilor proprii ale instrumentelor de creanță.

Depozitele efectuate de clienții rezidenți neguvernamentali au cunoscut o consolidare în ceea ce privește atât poziția în bilanțul agregat (69 la sută, decembrie 2019), cât și dinamica anuală (12 la sută în decembrie 2019; 9 la sută în decembrie 2018). Circa 62 la sută din creșterea soldului depozitelor au fost asigurate de populație, pe ambele componente (lei și valută), atragerile fiind relativ echilibrate.

Lichiditatea sectorului bancar din România s-a menținut adecvată pe tot parcursul anului 2019, pe fondul deținerii unei proporții însemnate de active lichide, reprezentate în special de titluri de stat și lichidități la banca centrală. Lichiditatea pe termen scurt, reflectată de indicatorul de acoperire a necesarului de finanțare (LCR), s-a menținut la niveluri ridicate în anul 2019 (Grafic 4.8). La finalul lunii decembrie valoarea medie a indicatorului LCR aferent componentei agregate se situa la circa 240 la sută. Toate instituțiile de credit au menținut un nivel supraunitar al indicatorului, superior mediei europene de 148 la sută¹⁶⁰ (septembrie 2019).

¹⁶⁰ Potrivit *EBA Risk Dashboard*, realizat pe un eșantion de 183 de instituții de credit europene (septembrie 2019).

Grafic 4.8
Evoluția indicatorului LCR
în anul 2019

Lichiditatea structurală pe un orizont de un an, monitorizată prin intermediul indicatorului de finanțare stabilă netă (NSFR), se situa, de asemenea, la niveluri adecvate la finalul anului 2019, toate instituțiile de credit înregistrând valori supraunitare ale acestuia, în ceea ce privește atât componenta agregată, cât și pe cea în lei. Vulnerabilitățile identificate pe componenta în euro s-au diminuat comparativ cu anul 2018.

Exercițiul de testare la stres a lichidității derulat pe baza datelor raportate la finalul anului 2019 reflectă faptul că

instituțiile de credit au menținut o bună capacitate de a face față unor evoluții adverse prin funcționarea în condiții normale a operațiunilor de refinanțare pe piața monetară. Conform testelor efectuate, acolo unde există, vulnerabilitățile identificate afectează un număr redus de bănci (de dimensiuni mici), iar volumele deficitelor potențiale de lichiditate sunt relativ scăzute.

Și indicatorii de solvabilitate se situează la un nivel adecvat, fiind superiori valorilor reglementate prudențial. În decembrie 2019, rata fondurilor proprii totale atingea 20 la sută, iar rata fondurilor proprii de nivel 1 era de 18 la sută¹⁶¹, valorile indicatorilor fiind ușor superioare mediei europene¹⁶². Măsurile macroprudențiale referitoare la amortizoarele de capital (amortizorul de risc sistemic, de conservare, amortizorul O-SII) nu au afectat capacitatea sectorului bancar de a susține creditarea și au consolidat poziția capitalului sectorului bancar. Structura cerințelor de capital aferente riscurilor reglementate relevă dezvoltarea scăzută a portofoliului de tranzacționare al instituțiilor de credit, cerințele de capital aferente riscului de credit reprezentând aproximativ 82 la sută din totalul activelor ponderate, urmate de cerințele specifice riscului operațional (14 la sută), respectiv de cele aferente riscului de piață (4 la sută).

Totodată, rezultatele testării la stres a solvabilității confirmă capacitatea băncilor de a face față unor evoluții adverse. BNR desfășoară periodic exerciții de testare la stres a adecvării capitalului instituțiilor de credit, care presupun estimarea efectelor a două scenarii macroeconomice, unul de bază și altul advers, elaborate în cadrul BNR. Metodologia aplicată are la bază metodologia dezvoltată pentru exercițiul de testare la stres la nivel european, derulat în anul 2018, sub coordonarea ABE, care este adaptată pentru a corespunde unei abordări de tip *top-down* și datelor disponibile la nivelul băncii centrale. Exercițiul a cuprins toate instituțiile de credit persoane juridice române și a fost derulat pe baza situațiilor financiare și prudențiale disponibile la

¹⁶¹ Indicatorii de solvabilitate reflectă valorile la nivel individual consemnate înainte de stabilirea destinației profitului pentru anul 2019.

¹⁶² Medie a UE, publicată de ABE.

decembrie 2018. Testarea la stres este utilizată, în special, pentru captarea principalilor factori de risc la nivelul sectorului bancar, rezultatele obținute sprijinind activitățile de supraveghere prudențială.

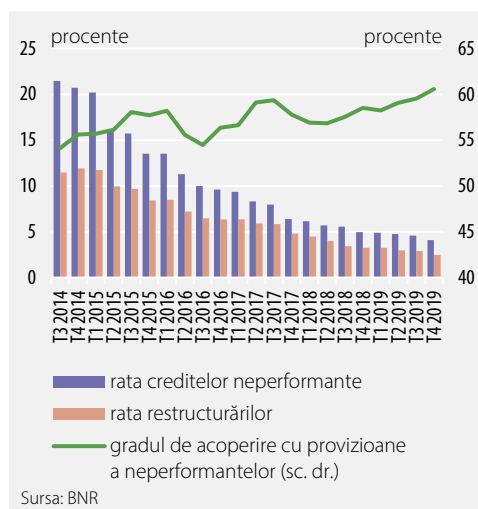
Cel mai recent exercițiu de testare la stres a solvabilității instituțiilor de credit acoperă un orizont de trei ani (T1 2019 – T4 2021). Scenariul de bază implică o evoluție favorabilă a variabilelor macroeconomice, iar conform acestuia, solvabilitatea sectorului bancar rămâne adecvată, rata fondurilor proprii totale fiind estimată a se majora gradual până la 23,5 la sută la finele orizontului de analiză.

Scenariul advers are printre ipoteze intrarea în recesiune a economiei începând cu primul an de analiză, cel mai mare declin survenind în cel de-al doilea an din intervalul considerat (-4,1 la sută). În acest caz, rata fondurilor proprii totale ar cunoaște o ajustare graduală de 2,2 puncte procentuale pe orizontul de analiză (de la 20,7 la sută în 2018 până la 18,5 la sută la finele anului 2021, nivelul rămânând totuși superior cerințelor totale de capital impuse prudențial). Rezultatele sunt determinate de îmbunătățirea semnificativă a capacității de generare a profitului operațional și a situațiilor financiare și prudențiale ale băncilor pe parcursul anului 2018. Un factor important care explică îmbunătățirea capacității de generare de profit operațional constă în modificarea în ultimii ani a structurii de finanțare, prin substituția unei proporții importante a unor pasive reprezentând finanțări externe cu depozite domestice, aspect care a contribuit la o creștere a marjelor nete de dobândă.

Valoarea efectului de levier atestă potențialul de creditare al sectorului bancar, acest indicator menținându-se semnificativ superior nivelului minim reglementat de 3 la sută (9,1 la sută, decembrie 2019, conform definiției integrale).

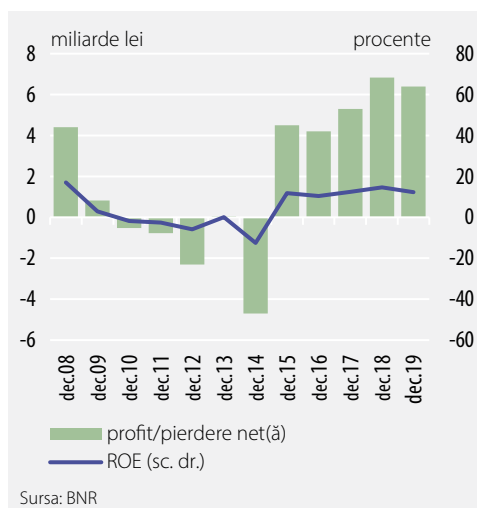
Calitatea activelor s-a îmbunătățit în cursul anului 2019 (Grafic 4.9). Cadrul macroeconomic favorabil dublat de menținerea amortizorului pentru riscul sistemic, calibrat în funcție de nivelul gradului de acoperire cu provizioane, respectiv de rata creditelor neperformante, a stimulat evoluția favorabilă a acestor indicatori specifici calității activelor. Rata creditelor neperformante a scăzut la 4,1 la sută în decembrie 2019, dar se situează încă peste valoarea medie specifică UE (2,9 la sută, septembrie

2019), încadrând sectorul bancar românesc în categoria de risc mediu, conform ABE. Totuși, tendința de diminuare a ratei creditelor neperformante s-a temperat în anul 2019, evidențiind o capacitate mai redusă a sectorului bancar de a-și curăța bilanțurile. Scăderea soldului creditelor neperformante a avut cea mai mică valoare în anul 2019 (-1,6 miliarde lei) înregistrată ulterior anului 2014, iar soldul creditelor scoase în afara bilanțului s-a majorat marginal în același an (cu 0,6 miliarde lei).

Grafic 4.9
Indicatori privind
calitatea activelor

Rata restructurărilor, care încorporează o componentă consistentă a creditelor neperformante, s-a redus la 2,5 la sută, dar se menține în intervalul de risc intermediar, conform ABE. Concomitent, gradul de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante s-a majorat la 60,6 la sută la sfârșitul anului 2019, înregistrând valori semnificativ superioare mediei europene (44,6 la sută).

Grafic 4.10
Evoluția profitului/pierderii net(e)
și ROE

Sectorul bancar românesc a consemnat la finalul anului 2019 un profit net de 6,4 miliarde lei¹⁶³ (Grafic 4.10), în principal pe seama reluării creșterii profitului operațional și a continuării poziționării cheltuielilor nete cu ajustările pentru pierderi așteptate din creditare la un nivel scăzut, dar aflat în creștere. Rezultatul financiar net a fost afectat de un eveniment asociat modalității de alocare a primei de stat de către băncile de economisire-creditare¹⁶⁴, care a cauzat majorarea semnificativă a cheltuielilor cu provizioanele pentru litigii, precum

și de cheltuielile asociate taxei pe activele financiare nete. Nivelurile principalilor indicatori de profitabilitate, respectiv rentabilitatea activelor ROA (1,4 la sută) și rentabilitatea financiară ROE (12,3 la sută), s-au menținut ridicate, dar mediile multianuale ale acestora (0,5 la sută, respectiv 4,8 la sută)¹⁶⁵ plasează sectorul bancar național pe a unsprezecea, respectiv pe a șaptea poziție între statele Uniunii.

Contribuția agregată a băncilor de talie mare¹⁶⁶ (87,6 la sută) la rezultatul financiar a depășit cota lor de piață (76,7 la sută), iar ponderea în totalul activului net a băncilor cu pierderi (2,6 la sută) s-a menținut în zona minimului istoric al ultimilor 12 ani.

Veniturile nete din dobânzi reprezintă componenta principală (66 la sută) a veniturilor operaționale, cu o pondere în creștere față de nivelul median al perioadei 2014-2019, datorată dinamicii mai susținute din ultimii doi ani. Consolidarea poziției dominante a acestora a avut loc în pofda temperării ritmului lor anual de creștere în anul 2019. Ajustarea dinamicii favorabile a veniturilor din dobânzi a fost determinată de încetinirea creșterii creditării în lei și de continuarea reducerii ratei medii a dobânzii la creditele în sold în moneda națională (efectul de preț). Dinamica aferentă costului finanțării s-a menținut de la începutul anului 2018 în teritoriul pozitiv, după reducerile din perioada 2013-2017, sub impactul creșterii ratelor dobânzilor bonificate în lei, respectiv al majorării volumelor depozitelor atrase. Concentrarea rezultatelor financiare pozitive

¹⁶³ Datele la decembrie 2019 nu sunt auditate.

¹⁶⁴ Decizia Înaltei Curți de Justiție și Casație în litigiul dintre Curtea de Conturi și băncile de economisire-creditare a determinat constituirea unor provizioane consistente pentru litigii sau pentru riscul de credit. (https://www.bcr.ro/content/dam/ro/bcr/www_bcr_ro/Investitori/Rapoarte-financiare/2019/Situatii_financiare_la_30_iunie_2019.pdf).

¹⁶⁵ Conform datelor BCE (Consolidated Banking Data) pentru 2008-2018. Grecia și Croația au fost excluse din cauza seriei incomplete de date.

¹⁶⁶ Băncile de talie mare sunt cele cu active nete de peste 5 la sută din total.

la băncile de talie mare are printre factorii explicativi și nivelul mai redus al acestui cost. Aceste bănci cumulează 60,4 la sută din cheltuielile cu dobânzile, o proporție semnificativ mai scăzută în comparație cu cota de piață deținută.

Veniturile nete din taxe și comisioane au înregistrat o dinamică sinuoasă, cu creșteri marginale doar în cursul semestrului II 2019, rămânând al doilea element ca mărime în veniturile operaționale, dar cu o pondere în reducere (18 la sută). În structură, veniturile din comisioanele aferente serviciilor de plată reprezentau circa o treime din total (volumele principalelor operațiuni fiind în creștere), urmate de cele aferente compensărilor și decontărilor¹⁶⁷. Băncile mari grupează 85,6 la sută din volumul acestor venituri, aspect care dovedește existența unei asimetrii în funcție de talia instituției de credit, posibilă consecință a capacității diferențiate de a oferi servicii comisionabile.

Diferențele nete de curs de schimb și-au păstrat a treia poziție ca aport la veniturile operaționale (8,4 la sută), deși dinamica lor a fost volatilă.

Cheltuielile operaționale și-au continuat tendința ascendentă, pe fondul majorării cheltuielilor cu personalul (ca urmare a variației pozitive a salariului mediu net din sector). Ponderea acestor cheltuieli (47,2 la sută) și-a păstrat prima poziție în structura costurilor de exploatare. Grupa alte cheltuieli administrative (38,5 la sută din total) a consemnat o creștere la finalul anului, inclusiv ca urmare a înregistrării în contabilitate a taxei pe activele financiare nete. Ponderea cheltuielilor cu amortizarea s-a consolidat (13,8 la sută în total). La nivelul băncilor mari se regăsesc 73 la sută din cheltuielile operaționale, pondere situată sub cota lor de piață.

Analiza eficienței activității operaționale prin prisma mediei indicatorului cost/venit la sfârșit de an (54,4 la sută) indică poziționarea sectorului bancar național în intervalul cu risc mediu conform limitelor prudențiale ale ABE (50-60 la sută) și sub media UE (58,7 la sută¹⁶⁸). În cadrul sectorului continuă să existe, însă, bănci medii și mici cu o profitabilitate operațională deficitară (cu indicatorul cost/venit de peste 60 la sută), precum și cu pierderi din activitatea de exploatare (cu o cotă de piață cumulată de 4,2 la sută). Profitabilitatea operațională insuficientă a acestor instituții de credit, pe fondul asimetriei persistente a capacității de a genera profit în funcție de dimensiune, amplificată uneori și de un cost al riscului peste media pe sistem, favorizează continuarea procesului de consolidare, a cărui realizare cu succes depinde și de existența unei guvernante adecvate.

Începând cu cel de-al doilea trimestru, profitabilitatea operațională și-a reluat dinamica pozitivă consemnată de la începutul anului 2018, sub influența ritmului de creștere mai ridicat, dar în reducere, al veniturilor, comparativ cu cel al cheltuielilor operaționale. Rezultatul operațional net a fost influențat de un eveniment¹⁶⁹ care

¹⁶⁷ Datele sunt disponibile doar pentru băncile persoane juridice române.

¹⁶⁸ Conform datelor BCE (Consolidated Banking Data) pentru 2008-2018. Croația a fost exclusă din cauza seriei incomplete de date.

¹⁶⁹ Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție în litigiul dintre Curtea de Conturi și băncile de economisire-creditare a determinat constituirea unor provizioane consistente pentru litigii sau pentru riscul de credit. (https://www.bcr.ro/content/dam/ro/bcr/www_bcr_ro/Investitori/Rapoarte-financiare/2019/Situatii_financiare_la_30_iunie_2019.pdf).

a cauzat creșterea semnificativă a provizioanelor sau a reluărilor de provizioane, atribuită subcategoriei cheltuieli cu provizioanele pentru litigii. Ponderea în activele medii a provizioanelor sau a reluărilor de provizioane s-a menținut scăzută (0,2 la sută).

Cheltuielile nete cu ajustările pentru pierderi așteptate din creditare au continuat să se poziționeze la un nivel istoric scăzut (0,2 la sută din activele medii), erodând ușor profitabilitatea operațională. Pe termen mediu, însă, nivelul curent al acestora ar putea fi nesustenabil, în condițiile unei reveniri la valori mai apropiate de media ratelor de nerambursare. Băncile mari grupează 81 la sută din aceste cheltuieli.

Provocările la adresa profitabilității sunt legate de o posibilă convergență a costului riscului actual către valorile istorice. Inițiativele legislative destinate protecției consumatorilor, dar și introducerea taxei pe activele financiare, prin OUG nr. 114/2018, au accentuat percepția negativă a băncilor asupra riscului asociat incertitudinii cadrului legislativ în domeniul financiar-bancar. Un aspect care va influența pozitiv profitabilitatea este eliminarea taxei pe active financiare începând cu anul 2020, conform OUG nr. 1/2020.

2.3. Sectorul financiar nebanca

Sectorul IFN a consemnat în anul 2019 o creștere de 12 la sută a volumului creditelor acordate companiilor și populației, evoluțiile cele mai importante fiind înregistrate în cazul creditelor în valută acordate companiilor nefinanciare (14 la sută, rată anuală de creștere), urmate de creditele în lei acordate populației (12 la sută). Evoluțiile observate pe parcursul anului 2019 indică posibile majorări ale vulnerabilității sectorului. În primul rând, volumul total al creditelor acordate populației s-a situat în apropierea valorii maxime înregistrate în anul 2008, însă, spre deosebire de aceea perioadă, structura fluxului de credite este majoritar orientată către creditele în lei (91 la sută, comparativ cu 49 la sută în anul 2008). Similar, împrumuturile acordate companiilor s-au situat în apropierea valorii maxime din anul 2008, în timp ce creditul în lei acordat acestui sector este de 4 ori mai mare față de aceea perioadă. În al doilea rând, rata creditelor neperformante pe anumite subsegmente a înregistrat o deteriorare. Cel mai afectat portofoliu este cel al creditelor acordate populației pentru nevoi de consum. Rata NPL în acest caz a fost de 8,1 la sută la finalul anului 2019, în creștere cu 1,3 puncte procentuale față de 2018. Spre deosebire de acest segment, portofoliul de credite acordate companiilor nefinanciare nu a înregistrat evoluții semnificative (rata NPL a fost de 2,4 la sută, în scădere cu -0,3 puncte procentuale față de anul anterior).

Sectorul asigurărilor, componenta sistemului financiar cu cea mai redusă pondere (4 la sută), a consemnat o evoluție favorabilă. În primele nouă luni ale anului 2019 valoarea primelor brute subscrise de societățile de asigurare a fost de 8,13 miliarde lei, în creștere cu circa 9 la sută față de valoarea înregistrată în aceeași perioadă a anului precedent. Se remarcă o consolidare ușoară a segmentului de asigurări de viață (creștere de 5 la sută a volumului primelor brute subscrise față de aceeași perioadă a anului anterior), deși sectorul continuă să fie orientat către activitatea de asigurări generale (80 la sută din totalul primelor brute subscrise).

Fondurile de pensii private (Pilonul II cumulat cu Pilonul III) au înregistrat în anul 2019 o creștere semnificativă a activelor nete, de circa 30 la sută, nivelul atins fiind de 64,5 miliarde lei (din care aproximativ 62 miliarde lei aferente Pilonului II). Această evoluție a survenit ca urmare a creșterii contribuțiilor pe fondul majorării veniturilor contribuitorilor, creșterea numărului acestora având un efect marginal (+3,1 la sută). Sectorul este caracterizat de un grad important de concentrare, cele mai mari trei fonduri de pensii private cumulând circa 71 la sută din activele nete totale.

În cazul fondurilor de investiții, evoluțiile pozitive au fost determinate preponderent de fondurile închise de investiții (+20,3 la sută în anul 2019), fondurile deschise de investiții înregistrând o dinamică mai redusă (+9,4 la sută). Din punct de vedere al tipului de investiții, fondurile de plasament în acțiuni au fost cele mai dinamice (+20,9 la sută), celelalte categorii înregistrând creșteri de aproximativ 10 la sută. Emisiunile nete s-au menținut pozitive pe parcursul anului 2019, răscumpărări fiind înregistrate doar în cazul fondurilor închise de plasament în acțiuni și al fondurilor deschise de investiții mixte.

2.4. Piețele financiare

În prima parte a anului 2019, conflictul comercial dintre SUA și China a condus la încetinirea activității economice, atât în SUA, cât și în Europa. În plus, amânarea termenului limită pentru adoptarea unei decizii asupra *Brexit* a creat o serie de incertitudini, crescând posibilitatea unei ieșiri dezordonate a Marii Britanii din Uniunea Europeană.

Tabel 4.1. Tabloul volatilității din piețele financiare românești în perioada 2017-2019

	2017												2018												2019											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Piața monetară	[Green]												[Red]												[Red]											
Piața valutară	[Green]												[Red]												[Red]											
Piața titlurilor de stat	[Green]												[Red]												[Red]											
Piața de capital	[Green]												[Red]												[Red]											

■ volatilitate redusă
 ■ volatilitate medie
 ■ volatilitate ridicată

Notă: Piața monetară (ROBOR 3M), piața valutară (curs leu/euro), piața titlurilor de stat (randamente titluri stat cu maturitate de 5 ani), piața de capital (indice BET); pentru fiecare indice reprezentativ s-a estimat volatilitatea condiționată (de tip GARCH); pragurile sunt stabilite pe baza distribuției empirice a volatilității estimate.

Sursa: Bloomberg, calcule BNR

La nivel intern, impactul promulgării OUG nr. 114/2018 a avut repercusiuni negative asupra piețelor de capital, conducând la scăderi semnificative ale indicilor bursieri. Aceste evoluții au avut un efect și asupra randamentelor titlurilor de stat și asupra cursului monedei naționale față de euro. Primul trimestru al anului a fost marcat de o volatilitate ridicată. Modificările aduse taxei pe activele financiare prin OUG nr. 19/2019 la finalul lunii martie au determinat atât diminuarea randamentelor titlurilor de stat în trimestrul al doilea, cât și o creștere a indicelui BET, în timp ce cursul de schimb al leului s-a stabilizat. Acesta a înregistrat o scădere puternică la începutul lunii iunie, cursurile celorlalte monede din regiune având evoluții similare, în contextul mesajelor Fed și BCE ce anunțau o relaxare a conduitei politicii monetare.

Ca urmare a instaurării unui excedent de lichiditate persistent, alături de conduita acomodativă a politicii monetare a Fed și BCE, randamentele titlurilor de stat, cât și cotațiile interbancare și-au continuat tendința descendentă în trimestrul al treilea. În ultimul trimestru, piețele de capital din Statele Unite au fost susținute de politica monetară acomodativă a Băncii Federale a SUA, cât și de semnarea primei etape a unui acord comercial între SUA și China. Piețele europene au avut de asemenea o evoluție pozitivă, ca urmare a alegerilor parlamentare din Marea Britanie. În pofida evoluțiilor pozitive la nivel internațional, cursul de schimb leu/euro a crescut ca urmare a deteriorării deficitelor gemene și a așteptărilor investitorilor legate de conduita politicii fiscale. Cu toate acestea, piețele de capital au încheiat anul având cea mai bună performanță din ultimii 10 ani, indicele BET majorându-se cu 35 la sută față de anul anterior.

3. Instrumente de sprijin pentru supravegherea prudențială și stabilitatea financiară

3.1. Centrala Riscului de Credit

Centrala Riscului de Credit funcționează în conformitate cu prevederile Regulamentului BNR nr. 2/2012 privind organizarea și funcționarea la Banca Națională a României a Centralei Riscului de Credit, cu modificările ulterioare.

În conformitate cu prevederile regulamentului menționat, persoane declarante la CRC sunt instituțiile de credit, instituțiile financiare nebancale înscrise în Registrul special deschis la BNR, instituțiile emitente de monedă electronică și instituțiile de plată care înregistrează un nivel semnificativ al activității de creditare. La finele anului 2019, un număr de 99 de persoane declarante au raportat la CRC: 34 de instituții de credit, 64 de IFN (comparativ cu 34 de instituții de credit și 65 de IFN la sfârșitul anului 2018) și o instituție de plată.

Instituțiile financiare nebancale și instituția de plată dețin o pondere relativ scăzută în totalul informațiilor raportate la CRC: număr de debitori – 11,60 la sută; număr de credite și angajamente – 12,03 la sută; total sumă datorată – 8,16 la sută; sumă restantă – 5,59 la sută. Aceste ponderi sunt asemănătoare celor înregistrate în luna decembrie 2018.

În cursul anului 2019, numărul de interogări ale bazei de date a CRC a crescut, ajungând la 2,1 milioane de interogări (comparativ cu 1,8 milioane în 2018), dintre care 56,1 la sută au fost realizate cu acordul debitorilor potențiali. Prin aceste interogări au fost solicitate și s-au oferit informații despre riscul global, creditele și restanțele debitorilor.

Evoluția principalilor indicatori utilizați de CRC este prezentată în Tabelele 4.2 și 4.3.

Tabel 4.2
Principalii indicatori utilizați de
CRC – instituții de credit

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2019	variație procentuală dec. 2019/dec. 2018
Număr debitori (mii)	1 292	1 415	9,5
Persoane fizice	1 191	1 304	9,5
Persoane juridice	101	111	9,9
Număr debitori cu restanțe (mii)	178	180	1,1
Număr credite și angajamente (mii)	2 309	2 478	7,3
Număr credite restante (mii)	242	244	0,8
Total sumă datorată (mil. lei)	323 513	351 103	8,5
Persoane fizice	123 633	134 423	8,7
Persoane juridice	199 933	216 680	8,4
Suma restantă (mil. lei)	19 321	19 028	-1,5

Sursa: CRC

Comparativ cu anul 2018, în cazul instituțiilor de credit, suma restantă s-a diminuat (cu 1,5 la sută; Tabel 4.2), în timp ce suma datorată a crescut semnificativ cu 8,5 la sută, fapt care a determinat reducerea ponderii sumei restante în total sumă datorată (până la 5,4 la sută). În același timp, s-au constatat creșteri ne semnificative ale numărului creditelor restante (cu 0,8 la sută) și ale numărului debitorilor cu restanțe (cu 1,1 la sută).

Persoanele fizice reprezentau 92,16 la sută din numărul total al debitorilor înregistrați în baza de date a CRC la 31 decembrie 2019; la aceeași dată, ponderea creditelor acordate persoanelor fizice în totalul sumei datorate a fost de 38,29 la sută, în creștere ușoară față de nivelul de la finele anului anterior. Structura creditelor acordate persoanelor fizice, în funcție de valută, se prezintă astfel: 73,1 la sută erau denuminate în lei, 24,1 la sută în euro, 2,7 la sută în franci elvețieni și 0,1 la sută în dolari SUA. Ponderea creditelor în lei a crescut față de anul anterior, în detrimentul celei aferente creditelor denuminate în euro.

Tabel 4.3
Principalii indicatori utilizați
de CRC – instituții financiare
nebancale și instituții de plată

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2019	variație procentuală dec. 2019/dec. 2018
Număr debitori (mii)	155	178	14,8
Persoane fizice	75	86	14,7
Persoane juridice	80	92	15,0
Număr debitori cu restanțe (mii)	21	23	9,5
Număr credite și angajamente (mii)	305	339	11,1
Număr credite restante (mii)	39	42	7,7
Total sumă datorată (mil. lei)	27 907	31 176	11,7
Persoane fizice	3 312	3 713	12,1
Persoane juridice	24 595	27 463	11,7
Suma restantă (mil. lei)	1 265	1 127	-10,9

Sursa: CRC

În cazul IFN și al instituției de plată s-au înregistrat creșteri față de anul 2018 pentru majoritatea indicatorilor (Tabel 4.3), astfel: numărul debitorilor înregistrați în baza de date a CRC cu 14,8 la sută, numărul creditelor și angajamentelor cu 11,1 la sută, numărul creditelor restante cu 7,7 la sută. În aceeași perioadă, s-a constatat

diminuarea sumei restante cu 10,9 la sută. Ponderea sumei restante în total sumă datorată a fost de 3,6 la sută, în scădere față de anul anterior.

Structura debitorilor, pentru IFN și instituția de plată, este diferită de cea aferentă instituțiilor de credit, în sensul în care persoanele juridice dețin ponderea cea mai mare (51,69 la sută la finele anului 2019).

În cursul anului 2019, persoanele declarante au raportat mai multe grupuri de clienți față de anul anterior, astfel încât la 31 decembrie 2019 existau în baza de date a CRC 1 215 058 grupuri. Spre deosebire de anul anterior, când persoanele declarante au raportat informații despre 11 debitori care au produs fraude cu carduri, în anul 2019 au fost raportate informații despre 179 de debitori care au produs fraude cu carduri, cu o valoare totală a sumei fraudate de circa 501 mii lei.

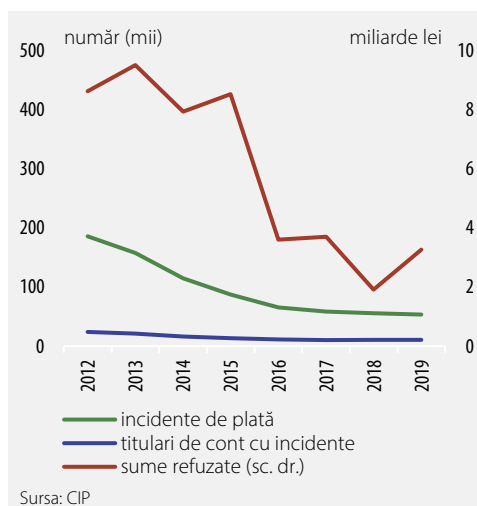
În cursul anului 2019, un număr de 423 de petenți au solicitat informații referitoare la datele raportate la CRC pe numele lor, față de 663 de petenți în anul 2018.

3.2. Centrala Incidentelor de Plăți

Centrala Incidentelor de Plăți funcționează în conformitate cu prevederile Regulamentului BNR nr. 1/2012 privind organizarea și funcționarea la Banca Națională a României a Centralei Incidentelor de Plăți. La nivelul anului 2019, baza de date a CIP relevă o scădere pentru numărul incidentelor de plată și creșteri pentru numărul titularilor de cont care le-au generat și pentru suma refuzată la plată. Se constată o creștere a valorii medii a sumei refuzate, până la 61 mii lei, față de 34 mii lei în anul 2018.

Comparativ cu anul anterior, numărul titularilor de cont înregistrați cu incidente de plată a crescut cu 3,8 la sută, ajungând la 10 888 în 2019, iar numărul incidentelor de plată s-a redus cu 4,1 la sută, până la 53 581. Totodată, s-a diminuat numărul mediu de incidente produse de un titular de cont, iar numărul de titulari de cont declarați în interdicție bancară a scăzut cu 8,3 la sută (de la 422 în anul 2018 la 387 în 2019). În anul 2019 au fost înregistrate 104 persoane fizice care au produs incidente de

plată, preponderent cu bilete la ordin, comparativ cu un număr de 111 în 2018. Valoarea sumelor refuzate la plată a crescut cu 70,9 la sută, până la 3 275 milioane lei în anul 2019, față de 1 916 milioane lei în 2018 (Grafic 4.11). Creșterea sumei refuzate în cursul lunii martie 2019 a fost determinată de faptul că a fost raportat la CIP un incident de plată cu bilet la ordin în care erau neconcordanțe între valoarea scrisă în litere și cea scrisă în cifre. Conform prevederilor Legii nr. 58/1934 asupra cambiei și biletului la ordin, modificată prin Legea nr. 83/1994, la

Grafic 4.11
Principali indicatori privind
incidentele de plată, 2012-2019

decontare instituțiile de credit trebuie să țină cont de valoarea exprimată în litere, care, în cazul menționat, a fost mult mai mare decât cea în cifre și a condus, în final, la creșterea sumei refuzate. Referitor la concentrarea privind incidentele de plată raportate de către persoanele declarante, în anul 2019 un număr de 15 instituții de credit au raportat 96,2 la sută din numărul total al incidentelor de plată, reprezentând 98,4 la sută din valoarea totală a sumei refuzate, iar cel mai frecvent motiv de refuz la plată l-a reprezentat lipsa totală sau parțială de disponibil în cont (59,10 la sută din totalul motivelor de refuz, ponderea în anul 2018 fiind de 59,05 la sută).

Pe parcursul anului 2019 au fost înregistrate 7,6 milioane de interogări ale bazei de date a CIP (+5,3 la sută față de 2018), efectuate de instituțiile de credit în nume propriu sau în numele clienților, ceea ce arată interesul instituțiilor de credit în utilizarea acestor informații. Răspunsurile la aceste interogări oferă informații despre titularii de cont, pentru a se verifica dacă pe numele acestora s-au înregistrat incidente de plată.

În anul 2019, un număr de 40 de petenți au solicitat informații referitoare la datele raportate la Centrala Incidentelor de Plăți pe numele lor, comparativ cu 42 de petenți în 2018.

Capitolul 5

Autorizarea și reglementarea
instituțiilor financiare

1. Autorizarea și notificarea instituțiilor financiare

Autorizarea instituțiilor de credit

Prerogativele Băncii Naționale a României în domeniul autorizării instituțiilor de credit sunt stabilite prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările și completările ulterioare. În anul 2019, Banca Națională a României nu a autorizat nicio instituție de credit.

În cursul anului 2019 a fost înscrisă în Registrul instituțiilor de credit sucursala în România a unei instituții de credit dintr-un alt stat membru, respectiv Bank of China (Hungary) Close LTD Budapesta – Sucursala București.

Totodată, au fost radiate din Registrul instituțiilor de credit băncile cooperatiste Măgura Buteni și Begacoop Timișoara, ca urmare a fuziunii prin absorbție de către Banca Cooperatistă Mureșul Arad, precum și două sucursale în România ale instituțiilor de credit din alte state membre, respectiv Bank of Cyprus Public Company Limited Nicosia – Sucursala România și BNP Paribas Fortis SA/NV Bruxelles – Sucursala București.

Autorizarea instituțiilor de plată

În baza competențelor pe linia reglementării, autorizării și supravegherii prudențiale a instituțiilor de plată, potrivit dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 113/2009 privind serviciile de plată, aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010, cu modificările și completările ulterioare¹⁷⁰, și respectiv ale Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 21/2009 privind instituțiile de plată, cu modificările și completările ulterioare¹⁷¹, în cursul anului 2019, Banca Națională a României a autorizat și înscris în Registrul instituțiilor de plată instituția de plată Transfer Rapid Electronic S.R.L. Totodată, a înscris în Registrul instituțiilor de plată 6 agenți ai instituției de plată Smith & Smith S.R.L., 1 agent al instituției de plată Westaco S.R.L., 1 agent al instituției de plată Speed Transfer Financiar S.R.L., precum și 1 agent al instituției de plată Transfer Rapid Electronic S.R.L..

¹⁷⁰ În cursul lunii decembrie 2019 a fost abrogată, ca urmare a intrării în vigoare a Legii nr. 209/2019 privind serviciile de plată și pentru modificarea unor acte normative.

¹⁷¹ În cursul lunii decembrie 2019 a fost abrogat, ca urmare a intrării în vigoare a Regulamentului BNR nr. 4/2019 privind instituțiile de plată și furnizorii specializați în servicii de informare cu privire la conturi.

De asemenea, în cursul anului 2019, au fost înregistrate două cereri de autorizare în calitate de instituție de plată, una dintre cereri fiind retrasă pe parcursul procesului de autorizare în contextul solicitărilor de remediere a deficiențelor constatate privitor la documentația depusă, iar cea de a doua fiind în instrumentare la sfârșitul anului 2019.

Autorizarea instituțiilor emitente de monedă electronică

Prerogativele Băncii Naționale a României în domeniul autorizării instituțiilor emitente de monedă electronică sunt stabilite prin Legea nr. 210/2019 privind activitatea de emisie de monedă electronică și Regulamentul Băncii Naționale a României nr. 5/2019 privind instituțiile emitente de monedă electronică¹⁷². În anul 2019, Banca Națională a României nu a autorizat nicio instituție emitentă de monedă electronică.

Notificarea instituțiilor financiare nebancale

În anul 2019 a continuat procesul de notificare și înscriere în registre a instituțiilor financiare nebancale nou-înființate. În conformitate cu prevederile Legii nr. 93/2009 privind instituțiile financiare nebancale, cu modificările și completările ulterioare, au fost supuse procedurii de notificare și înscriere în Registrul general 11 instituții financiare nebancale, în Registrul special 6 instituții financiare nebancale și în Registrul de evidență 90 de instituții financiare nebancale.

Totodată, au fost radiate din Registrul general 12 instituții financiare nebancale, din Registrul special 9 instituții financiare nebancale, iar din Registrul de evidență 91 de instituții financiare nebancale.

2. Cadrul de reglementare pentru instituțiile de credit

Principalele progrese înregistrate în cursul anului 2019 în ceea ce privește cadrul de reglementare aplicabil instituțiilor de credit au rezultat din:

- emiterea Ordinului BNR nr. 2/2019 pentru modificarea și completarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 8/2018 privind amortizorul de capital pentru risc sistemic, elaborat în baza Recomandării Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială nr. 9/2017 privind amortizorul de capital pentru riscul sistemic în România, precum și a Recomandării Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială nr. R/7/2018 privind amortizorul de capital pentru riscul sistemic în România în vederea reflectării, în cadrul metodologiei, a situației creditelor preluate în urma unor fuziuni/combinări de întreprinderi, în concordanță cu conținutul lor economic și cu evidența contabilă a instituției de credit;
- emiterea Ordinului BNR nr. 10/2019 privind amortizorul aferent instituțiilor de credit autorizate în România și identificate drept alte instituții de importanță sistemică

¹⁷² Acte normative care au abrogat, în cursul lunii decembrie 2019, Legea nr. 127/2011 privind activitatea de emisie de monedă electronică, cu modificările și completările ulterioare, respectiv Regulamentul Băncii Naționale a României nr. 8/2011 privind instituțiile emitente de monedă electronică, cu modificările și completările ulterioare.

(O-SII), elaborat pentru implementarea Recomandării Comitetului National pentru Supravegherea Macroprudențială nr. R/4/2019 privind amortizorul de capital pentru alte instituții de importanță sistemică din România. Potrivit acestuia, începând cu 1 ianuarie 2020, instituțiile O-SII din România mențin un amortizor O-SII, al cărui nivel este prevăzut în ordinul menționat și este determinat pe baza valorii totale a expunerii la risc, calculată în conformitate cu art. 92 alin. (3) din Regulamentul (UE) nr. 575/2013 al Parlamentului și al Consiliului din 26 iunie 2013 privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și firmele de investiții și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012.

În vederea asigurării convergenței instrumentelor și practicilor de supraveghere prudențială utilizate la nivel național cu cele mai bune practici la nivel european, s-a continuat preluarea în cadrul de reglementare național a ghidurilor emise de Autoritatea Bancară Europeană în domeniul prudenței bancare. În acest sens, au fost emise instrucțiuni adresate instituțiilor de credit, pentru a indica acestora că precizările și detaliile cuprinse în aceste ghiduri trebuie să fie avute în vedere în aplicarea cadrului de reglementare. Totodată, pentru acele prevederi ale ghidurilor care includ cerințe de conformare pentru autoritățile competente, Banca Națională a României, în calitate de autoritate competentă sau, după caz, de autoritate de rezoluție, și-a transparentizat decizia de aplicare a acestor prevederi prin comunicate postate pe *website*-ul oficial, informând, în acest fel, cu privire la luarea în considerare a prevederilor acestor ghiduri în cadrul activităților desfășurate în calitate de autoritate competentă, respectiv autoritate de rezoluție.

În anul 2019, Banca Națională a României a analizat și preluat în cadrul de reglementare următoarele ghiduri:

- Ghidul Autorității Bancare Europene privind administrarea expunerilor neperformante și restructurate (EBA/GL/2018/06) din 31 octombrie 2018, preluat prin Instrucțiunile din 30 octombrie 2019 privind administrarea expunerilor neperformante și restructurate;
- Ghidul Autorității Bancare Europene privind precizarea tipurilor de expuneri asociate unui risc ridicat – EBA/GL/2019/01 din 17 ianuarie 2019, preluat prin Instrucțiunile din 27 decembrie 2019 privind precizarea tipurilor de expuneri asociate unui risc ridicat;
- Ghidul Autorității Bancare Europene privind publicarea expunerilor neperformante și restructurate – EBA/GL/2018/10 din 17 decembrie 2018, preluat prin Instrucțiunile din 27 decembrie 2019 privind publicarea expunerilor neperformante și restructurate și modificarea Instrucțiunilor din 29 decembrie 2017 privind cerințele de publicare în temeiul părții a opta din Regulamentul (UE) nr. 575/2013 privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012;
- Recomandarea privind acoperirea entităților într-un plan de redresare a grupului – EBA/REC/2017/02, preluată prin Regulamentul BNR nr. 1/2019 privind includerea entităților în planul de redresare, precum și prin Instrucțiunile din 12 septembrie 2019 privind includerea entităților în planul de redresare.

3. Cadrul legislativ pentru instituțiile care intră în sfera de reglementare a Băncii Naționale a României¹⁷³

Banca Națională a României a participat în cursul anului 2019, pe palierul aferent competențelor legale ale acesteia, la elaborarea proiectului legislativ de transpunere în legislația națională a Directivei (UE) 2018/843 a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei (UE) 2015/849 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, precum și de modificare a Directivelor 2009/138/CE și 2013/36/UE.

În planul reglementării prudențiale, anul 2019 a consemnat următoarele progrese:

- a) Completarea cadrului legislativ prin:
- adoptarea Legii nr. 209/2019 privind serviciile de plată și pentru modificarea unor acte normative, care asigură transpunerea în legislația națională a prevederilor Directivei (UE) 2015/2366 a Parlamentului European și a Consiliului privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 2002/65/CE, 2009/110/CE și 2013/36/UE și a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010 și de abrogare a Directivei 2007/64/CE;
 - adoptarea Legii nr. 210/2019 privind activitatea de emisie de monedă electronică, care asigură transpunerea în legislația națională a art. 111 din Directiva (UE) 2015/2366, care modifică unele prevederi ale Directivei 2009/110/CE privind accesul la activitate, desfășurarea și supravegherea prudențială a activității instituțiilor emitente de monedă electronică pentru a asigura corelarea cu noile dispoziții în materia serviciilor de plată.
- b) Completarea cadrului de reglementare prin:
- emiterea Regulamentului BNR nr. 4/2019 privind instituțiile de plată și furnizorii specializați în servicii de informare cu privire la conturi.

Regulamentul BNR nr. 4/2019 detaliază prevederile din Legea nr. 209/2019 privind autorizarea instituțiilor de plată și înregistrarea furnizorilor specializați în servicii de informare cu privire la conturi, precum și unele elemente de supraveghere prudențială (mecanisme de protejare a fondurilor utilizatorilor, aprobarea/notificarea modificărilor în situația entităților intervenite ulterior autorizării/înregistrării, fonduri proprii, cerințe de raportare), scop în care înlocuiește Regulamentul BNR nr. 21/2009 privind instituțiile de plată.

Principalele elemente de noutate față de Regulamentul BNR nr. 21/2009 vizează:

- stabilirea cerințelor pentru înregistrarea furnizorilor specializați în servicii de informare cu privire la conturi, care oferă, dintre serviciile de plată prevăzute de lege, numai

¹⁷³ Instituțiile de credit, instituțiile financiare nebancale, instituțiile de plată și instituțiile emitente de monedă electronică care acordă credite legate de serviciile de plată și a căror activitate este limitată la prestarea de servicii de plată, respectiv emiterea de monedă electronică și prestarea de servicii de plată, precum și Fondul de garantare a depozitelor bancare (entități menționate la art. 4 alin. (3) lit. a) din Legea contabilității nr. 82/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare).

servicii *online* prin care furnizează informații consolidate în legătură cu unul sau mai multe conturi de plăți deținute de utilizatorul serviciilor de plată la alți prestatori de servicii de plată;

- evaluarea pe bază continuă a adecvării persoanelor responsabile pentru conducerea și administrarea activității de prestare de servicii de plată și a adecvării calității persoanelor care dețin participații calificate la capitalul instituțiilor de plată;
- reglementarea conținutului Registrului prestatorilor de servicii de plată.

Regulamentul BNR nr. 4/2019 asigură preluarea integrală a prevederilor Ghidului Autorității Bancare Europene privind informațiile care trebuie furnizate pentru autorizarea instituțiilor de plată și a instituțiilor emitente de monedă electronică și pentru înregistrarea prestatorilor de servicii de informare cu privire la conturi în temeiul art. 5 alin. (5) din Directiva (UE) 2015/2366 – EBA/GL/2017/09, în relație cu instituțiile de plată și furnizorii specializați în servicii de informare cu privire la conturi și stabilește metodologia de calcul a nivelului minim al asigurării de răspundere civilă profesională sau al garanției comparabile pe care trebuie să o dețină instituțiile de plată care oferă servicii de inițiere a plății și servicii de informare cu privire la conturi, precum și furnizorii specializați în servicii de informare cu privire la conturi, prin trimitere la orientările din Ghidul Autorității Bancare Europene privind criteriile de stabilire a valorii monetare minime a asigurării de răspundere civilă profesională sau a altei garanții comparabile, în conformitate cu art. 5 alin. (4) din Directiva (UE) 2015/2366 – EBA/GL/2017/08;

- emiterea Regulamentului BNR nr. 5/2019 privind instituțiile emitente de monedă electronică.

Regulamentul BNR nr. 5/2019 detaliază prevederile din Legea nr. 210/2019 referitoare la autorizarea instituțiilor emitente de monedă electronică, precum și unele elemente de supraveghere prudențială a acestor entități (mecanisme de protejare a fondurilor utilizatorilor, aprobarea/notificarea modificărilor intervenite ulterior autorizării, fonduri proprii, cerințe de raportare), scop în care înlocuiește Regulamentul BNR nr. 8/2011 privind instituțiile emitente de monedă electronică.

Principalele elemente de noutate față de Regulamentul BNR nr. 8/2011 vizează aspecte similare celor inventariate în cazul reglementării în domeniul serviciilor de plată:

- emiterea Instrucțiunilor din 30 mai 2019 privind cadrul de guvernanză a produselor de *retail* și a reclamațiilor în sectorul financiar-bancar, în vederea extinderii sferei de aplicare a Capitolului II din Instrucțiunile din 29 decembrie 2016 privind cadrul de guvernanză a produselor de *retail* și a reclamațiilor în sectorul financiar-bancar, pentru a include și instituțiile financiare nebancale persoane juridice române și sucursalele din România ale instituțiilor financiare având sediul în străinătate, înscrise în Registrul general.

În planul reglementării în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, anul 2019 a consemnat următoarele progrese:

- a) Completarea cadrului legislativ prin adoptarea Legii nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, care asigură transpunerea în legislația națională a:
- Directivei (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului și a Directivei 2006/70/CE a Comisiei;
 - Directivei (UE) 2016/2258 a Consiliului de modificare a Directivei 2011/16/UE în ceea ce privește accesul autorităților fiscale la informații privind combaterea spălării banilor.
- b) Completarea cadrului de reglementare aplicabil entităților aflate în aria de supraveghere a băncii centrale, prin:
- emiterea Regulamentului BNR nr. 2/2019 privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, ca urmare a modificărilor aduse prin Legea nr. 129/2019.

Regulamentul nr. 2/2019 a înlocuit Regulamentul BNR nr. 9/2008 privind cunoașterea clientelei în scopul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului, în scopul adaptării cadrului de reglementare la cerințele din Legea nr. 129/2019. Regulamentul cuprinde detalii cu privire la elaborarea evaluărilor de risc, politicilor și normelor interne, unele cerințe cu privire la măsurile de cunoaștere a clientelei și utilizarea terțelor părți, cerințe privind adecvarea personalului instituțiilor și cadrul de organizare și administrare a riscului specific, precum și măsuri de supraveghere.

Principalele elemente de noutate față de Regulamentul nr. 9/2008 vizează:

- stabilirea cerințelor cu privire la modul de realizare și actualizare de către instituții a evaluărilor proprii ale riscului de spălare a banilor și finanțare a terorismului; evaluările de risc se realizează pe baza unei matrice în care se stabilește gradul de risc, la nivel individual și agregat, prin alocarea factorilor de risc relevanți specifici, ponderați în funcție de importanța acestora;
- instituirea obligativității de stabilire a cadrului de administrare a riscului de spălare a banilor și finanțare a terorismului prin integrare cu cerințele impuse instituțiilor pentru stabilirea cadrului de administrare a riscurilor prudențiale;
- stabilirea explicită a unor cerințe cu privire la desemnarea ofițerului de conformitate, persoană care coordonează implementarea politicilor și procedurilor interne pentru respectarea cerințelor legale în materia prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului, în vederea asigurării calității adecvate a acestor persoane;
- emiterea Instrucțiunilor din 13 august 2019 privind măsurile pe care trebuie să le ia prestatorii de servicii de plată pentru a depista informațiile lipsă sau incomplete legate de plătitor sau beneficiarul plății și procedurile pe care trebuie să le instituie pentru a gestiona un transfer de fonduri lipsit de informații necesare, în vederea conformării cu prevederile Ghidului comun JC/GL/2017/16 potrivit art. 25 din Regulamentul (UE) 2015/847 privind măsurile pe care trebuie să le ia prestatorii de servicii de plată pentru a depista informațiile lipsă sau incomplete legate de plătitor

sau beneficiarul plății și procedurile pe care trebuie să le instituie pentru a gestiona un transfer de fonduri lipsit de informații necesare;

- emiterea Instrucțiunilor din 13 august 2019 privind măsurile simplificate și suplimentare de cunoaștere a clientelei și factorii pe care instituțiile de credit și cele financiare trebuie să îi aibă în vedere atunci când evaluează riscul de spălare a banilor și de finanțare a terorismului asociat relațiilor de afaceri individuale și tranzacțiilor ocazionale, în vederea conformării la Ghidul comun JC/GL/2017/37 în temeiul art. 17 și art. 18 alin. (4) din Directiva (UE) 2015/849 cu privire la măsurile de precauție simplificată și sporită privind clientela și factorii pe care instituțiile de credit și cele financiare trebuie să îi aibă în vedere atunci când evaluează riscul de spălare a banilor și de finanțare a terorismului asociat relațiilor de afaceri individuale și tranzacțiilor ocazionale.

În planul reglementării contabile, în cursul anului 2019 au fost adoptate noi reglementări având următoarele obiective:

- actualizarea reglementărilor referitoare la raportări pentru necesități de informații ale Ministerului Finanțelor Publice (Ordinele BNR nr. 1/2013 și nr. 10/2012), prin emiterea Ordinului BNR nr. 5/2019 și nr. 7/2019, în vederea asigurării unui sistem unitar de informare la nivelul economiei naționale;
- implementarea recomandării Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială nr. R/2/2019 privind Strategia de implementare a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară de către instituțiile financiare nebancale ca bază a contabilității și pentru întocmirea situațiilor financiare individuale, ca urmare a recomandării Fondului Monetar Internațional în ceea ce privește sectorul instituțiilor financiare nebancale, prin emiterea Ordinului BNR nr. 8/2019, prin care s-a avut în vedere trecerea etapizată la aplicarea integrală a IFRS ca bază a contabilității și pentru întocmirea situațiilor financiare individuale de către instituțiile financiare nebancale înscrise în Registrul general;
- actualizarea cadrului de raportare FINREP la nivel individual (Ordinul BNR nr. 9/2017), prin emiterea Ordinului BNR nr. 12/2019, pentru preluarea modificărilor aduse de ABE cadrului de raportare FINREP la nivel consolidat (aprobat prin Regulamentul (UE) nr. 680/2014¹⁷⁴) în anul 2019, cu aplicabilitate începând cu data de raportare 30 iunie 2020;
- actualizarea cadrului de raportare periodică pentru sucursalele din România ale instituțiilor de credit din alte state membre ale UE, cuprinzând informații statistice de natură financiar-contabilă (Ordinul BNR nr. 10/2017), prin emiterea Ordinului BNR nr. 12/2019, în vederea asigurării comparabilității informațiilor raportate de către sucursalele din România ale instituțiilor de credit din alte state membre cu informațiile similare raportate de instituțiile de credit;
- actualizarea reglementării contabile de bază, aplicabilă instituțiilor de credit, prin republicarea în luna februarie 2020 a Ordinului BNR nr. 27/2010, având drept scop principal punerea la dispoziția instituțiilor de credit a unui text actualizat, prin integrarea tuturor modificărilor și completărilor intervenite pe parcursul timpului,

¹⁷⁴ Regulamentul (UE) nr. 680/2014 de stabilire a unor standarde tehnice de punere în aplicare cu privire la raportarea în scopuri de supraveghere a instituțiilor în conformitate cu Regulamentul (UE) nr. 575/2013 al Parlamentului European și al Consiliului, cu modificările și completările ulterioare.

pentru a facilita aplicarea prevederilor acestuia. Republicarea Ordinului BNR nr. 27/2010 a fost prevăzută la art. III din Ordinul BNR nr. 10/2018, respectiv cu ocazia ultimelor modificări și completări aduse Reglementărilor contabile conforme cu IFRS.

Prin reprezentanții săi în cadrul instituțiilor și organismelor europene, Banca Națională a României participă activ și contribuie cu poziții atât la formularea strategiilor europene în domeniul reglementării prudențiale, cât și la elaborarea textelor noilor directive, regulamente, standarde tehnice de reglementare, standarde tehnice de implementare sau ghiduri aflate în aria sa de competență și la traducerile acestora.

În cursul anului 2019, reprezentanții Băncii Naționale a României au asigurat buna derulare a negocierilor aferente dosarelor legislative aflate în dezbatere în contextul Președinției României la Consiliul Uniunii Europene, pe palierele care au vizat aspecte ce intră în sfera de atribuții a băncii centrale.

Pe perioada exercitării mandatului a fost finalizat procesul de negociere la nivelul UE a propunerilor de modificare a prevederilor Directivei 2013/36/UE, ale Regulamentului (UE) nr. 575/2013, ale Regulamentului (UE) 2014/806 și ale Directivei 2014/59/UE (pachetul legislativ *Risk Reduction Measures*), concretizate în emiterea Directivei (UE) 2019/878 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2019 de modificare a Directivei 2013/36/UE în ceea ce privește entitățile exceptate, societățile financiare holding, societățile financiare holding mixte, remunerarea, măsurile și competențele de supraveghere și măsurile de conservare a capitalului, a Regulamentului UE 2019/876 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 mai 2019 de modificare a Regulamentului (UE) nr. 575/2013 în ceea ce privește indicatorul efectului de levier, indicatorul de finanțare stabilă netă, cerințele privind fondurile proprii și pasivele eligibile, riscul de credit al contrapărții, riscul de piață, expunerile față de contrapărți centrale, expunerile față de organisme de plasament colectiv, expunerile mari și cerințele referitoare la raportare și la publicarea informațiilor și a Regulamentului (UE) nr. 648/2012, a Regulamentului (UE) 2019/877 din 20 mai 2019 de modificare a Regulamentului (UE) nr. 806/2014 în ceea ce privește capacitatea de absorbție a pierderilor și de recapitalizare a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții, precum și a Directivei (UE) 2019/879 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2019 de modificare a Directivei 2014/59/UE în ceea ce privește capacitatea de absorbție a pierderilor și de recapitalizare a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții și a Directivei 98/26/CE.

Totodată, pe perioada exercitării mandatului, a fost finalizat procesul de negociere la nivelul UE a pachetului legislativ în domeniul obligațiunilor garantate, în luna februarie fiind atins acordul general la nivel politic asupra respectivului pachet legislativ. Acest proces s-a concretizat prin publicarea în *Jurnalul Oficial* al UE, în luna decembrie 2019, a Directivei (UE) 2019/2162 a Parlamentului European și a Consiliului privind emisiunea de obligațiuni garantate și supravegherea publică a obligațiunilor garantate și de modificare a Directivelor 2009/65/CE și 2014/59/UE și a Regulamentului (UE) 2019/2160 al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 575/2013 în ceea ce privește expunerile sub formă de obligațiuni garantate.

De asemenea, pe perioada exercitării mandatului, s-au înregistrat progrese inclusiv în ceea ce privește dosarul referitor la proiectul Directivei pentru piața secundară a

creditelor neperformante, fiind aprobată, în data de 27 martie 2019, poziția Consiliului Uniunii Europene în vederea demarării negocierilor cu Parlamentul European.

În plus, au fost continuate discuțiile la nivel european cu privire la înființarea unei Scheme Europene de Garantare a Depozitelor (EDIS).

4. Orientări ale activității de reglementare în anul 2020

- elaborarea propunerilor de acte normative în vederea transpunerii Directivei (UE) 2019/878 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2019 de modificare a Directivei 2013/36/UE în ceea ce privește entitățile exceptate, societățile financiare holding, societățile financiare holding mixte, remunerarea, măsurile și competențele de supraveghere și măsurile de conservare a capitalului, precum și elaborarea proiectului de act normativ în vederea transpunerii Directivei (UE) 2019/879 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2019 de modificare a Directivei 2014/59/UE în ceea ce privește capacitatea de absorbție a pierderilor și de recapitalizare a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții și a Directivei 98/26/CE;
- elaborarea propunerilor de acte normative pentru amendarea cadrului legislativ și de reglementare în domeniul obligațiunilor ipotecare, pentru a asigura transpunerea prevederilor Directivei (UE) 2019/2162 a Parlamentului European și a Consiliului privind emisiunea de obligațiuni garantate și supravegherea publică a obligațiunilor garantate și de modificare a Directivelor 2009/65/CE și 2014/59/UE, precum și implementarea adecvată a opțiunilor naționale prevăzute de Regulamentul (UE) 2019/2160 al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 575/2013 în ceea ce privește expunerile sub formă de obligațiuni garantate; participarea în cadrul grupurilor de lucru ale Consiliului Uniunii Europene, Comisiei Europene și ale Autorității Bancare Europene atunci când în cadrul acestora sunt supuse discuției aspecte ce intră în sfera activității de reglementare și autorizare;
- analizarea și preluarea în cadrul de reglementare a ghidurilor/recomandărilor Autorității Bancare Europene aplicabile autorității competente și/sau instituțiilor care intră în sfera de reglementare a Băncii Naționale a României prin emiterea unor comunicate, instrucțiuni ori regulamente, după caz, în domeniul prudential, al serviciilor de plată, al prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, garantării depozitelor și rezoluției bancare, precum și actualizarea reglementărilor contabile și în domeniul raportării financiare, prin emiterea de ordine etc.;
- analizarea reglementărilor europene (regulamente delegate și regulamente de punere în aplicare) și elaborarea cadrului de reglementare pentru asigurarea aplicării corespunzătoare a prevederilor acestora în legislația națională.

În domeniul reglementării prudenciale

- completarea/revizuirea cadrului de reglementare aplicabil instituțiilor de credit în domenii precum autorizarea, modificările în situația instituțiilor de credit, fuziunea/divizarea, constituirea instituției de credit-punte, guvernanta corporativă, externalizarea, administrarea riscurilor.

În domeniul reglementării activităților financiare

- continuarea participării, potrivit competențelor legale ale băncii centrale, la revizuirea cadrului național de reglementare în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului ca urmare a modificărilor aduse de Directiva (UE) 2018/843 a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei (UE) 2015/849 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, precum și de modificare a Directivelor 2009/138/CE și 2013/36/UE;
- formularea de propuneri referitoare la revizuirea cadrului legislativ privind sectorul instituțiilor financiare nebancale.

În domeniul reglementării contabile

- actualizarea reglementărilor referitoare la raportări pentru necesități de informații ale Ministerului Finanțelor Publice, în vederea asigurării unui sistem unitar de informare la nivelul economiei naționale;
- actualizarea reglementării contabile de bază, aplicabilă instituțiilor de credit, în vederea cuprinderii în cadrul acestora a modificărilor intervenite la nivelul prevederilor IFRS adoptate la nivelul UE, dar și a eventualelor propuneri rezultate din aplicarea efectivă a IFRS primite de la instituțiile de credit și firmele de audit;
- actualizarea reglementării contabile aplicabile entităților care intră în sfera de reglementare a Băncii Naționale a României, altele decât instituțiile de credit, în vederea asigurării preluării modificărilor aduse cadrului de reglementare contabilă la nivel național și comunitar;
- actualizarea reglementărilor contabile aplicabile entităților care intră în sfera de reglementare a Băncii Naționale a României, din perspectiva implementării IFRS ca bază a contabilității și pentru întocmirea de situații financiare anuale individuale de către instituțiile financiare nebancale înscrise în Registrul general;
- actualizarea reglementării privind situațiile financiare periodice aplicabile instituțiilor financiare nebancale, în vederea corelării cu modificările aduse reglementărilor contabile aplicabile entităților care intră în sfera de reglementare a Băncii Naționale a României, altele decât instituțiile de credit;
- actualizarea reglementării privind cadrul de raportare FINREP la nivel individual, în vederea preluării modificărilor care vor fi aduse de EBA, în cursul anului 2020, cadrului de raportare FINREP la nivel consolidat, aprobat prin Regulamentul (UE) nr. 680/2014, precum și a corelării cadrului de raportare cu modificările ce vor fi aduse în cursul anului 2020 reglementărilor contabile aplicabile instituțiilor de credit;
- actualizarea cadrului de raportare periodică pentru sucursalele din România ale instituțiilor de credit din alte state membre ale UE, cuprinzând informații statistice de natură financiar-contabilă, în vederea asigurării comparabilității informațiilor solicitate prin această reglementare cu informațiile similare raportate de instituțiile de credit, potrivit cadrului de raportare FINREP la nivel individual.

Capitolul 6

Supravegherea prudențială
a instituțiilor financiare

1. Supravegherea instituțiilor de credit¹⁷⁵

Potrivit mandatului conferit de OUG nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările și completările ulterioare, Banca Națională a României asigură supravegherea prudențială a instituțiilor de credit, persoane juridice române, inclusiv a sucursalelor acestora înființate în alte state membre ori în state terțe, atât la nivel individual, cât și la nivel consolidat sau subconsolidat, după caz.

În anul 2019, activitatea de supraveghere microprudențială a vizat un număr de 27 de instituții de credit, persoane juridice române, ale căror active contabile nete totalizau 434 833,3 milioane lei la 31 decembrie¹⁷⁶. Dintre acestea, 4 dețineau capital majoritar privat autohton, 2 instituții de credit aveau capital integral sau majoritar de stat, iar restul de 21 reprezentau instituții de credit cu capital majoritar străin. De asemenea, un număr de 7 sucursale ale instituțiilor de credit din state membre, cumulând active totale de 60 464,6 milioane lei, desfășurau activitate bancară pe teritoriul României, supravegherea acestora revenind autorității competente din țara de origine a instituției de credit-mamă și/sau Băncii Centrale Europene, după caz.

1.1. Dimensiunea și structura sectorului bancar

La 31 decembrie 2019, activele nete bilanțiere din sistemul bancar românesc totalizau 495 297,9 milioane lei, în creștere cu 9,8 la sută față de 31 decembrie 2018. Numărul instituțiilor de credit care activează în România a rămas neschimbat pe parcursul anului 2019 (Tabel 6.1), modificările intervenind la nivelul dimensiunii acestora sau al structurii acționariatului.

Tabel 6.1
Componența sistemului bancar
pe forme de proprietate

	număr de bănci, sfârșitul perioadei	
	2018	2019
Instituții de credit, persoane juridice române, din care:	27	27
Instituții de credit cu capital integral sau majoritar de stat	2	2
Instituții de credit cu capital majoritar privat, din care:	25	25
– cu capital majoritar autohton	4	4
– cu capital majoritar străin	21	21
Sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	7	7
Total instituții de credit	34	34

¹⁷⁵ Analiza din acest capitol este realizată pe baza datelor disponibile înaintea depunerii bilanțurilor contabile auditate.

¹⁷⁶ Potrivit informațiilor financiare raportate la nivel individual în conformitate cu prevederile Ordinului BNR nr. 9/2017 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea situațiilor financiare FINREP la nivel individual, conforme cu Standardele internaționale de raportare financiară, aplicabile instituțiilor de credit în scopuri de supraveghere prudențială.

Astfel, în contextul continuării procesului de achiziții și fuziuni de pe piața bancară locală, sunt de semnalat următoarele:

- în cursul lunii iulie 2019 a fost finalizat procesul de achiziție a unei participații calificate directe, reprezentând 99,9335 la sută din capitalul social al Bank Leumi România S.A., de către First Bank S.A.. Ulterior, Banca Națională a României a autorizat fuziunea prin absorbție dintre Bank Leumi România S.A. și First Bank S.A. (februarie 2020). Fuziunea dintre cele două instituții de credit s-a încheiat la 30 aprilie 2020;
- în luna octombrie 2019 Raiffeisen Banca pentru Locuințe S.A. și-a schimbat denumirea în Aedificium Banca pentru Locuințe S.A., iar Raiffeisen Bank România S.A. a devenit acționar principal al acestei bănci;
- în luna noiembrie 2019 s-a înregistrat modificarea denumirii băncii Marfin Bank S.A., achiziționată în anul 2018 de firma cipriotă Barniveld Enterprises Limited, în Vista Bank S.A.;
- în luna octombrie 2019 a fost înființată Bank of China (Hungary) Close LTD Budapesta – Sucursala București, deschiderea operațională urmând să aibă loc în septembrie 2020;
- în luna ianuarie 2020 a fost finalizată tranzacția privind achiziția de către Eximbank S.A. a pachetului majoritar de acțiuni al Băncii Românești S.A. membră a grupului National Bank of Greece, reprezentând 99,28 la sută din totalul acțiunilor acestei instituții.

Pe fondul acestor transformări, cota de piață, în funcție de activul net, deținută de instituțiile de credit cu capital majoritar privat autohton s-a majorat de la 16,9 la sută la 31 decembrie 2018 la 18,2 la sută la 31 decembrie 2019 (Tabel 6.2). În același timp, cota de piață a instituțiilor de credit cu capital majoritar străin (exclusiv sucursalele instituțiilor de credit din străinătate) s-a redus aproximativ în aceeași măsură, de la 63,6 la sută la 61,4 la sută.

Tabel 6.2
Cota de piață
a instituțiilor de credit

	sfârșitul perioadei			
	Activ net bilanțier			
	2018		2019	
	mil. lei	%	mil. lei	%
Instituții de credit cu capital românesc, din care:	112 892,7	25,0	130 492,4	26,4
– cu capital majoritar de stat	36 548,7	8,1	40 648,7	8,2
– cu capital majoritar privat	76 344,0	16,9	89 843,7	18,2
Instituții de credit cu capital majoritar străin	287 044,8	63,6	304 340,9	61,4
I. Instituții de credit, persoane juridice române	399 937,5	88,6	434 833,3	87,8
II. Sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	51 232,2	11,4	60 464,6	12,2
Total instituții de credit cu capital majoritar privat, inclusiv sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	414 621,0	91,9	454 649,2	91,8
Total instituții de credit cu capital majoritar străin, inclusiv sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	338 277,0	75,0	364 805,5	73,6
Total instituții de credit (I+II)	451 169,7	100,0	495 297,9	100,0

Modificările din structura acționariatului instituțiilor de credit s-au reflectat și în cota de piață în funcție de mărimea capitalului, care s-a ajustat în mod corespunzător (Tabel 6.3). Ponderea instituțiilor de credit cu capital majoritar străin în totalul

capitalului sistemului bancar (exclusiv sucursalele instituțiilor de credit străine) a scăzut de la 66,9 la sută la 31 decembrie 2018 la 65,2 la sută la 31 decembrie 2019.

Tabel 6.3
Ponderea instituțiilor de credit
în volumul agregat al capitalului

	sfârșitul perioadei			
	Capital social/de dotare			
	2018		2019	
	mil. lei	%	mil. lei	%
Instituții de credit cu capital românesc, din care:	8 439,7	31,3	9 785,0	33,2
– cu capital majoritar de stat	3 261,2	12,1	4 201,2	14,3
– cu capital majoritar privat	5 178,5	19,2	5 583,8	18,9
Instituții de credit cu capital majoritar străin	18 012,9	66,9	19 236,9	65,2
I. Instituții de credit, persoane juridice române	26 452,6	98,2	29 021,9	98,4
II. Sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	472,7	1,8	476,4	1,6
Total instituții de credit cu capital majoritar privat, inclusiv sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	23 664,1	87,9	25 297,1	85,7
Total instituții de credit cu capital majoritar străin, inclusiv sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	18 485,6	68,7	19 713,3	66,8
Total instituții de credit (I+II)	26 925,3	100,0	29 498,3	100,0

În ceea ce privește concentrarea activității bancare, s-a înregistrat o scădere ușoară (cu 0,2 puncte procentuale, de la 6,1 la sută la 31 decembrie 2018 la 5,9 la sută la 31 decembrie 2019) a ponderii instituțiilor de credit cu o cotă de piață mai mică de 1 la sută, în timp ce segmentul celor cu o cotă de piață de peste 5 la sută, respectiv al celor cu o cotă de piață între 1 la sută și 5 la sută au cunoscut o majorare cu câte 0,1 puncte procentuale, de la 76,6 la sută la 31 decembrie 2018 la 76,7 la sută la 31 decembrie 2019, respectiv de la 17,3 la sută la 17,4 la sută.

Rețeaua teritorială a instituțiilor de credit a continuat să se restrângă și în 2019, un număr de 323 de sucursale și agenții bancare fiind închise, în timp ce numărul salariaților din sistem s-a redus cu 631 persoane.

Totodată, un număr de 309 instituții intenționează să furnizeze servicii bancare în mod direct pe teritoriul României, potrivit notificărilor primite de Banca Națională a României, până la data de 13 martie 2020, de la autorități de supraveghere competente din alte state membre ale UE.

1.2. Performanța sectorului bancar

Indicatorii prudențiali au avut o evoluție generală pozitivă în anul 2019, nivelurile înregistrate de aceștia putând fi considerate adecvate din perspectiva cerințelor reglementate. Indicatorii de solvabilitate relevă menținerea unei capitalizări apropiate celei de la finele anului 2018. Lichiditatea sistemului bancar, determinată potrivit ratei de acoperire a necesarului de lichiditate, s-a păstrat peste dublul cerinței reglementate, iar creditele neperformante au continuat să scadă.

De asemenea, sistemul bancar s-a menținut profitabil, rezultatul financiar fiind totuși inferior celui din anul anterior, în condițiile în care aproximativ 68 la sută dintre instituțiile de credit au încheiat anul 2019 cu rezultate financiare pozitive, față de

74 la sută în 2018. Introducerea taxei pe active financiare a acționat, în cazul unor instituții de credit, în sensul ajustării negative a rezultatelor obținute din activitatea operațională.

Înregistrarea de performanțe pozitive, încadrarea în cerințele de prudență și menținerea unor niveluri adecvate ale indicatorilor contribuie la asigurarea unei bune funcționări a sistemului bancar în actuala perioadă, marcată de confruntarea cu pandemia COVID-19.

Monitorizarea cerințelor de fonduri proprii. Adecvarea capitalului

Potrivit cadrului prudențial în vigoare la nivelul UE, direct aplicabil pe plan național, instituțiile de credit trebuie să îndeplinească în orice moment următoarele cerințe minime de fonduri proprii¹⁷⁷: 8 la sută pentru indicatorul rata fondurilor proprii totale, 6 la sută pentru rata fondurilor proprii de nivel 1 și 4,5 la sută pentru rata fondurilor proprii de nivel 1 de bază.

Aceste cerințe prudențiale generale sunt completate de măsuri individuale pe care Banca Națională a României, în calitate de autoritate competentă, poate să le stabilească în cadrul procesului de supraveghere a instituțiilor de credit (SREP), precum și de cerințe privind amortizoarele de capital. Amortizorul de conservare a capitalului, constituit din fonduri proprii de nivel 1 de bază, a fost implementat gradual în perioada 1 ianuarie 2016 – 1 ianuarie 2019, în tranșe egale de 0,625 la sută pe an, astfel încât de la 1 ianuarie 2019 înregistrează un nivel de 2,5 la sută din valoarea totală a expunerilor la risc ale instituțiilor de credit, persoane juridice române.

În România, amortizorul anticiclic de capital este menținut la nivelul de 0 (zero) la sută începând cu 1 ianuarie 2016¹⁷⁸.

De asemenea, instituțiile de credit, persoane juridice române, trebuie să mențină un amortizor de capital pentru riscul sistemic la un nivel de 0 (zero) la sută, 1 la sută sau 2 la sută, stabilit în funcție de valorile medii pentru indicatorii privind rata creditelor neperformante și gradul de acoperire cu provizioane. În cazul în care o instituție de credit, la nivel individual sau subconsolidat, face obiectul aplicării unui amortizor de capital pentru riscul sistemic și a unui amortizor O-SII, se aplică amortizorul cu valoarea cea mai mare dintre cele două.

În timp ce amortizoarele de capital menționate mai sus vizează toate instituțiile de credit autorizate de Banca Națională a României, cerința privind amortizorul O-SII se aplică doar acelor instituții identificate la nivel național ca fiind „alte instituții de importanță sistemică” (O-SII), în temeiul art. 269 alin. (1) din Regulamentul BNR nr. 5/2013 privind cerințele prudențiale ale instituțiilor de credit, cu modificările și completările ulterioare.

Pentru anul 2019, amortizorul O-SII a fost determinat ca procent de 1 la sută, 1,5 la sută sau 2 la sută din valoarea totală a expunerii la risc, pentru instituțiile de

¹⁷⁷ Conform art. 92 din Regulamentul (UE) nr. 575/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012.

¹⁷⁸ Conform Ordinului BNR nr. 12/2015 privind amortizorul de conservare a capitalului și amortizorul anticiclic de capital.

credit O-SII identificate în conformitate cu rezultatele evaluării efectuate pe baza datelor aferente semestrului I 2018¹⁷⁹, respectiv: Banca Transilvania S.A., Banca Comercială Română S.A., Raiffeisen Bank S.A., OTP Bank S.A., UniCredit Bank S.A., BRD – Groupe Société Générale S.A., CEC Bank S.A., Alpha Bank România S.A. și Garanti Bank S.A..

Începând cu 1 ianuarie 2020, instituțiile de credit autorizate în România și identificate ca fiind alte instituții de importanță sistemică (O-SII) în baza datelor raportate pentru 31 decembrie 2018¹⁸⁰ mențin un amortizor O-SII de 1 la sută sau 2 la sută la nivel consolidat pentru Banca Comercială Română S.A., Raiffeisen Bank S.A., OTP Bank S.A., Banca Transilvania S.A., UniCredit Bank S.A. și BRD – Groupe Société Générale S.A., iar la nivel individual pentru CEC Bank S.A., Alpha Bank România S.A. și Garanti Bank S.A..

Dat fiind contextul actual al crizei sanitare COVID-19, Banca Națională a României a decis să permită instituțiilor de credit să utilizeze temporar amortizoarele de capital anterior constituite, cu menținerea respectării cerințelor prevăzute de cadrul legal pentru această flexibilitate.

Pe parcursul anului 2019 instituțiile de credit au menținut niveluri adecvate pentru indicatorii de capital, respectiv rata fondurilor proprii totale, rata fondurilor proprii de nivel 1 și rata fondurilor proprii de nivel 1 de bază.

La nivelul sistemului bancar rata fondurilor proprii totale a înregistrat o ușoară scădere, de la 20,7 la sută în decembrie 2018 la 20,0 la sută în decembrie 2019 (Tabel 6.4), pe fondul majorării valorii totale a expunerii la risc într-un ritm superior celei a fondurilor proprii totale. Astfel, la 31 decembrie 2019, fondurile proprii totale ale instituțiilor de credit, persoane juridice române, au atins un nivel de 47 230 milioane lei, în creștere cu 6,1 la sută față de sfârșitul anului anterior, în timp ce valoarea totală a expunerii la risc s-a majorat cu 9,9 la sută, până la un nivel de 236 182,4 milioane lei.

Din punct de vedere structural, fondurile proprii de nivel 1 și, implicit, fondurile proprii de nivel 1 de bază continuă să reprezinte cea mai mare parte din fondurile proprii totale, cu o pondere de aproximativ 90 la sută.

Rata fondurilor proprii de nivel 1 și rata fondurilor proprii de nivel 1 de bază au înregistrat valori peste pragul reglementat, de 6 la sută, respectiv 4,5 la sută. La 31 decembrie 2019 rata fondurilor proprii de nivel 1 înregistra un nivel de 18 la sută, iar rata fondurilor proprii de nivel 1 de bază un nivel de 17,9 la sută.

Fondurile proprii de nivel 1 și cele de nivel 1 de bază au înregistrat o creștere în decembrie 2019 față de aceeași perioadă a anului anterior, cu aproximativ 6,4 la sută, respectiv cu 5,8 la sută (de la 40 058,5 milioane lei în decembrie 2018 la 42 608,7 milioane lei în decembrie 2019, în primul caz, și de la 40 058,5 milioane lei la 42 370,1 milioane lei, în cel de-al doilea caz).

¹⁷⁹ Ordinul BNR nr. 9/2018 privind amortizorul aferent instituțiilor de credit autorizate în România și identificate de Banca Națională a României ca fiind alte instituții de importanță sistemică (O-SII).

¹⁸⁰ Ordinul BNR nr. 10/2019 privind amortizorul aferent instituțiilor de credit autorizate în România și identificate de Banca Națională a României ca fiind alte instituții de importanță sistemică (O-SII).

Începând cu 28 iunie 2021, va intra în vigoare cerința privind indicatorul efectul de levier, de minimum 3 la sută, potrivit prevederilor stabilite prin Regulamentul (UE) nr. 876/2019 de modificare a Regulamentului (UE) nr. 575/2013.

Denumirea indicatorului	procente	
	2018	2019
Adecvarea capitalului		
Rata fondurilor proprii totale (fostul indicator de solvabilitate)	20,7	20,0
Rata fondurilor proprii de nivel 1	18,6	18,0
Rata fondurilor proprii de nivel 1 de bază	18,6	17,9
Efectul de levier	9,3	9,2
Calitatea activelor		
Credite acordate clienței (valoare brută) / Total activ (valoare brută)	56,4	55,1
Plasamente și credite interbancare (valoare brută) / Total activ (valoare brută)	15,4	16,0
Creanțe depreciate ale clienței nebancale (valoare netă) / Total portofoliu credite aferent clienței (valoare netă)	2,0	1,7
Creanțe depreciate ale clienței nebancale (valoare netă) / Total activ (valoare netă)	1,1	0,9
Creanțe depreciate ale clienței nebancale (valoare netă) / Total datorii	1,2	1,0
Rata creditelor neperformante după definiția ABE ¹	5,0	4,1
Profitabilitate		
ROA (Profit net / Total active la valoare medie)	1,6	1,4
ROE (Profit net / Capitaluri proprii la valoare medie)	14,6	12,3
Lichiditate		
Lichiditate imediată	38,9	43,8
Indicatorul de lichiditate ² (lichiditate efectivă / lichiditate necesară):		
– D ≤ 1 lună	1,8	1,7
– 1 lună < D ≤ 3 luni	6,4	5,9
– 3 luni < D ≤ 6 luni	11,4	11,7
– 6 luni < D ≤ 12 luni	11,1	12,9
– 12 luni < D	9,8	9,9
<p>(1) Potrivit definiției ABE, implementată în cadrul național prin Ordinul BNR nr. 6/2014, expunerile neperformante sunt cele care îndeplinesc oricare dintre următoarele criterii: (i) sunt expuneri semnificative cu scadență depășită cu peste 90 de zile; (ii) se consideră că, în lipsa executării garanției reale, este improbabil ca debitorul să își achite integral obligațiile din credite, indiferent de existența oricărei sume restante sau de numărul de zile de întârziere la plată. În luna iunie 2015 a intervenit o modificare a normelor metodologice privind întocmirea situațiilor financiare FINREP la nivel individual, constând în includerea în formularul de raportare a expunerilor neperformante, a soldurilor în numerar la banca centrală și a altor depozite la vedere la instituțiile de credit.</p> <p>(2) Indicatorul de lichiditate este exprimat în unități.</p>		

Tabel 6.4
Principali indicatori de analiză
a sistemului bancar

La 31 decembrie 2019, efectul de levier pentru instituțiile de credit din România era de 9,2 la sută, conform definiției tranzitorii, și de 9,1 la sută, conform definiției integrale, situându-se la un nivel foarte apropiat de cel înregistrat în decembrie 2018, respectiv 9,3 la sută pentru ambele definiții (Tabel 6.4).

Monitorizarea calității activelor

Calitatea activelor bancare a continuat să se îmbunătățească pe parcursul anului 2019, principalii indicatori prezentând valori plasate în afara intervalelor specifice unui risc ridicat, conform pragurilor stabilite de Autoritatea Bancară Europeană. Tendința descrescătoare a ratei creditelor neperformante și a ratei restructurărilor evidențiază

menținerea preocupării instituțiilor de credit pentru asigurarea unei calități corespunzătoare a portofoliului de credite. În același timp, pentru a susține progresele obținute în procesul de rezolvare a creditelor neperformante, banca centrală a făcut uz în continuare de un instrument macroprudențial specific, respectiv de amortizorul pentru riscul sistemic stabilit în funcție de valorile ratei creditelor neperformante și ale gradului de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante.

Rata creditelor neperformante a coborât la 4,1 la sută în decembrie 2019, față de 5,0 la sută în decembrie 2018, fiind astfel la cel mai scăzut nivel din perioada 2014-2019.

Valorile actuale ale acestor indicatori evidențiază importanța inițiativelor băncii centrale, constând în promovarea, începând cu anul 2013, a unei serii de măsuri prudențiale în direcția scăderii stocului de credite neperformante. Aceste măsuri au generat una dintre cele mai rapide reduceri ale ratei creditelor neperformante din statele membre ale UE, de la 21,5 la sută la 30 septembrie 2014 la 4,1 la sută la 31 decembrie 2019. Este posibil ca, în contextul manifestării pandemiei COVID-19, viteza de ajustare a ratei creditelor neperformante să fie mai temperată în anul 2020, pe fondul unor dificultăți financiare ale debitorilor.

Diminuarea ratei creditelor neperformante s-a datorat în mare măsură efectului de numărător, prin reducerea cu 11,05 la sută a expunerii neperformante din credite și avansuri, de la 14 481,6 milioane lei în decembrie 2018 la 12 881,2 milioane lei în decembrie 2019, dar și celui de numitor, prin creșterea volumului expunerilor din credite și avansuri cu 7,98 la sută, de la 292 171,2 milioane lei în decembrie 2018 la 315 500,9 milioane lei în decembrie 2019. Tipurile de expuneri care se regăsesc în calculul acestui indicator provin de la următoarele categorii: banca centrală, administrații publice, instituții de credit, alte societăți financiare, societăți nefinanciare și gospodării ale populației.

Aceeași tendință de îmbunătățire s-a consemnat și în cazul indicatorilor privind creanțele depreciate aferente clientelei nebankare (valoare netă), care pe parcursul anului 2019 și-au restrâns ponderea în totalul portofoliului de credite cu 0,3 puncte procentuale (de la 2,0 la sută la 1,7 la sută), în totalul activelor cu 0,2 puncte procentuale (de la 1,1 la sută la 0,9 la sută), cât și în totalul datoriiilor, cu 0,2 puncte procentuale (de la 1,2 la sută la 1,0 la sută).

De asemenea, gradul de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante la nivelul sectorului bancar, calculat potrivit definiției ABE, a continuat să se situeze pe un trend ascendent, în creștere cu 2,1 puncte procentuale, de la 58,5 la sută în decembrie 2018 la 60,6 la sută în decembrie 2019, menținându-se la un nivel adecvat, precum și în banda cu risc scăzut conform ABE¹⁸¹. Totodată, România prezintă una dintre cele mai ridicate valori între țările UE (media înregistrată de sistemul bancar european era de 44,6 la sută în septembrie 2019).

¹⁸¹ Nivelul minim asociat intervalului de prudență stabilit de ABE pentru evaluarea gradului de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante este 55 la sută.

Trecerea la IFRS 9, începând cu 1 ianuarie 2018, a condus la o recunoaștere mai rapidă, de către instituțiile de credit, a pierderilor așteptate¹⁸² pentru creditele performante. Astfel, ponderea în total a ajustărilor pentru pierderi așteptate constituite pentru creditele performante, care corespund stadiilor 1 și 2 de depreciere, s-a majorat de la 29 la sută la 31 decembrie 2018 la 31 la sută la 31 decembrie 2019, preponderent ca urmare a ajustărilor pentru depreciere aferente stadiului 2. În același timp, ajustările pentru pierderile așteptate asociate creditelor neperformante (clasificate în stadiul 3) și-au diminuat ponderea în total, de la 71 la sută la 69 la sută, pe fondul scoaterii acestor credite în afara bilanțului sau vânzării lor, respectiv al îmbunătățirii calității unor expuneri prin reclasificarea acestora în stadiile 1 și 2 de depreciere.

Rata restructurărilor s-a îmbunătățit în perioada analizată și se plasează într-o categorie de risc intermediar conform ABE, atingând un nivel de 2,5 la sută în decembrie 2019, pe fondul reducerii creditelor restructurate cu 17,26 la sută. Rata restructurărilor continuă să înglobeze un volum mare de credite neperformante (circa 79 la sută din totalul creditelor restructurate), ca urmare a măsurilor de sprijinire a debitorilor în dificultate.

Pentru a evita influențele negative ale crizei generate de pandemia COVID-19, Banca Națională a României a decis să utilizeze flexibilitatea oferită de cadrul de reglementare în ceea ce privește restructurarea creditelor și obligația de constituire de provizioane. Astfel, deși definiția stării de nerambursare presupune orice operațiune de restructurare a unui credit și trebuie asociată noțiunii de dificultate financiară, în situația unui moratoriu (amânare de plată), o asemenea operațiune nu este apreciată ca o măsură de restructurare, pentru că nu a avut loc din cauza unei dificultăți financiare a debitorului.

Pentru anul 2020, reglementările permit împrumutătorilor să amâne la plată creditele acordate debitorilor persoane juridice, precum și persoanelor fizice afectate de pandemia COVID-19, fără aplicarea condițiilor prevăzute de Regulamentul BNR nr. 17/2012 privind unele condiții de creditare, cu modificările ulterioare, precum și a celor privind gradul de îndatorare, limitarea creditului în funcție de valoarea garanției și durata maximă a creditului de consum.

Monitorizarea cerințelor de lichiditate

Monitorizarea lichidității se realizează printr-o serie de indicatori reglementați în baza actelor normative comunitare (LCR – *Liquidity Coverage Ratio* și NSFR – *Net Stable Funding Ratio*), la care se adaugă indicatorii stabiliți în baza unor acte normative naționale (indicatorul de lichiditate, lichiditatea imediată).

¹⁸² Pierderile de credit așteptate sunt clasificate pe trei stadii diferite de depreciere: stadiul 1 – pierderi așteptate pentru următoarele 12 luni, atunci când instrumentul financiar este recunoscut pentru prima dată sau calitatea acestuia nu s-a deteriorat semnificativ sau atunci când riscul său de credit este mic; stadiul 2 – pierderi așteptate pentru întreaga durată de viață a instrumentului financiar al cărui risc de credit a crescut semnificativ, dar nu există o dovadă obiectivă de depreciere; stadiul 3 – pierderi așteptate pentru întreaga durată de viață a instrumentului financiar pentru care există o dovadă obiectivă de depreciere.

În anul 2019, potrivit cadrului de reglementare european¹⁸³, cerința minimă pentru indicatorul de acoperire a necesarului de lichiditate (LCR) a fost de 100 la sută. Îndeplinirea acestei cerințe semnifică faptul că rezerva de lichidități a unei instituții de credit ar putea acoperi ieșirile nete de lichidități în decursul unei perioade de criză de 30 de zile calendaristice. Instituțiile de credit își calculează și își monitorizează indicatorul de acoperire a necesarului de lichiditate atât în moneda de raportare la nivel agregat (în echivalent lei), cât și în fiecare dintre monedele semnificative în care se realizează raportări separate.

La nivelul sistemului bancar, media indicatorului agregat a fost de 239,6 la sută la 31 decembrie 2019, ceea ce a indicat un stoc semnificativ de active lichide de calitate ridicată pentru un scenariu de stres de 30 de zile. Toate instituțiile de credit înregistrau la finele anului valori de peste 100 la sută ale indicatorului LCR aferent componentei totale, precum și fiecărei monede semnificative – lei, euro, dolari SUA și franci elvețieni.

Indicatorul de finanțare stabilă netă, definit de reglementările europene ca raport între valoarea finanțării stabile disponibile și necesarul de finanțare stabilă, într-un orizont de un an, este utilizat pentru a preveni neconcordanțele de scadențe dintre active și pasive, precum și dependența excesivă de finanțarea pe termen scurt.

Cerința privind indicatorul de finanțare stabilă netă, de cel puțin 100 la sută, va intra în vigoare începând cu 28 iunie 2021, în conformitate cu prevederile Regulamentului (UE) nr. 876/2019 de modificare a Regulamentului (UE) nr. 575/2013.

Nivelul de 100 la sută arată că instituția deține suficientă finanțare stabilă pentru a-și îndeplini nevoile de finanțare pe parcursul unui orizont de un an, atât în condiții normale, cât și în condiții de criză.

O serie de alți indicatori determinați în baza unor prevederi sau acte normative naționale completează analiza asupra lichidității sistemului bancar. Astfel, valoarea înregistrată de indicatorul lichiditate imediată, la finele anului 2019, s-a situat la aproximativ 43,8 la sută, în timp ce pentru indicatorul de lichiditate reglementat în conformitate cu Regulamentul BNR nr. 2/2018 privind modificarea și completarea Regulamentului BNR nr. 25/2011 privind lichiditatea instituțiilor de credit nivelul consemnat a fost superior cerinței minime pentru fiecare bandă de scadență (1).

Evoluția structurii de finanțare a sectorului bancar românesc a cunoscut unele ajustări graduale în ultimii ani, cea mai importantă fiind scăderea semnificativă a pasivelor externe, fapt ce a contribuit la diminuarea finanțării de la băncile-mamă cu aproximativ 27 la sută (de la 22 939 milioane lei la 16 753 milioane lei). Reducerea nu a fost de natură să provoace probleme de lichiditate ca urmare a caracterului progresiv al ajustării și a înlocuirii acestor surse cu depozite provenind din sectorul privat, în special de la populație. Astfel, depozitele atrase de la clientela nebancaară au crescut cu 10,9 la sută față de sfârșitul anului 2018 (de la 355 906,6 milioane lei în decembrie 2018 la 394 868,7 milioane lei în decembrie 2019).

¹⁸³ În conformitate cu prevederile Regulamentului delegat (UE) 2015/61 al Comisiei Europene din 10 octombrie 2014 de completare a Regulamentului (UE) nr. 575/2013 al Parlamentului European și al Consiliului, la 1 octombrie 2015, momentul intrării în vigoare a acestui regulament, cerința de acoperire a necesarului de lichiditate a fost de 60 la sută, în 2016 de 70 la sută, în 2017 de 80 la sută, iar începând cu 2018 de 100 la sută.

În contextul actual, al crizei provocate de pandemia COVID-19, rezervele de lichiditate constituite de bănci au putut fi utilizate pentru a face față unei cereri sporite de lichiditate, precum și pentru a contribui la o bună funcționare a sectorului bancar și la asigurarea de lichidități suficiente pentru societăți și populație.

Profitabilitatea¹⁸⁴

Profitabilitatea sectorului bancar a rămas ridicată și pe parcursul anului 2019, în principal pe seama creșterii profitului operațional, dar și a continuării poziționării cheltuielilor nete cu ajustările pentru pierderi așteptate din creditare la un nivel scăzut. Rezultatul financiar net a fost influențat de un eveniment neoperațional (în legătură cu modalitatea de alocare a primei de stat de către băncile de economisire-creditate), care a cauzat creșterea semnificativă a cheltuielilor cu provizioanele pentru litigii precum și de introducerea taxei pe active nete. Astfel, în anul 2019, sistemul bancar a înregistrat un profit net de 6 392,1 milioane lei, 23 de instituții de credit din cele 34 consemnând la finele anului rezultate financiare pozitive. Instituțiile de credit cu profit au obținut un rezultat pozitiv în sumă totală de 7 272,3 milioane lei, iar cele cu pierdere au consemnat un rezultat negativ în sumă totală de 880,2 milioane lei.

Performanța financiară la nivel de sistem a fost inferioară celei din anul anterior (cu 435,4 milioane lei), în principal ca urmare a creșterii cheltuielilor cu provizioanele cu 674,9 milioane lei și a celor cu ajustările pentru depreciere cu 83,8 milioane lei, aceste influențe negative fiind însă diminuate de creșterea cu 734,2 milioane lei a profitului operațional și de scăderea cu 110,4 milioane lei a cheltuielilor cu impozitul pe profit.

Dinamica veniturilor nete din dobânzi (+10,2 la sută), componenta principală a veniturilor operaționale, s-a temperat ușor, pe fondul variațiilor pozitive mai ample ale cheltuielilor (+21,7 la sută), comparativ cu cele ale veniturilor din dobânzi (+12,2 la sută).

Din analiza în structură a veniturilor operaționale se remarcă menținerea predominanței veniturilor nete din dobânzi, acestea deținând o pondere de 66,0 la sută la sfârșitul anului 2019, în creștere ușoară față de finele anului anterior, când au înregistrat o pondere de 65,4 la sută. Și veniturile nete din taxe și comisioane au ocupat, în continuare, o poziție importantă în veniturile operaționale, respectiv 18,0 la sută, dar în scădere față de ponderea înregistrată în anul precedent (19,6 la sută).

Rata rentabilității economice (ROA) a atins un nivel de 1,4 la sută la finele anului 2019, în scădere ușoară cu 0,2 puncte procentuale față de anul anterior, în condițiile diminuării profitului net (cu 6,4 la sută) și ale creșterii activelor la valoare medie (cu 7,7 la sută, de la 439 481,1 milioane lei la 473 233,8 milioane lei).

Rata rentabilității financiare (ROE) a înregistrat un nivel de 12,3 la sută la finele anului 2019, fiind mai mică cu 2,3 puncte procentuale față de cea de la sfârșitul anului 2018. Din perspectiva factorilor determinanți, scăderea remunerării capitalului bancar s-a datorat, pe de o parte, diminuării profitului net, iar pe de altă parte, creșterii capitalurilor proprii la valoare medie (+10,9 la sută).

¹⁸⁴ Analiza din această secțiune acoperă instituțiile de credit persoane juridice române și sucursalele instituțiilor de credit persoane juridice străine.

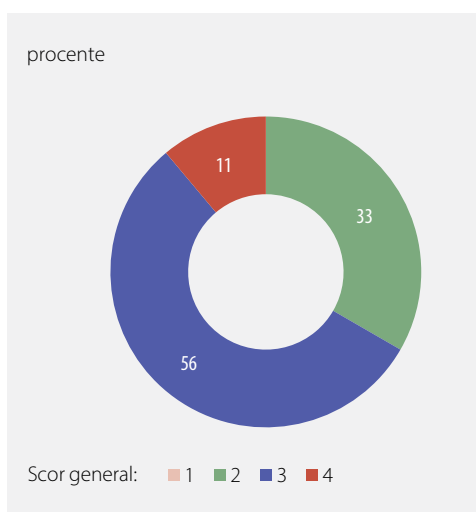
	Activ net bilanțier		Fonduri proprii*	
	mil. lei	%	mil. lei	%
1. Instituții de credit cu capital majoritar românesc, din care:	130 492,4	26,35	13 655,8	28,91
1.1. Instituții de credit din sectorul de stat, din care:	40 648,7	8,21	4 935,7	10,45
1. CEC Bank	32 897,8	6,64	3 861,1	8,17
2. Banca de Export-Import a României – Eximbank	7 750,9	1,57	1 074,6	2,28
1.2. Instituții de credit cu capital majoritar privat, din care:	89 843,7	18,14	8 720,1	18,46
1. Banca Transilvania	87 740,7	17,72	8 328,8	17,63
2. Banca Centrală Cooperatistă Creditcoop	1 474,1	0,30	310,6	0,66
3. Banca Comercială Feroviara	463,1	0,09	38,4	0,08
4. Banca Română de Credite și Investiții	165,8	0,03	42,3	0,09
2. Instituții de credit cu capital majoritar străin, din care:	304 340,9	61,44	33 574,2	71,09
1. Banca Comercială Română	71 450,0	14,43	7 724,8	16,36
2. BRD – Groupe Société Générale	55 853,3	11,28	5 793,2	12,27
3. UniCredit Bank	44 541,2	8,99	4 872,6	10,32
4. Raiffeisen Bank	42 876,3	8,66	4 687,8	9,93
5. Alpha Bank	17 820,5	3,60	1 910,7	4,05
6. OTP Bank	13 252,7	2,68	1 594,2	3,37
7. Garanti Bank	10 870,2	2,19	1 298,4	2,75
8. Banca Românească membră a Grupului National Bank of Greece	6 646,8	1,34	971,0	2,06
9. First Bank (Piraeus)	6 417,1	1,30	804,4	1,70
10. Banca Comercială Intesa SanPaolo	6 582,9	1,33	794,3	1,68
11. Libra Internet Bank	6 527,0	1,32	657,3	1,39
12. Credit Europe Bank	4 031,2	0,81	742,7	1,57
13. Patria Bank	3 193,8	0,64	326,2	0,69
14. BCR Banca pentru Locuințe	2 653,3	0,53	57,0	0,12
15. Idea Bank	2 337,3	0,47	215,1	0,45
16. Vista Bank (Marfin)	2 580,2	0,52	309,1	0,65
17. Crédit Agricole Bank	2 353,7	0,47	213,5	0,45
18. ProCredit Bank	1 803,6	0,36	216,8	0,46
19. Bank Leumi	1 318,8	0,27	189,1	0,40
20. Porsche Bank	831,6	0,17	174,3	0,37
21. Aedificium Banca pentru Locuințe	399,4	0,08	21,7	0,05
I. Total instituții de credit, persoane juridice române (1+2)	434 833,3	87,79	47 230,0	100,00
II. Sucursale ale instituțiilor de credit, persoane juridice străine, din care:	60 464,6	12,21
1. ING Bank N.V., Amsterdam	44 621,5	9,01
2. Citibank Europe plc, Dublin	10 204,4	2,06
3. BNP Paribas Personal Finance S.A. Paris	2 300,1	0,46
4. BNP Paribas S.A. Paris	1 777,1	0,36
5. Blom Bank France S.A. Paris	776,3	0,16
6. TBI Bank EAD Sofia	514,5	0,10
7. Alior Bank S.A. Varșovia	270,7	0,06
Total instituții de credit (I+II)	495 297,9	100,00

*) sucursalele instituțiilor de credit persoane juridice străine nu raportează fondurile proprii

Tabel 6.5
Valoarea activului net bilanțier
și a fondurilor proprii
la 31 decembrie 2019

1.3. Evaluarea riscurilor din activitatea bancară

În exercitarea responsabilităților care îi revin potrivit cadrului de reglementare pe linia supravegherii instituțiilor de credit, Banca Națională a României asigură, în cadrul procesului de supraveghere și evaluare SREP (*Supervisory Review and Evaluation Process*), evaluarea continuă a profilului de risc și a viabilității instituțiilor de credit, prin evaluarea riscurilor la care acestea sunt sau pot fi expuse, monitorizarea indicatorilor-cheie, analiza modelului de afaceri, evaluarea guvernantei interne și a sistemului de control, evaluarea riscurilor de capital și a celor de lichiditate și finanțare¹⁸⁵.

Grafic 6.1
Distribuția instituțiilor de credit supuse evaluării SREP în funcție de scorul general

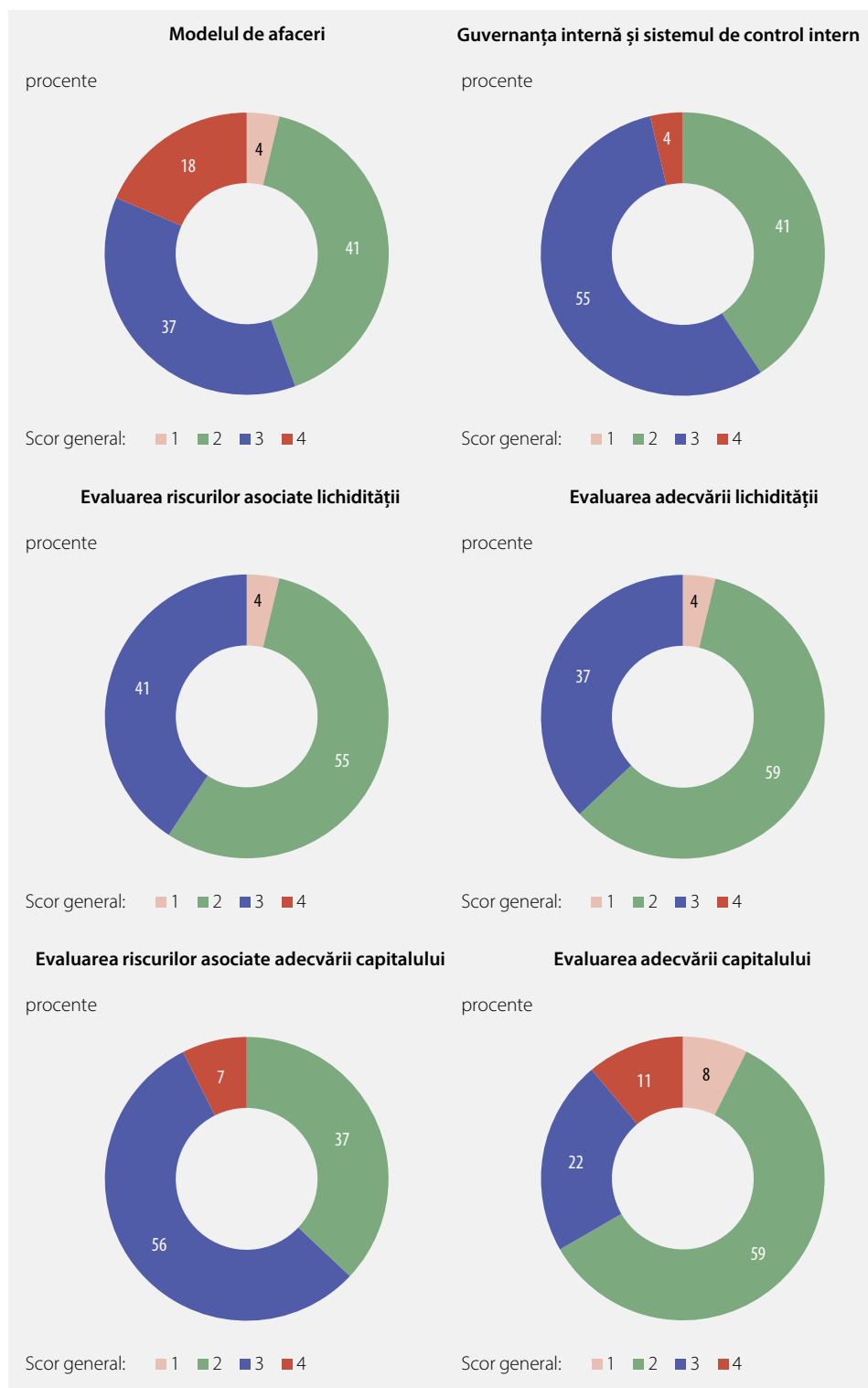
Potrivit metodologiei SREP, autoritatea de supraveghere atribuie fiecărei instituții de credit un scor general ce reflectă viabilitatea generală a instituției, care poate lua valori de la 1 la 4, unde 1 înseamnă nivel de risc imperceptibil, 2 – nivel de risc scăzut, 3 – nivel de risc mediu și 4 – nivel de risc ridicat. Atunci când instituția este considerată a fi „în curs de a intra în dificultate” sau este „susceptibilă de a intra în dificultate”, acestea i se atribuie scorul 5 și se urmează procesul de colaborare cu autoritatea de rezoluție.

În urma desfășurării procesului de evaluare SREP pe parcursul anului 2019, situația ratingurilor atribuite se prezenta astfel: 33 la sută dintre cele 27 de instituții de credit erau încadrate în scor general 2 (nivel de risc scăzut), 56 la sută în scor general 3 (nivel de risc mediu), 11 la sută în scor general 4 (nivel de risc ridicat) și niciuna în scor general 5 (Grafic 6.1).

Cerințele totale de capital (TSCR) stabilite ca urmare a procesului de evaluare SREP a sistemului bancar la 31 decembrie 2019 au avut un nivel mediu de 11,20 la sută și un nivel median de 11,83 la sută.

Distribuția instituțiilor de credit în funcție de încadrarea elementelor componente SREP pe categorii de risc ilustrează că adecvarea capitalului, adecvarea lichidității, riscurile asociate lichidității, precum și modelul de afaceri au fost evaluate în cele mai multe dintre cazuri cu scor 2 (59 la sută în cazul primelor două componente, 55 la sută, respectiv 41 la sută dintre instituțiile evaluate), iar riscurile pentru capital și guvernanta internă au fost evaluate în cea mai mare parte cu scor 3 (56 la sută și respectiv 55 la sută) (Grafic 6.2).

¹⁸⁵ În urma evaluării SREP, autoritatea de supraveghere stabilește dacă fondurile proprii deținute de instituția de credit asigură acoperirea solidă a riscurilor evaluate ca fiind semnificative și dacă există o acoperire adecvată a riscurilor de lichiditate și de finanțare, precum și cerințele suplimentare de fonduri proprii (pentru a acoperi riscurile de pierderi neașteptate și orice pierderi așteptate care nu sunt acoperite de provizioane, riscul de subestimare a riscului asociat deficiențelor de model și riscul asociat deficiențelor din guvernanta internă).

Grafic 6.2
Elementele SREP repartizate
în funcție de scorul atribuit

Pe parcursul anului 2019, în conformitate cu programul anual de inspecție, au fost desfășurate 30 de acțiuni de supraveghere, dintre care 27 la instituțiile de credit, persoane juridice române, și 3 la sucursalele din România ale instituțiilor de credit din alte state membre.

Prioritățile și riscurile specifice evaluate în cadrul acțiunilor de supraveghere derulate în baza programului anual de inspecție au fost stabilite pornind de la nivelul profilului de risc al fiecărei instituții de credit la ultima evaluare. Obiectivele tematice au vizat: viabilitatea și sustenabilitatea modelului de afaceri, guvernanța internă și sistemul de control intern, evaluarea riscurilor pentru capital, evaluarea adecvării capitalului, evaluarea riscurilor asociate lichidității, evaluarea adecvării lichidității, precum și verificarea implementării măsurilor dispuse de BNR și a planului de măsuri întocmit de instituția de credit.

În plus față de acțiunile programate, s-au mai efectuat 18 acțiuni de supraveghere punctuale la instituțiile de credit, cu obiective de verificare specifice (Tabel 6.6).

Nr.	Tematică acțiuni punctuale	Număr de acțiuni
1	Evaluarea profilului de risc conform SREP la bănci cooperatiste din rețeaua CREDITCOOP	5
2	Modul de îndeplinire a măsurilor dispuse de BNR	5
3	Evaluarea riscului aferent înregistrării unor evenimente operaționale	2
4	Analiza situației financiare a instituției de credit, precum și modul de determinare a amortizorului de capital pentru riscul sistemic	1
5	Evaluarea modului în care fondurile proprii deținute de bancă asigură o acoperire adecvată a riscurilor la care aceasta este expusă sau ar putea fi expusă, la nivel individual și la nivel subconsolidat	1
6	Evaluarea riscului de credit, a guvernanței interne și a sistemului de control intern	1
7	Evaluarea riscului operational, a guvernanței interne și a sistemului de control intern	1
8	Evaluarea modului de aplicare a procedurilor de organizare și desfășurare a activității de control intern, precum și analiza modului de monitorizare și administrare a riscurilor semnificative	1
9	Evaluarea activității și proceselor de control aferente operațiunilor de plăți	1

Tabel 6.6
Tematica acțiunilor
de supraveghere punctuale

În vederea îmbunătățirii cadrului de administrare, a strategiilor, proceselor și mecanismelor implementate, precum și a asigurării unei organizări adecvate a activității desfășurate de instituțiile de credit, în baza rapoartelor întocmite ca urmare a activităților de supraveghere, Banca Națională a României a dispus măsuri de supraveghere (Tabel 6.7) și a aplicat sancțiuni, respectiv avertismente scrise, precum și o amendă (Tabel 6.8).

Nr.	Măsura	Număr de cazuri
1	Menținerea de fonduri proprii în plus față de cerințele de capital minim	32
2	Consolidarea dispozițiilor privind guvernanța și administrarea capitalului intern	25
3	Impunerea de cerințe de lichiditate specifice	19
4	Diminuarea riscului inerent activităților, produselor și sistemelor	6
5	Restrângerea/limitarea activităților sau operațiunilor	1
	Total	83

Tabel 6.7
Măsurile de supraveghere dispuse
conform OUG nr. 99/2006 privind
instituțiile de credit, cu modificările
și completările ulterioare

Tipul sancțiunii	Număr de cazuri	Bănci	Administratori	Conducători
Avertisment scris	5	5	0	0
Amendă	1	1	0	0
Total	6	6	0	0

Tabel 6.8
Sancțiuni aplicate
în anul 2019

Informații detaliate privind sancțiunile care au fost aplicate instituțiilor de credit se regăsesc pe *website*-ul BNR, în cadrul secțiunii „Supraveghere”, publicate în conformitate cu cerințele legale de transparență aferente autorității de supraveghere prevăzute la art. 234 alin. (4) din OUG nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, cu modificările și completările ulterioare. Conform prevederilor articolului menționat mai sus, Banca Națională a României publică sancțiunile aplicate potrivit prevederilor art. 229 alin. (1) care nu au fost contestate în condițiile art. 275 și pe cele în privința cărora contestațiile au fost respinse în mod definitiv, precum și informații privind tipul și natura încălcării săvârșite și identitatea persoanei fizice sau juridice sancționate, după ce aceasta a fost informată cu privire la aplicarea sancțiunii.

În procesul de aprobare prealabilă derulat de Banca Națională a României, potrivit cadrului legal în materie (art. 108 din OUG nr. 99/2006), pe parcursul anului 2019 au fost instrumentate 135 de solicitări de aprobare prealabilă a membrilor consiliilor de administrație, conducătorilor instituțiilor de credit și persoanelor desemnate să asigure conducerea structurilor de importanță deosebită (activități de administrare și control al riscurilor, audit intern, conformitate, trezorerie, creditare, precum și orice alte activități care pot expune instituția de credit unor riscuri semnificative), inclusiv a persoanelor cărora le-au fost alocate noi responsabilități (Tabel 6.9).

Tabel 6.9
Numărul persoanelor din categoria celor prevăzute la art. 108 din OUG nr. 99/2006, supuse aprobării BNR în anul 2019

Numărul de persoane supuse aprobării BNR	TOTAL, din care:		Respinși pentru neîndeplinirea condițiilor prevăzute de legea specială*	Respinși în urma evaluării BNR efectuate în temeiul art. 109 din OUG nr. 99/2006	Solicitare de aprobare retrasă de instituția de credit
	TOTAL	Aprobați de BNR			
Conducători	38	35	-	-	3
Administratori	43	39	-	2	2
Persoane cu funcție de conducere de nivel mediu	54	51	-	2	1
Total	135	125	-	4	6

*) Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/1999 privind activitatea de audit financiar, republicată

2. Supravegherea schemelor de garantare

În vederea garantării depozitelor, în România funcționează Fondul de garantare a depozitelor bancare, ca schemă statutară de garantare a depozitelor, înființată prin Ordonanța Guvernului nr. 39/1996 privind înființarea și funcționarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, republicată, cu modificările și completările ulterioare, oficial recunoscută pe teritoriul României. În prezent, activitatea Fondului este reglementată prin Legea nr. 311/2015 privind schemele de garantare a depozitelor și Fondul de garantare a depozitelor bancare, cu modificările și completările ulterioare.

La 31 decembrie 2019 volumul depozitelor la instituțiile de credit acoperite la Fondul de garantare a depozitelor bancare se situa la un nivel de 210 678,4 milioane lei, în creștere cu 11,2 la sută față de aceeași dată a anului 2018.

3. Supravegherea instituțiilor financiare nebankare, a instituțiilor de plată și a instituțiilor emitente de monedă electronică

Potrivit mandatului acordat prin prevederile Legii nr. 93/2009 privind instituțiile financiare nebankare, cu modificările și completările ulterioare, Banca Națională a României asigură supravegherea prudențială a instituțiilor financiare nebankare înscrise în Registrul special, atât pe baza informațiilor furnizate prin intermediul raportărilor transmise, cât și prin inspecții la sediul central și la unitățile teritoriale ale acestora, precum și monitorizarea instituțiilor financiare nebankare înscrise în Registrul general, în principal pe baza informațiilor furnizate de aceste entități prin raportările transmise.

Totodată, potrivit prevederilor Legii nr. 209/2019 privind serviciile de plată și pentru modificarea unor acte normative și ale Legii nr. 210/2019 privind activitatea de emisie de monedă electronică, Banca Națională a României asigură supravegherea prudențială a instituțiilor de plată autorizate, persoane juridice române, inclusiv pentru activitatea de plăți desfășurată prin sucursalele și agenții acestora, precum și supravegherea prudențială a instituțiilor emitente de monedă electronică autorizate, inclusiv pentru activitatea de emisie de monedă electronică și de prestare de servicii de plată desfășurată prin sucursalele și agenții acestora.

În cursul anului 2019, sectorul instituțiilor financiare nebankare s-a caracterizat printr-o tendință de stabilizare (atât din punct de vedere numeric, cât și din cel al principalilor indicatori financiari agregați), care a urmat modificărilor frecvente înregistrate în anul precedent cu privire la componența registrelor instituțiilor financiare nebankare ținute de Banca Națională a României. De asemenea, în sectorul instituțiilor de plată (IP) și în cel al instituțiilor emitente de monedă electronică (IEME) s-a menținut tendința de stabilizare constatată în anii anteriori.

3.1. Instituțiile financiare nebankare

În cursul anului 2019, numărul instituțiilor financiare nebankare înscrise în Registrul general a scăzut nesemnificativ, de la 178 la 177. Din punct de vedere al activităților de creditare desfășurate, corespunzător secțiunilor Registrului general, 86,4 la sută (153 de instituții) erau înscrise la secțiunea „Activități multiple de creditare”, pondere ușor mai ridicată decât cea de la sfârșitul anului precedent (83,7 la sută).

Totodată, comparativ cu sfârșitul anului precedent, la 31 decembrie 2019 numărul instituțiilor financiare nebankare înscrise în Registrul special a scăzut de la 71 la 68 (Tabel 6.10).

Tabel 6.10
Distribuția instituțiilor financiare
nebanzare pe tipuri de activități
la 31 decembrie 2019

Tipul activității	Registrul special (1)		Registrul general* (2)		Registrul general (1+2)	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%
Activități multiple de creditare	61	89,7	92	84,4	153	86,4
Leasing financiar	2	2,9	11	10,1	13	7,3
Emitere garanții și asumare de angajamente, inclusiv garantarea creditului	1	1,5	3	2,8	4	2,3
Credite de consum	4	5,9	1	0,9	5	2,8
Microcreditare	0	0,0	2	1,8	2	1,1
Factoring	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Finanțarea tranzacțiilor comerciale	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Credite ipotecare și/sau imobiliare	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Scontare	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Forfetare	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Alte forme de finanțare de natura creditului	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Total	68	100,0	109	100,0	177	100,0

*) exclusiv instituțiile financiare nebanzare din Registrul special

Capitalul social al instituțiilor financiare nebanzare a crescut cu 5,3 la sută față de sfârșitul anului precedent, totalizând 3 291,6 milioane lei la finele anului 2019, în timp ce activul bilanțier agregat net al instituțiilor financiare nebanzare a înregistrat o dinamică ascendentă mai accentuată (13,7 la sută), până la un nivel de 40 046,5 milioane lei.

Referitor la structura activelor și capitalurilor pe cele două registre, se remarcă o creștere de 13,5 la sută a activelor totale nete ale instituțiilor înscrise în Registrul special și o dinamică mai accentuată, de 15,9 la sută, a aceluiași indicator aferent instituțiilor înscrise doar în Registrul general.

În totalul creditelor acordate, la valoare netă, majorări comparativ cu sfârșitul anului 2018 au consemnat atât finanțările sub forma leasingului financiar (+14,9 la sută), cât și soldul altor tipuri de credite, care a crescut cu 10,4 la sută.

Din punct de vedere al registrelor ținute de Banca Națională a României, a avut loc o creștere a creditelor (la valoare netă) cu 13,5 la sută comparativ cu anul anterior în cazul instituțiilor înscrise în Registrul special și o diminuare de valoare similară (-13,4 la sută) a aceluiași indicator aferent instituțiilor înscrise doar în Registrul general.

Creațiile restante și îndoielnice, la valoare netă, au crescut în anul 2019, de la 792,5 milioane lei la 844,1 milioane lei (+6,5 la sută), ponderea în totalul activului net diminuându-se însă de la 2,2 la sută la 2,1 la sută. Tendința crescătoare a valorii creațiilor restante și îndoielnice se observă doar la nivelul instituțiilor financiare nebanzare înregistrate în Registrul special (+11,6 la sută), în cazul celor înscrise doar în Registrul general înregistrându-se o diminuare accentuată a acestora (-29,4 la sută), evoluție similară celei a creditelor totale acordate.

Nivelul total al provizioanelor aferente creditelor restante și îndoielnice s-a diminuat ușor, de la 2 354,7 milioane lei la 2 341,6 milioane lei.

Totodată, pe parcursul anului 2019, ratele de rentabilitate economică și financiară ale instituțiilor financiare nebancale înscrise în Registrul special s-au ameliorat. În cazul instituțiilor financiare nebancale înscrise doar în Registrul general, ratele de rentabilitate s-au situat, spre deosebire de anii precedenți, la un nivel inferior comparativ cu cele ale instituțiilor înscrise și în Registrul special. Una dintre explicațiile acestei dinamici a ratelor de rentabilitate în funcție de registrul în care sunt înscrise instituțiile poate fi dată de migrația în Registrul special a instituțiilor financiare nebancale în cazul cărora dobânda anuală efectivă depășește anumite plafoane stabilite de Regulamentul BNR nr. 1/2017 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR nr. 20/2009 privind instituțiile financiare nebancale.

Profitul agregat al instituțiilor financiare nebancale înscrise în Registrul special a fost de 676,5 milioane lei, iar cel al instituțiilor înscrise doar în Registrul general a fost de 15,2 milioane lei, rezultând un profit total al sistemului de 691,7 milioane lei (Tabel 6.11).

Denumirea indicatorului	milioane lei**		
	Registrul special (1)	Registrul general*** (2)	Registrul general (1+2)
Capital social/de dotare	2 696,5	595,1	3 291,6
Active totale (net)	37 928,6	2 117,9	40 046,5
Total credite acordate (net), <i>din care:</i>	30 759,8	784,0	31 543,8
– leasing financiar	15 989,7	228,4	16 218,1
– alte tipuri de credite	14 770,1	555,6	15 325,7
Creanțe restante și îndoielnice (net), <i>din care:</i>	774,5	69,7	844,1
– credite restante și îndoielnice	563,4	58,3	621,7
Provizioane aferente creanțelor restante și îndoielnice, <i>din care:</i>	2 963,2	181,2	3 144,5
– provizioane aferente creditelor restante și îndoielnice	2 221,4	120,2	2 341,6
Credite și angajamente neperformante (brut)****	2 877,7	166,4	3 044,1
Rezultatul reportat	1594,1	-49,7	1 544,4
Rezultat aferent anului 2019	676,5	15,2	691,6
Rata rentabilității economice (ROA), profit net/total activ (%)	1,78	0,72	1,73
Rata rentabilității financiare (ROE), profit net/capitaluri proprii (%)	9,29	2,00	8,60
Număr de contracte	1 981 298	59 789	2 041 087
Număr de clienți, <i>din care:</i>	1 546 539	50 872	1 597 411
– persoane fizice	1 405 496	42 804	1 448 300
– persoane juridice	141 043	8 068	149 111

*) inclusiv datele raportate de instituțiile financiare nebancale care dețin și calitatea de instituție de plată
 **) cu excepția indicatorilor „ROA”, „ROE”, „Număr de contracte” și „Număr de clienți”
 ***) exclusiv instituțiile financiare nebancale înscrise în Registrul special
 ****) care înregistrează întârzieri mai mari de 90 de zile și/sau pentru care au fost inițiate proceduri de recuperare a creanțelor (cu contaminare la nivel de debitor)

Tabel 6.11
Principalii indicatori ai sectorului instituțiilor financiare nebancale la 31 decembrie 2019*

Distribuția capitalului social/de dotare în funcție de țara de origine a instituțiilor înscrise în Registrul special la 31 decembrie 2019 este sintetizată în Tabelul 6.12.

Comparativ cu sfârșitul anului 2018, ponderea capitalului românesc a crescut ușor de la 64,6 la sută la 66,6 la sută.

Țara de origine	procente	
	Ponderea capitalului social/de dotare	
	în total capital	în total capital străin
România	66,6	
Marea Britanie	6,6	19,8
Germania	5,3	15,9
Cipru	3,8	11,3
Suedia	3,7	11,0
Franța	3,6	10,8
Olanda	2,5	7,4
Italia	1,9	5,7
Polonia	1,2	3,6
Bulgaria	0,9	2,6
Grecia	0,7	2,2
Luxemburg	0,6	1,9
Finlanda	0,6	1,7
Austria	0,6	1,7
SUA	0,5	1,4
Ungaria	0,4	1,3
Alte state	0,5	1,6

Tabel 6.12
Ponderile capitalului social/
de dotare în funcție de țara
de origine la 31 decembrie 2019

În ceea ce privește celelalte state care dețin participații la capitalul social/de dotare al instituțiilor financiare nebancale înscrise în Registrul special, Marea Britanie ocupa la 31 decembrie 2019, similar anului precedent, prima poziție investițională (19,8 la sută în total capital străin), următoarele poziții fiind ocupate de Germania (15,9 la sută), Cipru (11,3 la sută), Suedia (11 la sută) și Franța (10,8 la sută). Aceste 5 poziții cumulează 68,8 la sută din totalul capitalului străin, situație similară celei de la sfârșitul anului anterior. Structura capitalului social/de dotare în funcție de țara de origine relevă, astfel, influența importantă a industriei financiare europene asupra sectorului românesc al instituțiilor financiare nebancale, dar și o posibilă sensibilitate a sectorului la evoluțiile economice din celelalte state europene, inclusiv Marea Britanie în contextul retragerii acesteia din Uniunea Europeană.

Valoarea totală a capitalului străin al instituțiilor financiare nebancale s-a ridicat la 903,7 milioane lei, la 31 decembrie 2019, în scădere cu 1,9 milioane lei față de anul 2018.

Supravegherea prudențială și monitorizarea instituțiilor financiare nebancale

Supravegherea prudențială și monitorizarea instituțiilor financiare nebancale a constat atât în urmărirea modului de întocmire și transmitere a raportărilor periodice și a modificărilor în situația acestora, cât și în efectuarea de inspecții la fața locului de către personalul specializat din cadrul Băncii Naționale a României. Aceste acțiuni s-au finalizat prin încheierea de rapoarte de supraveghere și impunerea, după caz, a unor sancțiuni prevăzute de dispozițiile legale în vigoare.

Inspecțiile *on-site* au avut drept scop verificarea activității curente pentru 24 de instituții financiare nebancale înscrise în Registrul special și pentru 4 instituții financiare nebancale înscrise doar în Registrul general.

Pe baza rapoartelor întocmite de echipele de inspecție care au derulat acțiunile de supraveghere *on-site*, 11 instituții au fost sancționate cu avertisment scris, 4 instituții au fost sancționate cu amendă, o instituție a fost sancționată cu suspendarea activității de creditare și una cu radierea din registrele ținute de banca centrală și implicit cu interzicerea desfășurării activității de creditare. Pentru 9 instituții financiare nebancaare acțiunile de inspecție la fața locului desfășurate în anul 2019 sunt în curs de finalizare.

3.2. Instituțiile de plată

La 31 decembrie 2019, în Registrul instituțiilor de plată erau înscrise 9 instituții de plată și 56 de agenți prin intermediul cărora acestea prestează servicii de plată pe teritoriul României și în străinătate.

Totodată, dintre instituțiile de plată autorizate, 4 dețin și calitatea de instituție financiară nebancaară, fiind înscrise în Registrul general.

Pe parcursul anului 2019, supravegherea prudențială a instituțiilor de plată a fost realizată prin analiza raportărilor și a modificărilor în situația acestora, transmise de către instituțiile de plată conform prevederilor actelor normative aplicabile. De asemenea, a fost efectuată o acțiune de inspecție la fața locului de către personalul specializat al Băncii Naționale a României, pentru verificarea activității curente a unei instituții de plată care nu deține și calitatea de instituție financiară nebancaară.

3.3. Instituțiile emitente de monedă electronică

La 31 decembrie 2019, în Registrul instituțiilor emitente de monedă electronică erau înscrise două astfel de instituții, din care una are și calitatea de instituție financiară nebancaară.

Pe parcursul anului 2019, supravegherea prudențială a instituțiilor emitente de monedă electronică a fost realizată prin analiza raportărilor transmise și a modificărilor în situația acestora, conform prevederilor actelor normative aplicabile.

4. Monitorizarea aplicării sancțiunilor internaționale, prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului

Banca Națională a României asigură supravegherea punerii în aplicare a sancțiunilor internaționale și, de asemenea, supraveghează și controlează modul de aplicare a cadrului legislativ incident domeniului prevenirii spălării banilor și a finanțării terorismului la nivelul următoarelor categorii de entități: (i) instituțiile de credit persoane juridice române, inclusiv sucursalele din străinătate ale acestora, și sucursalele instituțiilor de credit persoane juridice străine care își desfășoară activitatea pe teritoriul României; (ii) instituțiile de plată persoane juridice române, inclusiv activitatea prestată de acestea în mod direct pe teritoriul unui alt stat membru, și sucursalele instituțiilor de plată din alte state membre, precum și agenții

și distribuitorii acestora; (iii) instituțiile emitente de monedă electronică persoane juridice române, inclusiv activitatea prestată de acestea în mod direct pe teritoriul unui alt stat membru, și sucursalele instituțiilor emitente de monedă electronică din alte state membre, precum și agenții și distribuitorii acestora; (iv) instituțiile financiare nebancaare înscrise în Registrul special și instituțiile financiare nebancaare înscrise numai în Registrul general, care au și statut de instituție de plată sau instituție emitentă de monedă electronică.

În anul 2019, Banca Națională a României a continuat demersurile pentru consolidarea capacității sale operaționale pe linia supravegherii, din perspectiva riscului de spălare a banilor și de finanțare a terorismului la care sunt expuse instituțiile de credit și instituțiile financiare care intră în aria sa de responsabilitate, atât prin alocarea de resurse umane suplimentare, cât și prin îmbunătățirea continuă a metodologiilor și instrumentelor utilizate, adaptate la noul cadru legal în materie, respectiv Legea nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative și Regulamentul Băncii Naționale a României nr. 2/2019 privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului.

În acest sens, din punct de vedere al procedurilor și metodologiilor utilizate, procesul de supraveghere și de evaluare pe bază de risc a fost ajustat în funcție de expunerea instituțiilor la riscul de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, ceea ce a condus la o îmbunătățire semnificativă a calității și eficienței acestuia. Totodată, s-a urmărit asigurarea unui raport adecvat între activitățile de supraveghere *off-site* și acțiunile de supraveghere *on-site*, fundamentat în funcție de profilul de risc al instituțiilor și de importanța sistemică a acestora. Astfel, cantitatea de informații solicitate, frecvența și intensitatea verificărilor, analizelor și evaluărilor au fost stabilite în funcție de modelul de afaceri, de guvernanta internă și de dinamica și evoluția nivelului de risc de spălare a banilor și de finanțare a terorismului.

În vederea îmbunătățirii fluxului de informații între autoritatea de supraveghere și entitățile supravegheate și cu scopul de a monitoriza cu operativitate evoluțiile înregistrate la nivelul profilului de risc al instituțiilor de credit, din perspectiva operațiunilor de transferuri externe cu risc ridicat, autoritatea de supraveghere a menținut solicitarea, cu frecvență trimestrială sau lunară, adresată instituțiilor de credit, de a transmite informații și analize care vizează în principal clienții nerezidenți, clienții persoane juridice care au asociați, acționari sau beneficiari reali nerezidenți, comportamentul tranzacțional al clienților, respectiv informații cu privire la fluxuri financiare structurate pe valute și tipologii de clientelă. Suplimentar acestora, au fost utilizate și alte tipuri de instrumente, precum evaluări ale indicatorilor de risc, ale limitelor și pragurilor valorice de la care sunt aplicate măsuri suplimentare de cunoaștere a clientelei, tipul controalelor implementate și al măsurilor dispuse pentru reducerea expunerii la riscul de spălare a banilor și finanțare a terorismului, precum și al altor mecanisme utilizate de instituțiile supravegheate în procesul de monitorizare permanentă a operațiunilor derulate prin intermediul aplicațiilor digitale, astfel încât să fie identificate eventualele vulnerabilități la nivelul unor procese sau linii de activitate și dispuse măsuri de remediere a acestora.

O altă componentă importantă a activității, cu caracter permanent, a fost aceea de informare cu celeritate a instituțiilor supravegheate cu privire la: (i) adoptarea, modificarea sau completarea unor sancțiuni internaționale aferente domeniului financiar-bancar; (ii) actualizarea ghidurilor și a bunelor practici în domeniu; (iii) evaluările referitoare la riscul de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, conform Declarațiilor Grupului de Acțiune Financiară Internațională (FATF), raportat la vulnerabilitățile identificate, în vederea adoptării măsurilor adecvate, cum ar fi: „Jurisdiction Subject to a FATF Call on its Members and Other Jurisdictions to Apply Counter-Measures to Protect the International Financial System from the Ongoing and Substantial Money Laundering and Financing of Terrorism (ML/FT) Risks” – 22 februarie 2019; (iv) statele terțe care au grad de risc ridicat de spălare a banilor și deficiențe strategice în acest sens, conform dispozițiilor Regulamentului delegat (UE) 2016/1675 al Comisiei de completare a Directivei (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului prin identificarea țărilor terțe cu un grad ridicat de risc care au deficiențe strategice, modificat prin Regulamentul delegat (UE) 2018/105 al Comisiei, Regulamentul delegat (UE) 2018/212 și prin Regulamentul delegat (UE) 2018/1467 al Comisiei; (v) adoptarea de către Wolfsberg Group a „Sanctions Screening Guidance”.

De asemenea, a fost asigurată o comunicare continuă cu instituțiile supravegheate în ceea ce privește modul de aplicare a legislației privind sancțiunile internaționale, prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului, inclusiv prin transmiterea cu celeritate de informații și puncte de vedere în scopul clarificării și aplicării unitare a legislației incidente.

În conformitate cu bunele practici în materie de supraveghere, Banca Națională a României a derulat schimburi de informații cu privire la riscul de spălare a banilor și de finanțare a terorismului cu autorități de supraveghere din alte state și cu organisme internaționale cu competență în materie.

Menționăm că, în cursul anului 2019, în conformitate cu programul și tematica de evaluare și verificare a entităților supravegheate de banca centrală, aprobate de Comitetul de supraveghere al Băncii Naționale a României, au fost desfășurate 36 de acțiuni de inspecție *on-site*, dintre care 21 la sediul instituțiilor de credit și sucursalelor din România ale instituțiilor de credit străine, respectiv 15 acțiuni la sediul instituțiilor financiare nebancale, instituțiilor de plată, instituțiilor emitente de monedă electronică și sucursalelor din România ale instituțiilor de plată străine. De asemenea, au mai fost efectuate 8 acțiuni de supraveghere *off-site* și 4 acțiuni de supraveghere *on-site*, punctuale, derulate la instituții de credit. Este important de subliniat faptul că, față de anii anteriori, a crescut numărul de acțiuni punctuale și de acțiuni de supraveghere *off-site*, evoluție care atestă o intensificare a proceselor de monitorizare *off-site* și, implicit, o capacitate de reacție mai bună în raport cu evoluțiile înregistrate la nivelul instituțiilor supravegheate.

În contextul identificării unor situații de neconformitate cu prevederile legislației speciale incidente în materia prevenirii și sancționării spălării banilor și finanțării terorismului și în cea a implementării sancțiunilor internaționale, entitățile supravegheate au dispus, prin propriile planuri, măsuri de remediere a deficiențelor,

iar, după caz, ca urmare a analizelor efectuate, au fost dispuse 11 ordine de măsuri pentru remedierea deficiențelor, dintre care 8 au vizat instituții de credit, iar 3 s-au referit la celelalte tipuri de entități supravegheate.

De asemenea, au fost emise scrisori de recomandare pentru 3 instituții de credit și au fost transmise 25 de informări către Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor (ONPCSB), în aplicarea dispozițiilor art. 26 alin. (2) din Legea nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative.

Totodată, au fost constatate și aplicate entităților supravegheate 112 sancțiuni contravenționale, dintre care 73 au fost avertismente și 39 amenzi contravenționale, în valoare totală de 820 000 lei. Sancțiunile contravenționale au fost aplicate unui număr de 12 instituții de credit, 16 instituții financiare nebancale și instituții de plată și 5 persoane fizice din conducerea instituțiilor de credit supravegheate de Banca Națională a României.

Din perspectiva supravegherii modului în care entitățile aplică sancțiunile internaționale, menționăm participarea activă a reprezentanților Băncii Naționale a României la reuniunile Consiliului interinstituțional, constituit în scopul asigurării cadrului general de cooperare în domeniul punerii în aplicare a sancțiunilor internaționale. Astfel, au fost asigurate documentația și expertiza în domeniul financiar-bancar, necesare pentru: (i) elaborarea mandatelor și documentelor de poziție ale României, prezentate în cadrul organismelor internaționale cu responsabilități în materia sancțiunilor internaționale, în special în cadrul reuniunilor grupului de lucru RELEX – formațiunea „Sancțiuni” al Consiliului Uniunii Europene; (ii) elaborarea și emiterea avizelor consultative în scopul fundamentării unor decizii legate de aplicarea sancțiunilor internaționale, specifice domeniului de activitate; (iii) informarea Ministerului Afacerilor Externe cu privire la măsurile adoptate de către entitățile supravegheate de Banca Națională a României pentru aplicarea sancțiunilor internaționale instituite prin Rezoluția 2462 (2019) a Consiliului de Securitate al ONU, în scopul elaborării raportului ce se transmite Consiliului de Securitate ONU; (iv) transmiterea către Ministerul Afacerilor Externe a contribuției băncii centrale la elaborarea raportărilor anuale privind fondurile blocate, din perspectiva aspectelor circumscrise dispozițiilor Regulamentului (UE) nr. 208/2014 privind măsuri restrictive împotriva anumitor persoane, entități și organisme având în vedere situația din Ucraina, cu modificările ulterioare, Regulamentului (UE) nr. 270/2011 privind măsuri restrictive împotriva anumitor persoane, entități și organisme având în vedere situația din Egipt, cu modificările ulterioare, și ale Regulamentului (UE) nr. 101/2011 privind măsuri restrictive împotriva anumitor persoane, entități și organisme având în vedere situația din Tunisia, cu modificările ulterioare, în vederea notificării Comisiei Europene; (v) contribuția la elaborarea Raportului anual referitor la măsurile adoptate de România în vederea punerii în aplicare a regimurilor de sancțiuni instituite pe plan internațional, pentru sancțiunile în domeniul financiar-bancar, în scopul prezentării acestuia, de către primul-ministru, Parlamentului și Consiliului Suprem de Apărare a Țării; (vi) elaborarea unor studii de impact și analize referitoare la punerea în aplicare a sancțiunilor internaționale, în vederea clarificării și aplicării unitare a acestora, în special pe relația cu Republica Islamică Iran, din perspectiva Declarațiilor FAFT cu

privire la vulnerabilitățile și factorii de risc în ceea ce privește proliferarea nucleară și finanțarea terorismului, precum și a implicațiilor determinate de denunțarea unilaterală, de către SUA, a Planului comun de acțiune cuprinzător (JCPOA).

De asemenea, Banca Națională a României a participat activ la derularea proiectului „Creșterea capacității Guvernului României de implementare a măsurilor restrictive – 19RO03”, ale cărui obiective principale vizează îmbunătățirea cadrului național legislativ și operațional, precum și creșterea calității activităților de comunicare și conștientizare a riscurilor operațional și reputațional în materie de sancțiuni internaționale, atât la nivelul autorităților și instituțiilor publice cu responsabilități relevante, cât și la nivelul reprezentanților mediului privat, inclusiv la nivelul entităților care fac obiectul supravegherii de către Banca Națională a României.

În contextul preluării de către România a Președinției Consiliului Uniunii Europene, Banca Națională a României împreună cu Ministerul Afacerilor Externe au organizat Reuniunea informală a Grupului de lucru RELEX, în format „Sanțiuni”, în cadrul căreia au fost abordate aspecte de interes pentru domeniul financiar-bancar, care au vizat, în principal, „mecanismele de implementare, la nivel național, a măsurilor restrictive în domeniul financiar-bancar, instituite prin sancțiuni internaționale”, implicațiile adoptării Regulamentului delegat (UE) 2018/1100 al Comisiei din 6 iunie 2018 de modificare a anexei la Regulamentul (CE) nr. 2271/96 al Consiliului de protecție împotriva efectelor aplicării extrateritoriale a unei legislații adoptate de către o țară terță, precum și a acțiunilor întemeiate pe aceasta sau care rezultă din aceasta, și a Regulamentului de punere în aplicare (UE) 2018/1101 al Comisiei din 3 august 2018 de stabilire a criteriilor de aplicare a articolului 5 al doilea paragraf din Regulamentul (CE) nr. 2271/96.

În baza mandatului acordat de conducerea Băncii Naționale a României, a fost asigurată cooperarea cu: (i) alte autorități de supraveghere, în special cu Oficiului Național de Prevenire și Combateră a Spălării Banilor și cu Autoritatea de Supraveghere Financiară în ceea ce privește elaborarea și modul de aplicare a reglementărilor privind prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului, dar și cu Colegiile de Supraveghere AML/CFT în scopul identificării și abordării principalelor vulnerabilități în materie și pentru asigurarea schimbului de informații, pe bază de reciprocitate, cu respectarea cerințelor referitoare la păstrarea secretului profesional prevăzute de lege; (ii) celelalte autorități naționale și internaționale care au atribuții în ceea ce privește sancțiunile internaționale, în conformitate cu prevederile cadrului legal de cooperare, instituit prin dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 202/2008 privind punerea în aplicare a sancțiunilor internaționale, aprobată prin Legea nr. 217/2009, cu modificările și completările ulterioare.

Suplimentar aplicării legislației incidente în materie de sancțiuni internaționale, o preocupare constantă a reprezentat-o conștientizarea de către entitățile supravegheate a importanței aplicării corespunzătoare a sancțiunilor internaționale, inclusiv din perspectiva impactului financiar generat de riscurile de conformitate, reputațional și operațional. De menționat, în acest context, organizarea, în cadrul Programului național de *awareness* „PROTECTOR – Afaceri în siguranță”, a Conferinței dedicate instituțiilor financiar-bancare care funcționează pe teritoriul României, care a avut ca obiective, în principal, avertizarea mediului de afaceri asupra riscurilor ce decurg

din nerespectarea sancțiunilor internaționale impuse anumitor state, conștientizarea complexității riscurilor la care sunt expuse în raport cu regimul sancțiunilor internaționale.

În contextul exercitării Președinției României la Consiliul Uniunii Europene, Ministerul Finanțelor Publice a solicitat Băncii Naționale a României elaborarea fișelor de dosar aferente pachetelor legislative în domeniul serviciilor financiare, aflate în competența băncii centrale, printre care propunerea de regulament a Comisiei Europene de revizuire a Sistemului European de Supraveghere Financiară (dosarul ESFS Review) și nominalizarea experților care să participe la negocieri. Echipa tehnică a Președinției române a Consiliului UE a avut în componență specialiști ai direcțiilor Rezoluție bancară, Supraveghere și Stabilitate financiară din cadrul Băncii Naționale a României, precum și specialiști din cadrul Autorității de Supraveghere Financiară pe componenta specifică. Direcția Supraveghere a asigurat suportul pe aspectele ce țin de componența prevenirii și combaterii spălării banilor și combaterii finanțării terorismului din cadrul propunerii de regulament lansate de Comisia Europeană, prin intermediul experților din cadrul Serviciului Monitorizarea aplicării sancțiunilor internaționale, prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului, nominalizați pentru participarea la negocierile cu statele membre, desfășurate la nivelul Grupului de lucru Servicii Financiare din cadrul Consiliului UE, precum și la negocierile din cadrul dialogurilor politice și tehnice cu Parlamentul European și Comisia Europeană, la Bruxelles și Strasbourg.

Ca urmare a negocierilor desfășurate, a fost aprobat pachetul legislativ de revizuire a cadrului legal privind Sistemul European de Supraveghere Financiară [*ESAs Review Omnibus Regulation* – PE 75/19 – 2017/0230 (COD)] – demers legislativ care vizează un cadru îmbunătățit de supraveghere pentru instituțiile financiare europene, inclusiv de consolidare a competențelor de supraveghere ale Autorității Bancare Europene în ceea ce privește combaterea spălării banilor și finanțării terorismului. Noul cadru juridic prevede centralizarea competențelor legate de prevenirea riscurilor de spălare a banilor în sectorul financiar sub egida Autorității Bancare Europene, asigurând consolidarea mandatului Autorității Bancare Europene în ceea ce privește colectarea, analizarea și diseminarea suplimentară de informații pentru a se asigura că toate autoritățile relevante supraveghează în mod eficace și consecvent riscurile de spălare a banilor și că acestea cooperează și fac schimb de informații. De asemenea, a fost clarificată și consolidată competența Autorității Bancare Europene de a acționa în cazul în care este încălcată legislația Uniunii, astfel încât să se garanteze faptul că se pot lua măsuri imediate atunci când normele de combatere a spălării banilor sunt încălcate la nivel național.

Dincolo de aportul la reușita Președinției române a Consiliului UE privind soluționarea unui dosar complex, care stagnase anterior, implicarea în acest proiect a permis o înțelegere aprofundată a prevederilor viitorului cadru de reglementare (Regulamentul (UE) 2019/2175 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 decembrie 2019 de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010 de instituire a Autorității Europene de Supraveghere (Autoritatea Bancară Europeană), a prevederilor Regulamentului (UE) nr. 1094/2010 de instituire a Autorității Europene de Supraveghere (Autoritatea Europeană de Asigurări și Pensii Ocupaționale), ale Regulamentului (UE) nr. 1095/2010

de instituire a Autorității Europene de Supraveghere (Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare și Piețe), ale Regulamentului (UE) nr. 600/2014 privind piețele instrumentelor financiare, ale Regulamentului (UE) 2016/1011 privind indicii utilizați ca indici de referință în cadrul instrumentelor financiare și al contractelor financiare sau pentru a măsura performanțele fondurilor de investiții și ale Regulamentului (UE) 2015/847 privind informațiile care însoțesc transferurile de fonduri.

În ceea ce privește cooperarea internațională în domeniul supravegherii, Banca Națională a României a continuat să participe, în calitate de membru, la reuniunile Subcomitetului pentru prevenirea spălării banilor, din cadrul Comitetului comun al Autorităților Europene de Supraveghere, contribuind astfel la schimbul permanent de informații relevante privind riscurile emergente și activitatea statelor membre ale UE în domeniul prevenirii spălării banilor și combaterii finanțării terorismului, între reprezentanții băncilor centrale și cei ai altor autorități de supraveghere competente, precum și cu reprezentanți ai Comisiei Europene, Autorității Bancare Europene, Autorității Europene pentru Valori Mobiliare și Piețe și Autorității Europene de Asigurări și Pensii Ocupaționale. Din categoria livrabilelor pregătite și adoptate la nivelul subcomitetului, constând în opinii, ghiduri, standarde tehnice de reglementare, recomandări, decizii și alte publicații, menționăm Avizul privind riscurile de spălare a banilor și de finanțare a terorismului care afectează sectorul financiar al Uniunii Europene, publicat la data de 4 octombrie 2019, și Ghidul privind cooperarea și schimbul de informații în scopul Directivei (UE) 2015/849 între autoritățile competente care supraveghează instituțiile de credit și financiare, publicat la data de 16 decembrie 2019. Documentele cu relevanță pentru aplicarea adecvată de către sectorul instituțiilor de credit și financiare a cadrului de reglementare în domeniul prevenirii spălării banilor și combaterii finanțării terorismului, stabilit prin dispozițiile Directivei (UE) 2015/849 și ale Directivei (UE) 2018/843, sunt publicate și pe *website*-ul Băncii Naționale a României, în cadrul Secțiunii „Supraveghere”.

La data de 25 ianuarie 2019, Banca Națională a României a semnat Acordul multilateral privind modalitățile practice pentru schimbul de informații în conformitate cu art. 57a alin. (2) din Directiva (UE) 2015/849 încheiat între Banca Centrală Europeană și autoritățile naționale responsabile cu supravegherea riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului la care sunt expuse instituțiile de credit și instituțiile financiare. Obiectivul Acordului, a cărui formă a fost convenită cu Banca Centrală Europeană la nivelul Subcomitetului pentru prevenirea spălării banilor, din cadrul Comitetului comun al Autorităților Europene de Supraveghere, și aprobată la nivelul Consiliului supraveghetorilor al Autorității Bancare Europene, este definirea modalităților practice pentru schimbul de informații între Banca Centrală Europeană și autoritățile naționale competente care supraveghează instituțiile de credit și instituțiile financiare, în cazul în care astfel de informații sunt necesare pentru îndeplinirea sarcinilor Băncii Centrale Europene, în conformitate cu cerințele din Regulamentul-cadru privind Mecanismul unic de supraveghere, și a sarcinilor autorităților naționale competente, în conformitate cu cerințele Directivei privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului sau cu cerințele altor acte normative în materie.

De asemenea, reprezentanții ai Băncii Naționale a României, au participat în calitate de membri, la reuniunile Grupului de experți privind prevenirea spălării banilor și a finanțării terorismului care funcționează la nivelul Comisiei Europene. În cadrul acestuia au fost abordate diverse aspecte referitoare la modul de implementare de către statele membre a cerințelor instituite prin dispozițiile Directivei (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului și a Directivei 2006/70/CE a Comisiei și prin cele ale Directivei (UE) 2018/843 a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei (UE) 2015/849 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, precum și de modificare a Directivelor 2009/138/CE și 2013/36/UE.

Astfel, în cadrul EGMLTF, au fost abordate cu prioritate subiecte cu impact semnificativ din perspectiva aplicării directivelor sus-menționate, cum ar fi: (i) derularea unui proces de revizuire a Metodologiei de evaluare a statelor terțe (*Methodology for Identifying High Risk Third Countries under Directive EU 2015/849*), în baza căreia se efectuează identificarea țărilor terțe cu risc înalt, ce prezintă deficiențe strategice ale regimurilor de combatere a spălării banilor și finanțării terorismului; (ii) aspecte cu privire la acțiunile de evaluare ce urmează a fi efectuate de către Comisia Europeană asupra modului de implementare a prevederilor Directivei (UE) 2015/849 de către statele membre, atât din perspectiva conformității tehnice, cât și din punct de vedere al eficienței modului de aplicare a cadrului de reglementare intern; (iii) evaluările efectuate de Comisie asupra modului de implementare a unor cerințe stabilite prin Directiva (UE) 2015/849, precum și asupra unor riscuri existente la nivelul statelor membre, concluziile rezultate fiind materializate în rapoartele tematice întocmite de Comisie și înaintate Parlamentului European.

De asemenea, în anul 2019, la Consiliul Europei au avut loc Reuniunile Plenare a Comitetului Moneyval 58 și 59, circumstanțe în care reprezentanții Băncii Naționale a României au asigurat suportul de specialitate, pentru domeniul financiar-bancar, autorității naționale competente în materie, respectiv ONPCSB.

Capitolul 7

Consolidarea funcției de rezoluție
bancară a Băncii Naționale a României

1. Planificarea și pregătirea rezoluției

1.1. Activitatea curentă de planificare a rezoluției

Componenta principală a activității curente specifice rezoluției bancare este reprezentată de procesul anual de elaborare și, după caz, de actualizare a planurilor de rezoluție pentru instituțiile de credit aflate în aria sa directă de responsabilitate, cât și de participarea la actualizarea planurilor de rezoluție la nivel de grup în cadrul Colegiilor de rezoluție¹⁸⁶ în cazul filialelor și sucursalelor semnificative din România ale grupurilor bancare transfrontaliere. În cadrul ciclului de planificare a rezoluției derulat în perioada 2018-2019, BNR a elaborat sau actualizat planuri de rezoluție pentru 11 instituții de credit care nu fac parte din grupuri transfrontaliere și a participat la 14 colegii de rezoluție¹⁸⁷, dintre care 11 organizate de Comitetul unic de rezoluție (Single Resolution Board, SRB) și 3 organizate de alte autorități de rezoluție la nivel de grup, colegii în cadrul cărora a semnat toate deciziile comune ale autorităților de rezoluție. Cele 11 colegii de rezoluție organizate de SRB au inclus în sfera de analiză 13 instituții de credit care funcționează în România, reprezentând 7 filiale, 2 subgrupuri locale ale unor grupuri transfrontaliere¹⁸⁸ și 2 sucursale semnificative.

Planul de rezoluție reprezintă un document complex, comprehensiv, care cuprinde, pe de o parte, o descriere a instituției de credit din perspectiva autorității de rezoluție (analiza strategică a modelului de afaceri, descrierea principalelor dependențe operaționale și financiare), identificarea funcțiilor critice (acele activități prestate către clienți și a căror întrerupere bruscă ar crea un impact negativ semnificativ asupra stabilității financiare), a serviciilor critice, a sistemelor IT care le susțin, a principalelor sisteme de plăți și de decontare la care respectiva instituție de credit este participantă, și, pe de altă parte, ca element *core*, analiza posibilității de soluționare. Aceasta presupune, în primul rând, stabilirea abordării individuale în situația în care respectiva instituție de credit ar intra în stare de dificultate majoră – *failing or likely to fail* – FOLTF, respectiv dacă s-ar decide lichidarea prin procedura obișnuită de insolvență sau aplicarea unei acțiuni de rezoluție, atunci când lichidarea nu ar fi posibilă din cauza efectelor sistemice pe care le-ar produce. În acest caz, analiza din plan urmărește stabilirea unei strategii preferate de rezoluție, respectiv instrumentul sau combinația de instrumente care ar permite atingerea obiectivelor rezoluției în cel

¹⁸⁶ Colegiile de rezoluție sunt constituite de către Comitetul unic de rezoluție (SRB) sau de către autoritățile de rezoluție din statele membre în care se află și supraveghetorul consolidant al grupurilor bancare transfrontaliere prezente, prin filiale și sucursale, în România.

¹⁸⁷ Există și situația în care Autoritatea de Rezoluție a Grupului nu a înființat încă un colegiu de rezoluție, având în vedere o abordare etapizată, în funcție de mărimea și importanța respectivelor grupuri bancare.

¹⁸⁸ Fiecare dintre aceste subgrupuri include două instituții de credit.

mai înalt grad, precum și a unei strategii alternative, pe baza elementelor specifice respectivei instituții de credit: modelul de afaceri și de finanțare, structura legală și operațională, apartenența sau nu la un grup transfrontalier, resursele financiare disponibile. O atenție deosebită este acordată elementelor bilanțiere care ar putea fi supuse reducerii de valoare sau conversiei, asupra acestora realizându-se numeroase analize, evaluări, scenarii de pierdere și de aplicare a diverselor instrumente, astfel încât să poată fi stabilite nivelurile prezumtive ale utilizării lor într-o posibilă acțiune de rezoluție.

Analiza posibilității de soluționare presupune, totodată, evaluarea modului în care acțiunea de rezoluție ar fi implementată din perspectivă operațională, precum și identificarea potențialelor obstacole care ar împiedica sau îngreuna eventualul demers al autorității de rezoluție într-o situație de criză, pentru care se solicită instituției de credit un set de măsuri în vederea înlăturării lor, parte a procesului de pregătire și planificare. Această analiză, extrem de complexă, se realizează pe baza criteriilor prevăzute în Legea nr. 312/2015¹⁸⁹ și a detaliilor furnizate în Regulamentul delegat (UE) 2016/1075¹⁹⁰, luând în considerare structura legală și funcțională, precum și capacitatea sistemelor IT și operaționale ale instituțiilor de credit de a furniza informațiile necesare, atât pentru activitatea de planificare, cât și pentru eventuala implementare a rezoluției, asigurarea continuității operaționale și a accesului la infrastructurile piețelor financiare, asigurarea lichidității în rezoluție, comunicarea cu alte autorități și cu publicul larg.

Pentru instituțiile de credit aflate în aria de responsabilitate a BNR, în calitate de autoritate de rezoluție, planurile de rezoluție elaborate până în prezent prevăd fie aplicarea unei acțiuni de rezoluție (pentru 13 instituții de credit), fie lichidarea prin procedura obișnuită de insolvență (pentru 11 instituții de credit). Pentru instituțiile de credit la care soluționarea s-ar realiza printr-o acțiune de rezoluție, instrumentele identificate ca fiind adecvate acoperă, de la caz la caz, toată gama prevăzută de cadrul legal – vânzarea afacerii, apelul la instituția de credit-punte, recapitalizarea internă (*bail-in*), separarea activelor (instrument utilizat doar împreună cu un alt instrument de rezoluție).

De asemenea, trebuie menționat faptul că planurile de rezoluție sunt elaborate pe o serie de scenarii și ipoteze despre evenimente și circumstanțe viitoare. Ca urmare, strategiile practice/concrete de soluționare sau rezultatele implementării strategiilor de rezoluție ar putea să difere, chiar în mod semnificativ, de cele descrise în planuri.

¹⁸⁹ Legea nr. 312/2015 privind redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul financiar, ce transpune la nivel național prevederile BRRD – Directiva 2014/59/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 de instituire a unui cadru pentru redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții.

¹⁹⁰ Regulamentul delegat (UE) 2016/1075 al Comisiei din 23 martie 2016 de completare a Directivei 2014/59/UE a Parlamentului European și a Consiliului cu privire la standardele tehnice de reglementare, care precizează conținutul planurilor de redresare, al planurilor de rezoluție și al planurilor de rezoluție a grupului, criteriile minime pe care autoritatea competentă trebuie să le examineze în ceea ce privește planurile de redresare și planurile de redresare a grupului, condițiile de acordare a sprijinului financiar intragrup, cerințele privind evaluatorii independenți, recunoașterea contractuală a competențelor de reducere a valorii contabile și de conversie, procedurile și conținutul cerințelor de notificare și ale avizului de suspendare și funcționarea operațională a colegiilor de rezoluție.

1.2. Adoptarea deciziilor privind cerința minimă de fonduri proprii și datorii eligibile (MREL) – element-cheie al ciclului de planificare aferent perioadei 2018-2019

Constituirea și menținerea de către instituțiile de credit a unui nivel adecvat al capacității de absorbție a pierderilor și, după caz, de recapitalizare reprezintă un element esențial al posibilității de soluționare și potențează credibilitatea strategiilor de rezoluție. Rolul autorității de rezoluție este de a stabili cerința MREL, atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ (nivel de subordonare), de a o comunica instituției de credit și de a urmări îndeplinirea acesteia.

Calibrarea cerinței MREL se realizează, în primul rând, în funcție de strategia de soluționare. Pentru instituțiile de credit pentru care este prevăzut, în planul de rezoluție, că vor fi subiect al lichidării, cerința MREL este egală cu cerința de fonduri proprii stabilită de autoritatea competentă, inclusiv cerința de amortizor combinat. Astfel, MREL este egal cu suma necesară absorbției pierderilor.

Pentru instituțiile de credit la care planul de rezoluție stabilește că la intrarea în stare de dificultate va fi aplicată o acțiune de rezoluție, la componenta de absorbție a pierderilor menționată anterior se adaugă o sumă necesară recapitalizării, care este calibrată în funcție de instrumentul de rezoluție aferent respectivei instituții de credit.

Pe parcursul ciclului de planificare 2018-2019, Banca Națională a României, în calitate de autoritate de rezoluție, a emis pentru prima dată decizii privind MREL pentru instituții de credit din aria sa de responsabilitate, în contextul în care, la începutul anului 2019, a fost aprobată Politica MREL – Politica privind stabilirea cerinței minime de fonduri proprii și datorii eligibile¹⁹¹. Astfel, odată cu aprobarea planurilor de rezoluție, BNR a stabilit cerințele MREL pentru 20 de instituții de credit (din care pentru 10 instituții de credit BNR este autoritate de rezoluție la nivel individual, pentru celelalte fiind autoritate de rezoluție la nivelul filialelor)¹⁹².

1.3. Sistemul de raportare a informațiilor pentru planificarea rezoluției

Începând cu anul 2019, instituțiile de credit din România au început să raporteze informațiile necesare în procesul de planificare a rezoluției potrivit Regulamentului de punere în aplicare (UE) 2018/1624¹⁹³, primul termen de raportare fiind data de 31 mai 2019 pentru informațiile aferente exercițiului financiar încheiat la 31 decembrie 2018 (prin derogare de la termenul de raportare de 30 aprilie a fiecărui an).

¹⁹¹ O sinteză a Politicii MREL se regăsește pe *website*-ul BNR: <https://www.bnr.ro/Banca-Naționala-a-României-ca-autoritate-de-rezoluție-13772.aspx>.

¹⁹² Pentru celelalte instituții de credit aflate în aria de responsabilitate a BNR din perspectiva rezoluției bancare, prima cerință MREL la nivel individual urmează să se stabilească și să fie comunicată în cadrul noului ciclu de planificare a rezoluției.

¹⁹³ Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2018/1624 al Comisiei din 23 octombrie 2018 de stabilire a unor standarde tehnice de punere în aplicare cu privire la procedurile și formularele și machetele standard care trebuie utilizate pentru furnizarea informațiilor necesare în scopul planurilor de rezoluție pentru instituțiile de credit și firmele de investiții în temeiul Directivei 2014/59/UE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Regulamentului de punere în aplicare (UE) 2016/1066 al Comisiei.

În plus, începând cu anul 2020, instituțiile de credit vor transmite raportările de rezoluție către BNR prin intermediul sistemului Abacus/R, pentru data de referință 31 decembrie 2019. În același timp, BNR, în calitate de autoritate de rezoluție, va avea obligația să transmită către ABE raportările de rezoluție RES în format XBRL. În ceea ce privește acest format, menționăm că la nivelul BNR se află în curs de definitivare metodologia de raportare, conform taxonomiei publicate de Autoritatea Bancară Europeană pe pagina sa de internet.

ABE își propune să finalizeze ultima fază a proiectului EUCLID (European Centralised Infrastructure of Data), care vizează actualizarea platformei de date a instituției, prin oferirea suportului necesar în vederea colectării, validării și integrării datelor, precum și monitorizarea rapoartelor, contribuind astfel la constituirea ABE ca un *hub* de date la nivelul UE, disponibil atât autorităților, cât și publicului.

2. Comunicare și cooperare națională și internațională

În vederea menținerii unei legături permanente cu sectorul bancar și a informării corespunzătoare a instituțiilor de credit din România cu privire la ultimele evoluții în materia rezoluției, BNR a continuat seria de conferințe anuale pe teme legate de rezoluție, prin organizarea, în luna aprilie 2019, a celei de-a treia întâlniri anuale cu instituțiile de credit din România, cu tema „*Cadrul de rezoluție bancară. Actualități și perspective*”, în care au fost abordate subiecte de actualitate precum politica BNR privind MREL, perspectivele existente în domeniul planificării rezoluției ca urmare a finalizării Pachetului RRM (Pachetul privind măsurile de reducere a riscurilor/*RRM package*/Pachetul bancar), evoluțiile cadrului de rezoluție european revizuit (BRRD2), evaluarea¹⁹⁴ efectuată în contextul rezoluției¹⁹⁵ și aspecte care vizează colaborarea dintre autoritatea de rezoluție și instituțiile de credit, în special în ceea ce privește colectarea informațiilor necesare pentru elaborarea planurilor de rezoluție în noul format stabilit de către Autoritatea Bancară Europeană.

În anul 2019, au continuat inițiativele de cooperare cu alte instituții europene și internaționale pe subiecte din domeniul rezoluției bancare, iar BNR, în calitate de autoritate de rezoluție, a participat activ, cu aceeași periodicitate, la reuniunile Comitetului de rezoluție al ABE (ResCo) și a desemnat membri în cadrul subgrupurilor de lucru constituite la nivelul Uniunii Europene care, într-o manieră prioritară de contextul legislativ european, au în vedere tratarea unor subiecte strâns legate de armonizarea practicilor aferente rezoluției bancare.

¹⁹⁴ Evaluarea în scopul rezoluției – înainte de a lua vreo măsură de rezoluție sau de a exercita competența de reducere a valorii contabile sau de conversie a instrumentelor de capital relevante, autoritățile de rezoluție se asigură că o persoană independentă efectuează o evaluare corectă, prudentă și realistă a activelor și pasivelor instituției sau entității, în conformitate cu prevederile Legii nr. 312/2015.

¹⁹⁵ Manualul elaborat de ABE – *Handbook on Valuation for Purposes of Resolution* – a fost definitivat și publicat în 22 februarie 2019: <https://eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/2613666/9f0772ea-a052-49e5-86ce-64c157adff10/Valuation%20Handbook.pdf?retry=1>.

În completarea acestui Manual ABE a fost publicat pe 10 martie 2020, un capitol dedicat MIS – Chapter 10. Management Information Systems (EBA/Rep/2020/10), care poate fi, de asemenea, consultat public: https://eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Other%20publications/2020/880851/Handbook%20valuation%20-%20MIS%20Chapter.pdf. MIS – Management Information Systems.

3. Fondul de rezoluție bancară

BNR, în calitate de autoritate de rezoluție, stabilește anual nivelul contribuțiilor instituțiilor de credit la Fondul de rezoluție bancară, în conformitate cu prevederile Legii nr. 312/2015 și ale Regulamentului delegat (UE) 2015/63 al Comisiei din 21 octombrie 2014 de completare a Directivei 2014/59/UE a Parlamentului European și a Consiliului în ceea ce privește contribuțiile *ex ante* la mecanismele de finanțare a rezoluției, astfel cum a fost acesta corectat prin Regulamentul delegat (UE) 2016/1434 al Comisiei¹⁹⁶.

Potrivit prevederilor legale, nivelul-țintă pentru resursele financiare disponibile ale Fondului de rezoluție bancară este de 1 la sută din suma depozitelor acoperite ale tuturor instituțiilor de credit autorizate pe teritoriul României, nivel care trebuie atins pentru prima dată cel târziu la 31 decembrie 2024. La 31 decembrie 2019, nivelul resurselor Fondului de rezoluție comunicat de Fondul de garantare a depozitelor bancare era de 1 392 667 685 lei.

4. Alte proiecte pe linia rezoluției bancare

Unul dintre demersurile realizate din perspectiva rezoluției bancare a constat în derularea unui nou exercițiu de simulare¹⁹⁷ a unei acțiuni de rezoluție, exercițiu inițiat de către BNR, prin Direcția rezoluție bancară, coordonat de Banca Mondială în cooperare cu Comisia Europeană – Serviciul de Sprijin pentru Reformă Structurală, și finanțat de către Uniunea Europeană prin Programul de Reformă Structurală. Prin intermediul acestui exercițiu de simulare s-a avut în vedere continuarea celui derulat în anul 2018 și s-a urmărit testarea interacțiunilor și a capacității de intervenție, din punct de vedere procedural și operațional, în baza cadrului legislativ existent, dintre instituțiile/autoritățile din România cu atribuții în ceea ce privește rezoluția bancară, în contextul implementării efective a unei potențiale acțiuni de rezoluție. În cadrul exercițiului au participat, alături de Banca Națională a României, autorități relevante din România – Fondul de garantare a depozitelor bancare, Ministerul Finanțelor Publice, Autoritatea de Supraveghere Financiară.

Exercițiul a presupus parcurgerea distinctă a mai multor etape, dintre care unele generale, aplicabile pentru orice situație de rezoluție, iar altele specifice instrumentelor de rezoluție selectate sau amplorii crizei simulate pentru instituția de credit fictivă din cadrul exercițiului.

Acțiunea de rezoluție a constat în parcurgerea a două faze importante, interconectate, respectiv faza de pregătire și cea de execuție. În faza de pregătire au fost demarate diverse analize cantitative, a avut loc pregătirea fluxurilor operaționale și a formatelor standard ale documentelor necesare pentru a fi utilizate în exercițiu, iar faza de

¹⁹⁶ Regulamentul delegat (UE) 2016/1434 al Comisiei din 14 decembrie 2015 de corectare a Regulamentului delegat (UE) 2015/63 al Comisiei de completare a Directivei 2014/59/UE a Parlamentului European și a Consiliului în ceea ce privește contribuțiile *ex ante* la mecanismele de finanțare a rezoluției.

¹⁹⁷ Primul exercițiu de simulare a unei potențiale acțiuni de rezoluție a avut loc în luna octombrie 2018.

rularea a exercițiului a avut ca punct de pornire intrarea în stare de dificultate majoră (*failing or likely to fail* – FOLTF) a instituției de credit fictive, continuată cu identificarea schemei de rezoluție, obținerea aprobărilor relevante și comunicarea publică aferentă.

Suplimentar testării eficienței capacității de cooperare intra/interinstituționale, acest exercițiu de simulare s-a concentrat și pe finanțarea rezoluției, pe aspecte de continuitate operațională, precum și pe elaborarea, comunicarea și implementarea unei decizii formale de rezoluție. Exercițiul a fost extrem de complex, având în vedere rapiditatea în derulare a evenimentelor și timpul de reacție aferent care trebuia corelat permanent, pentru a asigura intervenția promptă a reprezentanților autorităților participante.

Deși scenariile utilizate în exercițiile de simulare de acest tip sunt în general diferite de crizele reale, derularea exercițiilor reprezintă nu numai oportunitatea testării capacității de intervenție a autorităților relevante, ci și o oportunitate de a analiza eventuale similitudini cu realitatea și de a trage concluzii cu privire la aspecte particulare legate de domeniul rezoluției bancare. Astfel, exercițiul a demonstrat că activitatea de planificare a rezoluției, deși nu ar putea să anticipeze particularitățile unei crize înainte ca aceasta să se contureze, este totuși esențială pentru o bună derulare a unei eventuale acțiuni de rezoluție, prin faptul că se bazează pe modele flexibile de analiză cantitativă și pe o definiție detaliată a fluxurilor de acțiuni și interacțiuni între părțile implicate.

Capitolul 8

Emisiunea de numerar

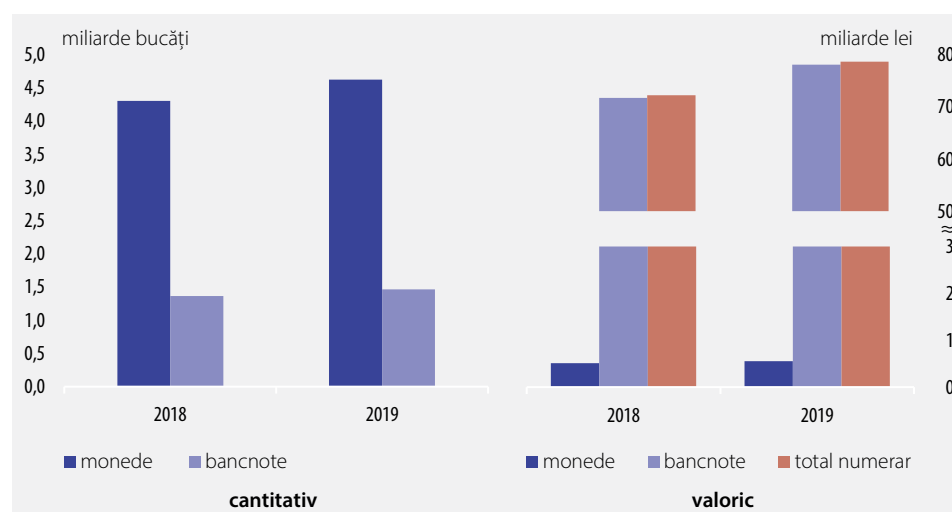
În anul 2019, BNR a asigurat din punct de vedere cantitativ, valoric și în structura pe cupiuri numerarul necesar bunei desfășurări a circulației monetare și a întreprins măsurile corespunzătoare pentru creșterea nivelului de calitate a însemnelor monetare aflate în circulație.

1. Evoluția numerarului aflat în afara sistemului bancar

În anul 2019, valoarea numerarului aflat în afara sistemului bancar s-a majorat cu 8,9 la sută (până la 78 702,5 milioane lei¹⁹⁸), ritmul de creștere fiind superior cu 1,8 puncte procentuale celui înregistrat în 2018.

Similar anilor anteriori, numerarul aflat în afara sistemului bancar și-a păstrat o serie de tipare conjuncturale. Astfel, factorii sezonieri cu frecvență anuală au avut un rol important în evoluția acestui indicator, cele mai ridicate rate lunare de creștere fiind consemnate în următoarele perioade: (i) aprilie (2,1 la sută), datorită sărbătorilor pascale; (ii) lunile de vară, sub influența efectuării concediilor, în special luna august (cu 2 la sută); (iii) noiembrie-decembrie (cu 1,7 la sută și, respectiv, 1,1 la sută), pe fondul solicitărilor ridicate de numerar specifice perioadei sărbătorilor de iarnă. În restul anului, valoarea numerarului în afara sistemului bancar a scăzut (cu 0,7 la sută în ianuarie 2019 și cu 0,1 la sută în octombrie 2019) sau a consemnat creșteri de amplitudine mai mică.

Grafic 8.1
Structura numerarului aflat în afara sistemului bancar în 2018 și 2019

¹⁹⁸ 75 423,4 milioane lei, exclusiv numerarul aflat în ATM și ASV.

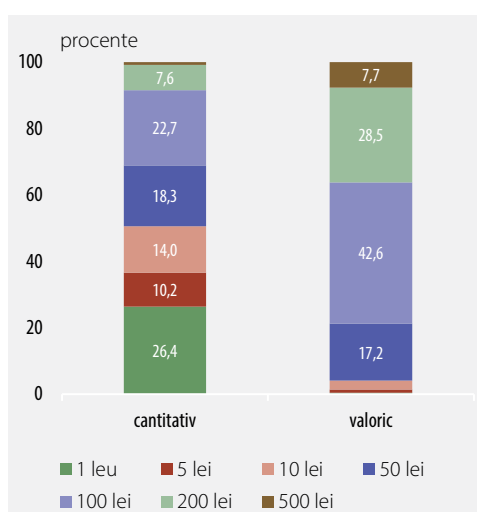
Valoarea maximă a numerarului aflat în afara sistemului bancar în cursul anului 2019, respectiv 80 863,1 milioane lei (+9,3 la sută față de vârful anului 2018), a fost atinsă în data 20 decembrie 2019, pe fondul solicitărilor ridicate de numerar specifice perioadei sărbătorilor de iarnă.

La finele anului 2019, în afara sistemului bancar se aflau 1 466,0 milioane bancnote, în creștere cu 7,7 la sută față de sfârșitul anului 2018, și 4 620,2 milioane monede, în creștere cu 7,4 la sută față de finalul anului 2018 (Grafic 8.1).

Creșteri ale numărului de bancnote aflate în afara sistemului bancar s-au înregistrat la

toate cupiurile în circulație, procente fiind cuprinse între 5,4 la sută în cazul cupiurii de 10 lei și 9,5 la sută în cel al cupiurii de 200 lei.

Cupiura de 1 leu a continuat să fie cel mai intens folosită, ponderea acesteia în numărul total de bancnote în afara sistemului bancar fiind de 26,4 la sută, urmată de cupiurile de 100 lei (22,7 la sută) și de 50 lei (18,3 la sută). Cea mai mică pondere în numărul total de bancnote aflate în afara sistemului bancar a revenit și în 2019 cupiurii de 500 lei (0,8 la sută).

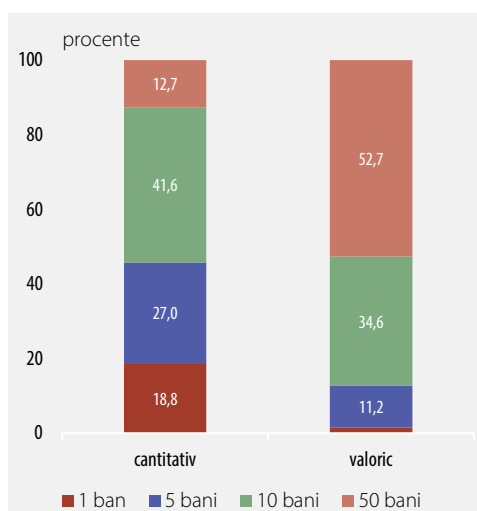
Grafic 8.2
Structura pe cupiuri a bancnotelor aflate în circulație în anul 2019

Bancnotele utilizate preponderent la alimentarea ATM au continuat să fie dominante în valoarea totală a bancnotelor aflate în afara sistemului bancar: cupiura de 100 lei a avut o pondere de 42,6 la sută, fiind urmată de cupiurile de 200 lei (28,5 la sută) și 50 lei (17,2 la sută; Grafic 8.2).

La finele anului 2019, în afara sistemului bancar se aflau 4 620,2 milioane monede

(+7,4 la sută față de sfârșitul anului 2018), valoarea acestora fiind cu 9,2 la sută mai mare față de anul anterior.

Ca urmare a solicitărilor mari, numărul de monede a crescut față de 2018 la toate cupiurile, procente fiind cuprinse între 4,6 la sută în cazul monedei de 1 ban și 10,6 la sută în cel al monedei de 50 bani. Cele mai mari ponderi în numărul total de monede aflate în afara sistemului bancar au revenit monedei de 10 bani (41,6 la sută) și celei de 5 bani (27,0 la sută).

Grafic 8.3
Structura pe cupiuri a monedelor aflate în circulație în anul 2019

Din punct de vedere valoric, cupiurile de 50 bani și 10 bani acopereau 87,3 la sută din valoarea monedelor în afara sistemului bancar, ponderea dominantă revenind monedei de 50 bani (52,7 la sută; Grafic 8.3).

La finele anului 2019, fiecărui locuitor îi reveneau 76 de bancnote și 238 de monede din cele aflate în afara sistemului bancar, cu 6 bancnote, respectiv cu 18 monede mai mult decât la sfârșitul anului 2018.

2. Plățile și încasările în numerar ale BNR în relația cu instituțiile de credit/Trezoreria statului

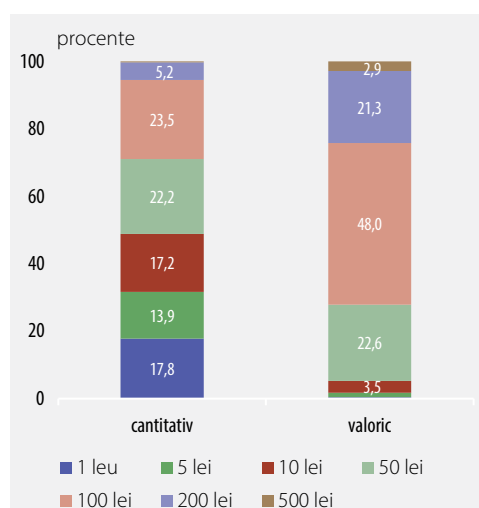
Plăți

Valoarea numerarului utilizat în plățile efectuate de banca centrală în cursul anului 2019 către instituțiile de credit/Trezoreria statului a fost de 16 476,7 milioane lei, cu 4,4 la sută mai mică față de cea aferentă anului 2018.

Numărul de bancnote puse în circulație prin intermediul plăților a fost de 334,7 milioane bucăți, cu 6,4 la sută mai mic decât în 2018, iar valoarea acestora a fost de 16 428,5 milioane lei (-4,4 la sută). Cantități în scădere au fost consemnate la toate cupiurile, cu excepția celei de 500 lei, în cazul căreia numărul de bancnote puse în circulație prin intermediul plăților a crescut cu 12,1 la sută. Pentru celelalte cupiuri, procentele de scădere au fost cuprinse între 3,0 la sută în cazul bancnotei de 50 lei și 14,7 la sută cel al bancnotei de 1 leu. Această evoluție

a condus la diminuarea ponderilor bancnotelor de 1 leu, 10 lei și 200 lei (cu până la 1,7 puncte procentuale față de 2018) și la ponderi în creștere ale bancnotelor de 5 lei, 50 lei, 100 lei și 500 lei (cu până la 0,8 puncte procentuale față de 2018).

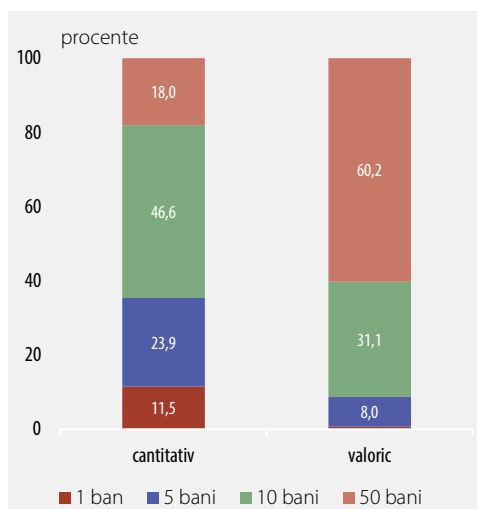
În schimb, din punct de vedere valoric, cupiurile de 1 leu și 5 lei își mențin ponderea în totalul bancnotelor puse în circulație prin intermediul plăților. În cazul bancnotelor de 10 lei și 200 lei s-au înregistrat diminuări ale ponderii acestora cu până la 0,9 puncte procentuale, în timp ce cupiurile de

Grafic 8.4
Structura pe cupiuri a bancnotelor plătite în anul 2019

50 lei, 100 lei și 500 lei și-au consolidat marginal ponderile în totalul bancnotelor puse în circulație prin intermediul plăților (cu până la 0,4 puncte procentuale față de sfârșitul anului 2018; Grafic 8.4).

Grafic 8.5
Structura pe cupiuri a monedelor
plătite în anul 2019

Cantitatea totală de monede retrase de către instituțiile de credit/Trezoreria statului de la banca centrală a fost în anul 2019 de 321,6 milioane bucăți, cu 7,7 la sută mai mică decât cea din 2018.

În timp ce numărul monedelor de 1 ban și de 5 bani retrase de banca centrală a scăzut cu 29,6 la sută, respectiv cu 16,8 la sută, numărul monedelor de 10 bani și de 50 bani a crescut cu 2,6 la sută, respectiv cu 1,1 la sută. Moneda de 10 bani și-a păstrat statutul de cea mai utilizată

monedă în plăți (cu o pondere de 46,6 la sută), fiind urmată de moneda de 5 bani (cu o pondere de 23,9 la sută).

Din punct de vedere valoric, structura cupiurilor utilizate în plățile către instituțiile de credit/Trezoreria statului s-a modificat față de anul 2018, mai evident în cazul monedei de 5 bani, a cărei pondere s-a diminuat cu 1,5 puncte procentuale (până la 8,0 la sută), și în cel al monedei de 50 bani, a cărei pondere s-a majorat cu 1,0 puncte procentuale (până la 60,2 la sută; Grafic 8.5).

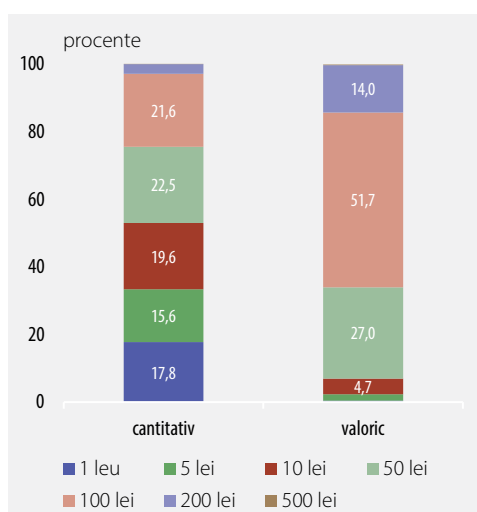
Încasări

Valoarea totală a încasărilor de numerar din anul 2019 a fost de 9 973,9 milioane lei, cu 9,1 la sută mai mică decât cea din 2018. Prin intermediul depunerilor efectuate de către instituțiile de credit/Trezoreria statului s-au reîntors la banca

centrală 239,4 milioane bancnote, cu 15,7 la sută mai puține decât în anul anterior. Numărul de bancnote încasate a scăzut față de 2018 pentru toate cupiurile în circulație, cu procente cuprinse între 26,1 la sută la cupiura de 5 lei și 1,8 la sută la cupiura de 100 lei.

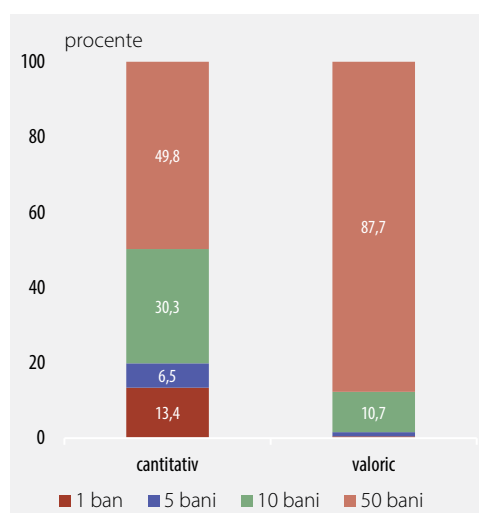
Cea mai ridicată pondere în numărul total de bancnote încasate de la instituțiile de credit/Trezoreria statului a deținut-o bancnota cu valoarea nominală de 50 lei (22,5 la sută), urmată de cupiura de 100 lei, cu o pondere de 21,6 la sută.

Grafic 8.6
Structura pe cupiuri a bancnotelor
încasate în anul 2019

Din punct de vedere valoric, cupiura de 100 lei a deținut 51,7 la sută din totalul bancnotelor încasate, urmată de cupiura de 50 lei, cu o pondere de 27,0 la sută (Grafic 8.6).

Cantitatea de monedă metalică depusă la banca centrală în anul 2019 a fost de 3,6 milioane bucăți, cu 25,2 la sută mai mică decât în 2018. În afară de cupiura de 1 ban, în cazul căreia încasările au fost mai mari cu 159,5 la sută, toate celelalte cupiuri au înregistrat scăderi, de până la 44,6 la sută în cazul monedei de 10 bani.

Grafic 8.7
Structura pe cupiuri a monedelor încasate în anul 2019

Ponderea cea mai importantă în numărul total de monede încasate s-a înregistrat la valoarea nominală de 50 bani (49,8 la sută), urmată de cea de 10 bani (30,3 la sută).

Valoarea monedelor depuse de către instituțiile de credit/Trezoreria statului la sucursalele regionale ale Băncii Naționale a României în anul 2019 a fost de 1 milion lei, cu 25,4 la sută mai mică decât în 2018, monedele de 10 și 50 bani deținând împreună o pondere de 98,4 la sută (Grafic 8.7).

3. Activitatea de procesare a numerarului și de retragere din circulație a numerarului necorespunzător

Pe parcursul anului 2019, în cadrul centrelor de procesare ale Băncii Naționale a României s-a procesat o cantitate totală de 324,3 milioane bancnote (cu 63,85 milioane bancnote mai puține decât în 2018), dintre care 35,9 milioane bancnote au fost sortate ca improprie circulației monetare, înregistrându-se astfel un grad mediu de uzură de circa 11 la sută, cu 1 puncte procentuale mai mare față de cel din anul 2018.

În afara cupiurilor de 10 lei, 50 lei și 100 lei, celelalte cupiuri au consemnat modificări ale gradului de uzură, comparativ cu anul anterior, dar de sens și amploare diferite: (i) majorare cu 3 puncte procentuale la bancnotele de 1 leu și 5 lei, de 1 punct procentual la cele de 200 lei; (ii) diminuare de 2 puncte procentuale la cele de 500 lei.

Totodată, în anul 2019 s-a procesat o cantitate de 5,9 milioane monede metalice (cu 2,8 milioane monede mai puțin decât în 2018), dintre care 214,9 mii monede au fost sortate ca improprie circulației monetare.

4. Emisiunile numismatice

În anul 2019, Banca Națională a României a lansat 18 emisiuni numismatice monetare, concretizate în 29 de monede, dintre care 8 din aur, 13 din argint, 2 din tombac cuprat și 6 din alamă. Tirajele au fost diferențiate în funcție de metalul din care au fost confecționate, respectiv au fost emise 3 800 piese din aur, 4 200 piese din argint, 550 piese din tombac cuprat și 175 000 piese din alamă.

În decembrie 2019, Banca Națională a României a lansat în circuitul numismatic și o bancnotă aniversară pentru colecționare, cu tema Desăvârșirea Marii Uniri – Ion I. C. Brătianu. Această emisiune a celebrat una dintre personalitățile remarcabile ale istoriei naționale, care a dominat cu autoritate viața politică a României timp de două decenii, de al cărui nume se leagă înfăptuirea Marii Uniri și, mai apoi, edificarea suportului legislativ care a stat la baza dezvoltării României în perioada interbelică.

Emisiunea, al cărei tiraj a fost de 30 000 de bancnote, s-a plasat în continuarea demersului inițiat la finele anului 2018 prin lansarea unei alte bancnote menite să aniverseze Centenarul Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, având reprezentate portretele Regelui Ferdinand I și Reginei Maria, personaje-simbol pentru istoria României. Totodată, reprezentarea Reginei Maria pe o bancnotă marchează o premieră, fiind primul portret al unei personalități feminine care apare pe o bancnotă. Emisiunea a avut un tiraj de 10 000 de bancnote.

Prin cele două emisiuni s-a dorit, în mod simbolic, readucerea și pe această cale în memoria publică a celor cărora „România le datorează edificarea statului național unitar”.

În iulie 2019, Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României a decis ca prima personalitate feminină a cărei imagine va fi prezentată pe o bancnotă cu putere circulatorie să fie Ecaterina Teodoroiu. Bancnota care o va înfățișa pe una dintre fețe pe eroina căzută în luptă în timpul Primului Război Mondial va avea valoarea nominală de 20 lei, care a mai fost utilizată în istoria emisiunilor de bancnote românești. Prin alegerea imaginii Ecaterinei Teodoroiu, Banca Națională a României se implică într-un demers în consonanță cu inițiativele altor bănci centrale din lume și răspunde unui interes public care se bucură de o largă susținere în societatea românească.

- Bancnotă aniversară pentru colecționare dedicată împlinirii a 100 de ani de la Marea Unire de la 1 Decembrie 1918

- Bancnotă aniversară pentru colecționare cu tema Desăvârșirea Marii Uniri – Ion I. C. Brătianu

În Tabelul 8.1 sunt prezentate emisiunile numismatice realizate în anul 2019.

Denumirea emisiunii numismatice	Metalul și valoarea nominală a monedei
Preluarea de către România, la 1 ianuarie 2019, a Președinției rotative a Consiliului Uniunii Europene	set de trei monede din aur, argint și tombac cuprat cu valori nominale de 100 lei, 10 lei și 1 leu monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei monedă din alamă, pentru colecționare, cu valoare nominală de 50 bani
550 de ani de la sfințirea bisericii Mănăstirii Putna	monedă din aur cu valoare nominală de 100 lei monedă din alamă, pentru colecționare, cu valoare nominală de 50 bani
100 de ani de la adoptarea calendarului gregorian de către România	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Desăvârșirea Marii Uniri – Henri Mathias Berthelot	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Desăvârșirea Marii Uniri – Emmanuel de Martonne	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Vizita Apostolică a Sanctității Sale Papa Francisc în România	monedă din aur cu valoare nominală de 500 lei monedă din alamă, pentru colecționare, cu valoare nominală de 50 bani
Desăvârșirea Marii Uniri – Alexandru Marghiloman	set de trei monede din aur, argint și tombac cuprat cu valori nominale de 100 lei, 10 lei și 1 leu
100 de ani de la nașterea lui Nicolae Cajal	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Desăvârșirea Marii Uniri – Regele Ferdinand I Întregitorul	monedă din aur cu valoare nominală de 500 lei monedă din alamă, pentru colecționare, cu valoare nominală de 50 bani
140 de ani de la înființarea Societății de Cultură Macedo-Română	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
100 de ani de învățământ superior românesc la Cluj	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
75 de ani de la eliberarea Ardealului de Nord	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Desăvârșirea Marii Uniri – Regina Maria	monedă din aur cu valoare nominală de 500 lei; monedă din alamă, pentru colecționare, cu valoare nominală de 50 bani
70 de ani de la stabilirea relațiilor politico-diplomatice între România și Republica Populară Chineză	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
75 de ani de la înființarea Universității de Vest din Timișoara	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Istoria aurului – moneda de 50 lei cu milesimul 1922	monedă din aur cu valoare nominală de 10 lei
30 de ani de la Revoluția Română din Decembrie 1989	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei monedă din alamă, pentru colecționare, cu valoare nominală de 50 bani
90 de ani de la publicarea romanului interbelic Craii de Curtea-Veche	monedă din aur cu valoare nominală de 100 lei

Tabel 8.1
Emisiunile numismatice
lansate în anul 2019

5. Falsurile depistate în cazul monedei naționale

În anul 2019, falsurile de bancnote românești expertizate la BNR au totalizat 3 507 bucăți, în scădere cu 41 la sută față de 2018, distribuția pe luni a acestora fiind prezentată în Tabelul 8.2.

Tabel 8.2
Distribuția lunară a falsurilor

2019											
ian.	feb.	mar.	apr.	mai	iun.	iul.	aug.	sep.	oct.	nov.	dec.
284	327	533	136	227	401	243	349	104	259	240	404

Pe cupiuri, situația se prezintă astfel:

Cupiura	Numărul de bancnote falsificate
1 leu	0
5 lei	2
10 lei	9
50 lei	214
100 lei	3 232
200 lei	49
500 lei	1

Tabel 8.3
Structura pe cupiuri a falsurilor

Din numărul total de bancnote false, 92 au fost capturate de poliție în cursul unor acțiuni specifice, înainte de a fi puse în circulație, iar 3 415 falsuri au fost depistate în circulație (cu 40 la sută mai puține decât în anul 2018).

Bancnota cu cel mai mare număr de falsuri înregistrate a fost cea de 100 lei, cu 3 232 bucăți (din care 28 bucăți capturate de poliție), urmată de bancnota de 50 lei, cu un număr de 214 falsuri, și bancnota de 200 lei, cu un număr de 49 de falsuri.

Numărul de falsuri la 1 milion de bancnote autentice în circulație a fost de 2,1 bucăți, față de 3,8 bucăți în anul 2018.

Capitolul 9

Sisteme de plăți și de decontare

Banca Națională a României are atribuția statutară de a promova buna funcționare a sistemelor de plăți, în scopul asigurării stabilității financiare și menținerii încrederii publicului în moneda națională. Principalul instrument prin care se realizează acest obiectiv, pe lângă funcția de reglementare, autorizare și monitorizare a sistemelor de plăți, constă în furnizarea de facilități pentru asigurarea unor sisteme de plăți și de decontare eficiente.

În acest scop, Banca Națională a României operează sistemul de plăți cu decontare pe bază brută în timp real pentru plăți de mare valoare sau urgente exprimate în lei, denumit ReGIS, și sistemul de depozitare și decontare a operațiunilor cu instrumente financiare pentru titluri de stat și certificate de depozit ale Băncii Naționale a României, denumit SaFIR, și administrează, în numele Eurosistemului, componenta națională a sistemului de plăți cu decontare pe bază brută în timp real pentru plăți în euro TARGET2, denumită TARGET2-România.

De asemenea, Banca Națională a României oferă servicii de decontare integrată a operațiunilor, naționale și transfrontaliere, cu instrumente financiare și a fondurilor aferente acestora, prin intermediul platformei TARGET2-Securities, precum și serviciul paneuropean de decontare a plăților instant în euro prin intermediul sistemului TARGET2, denumit *TARGET instant payment settlement* (TIPS).

1. Sistemul ReGIS

Aspecte generale

Sistemul ReGIS asigură decontarea pe bază brută și în timp real a tuturor plăților de mare valoare sau urgente în lei ale participanților, în nume și pe cont propriu sau pe contul clienților, precum și a pozițiilor nete provenite de la sistemele auxiliare.

În anul 2019 sistemul ReGIS a contribuit în continuare la buna funcționare a piețelor monetară și valutară, deținând un rol important în implementarea cu succes a politicii monetare a Băncii Naționale a României, având în vedere că operațiunile de politică monetară ale băncii centrale sunt procesate exclusiv prin acest sistem.

Participarea la sistem

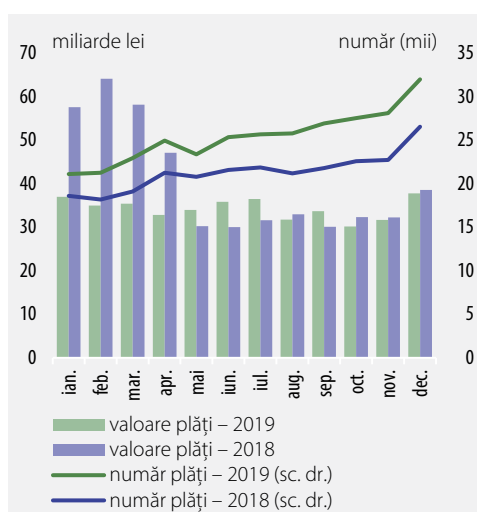
La sfârșitul anului 2019, în sistemul ReGIS erau înregistrați un număr de 40 de participanți (33 de instituții de credit, Banca Națională a României, Trezoreria statului și 5 sisteme auxiliare – SENT, SaFIR, RoClear, VISA Europe și MasterCard International).

Operațiunile sistemului ReGIS

Volumul plăților decontate în ReGIS în anul 2019 a crescut comparativ cu anul precedent cu 20,2 la sută, în vreme ce valoarea acestora a scăzut cu 14,2 la sută (Tabel 9.1).

Tabel 9.1
Traficul de plăți
în sistemul ReGIS

	Volum (nr. tranzacții; mii)		Valoare (mld. lei)		Valoare medie pe tranzacție (mil. lei)
	Total	Medie zilnică	Total	Medie zilnică	
2018	5 312	21,33	10 018	40,24	1,89
2019	6 383	25,43	8 595	34,24	1,35
Variație (%)	20,16	19,22	-14,20	-14,91	-28,60

Grafic 9.1
Plățile de mare valoare sau
urgente în anul 2019 comparativ
cu anul 2018 (medii zilnice)

Volumul maxim al plăților decontate zilnic în sistemul ReGIS a fost atins în luna decembrie 2019, respectiv 52 067 tranzacții/zi, iar valoarea maximă a plăților decontate zilnic s-a înregistrat în luna iulie 2019, respectiv 65,0 miliarde lei/zi (Grafic 9.1).

În ceea ce privește structura plăților efectuate prin sistemul ReGIS în anul 2019 (Tabel 9.2), aceasta reflectă faptul că tranzacțiile de plată efectuate de participanți pe contul clienților (MT103) au fost preponderente (93,4 la sută din volumul tranzacțiilor decontate),

însă valoarea totală a acestora a rămas relativ scăzută (doar 22,1 la sută din valoarea tranzacțiilor decontate). În schimb, volumul tranzacțiilor de plată efectuate de participanți pe cont propriu (MT202) a fost relativ scăzut (5,6 la sută din volumul tranzacțiilor decontate), dar aceste plăți au avut o valoare semnificativă (respectiv 60,8 la sută din valoarea tranzacțiilor decontate în sistem).

Tabel 9.2
Structura plăților în sistemul
ReGIS în anul 2019

Plăți	procente		
	MT103	MT202	Transfer direct
Volum total	93,4	5,6	1,0
Valoare totală	22,1	60,8	17,1

De asemenea, un volum scăzut (respectiv 1,0 la sută din volumul tranzacțiilor decontate în sistem) și o valoare relativ ridicată (17,1 la sută) au înregistrat tranzacțiile de plată care implică debitarea/creditarea directă pe conturile de decontare ale participanților la sistem (transfer direct).

Gradul de concentrare a pieței s-a menținut comparabil cu cel din anul precedent, atât din punct de vedere al volumului plăților decontate în sistemul ReGIS (primele 5 instituții de credit deținând 66 la sută din piață), cât și din cel al valorii acestora (primele 5 instituții de credit deținând 72 la sută din piață).

În anul 2019, disponibilitatea medie a sistemului ReGIS, respectiv măsura în care participanții au putut utiliza sistemul fără incidente pe durata programului de funcționare, a fost de 99,98 la sută.

În cursul anului 2019 s-a constatat un management adecvat și eficient al lichidităților la nivelul participanților, valoarea lichidității furnizate de Banca Națională a României pe parcursul zilei (*repo intraday*) reprezentând 1,20 la sută din valoarea totală a tranzacțiilor decontate în sistem.

2. Sistemul SaFIR

Aspecte generale

Sistemele de depozitare și de decontare pentru instrumente financiare sunt componente de importanță majoră ale infrastructurii piețelor financiare. Pentru banca centrală, importanța sistemului de depozitare și de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare (SaFIR) rezidă în interacțiunea pe care acesta îl are cu celelalte sisteme de plăți, precum și în rolul pe care îl au aceste instrumente pentru decontarea operațiunilor de politică monetară.

Participarea la sistem

La sfârșitul anului 2019, în sistemul SaFIR erau înregistrați un număr de 34 de participanți (30 de instituții de credit, Banca Națională a României, Ministerul Finanțelor Publice și 2 sisteme de depozitare și decontare – Depozitarul Central S.A. și Clearstream Banking S.A.).

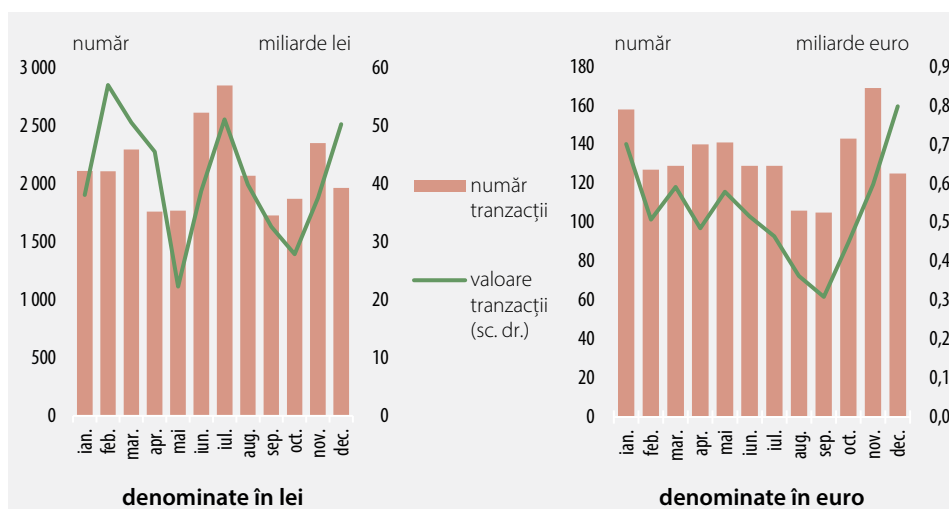
Valoarea nominală a emisiunilor de titluri de stat depozitate în sistemul SaFIR

La sfârșitul anului 2019, valoarea nominală totală în circulație a emisiunilor de titluri de stat denumite în lei a fost de 168 410,95 milioane lei, în creștere cu 13,93 la sută față de finele anului 2018, în timp ce valoarea nominală totală a emisiunilor de titluri de stat denumite în euro a fost de 3 320,47 milioane euro, în creștere cu 25,03 la sută față de sfârșitul anului precedent.

Operațiuni decontate în SaFIR

Sistemul SaFIR procesează operațiuni derulate de participanți în relația cu emitentul (decontarea rezultatelor pieței primare, plăți de dobândă și/sau cupon, răscumpărări parțiale/opționale/totale) și operațiuni derulate de participanți pe piața secundară (tranzacții de vânzare/cumpărare, contracte de garanție financiară, operațiuni *repo*, transferuri de portofoliu).

În Graficul 9.2 sunt ilustrate numărul și valoarea tranzacțiilor de vânzare/cumpărare, în care sunt incluse și operațiunile reversibile.

3. Sistemul TARGET2-România

Aspecte generale

Sistemul TARGET2 este sistemul de plăți pus la dispoziție de Eurosistem, prin care se furnizează servicii de decontare în timp real a operațiunilor de politică monetară, a transferurilor interbancare, a plăților pe contul clienților, precum și a plăților aferente operațiunilor sistemelor cu decontare pe bază netă și a altor infrastructuri ale pieței financiare, exprimate în euro (denumite generic serviciile TARGET2).

Participarea la sistem a băncilor centrale din afara zonei euro (bănci centrale conectate) se realizează pe bază voluntară, prin semnarea unor acorduri specifice cu băncile centrale din Eurosistem. Similar celorlalte bănci centrale conectate (respectiv Banca Națională a Bulgariei, Banca Națională a Danemarcei, Banca Națională a Poloniei și Banca Națională a Croației), Banca Națională a României are statut de bancă centrală conectată la sistemul TARGET2, operând componenta națională, denumită TARGET2-România din anul 2011.

Serviciile TARGET2 reprezintă o componentă a serviciilor TARGET, alături de serviciile T2S (serviciile de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare) și de serviciile TIPS (serviciile de decontare a plăților instant). Serviciile TARGET sunt dezvoltate și furnizate de către Eurosistem, cu scopul de a permite libera circulație a fondurilor, a instrumentelor financiare și a colateralului în Europa.

Având în vedere faptul că BNR operează componenta națională TARGET2-România, în mod similar celorlalte bănci centrale participante/conectate la sistemul TARGET2, Banca Națională a României deschide și gestionează conturi de decontare în euro pe platforma TARGET2, precum și conturi de fonduri dedicate (*Dedicated Cash Accounts – DCA*) în euro, respectiv:

- conturi de fonduri dedicate T2S (T2S DCA) pe platforma TARGET2-Securities¹⁹⁹ pentru instituțiile de credit din România care doresc să fie bănci decontatoare pentru depozitarii centrali conectați la această platformă; TARGET2-Securities este platforma europeană de decontare a operațiunilor naționale și transfrontaliere cu instrumente financiare, operată de Eurosistem;
- conturi de fonduri dedicate TIPS (TIPS DCA) pentru instituțiile din România care doresc să fie participanți la acest serviciu²⁰⁰; TIPS reprezintă serviciul paneuropean de decontare a plăților instant în euro prin intermediul sistemului TARGET2, care permite prestatorilor de servicii de plată să ofere clienților, persoane fizice și juridice, posibilitatea de a transfera fonduri în euro în timp real oricând, timp de 365 de zile pe an, 7 zile pe săptămână și 24 de ore pe zi.

Participarea la sistemul TARGET2-România

Participarea la sistemul TARGET2-România este guvernată de regulile de sistem stabilite prin Ordinul Băncii Naționale a României nr. 4/2015 privind funcționarea sistemului TARGET2-România, cu modificările și completările ulterioare.

La sfârșitul anului 2019, sistemul TARGET2-România avea înregistrați ca participanți 22 de titulari de conturi în modulul de plăți (respectiv 21 de instituții de credit și Banca Națională a României), 7 titulari de conturi de fonduri dedicate T2S (T2S DCA) pentru TARGET2-Securities (respectiv 5 instituții de credit, Banca Națională a României și Depozitarul Central S.A.) și două sisteme auxiliare: sistemul SENT, administrat de TRANSFOND S.A., și sistemul SaFIR, administrat de BNR.

Operațiunile TARGET2-România

Volumul total al plăților decontate în sistemul TARGET2-România a crescut în anul 2019 cu 0,3 la sută față de 2018, în timp ce valoarea plăților a scăzut cu 4,9 la sută (Tabel 9.3).

	Volum (nr. tranzacții)		Valoare tranzacții (mil. euro)	
	Total	Medie zilnică	Total	Medie zilnică
2018	107 100	420	91 531	359
2019	107 470	421	87 020	341
Variație (%)	0,3	0,2	-4,9	-5,0

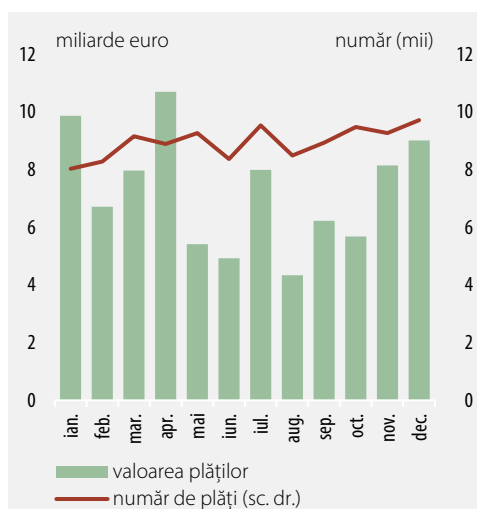
Tabel 9.3
Traficul de plăți în sistemul
TARGET2-România

În ceea ce privește evoluția lunară a volumului plăților decontate în anul 2019, acesta a înregistrat atât perioade de creștere, cât și de scădere, media lunară fiind de 8 956 plăți. Maximul volumului plăților din anul 2019 s-a înregistrat în luna decembrie, când au fost decontate 9 722 de plăți, iar minimul în luna ianuarie, 8 035 de plăți (Grafic 9.3).

¹⁹⁹ Respectiv de la data de la 22 iunie 2015, când a avut loc migrarea primului val de participanți, între care Depozitarul Central S.A. și Banca Națională a României (în calitate de administrator al componentei naționale TARGET2-România).

²⁰⁰ Respectiv de la data de 30 noiembrie 2018, când Eurosistemul a lansat serviciul *TARGET instant payment settlement* (TIPS).

Grafic 9.3
Plățile în sistemul
TARGET2-România în anul 2019

Totodată, valoarea lunară a oscilat pe parcursul anului 2019, înregistrând în luna august cea mai mică valoare a plăților decontate din întregul interval (4 336 milioane euro), iar în luna aprilie cea mai mare valoare (10 705 milioane euro) – Grafic 9.3.

Analiza structurii pe categorii a plăților decontate prin sistemul TARGET2-România în anul 2019 reflectă preponderența plăților transfrontaliere față de cele naționale, respectiv 76,3 la sută din volumul total al plăților procesate prin

componenta TARGET2-România și 84,8 la sută din valoare. Cele mai multe tranzacții prin sistemul TARGET2-România au fost efectuate în relația cu Germania, Olanda și Italia (Tabel 9.4).

Tabel 9.4
Distribuția geografică a plăților/
încasărilor aferente sistemului
TARGET2-România în anul 2019

Plăți		Încasări	
Volum	Valoare	Volum	Valoare
Germania	Germania	Germania	Germania
Olanda	Austria	Italia	Austria
Italia	Franța	Franța	Franța
Franța	Olanda	Olanda	Italia
Austria	Italia	Belgia	Olanda

De asemenea, este de notat faptul că cea mai mare parte a plăților efectuate de participanții la TARGET2-România au fost decontate în prima parte a zilei, între orele 7:00 și 8:00 CET²⁰¹, participanții din România utilizând frecvent facilitatea „plăți inițiate în avans” (*warehoused payments*).

Pe parcursul anului 2019 s-a constatat un management adecvat și eficient al lichidității la nivelul participanților, neînregistrându-se blocaje în sistem din cauza lipsei de fonduri în conturile de decontare ale participanților.

Proiectul de consolidare TARGET2 – TARGET2-Securities (T2-T2S)

În luna decembrie 2017, Consiliul Governorilor Băncii Centrale Europene a aprobat implementarea proiectului de consolidare TARGET2 – TARGET2-Securities (T2-T2S), termenul de finalizare fiind noiembrie 2021.

Proiectul urmărește migrarea serviciilor oferite în prezent pe platformele TARGET2, TARGET2-Securities și TIPS pe o platformă unică și îmbunătățită, care să răspundă tuturor cerințelor și recomandărilor recente aplicabile infrastructurilor pieței

²⁰¹ Central European Time.

financiare, să ofere posibilitatea optimizării lichidității utilizate de serviciile TARGET și să asigure reziliența cibernetică pentru toate aceste servicii.

În anul 2019, proiectul a fost demarat și la nivelul comunității bancare din România, principalele activități realizate în acest an fiind cele de organizare și planificare a proiectului, de demarare a procedurilor de selecție a furnizorilor de servicii de rețea, precum și de realizare a adaptărilor interne necesare în contextul acestui proiect.

Proiectul impactează toți participanții la sistemul TARGET2, fiind gestionat la nivel național de Banca Națională a României, care monitorizează și raportează către Banca Centrală Europeană gradul de îndeplinire a etapelor de proiect de către comunitatea bancară din România.

4. Autorizarea și monitorizarea sistemelor de plăți și a sistemelor de decontare

Autorizarea sistemelor de plăți și a sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare

Banca Națională a României își exercită atribuțiile legale privind reglementarea, autorizarea, supravegherea și monitorizarea sistemelor de plăți și a sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare din România, precum și ale administratorilor acestora, în vederea promovării funcționării sigure și eficiente a sistemelor, precum și a evitării manifestării riscului sistemic.

În perioada analizată, au fost efectuate modificări, respectiv completări ale regulilor de funcționare a sistemelor ReGIS și SaFIR, administrate și operate de BNR, în scopul implementării recomandărilor formulate cu ocazia evaluării complete a acestor sisteme din perspectiva Principiilor pentru infrastructurile pieței financiare. Modificările și completările aduse au vizat în principal clarificarea unor aspecte privind procesul de decontare a instrucțiunilor în sistem, etapele de urmat în cazul deschiderii unei proceduri de insolvență asupra unui participant, suspendarea participării în sistem, precum și alte aspecte legate de funcționarea sistemelor, în scopul asigurării unei înțelegeri clare și uniforme de către toți participanții la sistem.

Pe parcursul anului 2019, Banca Națională a României a participat, împreună cu Banca Centrală Europeană – ca reprezentant al Eurosistemului, în calitate de autorități relevante, în procesul de autorizare a Depozitarului Central S.A., administrator al sistemului RoClear, în baza Regulamentului (UE) nr. 909/2014 privind îmbunătățirea decontării titlurilor de valoare în Uniunea Europeană și privind depozitarii centrali de titluri de valoare (CSDR). Opinia tuturor autorităților implicate cu privire la autorizarea Depozitarului Central S.A. a fost pozitivă, caracteristicile sistemului de decontare RoClear fiind considerate conforme cu cerințele din CSDR aplicabile sistemelor de decontare operate de depozitarii centrali. Suplimentar, BNR și BCE au propus și unele recomandări pentru întărirea rezilienței operaționale și cibernetice a sistemului

RoClear. Ulterior acordării autorizației de funcționare, autoritățile implicate vor continua să mențină un cadru deschis de colaborare pentru a asigura respectarea continuă a cerințelor CSDR de către Depozitarul Central S.A..

Măsurile adoptate de banca centrală în scopul limitării riscurilor asociate funcționării sistemelor de plăți și sistemelor de decontare, precum și al creșterii eficienței în funcționarea acestora

Pe parcursul anului 2019, sistemele de plăți și de decontare au continuat să funcționeze în condiții de normalitate și siguranță. Incidentele operaționale înregistrate au fost minore.

Conform atribuțiilor statutare, Banca Națională a României a monitorizat continuu funcționarea sistemelor de plăți și a sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare. Această activitate, specifică băncilor centrale, urmărește atingerea următoarelor obiective: menținerea stabilității financiare, asigurarea unui canal adecvat de transmisie a politicii monetare, asigurarea eficienței și eficacității sistemelor, respectarea de către operatorii de sisteme a cadrului legal, precum și menținerea încrederii publicului în sistemele de plăți, în instrumentele de plată și în moneda națională.

În anul 2019, sistemul SaFIR, administrat și operat de BNR, a fost evaluat complet din perspectiva standardului internațional de monitorizare „Principiile pentru infrastructurile pieței financiare” și a Recomandărilor CPSS-IOSCO privind sistemele de decontare. Concluziile evaluării au fost în general pozitive, însă au fost formulate și unele recomandări de îmbunătățire, care au fost implementate în majoritate până la sfârșitul perioadei analizate. Totodată, în cursul anului 2019 Banca Națională a României a monitorizat implementarea în termenele stabilite a tuturor recomandărilor formulate în cadrul evaluării complete a sistemelor de plăți ReGIS și SENT, din perspectiva aceluiași standarde de monitorizare.

În cursul anului 2019, Banca Națională a României a fost desemnată, în baza Legii nr. 225/2018 pentru modificarea și completarea OUG nr. 98/2010 privind identificarea, desemnarea și protecția infrastructurilor critice, drept autoritate publică responsabilă pentru protecția infrastructurilor critice naționale din sectorul financiar-bancar, subsectoarele „bănci” și „sisteme de plăți” (Hotărârea Guvernului nr. 35/2019 pentru desemnarea autorităților publice responsabile în domeniul protecției infrastructurilor critice naționale și europene). În consecință, în conformitate cu prevederile legislației specifice, Banca Națională a României a emis Ordinul nr. 11/2019 care stabilește criteriile sectoriale și pragurile critice aferente, în vederea identificării potențialelor infrastructuri critice naționale corespunzătoare sectoarelor „bănci” și „sisteme de plăți”, aflate în aria sa de competență. Proprietarii acestor infrastructuri critice naționale vor urma să întocmească și să testeze anual planuri speciale de securitate operațională, verificate de către Banca Națională a României, conform cerințelor legale în domeniu.

În luna aprilie 2019 BNR a organizat o conferință, cu participare internațională, pe tema cadrului de testare a rezilienței cibernetice TIBER, elaborat de către BCE și adoptat de către numeroase bănci centrale din UE, inclusiv de către banca centrală.

Totodată, BNR a participat în cursul anului 2019 la reuniunile grupului european dedicat, *Tiber Knowledge Center*, organizat de către BCE în colaborare cu băncile centrale care au adoptat TIBER.

BNR elaborează cadrul național de implementare, intitulat TIBER-RO, și va operaționaliza un centru pentru coordonarea testărilor realizate asupra infrastructurilor pieței financiare și participanților la acestea la nivel național.

Participarea la procesul de reglementare la nivel european

Banca Națională a României a fost implicată, în anul 2019, în procesul de pregătire și negociere a dosarelor legislative la nivel european care vizează domeniul plăților, al serviciilor de investiții și al infrastructurilor pieței financiare, având în vedere exercitarea Președinției rotative a Consiliului Uniunii Europene.

Cu această tematică, BNR a participat activ la încheierea cu succes a negocierilor tehnice și politice privind dosarele: (i) revizuirea Regulamentului (UE) nr. 648/2012 – *European Market Infrastructure Regulation (EMIR)*; (ii) modificarea EMIR și a Statutului Băncii Centrale Europene referitor la supravegherea contrapărților centrale (CCP); (iii) Regulamentul și Directiva privind supravegherea firmelor de investiții; (iv) Regulamentul (UE) privind redresarea și rezoluția contrapărților centrale.

În acest sens au fost coordonate, la Bruxelles și Strasbourg, o serie de întruniri formale sau informale, cu caracter tehnic sau politic, privind parcurgerea procedurală a negocierilor cu reprezentanții instituțiilor europene cu prerogative legislative, astfel:

- întâlniri pregătitoare pentru formalizarea negocierilor, între echipa Președinției (constituită din experții delegați ai BNR și ASF) și experți ai Comisiei Europene delegați pentru fiecare propunere legislativă în discuție;
- grupuri de lucru și întruniri informale și formale pentru construirea acordului general al atașajilor statelor membre în cadrul Consiliului UE;
- întruniri în format de dialog, atât tehnice, cât și politice, pentru negocierea formei legislative finale a dosarului în cauză – cu participarea reprezentanților instituțiilor europene cu prerogative legislative – Consiliul UE reprezentat de echipa Președinției, Comisia Europeană, reprezentată de experți ai Financial Directorate, respectiv reprezentanți ai Parlamentului European (membri ai comisiilor parlamentare pentru negocierile politice, respectiv experți ai Secretariatului General al Comisiei pentru negocierile tehnice).

Astfel, s-a reușit atingerea obiectivelor propuse de a finaliza negocierile privind trei dosare sensibile pentru *Brexit*: (i) revizuirea regulamentului EMIR; (ii) cadrul de supraveghere a contrapărților centrale, respectiv (iii) supravegherea firmelor de investiții.

Totodată, s-a avansat decisiv spre un acord general pentru cadrul legislativ de redresare și rezoluție a contrapărților centrale, care a fost predat Președinției

finlandeze aproape de acord general, astfel că aceasta a reușit înaintarea unei propuneri de acord general către statele membre în primul grup de lucru organizat după încheierea Președinției române.

Securitate, monitorizare și inovație în domeniul instrumentelor de plată

Securitatea instrumentelor de plată este o condiție prealabilă pentru menținerea încrederii publicului în moneda națională. Prin urmare, este de maximă importanță ca utilizatorii, fie ei persoane fizice, companii sau administrații, să aibă acces la instrumente de plată sigure, eficiente și care le permit efectuarea de plăți în condiții de securitate. În scopul atingerii acestui deziderat, banca centrală și-a asumat competențe pe linia supravegherii îndeplinirii de către prestatorii de servicii de plată a cerințelor de securitate aferente serviciilor de plată, cerințe stabilite unitar la nivel european prin prevederile Directivei (UE) 2015/2366 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 2002/65/CE, 2009/110/CE și 2013/36/UE²⁰² și a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010 și de abrogare a Directivei 2007/64/CE, și ale Regulamentului delegat (UE) 2018/389 al Comisiei din 27 noiembrie 2017 de completare a Directivei (UE) 2015/2366 a Parlamentului European și a Consiliului cu privire la standardele tehnice de reglementare pentru autentificarea strictă a clienților și standardele deschise, comune și sigure de comunicare.

Începând cu anul 2019, prestatorii de servicii de plată au o serie de noi obligații în vederea furnizării de servicii de plată la un nivel de securitate adecvat și în condiții de normalitate, respectiv: (i) implementarea de măsuri corespunzătoare pentru gestionarea riscurilor de securitate și operaționale, (ii) raportarea la Banca Națională a României a incidentelor operaționale și de securitate majore și (iii) raportarea fraudelor cu toate mijloacele de plată, banca centrală asigurându-se că legislația în domeniul plăților este respectată și implementată corespunzător de către piață și prin inspecții *on-site*. Până la finalul anului 2019 au fost efectuate inspecții la primele instituții de credit care acoperă 90 la sută din piața emitenților de carduri.

În exercitarea atribuțiilor Băncii Naționale a României pe linia supravegherii instrumentelor de plată, în luna septembrie 2019 a fost înființat un punct de contact *FinTech Innovation Hub*, prin care banca centrală urmărește promovarea inovației tehnologice în domeniul instrumentelor și serviciilor de plată și monitorizarea în mod eficient a progreselor tehnologice, precum și evoluția pieței în domeniul serviciilor de plată, în scopul dezvoltării și consolidării pieței unice a plăților.

Prin promovarea unor soluții de plată inovatoare sigure, care facilitează întrebuintarea pentru utilizatori și interoperabilitatea la nivel european, Banca Națională a României acționează ca un catalizator pentru dezvoltarea pieței plăților. Astfel, Banca Națională a României s-a alăturat inițiativelor majorității statelor membre de a susține dezvoltarea controlată a activităților de inovare din punct de vedere tehnologic pe piața serviciilor de plată, constituind o echipă de lucru, care se ocupă de colectarea de informații, dezvoltarea de competențe și expertiză și de oferirea suportului

²⁰² Directiva (UE) 2015/2366 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne a fost transpusă în legislația națională prin Legea nr. 209/2019 privind serviciile de plată.

companiilor de tip *FinTech*, în scopul evaluării și susținerii inovației în domeniul plăților și al celui financiar în general. Analiza evoluțiilor tehnologice și a activităților de inovație generate de companiile de tip *FinTech* vizează domenii precum: riscuri cibernetice, *Big Data*, *internet of things*, *blockchain*, telematica, inteligența artificială etc., care susțin dezvoltarea pieței serviciilor financiare și în special cea în domeniul serviciilor de plată.

Pentru facilitarea unui dialog la nivelul întregului ecosistem financiar, Banca Națională a României a organizat în luna octombrie 2019 *Forumul anual al plăților*, conferință dedicată plăților și tuturor actorilor participanți la acest ecosistem, reunind furnizorii de servicii de plată tradiționali (instituții de credit, instituții de plată și instituții emitente de monedă electronică) și companiile de tip *FinTech*.

Evoluții înregistrate în domeniul plăților

Principalele evoluții care s-au evidențiat pe piața instrumentelor de plată electronică pe parcursul anului 2019 au fost următoarele:

- creșterea numărului cardurilor în circulație, cu 4,69 la sută, respectiv cu 817 979 de unități față de finalul anului 2018;
- creșterea numărului de terminale POS furnizate de prestatorii de servicii de plată rezidenți cu 25 148 de unități față de finele anului 2018;
- temperarea ritmului de scădere a numărului de terminale ATM furnizate de prestatorii de servicii de plată rezidenți, de la 3,8 la sută în anul anterior la 1,06 la sută în acest an;
- creșterea ponderii cardurilor *contactless* în totalul cardurilor aflate în circulație, de la 72 la sută în decembrie 2018 la peste 80 la sută la finele anului 2019;
- majorarea numărului de plăți cu carduri emise în România efectuate la locațiile fizice ale comercianților cu 30 la sută în 2019 față de anul precedent și, respectiv, a valorii acestora cu 25 la sută în același interval;
- creșterea numărului de plăți efectuate prin intermediul dispozitivelor care permit accesul la distanță (carduri, telefoane mobile, ceasuri) cu 45 la sută și a valorii lor cu 50 la sută în 2019 față de anul 2018;
- o evoluție crescătoare a retragerilor de numerar față de finalul anului 2018, respectiv volumul retragerilor de numerar de la ATM a crescut cu 0,05 la sută și cu 11 la sută valoarea acestora, în timp ce pentru retragerile efectuate la ghișeu, numărul a crescut cu 20 la sută și valoarea acestora cu 16 la sută.

Capitolul 10

Administrarea rezervelor
internaționale

Rezervele internaționale ale României au rolul de mecanism fundamental de protejare a economiei împotriva șocurilor externe adverse și conferă credibilitate statului în plan internațional. În același timp, acestea constituie un instrument important în implementarea politicii monetare și de curs de schimb a BNR, precum și în gestionarea datoriei externe a României, publică și privată. Totodată, rezervele internaționale contribuie la asigurarea stabilității financiare interne.

Țările emergente cu acces la piețele de capital la costuri rezonabile, cum este și cazul României, folosesc de regulă rezervele valutare – parte a rezervelor internaționale – în scop preventiv, pentru combaterea riscurilor ce derivă dintr-o eventuală deteriorare a soldului contului curent. În economiile cu regim de curs de schimb de tip flotare controlată, un factor care joacă un rol important în stabilirea nivelului optim al rezervelor valutare îl constituie volatilitatea monedei locale, în special în momentele de turbulențe pe piețele financiare.

Criza financiară globală declanșată în anul 2008 a determinat schimbarea percepțiilor privind gradul optim de adecvare a rezervelor (chiar și în cazul economiilor dezvoltate), ca urmare a accesului redus la lichiditate al statelor – în condiții acceptabile – în perioadele cu tensiuni ridicate pe piețele financiare. Rezervele internaționale pot facilita accesul la finanțare în astfel de momente.

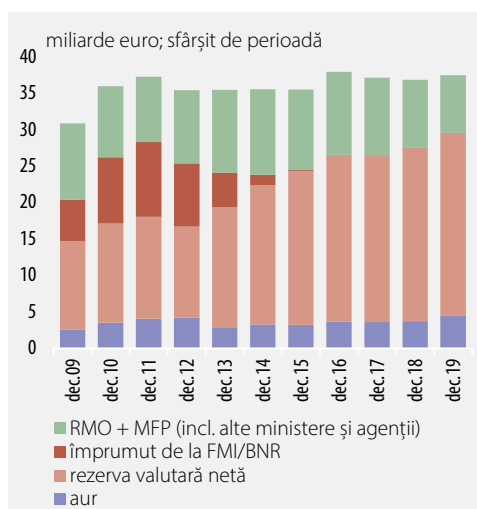
În cadrul activității de administrare a rezervelor internaționale, BNR urmărește asigurarea unui nivel adecvat al acestora, astfel încât să fie îndeplinite cumulativ o serie de obiective. Sunt urmărite în primul rând lichiditatea și siguranța, iar în subsidiar obținerea de profit, administrarea rezervelor internaționale de către BNR fiind efectuată în condiții de apetit redus față de risc. Astfel, maximizarea valorii rezervelor internaționale are loc în condițiile respectării unor limite de risc prudente, care asigură disponibilitatea permanentă a acestora pentru utilizare în caz de necesitate.

Ultimele tendințe la nivel global vizează un rol activ al băncilor centrale în promovarea investițiilor sustenabile. La nivelul administrării rezervelor internaționale, acesta poate fi îndeplinit prin adăugarea sustenabilității investițiilor drept obiectiv, alături de cele trei obiective clasice. Această abordare este cu atât mai oportună cu cât absența luării în calcul a considerentelor referitoare la sustenabilitate ar echivala cu neglijarea unui factor ce potențează valoarea pe termen lung a investițiilor.

1. Evoluția rezervelor internaționale ale României în anul 2019

La 31 decembrie 2019, rezervele internaționale ale României însumau 37 450 milioane euro (Grafic 10.1), din care 87,9 la sută reprezentau rezerve valutare și 12,1 la sută aur monetar, înregistrând o creștere totală de 650 milioane euro față de sfârșitul anului

Grafic 10.1
Rezerva internațională

2018. Rezerva de aur s-a menținut la circa 104 tone, dintre care peste 61 de tone aflate în custodie la Banca Angliei; o acțiune de verificare la sediul acestei instituții a lingourilor a fost efectuată de către BNR în 2019, pentru al patrulea an consecutiv. Din punct de vedere valoric, rezerva de aur a României a înregistrat o creștere de 789 milioane euro față de sfârșitul anului 2018 (până la 4 524 milioane euro), ca urmare a majorării prețului aurului pe piețele internaționale.

Rezerva valutară s-a micșorat în perioada de referință cu 139 milioane euro, totalizând 32 926 milioane euro la sfârșitul anului 2019. Principalele ieșiri din rezervă au vizat rambursări aferente împrumuturilor și garanțiilor externe, precum și plăți de dobânzi și rambursări de capital aferente datoriei publice denumite în valută, în timp ce intrările principale au fost reprezentate de alimentări ale conturilor Comisiei Europene, în general fonduri nerambursabile, și de încasări aferente emisiunilor de obligațiuni interne și externe ale Ministerului Finanțelor Publice.

În anul 2019, în contextul evoluțiilor de pe piețele financiare internaționale a avut loc scăderea randamentului mediu la care au fost investite activele în valută. În aceste condiții, diferențialul dintre rentabilitatea obținută prin plasarea activelor în valută și ratele dobânzilor asociate pasivelor externe ale instituției a devenit negativ. Politica investițională practică de către BNR, în conformitate cu strategia de administrare a rezervelor internaționale pentru perioada 2018-2019, a continuat să fie prudentă.

2. Administrarea rezervelor internaționale într-un climat economico-financiar global tensionat, caracterizat de o revenire economică fragilă, dar cu potențial de stabilizare

2.1. Evoluțiile economice și financiare externe

Pe parcursul anului 2019 piețele financiare au continuat să fie influențate de tensiunile comerciale manifestate în special între SUA și China, de evoluția procesului de ieșire a Regatului Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord din Uniunea Europeană și de disensiunile pe teme politice și fiscale dintre Italia și Uniunea Europeană. Au constituit factori de influență într-o măsură mai redusă conflictele din Orientul Mijlociu având ca principali protagoniști SUA și Iran.

Economia globală a continuat tendința ascendentă, însă creșterea economică a încetinit, astfel încât, dacă în prognoza FMI din luna ianuarie 2019 erau estimate

creșteri ale economiei globale de 3,5 la sută și 3,6 la sută pentru anii 2019, respectiv 2020, în luna ianuarie 2020 prognoza FMI a semnalat o creștere economică globală de 2,9 la sută pentru 2019, în timp ce nivelul revizuit pentru anul 2020 a fost de 3,3 la sută. Decelerarea economică a vizat în mai mare măsură statele în curs de dezvoltare decât statele dezvoltate, un impact semnificativ în acest sens putând fi atribuit reducerii contribuției exporturilor la creșterea PIB ca urmare a tensiunilor care au afectat relațiile comerciale internaționale.

Presiunile inflaționiste s-au temperat în economiile dezvoltate, ediția din aprilie 2020 a *World Economic Outlook* (FMI) indicând pentru acest grup de state o rată anuală medie a inflației de 1,4 la sută în 2019, în scădere de la 2 la sută în anul precedent. De asemenea, ratele șomajului pentru economiile dezvoltate au înregistrat în general o tendință descendentă.

În vederea menținerii unor condiții favorabile de creditare bancară și a transmiterii fără sincope a deciziilor de politică monetară, Consiliul Guvernatorilor BCE a decis lansarea unei noi serii de operațiuni țintite de refinanțare pe termen lung (TLTRO-III) începând cu luna septembrie 2019, inițial cu scadența la 2 ani, aceasta fiind prelungită ulterior la 3 ani. De asemenea, în luna septembrie, Consiliul Guvernatorilor BCE a decis reducerea cu 0,10 puncte procentuale a ratei dobânzii aferente facilității de depozit, de la -0,4 la sută la -0,5 la sută, menținând rata principală de refinanțare și pe cea percepută în cadrul facilității marginale de credit la nivelurile de 0 (zero) la sută și, respectiv, 0,25 la sută și reînceperea programului de cumpărări de active în ritmul de 20 miliarde euro pe lună²⁰³, de la 1 noiembrie 2019, sumele ajunse la scadență urmând a fi reinvestite integral. Cu privire la remunerarea rezervelor excedentare deținute de bănci la BCE, a fost decisă excluderea remunerării negative a unei părți a acestora, instituindu-se două niveluri de remunerare.

Începând cu 1 noiembrie, mandatul de președinte al BCE a fost preluat de Christine Lagarde²⁰⁴, care a reiterat importanța implementării de stimulente fiscale la nivel european în scopul susținerii economiei zonei euro și creșterii rezistenței acesteia la șocurile externe. La începutul anului 2020 instituția a anunțat declanșarea unui proces de evaluare a strategiei sale de politică monetară, în vederea adaptării acesteia la diversele provocări cu care se confruntă; sunt avute în vedere în acest demers complex considerente privind, printre altele, stabilitatea financiară, sustenabilitatea mediului înconjurător sau problematica digitalizării.

Fed a adoptat o abordare prudentă în ceea ce privește ajustările intervalului-țintă asociat ratei dobânzii de referință în prima jumătate a anului 2019, menținând ratele dobânzilor de referință în intervalul 2,25-2,50 la sută. Începând cu ședința din luna iulie 2019, Comisia Federală a Operațiunilor de Piață (FOMC) a decis reducerea simetrică a intervalului-țintă asociat ratei dobânzii de referință cu câte 0,25 puncte procentuale în cadrul a trei ședințe consecutive, până la intervalul de 1,50-1,75 la sută.

²⁰³ Durata acestor cumpărări este nedeterminată, fiind dependentă de atingerea țintei de inflație a instituției.

²⁰⁴ Pentru o perioadă de opt ani.

La rândul său, Banca Australiei a decis reducerea ratei dobânzii de referință de la 1,50 la sută la 0,75 la sută pe parcursul anului 2019 – cu câte 0,25 puncte procentuale în cadrul ședințelor din lunile iunie, iulie și octombrie – pentru a sprijini gradul de ocupare a forței de muncă și a menține anticipațiile privind creșterea prețurilor în linie cu ținta de inflație pe termen mediu.

Factorii prezentați au condus, în general, la deprecierea monedei europene în raport cu celelalte valute²⁰⁵ și la o scădere a randamentelor obligațiunilor guvernamentale globale în perioada analizată²⁰⁶. În cazul titlurilor de stat germane, franceze, britanice, canadiene și norvegiene, scăderea randamentelor a fost în general mai pronunțată pentru segmentele de maturități mai îndepărtate, având în vedere îngrijorarea investitorilor cu privire la efectele adverse ale politicilor protecționiste asupra creșterii economice și inflației, în timp ce pentru segmentele de maturități mai scurte au fost observate scăderi mai modeste sau chiar creșteri. Excepții au fost observate în cazul curbelor de randamente ale titlurilor guvernamentale emise de SUA, Australia și Japonia. Astfel, randamentele titlurilor guvernamentale americane și australiene au scăzut în general invers proporțional cu durata acestora, reflectând deciziile de politică monetară adoptate de băncile centrale și perspectivele relativ mai optimiste asupra economiilor. În Japonia, curba randamentelor titlurilor guvernamentale s-a deplasat în sens crescător, dinamica fiind de amploare redusă în condițiile în care banca centrală a continuat să controleze randamentele titlurilor de stat prin operațiuni de politică monetară.

Piețele bursiere au consemnat creșteri semnificative la nivel global²⁰⁷, piețele dezvoltate înregistrând o performanță superioară celor emergente²⁰⁸.

Prețul petrolului a consemnat fluctuații ample pe parcursul anului 2019, fiind influențat atât de șocuri la nivelul ofertei, cât și de tensiunile comerciale și conflictele geopolitice. Pe fondul majorărilor consemnate în ultimul trimestru, cotația de la sfârșitul anului s-a plasat la 61 dolari SUA/baril²⁰⁹ – corespunzătoare unei creșteri procentuale de aproximativ 34,5 la sută față de începutul anului; chiar și în aceste condiții, media anuală a cotațiilor s-a situat cu mai mult de 10 la sută sub nivelul din 2018.

Prețul unciei de aur exprimat în dolari SUA s-a majorat pe parcursul anul 2019 cu 18,3 la sută, cea mai mare creștere anuală din 2010, cotația de închidere a zilei de 31 decembrie 2019 fiind de 1 517 dolari SUA. În euro, prețul a crescut în perioada menționată cu 21 la sută.

²⁰⁵ Cu 6,84 la sută față de dolarul canadian, cu 5,90 la sută față de lira sterlină, cu 3,23 la sută față de yenul japonez, cu 2,22 la sută față de dolarul american, cu 1,82 față de dolarul australian și cu 0,61 la sută față de coroana norvegiană.

²⁰⁶ Sunt urmărite în principal titlurile de stat cu scadențe de până la 10 ani emise de statele din zona euro, de SUA, Marea Britanie, Norvegia, Canada, Australia, Japonia și China.

²⁰⁷ Indicele *Morgan Stanley Capital International All Country World* (MSCI ACWI), reprezentativ pentru piețele de capital din 23 de economii dezvoltate și 24 emergente, a crescut cu 24 la sută.

²⁰⁸ Indicele *Morgan Stanley Capital International World* (MSCI World), reprezentativ pentru 23 de piețe dezvoltate, a crescut cu 25,2 la sută, în timp ce Indicele *Morgan Stanley Capital International Emerging Markets* (MSCI EM), reprezentativ pentru 24 de piețe emergente, a crescut cu numai 15,4 la sută.

²⁰⁹ Cotația WTI (*West Texas Intermediate*) de la Bursa de mărfuri din New York.

Creșterea semnificativă a prețului aurului a avut loc între începutul lunii iunie și începutul lunii septembrie, un factor principal constant de influență asupra acestuia fiind sentimentul participanților la piață privind perspectivele economice globale. De asemenea, această tendință a fost susținută de majorarea cererii pentru active sigure, declanșată de reescaladarea tensiunilor comerciale dintre SUA și China și de sporirea incertitudinilor geopolitice și a probabilităților – începând cu luna august – pentru adoptarea unor politici monetare laxe și stimulente fiscale atât în Europa, cât și în SUA, cu impact asupra scăderii ratelor dobânzilor. Astfel, în data de 4 septembrie prețul unciei de aur a atins nivelul maxim de tranzacționare al ultimilor șapte ani, de 1 557,11 dolari SUA.

Apetitul investitorilor pentru aur a fost evident pe parcursul anului, după cum s-a observat și în creșterea semnificativă a fluxurilor din partea fondurilor de investiții tranzacționabile la bursă (*exchange traded funds* – ETF) pentru care aurul este activ suport, în cererea robustă a băncilor centrale, dar și în creșterea poziționării investiționale pe termen lung reflectată de contractele *futures* tranzacționate.

Un alt aspect important în evoluția metalului prețios în anul 2019 este reflectat de faptul că băncile centrale s-au situat pentru al zecelea an consecutiv în poziția de cumpărător net. Rezervele globale de aur au crescut pe ansamblul anului 2019 cu 650,3 tone (o majorare de nivel mai mare s-a înregistrat o singură dată în ultimii 50 de ani), subliniind astfel importanța pe care băncile centrale o acordă aurului ca activ în cadrul rezervelor internaționale. Conform statisticilor publicate, 15 bănci centrale au cumpărat pe parcursul anului 2019 cel puțin o tonă de aur, iar cererea pentru metalul galben a provenit exclusiv din partea băncilor centrale din economiile în curs de dezvoltare, având ca obiectiv creșterea și/sau diversificarea rezervelor deținute. Turcia, care a început cumpărările de aur în anul 2017, s-a situat pe primul loc într-un top al cumpărătorilor de aur în 2019, crescând deținerile de aur cu 159 de tone și acumulând un total al rezervelor de aur de 412,5 tone. De asemenea, Polonia s-a remarcat pe parcursul anului 2019, efectuând cea mai mare achiziție unică de metal prețios, de 94,9 tone aur în luna iunie, în total achizițiile nete anuale fiind de 100 de tone, determinând astfel creșterea stocului de aur deținut la 228,6 tone aur (9 la sută din totalul rezervelor internaționale).

2.2. Modul de realizare a obiectivelor strategice

În anul 2019, au fost urmăriți principalii parametri strategici pentru activitatea de administrare a rezervelor internaționale, stabiliți de către Consiliul de administrație al BNR la începutul anului 2018 pentru perioada 2018-2019. Aceștia au vizat un cadru care să permită obținerea unei performanțe investiționale cât mai ridicate pe ansamblul perioadei de aplicare a strategiei, prin practicarea unui management prudent și eficace al rezervelor, centrat pe diversificarea riscurilor bilanțiere ale instituției, pe siguranța și lichiditatea plasamentelor.

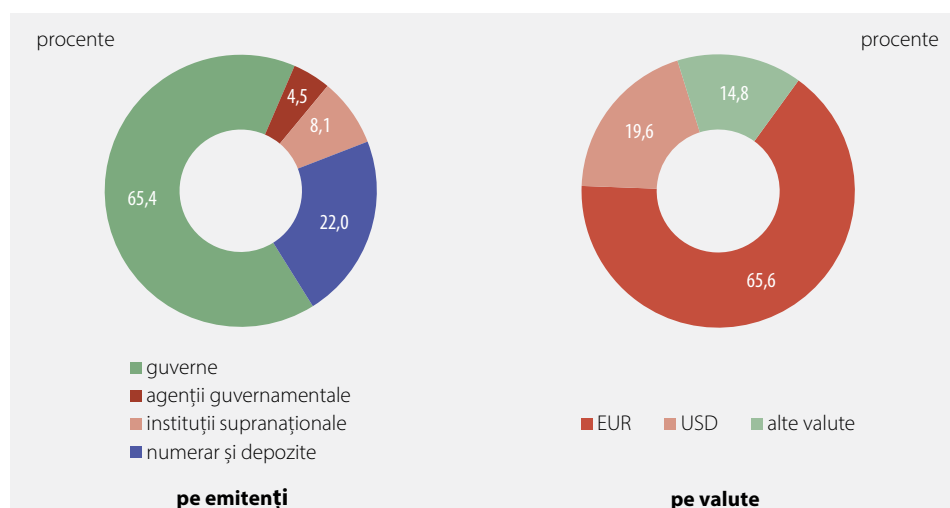
Principalii parametri strategici urmăriți de BNR în activitatea de administrare a rezervelor internaționale, în cursul anului 2019, au fost:

- compoziția rezervei valutare: euro – între 55 și 85 la sută din total; dolarul SUA – între 10 și 35 la sută din total; alte valute – maximum 20 la sută din total;
- o durată medie de până la 1 an și 3 luni pentru întreaga rezervă valutară;

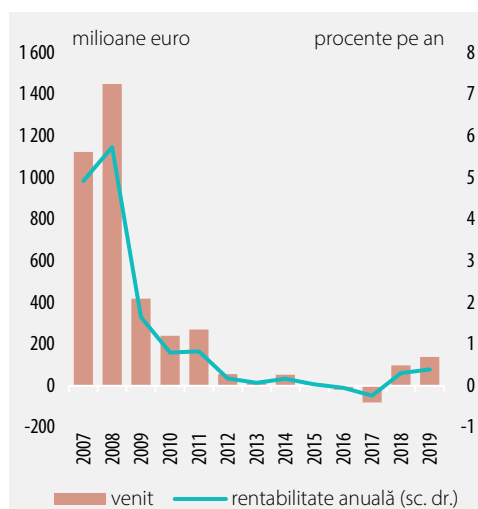
- o tranșă de investiții care vizează îmbunătățirea rezultatelor din activitatea de administrare a rezervelor internaționale;
- categorii de emitenți eligibili: (i) Guvernul SUA; (ii) agenții guvernamentale sau sponsorizate de Guvernul SUA; (iii) guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene; (iv) agenții guvernamentale sau sponsorizate de guvernele țărilor membre ale UE; (v) Guvernul Japoniei; (vi) alte guverne care beneficiază de rating minim A-; (vii) instituții supranaționale; (viii) entități private emittente de obligațiuni garantate cu active;
- limita de expunere față de entități private emittente de obligațiuni garantate cu active: 10 la sută din totalul rezervelor internaționale;
- limita de expunere față de entități private, altele decât cele emittente de obligațiuni garantate cu active: 10 la sută din totalul rezervelor internaționale.

În cursul anului 2019, BNR a început să investească în obligațiuni sustenabile, demersul vizând în prima fază obligațiunile „verzi” și alte obligațiuni din această categorie emise de emitenții deja aprobați, care beneficiază de același risc de credit ca și obligațiunile convenționale emise de aceștia.

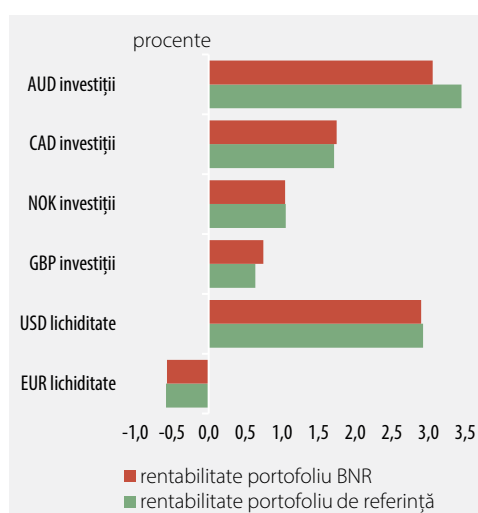
Comitetul de administrare a rezervelor internaționale și Consiliul de administrație al BNR au considerat oportună menținerea portofoliilor de referință stabilite în cadrul strategiei de administrare a rezervelor internaționale ale României pentru perioada 2018-2019. A fost practicat în continuare un management dinamic și flexibil al rezervelor valutare, orientat către identificarea și valorificarea oportunităților apărute pe piețele financiare internaționale, care să nu pericliteze însă obiectivele BNR privind siguranța și lichiditatea investițiilor. În vederea obținerii unor venituri suplimentare au avut loc ajustări ale compoziției valutare a rezervelor, precum și ale alocărilor pe clase de emitenți de titluri cu venit fix. Totodată, a fost menținută preferința pentru un management relativ dinamic în ceea ce privește duratele portofoliilor și expunerile pe curbele de randamente. Asumarea de riscuri suplimentare a fost realizată într-o manieră prudentă și eficace, avându-se în vedere încadrarea în obiectivele și parametrii de risc definiți prin strategia multianuală de administrare a rezervelor internaționale, precum și prin alte dispoziții și considerente relevante. În acest sens, s-a menținut restricția privind efectuarea de plasamente la contrapartide private.

Grafic 10.2
Structura rezervei valutare a României la 31 decembrie 2019

Grafic 10.3
Rezultatele din administrarea portofoliilor

Grafic 10.4
Rentabilitate comparativă – portofolii BNR față de portofoliile de referință

Similar structurii valutare a pasivelor în valută ale BNR, a serviciului datoriei publice și celei public garantate ale României, precum și a schimburilor comerciale internaționale ale statului, euro și-a menținut și la sfârșitul anului 2019 ponderea dominantă în totalul rezervelor valutare (65,6 la sută²¹⁰), poziția următoare revenind dolarului SUA (19,6 la sută²¹¹, Grafic 10.2). Scăderea nivelurilor randamentelor la care au fost remunerate investițiile realizate în cadrul activității de administrare a rezervelor internaționale a contribuit la diminuarea veniturilor potențiale din plasamente, dar efectul pozitiv al aprecierii de capital a fost dominant și a determinat creșterea rentabilității anuale obținute din administrarea portofoliilor, de la 0,3 la sută în anul 2018 la 0,41 la sută în 2019 (Grafic 10.3). În același interval, veniturile economice aferente activității de administrare a portofoliilor au crescut de la 98 milioane echivalent euro la 138 milioane echivalent euro. Rentabilitățile anuale ale portofoliilor de lichiditate ale BNR, denumite în euro și dolari SUA, s-au situat la nivelurile de -0,57 la sută și respectiv

2,90 la sută. Portofoliile de investiții – denumite în lire sterline, coroane norvegiene, dolari canadieni și dolari australieni – au înregistrat rentabilități anuale pozitive, cuprinse între 0,75 la sută și 3,06 la sută (Grafic 10.4).

²¹⁰ În creștere față de ponderea aferentă anului precedent, de 63,6 la sută.

²¹¹ În scădere față de ponderea aferentă anului precedent, de 23,4 la sută.

Capitolul 11

Balanța de plăți și poziția investițională
internațională a României

1. Contul curent și contul de capital

Contul curent

În anul 2019, deficitul contului curent al balanței de plăți a fost de 10 181 milioane euro, reprezentând 4,6 la sută din PIB, comparativ cu 4,4 la sută din PIB în anul anterior (Tabel 11.1).

	milioane euro	
	2018	2019
Bunuri, net	-14 805	-17 353
Export (FOB)	61 819	63 087
Import (FOB)	76 624	80 440
Servicii, net	8 360	8 734
Venituri primare, net	-3 767	-3 055
Venituri secundare, net	1 252	1 493
Sold cont curent	-8 960	-10 181

Tabel 11.1
Contul curent

Evoluția deficitului contului curent a fost influențată de adâncirea deficitului balanței bunurilor, celelalte componente înregistrând dinamici favorabile, respectiv restrângerea deficitului balanței veniturilor primare și majorarea excedentelor balanței serviciilor și balanței veniturilor secundare.

Deficitul balanței bunurilor a crescut cu 17,2 la sută comparativ cu anul 2018, până la 17 353 milioane euro, iar ca pondere în PIB a urcat de la 7,2 la sută la 7,8 la sută. Exporturile s-au majorat cu 2,1 la sută (comparativ cu 8,1 la sută în 2018), pe fondul încetinirii creșterii economice în principalele state partenere ale României în comerțul cu bunuri (Germania, Italia, Franța), precum și pe ansamblul Uniunii Europene. În condițiile unei dependențe încă importante a exporturilor de importuri, acestea din urmă s-au temperat la rândul lor, înregistrând o majorare cu 5 la sută, față de 10,4 la sută în 2018. Structura soldului balanței bunurilor pe grupe de mărfuri evidențiază cele mai mari deficite la: produse chimice și plastice (7 544 milioane euro), produse minerale (3 833 milioane euro), metale comune (2 458 milioane euro) și textile, confecții, încălțăminte (1 884 milioane euro). Deficitul balanței bunurilor a fost generat în proporție de 73,6 la sută de comerțul intracomunitar (-12 778 milioane euro).

Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi s-a redus cu 2,3 puncte procentuale, până la 78,4 la sută, iar gradul de deschidere a economiei²¹² cu 3,4 puncte procentuale, până la 64,3 la sută.

²¹² Gradul de deschidere a economiei a fost calculat conform următoarei formule: $(\text{Export} + \text{Import de bunuri})/\text{PIB} \times 100$.

Exportul de bunuri a însumat 63 087 milioane euro, în creștere cu 2,1 la sută față de anul precedent, respectiv cu 1 268 milioane euro. Ponderea exportului de bunuri în PIB s-a redus însă, de la 30,2 la sută la 28,2 la sută. Comparativ cu anul 2018, structura bunurilor exportate pe grupe de mărfuri reflectă creșterea ponderii exportului de produse agroalimentare (cu 0,9 puncte procentuale, până la 11,3 la sută), produse chimice și plastice (cu 0,1 puncte procentuale, până la 9,7 la sută) și alte mărfuri (cu 0,4 puncte procentuale, până la 10,1 la sută).

Importul de bunuri a totalizat 80 440 milioane euro, în creștere cu 5 la sută față de anul 2018, respectiv cu 3 816 milioane euro. Ponderea importului de bunuri în PIB s-a redus cu 1,4 puncte procentuale față de anul anterior, până la 36 la sută. Structura importului pe grupe de mărfuri reflectă creșterea ponderii importului de produse chimice și plastice (cu 0,4 puncte procentuale, până la 17 la sută), produse agroalimentare (cu 0,4 puncte procentuale, până la 10,3 la sută), produse minerale (cu 0,2 puncte procentuale, până la 8,2 la sută) și alte mărfuri (cu 1 punct procentual, până la 9,4 la sută).

Excedentul balanței serviciilor a însumat 8 734 milioane euro, comparativ cu 8 360 milioane euro în anul 2018, creșterea sa fiind fundamentată pe avansul încasărilor din servicii de telecomunicații, informatice și informaționale și din transportul rutier de mărfuri, cărora li s-au adăugat încasările din servicii tehnice, comerciale și de consultanță profesională și managerială, care împreună reprezintă aproape două treimi din încasările din servicii înregistrate în anul 2019. Totuși, ca pondere în PIB, excedentul serviciilor a marcat un ușor declin, de la 4,1 la sută la 3,9 la sută.

Deficitul balanței veniturilor primare a însumat 3 055 milioane euro, comparativ cu 3 767 milioane euro în anul 2018, restrângerea provenind, în principal, din creșterea încasărilor din salariile brute ale persoanelor care lucrează în străinătate cu contracte pe termen mai mic de 1 an (remunerarea salariaților) și a volumului subvențiilor agricole primite de la Uniunea Europeană (Fondul European de Garantare Agricolă – FEAGA). Ponderea deficitului balanței veniturilor primare în PIB a coborât față de anul anterior de la 1,8 la sută la 1,4 la sută.

Excedentul balanței veniturilor secundare a totalizat 1 493 milioane euro, în creștere cu 19,2 la sută față de anul precedent, pe fondul majorării volumului transferurilor lucrătorilor din străinătate. Ponderea excedentului balanței veniturilor secundare în PIB a înregistrat un ușor avans, cu 0,1 puncte procentuale, până la 0,7 la sută.

Finanțarea deficitului de cont curent s-a realizat în proporție de aproximativ 80 la sută din surse autonome, respectiv prin investiții directe, transferuri de capital și alte influxuri nete de natura contului de capital, diferența fiind acoperită prin emisiuni de titluri de stat.

Contul de capital

În anul 2019, soldul pozitiv al contului de capital a însumat 2 852 milioane euro, cu 13,4 la sută peste nivelul înregistrat în anul anterior, trendul provenind de la intrările de fonduri UE de natura transferurilor de capital (Fondul European de Dezvoltare Regională – FEDR, Fondul de Coeziune – FC, Fondul Social European – FSE).

Deși a crescut în valoare absolută, excedentul contului de capital a finanțat deficitul contului curent în aceeași proporție ca și în anul anterior (28 la sută).

2. Contul financiar

În anul 2019, soldul negativ al contului financiar a fost de 5 366 milioane euro, reflectând intrări nete de fluxuri financiare pentru a treia oară consecutiv în ultimii șase ani și în creștere față de anul anterior (5 149 milioane euro – Tabel 11.2). Acest trend a fost imprimat de temperarea ieșirilor nete de fluxuri financiare sub formă de depozite, de majorarea investițiilor directe nete, precum și de diminuarea activelor de rezervă. În același timp, investițiile de portofoliu au continuat să înregistreze influxuri nete, a căror valoare a fost însă inferioară celei din anul 2018.

	milioane euro	
	2018	2019
Contul financiar	-5 149	-5 366
Achiziția netă de active	2 825	2 706
Acumularea netă de pasive	7 974	8 072
Investiții directe	-4 945	-5 300
Achiziția netă de active	1 259	858
Acumularea netă de pasive	6 204	6 158
Investiții de portofoliu	-2 880	-2 421
Achiziția netă de active	422	1 345
Acumularea netă de pasive	3 302	3 766
Derivate financiare	85	-6
Achiziția netă de active	85	-6
Alte investiții	3 362	2 616
Achiziția netă de active	1 830	764
Acumularea netă de pasive	-1 532	-1 852
Active de rezervă	-771	-255
Achiziția netă de active	-771	-255

Tabel 11.2
Contul financiar

Investițiile directe au înregistrat influxuri nete în valoare de 5 300 milioane euro, în creștere cu 7,2 la sută față de nivelul din anul precedent (4 945 milioane euro). Investițiile nerezidenților în România au atins 5 334 milioane euro, cu un nivel al participațiilor la capital²¹³ în valoare de 5 220 milioane euro, majorat de valoarea netă pozitivă a instrumentelor de natura datoriei²¹⁴ (114 milioane euro). Primele cinci țări investitoare²¹⁵ au fost: Olanda (30,7 la sută), Franța (12,7 la sută), Ungaria (12,3 la sută), Germania (10,6 la sută) și Austria (9,4 la sută).

²¹³ Inclusiv profitul reinvestit net estimat.

²¹⁴ Include creditele de orice natură dintre investitorul străin și firma rezidentă, precum și alte instrumente de natura datoriei.

²¹⁵ Din punct de vedere al ponderii în influxurile nete de investiții directe ale nerezidenților în România în anul 2019 (date preliminare); cele cinci țări însumează 75,7 la sută din total.

Investițiile de portofoliu au consemnat în anul 2019 influxuri nete de 2 421 milioane euro, sub nivelul înregistrat în anul 2018 (2 880 milioane euro), în condițiile majorării activelor deținute în străinătate de instituțiile financiare nemonetare.

Componenta „alte investiții” a consemnat ieșiri nete însumând 2 616 milioane euro, comparativ cu 3 362 milioane euro în anul 2018, restrângerea acestora fiind influențată de reducerea soldului contului de plăți deschis de BNR la BCE în cadrul sistemului de decontare TARGET2, precum și de atenuarea procesului de reînnoire a depozitelor pe termen scurt deținute în străinătate de societățile rezidente care acceptă depozite.

3. Poziția investițională internațională a României

Poziția investițională internațională, net debitoare, s-a deteriorat comparativ cu anul 2018, ajungând la 95,6 miliarde euro la sfârșitul anului 2019 (față de 89,3 miliarde euro).

Structura activelor și pasivelor externe

Soldul activelor externe a totalizat 76,8 miliarde euro, în creștere cu 7,6 la sută față de finele anului precedent. Structura activelor externe pe principalele componente ale poziției investiționale s-a menținut în configurația anului anterior, activele de rezervă continuând să dețină ponderea majoritară, dar în diminuare (48,8 la sută, respectiv 37,5 miliarde euro), urmate de componenta „alte investiții”, în creștere (30,2 la sută, respectiv 23,2 miliarde euro), de investițiile directe (13,6 la sută, în creștere cu 0,7 puncte procentuale, până la 10,4 miliarde euro) și de investițiile de portofoliu (7,4 la sută, respectiv 5,7 miliarde euro).

Soldul pasivelor externe, la 31 decembrie 2019, a fost de 172,4 miliarde euro, în creștere cu 7,3 la sută față de finele anului anterior. Structura pasivelor externe a relevat și pe parcursul anului 2019 contribuția la finanțare a două mari componente. Astfel, ponderea investițiilor directe (cu un procent identic față de anul 2018, de 55,5 la sută, respectiv 95,6 miliarde euro) devansează în continuare poziția „alte investiții” (în scădere cu 2,7 puncte procentuale, până la 23,8 la sută, respectiv 41 miliarde euro).

Datoria externă brută

La 31 decembrie 2019 soldul datoriei externe brute a totalizat 105,9 miliarde euro.

Datoria externă pe termen lung a crescut față de sfârșitul anului 2018 cu 7,8 la sută, ajungând la 73,6 miliarde euro, ca urmare a tranzacțiilor nete (+2,3 miliarde euro) și a variației prețurilor titlurilor de valoare și a altor modificări (+3,1 miliarde euro). Variația cursurilor de schimb a fost de -0,1 miliarde euro.

Serviciul datoriei externe pe termen lung a însumat 16,7 miliarde euro, cu 12,5 la sută mai mic față de anul 2018, în special pe seama ratelor de capital care au reprezentat

14,8 miliarde euro (față de 17,4 miliarde euro în anul anterior), iar costul cu dobânzi și comisioane a fost de 1,9 miliarde euro.

Structura pe sectoare instituționale a datoriei externe pe termen lung arată că, la sfârșitul anului 2019, sectorul administrația publică a continuat să dețină ponderea cea mai ridicată (53,5 la sută), în creștere față de anul anterior, fiind urmat de sectorul nebanca (39,3 la sută). În structura pe instrumente a datoriei sectorului administrația publică au fost consemnate un aport net de 4 miliarde euro din instrumente financiare de portofoliu sub formă de titluri de stat și, respectiv, o scădere netă de 1,5 miliarde euro aferentă împrumuturilor externe. Față de anul 2018, sectorul societăți care acceptă depozite, exclusiv banca centrală (5,5 la sută din datoria externă pe termen lung) a continuat să înregistreze scăderi ale soldului datoriei externe pe termen lung, determinate de diminuarea soldului depozitelor nerezidenților, iar autoritatea monetară (1,7 la sută) a înregistrat un nivel similar al datoriei externe pe termen lung, provenit din alocările de drepturi speciale de tragere (DST) de la FMI.

Analiza datoriei externe pe termen lung pe tipuri de creditori relevă continuarea tendinței de diminuare a ponderii deținute de organismele internaționale (de la 18,5 la sută la sfârșitul anului 2018 la 15,1 la sută la 31 decembrie 2019), ca urmare a rambursărilor efectuate în contul datoriei externe față de creditori multilaterali precum UE, BIRD, BERD, BEI, CFI, FDS, OECF, Nordic Investment Bank, Euroatom (2 miliarde euro). Tendința de majorare a ponderii surselor private de finanțare (de la 81,5 la sută la sfârșitul anului 2018 la 84,9 la sută la finele anului 2019) a fost susținută, în continuare, de accesul la piețele private externe de capital în lunile aprilie, iulie și septembrie.

În ceea ce privește clasificarea pe scadențe, la 31 decembrie 2019 datoria externă cu maturitate peste 5 ani și-a menținut poziția majoritară în datoria externă pe termen lung (89,1 la sută), în ușoară creștere față de perioada anterioară (88,4 la sută).

Structura pe valute a datoriei externe pe termen lung la sfârșitul perioadei analizate relevă o pondere majoritară a monedei euro (70,4 la sută, în creștere cu 1,2 puncte procentuale față de 31 decembrie 2018), urmată de leu (15,9 la sută, în scădere cu 0,6 puncte procentuale), dolarul SUA (10,7 la sută, în scădere cu 0,2 puncte procentuale), DST (1,7 la sută), francul elvețian (0,6 la sută, în scădere cu 0,2 puncte procentuale) și de alte valute (0,7 la sută).

Tabel 11.3
Principali indicatori
de îndatorare externă

	procente	
	2018	2019
Datoria externă brută/PIB	48,8	47,4
Datoria externă netă/PIB	17,4	16,7
Datoria externă brută pe termen lung/PIB	33,4	33,0
Datoria externă brută pe termen lung/exportul de bunuri și servicii	79,8	81,7
Rata serviciului datoriei externe brute pe termen lung	22,3	18,6

Datoria externă pe termen lung a reprezentat 33 la sută din PIB la finele anului 2019 (în scădere cu 0,4 puncte procentuale față de sfârșitul anului precedent). Rata serviciului datoriei externe pe termen lung s-a diminuat cu 3,7 puncte procentuale, de la 22,3 la sută la finele anului 2018 la 18,6 la sută la 31 decembrie 2019 (Tabel 11.3).

Datoria externă pe termen scurt a însumat 32,2 miliarde euro la finele anului 2019, soldul acesteia fiind cu 2,1 la sută mai mare față de 2018, ca urmare a unor intrări nete de capital (1,1 miliarde euro), în contrapondere cu influențele variației cursurilor de schimb și ale altor modificări (-0,5 miliarde euro). Serviciul datoriei externe pe termen scurt a totalizat 50,7 miliarde euro, iar rata aferentă acestuia a fost de 56,3 la sută la 31 decembrie 2019, cu 1,8 puncte procentuale mai mare față de finele anului 2018.

Datoria externă netă

Față de 2018, la finele anului 2019 datoria externă netă a înregistrat o creștere de la 35,6 miliarde euro la 37,3 miliarde euro, în principal pe fondul majorării datoriei externe nete a administrației publice. Societățile care acceptă depozite, exclusiv banca centrală au marcat trecerea de la o poziție net debitoare la cea net creditoare, iar alte sectoare au înregistrat o reducere a datoriei externe nete. Evoluția datoriei externe nete a băncii centrale a fost limitată de reducerea soldului activelor externe (Tabel 11.4).

	milioane euro					
	2018			2019		
	Datoria externă brută	Active externe care au la bază instrumente de datorie	Datoria externă netă	Datoria externă brută	Active externe care au la bază instrumente de datorie	Datoria externă netă
	(1)	(2)	(3) =(1)-(2)	(1)	(2)	(3) =(1)-(2)
Administrația publică	34 948	4 051	30 897	39 657	4 955	34 703
Numerar și depozite	154	8	147	236	11	225
Titluri de natura datoriei	25 466	290	25 176	31 623	418	31 204
Împrumuturi	9 322	110	9 212	7 793	73	7 721
Credite comerciale și avansuri	1	3 562	-3 561	2	4 374	-4 371
Alte pasive/active	4	81	-77	4	80	-76
Banca centrală	1 199	34 478	-33 279	1 217	33 585	-32 368
Drepturi speciale de tragere (DST)	1 196	1 200	-4	1 216	1 220	-4
Numerar și depozite	3	10 913	-10 911	0	6 680	-6 680
Titluri de natura datoriei	0	22 364	-22 364	0	25 684	-25 684
Societăți care acceptă depozite, exclusiv banca centrală	9 038	7 633	1 405	7 839	9 024	-1 185
Numerar și depozite	8 909	6 750	2 159	7 629	7 756	-127
Titluri de natura datoriei	106	276	-170	167	755	-588
Împrumuturi	0	580	-580	0	476	-476
Alte pasive/active	23	27	-4	43	37	7
Alte sectoare	23 001	9 842	13 159	24 458	11 541	12 917
Numerar și depozite	0	2 237	-2 237	0	2 729	-2 729
Titluri de natura datoriei	7	2 155	-2 148	345	2 786	-2 442
Împrumuturi	14 186	37	14 149	14 851	47	14 804

Tabel 11.4
Datoria externă a României

– continuare –

milioane euro

	2018			2019		
	Datoria externă brută	Active externe care au la bază instrumente de datorie	Datoria externă netă	Datoria externă brută	Active externe care au la bază instrumente de datorie	Datoria externă netă
	(1)	(2)	(3) =(1)-(2)	(1)	(2)	(3) =(1)-(2)
Credite comerciale și avansuri	8 615	4 775	3 841	9 074	5 324	3 750
Alte pasive/active	192	638	-445	189	654	-466
Instrumente de datorie de natura investiției directe	31 655	8 209	23 445	32 702	9 421	23 282
Total	99 841	64 213	35 628	105 873	68 524	37 348

La sfârșitul anului 2019, sectorul administrația publică a marcat o poziție externă debitoare în creștere, datoria externă netă ajungând la 34,7 miliarde euro (față de 30,9 miliarde euro în 2018), în principal ca urmare a finanțării prin noi emisiuni de titluri de stat.

Poziția externă netă a societăților care acceptă depozite, exclusiv banca centrală a consemnat o inversare de trend în anul 2019, de la un sold debitor de 1,4 miliarde euro la unul creditor de -1,2 miliarde euro, ca urmare a diminuării depozitelor atrase de la băncile-mamă, de la 8,9 miliarde euro la 7,6 miliarde euro, precum și a majorării activelor externe sub formă de depozite, cu 1 miliard euro.

Categoria alte sectoare a consemnat o poziție net debitoare de 12,9 miliarde euro (față de 13,2 miliarde euro în 2018), în principal ca urmare a majorării soldului activelor externe sub formă depozitelor, titlurilor de stat și a creditelor comerciale.

Reducerea poziției net creditoare a băncii centrale, până la 32,3 miliarde euro (de la 33,3 miliarde euro în 2018), a fost generată de o schimbare a structurii portofoliului de investiții prin diminuarea depozitelor deținute în străinătate cu 4,2 miliarde euro, concomitent cu o creștere a activelor externe sub formă de titluri de stat cu 3,3 miliarde euro.

Instrumentele de datorie de natura investiției directe au înregistrat o poziție net debitoare în ușoară scădere, de la nivelul de 23,4 miliarde euro în 2018 la 23,3 miliarde euro la 31 decembrie 2019, pe seama majorării mai accelerate a creditelor comerciale intragrup.

Capitolul 12

Relațiile financiare internaționale

Conform Statutului său, BNR poate participa, din împuternicirea Parlamentului, la organizații internaționale cu caracter financiar, bancar, monetar sau de plăți și poate să devină membru al acestora.

Astfel, BNR a acordat de-a lungul timpului o atenție deosebită relațiilor financiare internaționale, atât în calitate de instituție membră sau de reprezentant al României, cât și în calitate de depozitar pentru participațiile statului român la instituțiile financiare internaționale. Printre beneficiile colaborării cu aceste organizații se numără accesarea unor resurse financiare, obținerea de asistență tehnică și schimbul de experiență privind cele mai bune practici ale băncilor centrale, precum și participarea activă la dezbaterile referitoare la sistemul financiar și monetar global, prin reprezentarea la nivelul conducerii acestor foruri și în cadrul diverselor reuniuni organizate de acestea.

De asemenea, BNR a consolidat relațiile de cooperare cu băncile centrale din alte țări, inclusiv cu cele care nu fac parte din Sistemul European al Băncilor Centrale, atât la nivel bilateral, cât și multilateral, prin întâlniri de lucru între reprezentanții BNR și omologii acestora sau participări la reuniunile organizate la nivel regional.

1. Fondul Monetar Internațional

România este membră a Fondului Monetar Internațional din anul 1972, cota de participare (capital subscris și vărsat) fiind în prezent de 1 811,4 milioane DST, reprezentând 0,38 la sută din cota totală a Fondului.

În anul 2019, în contul dobânzilor nete, s-a încasat de la FMI suma de 0,034 milioane DST.

În perioada 27 mai – 7 iunie 2019 o echipă a FMI s-a aflat la București pentru dezbateri și consultări cu autoritățile române în cadrul procedurii periodice de monitorizare, denumită generic „Article IV Consultations”. Printre temele abordate în cadrul dezbaterilor s-au numărat: situația economică și politica monetară, evoluțiile în sistemul bancar, perspectivele privind inflația și deficitul contului curent. Rezultatele discuțiilor au fost prezentate într-un raport al experților FMI, aprobat de Consiliul Executiv al FMI în data de 28 august 2019 și publicat în data de 30 august 2019.

2. Grupul Băncii Mondiale

România este membră a tuturor instituțiilor care fac parte din Grupul Băncii Mondiale, respectiv Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD), Asociația Internațională pentru Dezvoltare (AID) – care, împreună cu BIRD, reprezintă Banca Mondială, Corporația Financiară Internațională (CFI), Agenția pentru Garantarea Multilaterală a Investițiilor (AGMI) și Centrul Internațional pentru Reglementarea Diferendelor relative la Investiții (CIRDI).

Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare

România a devenit membră BIRD în 1972 și deține 6 866 de acțiuni (0,29 la sută din capitalul băncii), având o putere de vot reprezentând 0,30 la sută din total.

Sprijinul financiar acordat României în perioada 1991-2019 s-a concretizat în împrumuturi în valoare totală de aproximativ 15 miliarde dolari SUA, prin dezvoltarea a 116 proiecte.

Cel mai nou Cadru de Parteneriat de țară aprobat de Consiliul Directorilor Executivi al Băncii Mondiale pentru România, pe o perioadă de cinci ani (2018-2023), urmărește trei direcții prioritare de acțiune: (i) investițiile în oameni și egalitatea de șanse; (ii) susținerea unei dezvoltări mai dinamice a sectorului privat; (iii) îmbunătățirea capacității de reacție în fața dezastrelor naturale și a schimbărilor climaterice.

Asociația Internațională pentru Dezvoltare

România a devenit membră AID la data de 12 aprilie 2014 și are în prezent o putere de vot în cadrul instituției de 0,33 la sută.

Instituții financiare afiliate Băncii Mondiale

România a aderat la CFI în anul 1990 și deține în prezent 32 618 de acțiuni în valoare de 32,618 milioane dolari SUA, având o putere de vot în cadrul organizației de 0,19 la sută. Activitatea acestei organizații este complementară celei derulate de BIRD și AID, axându-se exclusiv pe sectorul privat.

România a devenit membră a AGMI în 1992 și în prezent deține 978 de acțiuni în valoare de 9,78 milioane DST, având o putere de vot de 0,55 la sută.

3. Banca Reglementelor Internaționale

BNR este membră a Băncii Reglementelor Internaționale încă din 1930, anul înființării acesteia, și deține 8 564 de acțiuni din capitalul total, pentru care a încasat în 2019 aproximativ 2,91 milioane dolari SUA, reprezentând dividende aferente anului financiar încheiat la 31 martie 2019.

Grupul consultativ regional pentru Europa al Consiliului pentru stabilitate financiară

Consiliul pentru stabilitate financiară (*Financial Stability Board*, FSB) este un organism internațional care monitorizează sistemul financiar global și face recomandări cu privire la acesta. FSB a fost înființat în aprilie 2009, ca succesor al Forumului pentru stabilitate financiară, cu un mandat extins pentru a promova stabilitatea financiară. Banca Reglementelor Internaționale asigură finanțarea FSB pe baza contribuțiilor voluntare ale membrilor și găzduiește secretariatul acestuia. În anul 2011, în scopul extinderii activității FSB dincolo de țările G20, pentru a reflecta natura globală a sistemului financiar, în cadrul FSB au fost înființate șase grupuri consultative regionale (RCG) pentru: America, Asia, Comunitatea Statelor Independente, Europa, Orientul Mijlociu și Africa de Nord și, respectiv, Africa Sub-Sahariană. Obiectivul general al RCG este de a facilita schimbul de opinii referitoare la vulnerabilitățile sistemului financiar, precum și la inițiativele curente și potențiale de promovare a stabilității financiare între autoritățile cu atribuții privind sectorul financiar din jurisdicțiile membre, dar și non-membre ale FSB.

Ca urmare a demersurilor BNR inițiate în anul 2016, România a fost acceptată ca membru cu drepturi depline al FSB-RCG Europa în cadrul Plenarei FSB din data de 25 iunie 2018. Ulterior dobândirii calității de membru al FSB-RCG Europa, BNR a găzduit la București reuniunea acestui grup regional în data de 7 mai 2019.

4. Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare

România este membră fondatoare a BERD, statul român deținând în prezent 14 407 acțiuni, în valoare de 144,07 milioane euro, contribuție care reprezintă 0,484 la sută din capitalul total subscris al BERD.

BERD investește în țările de operațiuni în baza unei strategii de parteneriat de țară, iar strategia de țară pentru România aferentă perioadei 2020-2025 a fost elaborată în cursul anului 2019 și a fost aprobată în data de 23 aprilie 2020.

Până la sfârșitul anului 2019, BERD a acordat României un sprijin financiar în sumă cumulată de aproximativ 8,572 miliarde euro, în cadrul a 437 de proiecte, dintre care 68 la sută s-au îndreptat către sectorul privat.

5. Banca Asiatică pentru Investiții în Infrastructură

În data de 28 decembrie 2018 România a devenit membră a Băncii Asiatice pentru Investiții în Infrastructură (BAII), având, în prezent, o putere de vot în cadrul instituției de 0,2822 la sută. Conform prevederilor Legii nr. 308/2018 pentru acceptarea Acordului de înființare, publicată în *Monitorul Oficial al României* în data 14 decembrie 2018, BNR a fost desemnată instituție depozitar al sumelor BAII pe teritoriul României.

6. Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică

Unul dintre obiectivele prioritare de politică externă ale României din ultima decadă îl constituie aderarea la Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE).

BNR a sprijinit acest deziderat, în limitele competențelor ce îi revin conform Statutului său, prin implicarea în activitatea structurilor de lucru relevante ale OCDE. Astfel, BNR a participat, în calitate de invitat, la reuniunile din lunile aprilie și octombrie 2019 ale Comitetului pentru piețe financiare, la reuniunea Grupului de lucru pentru Codurile de liberalizare din luna aprilie 2019 și la reuniunile a două grupuri de lucru din cadrul Comitetului pentru statistică și politici statistice, care au avut loc în luna noiembrie 2019.

Concomitent, BNR a luat parte la lucrările Comitetului interministerial pentru coordonarea relațiilor României cu OCDE, aflat în coordonarea Secretariatului General al Guvernului, care are rolul de a elabora strategia de promovare a candidaturii României la OCDE, de stabilire a unui calendar de acțiuni, evenimente și buget, precum și de a coordona demersurile instituțiilor implicate în acest proces.

7. Participarea Băncii Naționale a României la instituții și organizații externe

Banca Națională a României urmărește promovarea cooperării, la nivel internațional, cu entități care desfășoară activități, în general, în domeniul cercetării economice și financiare și, în special, în domeniul bancar, pentru asigurarea unui schimb reciproc de expertiză și cunoștințe. În calitate de membru sau în parteneriat cu diverse organisme, grupuri de reflecție și instituții internaționale relevante în domeniul cercetării științifice, banca centrală a participat la evenimente și reuniuni internaționale și a facilitat evenimente de diseminare a cunoștințelor economice și financiar-monetare.

În acest context, în anul 2019, Banca Națională a României a devenit membră a Asociației „Société Universitaire Européenne de Recherches Financières” (SUERF)²¹⁶. SUERF se concentrează pe analiza, discutarea și înțelegerea piețelor și instituțiilor financiare, a economiei monetare, a reglementării, a supravegherii și a politicii monetare. Evenimentele sale oferă o rețea europeană unică și un forum pentru schimbul de informații, rezultatele cercetării și tendințele piețelor monetare, bancare și financiare. Printre membrii SUERF se regăsesc bănci centrale și instituții de supraveghere din majoritatea țărilor europene, inclusiv Banca Centrală Europeană, Banca Reglementelor Internaționale, Banca Europeană de Investiții, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, marile bănci comerciale, instituții academice și membri ai comunității financiare.

²¹⁶ SUERF a fost înființată în data de 25 noiembrie 1963, în Franța, având scopul de a reuni profesioniști din bănci, instituții financiare, organizații internaționale și mediul academic (www.suerf.org).

În contextul exercitării de către România a Președinției rotative a Consiliului Uniunii Europene și la propunerea organizației „Centre for European Policy Studies” (CEPS)²¹⁷, Banca Națională a României a contribuit la organizarea evenimentului *CEPS Ideas Lab*²¹⁸, care a avut loc în perioada 21-22 februarie 2019, la Bruxelles. Începând din anul 2014, statele care dețin președinția rotativă a Consiliului Uniunii Europene în prima jumătate a fiecărui an au ales să participe la Conferința anuală *CEPS Ideas Lab* organizată în luna februarie. Evenimentul a oferit posibilitatea participării la discuții privind viitoarele proiecte europene, ale căror rezultate sunt diseminate și analizate în cadrul reuniunilor structurilor europene, precum și posibilitatea de a fi în contact permanent cu personalități din domeniul economic și financiar.

BNR a continuat cooperarea cu celelalte bănci centrale din cadrul Clubului Guvernatorilor Băncilor Centrale din zona Mării Negre, Balcani și Asia Centrală, atât prin participarea la reuniunile guvernatorilor, cât și în cadrul grupului de lucru pe probleme de politică monetară și stabilitate financiară. Printre temele principale abordate în cadrul acestui for de colaborare, în cursul anului 2019, s-au numărat: perspectivele economice și financiare globale, țintirea inflației în economiile avansate și cele emergente, managementul datelor în contextul politicii monetare, aspecte de guvernanță în băncile centrale, precum și comunicarea băncilor centrale pentru eficiența politicilor.

²¹⁷ CEPS este un *think tank* înființat în anul 1983 la Bruxelles, care, prin activitatea sa, a devenit un important forum de dezbateri în sfera afacerilor Uniunii Europene. CEPS contribuie la cercetarea științifică în domeniul politicilor europene și beneficiază de o rețea extinsă de colaborare cu institute partenere similare la nivel internațional (<https://www.ceps.eu/>).

²¹⁸ Conferințele *CEPS Ideas Lab* sunt evenimente importante, de natură economică și socială. Acestea sunt organizate sub forma a 12 secțiuni (*Lab Streams*) și reunesc cei mai de seamă factori de decizie și cercetători europeni, pentru a discuta problemele cele mai importante cu care se confruntă Uniunea Europeană (<https://www.ceps.eu/ceps-ideas-lab-2019/>).

Capitolul 13

Convergența economiei românești
și cadrul de guvernare economică
în Uniunea Europeană

1. Convergența economiei românești

1.1. Stadiul procesului de convergență

Adoptarea monedei unice europene face parte din procesul de integrare europeană a României. Intrarea în zona euro implică transferul conducerii politicii monetare către Banca Central Europeană, ale cărei acțiuni vizează în mod unitar întreaga zonă euro. În acest context, analiza stadiului convergenței nominale și reale a economiei românești urmărește determinarea capacității acesteia de a funcționa eficient în cazul materializării unor șocuri, în absența sprijinului unei politici monetare independente la nivel național.

Criteriile de convergență nominală pentru trecerea la euro, instituite prin Tratatul de la Maastricht, privesc stabilitatea prețurilor, sustenabilitatea finanțelor publice și a gradului de îndatorare, stabilitatea cursului de schimb și nivelul ratelor dobânzilor pe termen lung (Tabel 13.1). Astfel, după ce în perioada iulie 2015 – noiembrie 2017 România a îndeplinit toate criteriile de convergență nominală (fără a participa însă la ERM II), nivelurile ratelor inflației și cele ale dobânzilor pe termen lung au deviat considerabil de la valorile de referință la finele anilor 2018 și 2019. În anul 2019, și ponderea în PIB a deficitului bugetului general consolidat s-a plasat substanțial peste limita impusă prin Tratatul de la Maastricht. Este de așteptat ca traiectoria indicatorilor pe parcursul anului 2020 să fie semnificativ influențată de implicațiile nefavorabile asupra activității economice ale pandemiei de coronavirus, suprapuse factorilor persistenți specifici mediului intern și, respectiv, celui extern. Merită subliniată, în acest context, suspendarea în luna martie 2020 a Pactului de stabilitate și creștere (în care sunt specificate valorile de referință privind deficitul bugetar și datoria publică), pentru ca statele membre să poată lua măsuri mai ample în vederea limitării efectelor pandemiei.

	Criterii Maastricht	România 2019
Rata inflației (IAPC) (procente, medie anuală)	≤1,5 pp peste media celor mai performanți 3 membri UE ¹	3,9 (referință:1,9)
Deficitul bugetului general consolidat* (procente în PIB)	sub 3 la sută	4,3
Datoria publică* (procente în PIB)	sub 60 la sută	35,2
Cursul de schimb față de euro (apreciere/deprecieri procentuală maximă pe 2 ani)	±15 la sută	+0,3/-3,1 ²
Ratele dobânzilor pe termen lung (procente pe an, medie anuală)	≤2 pp peste media celor mai performanți 3 membri UE ¹ din perspectiva stabilității prețurilor	4,5 (referință: 3,5)

*) metodologie SEC 2010

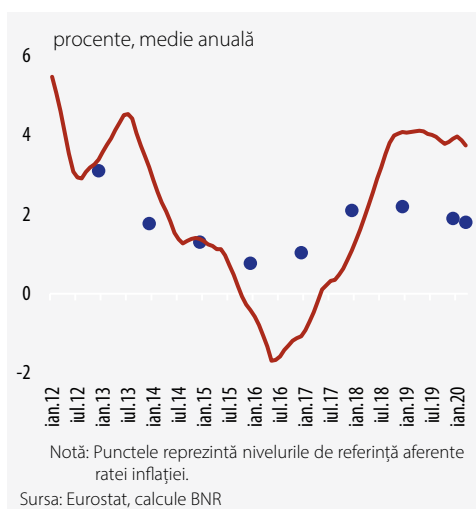
1) La calcularea nivelului de referință pentru finalul anului 2019 au fost luate în considerare Portugalia, Cipru și Grecia.

2) Deviații procentuale maxime ale cursului de schimb față de euro în perioada ianuarie 2018 – decembrie 2019.

Calculule sunt efectuate pe baza seriilor cu frecvență zilnică și se raportează la media lunii decembrie 2017.

Sursa: Eurostat, calcule BNR

Tabel 13.1
Criteriile de la Maastricht
(indicatori de convergență
nominală)

Grafic 13.1
Rata inflației (IAPC)

Rata medie anuală a inflației, revenită în teritoriul pozitiv în luna mai 2017, a cunoscut o accelerare continuă pe parcursul anului 2018 (până la valoarea de 4,1 la sută în luna decembrie), pe fondul presiunilor exercitate de cererea agregată, al dinamicii costurilor unitare cu forța de muncă, dar și al manifestării unor șocuri de natura ofertei ce au vizat preponderent componente exogene ale coșului de consum (precum creșterea substanțială a prețurilor energiei electrice și gazelor naturale și scumpirea combustibililor, ca urmare a majorării ample a cotațiilor

petrolului). Sub impactul mai multor șocuri nefavorabile pe partea ofertei (vizând cotațiile internaționale ale țițeiului, prețurile unor produse agroalimentare precum fructele sau carnea de porc și acciza pentru țigarete) și al menținerii presiunilor din partea factorilor fundamentali – costurile ridicate cu forța de muncă și cererea de consum robustă –, rata medie anuală a inflației (IAPC) a continuat să se plaseze pe un palier superior valorii de referință, pe parcursul întregului an 2019, precum și în primele luni ale anului 2020 (Grafic 13.1).

Un alt factor care acționează asupra traiectoriei ratei inflației în state aflate în curs de dezvoltare, cu posibile implicații asupra respectării criteriilor de la Maastricht, este procesul de convergență a prețurilor spre nivelul mediu întâlnit pe plan european (Caseta 13).

Caseta 13. Stadiul convergenței prețurilor la nivelul Uniunii Europene. Unde se plasează România?

Convergența prețurilor la nivelul Uniunii Europene reprezintă un indicator relevant al gradului de integrare economică a pieței unice. Diferențele dintre prețurile practicate de statele europene s-au redus simțitor până la declanșarea crizei economice și financiare din 2008, când această tendință s-a întrerupt, iar procesul de convergență a prețurilor a consemnat o relativă stagnare. Evaluarea procesului de convergență a prețurilor prezintă interes, mai ales pentru economiile aflate în curs de dezvoltare, așa cum este și România, date fiind implicațiile acestuia asupra sustenabilității respectării criteriilor de la Maastricht, în perspectiva aderării la zona euro. În acest context, caseta de față își propune să ofere o imagine a convergenței prețurilor la nivelul UE, atât din perspectivă dinamică, cât și din perspectivă statică, concentrând în final atenția asupra nivelului prețurilor din România și asupra identificării unor posibili factori explicativi pentru diferențele încă existente față de nivelul prețurilor pe plan european.

În acest demers a fost utilizat ca instrument de analiză indicele nivelului prețurilor pentru consumul individual efectiv, calculat de Eurostat ca raport între paritatea puterii de cumpărare și cursul de schimb nominal (monedă națională vs. euro)

și exprimat ca procent din media UE-28, disponibil pentru perioada 1995-2018. În esență, indicatorul denotă un preț relativ, reprezentând costul aferent unui anumit coș de consum dintr-o țară ca procent din costul mediu al aceluiași coș de consum în UE-28, transformate în aceeași monedă – o valoare a indicatorului sub/peste 100 presupune că prețurile sunt mai mici/mari în țara analizată față de media UE-28.

Cadrul teoretic

Convergența prețurilor își are originea în teoria „legii prețului unic” (engl. *the law of one price*), care postulează că, pe o piață cu concurență perfectă, prețurile acelorași produse exprimate în aceeași monedă ar trebui să fie egale, ca urmare a operațiunilor de arbitraj. Astfel, o creștere a gradului de integrare a pieței implică o intensificare a competiției, care în timp ar trebui să conducă la o egalizare a prețurilor, producătorii fiind forțați să ofere bunuri de o calitate superioară la prețuri din ce în ce mai competitive. Având în vedere însă că nu toate bunurile pot fi comercializate pe o piață internațională, în practică au fost sesizate deviații de la acest principiu, o explicație des invocată în literatura de specialitate pentru acest fenomen fiind efectul Balassa-Samuelson (Balassa, 1964; Samuelson, 1964). Această teorie pleacă de la premisa că într-o economie sunt produse două tipuri de bunuri, respectiv tranzacționabile și netranzacționabile, „legea prețului unic” aplicându-se doar primei categorii. În condițiile în care salariile sunt strâns legate de productivitate, iar piața muncii este caracterizată de o competiție ridicată, în procesul de stabilire a salariilor va apărea o interdependență între sectoarele care produc cele două tipuri de bunuri, ceea ce va conduce în cele din urmă la o uniformizare a remunerării la nivelul întregii economii. Într-o primă fază, economiile emergente sunt caracterizate de o eficiență scăzută a ramurilor deschise schimburilor comerciale, iar faptul că bunurile produse de acestea sunt guvernate de „legea prețului unic” (prețul este fixat extern) implică un nivel de salarizare mai scăzut, care, mai departe, se translatează în venituri și prețuri mai reduse în sectoarele netranzacționabile. În procesul de recuperare a decalajelor de dezvoltare față de statele avansate, țările aflate în tranziție vor experimenta creșteri semnificative ale productivității în sectorul bunurilor tranzacționabile, care, în timp, se vor reflecta în salarii mai mari; acestea pot exercita un efect de demonstrație în sectorul bunurilor netranzacționabile, proces care poate conduce la acumularea de presiuni inflaționiste dacă majorările salariale nu sunt însoțite de câștiguri în planul productivității.

Rezumând, la nivel teoretic, două variabile sunt considerate fundamentale în explicarea procesului de convergență a prețurilor: pe de o parte, creșterea competiției pe piața unică este de natură să exercite presiuni descendente asupra prețurilor (eficientizarea activității, progres tehnologic, ajustarea marjelor), iar pe de altă parte, procesul de recuperare a decalajelor de dezvoltare experimentat de țările cu venituri mici ar trebui să conducă la o majorare mai alertă a prețurilor (inflație mai ridicată) pe parcursul perioadei de tranziție. În practică însă, pot exista și alți factori care influențează prețurile, cum ar fi: costul de transport, preferințele consumatorilor (determinate de cultură, climă, tradiție, nivel de trai), (de)sincronizarea ciclurilor

de afaceri, caracteristici ale piețelor (precum segmentarea sau concentrarea), sisteme fiscale și de reglementare diferite (Wolszczak-Derlacz, 2006; Dreger *et al.*, 2007). Acțiunea unor astfel de forțe poate avea drept consecință inclusiv formarea unor *cluster*e de convergență, chiar și pentru bunuri considerate omogene.

Perspectiva dinamică

Cel mai adesea, în literatura de specialitate convergența în timp a diferitelor variabile este evaluată prin intermediul a două noțiuni generale: *beta* și *sigma-convergența*.

Procesul de *beta-convergență* are loc atunci când prețurile din țările aflate în curs de dezvoltare, care înregistrează niveluri reduse la începutul perioadei, se majorează mai alert comparativ cu cele din statele dezvoltate. În perioada 1995-2018, economiile din Europa de Est, caracterizate de cele mai mici prețuri, au consemnat cele mai ample creșteri (România a recuperat, în termeni relativi față de media UE-28, circa 20 de puncte procentuale), datele oferind suport pentru validarea acestei ipoteze. Astfel, relația negativă dintre nivelul inițial al prețurilor și creșterile ulterioare ale acestora a fost investigată empiric²¹⁹, rezultatele obținute oferind indicii privind manifestarea unui proces de *beta-convergență* a prețurilor la nivelul statelor UE-28, însă viteza acesteia pare a fi una destul de lentă: doar puțin peste 5 la sută din diferențialul de preț sunt recuperate în fiecare an, iar reducerea la jumătate a diferenței dintre prețurile întâlnite în spațiul comunitar este estimată să se producă în mai mult de 13 ani (Tabel A).

$1+\beta$	0,949 (0,0000)
Viteza convergenței	0,052
Half-life (ani)	13,2
Sargan / Hansen test	Prob > $\chi^2 = 0,000$
Arellano-Bond AR(1) test	Pr > z = 0,000
Arellano-Bond AR(2) test	Pr > z = 0,832

Notă: Rezultatele estimării au la bază ecuația $\Delta price_{gapi,j,t} = \alpha + \beta price_{gapi,j,t-1} + \theta t + \epsilon_{i,t}$, care poate fi rescrisă sub forma $price_{gapi,j,t} = \alpha + (1+\beta)price_{gapi,j,t-1} + \theta t + \epsilon_{i,t}$, și cuprind perioada 1995-2018.

Variabila $price_{gapi,j,t}$ reprezintă diferența dintre indicele agregat al nivelului prețurilor pentru statul i și j în anul t și ia în considerare toate combinațiile posibile dintre statele UE-28, fiind exprimată ca valoare absolută a diferenței logaritmice; α este o constantă, θt reprezintă efecte fixe la nivel de an, iar $\epsilon_{i,t}$ eroarea regresiei.

Pentru ca ipoteza *beta-convergenței* să fie validă, coeficientul $(1+\beta)$ trebuie să fie subunitar, echivalent cu un parametru β negativ.

Half-life = $-(\ln(2))/(\ln(1+\beta))$

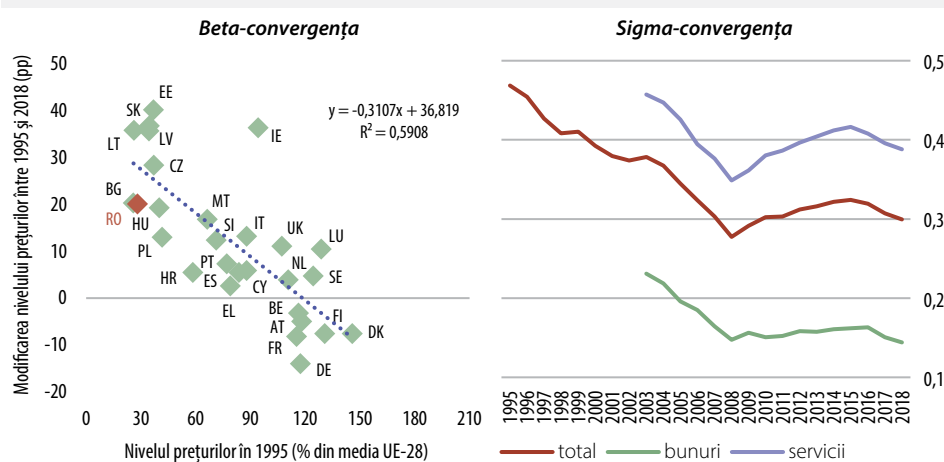
În ceea ce privește *sigma-convergența*, conceptul presupune o reducere în timp a dispersiei prețurilor la nivel european, măsurată ca raport între deviația standard și media prețurilor. Acest indicator a urmat un trend descrescător până în anul

Tabel A
Rezultatele estimărilor
beta-convergență

²¹⁹ S-a folosit metodologia dezvoltată de Arellano și Bond (1991), respectiv SYS-GMM, specifică modelelor panel dinamice. Rezultatele estimării trebuie totuși interpretate cu o anumită precauție, având în vedere că testele care au ca scop validarea modelului relevă rezultate mixte: testele AR confirmă necorelarea erorilor, în timp ce testele Sargan/Hansen semnaleză că instrumentele folosite nu sunt exogene (modelul nu este suficient specificat, existând posibilitatea ca eroarea să cuprindă variabile care sunt corelate cu instrumentele). Problema este întâlnită și în cazul altor lucrări de specialitate care au întreprins acest demers econometric (de pildă, Dominguez-Torreiro și Becker, 2016).

2008, confirmând astfel materializarea procesului de *sigma-convergență* până la acel moment. Declanșarea crizei economice și financiare în 2008 a marcat însă întreruperea acestei tendințe, iar *sigma-convergența* prețurilor a consemnat o cvasistagnare, pe segmentul serviciilor observându-se chiar o divergență (Grafic A). Unele rezultate din literatura de specialitate pun această evoluție pe seama încetirii procesului convergenței reale și a stabilizării cadrului de reglementare, ulterior celui mai mare val de extindere a UE din anii 2000, care a fost marcat de eliminarea barierelor comerciale, armonizarea în sfera taxării, extinderea pieței unice prin accesarea noilor state membre, libera circulație a bunurilor (Hałka și Leszczyńska-Paczesna, 2019).

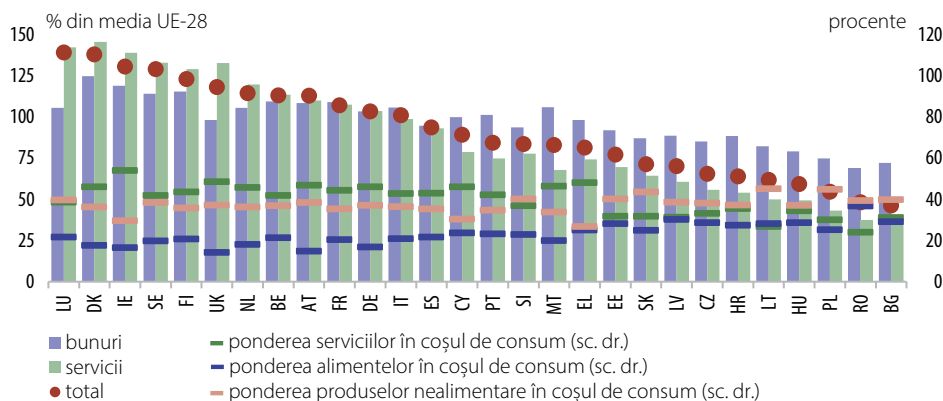
Grafic A
Convergența prețurilor
în UE în perioada 1995-2018

Sursa: Eurostat, calcule BNR

Perspectiva statică – comparații și factori determinanți

În pofida unor progrese înregistrate în planul convergenței prețurilor, datele aferente anului 2018 arată că există încă disparități între statele membre ale UE, prețurile rămânând considerabil mai reduse în țările aflate în curs de dezvoltare, comparativ cu cele vest-europene. România a consemnat un nivel general al prețurilor de 48,2 la sută din media europeană, serviciile fiind mult mai ieftine în comparație cu bunurile (37,6 la sută din media UE-28, față de 68,9 la sută), plasându-se astfel pe ultimele poziții în rândul țărilor europene din punctul de vedere al convergenței prețurilor. Situația pare să fie strâns legată de stadiul de dezvoltare, datele oferind evidențe descriptive în favoarea ipotezelor modelului Balassa-Samuelson. Economii dezvoltate sunt considerate mai avansate din punct de vedere tehnologic și, prin urmare, mai productive decât cele ale statelor cu venituri mici. Acest lucru le permite să ofere salarii mai ridicate în sectorul bunurilor (tranzacționabile) fără implicații majore asupra prețurilor, în timp ce pe segmentul serviciilor (în cea mai mare parte netranzacționabile) costurile ridicate cu forța de muncă se vor regăsi în preț. În același timp însă, nivelul veniturilor poate imprima comportamente de consum diferite, care se pot regăsi în calitatea bunurilor și a serviciilor cumpărate sau în importanța atribuită anumitor categorii de produse. Se poate observa că în statele mai puțin dezvoltate populația pare să fie mai înclinată spre procurarea unor bunuri de strictă necesitate (cum sunt alimentele) și mai puțin spre achiziția de servicii (Graficele B și C).

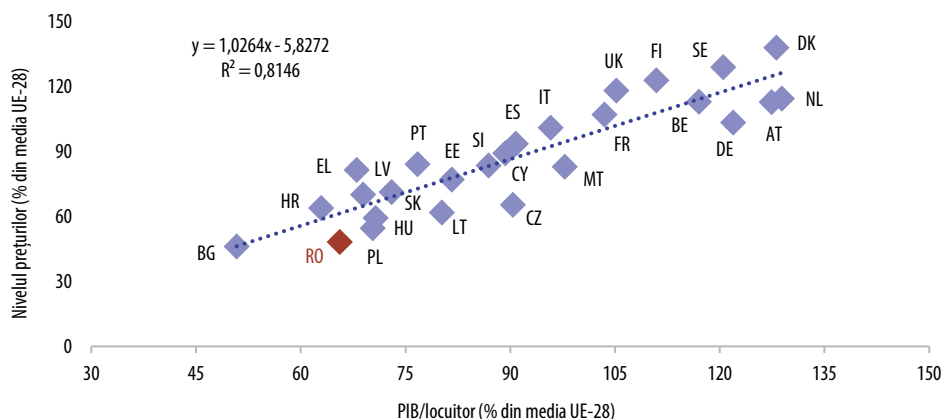

Grafic B

Nivelul prețurilor și importanța produselor în coșul de consum în anul 2018

Notă: Ponderile în coșul de consum sunt cele potrivit metodologiei Eurostat, iar produsele alimentare includ băuturile alcoolice și tutunul.

Sursa: Eurostat

Grafic C

Nivelul prețurilor și stadiul de dezvoltare în anul 2018

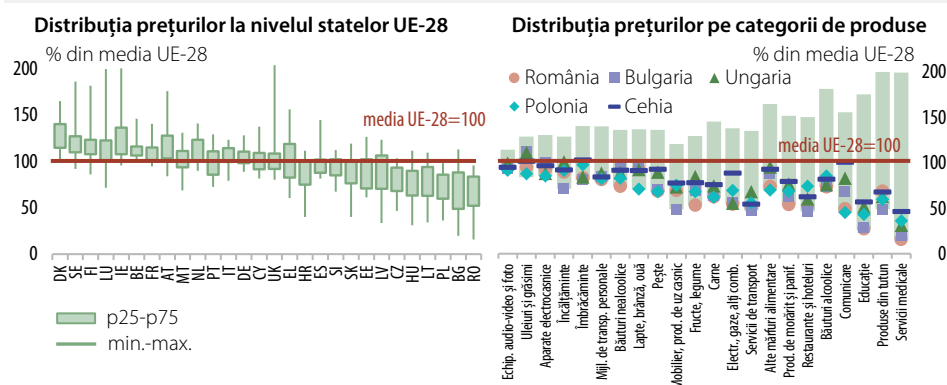
Notă: Au fost excluse Irlanda și Luxemburg din cauza valorilor extreme aferente PIB per capita.

Sursa: Eurostat

În pofida unei dispersii mai reduse a prețurilor bunurilor comparativ cu serviciile pe plan european, persistența unor diferențe (uneori foarte ample) sugerează, în esență, posibile abateri de la ipotezele „legii prețului unic”, acesta fiind un indiciu că disparitățile observate la nivelul indicatorului agregat nu pot fi explicate doar de efectul Balassa-Samuelson și că asupra prețurilor acționează și alți factori. În aceste condiții, o analiză mai detaliată se poate dovedi utilă în demersul de identificare a factorilor care stau în spatele modului de stabilire a prețurilor.

Datele dezagregate pentru anul 2018 (Grafic D) arată că toate componentele coșului de consum din România au fost mai ieftine comparativ cu media europeană (situație regăsită și în Polonia), în timp ce pentru majoritatea celorlalte state aflate în curs de dezvoltare peste trei sferturi din prețurile produselor incluse în eșantion s-au poziționat sub media UE-28. Și mai concret, pe piața din România (similar contextului regional), prețurile de pe segmentul nealimentar (în principiu cele aferente produselor semidurabile și durabile: articole vestimentare, echipamente audiovizuale și fotografice, aparate electrocasnice, mijloace de transport personal) par să fie mai aproape de valoarea medie la nivel european, reprezentând peste 80 la sută din aceasta. Fenomenul poate fi explicat de prezența unor companii

multinaționale pe plan european, care au o politică de stabilire a prețurilor standardizată la nivel de grup, ipoteza fiind susținută și de gradul mai redus de dispersie întâlnit pentru aceste produse; în plus, sectoarele dominate de companii multinaționale, în special cel de *fashion*, au și o expunere/vizibilitate mai mare în sfera *online*, ceea ce implică un grad mai ridicat de transparență și un acces mai facil la informație al consumatorilor, caracteristică ce poate acționa în sensul alinierii prețurilor (McKinsey, 2012; datele Eurostat pentru anul 2018 arată că la nivel european peste o treime dintre consumatori au achiziționat de pe internet articole vestimentare și peste un sfert bunuri de uz casnic, față de doar 15 la sută care au cumpărat bunuri alimentare). Totuși, și în cazul acestor categorii de produse rămân diferențe de preț între state, chiar dacă de mai mică amploare, ceea ce poate semnala ajustarea într-o anumită măsură a prețurilor de către marii jucători internaționali în funcție de puterea de cumpărare a fiecărei țări/regiuni (engl. *price-to-market*) – evidențe empirice pentru practicarea unor strategii diferențiate de stabilire a prețurilor oferă Dvir și Strasser (2017) pentru piața automobilelor și Fischer (2012) pentru cea a mașinilor de spălat.

Notă: Graficul din stânga ia în considerare întregul coș de produse utilizat la calculul indicelui agregat pentru fiecare stat și prezintă prețurile minime, maxime și intervalul cuprins între percentilele 25 și 75. Coloanele verticale aferente graficului din dreapta reprezintă intervalul dintre valoarea minimă și cea maximă la nivelul UE. Prețurile aferente serviciilor educaționale în Luxemburg au fost eliminate, întrucât înregistrau valori extreme (peste 300 la sută din media UE-28).

Sursa: Eurostat, calcule BNR

Grafic D
Indicele nivelului prețurilor pentru anul 2018, date dezagregate

Pe segmentul alimentar peisajul este mixt: prețurile sunt mai uniforme distribuite și mai concentrate în jurul mediei europene pentru uleiuri și grăsimi sau lapte, brânză și ouă, însă această condiție nu se respectă și pentru carne sau produse de morărit și panificație, unde prețurile sunt mai dispersate, cele mai mici niveluri fiind întâlnite în țările din Europa de Est – România se plasează la 62,9 la sută din media UE-28, respectiv la 54,3 la sută. Un factor relevant în explicarea diferențelor în cazul economiei României este reprezentat de gradul de concentrare a pieței, produsele ale căror prețuri sunt mai apropiate de mediile europene fiind cele ale căror piețe sunt dominate de jucători de talie internațională, prezenți în mai multe țări europene – de pildă, pe segmentul procesatorilor de lapte primii cinci jucători dețin aproape jumătate din piață.

De departe cele mai mici prețuri sunt cele aferente serviciilor publice, în speță celor medicale și educaționale, care în anul 2018 reprezentau în România circa 16 la sută, respectiv 28 la sută din media UE-28, aceste componente consemnând de altfel și cele mai ample divergențe în plan european. Determinante în acest sens sunt costurile

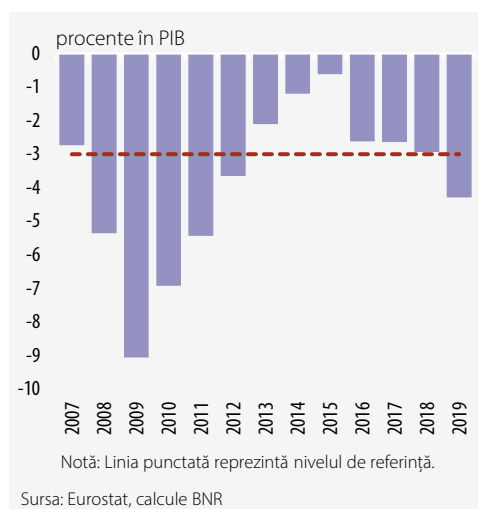
mai reduse cu forța de muncă întâlnite în general în sectorul serviciilor, cum este și cazul HoReCa, reflectând în principiu stadiul de dezvoltare a economiei locale.

Există și unele categorii de bunuri și servicii ale căror prețuri nu sunt explicate întotdeauna de factori economici (precum cererea, costurile, concurența), ci mai degrabă de decizii administrative – produsele accizabile, reglementate, unele servicii (precum transportul public). Astfel, prețurile produselor din tutun și băuturilor alcoolice din România s-au poziționat la 69,1 la sută din media UE-28 și, respectiv, la 73,6 la sută (în vecinătatea valorilor întâlnite la statele comparabile din regiune), remarcându-se însă disparități ample pe plan european. Pentru astfel de bunuri, statele membre ar trebui să aplice un nivel minim al accizei conform reglementărilor europene, însă taxarea viciilor poate rămâne mai redusă în noile state membre comparativ cu unele economii dezvoltate, unde preocuparea pentru prevenirea bolilor asociate consumului unor astfel de produse poate fi mai ridicată – cele mai înalte niveluri ale prețurilor tutunului s-au regăsit în Marea Britanie, Irlanda (situate la circa 200 la sută din media UE) și Franța (140 la sută din media UE). În ceea ce privește bunurile energetice, în anul 2018 prețurile din România au fost cele mai mici la nivel comunitar, reprezentând 54,5 la sută din media UE-28, în contextul în care tarifele aplicate consumatorilor casnici finali erau încă reglementate de autoritatea națională de resort, fiind uneori menținute artificial la niveluri mai reduse.

Referințe

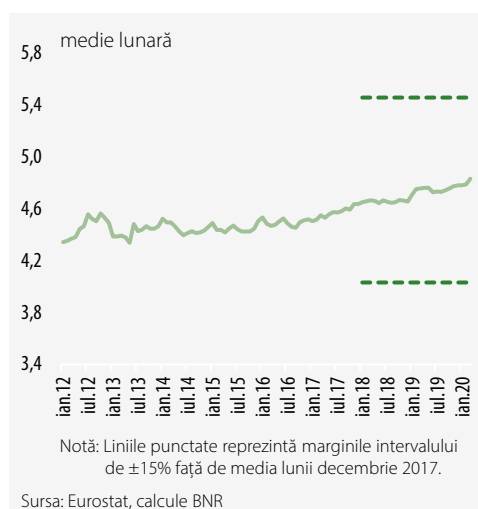
- Arellano, M., Bond, S. – „Some Tests of Specification for Panel Data: Monte Carlo Evidence and an Application to Employment Equations”, *The Review of Economic Studies*, 58(2), 1991, pp. 277-297
- Balassa, B. – „The Purchasing-Power Parity Doctrine: A Reappraisal”, *Journal of Political Economy*, 72(6), 1964, pp. 584 -596
- Dominguez-Torreiro, M., Becker, W. – „A Proposal of Exploratory Analysis of Price Disparity in EU28”, Comisia Europeană, 2016
- Dreger, C., Kholodilin, K., Lommatzsch, K., Slacalek, J., Wozniak, P. – “Price Convergence in the Enlarged Internal Market”, the European Commission, *European Economy Economic Papers*, 292, noiembrie 2007
- Dvir, E., Strasser, G. – „Does Marketing Widen Borders? Cross-Country Price Dispersion in the European Car Market”, Banca Centrală Europeană, Working Paper No. 2059, mai 2017
- Fischer, C. – „Price Convergence in the EMU? Evidence from Micro Data”, *European Economic Review* 56, 2012, pp. 757-776
- Hałka, A., Leszczyńska-Paczesna, A. – „Price Convergence in the European Union – What Has Changed?”, *Economic Modelling*, 79, 2019, pp. 226-241
- McKinsey iConsumer 2012, <https://www.mckinsey.com/>
- Samuelson, P. A. – „Theoretical Notes on Trade Problems”, *The Review of Economics and Statistics*, 1964, pp. 145-154
- Wolszczak-Derlacz, J. – „One Europe, One Product, Two Prices – The Price Disparity in the EU”, Gdańsk University of Technology, 2006

Grafic 13.2
Deficitul bugetului general consolidat (metodologie SEC 2010)

sursele de vulnerabilitate asociate creșterii estimate a ponderii datoriei publice în PIB, pe fondul majorării deficitelor fiscale²²⁰, sunt semnificative.

Grafic 13.3
Cursul de schimb EUR/RON

aversiunii globale față de risc generate de factori precum divergența deciziilor de politică monetară ale principalelor bănci centrale (Fed și BCE), tensiunile comerciale dintre China și Statele Unite sau desfășurarea *Brexit*. Suplimentar, începând cu luna martie 2020, s-au adăugat multiple influențe negative asupra economiei naționale și, în general, a celei globale, provocate de efectele și incertitudinea asociate evoluției viitoare a crizei generate de pandemie.

În pofida poziționării ratingului suveran al României în ultimii ani la categoria investment grade, rata dobânzii pe termen lung s-a plasat peste nivelul de referință în 2018 și 2019 (Grafic 13.4). Abaterea a survenit în contextul situării indicatorului aferent inflației și, respectiv, a celui privind deficitul bugetului general consolidat

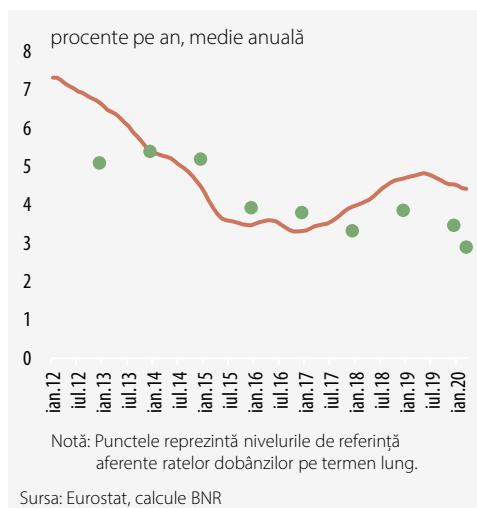
Ponderea în PIB a deficitului bugetului general consolidat (conform metodologiei SEC 2010) s-a plasat, în perioada 2016-2018, în proximitatea plafonului stabilit prin Tratatul de la Maastricht, iar în 2019 acesta a fost depășit, pe fondul caracterului prociclic al politicii fiscale și al celei de venituri (Grafic 13.2). În perioada 2016-2019 ponderea datoriei publice în PIB s-a poziționat constant în jurul valorii de 35 la sută. În pofida unei tendințe de îmbunătățire a profilului sustenabilității datoriei publice din perspectiva structurii pe scadențe a acesteia,

În ultimii ani, cursul de schimb al leului în raport cu euro a avut o evoluție relativ stabilă²²¹ (Grafic 13.3). Variația cursului leului – care, în condițiile neparticipării la ERM II, nu se raportează la o paritate centrală, ci la media lunii premergătoare perioadei evaluate – s-a menținut în banda standard de ± 15 la sută în perioada 2018-2019, chiar și pe fondul incertitudinilor referitoare la menținerea echilibrilor macroeconomice (în condițiile modificărilor frecvente ale configurației politicii fiscale și a celei de venituri) și al unor episoade de accentuare a

²²⁰ Aprecieri pe baza analizei sustenabilității datoriei publice și a riscurilor fiscal-bugetare din cadrul *Raportului de țară privind România* al Comisiei Europene, publicat în data de 26 februarie 2020.

²²¹ În intervalul 2013-2019, cursul de schimb al leului în raport cu euro a înregistrat o depreciere medie anuală de 1,3 la sută.

(în 2019, în cazul celui din urmă) peste valorile de referință corespunzătoare, dar și al îngrijorărilor exprimate de unele agenții de rating. Comunicatele²²² acestora fac referire la evoluția datoriei externe, la măsuri de politică fiscală calificate ca fiind

Grafic 13.4
Ratele dobânzilor pe termen lung

prociclice sau la accentuarea deficitului de cont curent. Întrucât persistența rigidităților structurale interne, precum și coordonatele politicii fiscale și ale celei de venituri sunt percepute ca factori de risc de către investitori²²³, este oportună implementarea de reforme structurale în paralel cu promovarea unui mix echilibrat al politicilor economice.

Îndeplinirea într-o manieră sustenabilă a criteriilor de convergență nominală este condiționată de realizarea unui grad ridicat de aliniere structurală, proces care poate fi evaluat în principal

prin monitorizarea nivelului PIB pe locuitor, a structurii pe sectoare a economiei, a gradului de deschidere a acesteia și a ponderii comerțului cu UE în totalul comerțului exterior. De subliniat este faptul că există premisele apariției unor modificări semnificative la nivelul traiectoriei indicatorilor pe parcursul anului 2020, în contextul efectelor asociate epidemiei de coronavirus și perspectivelor nefavorabile asupra activității economice. Pentru a extinde cadrul de analiză la nivel regional, în Caseta 14 este realizată o comparație a proceselor de convergență reală și structurală pentru România, Bulgaria, Cehia, Polonia și Ungaria.

Caseta 14. Comparație regională a unor indicatori reprezentativi de convergență reală

În această casetă este analizat, din perspectivă regională, un set reprezentativ de indicatori de convergență reală și structurală la zona euro pentru România, Bulgaria, Cehia, Polonia și Ungaria. Evoluția indicatorilor este urmărită prin prisma gradului de recuperare a decalajelor față de zona euro în intervalul 2000-2019, subliniindu-se astfel eventuale modificări ale procesului de aliniere structurală între statele analizate și referință, inclusiv în contextul unor evenimente economice extreme din perspectivă istorică (cel mai important eveniment urmărit fiind criza financiară internațională declanșată în anul 2008).

Ansamblul indicatorilor analizați sugerează evoluții favorabile ale convergenței reale și structurale a economiilor țărilor din regiune la zona euro. Procesul de

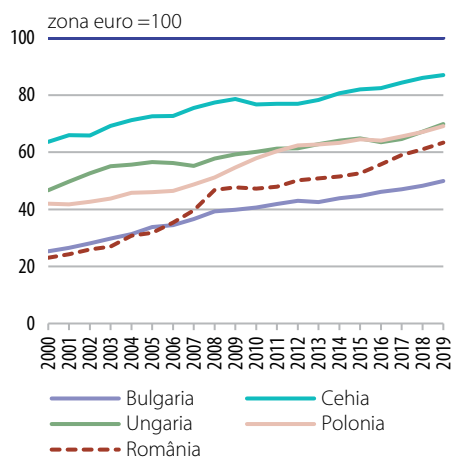
²²² Moody's (24 noiembrie 2017 și 24 august 2018), Fitch (16 noiembrie 2018) și S&P (15 martie 2019 și 10 decembrie 2019; în cazul celui din urmă agenția și-a revizuit perspectiva asupra României de la stabil la negativ). De menționat este și revizuirea nefavorabilă (de la stabil la negativ) a perspectivei asupra României, efectuată de către agențiile Fitch și Moody's în luna aprilie 2020.

²²³ Pe parcursul ultimilor ani, percepția riscurilor asociate economiei românești (măsurată prin intermediul cotațiilor CDS – *credit default swaps*) s-a plasat, în general, peste valorile aferente statelor din regiune.

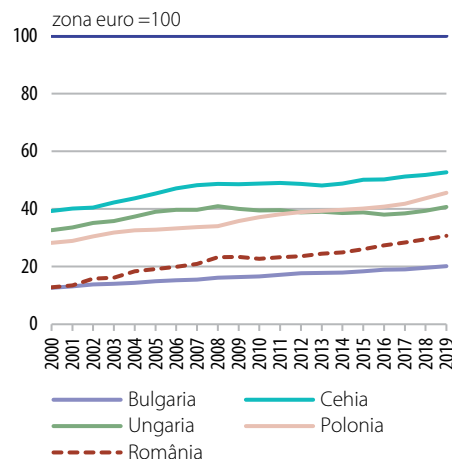
convergență s-a derulat, în cei douăzeci de ani, în paralel cu cel de integrare economică a țărilor din centrul și estul Europei la zona euro. Se notează totuși, în cazul majorității indicatorilor urmăriți, impactul crizei financiare în sensul încetinirii procesului de convergență. Din acest punct de vedere, există premisele influențării semnificative a traiectoriei indicatorilor pe parcursul anului 2020, cu potențialul unor evoluții divergente în statele analizate, în contextul multitudinii de efecte asociate pandemiei de coronavirus cu impact nefavorabil asupra activității economice.

În ultimii douăzeci de ani a existat o convergență la zona euro a statelor analizate, România remarcându-se prin cea mai amplă recuperare a decalajului în ceea ce privește PIB pe locuitor (exprimat conform PPS). Criza financiară internațională a marcat o încetinire a procesului de convergență reală pentru toate statele din grupul analizat, cu excepția Poloniei (Grafic A). În pofida încetinirii convergenței în perioada postcriză, România a recuperat substanțial din decalajul inițial față de Polonia și Ungaria, depășind în același timp Bulgaria. În grupul statelor analizate, Cehia s-a menținut în fruntea clasamentului pe parcursul celor două decade.

Grafic A
Evoluția PIB pe locuitor

Sursa: AMECO, Eurostat, calcule BNR

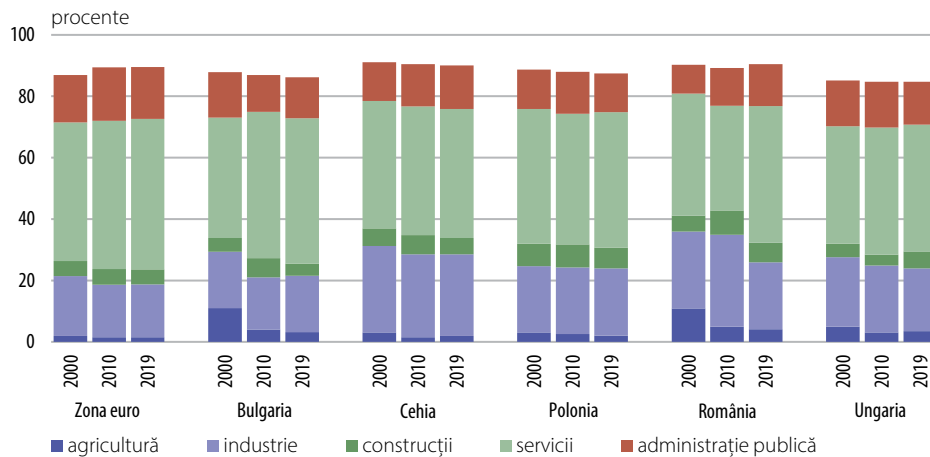
Sursa: AMECO, Eurostat, calcule BNR

Grafic B
Evoluția productivității muncii pe angajat

Tot în cadrul procesului de convergență reală la economia zonei euro s-a observat majorarea productivității muncii pe angajat²²⁴ pentru toate statele analizate. România se remarcă prin cea mai însemnată creștere, inclusiv în contextul situării (alături de Bulgaria) la cea mai redusă bază de pornire în anul 2000 (Grafic B). Însă, în pofida recuperării unei părți importante a decalajului față de zona euro, ecartul rămâne semnificativ.

Apropierea structurii pe sectoare a economiilor țărilor din regiune față de cea a zonei euro contribuie la atenuarea efectelor unor posibile șocuri asimetrice și la creșterea eficienței politicilor economice întreprinse la nivelul Uniunii. În special pentru România și Bulgaria se poate observa o creștere a ponderii sectorului serviciilor, în paralel cu diminuarea celei aferente agriculturii (Grafic C).

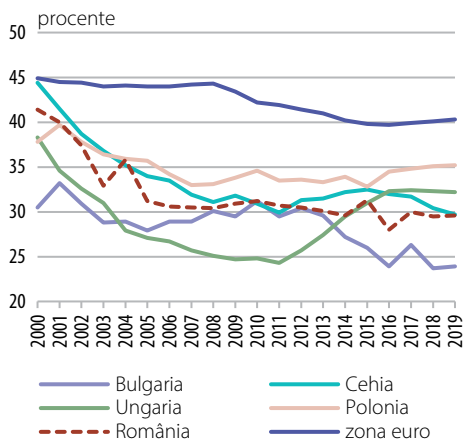
²²⁴ Productivitatea muncii pe angajat este calculată luând în considerare PIB real.

Grafic C
Structura pe sectoare a economiei

Sursa: AMECO, Eurostat, calcule BNR

În cadrul procesului de convergență, flexibilitatea pieței muncii contribuie la îmbunătățirea capacității economiei de a răspunde la șocurile asimetrice, reducând necesitatea ajustării altor variabile macroeconomice. Rata de activitate este reprezentativă pentru capacitatea forței de muncă de adaptare la modificările

Sursa: AMECO, Eurostat, calcule BNR

Grafic D
Rata de activitate a populației tinere (15-24 de ani)

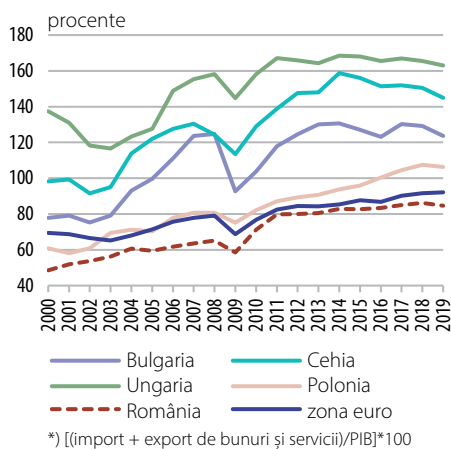
climatului economic. O relevanță deosebită (din punctul de vedere al eficienței reformelor structurale privind sistemul de educație și piața muncii) este asociată ratei de activitate pentru grupa tinerilor (15-24 de ani). În cazul acesteia, s-a observat o evoluție nefavorabilă generalizată în prima decadă (Grafic D), în timp ce, în perioada postcriză, evoluțiile au fost mixte: scăderi în Bulgaria și România, cvasistagnări în Cehia și Polonia și, respectiv, creștere în Ungaria, reflectând grade diferite de flexibilitate a pieței muncii, dar și de conformare a capitalului uman la cererea din economie. Merită menționat totuși faptul că, pentru grupa extinsă (15-64 de ani), evoluția a fost pozitivă în ultimii 10 ani (comparativ cu una fluctuantă în decada precedentă). Cu excepția Cehiei, toate statele s-au poziționat însă sub nivelul zonei euro, cel mai mare ecart din ultimii ani fiind înregistrat în România.

Unul dintre factorii care poate contribui la crearea condițiilor favorabile convergenței reale este reprezentat de tendința ascendentă a gradului de deschidere a economiei²²⁵, manifestată pentru toate statele din regiune, însă temporar întreruptă în preajma crizei financiare (Grafic E). În mod sistematic, indicatorul a înregistrat cele mai reduse valori în cazul României, acesta fiind poziționat sub cel aferent zonei euro, în timp ce țările din regiune s-au situat pe un palier superior. Se remarcă totuși restrângerea ecarterului față de zona euro în perioada postcriză. De menționat este faptul că zona euro are un grad de deschidere relativ redus, întrucât piața internă este robustă și de mari dimensiuni. În schimb, în cazul economiei românești,

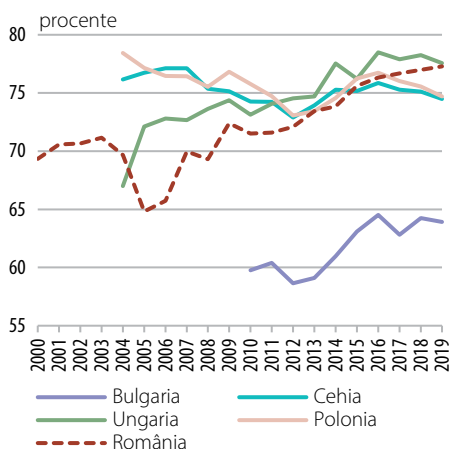
²²⁵ Literatura de specialitate care abordează impactul gradului de deschidere a economiei asupra creșterii economice este destul de echivocă. De exemplu, Rodriguez F. și Rodrik D., în "Trade Policy and Economic Growth: A Skeptic's Guide to Cross-National Evidence", NBER Working Paper nr. 7081 din aprilie 1999, au adus o critică cantitativă sistematică lucrărilor care susțineau impactul pozitiv al deschiderii asupra creșterii economice.

persistența la valori relativ mai reduse a indicatorului ar putea fi explicată de diferențe de competitivitate față de partenerii comerciali. Gradul de integrare din punct de vedere al schimburilor comerciale cu UE (cuantificat prin ponderea comerțului cu celelalte state membre ale UE în totalul comerțului exterior; Grafic F) a manifestat o tendință ascendentă după criza financiară pentru toate economiile analizate. De menționat este totuși, pentru toate statele, reducerea corelației ritmului anual de evoluție a exporturilor către UE-28 și, respectiv, a producției industriale în statele examinate cu cel aferent PIB UE-28 în cea de-a doua decadă. Această decuplare a fost însă, cel puțin în cazul României, temporară²²⁶, fiind remarcată doar în anii imediat următori crizei financiare globale.

Grafic E
Gradul de deschidere a economiei*

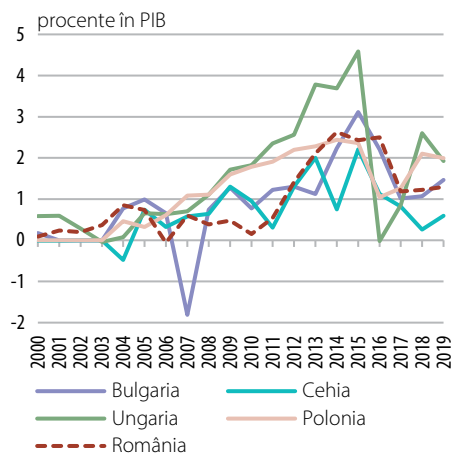

Sursa: AMECO, Eurostat, BCE, calcule BNR

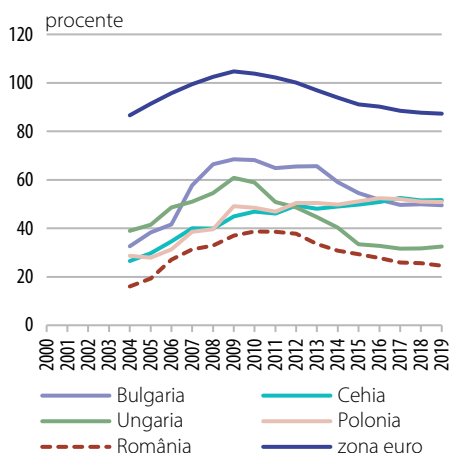

Sursa: AMECO, Eurostat, BCE, calcule BNR

Grafic F
Ponderea comerțului cu UE-28 în totalul comerțului exterior

Sursa: AMECO, Eurostat, BCE, calcule BNR

Sursa: AMECO, Eurostat, BCE, calcule BNR

Grafic H
Gradul de intermediere financiară indirectă

Grafic G
Ponderea în PIB a soldului contului de capital

Deficitul de economisire din surse interne poate fi acoperit, cel puțin parțial, de îmbunătățirea capacității de absorbție a fondurilor structurale nerambursabile, vizibilă în evoluția ponderii în PIB a soldului contului de capital (Grafic G). Acestea reprezintă un factor de impulsie a economiei, cu precădere prin intermediul

²²⁶ În perioada 2012-2016, se înregistrează o trecere și adâncire în teritoriul negativ a coeficientului de corelație dintre producția industrială și creșterea PIB din UE-28; calculul ia în considerare o fereastră mobilă de trei ani.

activității investiționale. Măsurile de simplificare a operațiunilor de accesare a fondurilor structurale nerambursabile au fost fundamentale pentru creșterea, ca pondere în PIB, a sumelor atrase în perioada postcriză, pentru toate statele analizate. În unii ani însă, în contextul tranziției la un alt Cadru Financiar Multianual (2014-2020), s-a observat o diminuare a influxurilor de capital.

Indiferent de dimensiunea relativă a sistemului financiar din fiecare stat, în perioada analizată se observă un comportament comun al procesului de creditare, cu anumite divergențe în perioada postcriză. Astfel, după o creștere susținută în anii premergători crizei financiare globale (pe fondul unor influxuri consistente de capital, mai pronunțate în general în țările din regiune decât în zona euro), gradul de intermediere financiară indirectă, măsurat prin ponderea în PIB a creditului acordat sectorului privat, a scăzut²²⁷ (Grafic H). Excepție au făcut Cehia și Polonia, care și-au menținut tendința ascendentă, însă cu un ritm ușor atenuat. Pe întreg parcursul perioadei vizate, România s-a plasat semnificativ sub media zonei euro și, în același timp, la limita inferioară a grupului statelor din regiune. În mod similar intermedierei financiare indirecte, toate statele analizate au fost caracterizate de un grad de intermediere financiară directă mult mai redus decât cel aferent zonei euro.

În România, nivelul PIB pe locuitor, exprimat conform standardului parității puterii de cumpărare, a evoluat pe o traiectorie ascendentă continuă în ultimul deceniu (Grafic 13.5). Astfel, reflectând procesul de convergență, decalajul față de zona euro s-a redus gradual. Mai exact, în 2019, raportul între PIB pe locuitor în România și cel din zona euro s-a situat la 63,4 la sută, cu 2,3 puncte procentuale peste nivelul aferent anului anterior (și cu 16,1 puncte procentuale superior celui din anul 2010). În ultimii trei ani a avut loc însă o decelerare a ritmului de recuperare a decalajului.

În ceea ce privește structura pe sectoare a economiei (măsurată prin aportul acestora la formarea PIB), tendința de apropiere de structura zonei euro (Grafic 13.6) s-a evidențiat în special prin creșterea ponderii serviciilor în formarea PIB și a importanței acestora în comerțul exterior²²⁸. Omogenitatea în ceea ce privește structura pe sectoare a economiilor țărilor din cadrul unei uniuni reduce gradul de asimetrie a impactului cu care șocurile afectează statele membre.

După deteriorarea pe care a cunoscut-o în contextul crizei financiare globale, gradul de deschidere a economiei²²⁹ s-a redresat semnificativ. În ultimii trei ani ai intervalului analizat, indicatorul s-a plasat la valori apropiate de 85 la sută, pe fondul unui avans al exporturilor, dar mai ales al importurilor de bunuri și servicii (Grafic 13.7), care au înregistrat ritmuri superioare de creștere. În același timp însă, avansul importurilor a condus la o deteriorare a deficitului de cont curent. Astfel, media valorilor pentru anii 2017-2019 s-a plasat marginal sub „reperul” de 4 la sută din PIB, stipulat de

²²⁷ Pentru comparabilitate, pentru toate statele, inclusiv România, gradul de intermediere financiară indirectă este calculat pe baza seriilor exprimate în euro având ca surse primare BCE și Eurostat. În România, această scădere reflectă inclusiv scoaterea în afara bilanțului a creditelor neperformante.

²²⁸ În intervalul 2012-2019 a avut loc o creștere cu aproximativ 250 la sută a valorii schimburilor comerciale cu servicii ale României, ponderea acestora în totalul comerțului exterior al României atingând un maxim de 23,3 la sută în 2019. Această valoare este însă inferioară celei aferente zonei euro, care se plasează la aproximativ 29 la sută.

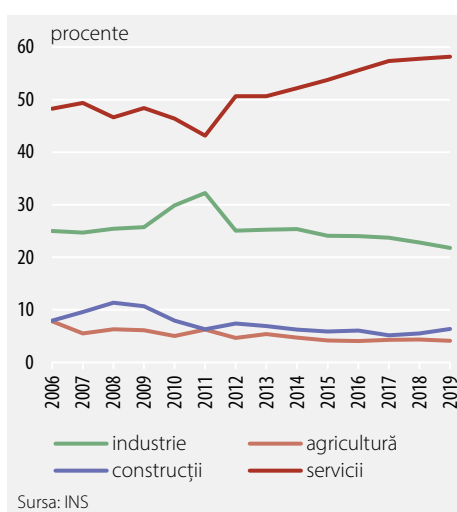
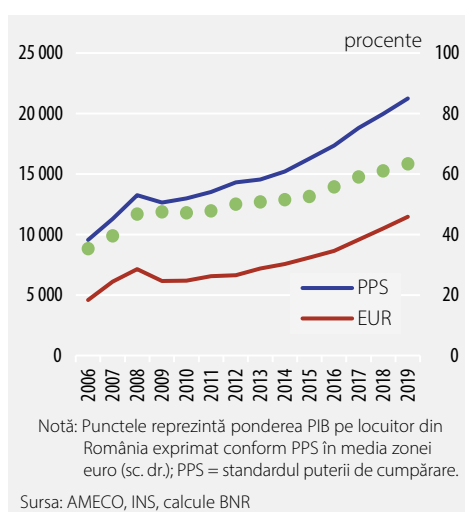
²²⁹ Ponderea în PIB a sumei dintre exporturile și importurile de bunuri și servicii.

Comisia Europeană ca indicator multianual de performanță pentru țările membre ale Uniunii²³⁰. Gradul de integrare din punct de vedere al schimburilor comerciale cu UE (cuantificat prin ponderea comerțului cu celelalte state membre ale UE în totalul comerțului exterior al României) este evaluat a fi ridicat, situându-se la un nivel mediu de 77,3 la sută în ultimii trei ani (Grafic 13.8).

Dată fiind complexitatea procesului de convergență, cadrul de analiză poate fi extins prin monitorizarea mai multor dimensiuni relevante, printre care sustenabilitatea poziției externe sau gradul de dezvoltare și integrare a sistemului financiar-bancar în cel european.

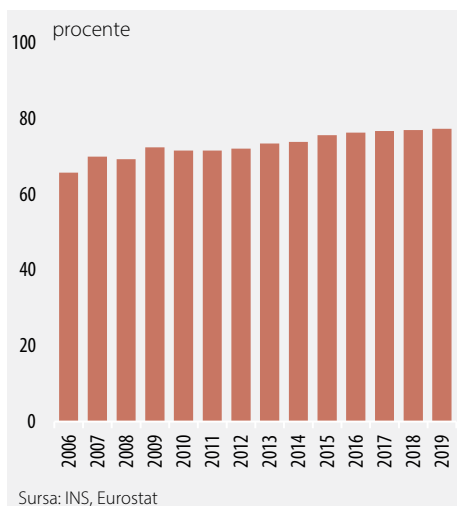
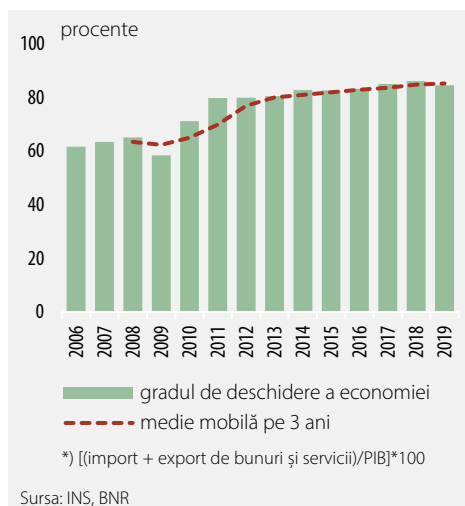
Grafic 13.5

Evoluția PIB pe locuitor în România

Grafic 13.6

Ponderea sectoarelor economice în PIB

Grafic 13.8

Ponderea comerțului cu UE-28 în totalul comerțului exterior

Grafic 13.7

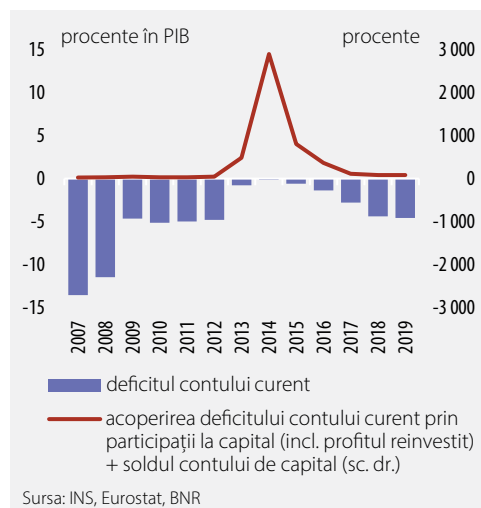
Gradul de deschidere a economiei*

Începând cu anul 2015, s-a observat o tendință de majorare a deficitului de cont curent (după ce acesta înregistrase o ajustare substanțială în anii anteriori). Preponderent pe fondul creșterii deficitului balanței bunurilor și al celei a veniturilor primare, indicatorul a ajuns la 4,6 la sută din PIB la finele anului 2019 (Grafic 13.9). Odată cu debutul traiectoriei ascendente a deficitului de cont curent, gradul de finanțare a acestuia prin

²³⁰ Detalii pot fi regăsite pe *website*-ul Comisiei Europene, Secțiunea „Macroeconomic Imbalance Procedure Scoreboard”.

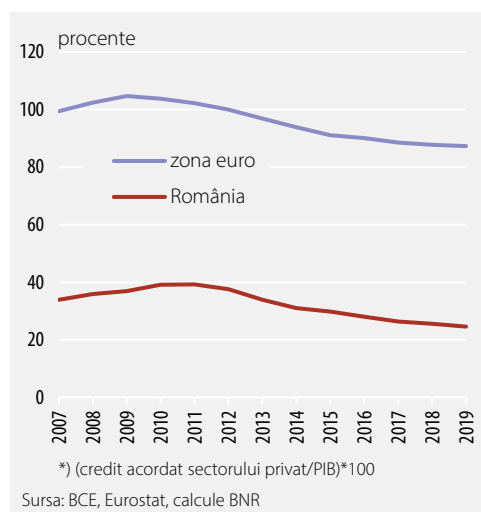
fluxuri non-generatoare de datorie [i.e. participații la capital de natura investițiilor directe (inclusiv profit reinvestit)²³¹ și soldul contului de capital – rezultat preponderent din intrări de fonduri europene structurale și de investiții] s-a înscris pe un trend descendent²³². În acest context, în anul 2019 gradul de finanțare a deficitului de cont

curent prin participații la capital (inclusiv profitul reinvestit) și prin soldul contului de capital a fost de doar 79 la sută (Grafic 13.9).

Grafic 13.9
Deficitul de cont curent și gradul de acoperire prin fluxuri non-generatoare de datorie

Gradul de integrare a sectorului financiar-bancar din România în cel al zonei euro este ridicat, dată fiind preponderența în structura acționariatului instituțiilor de credit de pe piața românească a capitalului originar din țările zonei euro. Deși dezvoltarea activității acestui sector ulterior aderării României la UE a fost notabilă, ecartul față de zona euro continuă să fie substanțial. Astfel, în anul 2019 nivelul intermedierei financiare indirecte (cuantificată prin raportul dintre creditul acordat sectorului privat și PIB) în economia națională s-a poziționat la mai puțin de o treime din cel aferent zonei euro, în condițiile în care în ambele economii s-a observat o diminuare a gradului de intermediere în ultimul deceniu²³³ (Grafic 13.10). În ceea ce privește intermedierea financiară directă²³⁴ pe piața de capital românească, aceasta s-a poziționat și în perioada postaderare la UE la un nivel mult inferior celui aferent zonei euro.

Grafic 13.10
Evoluția intermedierei financiare indirecte*

1.2. Abordarea aderării la zona euro și evoluții recente în acest domeniu

Odată cu aderarea la Uniunea Europeană, România și-a asumat, alături de celelalte state membre care fac în prezent obiectul unei derogări temporare (Bulgaria, Cehia, Croația, Polonia, Suedia, Ungaria), obligația de a adopta moneda euro imediat ce

²³¹ Dintre care cele ale nerezidenților în România sunt prevalente. Instrumentele de natura datoriilor sunt excluse.

²³² Această tendință este accentuată de scăderea transferurilor de capital începând cu anul 2017, pe fondul rambursărilor de fonduri europene pe un singur cadru financiar multianual (în perioada 2014-2016, două cadre financiare multianuale se suprapuneau).

²³³ Sursele primare ale datelor: BCE și Eurostat pentru zona euro (indicator calculat utilizând seriile exprimate în euro) și, respectiv, BNR și INS pentru România (indicator calculat utilizând seriile exprimate în RON). Pentru comparabilitate cu zona euro, indicatorul exclude creditele acordate instituțiilor financiare nebancale.

²³⁴ Indicatorul este calculat ca raport între capitalizarea bursieră și PIB.

economia va fi pregătită pentru această tranziție. Până atunci, parcursul său în planul convergenței nominale (așa cum este aceasta definită de articolul 140 al Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene) este monitorizat de către Comisia Europeană și Banca Centrală Europeană, care publică bienal *Rapoarte de convergență*.

Cele mai recente rapoarte au fost publicate de către aceste două instituții în iunie 2020, documentele arătând faptul că România este singurul stat membru care nu îndeplinește niciunul dintre criteriile de convergență nominală. Parcursul *de facto* al economiei românești a fost caracterizat mai degrabă de o tendință de divergență, reflectând unele abateri ale politicilor economice de la o abordare în linie cu derularea în bune condiții a procesului de trecere la euro. Astfel, după ce România a ajuns să îndeplinească toate cele patru criterii de la Maastricht în perioada iulie 2015 – noiembrie 2017, economia românească a început să se abată de la o traiectorie compatibilă cu realizarea convergenței nominale, devenind evident că aceste evoluții nu au avut un caracter sustenabil, bazat pe o transformare structurală.

Principala evoluție negativă este legată de abordarea prociclică ce a caracterizat politicile guvernamentale, conducând la majorarea deficitului bugetului general consolidat de la 2,9 la sută din PIB în 2018 până la 4,3 la sută din PIB în 2019 (asociat unui deficit structural de peste 4 la sută din PIB în anul 2019) – valoare maximă la nivelul statelor membre ale UE și semnificativ peste limita de 3 la sută din PIB impusă de Tratatul de la Maastricht (Tabel 13.2). Conform *Raportului de convergență* publicat de Comisia Europeană, această deteriorare substanțială a deficitului bugetar a survenit pe fondul majorării cheltuielilor curente (pentru plata salariilor din sectorul public, achiziția de bunuri și servicii sau finanțarea cheltuielilor cu asistența socială), precum și al revigorării investițiilor publice după ce acestea atinseseră niveluri minime istorice în anii anteriori. Majorarea deficitului bugetar într-o perioadă în care România se afla în faza ascendentă a ciclului economic a generat un mix dezechilibrat de politici publice, exercitând o presiune considerabilă asupra politicii monetare, care a trebuit să contracareze creșterea inflației și, în același timp, să asigure stabilitatea financiară. Totodată, această abordare expansionistă în privința cheltuielilor publice a condus la stimularea consumului, atrăgând astfel majorarea importurilor, ceea ce a determinat în final adâncirea deficitului extern. Valorile ridicate ale celor două deficite gemene singularizează România la nivel regional.

Tabel 13.2
Evoluția soldului bugetar și de cont curent, comparație regională

	procente în PIB									
	Soldul bugetar*					Soldul contului curent				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Cehia	-0,6	0,7	1,5	0,9	0,3	0,2	1,6	1,6	0,4	-0,4
Ungaria	-2,0	-1,8	-2,5	-2,1	-2,0	2,3	4,6	2,4	0,0	-0,8
Polonia	-2,6	-2,4	-1,5	-0,2	-0,7	-0,6	-0,5	0,1	-1,0	0,5
România	-0,6	-2,6	-2,6	-2,9	-4,3	-0,6	-1,4	-2,8	-4,4	-4,6

*) metodologie SEC 2010
Sursa: Eurostat

În acest context, Consiliul Uniunii Europene a declanșat, la începutul lunii aprilie 2020, procedura de deficit excesiv împotriva României (singura țară din regiune față de care există această procedură), pe baza evoluțiilor fiscale înregistrate în anul anterior, în

pofta faptului că, în martie 2020, s-a decis suspendarea la nivel european a Pactului de stabilitate și creștere, ceea ce presupune renunțarea temporară la limitarea deficitelor statelor membre pentru a oferi guvernelor spațiu de manevră în vederea diminuării efectelor negative ale pandemiei COVID-19.

Unele acte normative emise la finalul anului 2018, în 2019 și în prima parte a anului 2020 au contribuit la creșterea incertitudinii și impredictibilității legislative în domeniul financiar-bancar, cu efecte negative asupra stabilității sectorului bancar și implicit asupra celei a sistemului financiar. Un impact major a avut adoptarea neașteptată, în decembrie 2018, a OUG nr. 114/2018, prin care a fost introdusă taxa pe activele financiare, ale cărei potențiale efecte adverse – generate de legarea acestora de cotații reprezentative ale pieței monetare interbancare (și, în consecință, de conduita politicii monetare) și de includerea tuturor activelor financiare în baza sa de calcul – au fost însă diminuate ulterior, prin modificările aduse prin OUG nr. 19/2019; taxa pe active financiare a fost eliminată începând cu anul 2020, conform OUG nr. 1/2020.

Anumite prevederi legislative erau în contradicție cu angajamentele asumate prin Planul național de adoptare a monedei euro, dar și cu acțiuni specificate în cadrul Programului de convergență 2019-2022. Un aspect aparte îl constituie faptul că, pentru menținerea unui rating din categoria *investment grade*, evaluările agențiilor de rating asupra calității reglementărilor și eficienței politicilor guvernamentale reprezintă elemente importante în modelarea deciziei acestora, cu efecte consistente asupra costurilor de finanțare ale României.

Inițiativele legislative relevante în anul 2019 au vizat amendarea Legii nr. 77/2016 privind darea în plată a unor bunuri imobile în vederea stingerii obligațiilor asumate prin credite, precum și protecția consumatorilor împotriva dobânzilor excesive, a riscului valutar în contractele de credit, a executărilor silite abuzive sau intempestive, a cesiunilor speculative de creanțe. Aceste prevederi destinate protecției consumatorilor au în vedere inclusiv creditele în derulare.

În contextul pandemiei COVID-19, în martie 2020 a fost reglementată suspendarea plății ratelor la credite pentru unele categorii de debitori, prin instituirea unui moratoriu public (OUG nr. 37/2020). Suplimentar, au fost promovate alte două variante de acte normative în completarea moratoriului public, cu implicații negative diferențiate asupra profitabilității și solvabilității instituțiilor de credit, dar și a accesului la finanțare al firmelor și populației. Fundamentarea legislativă nu a inclus studii de impact asupra sectorului bancar.

În vederea asigurării unei derulări adecvate a procesului de trecere la euro, în luna martie 2018 a fost constituită Comisia Națională de fundamentare a Planului național de adoptare a monedei euro, în baza OUG nr. 24/2018²³⁵. Conducătorii sunt primul-ministru și președintele Academiei Române, în calitate de copreședinți, respectiv de guvernatorul Băncii Naționale a României și de un viceprim-ministru desemnat de primul-ministru, în calitate de vicepreședinți, acest for este alcătuit din experți afiliați

²³⁵ OUG nr. 24/2018 a fost aprobată în noiembrie 2018 prin Legea nr. 249/2018.

principalelor instituții implicate în procesul de trecere la moneda euro: Academia Română, Guvernul României, Administrația Prezidențială, Banca Națională a României, Comisia Națională de Strategie și Prognoză, Institutul Național de Statistică, Autoritatea de Supraveghere Financiară, mediul academic (universități și institute de cercetare), partidele politice parlamentare, confederațiile patronale și sindicale reprezentative, organizațiile neguvernamentale, structurile asociative și societatea civilă.

Principala misiune atribuită Comisiei Naționale de fundamentare a Planului național de adoptare a monedei euro a fost aceea de a identifica și formula acțiunile necesare a fi întreprinse în vederea pregătirii economiei românești pentru aderarea la zona euro. Acestea au fost reunite și prezentate în cadrul Planului național de adoptare a monedei euro, document bazat la rândul său pe un Raport de fundamentare – documente în elaborarea cărora Banca Națională a României a fost puternic implicată, prin experții săi. Totodată, Comisiei i-au fost încredințate și alte atribuții, precum evaluarea periodică a stadiului de îndeplinire a criteriilor de convergență, alături de soluționarea aspectelor legislative implicate de introducerea monedei comune sau de pregătirea sistemelor naționale (statistice, de plăți etc.) pentru trecerea la euro și a campaniilor de informare a publicului larg privind implicațiile acestui proces.

Planul național de adoptare a monedei euro și Raportul de fundamentare a acestuia au fost publicate în decembrie 2018, constituind documente programatice, în care sunt identificate obiectivele strategice a căror îndeplinire este necesară în vederea aderării la zona euro. Astfel, a fost evidențiat faptul că trecerea la moneda euro trebuie precedată de corectarea unor dezechilibre macroeconomice și de reducerea decalajului de convergență reală, alături de îndeplinirea unor condiții ferme de ordin structural, în principal în domeniul consolidării finanțelor publice, al dezvoltării infrastructurii și al sporirii competitivității externe. În acest sens, Planul național de adoptare a monedei euro include pași concreți de acțiune care să permită intrarea în Mecanismul Cursului de Schimb (ERM II) la orizontul 2024-2025. Aceste documente programatice nu au fost însă urmate de progrese efective în planul convergenței, în special pe fondul derapajelor bugetare.

Guvernul României își menține, conform prevederilor Programului de convergență 2020, angajamentul de aderare la zona euro. Totuși, în contextul manifestării pandemiei COVID-19, eforturile se axează prioritar pe minimizarea efectelor negative ale acesteia și pe implementarea unor măsuri de relansare economică, atenția autorităților urmând a fi îndreptată către adoptarea euro imediat ce sunt restabilite echilibrele macroeconomice.

În acest context, Planul de redresare economică al Comisiei Europene are potențialul de a ajuta România să aplice măsuri de reformă structurală și de corecție la nivel macroeconomic, ce vor avea efecte benefice asupra procesului de convergență și de pregătire a aderării la zona euro. Este însă important ca sprijinul extern să fie completat de abordări economice interne prielnice dezvoltării unei economii cât mai robuste, cu deficite reduse, având în vedere că zona euro are propriile insuficiențe (de exemplu, nu are funcție de stabilizare sau schemă colectivă de garantare a depozitelor).

2. Evoluții în domeniul guvernancei economice în Uniunea Europeană

În procesul complex de asigurare a consolidării și convergenței economiilor statelor membre ale Uniunii Europene, un rol important revine demersurilor de realizare a unei Uniuni Economice și Monetare autentice. Dacă la nivel economic se urmărește susținerea reformelor structurale, reducerea decalajelor de dezvoltare și stabilizarea macroeconomică, în plan financiar este vizată definitivarea Uniunii Bancare și a Uniunii Piețelor de Capital.

Finalul anului 2019 a fost însă marcat de prezentarea de către Comisia Europeană a Pactului ecologic european (*European Green Deal*), alcătuit dintr-un set de măsuri care ar trebui să le permită cetățenilor și companiilor din Europa să beneficieze de tranziția către o economie verde și durabilă. Măsurile ambițioase anunțate variază de la reducerea amplă a emisiilor de gaze cu efect de seră și stimularea investițiilor în cercetarea și inovarea de vârf până la conservarea mediului natural al Europei, iar anunțarea acestora a fost însoțită de o foaie de parcurs inițială a principalelor politici. Strategia va implica și o revizuire a cadrului de guvernare economică europeană, astfel încât acesta să includă facilitarea investițiilor publice ecologice concomitent cu o menținere a sustenabilității datoriei acestui sector.

Ediția din decembrie 2019 a *Raportului privind mecanismul de alertă* (RMA), care a deschis un nou ciclu al Procedurii privind dezechilibrele macroeconomice (PDM), nu identifică, la nivelul UE, evoluții nefavorabile semnificativ diferite de cele evidențiate în anul anterior. Riscurile semnalate rămân, în linii mari, asociate unor niveluri ridicate de îndatorare, indicatorii pentru care cele mai multe state depășeau în 2018 limitele prevăzute în Tabloul de bord fiind datoria publică (14 state), datoria sectorului privat (12 state) și poziția investițională internațională netă (12 state). Dincolo de persistența acestor vulnerabilități, datele sugerează apariția unor posibile probleme legate de competitivitatea prin costuri și de dinamica prețurilor locuințelor.

Numeroase state europene au continuat să consemneze scăderi ale datoriei publice în anul 2018, mai puțin cele pentru care indicatorul se plasa la valori maxime (Franța, Cipru, Grecia, Italia) ca urmare a absenței consolidării bugetare. De asemenea, în majoritatea statelor membre, s-a observat continuarea tendinței de reducere a gradului de îndatorare a sectorului privat, însă într-un ritm mai lent și bazându-se mai degrabă pe creșterea PIB nominal (îmbunătățire pasivă), în contextul în care fluxurile de creditare au fost pozitive (dar sub pragul de referință din Tabloul de bord pentru toate statele membre). Dacă la redactarea RMA se menționa o perspectivă caracterizată de reducerea expansiunii economice, riscurile fiind legate în special de disputele comerciale și de perturbarea lanțurilor internaționale de valoare adăugată, de o încetinire mai puternică decât se preconizase a piețelor emergente și de agravarea tensiunilor geopolitice, izbucnirea, ulterior, a pandemiei COVID-19 este de natură a conduce la o recesiune în anul 2020. Persistența unor niveluri înalte de îndatorare în anii de expansiune economică a diminuat însă spațiul de manevră de care dispun autoritățile în perioadele de recesiune.

Fluxurile de creditare pozitive s-au transpus, în cazul anumitor state membre, precum România, Bulgaria sau Slovacia, în rate anuale alerte de creștere a creditelor ipotecare (dinamici de peste 10 la sută a stocurilor în 2018), însă la momentul evaluării nu au existat indicii clare privind riscul ca această accelerare să se răsfrângă asupra formării prețurilor locuințelor, așa cum s-a întâmplat în perioada premergătoare crizei izbucnite în anul 2008. Astfel, aceste prețuri au continuat să înregistreze ritmuri ridicate de creștere în anul 2018, pe fondul redresării activității economice începând cu 2013 și al nivelului redus al ratelor dobânzilor, iar cazurile în care fuseseră identificate supraevaluări au consemnat temperări ale dinamicii prețurilor (însă rămân sub monitorizare). În noul context economic, marcat de efectele pandemiei COVID-19, este posibil ca prețurile imobiliare să cunoască o atenuare, cererea fiind afectată de diminuarea veniturilor gospodăriilor populației, care ar putea înregistra un comportament mai prudent în cursul anului 2020.

Reziliența sectorului bancar din UE s-a îmbunătățit pe parcursul anului 2018, în condițiile în care rentabilitatea capitalurilor s-a stabilizat (după o perioadă de consolidare), iar rata creditelor neperformante s-a redus considerabil pe parcursul ultimilor ani, îndeosebi la nivelul țărilor cu un stoc ridicat, creând premise favorabile pentru finanțarea activității economice. Câteva țări însă, în special Grecia, Italia și Portugalia, continuă să se confrunte cu provocări legate de o combinație de rate relativ scăzute ale rentabilității și capitalizării, precum și cu ponderi ridicate ale creditelor neperformante.

Întrucât anul 2018 a fost marcat de manifestarea unor tensiuni comerciale și geopolitice pe plan internațional, încetinirea comerțului și creșterea prețului petrolului au influențat balanța contului curent în majoritatea statelor membre. Cu toate acestea, au persistat excedente mari, peste nivelurile justificate de fundamentele economice, cu depășiri ale pragului superior din Tabloul de bord în cazul a patru țări (Danemarca, Germania, Olanda și Malta). Soldurile negative au rămas o excepție, doar două state depășind valoarea de referință (Cipru și Marea Britanie), în timp ce deficitul de cont curent (valoare medie pe trei ani) al României s-a poziționat sub această limită. Evoluțiile relativ moderate la nivelul conturilor curente, alături de creșterea PIB nominal, au permis o ușoară îmbunătățire a pozițiilor investiționale internaționale nete (PIIN), care rămân însă negative în cele mai multe state membre. Totuși, pentru anumite țări (în special cele baltice și din Europa de Est, inclusiv România), o proporție semnificativă a PIIN este reprezentată de investițiile străine directe, care constituie o sursă de finanțare mai stabilă și cărora le sunt asociate o serie de efecte benefice pentru economia-gazdă.

Tabel 13.3. Tabloul de bord pentru supravegherea dezechilibrelor macroeconomice

		Soldul	Poziția	Cursul de	Cota de piață a	Costul unitar	Indicele	Fluxul creditelor
		contului	investițională	schimb real	de exporturilor	nominal	prețurilor	acordate
		curent	internațională	efectiv pe	de bunuri și	cu forța de	locuințelor	sectorului
		% din PIB,	% din PIB	variație %	variație %	variație %	variație	% din PIB
		medie pe 3 ani		pe 3 ani	pe 5 ani	pe 3 ani	% anuală	
		-4%/+6%	-35%	±5% (EA)	-6%	+9% (EA)	6%	+14%
		din PIB	din PIB	±11% (non-EA)		+12% (non-EA)		din PIB
Austria	2018	2,2	3,7	4,8	3,9	4,7	2,5	3,9
	2019	2,2	9,6	2,1	1,2	5,5	4,1	...
Belgia	2018	0,1	38,1	6,9	-1,5	3,7	1,0	3,7
	2019	-0,5	47,2	2,6	-4,1	5,6	2,6	4,8
Bulgaria	2018	2,7	-36,8	3,9	13,6	18,3	4,5	3,9
	2019	3,0	-31,6	4,5	13,2	18,9	4,0	...
Cehia	2018	1,2	-24,8	11,0	11,5	13,7	6,2	5,3
	2019	0,6	-20,7	8,7	4,9	14,9	6,0	...
Cipru	2018	-4,6	-121,3	1,8	16,6	-0,4	0,2	8,4
	2019	-5,4	-116,0	-0,1	8,9	5,3	2,0	...
Croația	2018	2,4	-57,9	4,2	22,9	-2,1	4,6	2,3
	2019	2,6	-51,0	1,5	20,6	2,5	8,1	...
Danemarca	2018	7,5	64,4	2,6	-1,5	1,6	3,5	3,5
	2019	7,5	78,1	-0,2	-2,2	2,1	1,2	...
Estonia	2018	2,1	-27,7	7,7	0,8	14,3	2,1	3,7
	2019	2,3	-19,7	6,2	1,4	15,7	4,4	...
Finlanda	2018	-1,5	-6,6	3,0	-3,3	-2,3	-0,4	2,2
	2019	-1,0	1,7	0,2	3,8	0,6	0,0	3,6
Franța	2018	-0,6	-16,4	4,5	-0,2	2,4	1,5	7,9
	2019	-0,7	-23,3	1,6	-1,5	1,1	2,1	...
Germania	2018	7,9	62,5	5,3	3,5	5,6	5,1	6,5
	2019	7,5	71,2	2,1	-1,2	7,9	3,9	...
Grecia	2018	-2,2	-143,6	3,6	6,9	1,4	1,4	-0,8
	2019	-2,0	-150,6	0,3	3,6	3,0	6,5	0,7
Irlanda	2018	2,3	-165,0	2,3	77,4	-2,8	8,3	-7,8
	2019	0,5	-172,0	-1,4	67,6	-3,6	0,1	...
Italia	2018	2,6	-5,0	3,3	0,3	2,4	-1,5	1,6
	2019	2,7	-1,7	0,2	-2,6	3,4	-0,5	...
Letonia	2018	0,6	-49,1	4,9	8,6	15,1	6,6	-0,2
	2019	-0,1	-44,1	3,7	2,9	16,5	6,0	...
Lituania	2018	-0,1	-31,0	6,4	3,5	16,5	4,6	4,3
	2019	1,7	-23,7	3,7	16,7	16,3	4,8	...
Luxemburg	2018	4,9	53,8	3,3	8,7	7,9	4,8	-0,5
	2019	4,7	50,9	2,0	-1,9	11,9	8,1	...
Malta	2018	8,5	63,2	4,9	24,5	4,1	5,0	7,5
	2019	10,4	62,7	1,3	20,6	5,4	4,6	...
Olanda	2018	9,9	70,7	3,2	1,7	3,0	7,3	4,5
	2019	10,6	89,2	2,4	-0,1	5,1	4,7	...
Polonia	2018	-0,5	-55,6	0,1	25,8	7,8	5,0	3,3
	2019	-0,2	-49,8	2,8	23,1	8,2	6,6	2,8
Portugalia	2018	1,0	-106,1	3,1	9,0	5,1	8,8	1,0
	2019	0,5	-100,8	-0,4	8,4	5,7	8,6	2,1
Regatul Unit	2018	-4,2	-12,8	-13,0	-1,6	7,9	0,6	5,3
	2019	-3,7	-25,2	-2,9	-1,3	8,7	-0,2	...
România	2018	-2,8	-43,6	-0,7	24,0	29,6	1,3	1,9
	2019	-3,9	-42,8	0,2	17,8	24,9	-1,7	1,8
Slovacia	2018	-2,4	-68,1	2,5	3,2	11,3	4,9	2,0
	2019	-2,5	-65,5	2,6	4,1	15,0	6,2	5,3
Slovenia	2018	5,7	-18,9	2,0	19,6	6,1	7,3	1,3
	2019	6,3	-19,3	1,0	15,4	8,9	5,0	0,8
Spania	2018	2,6	-80,2	4,1	4,6	0,7	5,2	0,4
	2019	2,2	-74,0	1,7	2,5	3,9	3,9	0,7
Suedia	2018	2,8	8,0	-4,0	-6,4	8,0	-3,1	9,1
	2019	2,9	20,9	-8,3	-5,8	8,0	0,6	10,0
Ungaria	2018	2,3	-51,6	2,0	8,8	12,4	10,9	4,1
	2019	0,5	-47,9	0,3	5,6	14,6	10,8	3,4

■ indicatorii nu se încadrează în nivelurile de referință

„...” lipsă date

Sursa: Eurostat, BNR

13. Convergența economiei românești și cadrul de guvernare economică în Uniunea Europeană

Datoria sectorului privat	Datoria sectorului public	Rata șomajului	Total pasive sector financiar	Rata de activitate – populație cu vârsta 15-64 ani	Rata șomajului pe termen lung – % din populația activă cu vârsta 15-74 ani	Rata șomajului în rândul tinerilor – % din populația activă cu vârsta 15-24 ani		
% din PIB	% din PIB	% medie pe 3 ani	variație % anuală	p.p., variație pe 3 ani	p.p., variație pe 3 ani	p.p., variație pe 3 ani		
133%	60%	10%	16,5%	-0,2 pp	0,5 pp	2 pp		
121,0	74,0	5,5	1,7	1,3	-0,3	-1,2	2018	Austria
...	70,4	5,0	...	0,9	-0,8	-2,7	2019	
185,1	99,8	7,0	-2,6	1,0	-1,5	-6,3	2018	Belgia
185,7	98,6	6,2	4,3	1,4	-1,7	-5,9	2019	
95,0	22,3	6,3	6,8	2,2	-2,6	-8,9	2018	Bulgaria
...	20,4	5,2	...	4,5	-2,1	-8,3	2019	
70,7	32,6	3,0	7,4	2,6	-1,7	-5,9	2018	Cehia
...	30,8	2,4	...	1,7	-1,1	-4,9	2019	
282,6	100,6	10,8	0,3	1,1	-4,1	-12,6	2018	Cipru
...	95,5	8,9	...	2,6	-3,7	-12,5	2019	
94,0	74,7	10,9	4,5	-0,6	-6,8	-18,6	2018	Croația
...	73,2	8,8	...	0,9	-4,2	-14,7	2019	
198,3	33,9	5,6	-4,1	1,3	-0,6	-1,7	2018	Danemarca
...	33,2	5,3	...	1,6	-0,4	-2,1	2019	
101,5	8,4	6,0	6,9	2,4	-1,1	-1,3	2018	Estonia
...	8,4	5,2	...	1,4	-1,2	-2,3	2019	
144,6	59,6	8,3	19,8	2,1	-0,7	-5,4	2018	Finlanda
145,6	59,4	7,6	7,5	2,4	-1,1	-2,9	2019	
148,4	98,1	9,5	1,6	0,6	-0,8	-3,9	2018	Franța
...	98,1	9,0	...	0,3	-1,2	-4,9	2019	
102,1	61,9	3,8	2,0	1,0	-0,6	-1,0	2018	Germania
...	59,8	3,5	...	1,3	-0,5	-1,3	2019	
115,5	181,2	21,5	-4,9	0,4	-4,6	-9,9	2018	Grecia
107,7	176,6	19,4	11,5	0,2	-4,8	-12,1	2019	
223,2	63,5	7,0	5,1	0,8	-3,2	-6,4	2018	Irlanda
...	58,8	5,8	...	0,6	-2,6	-4,3	2019	
107,0	134,8	11,2	-0,1	1,6	-0,7	-8,1	2018	Italia
...	134,8	10,6	...	0,8	-1,1	-8,6	2019	
70,5	37,2	8,6	-3,0	2,0	-1,4	-4,1	2018	Letonia
...	36,9	7,5	...	1,0	-1,6	-4,9	2019	
56,4	33,8	7,1	8,2	3,2	-1,9	-5,2	2018	Lituania
...	36,3	6,5	...	2,5	-1,1	-2,6	2019	
306,5	21,0	5,8	-2,0	0,2	-0,5	-3,1	2018	Luxemburg
...	22,1	5,6	...	2,0	-0,9	-1,9	2019	
129,4	45,6	4,1	2,3	5,9	-0,9	-2,5	2018	Malta
...	43,1	3,7	...	5,4	-1,3	-1,5	2019	
241,6	52,4	4,9	-3,3	0,7	-1,6	-4,1	2018	Olanda
...	48,6	4,0	...	1,2	-1,5	-4,1	2019	
75,8	48,8	5,0	2,8	2,0	-2,0	-9,1	2018	Polonia
73,0	46,0	4,0	4,1	1,8	-1,5	-7,8	2019	
155,4	122,0	9,1	0,5	1,7	-4,1	-11,7	2018	Portugalia
150,1	117,7	7,5	0,1	1,8	-3,4	-9,7	2019	
165,8	85,7	4,4	-1,0	1,0	-0,5	-3,3	2018	Regatul Unit
...	85,4	4,0	...	0,8	-0,4	-1,8	2019	
47,4	34,7	5,0	3,3	1,7	-1,2	-5,5	2018	România
45,3	35,2	4,3	9,8	3,0	-1,3	-3,8	2019	
91,0	49,4	8,1	8,9	1,5	-3,6	-11,6	2018	Slovacia
92,4	48,0	6,8	5,4	0,8	-2,4	-6,1	2019	
72,8	70,4	6,6	4,1	3,2	-2,5	-7,5	2018	Slovenia
69,3	66,1	5,4	9,8	3,6	-2,4	-7,1	2019	
134,4	97,6	17,4	-2,3	-0,6	-5,0	-14,0	2018	Spania
129,7	95,5	15,5	1,0	-0,4	-4,2	-11,9	2019	
202,4	38,8	6,7	-2,6	1,0	-0,4	-3,0	2018	Suedia
205,3	35,1	6,6	10,4	0,8	-0,4	1,2	2019	
69,8	70,2	4,3	-9,3	3,3	-1,7	-7,1	2018	Ungaria
67,4	66,3	3,8	10,4	2,5	-1,3	-1,5	2019	

O problemă din ce în ce mai pregnantă pentru tot mai multe state membre este cea a creșterii substanțiale a costurilor unitare cu forța de muncă, scăderea generalizată a șomajului la nivel european (în special în rândul tinerilor și al șomerilor de lungă durată) conducând la o intensificare a gradului de tensionare a pieței muncii. Dacă în cazul României și al altor economii emergente din regiune dinamica mai accelerată a remunerației salariale față de cea a productivității muncii durează de câțiva ani, la nivelul zonei euro această evoluție a devenit vizibilă abia începând cu 2018. Astfel, indicii costurilor unitare nominale cu forța de muncă a depășit pragul orientativ din Tabloul de bord în opt state, față de patru în urmă cu un an, conducând la o deteriorare a competitivității externe a mai multor state membre, vizibilă prin aprecierea cursului de schimb real efectiv (REER). Totuși, erodarea competitivității nu a avut efecte semnificative asupra cotei de piață a exporturilor, fiind înregistrate pierderi peste pragul din Tabloul de bord doar într-un singur stat.

Pe baza nivelurilor atinse de indicatorii Tabloului de bord în cazul fiecărui stat membru, ediția din 2019 a RMA recomandă realizarea de analize aprofundate în anul 2020 pentru 13 țări (Bulgaria, Cipru, Croația, Franța, Germania, Grecia, Irlanda, Italia, Olanda, Portugalia, România, Spania și Suedia), aceleași ca și în ciclul precedent de evaluare. România a mai fost inclusă în grupul statelor care se confruntă cu dezechilibre macroeconomice și riscuri majore, fiind subiectul unei analize aprofundate și în cursul anilor 2015, 2016 și 2019.

La momentul publicării ediției din decembrie 2019 a RMA, datele disponibile indicau pentru România depășirea valorilor de referință ale Tabloului de bord în cazul a doi indicatori: poziția investițională internațională netă (PIIN) și indicii costurilor unitare nominale cu forța de muncă. În acest context, analiza aprofundată a economiei românești inclusă în *Raportul de țară* publicat de Comisia Europeană în februarie 2020, subliniază două evoluții negative principale: pierderea competitivității prin preț, dată fiind creșterea amplă a costului unitar cu forța de muncă, și majorarea deficitului de cont curent, în contextul unei politici bugetare expansioniste și al unui mediu de afaceri imprevizibil.

În ceea ce privește adâncirea substanțială a ponderii deficitului de cont curent în PIB (creștere a mediei pe trei ani incluse în Tabloul de bord, de la 1,6 la sută în 2017 la 2,8 la sută în 2018 și la 3,9 la sută în 2019), *Raportul de țară* apreciază că accelerarea mai puternică a importurilor de bunuri de consum, comparativ cu cele intermediare sau de capital, este preocupantă, întrucât acestea nu produc efecte asupra potențialului de creștere economică și nici asupra nivelului de trai pe termen lung, pentru care sunt necesare investiții sau aport de *know-how*. Referitor la dinamica accelerată a costului unitar cu forța de muncă consemnată în România, *Raportul de țară* subliniază că, deși se poate observa o ușoară temperare a acesteia, ritmul de creștere rămâne printre cele mai ridicate din UE. Evoluția are la bază majorările salariale (determinate în bună măsură de dinamicile din sectorul bugetar și de creșterea pragului minim de salarizare), care au depășit, începând cu anul 2016, rata de creștere a productivității muncii, periclitând astfel competitivitatea prin costuri.

În *Raportul de țară* este evaluată și măsura în care România a pus în practică recomandările specifice formulate de către Comisia Europeană în anul 2019²³⁶. Astfel, se consideră că au fost realizate:

- progrese substanțiale în privința protejării și consolidării stabilității sistemului financiar, unele progrese în asigurarea viabilității pe termen lung a fondurilor de pensii (Pilonul II), însă niciun progres în asigurarea sustenabilității sistemului public de pensii;
- unele progrese în privința implementării Strategiei naționale în domeniul achizițiilor publice, progrese limitate în domeniul îmbunătățirii colectării și conformării fiscale, precum și al consolidării stabilirii priorităților și pregătirii proiectelor de investiții publice; niciun progres nu este însă vizibil în ceea ce privește asigurarea implementării cadrului bugetar național, îmbunătățirea previzibilității procesului decizional sau a guvernantei corporative a întreprinderilor de stat;
- progrese limitate în privința îmbunătățirii calității educației, a accesului la asistență medicală și a eficienței sectorului sănătății, sporirii gradului de acoperire a serviciilor sociale, îmbunătățirii dialogului social sau elaborării unui mecanism de stabilire a salariului minim pe baza unor criterii obiective, însă niciun progres în ceea ce privește finalizarea reformei venitului minim de incluziune sau îmbunătățirea competențelor prin sporirea relevanței educației pe piața forței de muncă.

Deși Comisia Europeană consideră că România a realizat progrese substanțiale în privința asigurării stabilității sistemului financiar, *Raportul de țară* subliniază deopotrivă persistența impredictibilității legislative. Astfel, deși guvernul a revenit asupra dispozițiilor prejudiciabile ale OUG nr. 114/2018 prin acte normative adoptate ulterior, succesiunea rapidă a modificărilor (care vizau inclusiv domeniul bancar și pe cel al sistemului de pensii) a întărit percepția conform căreia procesul legislativ este imprevizibil, cu consecințe negative pentru sectorul financiar și pentru mediul de afaceri.

Anul 2019 a consemnat noi progrese în planul consolidării Uniunii Bancare, proces de natură a contribui la sporirea rezilienței sectorului financiar european și la menținerea stabilității sale. Dacă la finalul anului 2018 a fost înființat Grupul de lucru la nivel înalt privind Sistemul european de asigurare a depozitelor (SEAD), un an mai târziu, la sfârșitul lui 2019, acest grup a elaborat foaia de parcurs pentru începerea negocierilor politice în vederea obținerii unui acord privind implementarea SEAD²³⁷ – cel de-al treilea pilon al Uniunii Bancare, fără de care această construcție nu poate fi una completă. Conform documentului, o primă etapă a negocierilor se va concentra asupra caracteristicilor acestui sistem, care se bazează pe schemele naționale de garantare a depozitelor alături de un fond central, urmând ca ulterior să fie făcute o propunere legislativă și o analiză de impact. Totodată, foaia de parcurs vizează și alte subiecte primordiale finalizării Uniunii Bancare pentru care este nevoie de un

²³⁶ Evaluarea se face prin încadrarea în una dintre următoarele cinci categorii: niciun progres, progrese limitate, unele progrese, progrese substanțiale, aplicare integrală.

²³⁷ Referitor la SEAD, un alt pas relevant este reprezentat de publicarea de către Comisia Europeană, în noiembrie 2019, a unui studiu care prezintă 22 de opțiuni existente privind construirea unei scheme de garantare a depozitelor la nivelul statelor membre, aplicate în funcție de circumstanțele naționale, având ca scop final armonizarea asigurării depozitelor la nivelul Uniunii Europene și implementarea SEAD.

consens politic, precum: reglementarea modului de tratare a expunerilor suverane și a stabilității financiare; gestionarea crizelor și o mai bună integrare transfrontalieră; reducerea și monitorizarea riscurilor. Referitor la aceste direcții de dezvoltare, negocierile vor urmări, printre altele, discutarea posibilelor variante de încurajare a băncilor în privința diversificării portofoliului din punct de vedere al riscurilor, evaluarea eficienței și consistenței cadrului general de gestionare a crizelor, identificarea posibilelor impedimente în calea integrării bancare transfrontaliere sau dezbateră implementării pachetelor legislative existente pentru diminuarea și supravegherea riscurilor. În varianta cea mai ambițioasă, etapele cuprinse în foaia de parcurs ar urma să se desfășoare, la nivel european, în perioada 2019-2024.

Reducerea riscurilor în sistemul bancar a fost vizată și prin alte măsuri promovate în cursul anului 2019, concentrate în special asupra diminuării stocului de credite neperformante. Astfel, în luna mai, Consiliul Uniunii Europene a adoptat un pachet legislativ bazat pe reformele convenite în plan internațional în urma crizei financiare declanșate în 2008, care aduce modificări legislației privind cerințele de capital (Regulamentul UE nr. 575/2013 și Directiva 2013/36/UE) în sensul consolidării pozițiilor de capital și lichiditate ale băncilor și al întăririi cadrului de redresare și de rezoluție a acestora (Regulamentul (UE) nr. 806/2014 și Directiva 2014/59/UE). Printre altele, schimbările legislative includ: (i) necesitatea ca instituțiile din țări terțe care desfășoară activități semnificative în UE să aibă o întreprindere-mamă intermediară din UE; (ii) o nouă cerință privind capacitatea totală de absorbție a pierderilor (TLAC) pentru instituțiile de importanță sistemică globală; (iii) reguli de subordonare consolidate privind cerința minimă de fonduri proprii și datorii eligibile (MREL) pentru instituțiile de importanță sistemică globală și alte bănci mari; (iv) un cadru al riscului de credit care să faciliteze eliminarea creditelor neperformante. Majoritatea noilor prevederi ar urma să fie aplicate începând cu a doua jumătate a anului 2021.

Totodată, măsurile implementate pe parcursul anului 2019 au inclus și adoptarea, în luna aprilie, a unei reglementări care stabilește un nou cadru pentru gestionarea stocului de credite neperformante al băncilor. Mai exact, noile norme reformează cerințele de capital aplicabile băncilor care au în portofoliu stocuri de credite neperformante, cu scopul de a se asigura faptul că dețin suficiente resurse proprii pentru acoperirea acestora. Totodată, se lucrează la alte două directive (Directiva privind administratorii de credite, cumpărătorii de credite și recuperarea garanțiilor reale și Directiva privind mecanismul extrajudiciar de executare accelerată a garanțiilor reale) care să completeze cadrul de gestionare a creditelor neperformante, contribuind la crearea unei piețe transfrontaliere pentru acestea. Urmează a se derula negocieri între Consiliul UE și Parlamentul European privind conținutul acestor două directive.

În anul 2019, la fel ca și în anii anteriori, Banca Națională a României a continuat să participe activ la inițiativele europene în domeniul supravegherii și rezoluției bancare. Astfel, BNR și-a menținut cooperarea cu celelalte autorități în ceea ce privește activitatea de supraveghere a grupurilor bancare transfrontaliere prin intermediul Colegiilor de supraveghere, structuri care asigură o diseminare optimă a informațiilor și adoptarea unor decizii comune cu privire la adecvarea capitalului și lichidității sau

la planurile de redresare ale instituțiilor de credit supravegheate. Totodată, BNR a fost prezentă, în continuare, în calitate de membru, la reuniunile a două grupuri importante în domeniul prevenirii spălării banilor și combaterii finanțării terorismului (Subcomitetul pentru prevenirea spălării banilor din cadrul Comitetului comun al Autorităților Europene de Supraveghere și Grupul de experți privind prevenirea spălării banilor și a finanțării terorismului care funcționează la nivelul Comisiei Europene), semnând încă de la începutul anului 2019 un acord ce are ca scop definirea modalităților practice pentru schimbul de informații în domeniul prevenirii spălării banilor și combaterii finanțării terorismului între Banca Centrală Europeană și autoritățile naționale competente care supraveghează instituțiile de credit și instituțiile financiare. În plus, BNR a continuat să coopereze și să participe la reuniunile Colegiilor de rezoluție, constituite în vederea adoptării deciziilor comune asupra planurilor de rezoluție la nivel de grup.

Totodată, în primul semestru al anului 2019, Banca Națională a României a avut o implicare importantă în unele demersuri efectuate în contextul exercitării de către România a Președinției rotative a Consiliului Uniunii Europene. Astfel, BNR a participat la elaborarea propunerii de regulament a Comisiei Europene privind revizuirea Sistemului European de Supraveghere Financiară (dosarul *ESFS Review*), asigurând suport în vederea efectuării de modificări pe mai multe paliere, în sensul adaptării și actualizării cadrului de reglementare al Autorităților Europene de Supraveghere (ESAs), pentru a le permite acestora să își asume o responsabilitate sporită în domeniul supravegherii piețelor financiare, inclusiv la nivelul aspectelor ce țin de componenta prevenirii și combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului. A fost avută în vedere revizuirea sarcinilor, competențelor, guvernantei și finanțării ESAs, astfel încât să adapteze autoritățile la noul context în care acestea își desfășoară activitatea. Crearea unei culturi de supraveghere comune la nivelul UE și promovarea unor practici convergente în materie de supraveghere sunt un obiectiv pe termen lung. În acest sens, experții băncii centrale au participat la negocierile cu statele membre desfășurate la nivelul Grupului de lucru Servicii Financiare din cadrul Consiliului UE, precum și la negocierile din cadrul dialogurilor politice și tehnice cu Parlamentul European și Comisia Europeană. Totodată, BNR a avut rolul de coordonator tehnic pe anumite componente ale pachetului legislativ privind măsuri de reducere a riscurilor bancare (Pachetul RRM). Ambele pachete legislative (ESFS și RRM) au fost preluate în stadii diferite de progres și au fost considerate prioritare, realizându-se finalizarea acestora în perioada în care România a deținut Președinția rotativă a Consiliul UE.

Anul 2020 a debutat însă cu o provocare nemaîntâlnită în ultimele decenii, efectele nefaste ale pandemiei COVID-19 manifestate la scară mondială impunând o abordare excepțională. În acest context, autoritățile europene au formulat un prim set de politici publice menite să atenueze declinul economic și să permită, totodată, o revenire ulterioară. Acesta cuprinde, printre altele, măsuri sensibil diferite de cele promovate până acum de către decidenții europeni, precum flexibilizarea temporară a Pactului de stabilitate și creștere și a regulilor privind ajutoarele de stat, acordarea de scutiri temporare de la plata creditelor pentru debitorii aflați în imposibilitate de

plată din cauza efectelor pandemiei și furnizarea unor garanții din bugetul UE către Fondul European de Investiții, pe care acesta din urmă să le utilizeze pentru stimularea băncilor și a altor instituții financiare în vederea acordării de credite firmelor mici și mijlocii afectate.

În procesul de redresare a economiilor UE, sectorul financiar va juca un rol important în asigurarea accesului la finanțare, definitivarea Uniunii Bancare și a Uniunii Piețelor de Capital devenind cu atât mai mult o prioritate. Totodată, la nivel european se discută despre oportunitatea unui efort coordonat privind mobilizarea investițiilor (deopotrivă publice și private) către obiectivele pentru care necesitatea acestora este mai pregnantă. Demersul presupune investirea masivă atât în tranziția ecologică, cât și în transformarea digitală – în contextul în care criza provocată de pandemia COVID-19 a evidențiat rolul important al digitalizării în funcționarea economiilor –, alături de alte politici, precum cea de coeziune și cea agricolă comună.

Capitolul 14

Comunicarea publică
a Băncii Naționale a României

1. Relații publice

Activitatea de comunicare și relații publice desfășurată de Banca Națională a României în anul 2019 a vizat informarea corectă, promptă și adecvată a publicului larg, a specialiștilor, a instituțiilor statului și a mass-media în legătură cu deciziile și politicile adoptate pentru îndeplinirea atribuțiilor sale, în conformitate cu prevederile Legii nr. 312/2004 privind Statutul BNR.

Potrivit mandatului său și respectând principiile transparenței și responsabilității instituționale, BNR oferă publicului informațiile rezultate din raportările și datele statistice de care instituția dispune conform cadrului legal în vigoare. Acestea sunt completate de analizele și evaluările proprii bazate pe o documentare riguroasă și pe cunoașterea în profunzime a problematicii specifice domeniului său de activitate. BNR comunică într-o manieră proactivă toate aceste date, evaluări și argumentări pentru o informare corectă a publicului larg.

Contextul intern în care s-a desfășurat activitatea BNR în anul 2019, reflectat și în mesajele publice transmise de oficialii băncii centrale, a fost dominat de problematici precum excedentul de cerere din economie, evoluția contului curent, conduita politicii fiscale și de venituri, tensiunile de pe piața muncii, traiectoria prețurilor administrate (gaze și energie electrică) și a celor volatile, dar și caracterul intempestiv și conținutul setului de măsuri fiscale intrate în vigoare de la 1 ianuarie 2019, cu impact resimțit inclusiv la nivelul cursului de schimb al leului (OUG nr. 114/2018, modificată prin OUG nr. 19/2019). Din perspectiva mediului extern, printre subiectele a căror abordare a fost necesară s-au numărat: evoluția economiei zonei euro și a celei globale, protecționismul comercial, dinamica prețurilor internaționale ale materiilor prime, incertitudinile legate de *Brexit*, precum și conduita politicii monetare a BCE și a băncilor centrale din regiune.

La baza desfășurării activității de comunicare și relații publice s-au aflat câteva repere strategice. Astfel, s-a urmărit să fie asigurat un nivel cât mai ridicat de accesibilitate a informațiilor privind deciziile de politică monetară, măsurile care vizează menținerea stabilității financiare, precum și rolul și funcțiile băncii centrale, într-un context intern și extern complex, marcat de accentuarea incertitudinilor și de nevoia constantă de informare a publicului. De asemenea, au fost oferite explicații argumentate de către oficialii și specialiștii BNR (prin intermediul declarațiilor de presă și prin publicarea a numeroase articole pe blogul băncii centrale cu preluări în presă) cu scopul de a îmbunătăți cunoștințele publicului despre cadrul legislativ în care BNR își desfășoară activitatea și despre mecanismele și pârghiile de acțiune pe care le deține. În contextul atacurilor politice și mediatice la care banca centrală a fost supusă în prima parte a anului 2019, conducerea executivă și specialiștii băncii s-au implicat în demersuri de comunicare publică pentru a demonta unele acuzații nefondate, de natură să genereze confuzie cu privire la activitatea BNR, la rolul și sfera sa de acțiune.

Pe parcursul anului 2019, au fost organizate opt *briefing*-uri de presă pentru explicarea deciziilor de politică monetară și șase conferințe de presă dedicate prezentării *Rapoartelor asupra inflației și Rapoartelor asupra stabilității financiare*. În cadrul acestor evenimente publice, banca centrală a adus clarificări în privința evoluției inflației, dobânzilor interbancare și riscurilor pe care le întâmpină economia românească în contextul intern și internațional. După fiecare ședință de politică monetară au fost publicate minutele discuțiilor, conform deciziei implementate începând cu anul 2016. Pentru al doilea an consecutiv, guvernatorul BNR a prezentat *Raportul anual* într-o conferință de presă, în cadrul căreia a evidențiat și multiplele canale prin care banca centrală pune permanent la dispoziția publicului și a instituțiilor statului datele statistice, analizele, studiile, prognozele și evaluările proprii necesare fundamentării deciziilor adoptate.

Pe lângă mesajele dedicate activității curente, banca centrală a avut o prezență activă și constantă în spațiul public, oferind studii, analize, evaluări, prezentări și interviuri cu privire la subiectele importante aflate pe agenda publică. În plus, au fost abordate frecvent aspecte privind educația financiară, drepturile consumatorilor de servicii financiare și evoluția mediului de afaceri în contextul economic european și regional. De asemenea, a fost acordată o atenție deosebită convergenței în vederea trecerii la euro, reformei zonei euro sau evoluțiilor economice regionale, subiectele fiind abordate în peste 20 de conferințe, opinii și articole. Ca parte a acestor preocupări, în luna aprilie 2019, guvernatorul BNR, în calitate de vicepreședinte al Comisiei Naționale de fundamentare a Planului național de adoptare a monedei euro, a participat la lansarea Raportului de fundamentare a acestuia, susținând o prelegere în cadrul evenimentului desfășurat la Academia Română.

O parte considerabilă a comunicării instituționale s-a concentrat pe furnizarea de informații, clarificări și analize care să demonteze atacurile mediatice și politice legate de politica monetară și rolul băncii centrale, administrarea rezervelor internaționale, în particular a rezervei de aur, mecanismele pieței monetare, introducerea noului indice de referință IRCC, atribuțiile băncii centrale privind reglementarea, autorizarea și supravegherea prudențială a sectorului bancar, impozitarea specială a sectorului financiar, limitarea gradului de îndatorare, patrimoniul BNR. Comunicarea oficială a fost susținută de blogul OpiniiBNR care a fost utilizat pentru a asigura diseminarea cât mai rapidă a punctului de vedere al specialiștilor băncii centrale în spațiul public. Editorialele și materialele de opinie realizate de către reprezentanții BNR au generat peste 1 000 de apariții în mass-media.

Confruntată din nou cu punerea sub semnul întrebării a deciziilor de politică monetară, a veridicității declarațiilor publice privind administrarea rezervei de aur și acuzată de manipularea ROBOR, banca centrală și-a continuat demersurile pentru întărirea comunicării instituționale și a utilizării canalelor de comunicare standard cu Parlamentul și Guvernul României.

Evenimentele organizate în mod tradițional de banca centrală, cum ar fi *Colocviile juridice*, *Seminarul anual pe tema stabilității financiare* sau *Simpozionul de istorie și civilizație bancară*, au fost completate de manifestări precum conferința dedicată impactului *Brexit* asupra economiilor Irlandei și UE sau reuniunea informală din cadrul

Comitetului Economic și Financiar al Uniunii Europene. *Seminarul de Analiză și Cercetare Economică* a continuat și în anul 2019, însumând 11 evenimente deschise cercetătorilor din domeniul economic și reprezentanților mass-media, ce au pus în discuție teme legate de migrarea forței de muncă în Europa, monede virtuale, politici macroeconomice sau dezechilibre macrofinanciare în Uniunea Europeană. Circa 40 de evenimente de această natură au contribuit la transmiterea mesajelor băncii centrale, având un impact pozitiv asupra nivelului de informare a publicului.

Anul 2019 a consemnat organizarea în premieră a evenimentului „Ziua Porților Deschise”, cu ocazia împlinirii a 139 de ani de la înființarea băncii centrale. Aproximativ 2 500 de persoane au vizitat interioarele Palatului Vechi al BNR, expoziția dedicată aurului, precum și cea mai valoroasă colecție numismatică a României. Totodată, peste 2 900 de vizitatori au trecut pragul sucursalelor și agențiilor BNR din țară.

În ceea ce privește abordarea relațiilor cu mass-media, pe parcursul anului 2019, BNR a transmis peste 300 de comunicate de presă despre deciziile în domeniul politicii monetare și cel al supravegherii macroprudențiale, precum și privind evoluția unor indicatori statistici relevanți pentru sectorul bancar și economie în general, inclusiv emisiunile de titluri de stat.

De asemenea, BNR a răspuns unui număr de peste 100 de solicitări de informații și clarificări primite din partea jurnaliștilor, dintre care 16 au fost formulate în baza Legii nr. 544/2001.

Reflectarea imaginii BNR în mass-media (presă scrisă centrală și locală, TV, *online* și radio) a fost analizată pe baza evaluării a peste 12 600 de materiale publicate și difuzate, în creștere cu 6,6 la sută față de anul precedent.

Analiza acestor materiale arată că aproximativ 93 la sută au avut o tonalitate echilibrată, nivelul fiind relativ similar celui din anul precedent. Continuă totodată tendința începută în anul anterior, de scădere a materialelor cu tonalitate negativă, ponderea acestora ajungând la 6,5 la sută din total, față de 7,2 la sută în 2018 și 12,6 la sută în anul 2017.

Cantitativ, în mediul *online* s-a înregistrat cea mai mare pondere a articolelor evaluate, respectiv peste 40 la sută din total. Tot aici se regăsesc și cele mai multe articole neutre (peste 40 la sută dintre materialele cu o astfel de tonalitate apărute în toate mediile), în timp ce majoritatea materialelor cu tentă negativă sunt prezentate la TV (50,5 la sută). O parte considerabilă dintre materialele cu tonalitate negativă au avut ca punct de pornire atacuri lansate de unii reprezentanți ai mediului politic, care au afirmat, printre altele, că BNR ar fi fost implicată în operațiuni de manipulare a ROBOR.

Cele mai mediatizate teme au fost creditarea (evoluția indicilor ROBOR și IRCC, proiecte legislative, tendințe în creditare – circa 26,3 la sută), sistemul bancar (taxa pe lăcomie, bilanțul sistemului bancar, tendințe în sistemul bancar – 17,5 la sută) și politica monetară (evoluția și proiecții ale inflației, deciziile Consiliului de administrație al BNR, operațiuni de piață și factori cu impact asupra inflației). Deciziile de politică monetară au fost mediatizate constant pe tot parcursul anului, însă este remarcată o scădere

a numărului aparițiilor (1 534) și a ponderii acestuia în total la 12,1 la sută, de la 23,1 la sută în anul precedent. În paralel, și ponderea materialelor cu tonalitate negativă referitoare la această temă a scăzut la 4 la sută, comparativ cu 8 la sută în anul anterior.

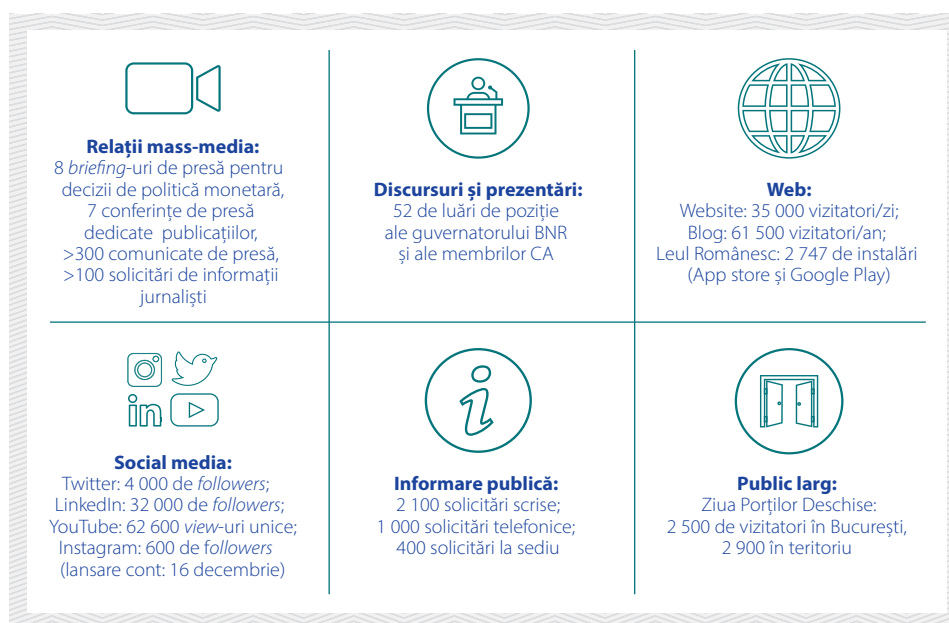
În ceea ce privește comunicarea *online*, BNR a continuat să-și dezvolte pe parcursul anului 2019 portofoliul de tehnici și modalități de abordare a publicului larg, în conformitate cu cele mai recente tendințe din mediul digital. În acest sens, în decembrie 2019 a fost lansat contul oficial de *Instagram*, platformă dedicată publicării de conținut vizual. Inițiativa BNR s-a corelat cu demersuri similare întreprinse de alte bănci centrale europene, vizând creșterea nivelului de accesibilitate pentru publicul care nu este specializat în mod necesar în domeniul economic. Contul de *Instagram* a înregistrat aproximativ 600 de abonați și peste 900 de aprecieri în primele două săptămâni de la momentul lansării și a facilitat dialogul în principal cu cei interesați de vizitarea Muzeului BNR, precum și de achiziționarea monedelor numismatice.

Principalul canal de comunicare al băncii centrale a rămas *website*-ul oficial, prin intermediul căruia sunt diseminate în timp real date statistice (curs de schimb, informații zilnice referitoare la piețele financiare), dar și alte tipuri de informații (comunicate de presă, publicații, discursuri), asigurându-se astfel o transparență instituțională ridicată. Având în vedere nivelul de maturitate deplină la care a ajuns versiunea actuală a *website*-ului BNR după aproximativ un deceniu de funcționare, precum și dorința de a le asigura vizitatorilor o experiență de navigare îmbunătățită și intuitivă, la sfârșitul anului 2019 a fost demarat proiectul dezvoltării unei noi versiuni a *website*-ului BNR. Acesta va fi realizat în concordanță cu cele mai noi standarde și tehnologii din domeniu, precum implementarea interfețelor grafice de tip *mobile first* și adaptarea conținutului informațional și vizual, punându-se accent pe îndeplinirea necesităților de comunicare ale băncii centrale prin utilizarea unui limbaj clar și simplificat. Printre noutățile pe care le va presupune noua versiune de *website*, menționăm filtrarea conținutului în funcție de interesele utilizatorilor prin introducerea unor subdomenii dedicate, precum și a unei secțiuni „Media”, caracterizată prin adaptarea accesului la informație, avându-se în vedere specificul fiecărei audiențe (economiști, mass-media, utilizatori cu interese diverse, de bază). Scopul acestui proiect este acela de a crește transparența instituțională și de a consolida prestigiul BNR, prin publicarea și diseminarea promptă și activă a informațiilor.

Prezența BNR pe rețelele sociale *online* a continuat să crească în 2019, iar informațiile publicate au fost adaptate în funcție de specificul fiecărui canal digital și de relevanța lor pentru public. Astfel, pe rețeaua profesională *LinkedIn* au fost promovate, pe lângă oportunitățile de carieră, și diverse sinteze ale unor materiale tehnice de tipul *Rapoartelor* și publicațiilor periodice, folosindu-se un limbaj accesibil, precum și elemente vizuale atractive – infografice, *bannere* sau animații multimedia. În plus, au fost anunțate evenimentele organizate de BNR și au fost evocate mai multe personalități, aniversări și momente importante din istoria României. În ceea ce privește activitatea BNR pe *Twitter*, aceasta vizează informarea promptă a publicului în legătură cu deciziile, activitățile și inițiativele băncii centrale, conținutul fiind adaptat pentru a facilita preluarea lui de către agențiile de presă. Dintre subiectele promovate pe aceste rețele, s-au bucurat de o mare apreciere cele dedicate evenimentului „Ziua Porților Deschise” la BNR, precum și cele care marchează diverse momente speciale

din istorie sau din prezent (Ziua Națională a României, anunțul punerii în circulație a unei noi bancnote în cursul anului 2020 etc.).

Contul BNR de *LinkedIn* a înregistrat și în 2019 o creștere spectaculoasă a numărului de *followers*, depășind pragul de 30 000 de abonați. Au fost publicate 218 articole noi, care au înregistrat aproximativ 17 000 de aprecieri, peste 1 300 de distribuiri și aproape 74 000 de *click-uri* pe postare (accesări ale *link-urilor* promovate în articole). Activitatea instituției s-a intensificat și pe *Twitter*, unde s-au înregistrat aproximativ 400 de abonați noi, ajungându-se la aproape 4 000 de *followers*, 31 000 de vizite unice, peste 1 200 de *tweet-uri* noi și aproximativ 730 000 de expuneri posibile generate de articolele publicate. În condițiile în care contul BNR pe *Twitter* este urmărit în special de jurnaliști și experți străini, precum și de instituții internaționale și de reprezentanții acestora, conținutul publicat este preponderent bilingv sau chiar exclusiv în limba engleză.

Infografic
Statistici ale comunicării BNR
în anul 2019

În plus, BNR utilizează canalul său de *YouTube* pentru a încărca înregistrările video asociate *briefing-urilor/conferințelor* de presă și simpoziunelor organizate la sediul băncii (începând cu anul 2019, aceste evenimente sunt transmise în direct). De asemenea, pe blogul „OpiniiBNR” sunt publicate articole pe teme economice și financiare. De altfel, acestea sunt diseminate și pe rețelele sociale (*Twitter* și *LinkedIn*), unde atrag foarte multe aprecieri și reacții. Dezvoltarea continuă a instrumentelor și canalelor de comunicare ale BNR vizează, pe lângă informarea corectă și promptă a publicului larg despre deciziile, activitățile și inițiativele băncii centrale, și obținerea unui *feedback* constant din partea acestuia, tendință identificată în special pe rețelele sociale *LinkedIn* și *Instagram*.

Publicațiile BNR

Prin intermediul portofoliului său de publicații, BNR continuă să furnizeze specialiștilor din domeniul financiar-bancar și publicului larg o gamă diversificată de informații, disponibile în mai multe formate de accesare (tipărit, pdf și epub).

Portofoliul de publicații al Băncii Naționale a României include o serie de *Rapoarte* cu periodicități diferite: (i) *Raport anual*, în care sunt prezentate în detaliu evoluțiile macroeconomice interne și contextul internațional, precum și activitățile desfășurate de banca centrală pe parcursul anului analizat; (ii) *Raport asupra stabilității financiare*, cu frecvență semestrială, ce reflectă provocările pe plan intern la adresa stabilității financiare, dar și evoluțiile pe plan european privind reglementările prudențiale; (iii) *Raport asupra inflației*, care prezintă, trimestrial, aspecte detaliate privind cadrul de analiză și, implicit, fundamentele deciziilor de politică monetară; (iv) publicațiile anuale consacrate sectorului extern, respectiv *Balanța de plăți și poziția investițională internațională a României și Investițiile străine directe*; (v) *Conturi naționale financiare*, ce prezintă evoluția financiară a sectoarelor instituționale ale economiei; (vi) *Buletin lunar*, care include o analiză sintetică a principalelor evoluții economice și de politică monetară din intervalul de referință și o secțiune statistică detaliată.

În anul 2019 au fost publicate patru ediții ale *Sondajului privind riscurile sistemice*, care sintetizează, trimestrial, opiniile celor mai importante 10 bănci din sistem (după valoarea activelor) cu privire la riscurile cu potențial sistemic, consecințele posibile asupra sistemului financiar și capacitatea băncilor de gestionare a acestora în ipoteza concretizării. De asemenea, s-a continuat realizarea sondajelor dedicate relației dintre sectorul real și cel bancar ale economiei – *Sondajul privind accesul la finanțare al companiilor nefinanciare din România și Sondajul privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației*.

O parte dintre rezultatele activității de cercetare desfășurate în cadrul BNR sunt publicate în seria *Caiete de studii*, în cadrul căreia au apărut în 2019 și în primele patru luni ale anului 2020 două lucrări.

Activitatea de informare publică

Comunicarea externă pe componenta informării publice directe a persoanelor este centrată pe gestionarea adecvată a procesului de furnizare, la cerere, a informațiilor de interes public, precum și a celui de soluționare a petițiilor adresate BNR, fiind desfășurată cu respectarea rigorilor instituite de legislația primară incidentă, respectiv de Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public și de Ordonanța Guvernului nr. 27/2002 privind reglementarea activității de soluționare a petițiilor, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 233/2002.

Din această perspectivă, pentru îndeplinirea obiectivului prioritar al activității de comunicare și relații publice, acela de informare corectă și promptă a publicului larg, instrumentele și resursele disponibile au vizat: (i) soluționarea corespondenței scrise adresate BNR, (ii) rezolvarea cererilor formulate telefonic, precum și (iii) furnizarea informațiilor solicitate verbal, în mod direct, prin Punctul de informare-documentare.

Cantitativ, statistica petițiilor și a cererilor de informații de natură publică, adresate băncii centrale pe parcursul anului 2019, evidențiază înregistrarea și soluționarea unui număr de aproape 2 100 de solicitări scrise, marcând o ușoară scădere față de anul precedent. Acestea au fost recepționate prin poștă, fax și poștă electronică atât la centrala BNR (aproximativ 1 700 de solicitări), cât și la cele 19 structuri teritoriale

(circa 400 de solicitări). Din total, un număr de 93 de cereri au fost formulate cu invocarea dreptului de liber acces la informații de interes public, reglementat de Legea nr. 544/2001 și, implicit, soluționarea acestora a fost gestionată cu respectarea dispozițiilor acestui act normativ. Astfel, au fost furnizate informații pentru 66 dintre acestea și au fost retratate ca petiții 10 dintre cereri, în contextul în care aspectele vizate de solicitanți nu se încadrau în sfera de reglementare a legii expres invocate, fiind oferite clarificări relevante din această perspectivă. Pentru 13 solicitări au fost transmise, conform legii, rezoluții de respingere, motivate de faptul că în cazul a 3 cereri informațiile solicitate se încadrau în categoria celor exceptate de legiuitor de la liberul acces al cetățenilor, în timp ce pentru 10 dintre cereri informațiile nu erau disponibile în evidențele BNR. O singură solicitare a fost redirecționată către alte instituții, iar trei au fost clasate, întrucât informațiile solicitate fie fuseseră deja furnizate prin răspunsuri formulate în contextul soluționării unor cereri anterioare, fie, în fapt, deși remise pe adresa de e-mail a BNR, cererile nu erau adresate băncii centrale.

Aproximativ 2 000 de cereri/sesizări scrise (în scădere cu circa 22 la sută față de anul 2018) au fost încadrate ca petiții și soluționate în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 27/2002, dintre care 190 au fost clasate fără formularea și remiterea unui răspuns, întrucât lipseau datele de identificare ale petenților, ori demersurile constituiau, pe fond, reveniri asupra unor aspecte ce au făcut obiectul unei corespondențe anterior soluționate.

De asemenea, în anul 2019, s-au asigurat preluarea și rezolvarea unui număr de aproximativ 1 400 de solicitări verbale adresate telefonic (circa 1 000 de solicitări) ori direct reprezentanților instituției la Punctul de informare-documentare (cu puțin peste 400 de solicitări), în scădere cu aproximativ 10 la sută față de anul anterior.

Principalele teme care au făcut obiectul petițiilor/cererilor de informații de interes public recepționate în anul 2019 la nivelul centralei BNR au rămas, cu puține excepții, aceleași ca și în anii anteriori, fiind, cu preponderență, asociate atribuțiilor băncii centrale:

- sesizări, reclamații sau cereri de informații și documente privind activitatea și autorizarea unor instituții de credit, a unor instituții financiare nebankare și relațiile acestora cu clientela proprie;
- interpretări ale cadrului legislativ emis și/sau administrat de BNR și, cu precădere, ale regimului valutar;
- dreptul unor instituții financiare din alte state de a-și desfășura activitatea pe teritoriul României;
- evoluția cursului de schimb al monedei naționale în raport cu diverse valute cotate/necotate;
- emisiunile numismatice ale BNR;
- cereri de preschimbare a bancnotelor uzate/deteriorate ori a celor a căror putere circulatorie a încetat, dintre care o mare parte au fost primite din partea unor cetățeni străini, precum și solicitări de informații privind retragerea din circulație a unor însemne monetare străine;

- date statistice cu privire la credite;
- clarificări privind atribuțiile și activitățile specifice băncii centrale, publicațiile instituției și sistemul bancar în general;
- modalitatea de interogare și/sau radiere a informațiilor din baza de date a Centralei Riscului de Credit și din cea a Centralei Incidentelor de Plăți;
- contracte de achiziții publice încheiate de BNR;
- numărul angajaților și cheltuielile cu salarizarea ale BNR.

Evaluarea implementării la nivel instituțional a principiilor de transparență consacrate de cadrul legal incident, prin expunerea în sinteză a activității specifice de informare publică, respectiv a volumului lucrărilor, a complexității procesului de soluționare și a principalelor tematici de interes pentru petenți, este asigurată prin intermediul *Raportului privind accesul la informațiile de interes public și activitatea de soluționare a petițiilor pentru anul 2019*, elaborat, ca în fiecare an, cu luarea în considerare a reperelor prevăzute de legislația aplicabilă și diseminat pe *website*-ul BNR în cadrul secțiunii dedicate domeniului.

2. Educație financiară

Importanța educației financiare a crescut în ultimele două decenii, pe măsură ce inovația și globalizarea sporesc diversitatea și complexitatea serviciilor financiare. Aceste evoluții creează responsabilități noi pentru autorități, care trebuie să se asigure că economia și societatea sunt echipate corespunzător pentru a face față noilor provocări.

În acest context, Banca Națională a României a dezvoltat în mod constant proiectele de educație financiară, ajungând în anul 2019 la un număr record de beneficiari ai proiectelor BNR. Astfel, peste 50 000 de elevi, studenți, cadre didactice, precum și alte categorii de persoane s-au aflat în interacțiune nemijlocită cu specialiștii BNR în cadrul proiectelor educaționale.

O preocupare permanentă a reprezentat-o consolidarea și dezvoltarea elementelor de succes ale proiectelor tradiționale, dar și inițierea de proiecte noi, care să răspundă unor cerințe în permanentă dinamică.

Proiectul „Academica BNR”, implementat într-un format nou începând din anul 2017, a continuat să se bucure de interes și în anul 2019, din partea atât a cadrelor didactice cu specializare în sfera științelor economice, cât și a unor reprezentanți ai mediului academic non-economic (cadre didactice, doctoranzi, masteranzi). La seminariile organizate la Sucursalele Regionale Timiș și Constanța, la Universitatea de Vest din Timișoara, precum și la Universitatea „Ovidius” din Constanța (unde au fost invitate cadre didactice atât de la Universitatea Maritimă, cât și de la Academia Navală „Mircea cel Bătrân”) au participat peste 800 de cadre didactice.

Continuând seria evenimentelor derulate în parteneriat cu Școala Națională de Studii Politice și Administrative, a fost organizată cea de-a șaptea ediție a Conferinței academice internaționale *Strategica*, la care au participat aproximativ 100 de invitați din 15 țări. Tema principală a evenimentului a fost „Upscaling Digital Transformation in Business and Economics”.

Proiectul BNR – „Zilele porților deschise pentru studenții economiști” a continuat prin organizarea și derularea activităților în teritoriu, unde reprezentanții sucursalelor și agențiilor BNR au susținut prezentări și au organizat dezbateri la care au participat 1 052 de studenți din peste 14 universități.

„Breaking the Frontiers: Bioeconomy, Strategy & Policies and Environmental Challenges for a Sustainable Future” a fost tema evenimentului *Bucharest Summer University 2019*, organizat în colaborare cu Academia de Studii Economice București, la sediul central al băncii centrale, unde cei 60 de studenți participanți, din cadrul unor universități cu profil economic din țară și din străinătate, au efectuat și o vizită la Muzeul BNR.

La Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava a fost organizată conferința cu tema *Adoptarea euro – informații și percepții*, cu participarea a peste 150 de cadre didactice, studenți economiști și reprezentanți ai BNR, iar în paralel la Colegiul Național „Ștefan cel Mare” din Hârlău, elevii au asistat la prelegerea „Despre economie și economisire”.

De asemenea, teme legate de economie și economisire, dezechilibre macroeconomice și limitele activității băncii centrale au fost abordate în cadrul unor conferințe organizate la Colegiul Național „Ienăchiță Văcărescu” din Târgoviște, la Colegiul Național „Frații Buzești” din Craiova, precum și la Agenția BNR Argeș.

Proiectul „Să vorbim despre bani și bănci” a continuat prin intermediul reprezentanților sucursalelor și agențiilor BNR, care au organizat și derulat activități cu participarea a 47 858 de elevi, fiind observată o frecvență crescută a solicitărilor în perioada derulării proiectelor „Școala altfel” și *Global Money Week*.

Anul 2019, sărbătorit de BNR drept „Anul Centenar în rețeaua teritorială”, a fost marcat prin diverse activități, precum conferința care a marcat aniversarea a 100 de ani de la înființarea Sucursalei Regionale Cluj a BNR. La evenimentul organizat pe 19 aprilie 2019, au participat aproximativ 120 de invitați, printre care: reprezentanți ai mediului financiar-bancar, ai vieții cultural-științifice, ai mediului academic și universitar, ai societății civile și ai mediului de afaceri.

În luna septembrie 2019 a fost organizată la Agenția Sibiu a BNR o conferință adresată mediului de afaceri local, ce marchează lansarea unei inițiative care se dorește a fi dezvoltată în viitor, sub forma unui proiect care să vină în întâmpinarea nevoilor crescânde de educație financiară la nivelul sectorului IMM.

BNR a semnat în iulie 2018 un Protocol de colaborare cu MEN, MFP, ASF, ARB, în vederea coordonării activităților de educație financiară. Principalul obiectiv al acestui protocol este elaborarea Strategiei Naționale de Educație Financiară (SNEF). În baza Protocolului a fost înființat Comitetul național pentru educație financiară, compus din

reprezentanți și experți ai structurilor dedicate din cele cinci instituții. Pe parcursul anului 2019 a fost finalizat și pregătit pentru lansare publică *website*-ul oficial SNEF, în vederea constituirii unei baze de date referitoare la instituțiile/entitățile din România implicate în activități de educație financiară.

Strategia Națională de Educație Financiară își propune stabilirea priorităților la nivel național, sectorial și instituțional, în vederea coordonării eficiente a eforturilor comune. De asemenea, strategia națională urmărește reducerea lipsurilor și a suprapunerilor, creșterea gradului de acoperire a diverselor grupuri-țintă, precum și eficientizarea utilizării resurselor.

Pe parcursul anului 2019 activitatea internațională a BNR în domeniul educației financiare a avut drept scop identificarea celor mai bune practici în domeniu, dar și a oportunităților de cooperare, care să conducă la sporirea eficienței și impactului proiectelor la nivel național.

În luna august 2018, Banca Națională a României a devenit membru al Rețelei Internaționale pentru Educație Financiară – INFE (parte a OCDE), constituită din peste 250 de instituții din mai mult de 100 de țări. INFE promovează și facilitează cooperarea internațională dintre factorii de decizie politică și alte entități implicate în problemele educației financiare la nivel mondial. Statutul de membru cu drepturi depline al BNR a permis participarea la reuniunile anuale ale INFE, la grupurile de lucru și la toate activitățile desfășurate, precum și obținerea de asistență tehnică din partea organizației.

Banca Națională a României este implicată în proiectul INFE al OCDE de asistență tehnică în domeniul educației financiare, derulat prin programul dedicat constituenței FMI al Ministerului de Finanțe al Olandei. Acest program de asistență se desfășoară în perioada 2018-2022 și este o inițiativă adresată unora dintre membrii constituenței din care Olanda face parte la FMI, Banca Mondială și BERD, țările beneficiare fiind: Bulgaria, Croația, Georgia, Macedonia, Moldova, Muntenegru și România. În prima etapă a proiectului a avut loc o misiune de evaluare la București, care a avut ca scop identificarea punctelor tari și a celor slabe în cadrul activităților de educație financiară ale autorităților publice din România. Ulterior, experții OCDE au elaborat un document de analiză (*mapping*) a situației educației financiare din România, precum și un sondaj pentru evaluarea nivelului de educație financiară a populației. În perioada următoare, concluziile acestor analize vor fi utilizate pentru elaborarea Strategiei Naționale de Educație Financiară.

În parteneriat cu *Child and Youth Finance International* (CYFI) a fost organizată *Săptămâna Mondială a Banilor* (*Global Money Week*) la care, prin activitățile desfășurate de către BNR, au participat 140 de școli, respectiv 10 570 de elevi, dintre care 5 905 la nivel rural și 4 665 la nivel urban. Tematica activităților a fost „Learn, Save, Earn!”. În cursul anului 2019, proiectul „Săptămâna Mondială a Banilor” a fost preluat de la CYFI de către OCDE, fapt care ar putea crea oportunități sporite pentru dezvoltarea acestui proiect atât pe plan internațional, cât și în România.

De asemenea, a fost demarat un parteneriat cu organizația internațională Aflatoun, care elaborează și oferă partenerilor materiale educaționale adresate cu precădere

copiilor, în baza căruia această organizație a furnizat Băncii Naționale a României un set de materiale educaționale, precum și dreptul de a fi utilizate în activitatea de educație financiară. Acestea au fost adaptate și completate pentru elaborarea de fișe și prezentări adresate elevilor din ciclurile primar și gimnazial.

La inițiativa Băncii Franței, a fost constituit un grup de lucru în domeniul educației financiare, la care participă reprezentanți ai băncilor centrale francofone, inclusiv ai BNR. Acest grup are ca scop identificarea premiselor culturale, lingvistice și instituționale care să permită băncilor centrale francofone să coopereze pentru derularea de activități de educație financiară adaptate contextului lor cultural. Reprezentanții BNR fac parte din sub-grupurile de lucru pentru evaluarea impactului politicilor educaționale, respectiv pentru identificarea rolului noilor tehnologii în domeniul educației.

În decembrie 2019 a fost publicat, în seria nouă a Colecției „Biblioteca Băncii Naționale a României”, volumul *Viitorul băncilor centrale*. Acesta reprezintă versiunea în limba română a cărții „The Future of Central Banking”, care reunește studiile prezentate și dezbaterile purtate la simpozionul organizat la Londra în iunie 1994, pentru marcarea tricentenarului Băncii Angliei. Primul dintre studiile incluse în volum îi are ca autori pe Forrest Capie, Charles Goodhart și Norbert Schnadt și explorează istoria băncilor centrale, iar celălalt îi aparține lui Stanley Fischer, care abordează problematica activității unei bănci centrale moderne.

Lansarea cărții a avut loc la data de 22 ianuarie 2020 la sediul central al BNR, în prezența unor reprezentanți ai mediului academic și ai celui bancar, evenimentul prilejuind o dezbatere pe marginea evoluției în timp a responsabilităților atribuite băncilor centrale, precum și a rolului acestor instituții în economiile contemporane.

Muzeul Băncii Naționale a României a cunoscut o creștere semnificativă a numărului de vizitatori în anul 2019, circa 12 500 de persoane fiind interesate de istoria sistemului monetar național și a băncii centrale, cu 40 la sută mai multe față de anul precedent. Totodată, în contextul deținerii de către România a președinției rotative a Consiliului Uniunii Europene, în spațiile muzeale s-au desfășurat mai multe reuniuni internaționale de nivel înalt, prilej cu care au fost realizate și tururi ghidate pentru oficialii prezenți.

Pentru a răspunde interesului tot mai crescut al publicului larg pentru vizitarea Muzeului BNR și în vederea facilitării accesului, începând cu luna septembrie 2019, în fiecare zi de luni, programul de vizitare a fost prelungit până la orele 20:00.

Din punct de vedere expozițional, Muzeul BNR a realizat și găzduit pe parcursul anului 2019 două expoziții temporare. Cu prima dintre ele, intitulată *Nicolae Bălcescu – 200 de ani de la naștere*, a fost inaugurat ciclul expozițional *Portretele bancnotelor* care își propune ca, pe parcursul următorilor ani, să prezinte viața și activitatea personalităților istoriei și culturii naționale care au figurat de-a lungul timpului pe bancnotele românești. Dedicată unei figuri emblematice a Revoluției de la 1848, această primă expoziție, realizată în colaborare cu Muzeul Național de Istorie a României și cu Arhivele Naționale ale României, a adus în prim-plan personalitatea lui Nicolae Bălcescu, atât prin expunerea unor obiecte personale ale acestuia, cât și

prin prezentarea monedelor și bancnotelor pe care este reprezentat. Cea de-a doua expoziție temporară organizată de Muzeul BNR a fost realizată cu prilejul punerii în circulație a bancnotei jubiliare dedicate lui Ion I. C. Brătianu, figură politică marcantă a istoriei naționale în primele decenii ale secolului al XX-lea, cu un rol determinant în realizarea României Mari.

Evenimente de natură expozițională au avut loc și la nivelul rețelei teritoriale a BNR. Astfel, la sucursalele regionale Cluj, respectiv Iași, au fost itinerate expozițiile *Banca Națională a României și Mare Unire*, respectiv *ZooMonetar – Fauna lumii pe monede și bancnote*, iar la Sucursala Regională Constanța au fost realizate panourile dedicate istoriei acestei structuri.

Una dintre liniile principale ale activității Muzeului BNR pe parcursul anului 2019 a fost realizarea evidenței științifice a colecțiilor pe care le deține. Astfel, au fost demarate realizarea fișelor analitice de evidență a obiectelor care constituie patrimoniul muzeal și constituirea arhivei fotografice a bunurilor culturale deținute. De asemenea, a fost inițiată activitatea de modernizare a spațiilor de depozitare ale Muzeului BNR, în conformitate cu normele naționale de conservare a patrimoniului cultural, în paralel cu dezvoltarea patrimoniului muzeal, care a continuat să se îmbogățească prin transferul unor piese (monede și medalii) din cadrul altor structuri organizatorice ale BNR.

În vederea punerii în valoare din punct de vedere științific a colecțiilor a fost realizat cel de-al cincilea volum al seriei *Bancnotele României*, intitulat *Emisiunea biletelor ipotecare (1877-1889)*, dedicat primilor bani românești de hârtie și conținând informații și imagini inedite deținute în colecțiile lor de Banca Națională a României, Banca Franței, Muzeul Național de Artă și Arhivele diplomatice ale Ministerului de Externe.

Pe plan extern, reprezentanții Muzeului BNR au participat la întâlnirile bianuale ale membrilor rețelei informale a muzeelor băncilor centrale din Sistemul European al Băncilor Centrale, organizate în anul 2019 de către Banca Națională a Chinei, respectiv de către Banca Franței. Rețeaua a fost înființată în anul 2009, având drept scop îmbunătățirea schimbului de experiență privind managementul muzeal, precum și facilitarea schimbului de instrumente de prezentare muzeală.

În cadrul Arhivei BNR – administrator al tezaurului documentar al băncii centrale, au fost continuate, în anul 2019, activitățile de preluare și arhivare a documentelor create și primite de structurile din Banca Națională a României, precum și cele de conservare, prelucrare și valorificare a arhivei istorice a instituției.

Valorificarea documentelor din arhiva BNR s-a efectuat prin intermediul: (i) consultării fondurilor de documente în cadrul sălii de studiu a Arhivei BNR; (ii) prezentării rezultatelor cercetărilor în cadrul manifestărilor științifice și a celor de popularizare pe teme de istorie economică și financiar-bancară, organizate atât în cadrul instituției, cât și pe plan național; (iii) derulării unui demers amplu, încă nefinalizat, de realizare a unui istoric al stocului de aur administrat de BNR în perioada 1880-1989 (incluzând, pe lângă seria de date, descrierea contextului istoric al intervalului analizat);

(iii) redactării de fișe monografice privind istoria sucursalelor și a agențiilor Băncii Naționale a României.

În acest sens, a fost acordată asistență de specialitate pentru 15 cercetători, care s-au documentat în sala de studiu, în vederea elaborării unor materiale referitoare la: rolul Băncii Naționale a României și al lui Eugeniu Carada în formarea statului român modern, studii istorico-arhitecturale ale unor clădiri din *city*-ul bancar bucureștean (blocul Rosenthal și palatul Societății de Asigurări Dacia – România) și proiectele clădirii instituției *Academia di Romania din Roma (1921-1933)*, personalitatea lui Gheorghe D. Romașcanu, tezaurul artistic pierdut la Moscova, viețile și operele scriitorilor Tudor Arghezi, Eugen Ionescu și Victor Ion Popa, standarde de nutriție și politici alimentare în perioada 1930-1960, istoria economică reflectată în numismatică, datoria externă a României în perioada 1980-1989, studiu de caz reprezentat de Arhiva Băncii Naționale a României pentru importanța arhivisticii în activitățile curente din instituțiile publice. Cercetătorii au studiat 127 de unități arhivistice (dosare), accesând aplicația „Documentum” sau în original, și li s-au eliberat reproduceri după documente din 67 de dosare.

De asemenea, Banca Națională a organizat cea de-a XXVII-a ediție a *Simpozionului de istorie și civilizație bancară „Cristian Popișteanu”*, cu tema „Tezaurul BNR evacuat la Moscova – un bilanț istoriografic și un studiu de caz”. Lucrările prezentate cu acest prilej au fost tipărite în revista *Magazin istoric* – publicație periodică de specialitate destinată publicului larg.

În același timp, documentele din Arhiva BNR au oferit suport informațional pentru: (i) documentarea unor teme istorice de interes (istoria Sucursalei Regionale Constanța, personalitatea lui Theodor Mehedinteanu); (ii) elaborarea unor comunicări științifice (*Sucursala Regională Cluj – aspecte dintr-un secol de istorie; Pe drumul spre comunism. De la Banca Națională a României la Banca Republicii Populare Române – Banca de Stat; Rubla transferabilă, o „unitate imperfectă de decontare”. Proiecte pentru „noua valută”*) și de popularizare a prezentărilor de pe *website*-ul BNR dedicate refacerii patrimoniului imobiliar al BNR (*Aspecte din istoria Băncii Naționale a României și a tezaurului său*) și a textelor de prezentare aferente emisiunilor numismatice ale Băncii Naționale a României.

Dotarea și organizarea depozitelor Arhivei BNR, evoluția activității și serviciile oferite de aceasta au reprezentat și în anul 2019 subiectul prezentărilor susținute de personalul de specialitate în cadrul vizitelor organizate pentru studenții arhiviști de la instituțiile de învățământ de profil, al seminariilor *in-house* etc.

În anul 2019 activitatea Bibliotecii BNR a fost orientată cu predilecție spre informarea și documentarea specialiștilor instituției, precum și a publicului extern. Fondul de carte a fost îmbogățit, prin achiziții și donații, cu 574 de titluri noi, reprezentând cărți românești și străine din literatura de specialitate economică și financiar-bancară, astfel încât la sfârșitul anului colecția bibliotecii totaliza 20 723 de unități bibliografice.

În urma noilor achiziții, la sfârșitul anului 2019, în catalogul *online* al Bibliotecii BNR erau înregistrate 30 711 resurse bibliografice (cărți, publicații seriale, studii, articole

etc.), cu aproximativ 900 mai multe față de sfârșitul anului precedent. Ca urmare a actualizării permanente a catalogului *online*, salariații instituției, precum și utilizatorii externi au avut acces facil la resursele bibliografice, ceea ce s-a concretizat într-un număr de 7 908 interogări ale catalogului și în 2 750 de tranzacții de împrumut individual. Au fost create 58 de conturi noi de utilizatori, iar 169 de utilizatori din totalul de 719 înscriși au frecventat Biblioteca. Un număr de 28 de utilizatori externi au solicitat acces la sala de lectură a Bibliotecii BNR, în vederea documentării pentru elaborarea unor lucrări cu teme precum: infracțiuni privind piața de capital, audit intern, management de proiect financiar și infrastructură de IT, evoluția Băncii Naționale a României în secolul XX, contracte forwards și futures, istoria antreprenoriatului și afacerilor în România, datoria externă a României etc. În plus, au fost solicitate și obținute prin împrumut interbibliotecar, șapte titluri de la alte biblioteci pentru documentarea angajaților instituției, care sunt informații lunar și asupra achizițiilor Bibliotecii BNR.

Pentru punerea în valoare și protejarea patrimoniului Bibliotecii BNR, volumele *Divanul sau Gâlceava înțeleptului cu lumea sau Giudețul sufletului cu trupul*, 1698, *Sfintele și Dumnezeuștile Liturghii a celor dintru Sfinți Părinților noștri*, 1713, *The History of the Growth and Decay of the Ottoman Empire, 1734-1735*, au fost clasate ca bunuri culturale mobile cu valoare arheologică și istorico-documentară, categoria juridică „Tezaur”, conform Ordinului nr. 2952/20 septembrie 2019 al Ministerului Culturii și Identității Naționale.

Un punct important în activitatea Bibliotecii BNR îl reprezintă implementarea sistemului RFID, o tehnologie modernă de identificare automată prin radio-frecvență, în scopul eficientizării operațiunilor de împrumut și restituire, al optimizării procesului de inventariere a fondurilor bibliotecii și, nu în ultimul rând, al securizării superioare a colecțiilor.

Data organizării	Denumirea evenimentului
11 februarie 2019 17 mai 2019 8 august 2019 8 noiembrie 2019	Conferințe de presă pentru prezentarea <i>Raportului asupra inflației</i>
31 ianuarie 2019 28 februarie 2019 28 martie 2019 25 aprilie 2019 31 mai 2019 27 iunie 2019 30 iulie 2019 5 august 2019 26 septembrie 2019 31 octombrie 2019 14 noiembrie 2019	<i>Seminarul de Analiză și Cercetare Economică</i>
29 martie 2019 21 octombrie 2019	<i>Colocvii juridice ale BNR: „Criptomoneda. O perspectivă juridică”; „Uniformizarea practicii judiciare în domeniul bancar”</i>
10-11 aprilie 2019 15-16, 18 aprilie 2019 19 august 2019	Proiectul educațional „Zilele porților deschise pentru studenții economiști”
18 aprilie 2019	Conferința <i>Cadrul de rezoluție bancară. Actualități și perspective</i> , ediția a 3-a
23-24 mai 2019	<i>Simpozionul anual de istorie și civilizație bancară „Cristian Popișteanu”, ediția XXVII-a – „Tezaurul BNR evacuat la Moscova – un bilanț istoriografic și un studiu de caz”</i>
5 iunie 2019 17 decembrie 2019	Conferință de presă pentru prezentarea <i>Raportului asupra stabilității financiare</i>
24-28 iunie 2019	Tabăra urbană de educație financiară – sub egida proiectului educațional BNR – „Să vorbim despre bani și bănci”
28 iunie 2019	Conferință privind încheierea proiectului „Școli curate”
10 iulie 2019	Conferință de presă pentru prezentarea <i>Raportului anual al BNR, 2018</i>
12-13 septembrie 2019	<i>Seminarul anual pe tema stabilității financiare: „Inclusion and Financial Stability”</i>
10 octombrie 2019	Conferința internațională <i>Strategica</i> – a 7-a ediție
10-13 octombrie 2019	<i>Seminarul Sistemul bancar și bazele unui mediu competițional sănătos</i>
12 iunie 2019 22-23 octombrie 2019 29-30 octombrie 2019 5-6 octombrie 2019 12-13 noiembrie 2019 19 septembrie 2019	„Academica BNR” – Seminarii cu tematici legate de activitățile specifice ale unei bănci centrale, cum ar fi: operațiuni de piață, funcții ale băncii centrale, politici macroprudențiale, stabilitate financiară, trecerea la Euro, rezoluție bancară, resurse umane în bănci centrale, reglementare, sisteme de plăți, risc management
22 octombrie 2019	Forumul anual al plăților
22 octombrie 2019 14-15 noiembrie 2019	Exercițiul de simulare a unei acțiuni de rezoluție bancară
23 octombrie 2019	Conferința anuală a Asociației Trezorerierilor din România
20 noiembrie 2019	Conferința cu tema <i>Dobânzi noi de piață monetară</i> – CFA, AAFBR, Asociația Trezorerierilor din România
20-22 noiembrie 2019	Proiectul educațional „Să vorbim despre bani și bănci”
27 noiembrie 2019	Conferința aniversară <i>Costin Murgescu – 100 de ani de la naștere</i>
28 noiembrie 2019	Conferința anuală AAFBR cu tema <i>Tabloul macroeconomic. Perspectivele modelului de afaceri</i>
3 decembrie 2019	Eveniment privind lansarea bancnotei aniversare <i>Desăvârșirea Marii Uniri – Ion I. C. Brătianu</i>

Tabel 14.1

Evenimente pe teme monetare, bancare și financiare organizate de Banca Națională a României în anul 2019

3. Colecția „Biblioteca Băncii Naționale a României”

În vederea promovării unui cadru cât mai adecvat de gândire și dezbateră economică în societatea românească, în perioada 2013-2019 au fost publicate șase volume în seria nouă a Colecției „Biblioteca Băncii Naționale a României”. Acest demers cu evidente valențe culturale se înscrie în sfera unor preocupări tradiționale ale BNR.

Colecția „Biblioteca monetară, economică și financiară”, considerată precursora actualii colecții, a fost inițiată de către guvernatorul Mitiță Constantinescu, aflat la conducerea băncii centrale a României între anii 1935 și 1940. Procesul-verbal încheiat în urma ședinței Consiliului de administrație al BNR din 29 decembrie 1936 relevă rațiunile demersului: „Avînd în vedere rolul preponderent pe care BNR îl are în economia națională, precum și acela de îndrumător pe care ea l-a îndeplinit totdeauna cu prisosință și constatînd lipsa în mare parte de lucrări tehnice și de specialitate economică și financiară în țară la noi, Consiliul adoptă propunerea d-lui guvernator de a se înființa o Bibliotecă de specialitate economică și financiară a BNR, care să publice fie în traducere, operele cele mai de seamă din arătata specialitate, fie lucrările originale ale autorilor români din aceeași specialitate”. Una dintre cele zece lucrări publicate în cadrul Colecției „Biblioteca monetară, economică și financiară” în intervalul 1938-1942 a fost traducerea în limba română a celebrei cărți a lui David Ricardo, *Principiile de economie politică și de impunere* (Figura 1).

Al Doilea Război Mondial și perioada comunistă nu au îngăduit continuarea acestei colecții, însă, după revenirea în postura de bancă centrală autentică în 1990, BNR și-a reluat preocupările tradiționale pentru susținerea valorilor științifice și culturale. Astfel, colecția a fost reînnoată sub titulatura „Biblioteca Băncii Naționale”, fiind deschisă prin publicarea în 1992 a lucrării *Călător prin secolul XX. Un bancher fără bani*, elaborată de academicianul Costin C. Kirițescu (Figura 2), urmată de numeroase alte lucrări de anvergură, inclusiv traduceri din operele unor autori consacrați, precum Milton Friedman, Peter Drucker ori Nicholas Georgescu-Roegen.

Anul 2013 a marcat inaugurarea unei noi serii a colecției, într-un format grafic modern, prin reeditarea amplei monografii *Istoricul Băncii Naționale a României (1880-1924)* de Victor Slăvescu (Figura 3). În această serie au mai văzut lumina tiparului atât lucrări reprezentative ale unor economiști români de marcă (Virgil N. Madgearu, Ștefan I. Dumitrescu), cât și versiunile în limba română ale unor cărți de referință scrise de economiști de prestigiu de peste hotare (Ludwig von Mises, János Kornai). Lista aparițiilor editoriale din această serie este prezentată în Tabelul 14.2.

În decembrie 2019 a fost publicat în cadrul colecției un volum dedicat evoluției la nivel global a misiunilor și activităților băncilor centrale, în care este abordată istoria acestor instituții, dar este scrutată și perspectiva lor. Cartea *Viitorul băncilor centrale* reprezintă versiunea în limba română a volumului *The Future of Central Banking*, care conține lucrările simpozionului organizat în iunie 1994 la Londra pentru marcarea tricentenarului Băncii Angliei.

Volumul include două studii ample și bine fundamentate care aparțin unor economiști de marcă. Primul studiu, realizat de Forrest Capie, Charles Goodhart și

Norbert Schnadt, oferă o perspectivă foarte bine documentată asupra evoluției pe parcursul timpului a activității specifice băncilor centrale. Celălalt studiu este realizat de Stanley Fischer și se referă la problemele teoretice și practice ale politicilor proiectate și implementate de bancherii centrali, abordarea fiind concentrată asupra politicii monetare. Volumul mai conține o prelegere privind băncile centrale în tranziție, susținută de Alexandre Lamfalussy, cuvântul de deschidere al simpozionului, rostit de premierul de atunci al Marii Britanii, John Major, precum și intervențiile din cadrul dezbaterii prilejuite de tricentenarul Băncii Angliei, aparținând unor bancheri centrali prestigioși precum Paul Volcker, Eddie George, Jean Claude Trichet, Alan Greenspan, Donald Brash, Jacques de Larosière ori Karl Otto Pöhl.

Discuțiile purtate de aceste personalități ale domeniului oferă publicului posibilitatea înțelegerii adecvate a rolului complex al autorităților monetare în economiile contemporane, scop căruia îi este subsumat și studiul introductiv „Băncile centrale și echilibrul economic”, elaborat de academicianul Mugur Isărescu și inclus în versiunea în limba română a cărții.

Lansarea volumului a avut loc la data de 22 ianuarie 2020 la sediul central al BNR, în prezența unor reprezentanți ai mediului academic și ai celui bancar, evenimentul prilejuind o dezbatere amplă pe marginea evoluției în timp a responsabilităților atribuite băncilor centrale.

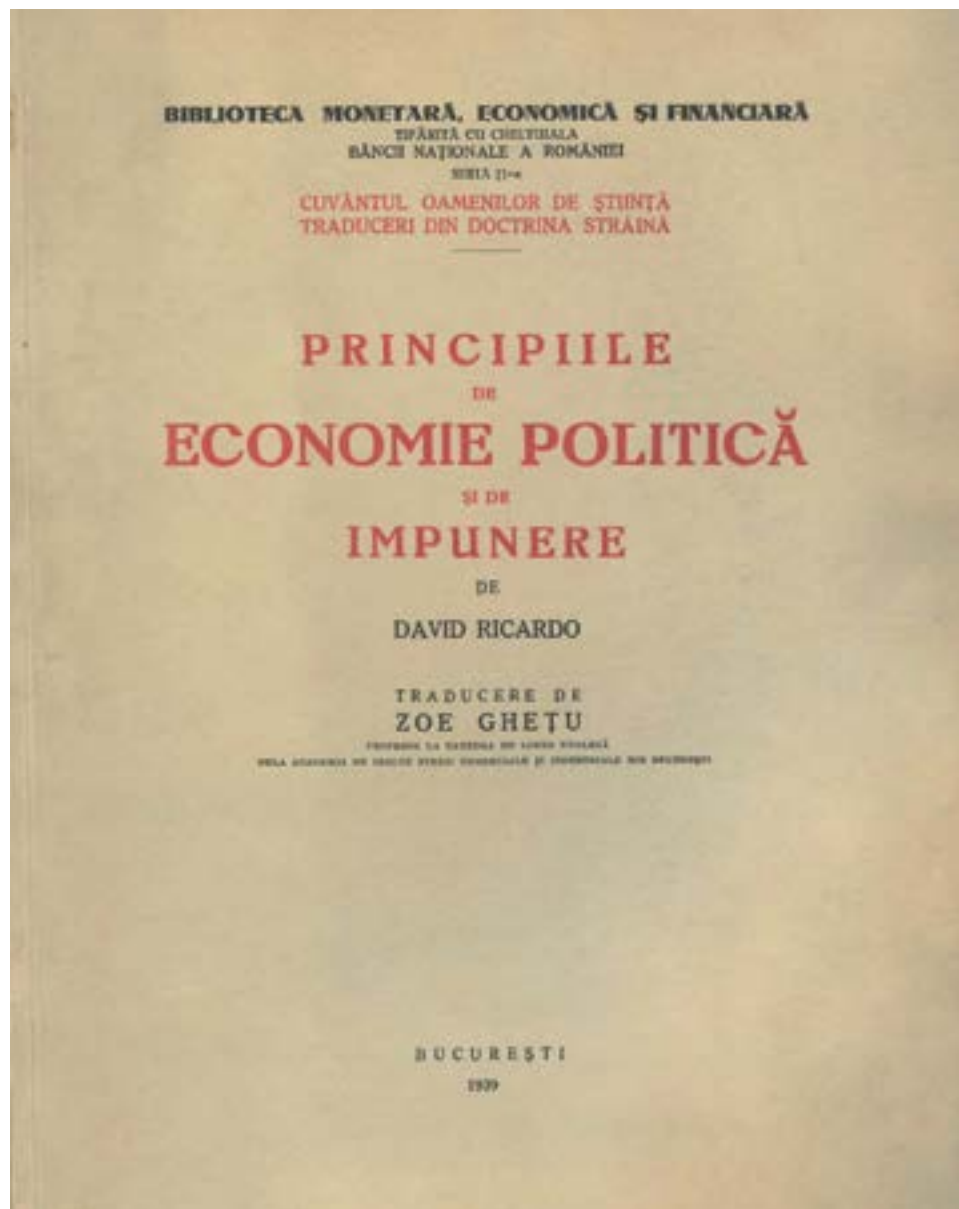

Figura 1
Coperta volumului
*Principiile de economie politică
și de impunere*

Figura 2
Coperta volumului
Călător prin secolul XX.
Un bancher fără bani

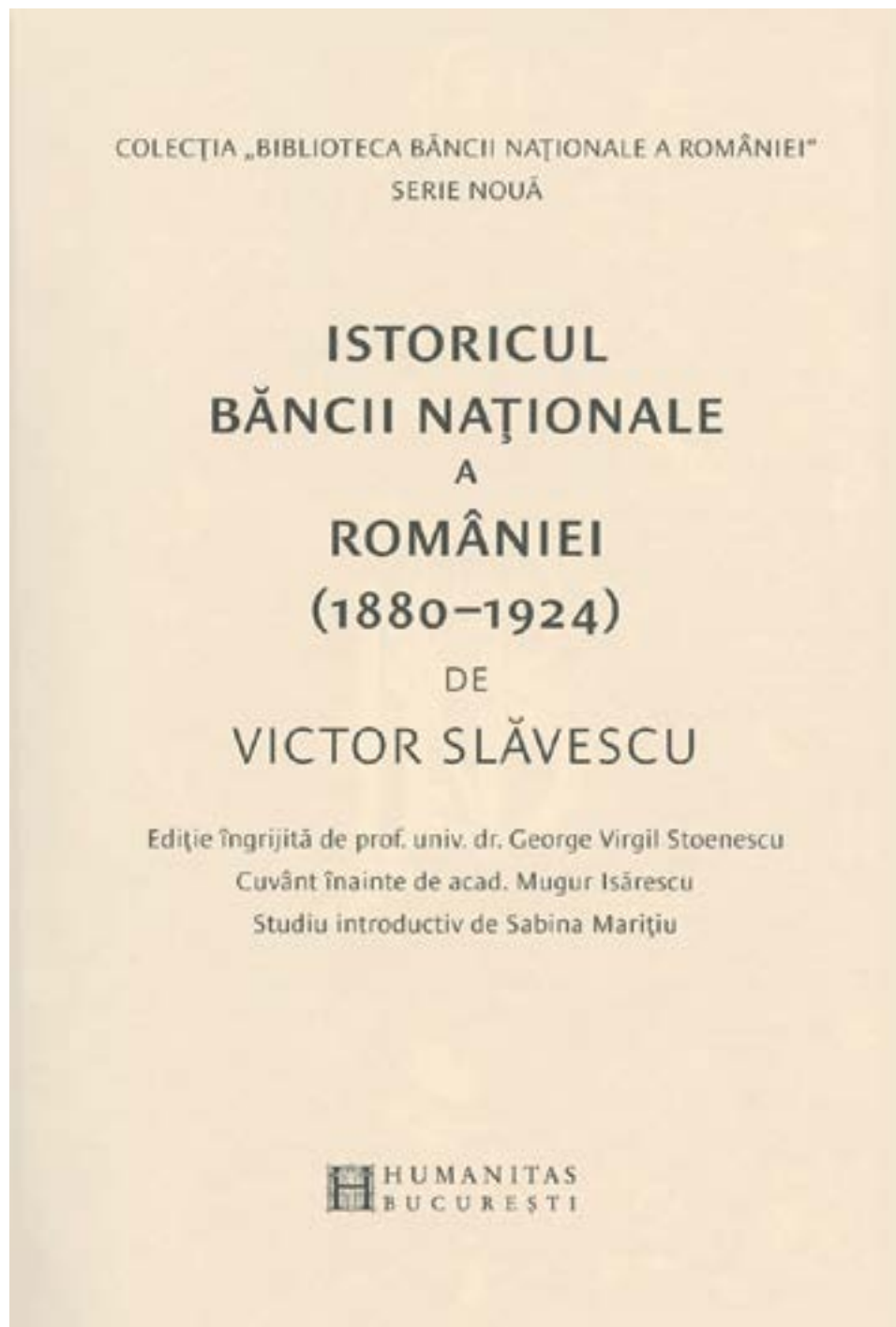

Figura 3
Pagina de titlu a volumului
*Istoricul Băncii Naționale
a României (1880-1924)*

	Autor	Denumire volum	Anul apariției în colecție
1	Victor Slăvescu	<i>Istoricul Băncii Naționale a României (1880-1924)</i>	2013
2	Virgil N. Madgearu	<i>Curs de economie politică</i>	2014
3	Ludwing von Mises	<i>Acțiunea umană. Un tratat de economie</i>	2018
4	János Kornai	<i>Dinamism, rivalitate și economie de surplus</i>	2017
5	Ștefan I. Dumitrescu	<i>Tratat de monedă. Schimbul și tehnica monetară</i>	2018
6	Forrest Capie Charles Goodhart Stanley Fischer Norbert Schnadt	<i>Viitorul băncilor centrale. Simpozionul tricentenarului Băncii Angliei</i>	2019

Tabel 14.2
Volume apărute în seria nouă
a „Colecției Biblioteca Băncii
Naționale a României”

Capitolul 15

Statistică și cercetare economică

1. Activitatea statistică

În contextul Politicii europene armonizate de revizuire a statisticilor macroeconomice care stabilește regulile și principiile standard de revizuire a datelor statistice pentru statele membre ale Uniunii Europene și în conformitate cu recomandările Comitetului pentru statistici monetare, financiare și ale balanței de plăți (CMFB), în anul 2019 s-a derulat activitatea de revizuire de tip *benchmark*²³⁸ a seriilor de date privind statistica conturilor naționale financiare pentru perioada 2007-2017, precum și a celor din sfera statisticilor externe pentru perioada 2013-2018. În statistica conturilor naționale financiare revizuirea seriilor de date statistice a avut în vedere: (i) aplicarea pentru întreaga serie de date a celor mai recente recomandări metodologice ale Eurostat privind încadrarea pe sectoare instituționale și instrumente financiare; (ii) includerea informațiilor provenite din revizuirea surselor principale de date; (iii) includerea unor noi surse de date; (iv) corectarea unor indicatori; (v) aplicarea celor mai bune practici recomandate de standardele internaționale privind modul de calcul al reevaluării acțiunilor necotate și participațiilor. În domeniul statisticilor sectorului extern aspectul esențial al revizuirii a fost reprezentat de introducerea unor noi surse de date, în principal administrative. Utilizatorii de date au fost informați cu privire la conținutul și impactul cantitativ al acestora prin intermediul Secțiunii Statistică a *website*-ul BNR – <https://www.bnr.ro/Procesul-de-revizuire-a-datelor-statistice-20794.aspx>, informarea fiind însoțită de actualizarea seriilor statistice în Secțiunea Statistică și în Baza de date interactivă. Totodată au fost asigurate condițiile metodologice și informatice necesare pentru elaborarea datelor curente în noua formulă.

În decursul anului 2019 s-a încheiat Convenția privind colaborarea dintre Banca Națională a României și Autoritatea de Supraveghere Financiară, prin care s-a stabilit cadrul de cooperare dintre cele două instituții în scopul schimbului de informații statistice privind fondurile de pensii private, pentru elaborarea statisticii conturilor naționale financiare și în vederea raportării datelor fondurilor de pensii private către BCE în conformitate cu Regulamentul (UE) 2018/231 al Băncii Centrale Europene din 26 ianuarie 2018 privind cerințele de raportare statistică pentru fondurile de pensii (BCE/2018/2). Transmisia către BCE a datelor statistice agregate privind activele și pasivele fondurilor de pensii a început în prima parte a anului 2020.

Banca Națională a României se aliniază preocupărilor existente la nivelul Băncii Centrale Europene de reducere a sarcinilor de raportare statistică pentru agenții raportori naționali, alăturându-se ca observator în Grupul de experți care derulează (începând din anul 2018) proiectul de creare a unui cadru integrat de raportare statistică – *Integrated Reporting Framework* (IReF).

²³⁸ Revizuire care se realizează de regulă la intervale de timp de cinci ani, fiind determinată de identificarea unor noi surse de date sau de modificarea semnificativă a practicilor recomandate de aplicare a standardelor metodologice internaționale.

Cadrul integrat de raportare are ca scop integrarea, în măsura posibilului, a cerințelor de date existente, stabilite de Sistemul European al Băncilor Centrale pentru instituțiile de credit, într-un cadru de raportare unic și standardizat, care va conduce la armonizarea proceselor de colectare și compilare între țări. Acest proiect are în vedere cerințele de raportare statistică privind:

- (i) bilanțurile monetare ale instituțiilor financiare monetare (BSI);
- (ii) statisticile privind ratele dobânzilor practicate de instituțiilor financiare monetare (MIR);
- (iii) statisticile privind deținerile de titluri de valoare ale instituțiilor financiare monetare (SHSS, SHSG);
- (iv) statisticile ANACREDIT (*Analytical Credit Datasets*).

Alături de aceste patru mari seturi de date, în cadrul raportării IReF au fost incluse și cerințele aferente altor statistici, precum:

- statisticile externe (BOP/IIP) și ale conturilor naționale;
- seturile de date transmise către organizațiile internaționale (FMI, BRI);
- alte statistici naționale ale statelor din zona euro.

Aceasta va permite elaborarea de statistici integrate, corelate și armonizate, pe baza cărora analiștii vor putea urmări interconexiunile între indicatori din diferite arii statistice.

Proiectul IReF este însoțit de realizarea unui Dicționar de raportare integrată a băncilor (*Banks Integrated Reporting Dictionary*), care are ca obiectiv armonizarea definițiilor indicatorilor și noțiunilor statistice între ariile de raportare statistică ce urmează a fi reunite, îmbunătățirea consistenței și calității datelor, precum și realizarea unui registru integrat conținând datele de referință ale raportorilor.

Începând cu data de 1 noiembrie 2019, România a aderat la SDDS Plus, nivelul extins al SDDS, standardul Fondului Monetar Internațional de diseminare a datelor macroeconomice către public. SDDS Plus a completat cele 22 de categorii de date statistice existente cu 9 categorii noi și a îmbogățit categoriile anterioare cu noi indicatori. Inițiativa s-a datorat unor nevoi sporite de informații, evidențiate pe parcursul crizei globale, relevate și în rapoartele *G-20 Data Gaps Initiatives*, pentru a înlesni monitorizarea riscurilor acumulate în sectorul financiar, a fluxurilor financiare transfrontaliere (poziții investiționale, expuneri) și a vulnerabilităților economiilor naționale la diverse șocuri propagate prin intermediul sistemului financiar internațional. Participarea României la acest nou nivel a presupus îndeplinirea unor condiții stricte în ceea ce privește structura datelor diseminate, calitatea acestora, respectarea calendarului ferm de diseminare și creșterea transparenței. Seturile de date a căror elaborare revine Băncii Naționale a României sunt: *Sectoral Balance Sheets, Depository Corporations Survey, Central Bank Survey, Other Financial Corporations Survey, Financial Soundness Indicators (FSIs), Debt Securities, Interest Rates (applied by NBR), Interest Rates (CI), Balance of Payments, Official Reserves Assets, Data Template on International Reserves and Foreign Currency Liquidity, Coordinated Portfolio Investment*

Survey, Coordinated Direct Investment Survey, Currency Composition of Official Foreign Exchange Reserves (COFER), Exchange Rate. Toate datele și metadatele aferente sunt disponibile prin intermediul paginii naționale SDDS Plus, pe *website*-ul Institutului Național de Statistică.

2. Cercetarea economică

Activitatea de cercetare economică din cadrul Băncii Naționale a României s-a concentrat și în 2019, similar anilor anteriori, asupra temelor cu caracter aplicativ, rolul principal al acestora fiind de fundamentare a procesului decizional.

2.1. Modelare macroeconomică

Banca Națională a României a continuat pe parcursul anului 2019 organizarea *Seminarului de Analiză și Cercetare Economică* (engl. *Bucharest Economic Analysis and Research Seminar – BEARS*), eveniment ce își propune a fi un forum de dezbateri științifice și aplicate pentru stimularea activității de cercetare. În cadrul seminarului, desfășurat cu frecvență lunară (cu excepția lunii decembrie), invitați externi din mediul academic sau afiliați altor instituții (bănci centrale, instituții financiare internaționale) susțin prezentări ale cercetării proprii. Participarea la seminar este deschisă atât specialiștilor BNR, cât și persoanelor interesate din mediul academic și din instituțiile financiar-bancare. În anul 2019 au fost invitați cercetători afiliați băncilor centrale (Banca Centrală Europeană, Banca Națională a Ungariei, Banca Națională a Poloniei și Banca Națională a Lituaniei), mediului academic (Columbia University – SUA, New York University – SUA, Harvard University – SUA, University of Orleans – Franța, Johannes Kepler University Linz – Austria, Academia de Studii Economice din București) și instituțiilor de cercetare (Academia Ungară de Științe – Budapesta, Institutul de Cercetări Economice și Sociale „Gh. Zane”, Academia Română – Iași).

În cadrul regimului de țintire a inflației, analiza și prognoza inflației joacă un rol esențial, în special prin impactul pe care acestea îl exercită asupra anticipațiilor inflaționiste ale agenților economici. Totodată, identificarea surselor erorilor de prognoză oferă suport în cadrul procesului de recalibrare a modelului macroeconomic. În scopul îmbunătățirii capacității predictive a instrumentarului de prognoză utilizat, pe parcursul anului 2019 s-a continuat procesul de evaluare a erorilor de prognoză aferente ratei anuale a inflației IPC, iar analiza realizată a fost publicată în cadrul Casetei „Evaluarea erorilor de prognoză pentru rata anuală a inflației IPC din decembrie 2019” din *Raportul asupra inflației*, ediția din februarie 2020.

În 2019 a fost dezvoltată în continuare metodologia de prognoză la un orizont de un an a ratei anuale a inflației IPC, pornind de la un nivel dezagregat al coșului de consum și folosind modele econometrice de tip ARIMA (engl. *Autoregressive Integrated Moving Average*) cu sezonalitate. Metodologia se bazează pe cadrul realizat de către Banca Națională a Elveției, iar un avantaj al acesteia rezidă în faptul că se pot construi separat prognoze pentru diverși indici de prețuri și se pot recompune diverse agregate utilizate de BNR (de exemplu, indicele CORE2 ajustat, prețurile administrate).

De asemenea, în vederea îmbunătățirii acurateții prognozelor ratei inflației pe termen mediu a fost aprofundată și exploatarea informației conținute de prețurile agroalimentare, folosind metodologia de modelare și prognoză la orizont de un an a componentelor inflației de bază (bunuri alimentare, nealimentare și servicii).

Întrucât indicii de prețuri de consum înglobează efectele unor factori cu caracter tranzitoriu²³⁹ care pot îngreuna procesul decizional la nivelul autorității monetare, numeroase bănci centrale monitorizează o serie de măsuri ale ratei inflației de bază, care reflectă presiunile inflaționiste persistente de la nivelul economiei. Astfel de demersuri au fost întreprinse și la nivelul BNR, pe lângă indicatorul deja utilizat în raportările instituției, respectiv CORE2 ajustat, fiind determinate, în vederea utilizării în analize interne, o serie de măsuri alternative, obținute prin excluderea din coșul de consum a acelor subcomponente care prezintă o sensibilitate scăzută la ciclul economic, respectiv a acelor care înregistrează cele mai mici/mari modificări de prețuri într-o anumită perioadă. Aceste măsuri prezintă o volatilitate mai redusă comparativ cu inflația IPC, precum și o corelație mai ridicată cu trendul acestora.

În vederea îmbunătățirii cadrului de analiză și prognoză a BNR, s-au alocat resurse pentru obținerea de informații suplimentare privind evoluția PIB potențial în România prin intermediul unui model cu componente neobservabile (engl. *Unobserved Component Model* – UCM), dezvoltat în cadrul Sistemului European al Băncilor Centrale. Acest model are ca element central specificarea PIB potențial prin metoda funcției de producție. În plus, sunt reprezentate și interacțiuni sugerate de teoria economică dintre creșterea PIB și o serie de variabile macroeconomice observabile precum inflația, rata șomajului, salariile sau gradul de utilizare a capacităților de producție în industrie. Ca orice estimare a PIB potențial, și aceasta este însoțită de un anumit grad de incertitudine, mai ridicat cu deosebire în perioadele recente, pentru care se pot obține estimări mai precise abia după încorporarea celor mai recente informații. Evaluările indică o redresare a traiectoriei PIB potențial în perioada ulterioară desfășurării crizei financiare internaționale. Ritmul de creștere a PIB potențial este estimat în ultimii ani la valori mai reduse decât cele efectiv înregistrate ale PIB, indicând așadar un anumit grad de supraîncălzire a economiei. Un element important al dinamicii recente a PIB potențial a fost productivitatea totală a factorilor (engl. *Total Factor Productivity* – TFP). În acest sens, eforturile de recuperare a decalajelor au favorizat anumite câștiguri de productivitate, inclusiv prin re tehnologizarea capacităților de producție, indicând astfel necesitatea și utilitatea intensificării procesului de implementare a reformelor structurale, inclusiv prin îmbunătățirea atragerii de fonduri europene pentru investiții.

În cadrul activității recurente de îmbunătățire a modelului trimestrial de analiză și prognoză pe termen mediu (MAPM) a fost realizată o recalibrare a blocului pieței muncii pe baza rezultatelor obținute în urma analizelor coordonate de BCE vizând impactul factorilor determinanți asupra dinamicii salariilor. De asemenea, au fost implementate actualizări ale mecanismului de transmisie a politicii monetare la nivelul ratelor dobânzii

²³⁹ Cum ar fi impactul unor scăderi de taxe sau cel al condițiilor meteorologice asupra prețului bunurilor alimentare neprocesate.

la creditele și depozitele noi din cadrul MAPM. Acestea au fost reclamate de modificările legislative care au stabilit folosirea noului indice de referință pentru creditele acordate consumatorilor.

Totodată, la solicitarea Grupului de lucru pentru prognoze din cadrul BCE, a fost efectuată și pe parcursul anului 2019 actualizarea setului de elasticități utilizate la fundamentarea unor scenarii adverse în contextul exercițiilor recurente de testare a stabilității sistemului bancar din UE în condiții extreme (engl. *stress-testing*).

De asemenea, activitatea de cercetare a avut în vedere și analiza evoluției inegalității salariale între genuri. Utilizând date la nivel microeconomic aferente *Anchetei Bugetelor de Familie* și metode econometrice specifice analizei sondajelor, s-au evidențiat persistența și magnitudinea inegalității salariale între genuri de-a lungul anilor în funcție de vârstă și ocupație. Analiza a subliniat astfel o problemă structurală importantă a pieței muncii, care influențează inclusiv gradul de ocupare a femeilor din România. Rezultatele detaliate se pot consulta în Casetă 4, „Inegalitatea de gen din perspectiva câștigurilor salariale în România” din prezentul *Raport*.

În 2019, deficitul bugetar în termeni ESA a depășit valoarea de referință de 3 la sută stabilită prin Pactul de stabilitate și creștere. Încă de pe parcursul primului semestru, acesta a consemnat o creștere semnificativă față de aceeași perioadă a anilor precedenți. Având în vedere dezechilibrele interne în accentuare, se contura necesitatea inițierii unei consolidări fiscale. Din această perspectivă, în cadrul Comitetului de pregătire a trecerii la euro a fost prezentată o analiză, rezultat al unei colaborări interdepartamentale, privind restabilirea echilibrelor macroeconomice la orizontul anului 2021. A fost evaluat impactul asupra cadrului macroeconomic al aplicării unui pachet ipotetic de măsuri de consolidare fiscală, atât pe latura veniturilor, cât și pe cea a cheltuielilor, și a fost subliniată importanța reformelor structurale. Evidențele empirice indicau, chiar și în condițiile unei consolidări fiscale, înregistrarea unei creșteri economice pozitive și superioare celei din zona euro. Totodată, s-a concluzionat că pentru reformele structurale este disponibilă finanțarea din fonduri europene, nefiind astfel afectate de procesul de consolidare fiscală.

O altă direcție de cercetare din sfera finanțelor publice a presupus investigarea relației dintre dinamica salariilor personalului din sectorul public și principalele variabile macroeconomice. În procesul de stabilire a salariilor există o interdependență între sectorul public și cel privat, în sensul că angajații pot utiliza ca argument în negociere nivelul remunerării oferite în cadrul sectorului concurent. Evidențele empirice au confirmat existența efectelor de demonstrație exercitate de salariile din sectorul public. Procesul de transmisie a modificărilor acestora în cele din mediul privat, cu precădere în industrie, prezintă însă asimetrii. Astfel, în perioadele caracterizate de reduceri semnificative ale anvelopei salariale a personalului remunerat din fonduri publice magnitudinea efectelor de demonstrație este anticipată să se reducă.

De asemenea, pe parcursul anului 2019 activitatea de cercetare a vizat cuantificarea impactului măsurilor fiscal-bugetare asupra balanței bunurilor, în contextul în care aceasta a avut o contribuție semnificativă la accentuarea deficitului de cont

curent. Rezultatele analizei au fost obținute cu ajutorul metodei controlului sintetic (engl. *synthetic control method*), realizându-se astfel o comparație directă între evoluția balanței bunurilor în cazul României și o dinamică ipotetică a balanței bunurilor, corespondentă situației în care România nu ar fi implementat măsurile fiscal-bugetare stimulative între 2015 și 2018. Analiza a indicat rolul important pe care politica fiscal-bugetară l-a avut în adâncirea deficitului balanței bunurilor. Rezultatele detaliate sunt prezentate în Caseta 5 „Impactul măsurilor fiscal-bugetare asupra balanței bunurilor” din prezentul *Raport*.

2.2. Stabilitate financiară

Principalele lucrări de cercetare în domeniul stabilității financiare realizate în anul 2019 au vizat următoarele teme:

- a) „Implementarea amortizorului anticiclic de capital (CCyB) în România”. Pe parcursul anului 2019 a fost finalizat studiul referitor la implementarea amortizorului anticiclic de capital (CCyB) în România, publicat în *Caiete de studii nr. 50/2020*. Lucrarea realizează o sinteză a acestui proces atât în România, precum și în alte state membre ale UE, cu accent pe următoarele aspecte: (i) operaționalizarea cadrului de analiză și (ii) metodologia de implementare, precum și cea de menținere, reducere sau eliberare a amortizorului. Pentru identificarea și caracterizarea ciclului financiar în cazul României s-au utilizat indicatori adiționali, precum indicatorului *Basel*, pentru a surprinde atât dinamica îndatorării, cât și componenta și sustenabilitatea acesteia. Rezultatele indică că ciclul financiar este semnificativ mai scurt comparativ cu nivelul țărilor dezvoltate din UE, dar similar unui ciclu economic (cu o durată de maximum 14 ani). Pentru a surprinde acest aspect, sunt monitorizați și o serie de indicatori structurali care caracterizează piața imobiliară, sănătatea sectorului bancar, standardele de creditare și cadrul macroeconomic.
- b) „Riscurile climatice și implicațiile asupra stabilității financiare”. Studiul evaluează efectele asupra sectorului bancar pe care le implică riscul de tranziție (generat de modul de efectuare a tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon), în special prin prisma expunerilor bancare asupra companiilor care sunt vulnerabile dintr-o astfel de perspectivă. Studiul pornește de la identificarea sectoarelor vulnerabile în funcție de nivelul emisiilor directe și indirecte²⁴⁰ de dioxid de carbon, urmând apoi evaluarea impactului asupra sectorului bancar în cazul unor scenarii de tranziție. Rezultatele arată că, în scenariile privind impunerea unei taxe pe emisiile de carbon ale companiilor nefinanciare, alături de o eventuală diminuare a veniturilor acestora ca urmare a schimbării preferințelor consumatorilor, aceasta ar conduce la: (i) reducerea semnificativă a rentabilității sectorului companiilor nefinanciare și creșterea gradului de îndatorare, (ii) creșterea probabilității de nerambursare și deteriorarea cu cel puțin o clasă a ratingului firmelor și (iii) majorarea cerințelor de capital pentru sectorul bancar.

²⁴⁰ Anumite sectoare economice sunt expuse riscului climatic prin interacțiunea cu acele sectoare cu emisii directe de CO₂ importante.

- c) „Cum ar trebui evaluată eficacitatea politicii macroprudențiale? Un studiu de caz al unei economii emergente: România”. Lucrarea propune un nou instrument de evaluare a eficacității politicii macroprudențiale prin realizarea unei corespondențe între măsurile de politică și calitatea portofoliului de credite acordate pe perioada măsurii. Rezultatele arată că măsurile macroprudențiale la nivel de debitor (precum stabilirea de limite asupra gradului de îndatorare individual (DSTI) și limite privind valoarea creditului relativ la valoarea locuinței cumpărate, LTV) sunt mai eficiente în reducerea riscului asociat creditării comparativ cu scăderea vitezei acesteia. Mixul de măsuri optim trebuie să includă limite privind DSTI, dar specificarea acestora poate fi flexibilă. Eficacitatea măsurilor depinde semnificativ de modul în care băncile adaptează strategia de creditare, de structura pieței creditului și de nivelul pierderilor generate de creditele existente.
- d) Efectele induse de adoptarea Legii privind darea în plată. Pentru a evalua impactul introducerii acestei legi asupra probabilității de nerambursare a debitorilor a fost dezvoltat un model de tip *logit*, utilizând date individuale din Centrala Riscului de Credit și Biroul de Credit. Conform studiului realizat, Legea dării în plată a susținut un comportament oportunist și nu a adus beneficii debitorilor care înregistrau dificultăți la plata ratelor. Astfel, rezultatele analizelor efectuate arată că impactul cel mai semnificativ al Legii privind darea în plată asupra probabilității de nerambursare a fost înregistrat la nivelul: (i) debitorilor cu împrumuturi denominate în euro, (ii) debitorilor cu venituri ridicate, (iii) debitorilor cu valori reduse ale gradului de îndatorare (DSTI), (iv) debitorilor cu valori mari ale sumelor împrumutate și (v) debitorilor cu o pondere ridicată a creditului în valoarea garanției (LTV). Concluzia studiului subliniază faptul că incertitudinea legislativă încurajează hazardul moral la nivelul debitorilor cu capacitate sporită de rambursare a datoriilor și creează o barieră pentru creșterea intermedierei financiare.
- e) Incluziunea financiară și stabilitatea financiară. Analiza își propune să evalueze legăturile dintre incluziunea financiară și stabilitatea financiară, identificând existența unor sinergii, dar și a unor compromisuri între cele două obiective. Pentru a cuantifica incluziunea financiară au fost utilizate variabilele standard, respectiv nivelul de acces și utilizare a produselor financiare, distinct pentru sectorul populației și cel al companiilor nefinanciare, în timp ce pentru stabilitatea financiară s-au utilizat indicatori privind reziliența sectorului bancar. În cazul României, la nivel agregat, dar și pe subcomponente (companii nefinanciare și populație), se constată că poate exista un compromis între cele două obiective. În plus, în cazul statelor care utilizează un număr mai ridicat de instrumente macroprudențiale se remarcă existența unui compromis între cele două variabile, punctând necesitatea unei creșteri sustenabile a incluziunii financiare.
- f) Inegalitatea veniturilor și accesul la credit. Cu scopul de a evalua relația dintre inegalitatea veniturilor și incluziunea financiară, respectiv pentru a compara incluziunea financiară în România raportat la celelalte state ale UE și pentru a surprinde multiplele dimensiuni ale acesteia într-o manieră ușor de analizat, a fost construit un indice agregat de incluziune financiară (FII). Rezultatele pun în evidență faptul că, în cazul României, gradul de incluziune financiară este unul dintre cele mai scăzute din Uniunea Europeană, dar și dintre țările din regiune, ocupând a treia

cea mai slabă poziție după Ungaria și Finlanda. Mai mult, o analiză econometrică de tip regresie panel cu efecte aleatorii (*random effects*) și erori standard robuste a urmărit să evidențieze factorii care influențează dimensiunea inegalității veniturilor, printre aceștia fiind avuți în vedere și incluziunea financiară și intermedierea financiară. Rezultatele au ilustrat următoarele: (i) o incluziune financiară mai mare este asociată cu o inegalitate a veniturilor mai mică; (ii) creșterea intermedierei financiare diminuează inegalitatea veniturilor, însă într-o măsură mai redusă; (iii) politicile educaționale sunt esențiale, în contextul în care creșterea nivelului de calificare, îmbunătățirea calității învățământului de bază și superior reprezintă factori determinanți pentru reducerea dispersiei veniturilor; (iv) creșterea economică are un impact pozitiv asupra inegalității veniturilor; (v) țările cu o creștere economică peste media UE au tendința de a avea o inegalitate a veniturilor mai mică; (vi) în contrast, dependența crescută față de populația activă (*age dependency ratio*) este asociată cu creșterea inegalității.

- g) „Accesul IMM la finanțare din perspectiva stabilității financiare”. Lucrarea își propune identificarea caracteristicilor care influențează accesul la finanțare al firmelor utilizând un model de tip *logit* ordonat. Prin aplicarea acestei metodologii s-a dorit determinarea factorilor legați de poziția financiară a firmelor, care influențează într-o mare măsură accesul IMM la finanțare, printr-un model ale cărui rezultate sunt de tip ordinal (ridicat, moderat, redus). Rezultatele evidențiază faptul că probabilitatea de nerambursare este un bun indicator în ceea ce privește capacitatea unei firme de a obține un împrumut, alături de gradul de îndatorare. Companiile trebuie să dețină un nivel superior al solvabilității pentru a accesa un credit, în timp ce nivelul de tehnologizare are un rol moderat în obținerea accesului la finanțare. În plus, companiile ce alocă într-o proporție crescută dividende, consideră problema accesului la finanțare mai puțin stringentă. În acest context, firmele percep accesul la finanțare ca fiind o problemă presantă atunci când au situații financiare precare.

2.3. Studii și analize economice

Una dintre direcțiile de cercetare urmărite în anul 2019 a fost analiza evoluției și a determinantilor formării brute de capital fix, în condițiile în care îmbunătățirea condițiilor de cerere începând din anul 2014 a generat o ameliorare din perspectiva investițiilor, acestea evoluând însă mai puțin convingător comparativ cu alte state emergente din regiune. Analiza în structură a relevat că printre sectoarele cu un parcurs favorabil al activității investiționale în ultimii ani s-au numărat construcțiile, segmentul agricol, ramurile industriale cu evoluții notabile pe tot parcursul ultimului deceniu (producția auto și ramurile conexe), dar și sectorul comercial, în timp ce alte domenii au înregistrat performanțe sub potențial, un exemplu notabil fiind cel al industriei alimentare. Estimările empirice au relevat influența pozitivă pe care fluxurile de investiții străine directe și așteptările privind cererea o au asupra acumulării de capital, evidențiind în același timp rolul inhibitor ce revine incertitudinii, care afectează mai ales firmele mici și medii. De asemenea, o probabilitate mai ridicată de a demara proiecte investiționale corespunde operatorilor economici cu o situație financiară mai bună, nivelul îndatorării având un rol inhibitor. Rezultatele analizei au fost prezentate în Caseta „Evoluția investițiilor în perioada recentă: câteva coordonate”, inclusă în *Raportul asupra inflației* din luna februarie 2019.

Auspiciile mai puțin favorabile sub care se află sectorul auto în ultimii ani, în contextul creșterii incertitudinii la nivel internațional, cu efect inhibitor asupra investițiilor și a cererii de bunuri durabile, au motivat realizarea unei analize a industriei de profil autohton. Aceasta a urmărit identificarea direcțiilor în care poate fi îmbunătățită reziliența acestui domeniu, în contextul în care acesta se confruntă nu doar cu influențele adverse amintite, ci și cu o schimbare structurală de paradigmă, care oferă o poziție tot mai importantă autovehiculelor electrice.

Analiza relevă faptul că atragerea unui proiect de anvergură, care să pună pe harta țării un nou producător de dimensiune comparabilă cu Renault și Ford, este puțin probabilă, fiind grevată în continuare de constrângerea reprezentată de situația precară a rețelei de transporturi și de dificultatea recrutării de personal calificat. În cazul acesteia din urmă, problemele pot fi depășite într-o oarecare măsură prin orientarea spre procese de producție care utilizează mai puțin intens factorul muncă, prin automatizare și robotizare, evoluțiile recente oferind semnale în acest sens. În schimb, investițiile publice în rețeaua de infrastructură sunt de neînlocuit, iar absența lor limitează dramatic opțiunile pentru noi capacități de producție, accentuând clivajele de dezvoltare dintre regiunile României. O altă posibilitate de îmbunătățire a poziției industriei autohtone de autovehicule și componente urmărește continuarea progreselor pe latura calității produselor realizate. Această tendință își are originea în prezența pe plan local a companiilor auto cu profil internațional, care a facilitat tranziția dinspre o producție axată cu preponderență pe competitivitate prin preț/cost către un sistem care acordă calității o atenție sporită. Pe acest fond, modelele fabricate în România au reușit să se impună pe piețele externe, existând astfel posibilitatea ca industria să se extindă în continuare. Ulterior, saltul către o gamă auto superioară a permis menținerea traiectoriei ascendente a producției și exporturilor, chiar și în condițiile eroziunii avantajului competitiv reprezentat de costul redus al forței de muncă. Păstrarea trendului pozitiv pe latura calității ar fi favorizată în mod decisiv de sporirea interesului pentru activitățile de cercetare și dezvoltare derulate pe plan local. Rezultatele analizei au fost prezentate în Casetă „Sectorul auto – sincope conjuncturale și metamorfoză structurală”, inclusă în *Raportul asupra inflației* din luna noiembrie 2019.

2.4. Orientări și obiective ale activității de cercetare în anul 2020

În scopul îmbunătățirii suportului analitic necesar fundamentării deciziilor de politică monetară, pentru anul 2020 sunt prevăzute demersuri de cercetare care vizează: (i) analiza modificărilor în timp ale transmisiei variațiilor câștigurilor salariale în inflație, (ii) introducerea dinamicii prețului energiei în MAPM în vederea pregătirii cadrului de prognoză pentru momentul trecerii la o liberalizare completă a pieței energiei electrice și celei a gazelor naturale, (iii) dezvoltarea structurii unei metodologii de modelare și prognoză a componentelor PIB pe partea de producție, pentru îmbunătățirea robusteții proiecțiilor macroeconomice, (iv) identificarea unor determinanți ai performanțelor modeste din industria textilă în ultimii ani pe baza datelor microeconomice, în contextul în care aceasta a avut o contribuție importantă în comerțul internațional și (v) investigarea legăturii dintre convergența reală și evoluția sincronizării ciclurilor de afaceri, în contextul dezideratului României de aderare la zona euro.

Totodată, printre direcțiile de cercetare în domeniul economiei reale a căror monitorizare este avută în vedere în anul 2020 se numără: (i) evaluarea efectelor pandemiei asupra activității de la nivel autohton, pe baza unei abordări sectoriale, care facilitează evidențierea mecanismelor economice relevante în acest context; (ii) aprofundarea studierii comportamentului investițional al firmelor, pentru estimarea măsurii în care recesiunea care se prefigurează ar urma să provină ca urmare a unei diminuări a formării de capital; (iii) lărgirea perspectivei de studiu a sectorului auto la nivel european, în contextul demersurilor de evaluare a contribuției acestui domeniu de activitate la procesul de convergență reală; (iv) investigarea mai amănunțită a comportamentului de consum al populației de-a lungul fazelor ciclului economic; (v) analiza din perspectivă microeconomică a mecanismului de formare a prețurilor de consum în ultimii ani.

Capitolul 16

Activitatea juridică a
Băncii Naționale a României

În anul 2019 și în prima parte a anului 2020 au fost avizate sau elaborate puncte de vedere pentru proiectele de acte normative cu caracter financiar-bancar, inițiate de către ministere și alte autorități din cadrul Guvernului României, precum și pentru proiectele de acte normative și reglementări aferente legislației secundare. De asemenea, au fost formulate puncte de vedere pentru proiectele de acte normative cu caracter financiar-bancar transmise spre analiză Băncii Naționale a României de către Ministerul pentru Relația cu Parlamentul, care s-au aflat/se află în dezbateri în cadrul Parlamentului României.

Direcția Juridică a avizat sau elaborat puncte de vedere cu privire la:

- proiecte de acte normative transmise spre analiză Băncii Naționale a României, care au fost adoptate și publicate, în 2019 și prima parte a anului 2020, în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, respectiv:
 - Legea nr. 58/2019 pentru modificarea și completarea Legii nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului, *Monitorul Oficial al României* nr. 271/10.04.2019;
 - Legea nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, *Monitorul Oficial al României* nr. 589/18.07.2019;
 - Legea nr. 209/2019 privind serviciile de plată și pentru modificarea unor acte normative, *Monitorul Oficial al României* nr. 913/13.11.2019;
 - Legea nr. 210/2019 privind activitatea de emisie de monedă electronică, *Monitorul Oficial al României* nr. 914/13.11.2019;
 - Legea nr. 243/2019 privind reglementarea fondurilor de investiții alternative și pentru modificarea și completarea unor acte normative, *Monitorul Oficial al României* nr. 1035/24.12.2019;
 - Legea nr. 1/2020 privind pensiile ocupaționale, *Monitorul Oficial al României* nr. 10/08.01.2020;
 - Legea nr. 40/2020 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 60/2009 privind unele măsuri în vederea implementării programului „Prima casă”, precum și pentru aprobarea unor măsuri de aplicare a acestuia, *Monitorul Oficial al României* nr. 280/03.04.2020;
 - Legea nr. 52/2020 pentru modificarea Legii nr. 77/2016 privind darea în plată a unor bunuri imobile în vederea stingerii obligațiilor asumate prin credite, *Monitorul Oficial al României* nr. 386/13.05.2020;
 - Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 19/2019 pentru modificarea și completarea unor acte normative, *Monitorul Oficial al României* nr. 245/29.03.2019;

- Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/2019 pentru completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 119/2006 privind unele măsuri necesare pentru aplicarea unor regulamente comunitare de la data aderării României la Uniunea Europeană, precum și pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, *Monitorul Oficial al României* nr. 1015/17.12.2019;
- proiecte de lege și propuneri legislative, aflate în diferite stadii ale procedurii legislative în Parlamentul României:
 - Proiect de lege privind protecția consumatorilor contra riscului valutar în contractele de credit (PL-x nr. 662/2019);
 - Proiect de lege privind protecția consumatorilor față de executările silite abuzive sau intempestive (PL-x nr. 663/2019);
 - Proiect de lege privind protecția consumatorilor împotriva dobânzilor excesive (PL-x nr. 664/2019);
 - Proiect de lege privind protecția consumatorilor față de cesiunile speculative de creanțe (PL-x nr. 665/2019);
 - Propunere legislativă privind consolidarea monedei naționale ca monedă unică de plată pe teritoriul României (B87/2020);
 - Proiect de lege pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 51/1997 privind operațiunile de leasing și societățile de leasing (PL-x nr. 465/2019);
 - Proiect de lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală și a Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, precum și aprobarea unor măsuri fiscal-bugetare (PL-x nr. 477/2019);
 - Proiect de lege privind aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 5/2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală (PL-x nr. 107/2020);
 - Proiect de lege privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 6/2020 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 77/2014 privind procedurile naționale în domeniul ajutorului de stat, precum și pentru modificarea și completarea Legii concurenței nr. 21/1996 și pentru modificarea și completarea art. 15 din Legea concurenței nr. 21/1996 (PL-x 104/24.03.2020);
 - Proiect de lege de modificare a Legii nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, cu modificările și completările ulterioare (PL-x nr. 415/2019);
 - Proiect de lege privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 61/2019 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 98/2010 privind identificarea, desemnarea și protecția infrastructurilor critice (PL-x nr. 430/2019);
 - Proiect de lege privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 82/2018 pentru completarea Legii nr. 96/2000 privind organizarea și funcționarea Băncii de Export-Import a României EXIMBANK-S.A. (PL-x nr. 564/2018);

- Proiect de lege pentru completarea Ordonanței Guvernului nr. 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații bănești, precum și pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar (PL-x nr. 84/2018);
- Propunere legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr. 312/2004 privind Statutul BNR; stadiu: cerere de reexaminare formulată de Președintele României, PL-x nr. 212/2019, prezentare în Biroul Permanent al Camerei Deputaților, trimisă pentru raport privind cererea de reexaminare formulată de Președintele României la Comisia pentru buget, finanțe și bănci cu termen depunere amendamente: 22.06.2020;
- Proiect de lege privind majorarea capitalului autorizat deținut de România la Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare, stadiu: Camera Deputaților (Camera decizională) – PL-x nr. 643/2019;
- Proiect pentru transpunerea Directivei (UE) 2017/2399 de modificare a Directivei 2014/59/UE în ceea ce privește rangul instrumentelor de datorie negarantate în ierarhia creanțelor în caz de insolvență, stadiu: proiectul Ordonanței de urgență a Guvernului privind modificarea și completarea regimului insolvenței pentru instituțiile de credit și firmele de investiții (BCHD) a fost avizat de către Banca Națională a României în 21 mai 2020;
 - proiecte de acte normative și reglementări aferente legislației secundare:
 - Hotărârea Guvernului nr. 110/2019 pentru stabilirea nivelului de reprezentare a României în Consiliul Governorilor Băncii Asiatice de Investiții în Infrastructură, *Monitorul Oficial al României* nr. 174/5.03.2019;
 - Hotărârea Guvernului nr. 524/2019 pentru aprobarea Normelor metodologice privind determinarea cotei de piață, marjei de dobândă, a activelor financiare nete și a celor care se scad din baza impozabilă, precum și raportarea indicatorilor necesari calculării taxei pe active, prevăzute la art. 86-88 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2018 privind instituirea unor măsuri în domeniul investițiilor publice și a unor măsuri fiscal-bugetare, modificarea și completarea unor acte normative și prorogarea unor termene, *Monitorul Oficial al României* nr. 636/31.07.2019;
 - Ordinul BNR nr. 1/2019 privind modificarea și completarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 9/2017 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea situațiilor financiare FINREP la nivel individual, conforme cu Standardele internaționale de raportare financiară, aplicabile instituțiilor de credit în scopuri de supraveghere prudentțială, și a Ordinului Băncii Naționale a României nr. 10/2017 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea raportărilor periodice cuprinzând informații statistice de natură financiar-contabilă, aplicabile sucursalelor din România ale instituțiilor de credit din alte state membre, *Monitorul Oficial al României* nr. 70/29.01.2019;
 - Ordinul BNR nr. 2/2019 pentru modificarea și completarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 8/2018 privind amortizorul de capital pentru risc sistemic, *Monitorul Oficial al României* nr. 213/18.03.2019;
 - Ordinul BNR nr. 5/2019 privind modificarea și completarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 1/2013 pentru aprobarea Normelor metodologice privind

întocmirea raportării contabile anuale pentru necesități de informații ale Ministerului Finanțelor Publice, aplicabile instituțiilor de credit, *Monitorul Oficial al României* nr. 428/30.05.2019;

- Ordinul BNR nr. 6/2019 privind stabilirea cerințelor pentru recunoașterea organismelor de formare profesională în domeniul Legii nr. 126/2018 privind piețele de instrumente financiare, *Monitorul Oficial al României* nr. 725/3.09.2019;
- Ordinul BNR nr. 7/2019 privind modificarea și completarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 10/2012 pentru aprobarea Sistemului de raportare contabilă semestrială aplicabil entităților ce intră în sfera de reglementare contabilă a Băncii Naționale a României (*Monitorul Oficial al României* nr. 680/19.08.2019);
- Ordinul BNR nr. 9/2019 pentru modificarea și completarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 4/2015 privind funcționarea sistemului de plăți TARGET2-România, *Monitorul Oficial al României* nr. 920/14.11.2019;
- Ordinul BNR nr. 10/2019 privind amortizorul aferent instituțiilor de credit autorizate în România și identificate drept alte instituții de importanță sistemică (O-SII), *Monitorul Oficial al României* nr. 933/20.11.2019;
- Ordinul BNR nr. 11/2019 privind stabilirea criteriilor sectoriale și a pragurilor critice necesare selectării infrastructurilor critice naționale din sectorul „financiar-bancar”, subsectoarele „bănci” și „sisteme de plăți”, aflate în sfera de reglementare, autorizare și supraveghere a Băncii Naționale a României, *Monitorul Oficial al României* nr. 1009/16.12.2019;
- Ordinul MDRAP nr. 1156/2019 pentru modificarea și completarea Normelor metodologice pentru aplicarea prevederilor cap. V din titlul II partea a II-a din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, aprobate prin Ordinul ministrului dezvoltării regionale și locuinței și al ministrului finanțelor publice nr. 509/2 471/2009, *Monitorul Oficial al României* nr. 170/4.03.2019;
- Ordinul BNR nr. 1/2020 privind deschiderea în evidențele Băncii Naționale a României a contului în euro pe numele Fondului de garantare a depozitelor bancare, *Monitorul Oficial al României* nr. 217/17.03.2020;
- Regulamentul BNR nr. 1/2019 privind includerea entităților în planul de redresare, *Monitorul Oficial al României* nr. 715/30.08.2019;
- Regulamentul BNR nr. 2/2019 privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, *Monitorul Oficial al României* nr. 736/9.09.2019;
- Regulamentul BNR nr. 4/2019 privind instituțiile de plată și furnizorii specializați în servicii de informare cu privire la conturi, *Monitorul Oficial al României* nr. 1020/19.12.2019;
- Regulamentul BNR nr. 5/2019 privind instituțiile emitente de monedă electronică, *Monitorul Oficial al României* nr. 1021/19.12.2019;
- Regulamentul BNR nr. 12/2019 pentru modificarea și completarea Regulamentului Autorității de Supraveghere Financiară și al Băncii Naționale a României nr. 14/7/2018 privind prestarea de servicii și activități de investiții în numele societăților de servicii

de investiții financiare și al instituțiilor de credit, *Monitorul Oficial al României* nr. 1012/17.12.2019;

- Regulamentul nr. 1/2020 pentru modificarea și completarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 20/2009 privind instituțiile financiare nebancale, *Monitorul Oficial al României* nr. 101/11.02.2020;
- Regulamentul BNR nr. 2/2020 privind măsurile de securitate referitoare la riscurile operaționale și de securitate și cerințele de raportare aferente serviciilor de plată, *Monitorul Oficial al României* nr. 115/14.02.2020;
- Proiect de hotărâre a Guvernului privind componența, atribuțiile și modul de organizare ale Grupului de lucru interinstituțional pentru determinarea valorilor de prag necesare pentru stabilirea efectului perturbator semnificativ al incidentelor la nivelul rețelelor și sistemelor informatice ale operatorilor de servicii esențiale;
- Proiect de hotărâre a Guvernului pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 1110/2010 privind componența, atribuțiile și modul de organizare ale Grupului de lucru interinstituțional pentru protecția infrastructurilor critice;
- Hotărârea Guvernului nr. 270/2020 pentru aprobarea Normelor de aplicare a prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2020 privind acordarea unor facilități pentru creditele acordate de instituții de credit și instituții financiare nebancale anumitor categorii de debitori, *Monitorul Oficial al României* nr. 285/06.04.2020;
- alte proiecte de lege și propuneri legislative:
 - Proiect de lege pentru modificarea și completarea unor acte normative, precum și pentru stabilirea unor măsuri de punere în aplicare a Regulamentului (UE) 2017/2402 de stabilire a unui cadru general privind securitizarea și de creare a unui cadru specific pentru o securitizare simplă, transparentă și standardizată și de modificare a Directivelor 2009/65/CE, 2009/138/CE și 2011/61/UE, precum și a Regulamentelor (CE) nr. 1060/2009 și (UE) nr. 648/2012 – proiect ASF, în consultare publică, transmis BNR, în curs de analiză la nivelul BNR;
 - Propunere legislativă pentru reglementarea unor măsuri privind cadrul general aplicabil băncilor naționale de dezvoltare din România, stadiu: în comisii la Camera Deputaților (PL-x nr.114/2020);
 - Proiect Ordonanță de urgență a Guvernului de transpunere a Directivei (UE) 2018/843 de modificare a Directivei (UE) 2015/849 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, precum și de modificare a Directivelor 2009/138/CE și 2013/36/UE, stadiu: în curs de definitivare la nivelul ONPCSB;
 - Proiect de lege pentru modificarea art. 119 din Legea nr. 311/2015 privind schemele de garantare a depozitelor, stadiu: în curs de elaborare la nivelul instituțiilor abilitate;
 - Proiect de lege pentru modificarea Legii nr. 126/2018 privind piețele de instrumente financiare – includerea unor prevederi privind asumarea de către BNR a calității de autoritate competentă potrivit Regulamentului delegat (UE) 2365/2015 privind transparența operațiunilor de finanțare prin instrumente financiare și transparența reutilizării și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012, stadiu: în analiză la nivelul BNR.

De asemenea, în ceea ce privește activitatea de avizare și asistență juridică: (i) au fost avizate 101 proiecte de ordine de sancționare și de dispunere de măsuri aplicabile unor instituții de credit și unor instituții financiare nebankare, elaborate de către direcțiile de specialitate din centrala Băncii Naționale a României, 3 ordine ale guvernatorului privind publicarea efectuării radierii unor instituții financiare nebankare din Registrul general și/sau din Registrul special, 2 proiecte de hotărâri ale Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României privind radierea din Registrul general și/sau din Registrul special și, implicit, interzicerea desfășurării activității de creditare, precum și 3 hotărâri ale Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României privind publicarea încetării de drept a valabilității autorizației de funcționare a unei bănci cooperatiste; (ii) au fost avizate 85 de proiecte de răspuns elaborate de către direcțiile de specialitate din Banca Națională a României la solicitările formulate îndeosebi de către Ministerul Administrației și Internelor și Ministerul Public; (iii) au fost formulate 104 opinii juridice pe probleme punctuale la solicitarea direcțiilor de specialitate din Banca Națională a României; (iv) au fost elaborate proiecte de răspuns, avize și puncte de vedere pentru 153 de petiții și, respectiv, scrisori transmise Băncii Naționale a României de către diverse persoane fizice, juridice sau instituții ale statului; (v) au fost elaborate 25 de note și scrisori pe diverse problematice; (vi) au fost avizate 12 proiecte de circulare privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii; (vii) s-a asigurat reprezentarea băncii centrale la ședințele comisiilor permanente ale Camerei Deputaților și Senatului, precum și în cadrul grupurilor de lucru organizate de Ministerul Finanțelor Publice, Ministerul Justiției și Ministerul Economiei.

În ceea ce privește activitatea de contencios și asistență contractuală, principalele direcții au constat în: (i) acordarea de avize juridice pentru documente care privesc activitatea internă a BNR; (ii) reprezentarea BNR în fața instanțelor judecătorești, a judecătorului-sindic, a organelor de urmărire penală, a notarilor publici, formulând întâmpinări/concluzii scrise, exercitând, după caz, toate căile de atac prevăzute de lege, în scopul apărării și valorificării drepturilor băncii, în nume propriu sau în altă calitate derivând din lege sau din convențiile încheiate de Banca Națională a României, colaborând cu structurile organizatorice din centrala BNR, precum și cu structurile teritoriale ale acesteia, pentru obținerea datelor și informațiilor necesare; (iii) îndeplinirea procedurilor legale în materia executării silită, analizând și soluționând documentațiile aferente cererilor de executare silită prin poprire asupra conturilor instituțiilor de credit/veniturilor salariale ale angajaților Băncii Naționale a României transmise de executorii judecătorești, în conformitate cu reglementările legale; (iv) acordarea de asistență juridică structurilor organizatorice din BNR, formulând opinii juridice/puncte de vedere/recomandări; (v) corespondența cu instanțele judecătorești, executorii judecătorești, parchetele, organele de poliție, persoane fizice, birourile notariale, dar și cu structurile teritoriale ale Băncii Naționale a României.

În aceste condiții, în cursul anului 2019, au fost soluționate 4 563 de lucrări: (i) 1 094 avize; (ii) 303 puncte de vedere/opinii juridice; (iii) 614 lucrări, în vederea asigurării reprezentării în fața instanțelor de judecată; (iv) 993 de lucrări în dosare de executare silită; (v) 1 559 de răspunsuri în corespondența avută cu direcții/instituții cu competențe de soluționare, precum și cu sucursale/agenții ale Băncii Naționale a României; (vi) s-a asigurat participarea în grupuri de lucru la nivelul băncii centrale.

Activitatea Băncii Naționale a României în cadrul Sistemului European al Băncilor Centrale, în domeniul juridic, a vizat, printre altele, participarea la reuniunile Comitetului Juridic (*Legal Committee*), colaborarea cu reprezentanții departamentelor corespondente din cadrul Băncii Centrale Europene și de la nivelul băncilor centrale naționale ale statelor membre ale Uniunii Europene și analiza documentației relevante transmise de BCE, prin intermediul procedurii scrise (*written procedure*). S-a asigurat participarea la întâlnirile organizate în contextul misiunilor Fondului Monetar Internațional, Băncii Mondiale și Comisiei Europene în România și pentru soluționarea diverselor aspecte supuse atenției Băncii Naționale a României de către aceste instituții. Totodată, au fost elaborate puncte de vedere cu privire la problemele de natură legislativă din chestionarele adresate Băncii Naționale a României de către instituțiile internaționale și au fost exprimate poziții cu privire la implementarea în legislația națională a actelor emise de organisme europene (Autoritatea Bancară Europeană, Comitetul European pentru Risc Sistemic).

O altă componentă a activității juridice a constat în acordarea asistenței de specialitate pentru soluționarea aspectelor legate de activitatea sistemelor de plăți, a prestatorilor de servicii de plată, monitorizarea infrastructurilor pieței financiare, a plăților și a instrumentelor de plată, precum și a aspectelor legate de redresarea și rezoluția instituțiilor de credit. De asemenea, a fost acordată asistență de specialitate pentru soluționarea altor aspecte de natură juridică apărute în activitatea băncii centrale, în acest context fiind formulate aproximativ 269 de opinii de specialitate.

Activitatea juridică a presupus și acordarea de asistență de specialitate pentru soluționarea unor aspecte de natură juridică apărute în activitatea băncii centrale, pe linia dreptului european și internațional. În acest context, au fost, avizate 80 de note elaborate de direcțiile de specialitate din centrala Băncii Naționale a României privind diverse problematice legate de activitatea băncii centrale, 13 convenții și protocoale, 96 de petiții și au fost formulate puncte de vedere pentru un număr de 50 de solicitări transmise Băncii Naționale a României de către diverse instituții ale statului și alte instituții interne și internaționale.

În relația cu Ministerul Afacerilor Externe, s-a asigurat, în continuare, reprezentarea Băncii Naționale a României la ședințele trimestriale ale Grupului de lucru contencios UE (GLCUE).

Totodată, la nivelul Direcției juridice au fost elaborate un număr de 50 de opinii de specialitate comune, pentru soluționarea unor aspecte de natură juridică apărute în activitatea băncii centrale.

Capitolul 17

Cadrul instituțional și organizarea
Băncii Naționale a României

Banca Națională a României este banca centrală a României, fiind o instituție publică independentă. Activitatea sa este reglementată de Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României (numită în continuare Statutul BNR).

Obiectivul fundamental al BNR este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. Principalele atribuții ale instituției sunt:

- elaborarea și aplicarea politicii monetare și a politicii de curs de schimb;
- autorizarea, reglementarea și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit, promovarea și monitorizarea bunei funcționări a sistemelor de plăți pentru asigurarea stabilității financiare;
- emiterea bancnotelor și a monedelor ca mijloace legale de plată pe teritoriul României;
- stabilirea regimului valutar și supravegherea respectării acestuia;
- administrarea rezervelor internaționale ale României.

1. Structura decizională și guvernanta corporativă

Banca Națională a României este condusă de un Consiliu de administrație, alcătuit din nouă membri numiți de Parlament – la propunerea comisiilor permanente de specialitate ale celor două Camere –, cu nominalizarea conducerii executive. Numirile se fac pe o perioadă de cinci ani, cu posibilitatea reînnoirii mandatului. Potrivit legii, membrii Consiliului de administrație nu pot fi parlamentari sau membri ai unui partid politic și nu pot face parte din autoritatea judecătorească sau din administrația publică. Consiliul de administrație al BNR este compus din: (i) un președinte, care este și guvernator al Băncii Naționale a României; (ii) un vicepreședinte, care este și prim-viceguvernator; (iii) șapte membri, dintre care doi sunt și viceguvernatori, iar ceilalți cinci membri nu sunt salariați ai BNR.

Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României hotărăște, în condițiile legii: (i) politicile în domeniul monetar și al cursului de schimb, urmărind aducerea la îndeplinire a acestora; (ii) măsurile în domeniile autorizării, reglementării și supravegherii prudențiale sau, după caz, monitorizării instituțiilor de credit, instituțiilor de plată și instituțiilor financiare nebancale și monitorizării sistemelor de plăți pe care le-a autorizat; (iii) organizarea internă a băncii. Consiliul de administrație stabilește, de asemenea, direcțiile principale în conducerea operațiunilor proprii și responsabilitățile care revin personalului Băncii Naționale a României.

În numele Consiliului de administrație, guvernatorul prezintă Parlamentului, până la data de 30 iunie a anului următor, *Raportul anual* al Băncii Naționale a României, care cuprinde activitățile BNR, situațiile financiare anuale și raportul de audit, dezbătute, fără a fi supuse votului, în ședința comună a celor două Camere ale Parlamentului.

Mugur Constantin Isărescu
Guvernator,
Președinte al Consiliului
de administrație

Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României

numit de Parlamentul României prin Hotărârea nr. 19 din 3 iulie 2019

Florin Georgescu
Prim-viceguvernator,
Vicepreședinte al Consiliului
de administrație

Leonardo Badea
Viceguvernator,
Membru al Consiliului
de administrație

Eugen Nicolăescu
Viceguvernator,
Membru al Consiliului
de administrație

Csaba Bálint
Membru al Consiliului
de administrație

Gheorghe Gherghina
Membru al Consiliului
de administrație

Cristian Popa
Membru al Consiliului
de administrație

Dan Radu Rușanu
Membru al Consiliului
de administrație

Virgiliu Stoenescu
Membru al Consiliului
de administrație

Act legislativ

Hotărâre nr. 19 din 3 iulie 2019

Monitorul Oficial, Partea I, nr. 548, 3 iulie 2019

Hotărâre pentru numirea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României

În temeiul prevederilor art. 67 din Constituția României, republicată, ale art. 32 alin. (1) și ale art. 33 alin. (2)-(4) din Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, cu modificările ulterioare,

Parlamentul României adoptă prezenta hotărâre.

Articol unic. – Se numesc în Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României, cu nominalizarea conducerii executive a acesteia, pentru o perioadă de 5 ani, începând cu data de 11 octombrie 2019, membrii prevăzuți în anexa care face parte integrantă din prezenta hotărâre.

Această hotărâre a fost adoptată de Camera Deputaților și de Senat în ședința comună din 3 iulie 2019, cu respectarea prevederilor art. 76 alin. (2) din Constituția României, republicată.

PREȘEDINTELE
CAMEREI DEPUTAȚILOR

PREȘEDINTELE SENATULUI

ION-MARCEL CIOLACU

CĂLIN-CONSTANTIN-ANTON
POPESCU-TĂRICEANU

București, 3 iulie 2019.

Nr. 19.

ANEXĂ

Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României

1. Mugur Isărescu	– președinte al Consiliului de administrație și guvernator al Băncii Naționale a României
2. Florin Georgescu	– vicepreședinte al Consiliului de administrație și prim-viceguvernator al Băncii Naționale a României
3. Leonardo Badea	– membru al Consiliului de administrație și viceguvernator al Băncii Naționale a României
4. Eugen Nicolăescu	– membru al Consiliului de administrație și viceguvernator al Băncii Naționale a României
5. Csaba Bálint	– membru al Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României
6. Gheorghe Gherghina	– membru al Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României
7. Cristian Popa	– membru al Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României
8. Dan-Radu Rușanu	– membru al Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României
9. Virgiliu Stoenescu	– membru al Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României

Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României
în perioada 11 octombrie 2014 – 10 octombrie 2019

1. Mugur Isărescu	– președinte al Consiliului de administrație și guvernator al Băncii Naționale a României
2. Florin Georgescu	– vicepreședinte al Consiliului de administrație și prim-viceguvernator al Băncii Naționale a României
3. Eugen Nicolăescu*	– membru al Consiliului de administrație și viceguvernator al Băncii Naționale a României
4. Liviu Voinea***	– membru al Consiliului de administrație și viceguvernator al Băncii Naționale a României
5. Marin Dinu	– membru al Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României
6. Daniel Dăianu**	– membru al Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României
7. Gheorghe Gherghina	– membru al Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României
8. Ágnes Nagy	– membru al Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României
9. Virgiliu Stoenescu	– membru al Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României

*) a fost numit prin Hotărârea nr. 42 din 24 mai 2017 a Parlamentului României, după demisia lui Bogdan Olteanu din 17 octombrie 2016

**) începând cu data de 8 iulie 2019, domnul Daniel Dăianu și-a încetat activitatea de membru neexecutiv al Consiliului de administrație al BNR, pentru a putea onora noul mandat încredințat în cadrul Consiliului Fiscal

***) începând cu data de 26 august 2019, domnul Liviu Voinea și-a încetat activitatea de viceguvernator BNR, ca urmare a numirii acestuia în calitate de reprezentant al României la Fondul Monetar Internațional

În vederea asigurării eficienței procesului decizional, în cadrul BNR funcționează trei structuri operative cu responsabilități în exercitarea principalelor funcții ale unei bănci centrale: Comitetul de politică monetară, Comitetul de supraveghere și Comitetul de administrare a rezervelor internaționale. Totodată, dat fiind rolul important al băncii centrale în demersul complex de adoptare a monedei unice europene, începând din februarie 2010 în cadrul acesteia își desfășoară activitatea Comitetul de pregătire a trecerii la euro. La acestea se adaugă Comitetul de risc, care monitorizează derularea adecvată a procesului de management al riscurilor în BNR, astfel încât Consiliul de administrație să beneficieze de imaginea corectă și completă asupra riscurilor la care este expusă BNR, precum și Comitetul de audit, care analizează și propune direcțiile strategice și politica BNR în domeniul controlului intern, auditului intern și extern. Aceste comitete au regulamente de funcționare proprii prin care sunt detaliate componența, atribuțiile și responsabilitățile specifice.

Comitetul de politică monetară (CPM) reprezintă o structură permanentă, cu rol consultativ și decizional. Este alcătuit din 12 membri²⁴¹ și este condus de guvernatorul BNR. Atribuțiile comitetului se circumscriu obiectivului fundamental al băncii centrale, ele vizând, în principal, caracteristicile strategiei și cadrului operațional ale politicii monetare, configurarea și implementarea politicii monetare, precum și cercetarea

²⁴¹ Începând cu data de 5 septembrie 2019; anterior, comitetul era alcătuit din 11 membri.

economică adiacentă. Astfel, CPM dezbate și stabilește conținutul, structura și configurația materialelor/rapoartelor de analiză în domeniul politicii monetare, ale proiecțiilor evoluțiilor macroeconomice pe diferite orizonturi de timp, precum și ale propunerilor privind conduita politicii monetare, pe care le înaintează ulterior spre analiză și aprobare Consiliului de administrație al BNR. Totodată, CPM sprijină procesul de deliberare și adoptare a deciziilor de politică monetară prin discutarea, aprobarea și punerea periodică la dispoziția Consiliului de administrație a unor analize/studii întocmite de direcțiile de specialitate, abordând arii de cercetare/tematici relevante pentru conducerea politicii monetare. În același timp, membrii CPM discută, analizează și propun Consiliului de administrație, ori de câte ori este nevoie, revizuirii ale unor caracteristici ale strategiei și ale unor instrumente ale politicii monetare, în vederea adecvării acestora din perspectiva îndeplinirii obiectivului fundamental al BNR și a armonizării lor cu standardele în domeniu ale BCE. Conform calendarului anual al ciclurilor trimestriale de prognoză aprobat de Consiliul de administrație al BNR, în cursul anului 2019 au avut loc 16 ședințe ale CPM, iar în primele patru luni din 2020²⁴² s-au desfășurat 6 ședințe.

Comitetul de supraveghere este o structură permanentă cu caracter deliberativ și decizional, compusă din 10 membri și condusă de guvernatorul BNR. Atribuțiile și competențele sale vizează activitățile de evaluare și monitorizare a funcționării instituțiilor de credit din perspectiva calității activelor, a performanțelor financiare și a încadrării lor în nivelul reglementat al indicatorilor de prudență bancară, dar și pe cele de asigurare a bazei de reglementare, conform legislației specifice și practicilor internaționale în materie, precum și a instituțiilor financiare nebancale, instituțiilor de plată și a instituțiilor emitente de monedă electronică.

În anul 2019, Comitetul de supraveghere a adoptat hotărâri în cadrul a 19 ședințe, iar în primele trei luni ale anului 2020 în cadrul a 8 ședințe, materialele analizate privind, în principal, următoarele aspecte: (i) notificarea intenției privind dobândirea de participații calificate la capitalul social al instituțiilor de credit și/sau majorarea acestor participații; (ii) cereri prezentate de instituțiile de credit, persoane juridice române, potrivit reglementărilor prudențiale, în legătură cu modificările intervenite în situația acestora referitoare la persoanele desemnate să exercite responsabilități de administrare și/sau conducere, completarea obiectului de activitate, auditorul financiar, operațiunile în condiții de favoare prevăzute în pachetele de măsuri remuneratorii și stimulente pentru salariați, exceptare de la aplicarea unor ponderi de risc față de subsidiare, fuziuni etc.; (iii) propunerea de autorizare a unei instituții de plată; (iv) proiecte de acte normative ale băncii centrale sau ale altor autorități care vizează activitatea instituțiilor de credit, instituțiilor de plată, furnizorilor specializați în prestare de servicii de informare cu privire la conturi, instituțiilor emitente de monedă electronică și a instituțiilor financiare nebancale, precum și în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului; (v) implementarea Ghidurilor emise de Autoritatea Bancară Europeană în legislația națională și/sau practica de supraveghere, din perspectiva competențelor băncii centrale; (vi) propuneri legislative referitoare la transpunerea *acquis*-ului UE și la punerea în aplicare a unor regulamente europene ce vizează instituțiile de credit

²⁴² Perioada 1 ianuarie – 21 aprilie.

și instituțiile financiare nebancale; (vii) propuneri de poziții în alte domenii în care banca centrală are competențe; (viii) monitorizarea evoluțiilor privind stabilitatea financiară, identificarea, monitorizarea și evaluarea riscurilor sistemice și ale instituțiilor de credit de importanță sistemică, analize specifice (monitorizarea condițiilor și termenilor de creditare, sondajul privind riscurile sistemice, testarea periodică la stres a lichidității sectorului bancar, analize referitoare la instrumentele macroprudențiale – amortizoarele de capital, etc.), propuneri de măsuri privind politica macroprudențială, schimbul transfrontalier de informații, evaluarea potențialului sistemic al materializării riscului de practicare a unei conduite necorespunzătoare în sectorul bancar, evaluarea riscului de concentrare la nivelul sectorului bancar, clarificarea modului în care băncile și IFN-uri din România trebuie să aplice reglementările în vigoare în contextul pandemiei COVID-19; (ix) analize referitoare la activitatea Centralei Riscului de Credit și a Centralei Incidentelor de Plăți; (x) alte spețe legate de funcționarea sistemului bancar.

Comitetul de administrare a rezervelor internaționale (CARI) reprezintă o structură permanentă, responsabilă pentru îndeplinirea, prin decizii de natură tactică, a obiectivelor strategice fixate de către Consiliul de administrație în domeniul administrării rezervelor internaționale. CARI este format din 11 membri și este condus de guvernatorul BNR. În conformitate cu atribuțiile stabilite de către Consiliul de administrație, comitetul analizează dinamica climatului economico-financiar global și formulează propuneri privind strategia de administrare a rezervelor, analizează încadrarea în limitele strategice și tactice și evaluează performanța lunară a portofoliilor, face recomandări privind implementarea de noi instrumente financiare și stabilește lista entităților cu care se pot derula tranzacții, a emitenților pentru plasamentele în hârtii de valoare, precum și a activelor acceptate pentru investire. CARI se reunește și ia decizii ori de câte ori evoluțiile de pe piețele financiare impun acest lucru, la convocarea președintelui sau, în lipsa acestuia, vicepreședintelui.

Practicarea unui management prudent al rezervelor internaționale, care să nu periclitaze obiectivele BNR privind siguranța și lichiditatea investițiilor, într-un climat în care incertitudinile de natură geopolitică, economică și politică au fost prezente pe tot parcursul anului 2019, a continuat să reprezinte obiectivul principal al comitetului.

Comitetul de pregătire a trecerii la euro din cadrul BNR reprezintă o structură cu rol consultativ și de analiză a activității de pregătire a adoptării euro, funcționând ca un cadru formalizat de dezbateri, cu rol de suport al deciziilor băncii centrale în procesul de aderare la Uniunea Economică și Monetară. În anul 2019 au avut loc 5 ședințe ale Comitetului de pregătire a trecerii la euro, încă una desfășurându-se în cursul primelor patru luni ale anului 2020. Temele abordate în cadrul reuniunilor au vizat subiecte precum: reforma regulilor fiscale în Uniunea Europeană, monitorizarea procesului de convergență, estimarea efectelor *Brexit*, cadrul financiar multianual post-2020, impactul unor scenarii de consolidare fiscală asupra cadrului macroeconomic.

Comitetul de risc funcționează ca o structură permanentă și consultativă, aflată în subordinea Consiliului de administrație, cu scopul de a acorda asistență acestuia în supervizarea procesului de management al riscurilor în banca centrală.

Comitetul de risc este format din opt membri care sunt reprezentanți ai conducerii direcțiilor a căror activitate presupune expertiză în gestionarea riscurilor semnificative pentru banca centrală, conducerea comitetului fiind asigurată de guvernatorul BNR, în calitate de președinte și de prim-viceguvernatorul BNR, în calitate de vicepreședinte.

Principalele atribuții ale Comitetului de risc vizează: (i) analiza și avizarea cadrului de reglementare a procesului de management al riscurilor în BNR și monitorizarea implementării, respectării și aplicării acestuia în cadrul instituției; (ii) informarea corectă, completă și oportună a Consiliului de administrație privind riscurile la care este expusă banca centrală; (iii) formularea de recomandări în scopul îmbunătățirii performanțelor structurilor organizatorice din BNR în ceea ce privește managementul riscurilor asociate activităților gestionate; (iv) avizarea angajării instituției în noi proiecte specifice domeniului său de activitate, pe baza analizei riscurilor asociate acestora; (v) supervizarea situației generale, actualizate, a riscurilor și avizarea limitelor de expunere la riscuri, îndeosebi la cele semnificative, și planurile propuse pentru tratarea lor.

Comitetul de audit funcționează ca o structură permanentă, care are rolul de a consolida cadrul de guvernare corporativă implementat. Comitetul de audit este un organism independent față de conducerea executivă a BNR, fiind format din cei cinci membri ai Consiliului de administrație care nu fac parte din conducerea executivă a băncii centrale. Președintele și vicepreședintele Comitetului de audit sunt desemnați de către Consiliul de administrație al BNR.

În anul 2019, componența Comitetului de audit s-a schimbat, odată cu numirea de către Parlamentul României a unui nou Consiliu de administrație al BNR. Comitetul și-a început noul mandat în toamna anului 2019 pentru o perioadă de cinci ani. Bunele practici în materie de guvernare recomandă ocuparea funcției de președinte al Comitetului de audit de către membrii acestuia, prin rotație. Consiliul de administrație al BNR a numit, în data de 8 noiembrie 2019, un nou președinte al acestui for.

Comitetul de audit are rol consultativ și este constituit în scopul asistării Consiliului de administrație în realizarea responsabilităților sale de supervizare a proceselor de control intern, management al riscurilor și guvernare ale băncii, precum și a mecanismelor sale de audit intern și extern. Comitetul de audit se întrunește cel puțin o dată pe trimestru și ori de câte ori este necesar.

În anul 2019, Comitetul de audit s-a reunit în 6 ședințe. În cadrul acestor ședințe au fost prezentate: rezultatele auditării situațiilor financiare anuale ale BNR pentru anul 2018, de către Ernst & Young Assurance SRL (ultimul an de auditare externă aferent contractului încheiat pentru perioada 2014-2018); etapele procesului de achiziție a serviciilor de audit financiar pentru perioada 2019-2023; noul auditor extern al BNR, respectiv KPMG Audit SRL; planificarea, metodologia de abordare și declarația de independență pentru auditarea situațiilor financiare la 31 decembrie 2019; raportul de evaluare externă a calității funcției de audit intern și planul de măsuri pentru îndeplinirea recomandărilor; alte subiecte care sunt de competența comitetului.

De asemenea, comitetul a elaborat Raportul anual de activitate al Comitetului de audit pentru anul 2018, a avizat Rapoartele de activitate ale Direcției audit intern

pentru anul 2018 și pentru semestrul I 2019, Planul de audit pentru anul 2020, proiectul Manualului de audit intern al BNR, versiunea 2019, și a analizat rapoartele privind stadiul de implementare a recomandărilor misiunilor de audit.

În primul trimestru din anul 2020 au avut loc două ședințe, în cadrul cărora a fost discutat Raportul anual de activitate al Comitetului de audit pentru anul 2019 și a fost avizat Raportul de activitate al Direcției audit intern pentru anul 2019. Totodată, Comitetul de audit a analizat stadiul de implementare a recomandărilor misiunilor de audit intern la 31 decembrie 2019.

Niveluri de control extern

Statutul BNR prevede două niveluri de control extern, respectiv: (i) auditorul extern, desemnat să auditeze situațiile financiare anuale ale băncii centrale (inclusiv confirmarea stocului de aur prin participarea la procesul anual de inventariere) și (ii) Curtea de Conturi, care efectuează controlul ulterior asupra operațiunilor comerciale efectuate de banca centrală, care se reflectă în bugetul de venituri și cheltuieli și în situațiile financiare anuale.

Niveluri de control intern

Banca Națională a României are o abordare funcțională a administrării riscurilor, care constă în faptul că fiecare structură organizatorică din cadrul băncii este responsabilă cu administrarea (identificarea, evaluarea, tratarea, monitorizarea) riscurilor asociate activităților și operațiunilor pe care le desfășoară. Procesul de administrare a riscurilor este o componentă a sistemului de control intern al BNR și reprezintă prima linie de apărare a băncii împotriva factorilor care pot amenința îndeplinirea obiectivelor și a planurilor de acțiune stabilite. În acest scop, fiecare structură organizatorică aplică un set de măsuri de control intern, în conformitate cu reglementările privind managementul riscurilor în BNR. De asemenea, în cadrul băncii, este pusă în practică abordarea cunoscută sub denumirea „zid chinezesc”, prin care este asigurată, pe de o parte, segregarea între departamentele responsabile cu elaborarea și, respectiv, implementarea politicii monetare, iar pe de altă parte, între acestea și cele care îndeplinesc alte funcții statutare.

A doua linie de apărare este asigurată de: funcția de monitorizare a riscurilor operaționale; funcția de monitorizare a riscurilor IT&C; funcția de protecție a datelor cu caracter personal; funcția de monitorizare a riscurilor financiare aferente administrării rezervei internaționale. În cadrul acestei linii de apărare, un rol important revine comitetelor consultative/decizionale de specialitate care funcționează în cadrul băncii: Comitetul de risc, Comitetul de management al infrastructurilor pieței financiare, Comitetul de administrare a rezervelor internaționale, Comitetul de politică monetară și Comitetul de supraveghere. A doua linie de apărare este completată de monitorizarea și raportarea riscurilor operaționale, activitate supervizată de Comitetul de risc.

Direcția audit intern funcționează ca a treia linie de apărare, evaluând ansamblul controalelor implementate și stabilind dacă acestea sunt concepute și funcționează

în mod adecvat, astfel încât să asigure credibilitatea și integritatea informațiilor financiare și operaționale, eficacitatea activităților desfășurate, protecția activelor, conformitatea cu prevederile legale și contractuale aplicabile.

Scopul activității de audit intern este de a furniza instituției servicii de asigurare și consultanță independente și obiective, cu privire la gradul de control al operațiunilor, urmărind să antreneze îmbunătățirea acestora și să adauge valoare. În acest sens, auditul intern sprijină banca centrală în atingerea obiectivelor sale, evaluând într-o manieră sistematică și metodică procesele de management al riscurilor, control și guvernare.

În anul 2019, Direcția audit intern a finalizat 36 de misiuni, în cadrul cărora au fost formulate propuneri de îmbunătățire și întărire a sistemului de control intern, management al riscurilor și guvernare, contribuind la optimizarea proceselor auditate și la creșterea eficacității sistemului de control intern al acestora.

De asemenea, în anul 2019, Direcția audit intern a participat la două misiuni de audit inițiate și coordonate de substructuri ale Comitetului Auditorilor Interni (IAC), structură a SEBC cu responsabilități în sfera auditului intern.

O constantă a activității de audit intern în BNR o reprezintă pregătirea profesională continuă, preocuparea permanentă de a obține certificări naționale și internaționale în domeniu. În activitatea sa, Direcția audit intern aplică standardele cuprinse în Cadru Internațional de Practici Profesionale privind Activitatea de Audit Intern, emis de Institutul Auditorilor Interni, și metodologia de lucru prevăzută de Manualul de audit intern al BNR și în Manualul IAC și implementează consecvent cele mai bune practici în domeniu, inclusiv referitoare la auditul IT&C, securitatea și reziliența cibernetică.

Guvernanța corporativă a unor întreprinderi publice

Banca Națională a României exercită – în conformitate cu prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 109/2011 privind guvernanța corporativă a întreprinderilor publice, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 111/2016, cu modificările și completările ulterioare – competențele de autoritate publică tutelară pentru regiile autonome care funcționează pe bază de gestiune economică și autonomie financiară în subordinea băncii centrale: Imprimeria Băncii Naționale a României și Monetăria statului.

Acestea sunt întreprinderi publice care desfășoară activități de interes național și contribuie la îndeplinirea atribuției Băncii Naționale a României privind emiterea însemnelor monetare, sub formă de bancnote și monede, ca mijloace legale de plată pe teritoriul țării, astfel încât să fie asigurat necesarul de numerar, în strictă concordanță cu necesitățile reale ale circulației bănești. Informații relevante din perspectiva activității de guvernanță corporativă a celor două regii autonome sunt disponibile pe *website*-ul băncii centrale, în cadrul Secțiunii „BNR – Autoritate publică tutelară”.

2. Relația BNR cu Parlamentul României și cu alte instituții ale statului

Pe linia comunicării instituționale, Banca Națională a României întreține un dialog constant cu Parlamentul României, colaborarea constând, în principal, în:

- (i) elaborare de puncte de vedere asupra unor proiecte de acte normative la solicitarea directă a comisiilor parlamentare sau, indirect, la cererea unor inițiatori (MFP, ANPC, alte autorități publice), a Administrației Prezidențiale sau a Ministerului pentru Relația cu Parlamentul în vederea definitivării poziției cu privire la respectivele proiecte legislative. Potrivit art. 3 din Legea nr. 312/2004 privind Statutul BNR, autoritățile publice centrale solicită avizul băncii centrale pentru proiectele de acte normative care privesc domeniile în care aceasta are atribuții;
- (ii) formulare de puncte de vedere, realizare de materiale sau participare la discuții/reuniuni ale comisiilor permanente ale celor două Camere ale Parlamentului pe tematici precum politică monetară, stabilitate financiară, rezoluție bancară, afaceri europene, sisteme de plăți;
- (iii) realizare și transmitere de materiale în cadrul procedurii parlamentare de exercitare a controlului din perspectiva respectării principiilor subsidiarității și proporționalității de către proiectele de acte legislative ale Uniunii Europene;
- (iv) transmitere de opinii și participare la reuniuni ale comisiilor permanente ale celor două Camere ale Parlamentului, în cadrul procedurii parlamentare privind analiza proiectelor de documente elaborate de instituțiile Uniunii Europene;
- (v) transmiterea către președinții celor două Camere ale Parlamentului și către comisiile economice nu doar a *Raportului anual* (obligație statutară), ci și a *Raportului asupra inflației* și a *Raportului asupra stabilității financiare* – două dintre principalele instrumente de comunicare ale băncii centrale, în care sunt explicate acțiunile acestora în vederea asigurării stabilității prețurilor și a celei financiare;
- (vi) elaborare de materiale pentru pregătirea unor evenimente organizate de Parlament sau la care participă reprezentanți ai acestuia;
- (vii) răspunsuri la interpelări punctuale adresate BNR de senatori sau deputați.

Pe parcursul anului 2019, Banca Națională a României a fost implicată activ în fundamentarea unor puncte de vedere asupra unei serii de inițiative legislative cu impact asupra sectorului serviciilor de plată. De asemenea, BNR a participat, alături de Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor, Ministerul Finanțelor Publice și Ministerul Economiei, la elaborarea legislației naționale prin care au fost transpuse prevederile Directivei (UE) 2015/2366 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 2002/65/CE, 2009/110/CE și 2013/36/UE și a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010 și de abrogare a Directivei 2007/64/CE.

La data de 12 februarie 2019, membrii Consiliului de administrație al BNR au participat, la invitația comună a Comisiei economice, industriei și servicii și a Comisiei pentru buget, finanțe, activitate bancară și piață de capital din Senatul României și cu

participarea președintelui Senatului, la întrunirea care a avut ca teme indicele ROBOR și aspecte privind eficiența operațională a sectorului bancar, precum și analiza privind nivelul intermedierei financiare prezentată în *Raportul asupra stabilității financiare*, ediția din decembrie 2018. De asemenea, în luna martie 2019, în cadrul întâlnirii la care a fost invitată de către președintele Camerei Deputaților, conducerea BNR a prezentat evaluarea efectuată de banca centrală privind impactul măsurilor instituite de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2018 asupra sistemului financiar și asupra economiei în general.

În cursul anului 2019, direcțiile de specialitate au formulat răspunsuri și opinii la interpelări primite din partea unor membri ai Senatului sau Camerei Deputaților, pe teme ce privesc furnizarea de informații referitoare la achiziția de titluri de stat sau la problematica eliminării unor comportamente abuzive în planul relațiilor dintre instituții bancare și clienți.

La aceste răspunsuri oficiale formulate, se adaugă participări ale reprezentanților BNR la ședințe ale comisiilor parlamentare din Camera Deputaților sau Senatul României, pentru a prezenta opiniile băncii centrale asupra unor proiecte de acte legislative.

Astfel, în cadrul Camerei Deputaților, BNR a fost reprezentată la ședințe ale Comisiei pentru politică economică, reformă și privatizare, Comisiei pentru buget, finanțe și bănci, Comisiei juridice, de disciplină și imunități, Comisiei pentru industrii și servicii, Comisiei pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale, pentru a prezenta puncte de vedere pe proiecte legislative ce aveau printre subiecte: (i) finanțarea participativă (*crowdfunding*); (ii) funcționarea unor instituții precum Eximbank S.A.; (iii) modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 114/2018; (iv) modificarea Legii nr. 77/2016 privind darea în plată a unor imobile în vederea stingerii obligațiilor asumate prin credite; (v) protecția consumatorilor; (vi) reglementarea fondurilor de investiții; (vii) operațiuni și societăți de leasing; (viii) reglementarea creanțelor cesionate.

Printre comisiile din Senatul României la ale căror ședințe BNR a fost reprezentată, se numără: Comisia juridică, de numiri, disciplină, imunități și validări, Comisia pentru buget, finanțe, activitate bancară și piață de capital, Comisia economică, industrii și servicii, Comisia pentru Afaceri Europene. În cadrul acestor ședințe au fost discutate subiecte legate de: (i) protecția consumatorului; (ii) reglementarea fondurilor de investiții alternative; (iii) Legea nr. 77/2016 privind darea în plată a unor bunuri imobile în vederea stingerii obligațiilor asumate prin credite; (iv) Statutul BNR; (v) activitatea de emisie a monedei electronice; (vi) Codul de procedură fiscală; (vii) cadrul general aplicabil băncilor naționale de dezvoltare din România.

În plus, împreună cu Ministerul Afacerilor Externe (Agentul Guvernamental pentru Curtea de Justiție a Uniunii Europene) au fost discutate transpunerea Directivei (UE) 2018/843 de modificare a Directivei (UE) 2015/849 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, precum și de modificare a Directivelor 2009/138/CE și 2013/36/UE credit (Bp. 454/2019) și proiectul de Lege privind protecția consumatorilor împotriva cesiunilor speculative de creanțe (Bp. 453/2019).

În prima parte a anului 2020, au fost transmise opinii către Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației și către Secretariatul General al Guvernului, pe tema proiectului de ordonanță de urgență a Guvernului privind exonerarea clienților băncilor de economisire-creditare în domeniul locativ de la rambursarea unor sume reprezentând prime de stat și accesorii.

3. Evoluții organizatorice

3.1. Managementul resurselor umane

Evoluția structurii organizatorice a Băncii Naționale a României

În cursul anului 2019, la nivelul unor structuri organizatorice din cadrul BNR au avut loc transformări, în vederea eficientizării și dezvoltării unor activități, sau adaptări, ca urmare a unor modificări intervenite în cadrul normativ intern.

Principalele schimbări au fost determinate de:

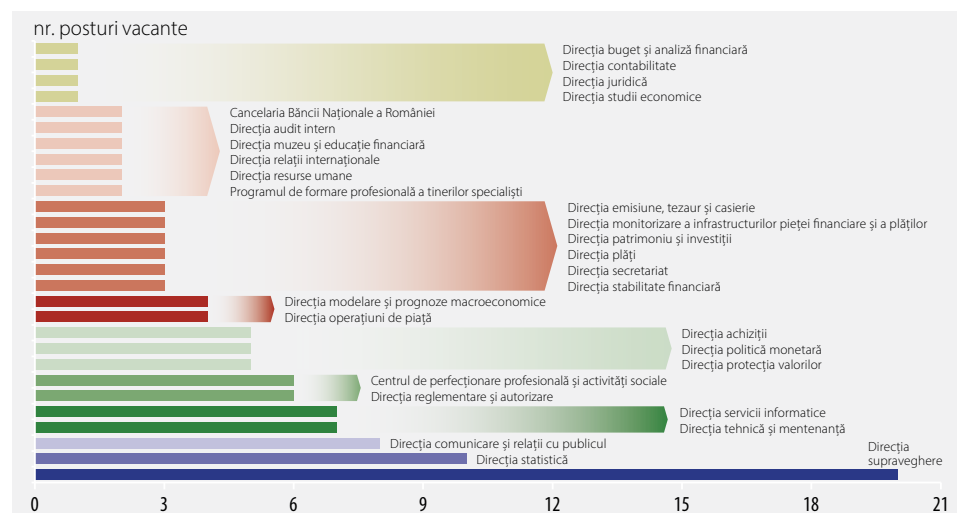
- (i) abordarea unitară a activităților de comunicare, realizată prin:
 - a) transferul Serviciului informare publică și documentare de la Direcția secretariat și relații cu publicul la Direcția comunicare și multimedia;
 - b) redenumirea celor două direcții în „Direcția secretariat” și, respectiv, „Direcția comunicare și relații cu publicul”.
- (ii) modificările legislative aferente activității de achiziții, care au determinat:
 - a) înființarea unui nou serviciu în cadrul Direcției achiziții, denumit „Serviciul metodologie, standardizare și normare consumuri”;
 - b) redenumirea și reorganizarea activității celorlalte servicii existente la nivelul direcției.
- (iii) eficientizarea activității juridice de avizare și asistență juridică, obținută prin:
 - a) redenumirea Serviciului avizare și documentare juridică în Serviciul avizare și asistență juridică;
 - b) înființarea a două birouri în cadrul Serviciului avizare și asistență juridică: Biroul avizare și asistență juridică acte normative și Biroul avizare și asistență juridică reglementări interne.

Date statistice privind personalul Băncii Naționale a României

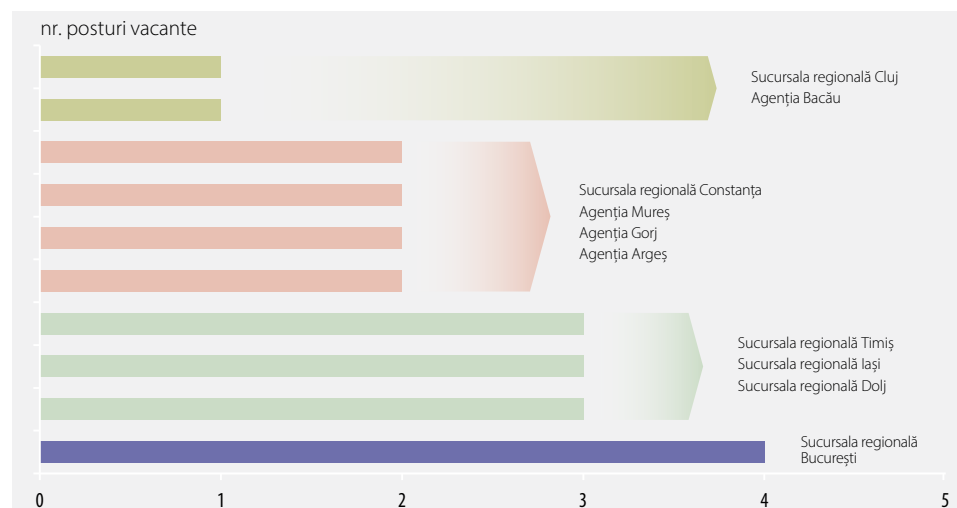
Fluctuația de personal înregistrată în anul 2019 a fost de 4,36 la sută, numărul salariaților din Banca Națională a României fiind la 31 decembrie 2019 de 2 064 persoane, față de 2 013 salariați la sfârșitul anului 2018.

Pe parcursul anului 2019, în Banca Națională a României au fost derulate procese de recrutare externă pentru un număr de 210 posturi vacante în centrală și rețeaua teritorială. S-au înscris 999 de candidați și au fost admiși 137 dintre aceștia. Posturile rămase neocupate în urma proceselor de recrutare desfășurate în cursul anului 2019 se regăsesc în principal în: Direcția supraveghere, Direcția reglementare și autorizare, Direcția stabilitate financiară. Dificultățile întâmpinate în recrutarea pentru structurile menționate rezultă, cu precădere, din cerințele de ocupare a posturilor. Având în vedere faptul că multe dintre activitățile desfășurate la nivelul acestor structuri organizatorice sunt specifice unei bănci centrale și nu au corespondent în piața muncii, numărul candidaților care dispun de un nivel suficient de ridicat de cunoștințe de specialitate necesare pentru îndeplinirea sarcinilor este relativ limitat.

Grafic 17.1
Situția posturilor vacante
în centrala
Băncii Naționale a României
la data de 31 decembrie 2019

Grafic 17.2
Situția posturilor vacante
în unitățile teritoriale
ale Băncii Naționale a României
la data de 31 decembrie 2019

În același timp, 67 de salariați au fost promovați în funcții superioare de execuție, iar 13 în funcții de conducere.

Perfecționarea profesională a personalului Băncii Naționale a României

Pe parcursul anului 2019, 1 504 salariați ai Băncii Naționale a României au cumulată 2 564 participări la programe de perfecționare profesională. Dintre acestea, 2 267 s-au desfășurat în țară, iar 297 au fost participări la programe organizate în străinătate.

Numărul mare de participări la programele de perfecționare profesională organizate în țară a fost consemnat, în principal, ca urmare a derulării programului de conștientizare a riscurilor specifice securității cibernetice, început în anul 2018.

În străinătate, salariații Băncii Naționale a României au participat la:

- seminarii de specialitate axate pe principalele domenii de activitate ale băncilor centrale, susținute de partenerii tradiționali (Banca Centrală Europeană, Fondul Monetar Internațional, Joint Vienna Institute, Banca Reglementelor Internaționale), precum și de centrele de perfecționare profesională ale unor bănci centrale (Banca Angliei, Banca Franței, Deutsche Bundesbank, Banca Elveției, Sistemul Rezervelor Federale);
- programe de dezvoltare a abilităților de *leadership*, organizate în cadrul Sistemului European al Băncilor Centrale.

3.2. Tehnologia informației

În cursul anului 2019 au fost derulate o serie de proiecte informatice care au avut drept scop implementarea prevederilor legale, respectarea cerințelor de raportare formulate de organismele interne și internaționale, eficientizarea activității în cadrul instituției și optimizarea performanței în exploatarea sistemelor informatice, după cum urmează:

- extinderea sistemului informatic pentru raportări ITS de supraveghere cu un nou modul care permite, în temeiul Directivei 2014/59/UE a Parlamentului European, colectarea informațiilor necesare în scopul planurilor de rezoluție pentru instituțiile de credit și firmele de investiții și actualizarea sistemului conform noilor versiuni de cadre de raportare publicate de Autoritatea Bancară Europeană;
- extinderea sistemului informatic SIRBNR cu noi module de raportare și re-proiectarea unor module existente în vederea implementării de noi cerințe metodologice de raportare solicitate de Banca Centrală Europeană și Eurostat;
- extinderea și actualizarea sistemului informatic RAPDIR în vederea implementării de noi cerințe metodologice de raportare solicitate de Banca Centrală Europeană și Eurostat;
- dezvoltarea și lansarea în exploatarea a interfeței automate între sistemul BCE TARGET Instant Payment Settlement (TIPS) și sistemul de Gestiune Financiar-Contabilă, Achiziții, Resurse Umane și Salarizare, Oracle e-Business Suite, cu scopul procesării și stocării datelor aferente conturilor participanților din România la serviciul TIPS;
- actualizarea sistemului informatic Centrala Riscurilor de Credit în vederea implementării prevederilor Legii nr. 505/2018 care aduce modificări la Legea nr. 77/2016 privind darea în plată a unor bunuri imobile în vederea stingerii obligațiilor asumate prin credite;

- dezvoltarea sistemului informatic ESMABNR privind colectarea, prelucrarea și stocarea tranzacțiilor cu instrumente financiare în conformitate cu cerințele de raportare din Regulamentul (UE) nr. 600/2014 privind piețele instrumentelor financiare (MiFIR) și prevederile Legii nr. 216/2108 privind piețele de instrumente financiare;
- extinderea sistemului informatic RĂgistre (Evidența registrelor IFN, IP, IEME) prin implementarea reglementărilor legislației europene PSD2 cu efect asupra Registrului Instituțiilor de plată (IP), Furnizori specializați în servicii de informare cu privire la conturi (FSIC), Registrul Instituțiilor Emitente de Monedă Electronică (IEME) și servicii exceptate la plată și publicarea automată pe *website*-ul BNR a registrelor;
- actualizarea sistemului informatic Balanța de plăți și poziția investițională internațională pentru preluarea datelor referitoare la activele și pasivele financiare ale societăților de asigurare în relația cu nerezidenți, colectate în sistemul RAPDIR;
- modernizarea Sistemului Informatic Integrat al Achizițiilor (SIIA-BNR) prin implementarea mai multor soluții care au ca efect extinderea funcționalităților și îmbunătățirea performanțelor sistemului.

De asemenea, au fost bugetate și demarate două proiecte vizând actualizarea aplicațiilor informatice din cadrul sistemelor de plăți ReGIS și SaFIR la cele mai recente versiuni disponibile, în scopul alinierii la noile reglementări europene din domeniul plăților, actualizării tehnologice a sistemelor și implementării de noi funcționalități necesare Băncii Naționale a României și pieței locale.

În scopul îmbunătățirii nivelului de reziliență cibernetică a infrastructurii IT&C și alinierii la standardele actuale privind performanța, disponibilitatea, integritatea și confidențialitatea datelor în mediile financiar-bancare, au fost achiziționate și implementate, atât la sediul central, cât și la sediul de continuitate, clustere de echipamente cu funcționalități de securitate tip *Web Application Firewall*.

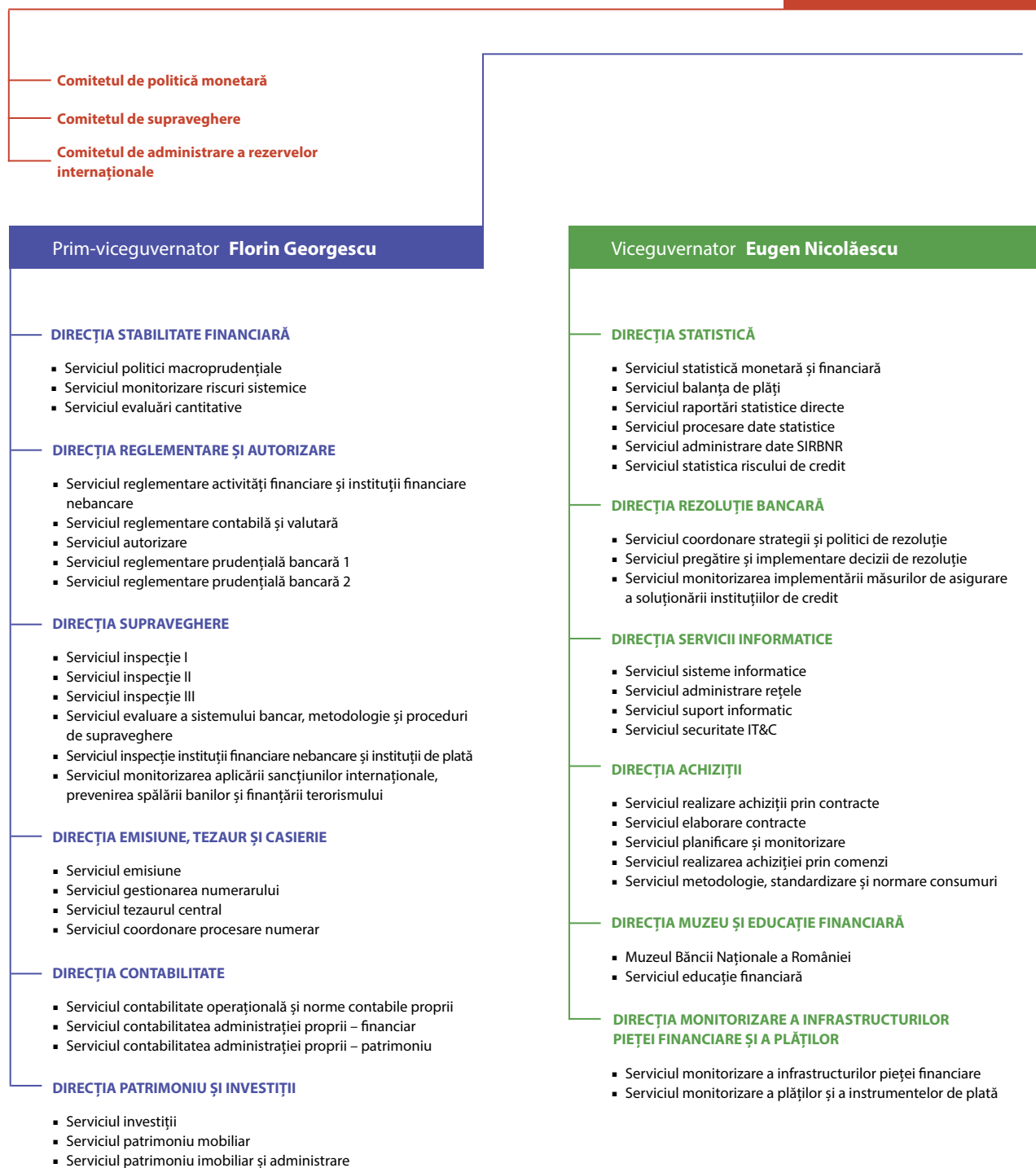
De asemenea, au fost achiziționate și implementate echipamente și servicii necesare actualizării infrastructurii de gestiune a certificatelor digitale a Băncii Naționale a României, precum și a platformei care asigură accesarea de la distanță a resurselor sistemului informatic.

Au continuat activitățile de perfecționare și operaționalizare a procedurilor de reacție la incidente de securitate cibernetică, de participare a personalului specializat la laboratoare de simulare a unor atacuri cibernetice, precum și de conștientizare a riscurilor de securitate IT și cibernetice la nivelul întregului personal BNR.

Totodată, pe parcursul anului 2019 a continuat procesul de înlocuire a tehnicii de calcul uzate și de uniformizare a versiunilor pachetelor *software* pentru uz general.

Organigrama Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2019

Guvernator

Notă:

Corespondența culorilor arată coordonarea structurilor

*) Direcția audit intern este subordonată funcțional Comitetului de audit și administrativ guvernatorului Băncii Naționale a României

ADMINISTRAȚIE

Mugur Isărescu

Viceguvernator **Leonardo Badea****DIRECȚIA MODELARE ȘI PROGNOZE MACROECONOMICE**

- Serviciul modele de prognoză macroeconomică
- Serviciul modele de evaluare macroeconomică

DIRECȚIA PLĂȚI

- Serviciul administrare ReGIS
- Serviciul depozitare și decontare instrumente financiare
- Serviciul procesare mesaje financiare
- Serviciul administrare TARGET2
- Serviciul continuitate operațională

DIRECȚIA RELAȚII INTERNAȚIONALE

- Serviciul sistemul bancar european
- Serviciul sistemul financiar internațional
- Serviciul analiza conjuncturii financiare internaționale

DIRECȚIA SECRETARIAT

- Serviciul evidență documente, expediție și registratură
- Serviciul arhivă, bibliotecă și diseminare publicații
- Serviciul organizare evenimente și protocol

DIRECȚIA TEHNICĂ ȘI MENTENANȚĂ

- Serviciul tehnic mentenanță imobile
- Serviciul tehnic mentenanță utilaje, echipamente și instalații
- Serviciul mentenanță administrativă și utilități

DIRECȚIA JURIDICĂ

- Serviciul avizare și asistență juridică
- Serviciul contencios și asistență contractuală
- Serviciul drept european și internațional

CENTRUL DE PERFEȚIONARE PROFESIONALĂ ȘI ACTIVITĂȚI SOCIALE

- Serviciul suport al organizării perfecționării profesionale
- Serviciul activități sociale
- Serviciul activități auxiliare
- Serviciul cantina salariaților
- Unități de perfecționare profesională și activități sociale

SUCURSALE REGIONALE ȘI AGENȚII

Comitetul de audit

DIRECȚIA AUDIT INTERN*

- Serviciul audit general 1
- Serviciul audit general 2

CANCELARIA BNR

- Cabinetele conducerii executive și managementul documentelor
- Serviciul proiecte strategice
- Corpul de control al Guvernatorului
- Serviciul secretariat al CA al BNR
- Serviciul managementul și protecția informațiilor
- Serviciul administrare sisteme informatice speciale și protecția datelor cu caracter personal
- Serviciul coordonare rețea teritorială

DIRECȚIA POLITICĂ MONETARĂ

- Serviciul analiză și strategie de politică monetară
- Serviciul administrarea lichidității

DIRECȚIA OPERAȚIUNI DE PIAȚĂ

- Serviciul operațiuni de politică monetară
- Serviciul operațiuni cu Trezoreria
- Serviciul administrarea rezervelor internaționale
- Serviciul execuția operațiunilor de piață
- Serviciul gestiunea riscului financiar aferent administrării rezervelor internaționale

DIRECȚIA STUDII ECONOMICE

- Serviciul analiză economică și prognoze pe termen scurt
- Serviciul publicații
- Serviciul traducere și editare

DIRECȚIA COMUNICARE ȘI RELAȚII CU PUBLICUL

- Serviciul relații mass-media
- Serviciul intranet și comunicare internă
- Serviciul comunicare *online*
- Serviciul suport multimedia
- Serviciul informare publică și documentare

DIRECȚIA RESURSE UMANE

- Serviciul organizare și planificare
- Serviciul management resurse umane
- Serviciul perfecționare profesională și dezvoltarea carierei

DIRECȚIA BUGET ȘI ANALIZĂ FINANCIARĂ

- Serviciul buget și analiză financiară
- Serviciul control financiar preventiv
- Serviciul monitorizare riscuri

DIRECȚIA PROTECȚIA VALORILOR

- Serviciul managementul situațiilor de urgență și continuitatea activității
- Serviciul protecție internă
- Serviciul transport special
- Serviciul sisteme de securitate
- Serviciul transport și mentenanță

Capitolul 18

Situațiile financiare
ale Băncii Naționale a României
la 31 decembrie 2019

1. Considerații generale

Conform prevederilor Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, începând cu exercițiul financiar aferent anului 2005 BNR aplică standardele internaționale de contabilitate utilizate de băncile centrale naționale, recunoscute de Banca Centrală Europeană, pentru care a emis norme proprii în baza reglementărilor europene²⁴³.

Obiectivul fundamental al băncii centrale, statuat în același act normativ, îl constituie asigurarea și menținerea stabilității prețurilor.

Prin acțiunile pe care le întreprinde, Banca Națională a României implementează politica monetară adecvată realizării obiectivului său fundamental și asigură îndeplinirea celorlalte atribuții prevăzute de lege, fără a urmări rezultate de ordin comercial cum ar fi maximizarea profitului. Totuși, în activitatea băncii centrale există o preocupare permanentă pentru utilizarea eficientă a resurselor aflate la dispoziția sa, inclusiv prin limitarea cheltuielilor proprii de funcționare. În anul 2019, rezultatul operațional total al Băncii Naționale a României a fost pozitiv și a crescut cu 27 la sută față de anul anterior. Cheltuielile de funcționare au fost cu circa 8 la sută sub nivelul bugetat, raportul dintre acestea și veniturile totale din conturile aferente scăzând la 12,3 la sută în 2019, față de 13,5 la sută în 2018, iar ponderea cheltuielilor de funcționare în cheltuielile operaționale totale din conturile aferente (exclusiv cheltuieli cu diferențele nefavorabile din reevaluare) s-a redus la 22,2 la sută în 2019, de la 23,6 la sută în 2018.

Rezultatul financiar realizat la 31 decembrie 2019 a fost profit în sumă de 1 797 292 mii lei, cu 52 la sută (+613 929 mii lei) mai mare față de cel înregistrat în anul anterior (1 183 363 mii lei), ca urmare, în principal, a următoarelor evoluții:

- obținerea unui profit operațional în sumă de 1 905 802 mii lei, cu 27 la sută (+410 104 mii lei) peste profitul operațional al anului anterior (1 495 698 mii lei);
- înregistrarea de cheltuieli cu diferențele nefavorabile din reevaluare aferente activelor și pasivelor în valută în sumă de 108 510 mii lei, cu 65 la sută (-205 285 mii lei) sub nivelul consemnat la 31 decembrie 2018 (313 795 mii lei).

²⁴³ Orientarea BCE/2016/34.

2. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de politică monetară

În anul 2019, BNR a absorbit excedentul net de lichiditate din sistemul bancar, în principal prin atragerea de depozite la termen, iar deficitele de rezerve formate temporar în lunile februarie și aprilie au fost acomodate exclusiv prin facilitatea de creditare.

Rezultatul final aferent operațiunilor de politică monetară pentru anul 2019 a fost pierdere în sumă de 119 632 mii lei, cu 24 la sută (+23 458 mii lei) peste nivelul consemnat în 2018 (96 174 mii lei).

Structura bilanțieră sintetică la 31 decembrie 2019 (Tabel 18.1) evidențiază următoarele aspecte:

- 98,9 la sută din totalul activelor sunt active externe;
- 44,3 la sută din totalul pasivelor constituie numerar în circulație;
- 19,0 la sută din totalul pasivelor reprezintă disponibilități atrase de Banca Națională a României de la instituțiile de credit sub forma rezervelor minime obligatorii (11,3 la sută în lei, 7,67 la sută în euro și 0,03 la sută în dolari SUA);
- 11,9 la sută din totalul pasivelor constau în disponibilități ale Trezoreriei statului la Banca Națională a României (0,2 la sută în lei și 11,7 la sută în valută, din care: 1,07 la sută în dolari SUA și 10,63 la sută în euro);
- 8,4 la sută din totalul pasivelor reprezintă pasive externe.

ACTIVE	Randament contabil mediu anual al rezervelor valutare – % –	PASIVE	Rata medie anuală a dobânzii – % –
Active externe 98,9%	1,6	Rezerve minime ale instituțiilor de credit 19% (în lei 11,3%, respectiv în valută 7,7%: USD 0,03% și EUR 7,67%)	lei: 0,16 USD: 0,12 EUR: 0,01
		Numerar în circulație 44,3%	-
		Pasive externe 8,4%	0,34
		Disponibilitățile Trezoreriei statului 11,9% (în lei 0,2%, respectiv în valută 11,7%: USD 1,07% și EUR 10,63%)	lei: 0,16 USD: 0,21 EUR: -0,36
Alte active 1,1%	-	Capital, rezerve ș.a. 13,1% Alte pasive 3,3%	- -

Tabel 18.1
Activele externe ale BNR
la 31 decembrie 2019

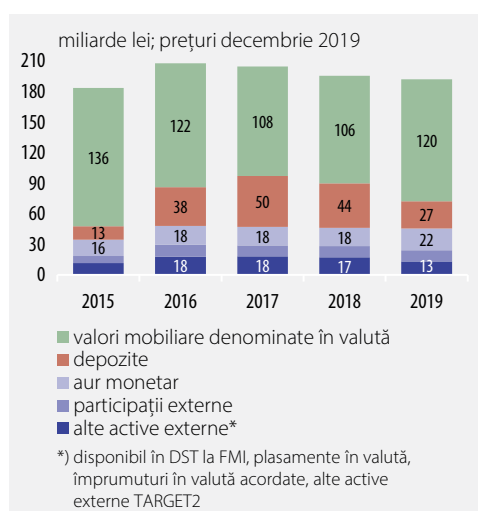
Rezultatul operațional pozitiv al Băncii Naționale a României s-a înregistrat în condițiile creării premiselor asigurării stabilității prețurilor pe termen mediu și ale menținerii stabilității financiare, rezultând la 31 decembrie 2019 structura bilanțieră prezentată.

Fructificarea activelor valutare a generat în anul 2019 un randament contabil anual de 1,6 la sută. Pentru pasivele băncii (sursele activelor externe) s-au înregistrat rate medii anuale ale dobânzii (plătite de BNR) inferioare randamentului anual al activelor

(încasat de BNR) și chiar dobânzi negative (sume încasate de banca centrală), obținându-se astfel profit operațional.

Prin urmare, rezultatul financiar pozitiv al Băncii Naționale a României a fost determinat în principal de diferența favorabilă dintre veniturile nete obținute din administrarea activelor și pasivelor în valută și costurile nete aferente utilizării instrumentelor de politică monetară pe piața internă; în anul 2019, veniturile nete din administrarea activelor și pasivelor în valută au fost de 2 570 597 mii lei, în timp ce cheltuielile nete cu dobânzile plătite în cadrul operațiunilor de politică monetară au însumat 119 632 mii lei. Cheltuielile cu dobânzile plătite în cadrul operațiunilor de politică monetară reprezintă, implicit, costul urmăririi îndeplinirii obiectivului fundamental stabilit de lege privind asigurarea și menținerea stabilității prețurilor.

3. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de administrare a activelor și pasivelor în valută

Grafic 18.1
Activele externe ale BNR
la 31 decembrie 2019

Valoarea în lei a activelor externe la 31 decembrie 2019 s-a majorat față de 31 decembrie 2018 cu 2,2 la sută în termeni nominali (+4 221 188 mii lei), înregistrându-se însă o scădere cu 1,7 la sută în termeni reali (-3 379 683 mii lei; Grafic 18.1).

Existența unui nivel adecvat al rezervelor internaționale reprezintă unul dintre cele mai importante elemente ale credibilității externe a unui stat; în cazul Băncii Naționale a României activele externe reprezentau la 31 decembrie 2019

circa 98,9 la sută din totalul activelor. În conformitate cu raportul auditorului extern, situațiile financiare oferă o imagine fidelă și justă a poziției financiare a băncii la data de 31 decembrie 2019, precum și a performanței financiare a acesteia aferente exercițiului financiar încheiat la această dată.

Tablel 18.2
Rezultatele tranzacțiilor
efectuate în anul 2019

	mii lei		
	Venituri	Cheltuieli	Rezultat
Titluri denuminate în valută	1 887 736	1 188 841	698 895
Alte dețineri și operațiuni în valută	2 212 620	340 597	1 872 023
Aur	-	321	-321
Total	4 100 356	1 529 759	2 570 597

Rezultatele sintetice ale administrării activelor și pasivelor în valută în anul 2019 s-au concretizat în realizarea unor venituri în sumă de 4 100 356 mii lei și efectuarea de cheltuieli însumând 1 529 759 mii lei, obținându-se un profit de 2 570 597 mii lei

(Tabel 18.2). Acest rezultat pozitiv a fost obținut printr-un management performant al activelor externe (reprezentând cea mai mare parte din activele totale ale băncii centrale).

4. Efectele contabile ale evoluției cursurilor de schimb, respectiv ale evoluției prețurilor de piață pentru activele din rezervele internaționale

Data fiind necesitatea obiectivă, din perspectiva asigurării credibilității externe, a menținerii unui nivel relativ ridicat al rezervei valutare și a unei structuri diversificate a acesteia din punct de vedere al valurilor componente, mișcările înregistrate pe piețele internaționale de către cursurile de schimb generează diferențe din reevaluarea unor poziții valutare.

La finalul exercițiului financiar, efectele contabile ale variației cursurilor de schimb – cursul de schimb al leului față de euro, dar și cursurile de schimb față de euro ale monedelor ce intră în compoziția rezervelor valutare – sunt cuantificate pe baza diferenței dintre cursul de reevaluare²⁴⁴ și costul mediu al pozițiilor valutare deținute de banca centrală.

De asemenea, efectele contabile ale evoluției prețurilor de piață ale activelor din rezervele internaționale sunt cuantificate pe baza diferenței dintre prețul de piață al activelor (aur, titluri în valută) și costul mediu sau costul mediu net al acestora.

Astfel, la 31 decembrie 2019, s-au înregistrat în contul special de reevaluare diferențe favorabile semnificative din reevaluarea unor dețineri valutare, titluri în valută, aur monetar și alte metale prețioase (în sumă totală de 22 678 369 mii lei, respectiv cu +40 la sută mai mare față de 31 decembrie 2018), consolidând capitalul propriu al Băncii Naționale a României. Diferențele nefavorabile (în sumă totală de 108 510 mii lei, respectiv cu 65 la sută mai mici față de 31 decembrie 2018), reflectate la 31 decembrie 2019 în contul de profit și pierdere, pe partea de cheltuieli, provin din reevaluarea deținerilor de titluri în valută (Tabel 18.3).

Tabel 18.3
Diferențe din reevaluare
la 31 decembrie 2019

	mii lei	
	Favorabile (înregistrate în contul special de reevaluare – în pasivul bilanțului)	Nefavorabile (înregistrate în contul de profit și pierdere)
Titluri denominate în valută	141 781	108 510
Alte dețineri în valută	4 966 951	-
Aur și alte metale prețioase	17 569 637	-
Total	22 678 369	108 510

²⁴⁴ Cursul de reevaluare reprezintă cursul de schimb calculat și publicat de BNR în ultima zi lucrătoare a lunii. Acest curs este utilizat pentru reevaluarea pozițiilor valutare.

5. Bugetul de venituri și cheltuieli al BNR pentru anul 2019

Bugetul de venituri și cheltuieli definește cadrul financiar anual prin care sunt asigurate sursele de finanțare corespunzătoare desfășurării activității băncii centrale în scopul îndeplinirii obiectivului fundamental și a atribuțiilor legale, în conformitate cu prevederile Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României și cu respectarea principiului independenței financiare aplicabil băncilor centrale membre ale SEBC.

Banca Națională a României se finanțează integral din veniturile proprii generate ca urmare a desfășurării operațiunilor specifice băncilor centrale, iar printre preocupările constante pentru buna gestiune financiară a resurselor se află asigurarea echilibrului bugetar și limitarea cheltuielilor de funcționare a băncii.

La elaborarea bugetului de venituri și cheltuieli pentru anul 2019 s-a avut în vedere menținerea unei abordări prudente cu privire la dimensionarea veniturilor și a cheltuielilor, acestea fiind proiectate astfel încât să se asigure echilibrul bugetar prin reflectarea financiară realistă a parametrilor specifici cu impact bugetar semnificativ. În contextul climatului economico-financiar global, caracterizat printr-un grad ridicat de incertitudine, a fost luată în considerare, totodată, posibilitatea materializării ulterioare a unor variații ale componentelor exogene, printre care nivelul dobânzilor existente pe piețele externe, evoluția randamentelor obligațiunilor guvernamentale achiziționate de pe piața internațională și a cursurilor de schimb ale monedelor ce intră în compoziția rezervelor valutare.

Veniturile totale realizate de BNR în anul 2019 au fost în cuantum de 3 069 418 mii lei, valoare ce indică un grad de realizare de 122,6 la sută față de prevederile bugetare (Tabel 18.4). Dinamica veniturilor totale s-a înregistrat pe fondul evoluției favorabile a realizărilor aferente majorității categoriilor de venituri, un impact pozitiv semnificativ fiind generat de evoluția veniturilor din operațiuni valutare.

Cheltuielile totale efectuate în anul 2019 au fost în valoare de 1 272 126 mii lei, gradul de realizare a acestora fiind de 73,5 la sută față de prevederile bugetare. În structură, variațiile mai pronunțate înregistrate în ambele sensuri între realizările efective și nivelurile planificate aferente categoriilor de cheltuieli în care se reflectă costurile îndeplinirii obiectivelor băncii centrale sunt determinate, în principal, de evoluțiile factorilor exogeni pe parcursul anului comparativ cu estimările luate în calcul la fundamentarea prevederilor bugetare.

Rezultatul financiar realizat la finalul anului 2019, reprezentând profit în sumă de 1 797 292 mii lei, este cu 1 024 479 mii lei superior celui planificat (+132,6 la sută), în valoare de 772 813 mii lei, în principal ca urmare a depășirii nivelurilor programate ale veniturilor totale.

Detalii privind conținutul categoriilor de venituri și cheltuieli realizate în anul 2019 sunt prezentate în notele explicative aferente contului de profit și pierdere din cadrul situațiilor financiare.

	2019		Grad de realizare
	Planificat	Realizat	
	mii lei	mii lei	%
	(1)	(2)	(3)=(2)/(1)
Venituri totale,	2 502 921	3 069 418	122,6
<i>din care:</i>			
Venituri din dobânzi	899 302	792 342	88,1
Venituri din taxe și comisioane	125 755	131 908	104,9
Venituri din operațiuni valutare	1 337 337	1 930 859	144,4
Venituri din operațiuni cu titluri	115 087	183 404	159,4
Venituri din operațiuni cu metale prețioase	1	1	100,0
Venituri din provizioane	-	1 185	-
Alte venituri din operațiuni specifice	8 964	10 215	114,0
Alte venituri	16 474	19 504	118,4
Cheltuieli totale,	1 730 107	1 272 126	73,5
<i>din care:</i>			
Cheltuieli cu dobânzile	417 290	438 041	105,0
Cheltuieli cu taxe și comisioane	13 199	13 961	105,8
Cheltuieli din operațiuni valutare	51 121	21 265	41,6
Cheltuieli din operațiuni cu titluri	2 934	254	8,7
Cheltuieli din operațiuni cu metale prețioase	426	322	75,7
Cheltuieli (pierderi) din diferențe nefavorabile din reevaluare	500 000	108 510	21,7
Cheltuieli cu emisiunea monetară	157 365	154 791	98,4
Cheltuieli cu provizioane	-	3 341	-
Alte cheltuieli din operațiuni specifice	20 958	8 493	40,5
Cheltuieli cu personalul	340 124	333 698	98,1
Cheltuieli administrative	84 802	56 194	66,3
Cheltuieli cu amortizarea imobilizărilor	73 970	81 170	109,7
Alte cheltuieli generale	67 919	52 086	76,7
Profit aferent exercițiului financiar	772 813	1 797 292	232,6

Tabel 18.4
Bugetul de venituri și cheltuieli
aferent anului 2019

6. Concluzii

Poziția financiară a Băncii Naționale a României și-a menținut soliditatea, capitalul propriu al instituției înregistrând la 31 decembrie 2019 un nivel semnificativ pozitiv (25 562 827 mii lei, respectiv cu +36 la sută față de 31 decembrie 2018; Tabel 18.5); acesta include următoarele elemente:

- *capitalul statutar*, asigurat integral de către stat, în sumă de 30 000 mii lei;
- *rezervele proprii create prin activitatea băncii*, în sumă totală de 2 710 543 mii lei, ceea ce reflectă o administrare eficientă a resurselor aflate la dispoziția instituției; acestea includ: rezervele create prin repartizări anuale, de-a lungul timpului, din profitul băncii (concretizate îndeosebi în rezerve statutare și surse proprii de finanțare a investițiilor), rezervele din reevaluarea imobilizărilor aflate în patrimoniul băncii și alte rezerve;
- *contul special de reevaluare*, care prezintă un sold substanțial, respectiv 22 678 369 mii lei (+40 la sută față de 31 decembrie 2018), datorată atât evoluției favorabile a prețului

de piață al aurului monetar deținut, cât și diferențelor pozitive înregistrate în cazul activelor în valută;

- *profitul exercițiului financiar*, în sumă de 1 797 292 mii lei;
- *repartizarea profitului la 31 decembrie* pentru destinațiile anuale stabilite de lege (majorarea rezervelor statutare cu valoarea de 215 872 mii lei, respectiv plata sumei de 1 437 506 mii lei către bugetul de stat reprezentând cota de 80 la sută din veniturile nete ale băncii).

Față de nivelul din anul anterior (18 795 544 mii lei), capitalul propriu al băncii centrale a crescut cu 36 la sută, ca urmare a majorării valorii tuturor componentelor sale (Tabel 18.5). Se remarcă, în principal, înregistrarea la 31 decembrie 2019 a unor diferențe favorabile mai mari cu 40 la sută rezultate din reevaluarea deținerilor de aur monetar și valută (incluse în postul bilanțier „Cont special de reevaluare”), precum și majorarea cu 12 la sută a rezervelor (ca urmare în special a creșterii rezervelor statutare prin repartizarea efectuată din profitul anului 2019).

	31 decembrie 2019 (mii lei)	31 decembrie 2018 (mii lei)	Variație procentuală (%)
Capital	30 000	30 000	-
Rezerve	2 710 543	2 424 432	12
Cont special de reevaluare	22 678 369	16 246 442	40
Rezultatul exercițiului financiar	1 797 292	1 183 363	52
Repartizarea profitului	-1 653 377	-1 088 693	52
Total	25 562 827	18 795 544	36

Tabel 18.5
Capitalul propriu

Se evidențiază nivelul substanțial al **rezultatului financiar operațional** al anului 2019, ce a constat în profit în sumă de 1 905 802 mii lei, cu 27 la sută peste cel din 2018, ca urmare, în principal, a creșterii profitului generat de activitatea de administrare a activelor și pasivelor în valută (Tabel 18.6).

Activitatea	Rezultat operațional (mii lei)		Variație anuală
	2019	2018	%
Politica monetară	-119 632	-96 174	24
Administrarea activelor și pasivelor în valută	2 570 597	2 087 794	23
Emisiunea monetară și decontarea plăților	-39 363	-40 609	-3
Alte operațiuni	-505 800	-455 313	11
Rezultat operațional total	1 905 802	1 495 698	27

Tabel 18.6
Rezultatul operațional
al exercițiilor financiare
2019 și 2018

Repartizarea profitului corespunzător exercițiului financiar 2019. Conform art. 43 din Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, principala destinație a constituit-o cota de 80 la sută din veniturile nete ale băncii datorată bugetului de stat, în valoare de 1 437 506 mii lei. De asemenea, suma de 215 872 mii lei a fost repartizată pentru majorarea rezervelor statutare (reprezentând 60 la sută din profitul rămas după deducerea cotei de 80 la sută din veniturile nete destinate bugetului de stat). Profitul rămas în sumă de 143 914 mii lei urmează a fi repartizat în anul 2020 conform prevederilor legale.

În concluzie, în anul 2019, Banca Națională a României a continuat să își consolideze poziția financiară, în contextul urmăririi realizării obiectivului de menținere a stabilității prețurilor și al unei administrări eficiente a activelor și pasivelor în valută.

Situațiile financiare
ale Băncii Naționale a României
la 31 decembrie 2019

(auditare de KPMG)

KPMG Audit SRL
Victoria Business Park
DN1, Soseaua Bucuresti-Ploiesti nr. 69-71
Sector 1

P.O. Box 18-191
Bucharest 013685
Romania
Tel: +40 (372) 377 800
Fax: +40 (372) 377 700
www.kpmg.ro

Raportul auditorului independent

Catre Consiliul de Administratie al Bancii Nationale a Romaniei

strada Lipscani, nr. 25, sector 3, Bucuresti
Cod unic de inregistrare: 361684

Opinie

- Am auditat situatiile financiare anexate ale Bancii Nationale a Romaniei ("Banca"), care cuprind bilantul contabil la data de 31 decembrie 2019, contul de profit si pierdere pentru exercitiul financiar incheiat la aceasta data, precum si un sumar al politicilor contabile semnificative si alte note explicative.
- Situatiile financiare la data de si pentru exercitiul financiar incheiat la 31 decembrie 2019 se identifica astfel:

• Total capitaluri, fonduri si rezerve:	25.562.827 mii lei
• Profitul aferent exercitiului financiar	1.797.292 mii lei
- In opinia noastra, situatiile financiare anexate ofera o imagine fidela a pozitiei financiare a Bancii la data de 31 decembrie 2019, precum si a performantei sale financiare pentru exercitiul financiar incheiat la aceasta data, in conformitate cu Norma 1/2007 privind organizarea si conducerea contabilitatii Bancii Nationale a Romaniei ("Norma 1/2007"), cu modificarile si completarile ulterioare.

Baza pentru opinie

- Am desfasurat auditul nostru in conformitate cu Standardele Internationale de Audit ("ISA") si Legea nr. 162/2017 („Legea”). Responsabilitatile noastre in baza acestor standarde si reglementari sunt descrise detaliat in sectiunea Responsabilitatile auditorului intr-un audit al situatiilor financiare din raportul nostru. Suntem independenti fata de Banca, conform Codului Etic al Profesionistilor Contabili emis de Consiliul pentru Standarde Internationale de Etica pentru Contabili („codul IESBA”) si conform cerintelor de etica profesionala relevante pentru auditul situatiilor financiare din Romania, inclusiv Legea, si ne-am indeplinit

KPMG Audit SRL, o Romanie limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with the KPMG network of independent member firms affiliated with the KPMG network of independent member firms affiliated with the KPMG network of independent member firms.

Registrul comertului
RO2004179
Sistem Registr
RO404070000
Banca Comerciala Romana

CF

celelalte responsabilitati de etica profesionala, conform acestor cerinte si conform codului IESBA. Credem ca probele de audit pe care le-am obtinut sunt suficiente si adecvate pentru a furniza o baza pentru opinia noastra.

Alte aspecte – Aria de aplicabilitate a auditului

- Situatiile financiare ale Bancii la data de 31 decembrie 2018 si pentru exercitiul financiar incheiat la aceasta data au fost auditate de catre un alt auditor, care a exprimat o opinie fara rezerve asupra acestor situatii financiare in data de 27 mai 2019.

Alte informatii

- Consiliul de Administratie este responsabil pentru intocmirea si prezentarea altor informatii. Acele alte informatii cuprind Raportul Anual, dar nu cuprind situatiile financiare si raportul auditorului cu privire la acestea. Ne asteptam ca Raportul Anual al Bancii sa fie furnizat dupa data acestui raport de audit.

Opinia noastra cu privire la situatiile financiare nu acopera acele alte informatii si, cu exceptia cazului in care se mentioneaza explicit in raportul nostru, nu exprimam niciun fel de concluzie de asigurare cu privire la acestea.

In legatura cu auditul situatiilor financiare, responsabilitatea noastra este sa odim acele alte informatii si, in acest demers, sa apreciem daca acele alte informatii sunt semnificativ nereconcordante cu situatiile financiare sau cu cunostintele pe care noi le-am obtinut in cursul auditului, sau daca ele par a fi denaturate semnificativ.

Cand citim Raportul Anual, daca ajungem la concluzia ca exista o denaturare semnificativa a acestuia, trebuie sa comunicam aspectul persoanelor responsabile cu guvernanta din cadrul Bancii.

Responsabilitatile conducerii si ale persoanelor responsabile cu guvernanta pentru situatiile financiare

- Conducerea Bancii este responsabila pentru intocmirea situatiilor financiare care sa ofere o imagine fidela in conformitate cu Norma 1/2007, cu modificarile si completari ulterioare, si pentru acel control intern pe care conducerea il considera necesar pentru a permite intocmirea de situatii financiare lipsite de denaturari semnificative, cauzate fie de frauda, fie de eroare.
- In intocmirea situatiilor financiare, conducerea este responsabila pentru evaluarea capacitatii Bancii de a-si continua activitatea, pentru prezentarea, daca este cazul, a aspectelor referitoare la continuitatea activitatii si pentru utilizarea contabilitatii pe baza continuitatii activitatii, cu exceptia cazului in care conducerea fie intentioneaza sa lichideze Banca sau sa opreasca operatiunile, fie nu are nicio alta alternativa realista in afara acestora.
- Persoanele responsabile cu guvernanta sunt responsabile pentru supravegherea procesului de raportare financiara al Bancii.

Responsabilitatile auditorului intr-un audit al situatiilor financiare

- Obiectivele noastre constau in obtinerea unei asigurari rezonabile privind masura in care situatiile financiare, in ansamblu, sunt lipsite de denaturari semnificative, cauzate fie de frauda, fie de eroare, precum si in emiterea unui raport al auditorului care include opinia noastra. Asigurarea rezonabila reprezinta un nivel ridicat de asigurare, dar nu este o garantie a faptului ca un audit desfasurat in conformitate cu ISA va detecta intotdeauna o denaturare semnificativa, daca aceasta exista. Denaturarile pot fi cauzate fie de frauda, fie de eroare si sunt considerate semnificative daca se poate preconiza, in mod rezonabil, ca acestea, individual sau cumulativ, vor influenta deciziile economice ale utilizatorilor, luate in baza acestor situatii financiare.
- Ca parte a unui audit in conformitate cu ISA, exercitam rationamentul profesional si mentinem scepticismul profesional pe parcursul auditului. De asemenea:

CF

- Identificăm și evaluăm riscurile de denaturare semnificativă a situațiilor financiare, cauzată fie de fraudă, fie de eroare, proiectăm și executăm proceduri de audit ca răspuns la respectivele riscuri și obținem probe de audit suficiente și adecvate pentru a furniza o bază pentru opinia noastră. Riscul de nedetecare a unei denaturări semnificative cauzate de fraudă este mai ridicat decât cel de nedetecare a unei denaturări semnificative cauzate de eroare, deoarece fraudă poate presupune înțelegeri secrete, fals, omisiuni intenționate, declarații false și evitarea controlului intern.
 - Înțelegem controlul intern relevant pentru audit, în vederea proiectării de proceduri de audit adecvate circumstanțelor, dar fără a avea scopul de a exprima o opinie asupra eficacității controlului intern al Bancii.
 - Evaluăm gradul de adecvare a politicilor contabile utilizate și caracterul rezonabil al estimărilor contabile și al prezentărilor aferente de informații realizate de către conducere.
 - Formulăm o concluzie cu privire la gradul de adecvare a utilizării de către conducere a contabilității pe baza continuității activității și determinăm, pe baza probelor de audit obținute, dacă există o incertitudine semnificativă cu privire la evenimente sau condiții care ar putea genera îndoieli semnificative privind capacitatea Bancii de a-și continua activitatea. În cazul în care concluzionăm că există o incertitudine semnificativă, trebuie să atragem atenția în raportul auditorului asupra prezentărilor aferente din situațiile financiare sau, în cazul în care aceste prezentări sunt neadecvate, să ne modificăm opinia. Concluziile noastre se bazează pe probele de audit obținute până la data raportului auditorului. Cu toate acestea, evenimente sau condiții viitoare pot determina Banca să nu își mai desfășoare activitatea în baza principiului continuității activității.
 - Evaluăm în ansamblu prezentarea, structura și conținutul situațiilor financiare, inclusiv prezentările de informații, și măsura în care situațiile financiare reflectă tranzacțiile și evenimentele care stau la baza acestora într-o manieră care să rezulte într-o prezentare fidelă.
12. Comunicăm persoanelor responsabile cu guvernanta, printre altele aspecte, aria planificată și programarea în timp a auditului, precum și principalele constatări ale auditului, inclusiv orice deficiențe semnificative ale controlului intern, pe care le identificăm pe parcursul auditului.

Alte Aspecte

13. Acest raport al auditorului independent este adresat exclusiv Consiliului de Administrație al Bancii, în ansamblu. Auditul nostru a fost efectuat pentru a putea raporta Consiliului de Administrație al Bancii acele aspecte pe care trebuie să le raportăm într-un raport de audit financiar, și nu în alte scopuri. În măsura permisa de lege, nu acceptăm și nu ne asumăm responsabilitatea decât față de Banca și de Consiliul de Administrație al acesteia, în ansamblu, pentru auditul nostru, pentru raportul cu privire la auditul situațiilor financiare sau pentru opinia formulată.

Pentru și în numele KPMG Audit S.R.L.:

C. Furtuna

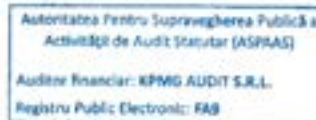
FURTUNA CEZAR-GABRIEL

înregistrat în registrul public electronic al auditorilor financiari și firmelor de audit cu numărul AF1526

KPMG Audit SRL

înregistrat în registrul public electronic al auditorilor financiari și firmelor de audit cu numărul FA9

București, 20 mai 2020

BILANȚUL CONTABIL LA 31 DECEMBRIE 2019

		mii lei	
	Nota	31 decembrie 2019	31 decembrie 2018
Disponibilități bănești și alte valori		37 536	46 607
Metale și pietre prețioase,		256 360	209 458
<i>din care:</i>			
Aur la alte standarde		213 025	174 129
Alte metale și pietre prețioase		43 335	35 329
Active externe,		192 361 549	188 140 361
<i>din care:</i>			
Disponibil în DST la FMI	4	5 831 674	5 597 993
Aur monetar	5	21 600 013	17 396 385
Depozite la vedere	6	25 063 486	41 603 652
Depozite la termen	7	1 704 320	466 390
Plasamente în valută	8	2 492 514	2 317 724
Valori mobiliare denuminate în valută	9	119 892 562	101 571 381
Împrumuturi în valută acordate	10	1 784 423	2 216 447
Participații externe,	11	10 847 082	10 381 794
<i>din care:</i> participații la FMI		10 695 181	10 232 280
Alte active externe TARGET2		3 145 475	6 588 595
Credite acordate instituțiilor de credit,	12	-	-
<i>din care:</i>			
Credite acordate instituțiilor de credit		-	-
Credite în litigiu		24 234	25 009
Provizioane specifice de risc de credit-principal		(24 234)	(25 009)
Alte active		1 284 343	1 399 010
Credite acordate salariaților		9	17
Imobilizări	13	1 245 036	1 299 286
Stocuri		3 667	3 775
Titluri de participare	14	2 327	2 325
Decontări cu bugetul statului	15	-	82 048
Conturi de regularizare		9 737	11 070
Diferențe din reevaluare pentru elemente din afara bilanțului		550	-
Alte active,		94 233	69 160
<i>din care:</i>			
Bunuri de importanță numismatică, filatelică, istorică, culturală, artistică etc.		22 458	20 595
Provizioane pentru creanțe îndoielnice aferente activelor	16	(71 216)	(68 671)
Dobânzi de încasat		616 336	457 131
Dobânzi de încasat	17	622 404	463 199
Provizioane de risc de credit-dobândă	18	(6 068)	(6 068)
Total active		194 556 124	190 252 567

Notele prezentate în paginile 341-374 fac parte integrantă din situațiile financiare.

BILANȚUL CONTABIL LA 31 DECEMBRIE 2019

		mii lei	
	Nota	31 decembrie 2019	31 decembrie 2018
Numerar în circulație	19	86 235 593	79 733 877
Pasive externe,		16 512 234	15 822 285
<i>din care:</i>			
Obligații față de instituții financiare internaționale	20	10 695 842	10 232 911
Depozite atrase la vedere		1 956	26 594
Alocări de DST de la FMI	21	5 814 436	5 562 780
Disponibilități ale instituțiilor de credit și ale altor instituții financiare la BNR,	22	43 057 228	38 367 447
<i>din care:</i>			
Conturi curente ale instituțiilor de credit (inclusiv rezervele obligatorii în lei)		22 020 652	20 621 407
Disponibilități în regim special		4 022	4 340
Depozite ale instituțiilor de credit		2 890 000	503 310
Depozite ale instituțiilor financiare la BNR		-	-
Rezerve obligatorii în valută		14 996 115	10 649 515
Conturi ale instituțiilor de credit în faliment		965	280
Alte disponibilități ale instituțiilor de credit TARGET2		3 145 474	6 588 595
Disponibilități ale Trezoreriei statului	23	23 101 090	37 424 485
Alte pasive		64 588	76 432
Creditori		24 304	25 503
Personal și conturi asimilate		77	82
Decontări cu bugetul statului		15 203	10 270
Conturi de regularizare		131	4 987
Diferențe din reevaluare pentru elemente din afara bilanțului		-	4 305
Alte pasive		24 873	31 285
Dobânzi de plătit	24	22 564	32 497
Capital, fonduri și rezerve,		25 562 827	18 795 544
<i>din care:</i>			
Capital		30 000	30 000
Rezerve	26	2 710 543	2 424 432
Cont special de reevaluări	27	22 678 369	16 246 442
Rezultatul exercițiului financiar		1 797 292	1 183 363
Repartizarea profitului	40	(1 653 377)	(1 088 693)
Total pasive		194 556 124	190 252 567

Situațiile financiare au fost aprobate de Consiliul de administrație în data de 20 mai 2020 și semnate în numele acestuia de:

Governator

DI. Mugur Isărescu

CONTUL DE PROFIT ȘI PIERDERE PENTRU ANUL ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2019

		mii lei	
	Nota	31 decembrie 2019	31 decembrie 2018
Venituri din dobânzi	28	792 342	762 745
Cheltuieli cu dobânzile	29	(438 041)	(433 651)
Rezultat net din dobânzi		354 301	329 094
Venituri din taxe și comisioane	30	131 908	126 294
Cheltuieli cu taxe și comisioane	31	(13 961)	(15 789)
Rezultat net din taxe și comisioane		117 947	110 505
Câștiguri nete realizate din operațiuni valutare	32	1 909 594	1 599 771
Câștiguri nete realizate din operațiuni cu titluri	33	183 150	56 088
Pierderi realizate din operațiuni cu metale prețioase	34	(321)	(345)
Pierderi din diferențe nefavorabile din reevaluare	35	(108 510)	(313 795)
Rezultat net al operațiunilor financiare		1 983 913	1 341 719
Cheltuieli cu emisiunea monetară	36	(154 791)	(145 983)
Cheltuieli/venituri din provizioane		(2 156)	(2 875)
Alte cheltuieli din operațiuni specifice		(8 493)	(5 547)
Alte venituri din operațiuni specifice		10 215	7 429
Rezultat net al operațiunilor specifice		(155 225)	(146 976)
Alte venituri		19 504	18 274
Cheltuieli cu personalul		(333 698)	(300 770)
Cheltuieli administrative		(56 194)	(50 081)
Cheltuieli cu amortizarea imobilizărilor		(81 170)	(68 293)
Câștiguri nete realizate din reevaluarea construcțiilor și terenurilor	37	-	1 460
Alte cheltuieli generale		(52 086)	(51 569)
Profit aferent exercițiului financiar		1 797 292	1 183 363
Cotă datorată la bugetul statului		1 437 506	946 690

Situațiile financiare au fost aprobate de Consiliul de administrație în data de 20 mai 2020 și semnate în numele acestuia de:

Guvernator

Dl. Mugur Isărescu

Note la situațiile financiare pentru anul încheiat la 31 decembrie 2019

1. Informații generale

Banca Națională a României („Banca” sau „BNR”) a fost înființată în anul 1880 ca bancă centrală a României. Sediul social este situat în strada Lipscani nr. 25, București, România. Banca este condusă de un Consiliu de administrație format din 9 membri. Conform legii, conducerea executivă este exercitată de către guvernator (dl. Mugur Isărescu), prim-viceguvernator (dl. Florin Georgescu) și doi viceguvernatori (dl. Eugen Nicolăescu și dl. Leonardo Badea). Ceilalți 5 membri ai Consiliului de administrație sunt: dl. Csaba Bálint, dl. Gheorghe Gherghina, dl. Cristian Popa, dl. Dan Radu Rușanu și dl. Virgiliu Stoenescu. Membrii Consiliului de administrație sunt numiți de Parlament pe o perioadă de 5 ani. Capitalul Băncii este 100 la sută deținut de către statul român. Numărul efectiv de salariați la data de 31 decembrie 2019 este de 2 064 persoane (31 decembrie 2018: 2 013 persoane).

Operațiunile Băncii în decursul anului 2019 au fost reglementate de Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României („Legea nr. 312/2004”), intrată în vigoare la data de 31 iulie 2004, cu excepția prevederilor privind raportarea financiară care au intrat în vigoare din data de 1 ianuarie 2005. Scopul acestei legi este armonizarea Statutului Băncii cu legislația Uniunii Europene și, în particular, cu prevederile privind independența Băncii Centrale din cadrul Tratatului Comunității Europene.

În conformitate cu legislația în vigoare, obiectivul fundamental al Băncii este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. În plus, Banca are dreptul exclusiv de a emite monedă, precum și sarcina de a reglementa și supraveghea sistemul bancar din România.

2. Metode și politici contabile semnificative

a) Întocmirea și prezentarea situațiilor financiare

Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României sunt întocmite în conformitate cu Norma privind organizarea și conducerea contabilității Băncii Naționale a României nr. 1/2007, cu modificările și completările ulterioare (nr. 1/2008, nr. 3/2008, nr. 1/2010, nr. 2/2010, nr. 4/2011, nr. 1/2014, nr. 1/2017 și nr. 1/2019), și cuprind bilanțul contabil, contul de profit și pierdere și notele explicative. Norma BNR nr. 1/2007, cu modificările și completările ulterioare, stabilește principiile și regulile contabile de bază, forma și conținutul situațiilor financiare anuale, având ca scop general încadrarea în prevederile standardelor contabile aplicabile băncilor centrale recunoscute de Banca Centrală Europeană (BCE), respectiv Orientarea BCE/2016/34, cu excepția prevederilor privind modelele de raportare, acestea fiind obligatorii doar în cadrul raportării periodice

către BCE a datelor financiare de către băncile centrale din țările care au adoptat euro ca monedă națională.

b) Bazele întocmirii

Situațiile financiare sunt întocmite ținând cont de principiul continuității activității și sunt prezentate în lei, rotunjite la cea mai apropiată valoare exprimată în mii lei. Acestea sunt întocmite pe baza convenției costului istoric, exceptând aurul și titlurile în valută prezentate la valoarea de piață, respectiv construcțiile și terenurile prezentate la valoarea justă. Veniturile și cheltuielile sunt recunoscute în perioada în care apar conform principiului contabilității de angajamente.

c) Distribuția veniturilor nete ale Băncii către stat

Banca este scutită de la plata impozitului pe profit, dar, conform Legii nr. 312/2004, virează lunar la bugetul statului o cotă de 80 la sută din veniturile nete rămase după acoperirea cheltuielilor exercițiului financiar, exclusiv cheltuielile cu alte provizioane decât cele de risc de credit, și a pierderilor exercițiilor precedente rămase neacoperite din alte surse.

Regularizările aferente exercițiului financiar sunt efectuate până la termenul de depunere a situațiilor financiare anuale, conform legii, în baza unei declarații speciale rectificative.

d) Principii contabile semnificative

Prevalența economicului asupra juridicului: tranzacțiile sunt înregistrate și prezentate în concordanță cu substanța și realitatea lor economică și nu doar cu forma juridică a acestora.

Prudența: evaluarea activelor și pasivelor, precum și recunoașterea veniturilor și cheltuielilor sunt realizate în mod prudent.

Exercitarea prudenței este făcută fără subevaluarea deliberată a activelor/veniturilor sau supraevaluarea deliberată a datoriilor/cheltuielilor.

Continuitatea activității: Banca Națională a României în calitate de bancă centrală prezintă o continuitate previzibilă a activității.

Comparabilitatea: criteriile pentru evaluarea posturilor bilanțiere și recunoașterea rezultatelor trebuie să fie aplicate în mod consecvent în sensul asigurării caracterului comun și continuu al abordării pentru a asigura comparabilitatea datelor din situațiile financiare.

Evenimentele ulterioare datei bilanțului: activele și pasivele sunt ajustate pentru evenimentele ce au loc între data bilanțului anual și data la care situațiile financiare sunt aprobate de către Consiliul de administrație, dacă aceste evenimente afectează situația activelor și pasivelor la data bilanțului. În cazul în care evenimentele ulterioare

datei bilanțului nu afectează situația activelor și pasivelor la data bilanțului, dar sunt importante deoarece omiterea lor din prezentare ar afecta capacitatea utilizatorilor situațiilor financiare de a efectua evaluări corecte și de a lua decizii, activele și pasivele aferente nu sunt ajustate, realizându-se doar o descriere a evenimentelor în note.

Pragul de semnificație: devierile de la regulile contabile, inclusiv cele ce afectează calculul contului de profit și pierdere, vor fi permise doar dacă acestea pot fi considerate în mod rezonabil ca fiind ne semnificative pentru contextul de ansamblu și pentru prezentarea situațiilor financiare ale Băncii.

Contabilitatea de angajamente: veniturile și cheltuielile sunt recunoscute în perioada contabilă în care apar și nu în perioada în care sunt efectiv încasate sau plătite.

Reprezentarea fidelă: pentru a fi credibilă, informația trebuie să prezinte cu fidelitate tranzacțiile și alte evenimente pe care aceasta și-a propus să le prezinte.

Neutralitatea: informațiile cuprinse în situațiile financiare trebuie să fie neutre, adică lipsite de influențe și fără scopul de a realiza un rezultat sau un obiectiv predeterminat.

Independența exercițiilor: se vor lua în considerare toate veniturile și cheltuielile corespunzătoare exercițiului financiar pentru care se face raportarea, fără a se ține seama de data încasării sumelor sau a efectuării plăților.

Intangibilitatea bilanțului de deschidere: bilanțul de deschidere al unui exercițiu financiar trebuie să corespundă cu bilanțul de închidere al exercițiului precedent, cu excepția corecțiilor impuse de legislația în vigoare.

Necompensarea elementelor de activ cu cele de pasiv, respectiv a veniturilor cu cheltuielile: valorile elementelor de activ nu pot fi compensate cu valorile elementelor de pasiv, respectiv veniturile cu cheltuielile, cu excepția compensărilor permise de legislația în vigoare.

Abateri de la principiile contabile: abaterile de la aceste principii generale vor fi permise numai în cazuri excepționale. În notele explicative se vor prezenta abaterile, motivele acestora și o evaluare a efectului abaterilor asupra datorii, poziției financiare și rezultatului financiar.

e) Folosirea estimărilor

Întocmirea situațiilor financiare în conformitate cu prevederile Normei BNR nr. 1/2007, cu modificările și completările ulterioare, impune conducerii să facă unele estimări și presupuneri care influențează valorile raportate ale activului și pasivului, precum și ale veniturilor și cheltuielilor aferente perioadei de raportare. Rezultatele efective pot fi diferite față de aceste estimări. Estimările sunt revizuite periodic și, dacă sunt necesare ajustări, acestea sunt înregistrate în contul de profit și pierdere în perioada în care ele devin cunoscute. Deși aceste estimări individuale prezintă un oarecare grad de incertitudine, efectul cumulat al acestuia asupra situațiilor financiare este considerat ca ne semnificativ.

f) Recunoașterea activelor și pasivelor

Activele/datoriile financiare sau de altă natură sunt recunoscute în bilanț dacă:

- este probabil că un beneficiu economic viitor asociat cu activul/datoria respectiv(ă) va intra/ieși în/din patrimoniul Băncii;
- toate riscurile și avantajele asociate cu activul/datoria respectiv(ă) au fost transferate efectiv către/de la Bancă; și
- valoarea activului/datorii respective(ă) poate fi măsurată în mod credibil.

Activele și datoriile financiare sunt recunoscute inițial la valoarea de achiziție, după cum este prezentat în continuare.

g) Poziția valutară

Poziția valutară (deținerea valutară) reprezintă soldul net într-o anumită valută, respectiv diferența dintre total creanțe (activul bilanțului și conturi în afara bilanțului de natura activelor) și total angajamente (pasivul bilanțului și conturi în afara bilanțului de natura pasivelor) în valuta respectivă, cu unele excepții. Aurul la standard internațional este considerat ca și valută, determinându-se poziția aurului. Valuta DST este considerată ca fiind o valută separată; tranzacțiile care implică o schimbare a poziției nete a DST sunt tranzacții denominate în DST sau tranzacții care respectă structura coșului valutar DST.

Elementele care nu sunt incluse în poziția valutară sunt următoarele: sumele denominate în valută înregistrate în conturile Casa în valută, Valută în tranzit, Furnizori, Debitori, Operațiuni în curs de clarificare și Cheltuieli în avans.

h) Metoda costului mediu

Metoda costului mediu se aplică pentru următoarele elemente:

- poziția valutară, inclusiv DST;
- poziția aurului la standarde internaționale;
- portofoliul de titluri denominate în valută – pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu).

Costul mediu al poziției valutare se determină zilnic și este un curs de schimb exprimat sub forma cotației indirecte (lei/1 unitate valutară). În cazul poziției valutare lungi, achizițiile nete de valută din cursul zilei, exprimate la costul mediu al achizițiilor din ziua respectivă, sunt adăugate la deținerea din ziua anterioară pentru a obține un nou cost mediu al poziției valutare. Vânzările nete de valută din cursul zilei nu modifică costul mediu al poziției valutare. În cazul poziției aurului, se aplică aceeași metodă.

Costul mediu al deținerii de titluri în valută se calculează pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu) și se obține prin raportarea valorii de tranzacție a deținerii totale la valoarea nominală a deținerii. Achizițiile de titluri din cursul zilei sunt adăugate la deținerea din ziua anterioară pentru a obține un nou cost mediu pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu).

Costul mediu net al deținerii de titluri în valută se obține prin raportarea la valoarea nominală pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu) a deținerii la cost mediu ajustate cu amortizarea cumulată a primei/discountului. Prima/discountul rezultat(ă) la achizițiile de titluri sunt amortizate pe durata rămasă de viață a titlului, utilizând metoda ratei interne de rentabilitate.

Câștigurile/pierderile realizate din tranzacțiile valutare, tranzacțiile cu aur la standarde internaționale și tranzacțiile cu titluri în valută sunt determinate pe baza costului mediu aferent deținerii respective (vezi Nota 2i și Nota 2j).

La sfârșitul exercițiului financiar, conform procedurii de reevaluare (vezi Nota 2p), costul mediu al poziției valutare, respectiv costul mediu net al titlurilor în valută – în cazul în care s-au înregistrat pe cheltuală diferențe nefavorabile din reevaluare la 31 decembrie pentru respectiva poziție valutară sau deținere de ISIN/CUSIP (serie titlu) – devine egal cu cursul de reevaluare, respectiv prețul de piață al titlurilor.

i) Tranzacții valutare

Operațiunile exprimate în monedă străină sunt înregistrate în lei la cursul oficial de schimb de la data tranzacției. Activele și pasivele monetare exprimate în monedă străină la data situațiilor financiare sunt transformate în lei la cursul de schimb de la acea dată.

Depozitele denumite în valută (la vedere și la termen) aflate în conturi deschise la instituții internaționale, bănci centrale, bănci din străinătate etc. sunt prezentate în situațiile financiare la valoare nominală. Dobânzile de încasat sunt înregistrate conform contabilității de angajament.

Cumpărările și vânzările la termen/la vedere în cazul operațiunilor *swap* valută/lei sunt recunoscute în conturile din afara bilanțului de la data tranzacției până la data decontării (la rata la vedere a tranzacției), respectiv în conturile din bilanț la data decontării. Diferența dintre rata la vedere și rata la termen este înregistrată ca dobândă de plătit sau dobândă de încasat. Poziția valutară este afectată de către dobânda de plătit/încasat în valută.

Conform metodei costului mediu pentru poziția valutară lungă, orice vânzare de valută (ieșire din poziția valutară) generează câștig/pierdere determinat(ă) astfel:

- dacă în cursul zilei achizițiile depășesc vânzările, câștigul/pierdere realizat(ă) din vânzările totale ale zilei se determină prin multiplicarea vânzărilor totale ale zilei cu diferența între prețul mediu al vânzărilor din ziua respectivă și costul mediu al achizițiilor din ziua respectivă;
- dacă în cursul zilei vânzările depășesc achizițiile, câștigul/pierdere realizat(ă) din vânzările totale ale zilei se determină prin însumarea următoarelor:
 - câștigul/pierdere din vânzările acoperite de achizițiile zilei curente, determinat(ă) ca rezultat al multiplicării achizițiilor totale ale zilei cu diferența între prețul mediu al vânzărilor din ziua respectivă și costul mediu al achizițiilor din ziua respectivă;

- câștigul/pierderea din vânzările acoperite de deținerile de valută din ziua anterioară, determinat(ă) ca rezultat al multiplicării vânzărilor nete ale zilei cu diferența dintre prețul mediu al vânzărilor din ziua respectivă și costul mediu al poziției valutare din ziua precedentă.

În cazul unei poziții valutare scurte pentru o valută sau pentru aur, se aplică metoda inversă celei descrise anterior. Astfel, costul mediu al poziției scurte este afectat de ieșirile nete, în timp ce intrările nete reduc poziția la costul mediu existent și generează câștiguri sau pierderi realizate.

j) Titluri denominate în valută

Prima/discountul rezultat(ă) la achizițiile de titluri sunt amortizate pe durata rămasă de viață a titlului, utilizând metoda ratei interne de rentabilitate.

Eșalonarea discountului/amortizarea primei se înregistrează zilnic în conturi, conform principiilor contabilității de angajamente și este asimilată veniturilor/cheltuielilor din dobânzi. Creanțele de încasat aferente titlurilor se înregistrează zilnic în conturi conform principiilor contabilității de angajamente, fiind exprimate în lei la cursul BNR al zilei.

Câștigul/pierderea din vânzarea de titluri se determină ca diferență între prețul de vânzare și costul mediu al deținerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută. Componentele câștigului/pierderii din vânzarea de titluri se evidențiază astfel:

- efectul prețului de piață determinat ca diferență dintre prețul de vânzare și costul mediu net al deținerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută – înregistrat în contul de profit și pierdere la data decontării;
- efectul ratei dobânzii determinat ca diferență dintre costul mediu net și costul mediu al deținerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută – înregistrat în contul de profit și pierdere prin procedura de amortizare/eșalonare zilnică a primelor/discounturilor aferente titlurilor în valută.

Câștigul/pierderea din reevaluarea la prețul pieței se determină ca diferență între prețul de piață și costul mediu net.

Banca efectuează operațiuni de împrumut de titluri de valoare, realizate în cadrul unui program de împrumut de titluri desfășurat de o bancă europeană. Banca înregistrează pe venituri comisioanele aferente acestui program și evidențiază în conturi extrabilanțiere titlurile date cu împrumut și titlurile primite ca garanție. Operațiunile de împrumut de titluri se înregistrează în bilanț cel puțin la finalul perioadei de raportare dacă a fost depusă o garanție în numerar într-un cont al Băncii Naționale a României și dacă acest numerar este încă neinvestit.

k) Credite acordate instituțiilor de credit și altor entități

Creditele sunt prezentate în bilanț la valoarea principalului, mai puțin provizionul pentru deprecierea valorii creditelor, necesar pentru a reflecta valoarea recuperabilă

a acestor active. Totodată la acest post bilanțier sunt incluse și creditele acordate instituțiilor de credit ca urmare a transferurilor de titluri însoțite de un angajament de răscumpărare.

l) Titluri de participare

Titlurile de participare, inclusiv titlurile de participare în societățile în care Banca exercită influență semnificativă, sunt înregistrate la cost conform prevederilor Normei BNR nr. 1/2007, cu modificările și completările ulterioare.

m) Imobilizări corporale și necorporale

Imobilizările corporale și necorporale sunt prezentate în situațiile financiare la cost sau cost reevaluat minus amortizarea cumulată.

BNR reevaluează imobilizările corporale de natura construcțiilor și terenurilor cel puțin o dată la 3 ani. Diferențele favorabile din reevaluare se înregistrează la poziția bilanțieră „Rezerve”, dacă nu a existat o descreștere anterioară recunoscută ca o cheltuială aferentă aceluși activ, caz în care diferențele favorabile din reevaluare se înregistrează pe venit pentru a compensa cheltuiala cu descreșterea recunoscută anterior la acel activ. Diferențele nefavorabile din reevaluare sunt compensate cu diferențele favorabile înregistrate anterior pentru fiecare activ reevaluat; diferențele nefavorabile aferente unui activ reevaluat care depășesc diferențele favorabile anterioare se înregistrează pe cheltuieli.

Lucrările de întreținere și reparații curente (care nu intervin asupra caracteristicilor inițiale ale imobilizărilor), reviziile ocazionale și cele periodice, operațiunile de service – indiferent de valoarea acestora, sunt costuri recunoscute în contul de profit și pierdere; valoarea acestora nu majorează valoarea imobilizărilor pentru care sunt efectuate.

Costurile aferente lucrărilor de reparații, altele decât cele menționate anterior, se înregistrează în contul de profit și pierdere dacă au valoarea individuală mai mică decât plafonul prevăzut în Norma BNR nr. 1/2014; dacă acestea au valoarea individuală mai mare sau egală cu plafonul menționat și au ca rezultat îmbunătățirea parametrilor tehnici sau sunt indispensabile pentru asigurarea continuității în exploatarea activelor la parametri normali, costurile aferente se includ în valoarea activului respectiv.

Cheltuielile ocazionale de înlocuirea la diverse intervale de timp a unor componente/piese de schimb sunt recunoscute în contul de profit și pierdere – pentru o valoare mai mică decât plafonul prevăzut în Norma BNR nr. 1/2014, iar cele cu o valoare mai mare decât plafonul – majorează valoarea imobilizărilor corporale pentru care sunt efectuate.

Cheltuielile generate de construcția de imobilizări sunt capitalizate și amortizate odată cu darea în folosință a activelor.

Amortizarea a fost calculată prin metoda lineară pe perioada duratei de viață economică pentru fiecare element din categoria imobilizărilor corporale. Amortizarea este recunoscută ca o reducere a valorii activelor. Terenurile nu sunt supuse amortizării. Duratele legale de viață pe categorii sunt următoarele:

Clădiri	20-60 ani
Echipament	5-20 ani
Mijloace de transport	5 ani
Echipament informatic (<i>hardware și software</i>)	3-5 ani

n) Ajustări pentru deprecierea valorii activelor

În cadrul politicii monetare și de curs de schimb, Banca poate acorda credite instituțiilor de credit. Banca constituie provizioane de risc de credit care sunt tratate conform normelor contabile proprii aprobate de către Consiliul de administrație al Băncii, cu avizul consultativ al Ministerului Finanțelor Publice.

Ajustările pentru deprecierea valorii creditelor sunt recunoscute drept cheltuieli specifice în contul de profit și pierdere și deduse din total credite și dobânzi de încasat.

Când creditul se consideră nerecuperabil și toate măsurile legale pentru recuperarea acestuia au fost luate, acesta este trecut pe pierderi și înregistrat în contul de profit și pierdere.

Ajustările pentru deprecierea valorii activelor constituite de Bancă – altele decât cele pentru risc de credit – se suportă din profitul rămas după virarea la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete. Activele financiare sunt analizate pentru a determina dacă există vreun indiciu obiectiv potrivit căruia un activ poate fi depreciat. Dacă orice astfel de indiciu există, Banca estimează valoarea recuperabilă a activului. O pierdere din depreciere este recunoscută când valoarea contabilă a activului depășește valoarea sa recuperabilă.

Provizioanele pentru deprecierea valorii imobilizărilor sunt anulate parțial/total în situația în care a avut loc o modificare în estimările anterioare folosite pentru determinarea valorii recuperabile a activelor. Un provizion pentru deprecierea activelor este anulat parțial/total numai în măsura în care noua valoare contabilă a imobilizărilor nu depășește valoarea contabilă netă care ar fi fost determinată dacă pierderea din depreciere nu ar fi fost recunoscută în anii anteriori.

o) Numerar în circulație

Banca elaborează programul de emisiune a bancnotelor și monedelor, asigură tipărirea, distribuirea și administrarea rezervei de numerar, astfel încât să se asigure necesarul de numerar în strictă concordanță cu nevoile reale ale circulației bănești.

Numerarul în circulație se înregistrează la valoarea nominală a bancnotelor și monedelor puse efectiv în circulație.

Costurile cu imprimarea bancnotelor și baterea monedelor metalice sunt înregistrate pe cheltuieli la momentul recepției în fondul de rezervă.

p) **Reevaluarea**

Reevaluarea pozițiilor valutare se înregistrează lunar în contul special de reevaluare din bilanț, ca diferență între cursul de reevaluare (cursul de schimb oficial stabilit în ultima zi lucrătoare a lunii) și costul mediu al poziției valutare. Activele (participația la FMI) și pasivele (alocările și depozitul de la FMI) denumite în DST se reevaluează de asemenea la cursurile comunicate de Fondul Monetar Internațional valabile la datele de 30 aprilie, respectiv 31 decembrie.

Reevaluarea la valoarea de piață se efectuează lunar pentru deținerile de aur/argint la standarde internaționale și titlurile denumite în valută, cu excepțiile menționate mai jos; diferențele din reevaluarea la valoarea de piață se înregistrează în bilanț în conturile de ajustare a valorii activelor la valoarea de piață. Reevaluarea aurului se efectuează pe baza prețului în lei pe unitatea de aur, rezultat prin aplicarea cotației fixing de pe piața metalelor prețioase de la Londra și a cursului de reevaluare lei/USD. Reevaluarea titlurilor denumite în valută se efectuează prin compararea prețului de piață la finalul ultimei zile lucrătoare din lună cu costul mediu net al deținerii de titluri. Titlurile pe termen scurt de tip efecte comerciale (pentru care nu există o piață secundară de tranzacționare) sunt evaluate la cost plus discountul cumulat.

Nu sunt permise compensări între diferențele nefavorabile din reevaluare aferente oricărei dețineri de titluri, valută sau aur și diferențele favorabile din reevaluare aferente altor dețineri de titluri, valută sau aur.

La sfârșitul exercițiului financiar, diferențele nefavorabile din reevaluarea activelor și pasivelor sunt înregistrate în contul de profit și pierdere, fără posibilitatea de anulare ulterioară prin diferențele favorabile din reevaluare ale exercițiilor financiare viitoare.

Ulterior, costul mediu al poziției valutare, respectiv costul mediu net al titlurilor în valută pentru care s-au înregistrat pe cheltuieli diferențe nefavorabile din reevaluare, devine egal cu cursul de reevaluare, respectiv prețul de piață al titlurilor. Diferențele favorabile din reevaluarea activelor și pasivelor în valută la sfârșitul exercițiului financiar sunt înregistrate în contul special de reevaluare.

q) **Pensiile și beneficiile angajaților**

Banca, în desfășurarea normală a activității, execută plăți către fondurile de stat românești pentru angajații săi din România, pentru pensii, asigurări de sănătate și șomaj. În cursul anului 2019, precum și în anii anteriori, toți angajații Băncii au fost incluși în sistemul de pensii de stat. De asemenea, conform legislației în vigoare, începând din anul 2007, angajații eligibili ai Băncii au fost incluși și în sistemul de pensii private.

În baza Contractului colectiv de muncă în vigoare, Banca plătește la pensionare angajaților săi o indemnizație de pensionare care este calculată în funcție de salariul

la data pensionării și de vechimea în muncă la BNR. Contractul colectiv de muncă este în fiecare an aprobat de către Consiliul de administrație. Banca recunoaște datoria aferentă indemnizațiilor de pensionare la data la care acestor salariați le încetează contractul individual de muncă.

r) **Recunoașterea veniturilor și cheltuielilor**

Veniturile și cheltuielile sunt recunoscute conform principiului contabilității de angajamente. Pierderile sau câștigurile realizate din vânzarea de valută, aur sau titluri sunt înregistrate în contul de profit și pierdere. Aceste câștiguri/pierderi realizate sunt calculate prin diferență față de costul mediu al activului respectiv.

Diferențele favorabile din reevaluare nu sunt recunoscute ca venituri, ci sunt transferate direct într-un cont special de reevaluare.

Nu se realizează compensare între diferențele din reevaluare favorabile și cele nefavorabile pentru diferitele dețineri de titluri, valută și aur. La sfârșitul exercițiului financiar, diferențele nefavorabile din reevaluare pentru alte active sunt înregistrate în contul de profit și pierdere dacă depășesc câștigurile anterioare din reevaluare înregistrate în contul special de reevaluare.

s) **Capitalul social și rezervele statutare**

Capitalul Băncii Naționale a României este deținut în întregime de stat și nu este divizat în acțiuni. La 31 decembrie 2019 și 31 decembrie 2018 capitalul Băncii este de 30 000 mii lei.

Rezervele statutare au fost constituite inițial la data de 1 ianuarie 2005, în conformitate cu Legea nr. 312/ 2004 prin preluarea sumelor rămase în fondul de rezervă.

La data de 31 decembrie 2019 și 2018, rezervele statutare au fost majorate prin repartizarea unui procent de 60 la sută din profitul rămas după calculul cotei de 80 la sută din veniturile nete aferente.

t) **Repartizarea profitului**

Profitul rămas al anului 2019 după distribuirea cotei de 80 la sută din veniturile nete ale BNR se repartizează conform Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României (vezi Nota 40).

3. **Politici de gestionare a riscului**

Principalele riscuri asociate cu activitățile Băncii sunt de natură financiară și operațională, rezultând din responsabilitatea Băncii de a asigura și menține stabilitatea prețurilor. Principalele categorii de riscuri financiare la care Banca este expusă se referă la riscul de credit, riscul de lichiditate și riscul de piață. Riscul de piață include riscul de dobândă, riscul valutar și riscul de preț.

a) Riscul de credit

Banca este expusă riscului de credit ca rezultat al activităților de tranzacționare, acordare de credite și efectuare de investiții.

Riscul de credit asociat cu activitățile de tranzacționare și de investiții este gestionat prin intermediul procedurilor de administrare a rezervei internaționale. Acest risc este controlat atât prin selectarea unor parteneri cu un anumit nivel minim de credit, prin monitorizarea activităților și ratingurilor acestora, cât și prin utilizarea metodei limitelor de expunere.

Conform strategiei de administrare a rezervelor internaționale ale României, aprobată de către Consiliul de administrație al Băncii pentru perioada 2018-2019, categoriile de emitenți eligibili sunt următoarele: (i) Guvernul SUA; (ii) agenții guvernamentale sau sponsorizate de Guvernul SUA; (iii) guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene; (iv) agenții guvernamentale sau sponsorizate de guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene; (v) Guvernul Japoniei; (vi) alte guverne care beneficiază de rating minim A-; (vii) instituții supranaționale; (viii) entități private emitente de obligațiuni garantate cu active.

Riscul de credit asociat cu activitatea de acordare de credite pe termen scurt în lei către instituțiile de credit interne este gestionat cu instrumente specifice. Valoarea care reprezintă expunerea la acest risc de credit este dată de valoarea contabilă a creditelor acordate de către Bancă, recunoscută în bilanțul contabil. Creditele pe termen scurt în lei acordate băncilor sunt în mod normal garantate cu active eligibile (ex: titluri de stat emise de Guvernul României).

Totuși, Banca poate, în cazuri extreme, să acorde credite negarantate băncilor și altor instituții de credit cu scopul de a preveni crizele sistemice.

Structura activelor externe și a dobânzilor aferente pe zone geografice ale contrapartidelor este prezentată în tabelul următor.

	mii lei	
	31 decembrie 2019	31 decembrie 2018
Zona euro	106 420 953	104 756 361
SUA	30 822 909	36 135 594
Altele	55 733 939	47 705 404
Total	192 977 801	188 597 359

b) Riscul de lichiditate

Banca este împrumutătorul de ultimă instanță al instituțiilor de credit din România. Obiectivul principal al operațiunilor derulate zilnic este asigurarea unei lichidități corespunzătoare pe piața internă. Banca gestionează în același timp și rezerva valutară externă, prin planificare și diversificare, pentru a asigura îndeplinirea la timp a obligațiilor valutare.

Tabloul de mai jos prezintă scadențele pentru datoriile Băncii, după cum urmează:

La 31 decembrie 2019:

	Scadență				Total
	Până la 1 lună, inclusiv	Peste 1 lună până la 3 luni, inclusiv	Peste 3 luni	Fără scadență	
	mii lei				
Numerar în circulație				86 235 593	86 235 593
Obligații față de instituții financiare internaționale				10 695 842	10 695 842
Depozite atrase la vedere	1 956				1 956
Alocări de DST de la FMI				5 814 436	5 814 436
Conturi curente instituții de credit (inclusiv rezervele obligatorii în lei)	22 020 652				22 020 652
Disponibilități în regim special	4 022				4 022
Depozite ale instituțiilor de credit	2 890 000				2 890 000
Rezerve obligatorii în valută	14 996 115				14 996 115
Conturi ale instituțiilor de credit în faliment	965				965
Alte disponibilități ale instituțiilor de credit TARGET2	3 145 474				3 145 474
Disponibilități ale Trezoreriei statului	23 101 090				23 101 090
Alte pasive	87 152				87 152
Total*	66 247 426	-	-	102 745 871	168 993 297

*) nu cuprinde capitalurile, fondurile și rezervele Băncii

La 31 decembrie 2018:

	Scadență				Total
	Până la 1 lună, inclusiv	Peste 1 lună până la 3 luni, inclusiv	Peste 3 luni	Fără scadență	
	mii lei				
Numerar în circulație				79 733 877	79 733 877
Obligații față de instituții financiare internaționale				10 232 911	10 232 911
Depozite atrase la vedere	26 594				26 594
Alocări de DST de la FMI				5 562 780	5 562 780
Conturi curente instituții de credit (inclusiv rezervele obligatorii în lei)	20 621 407				20 621 407
Disponibilități în regim special	4 340				4 340
Depozite ale instituțiilor de credit	503 310				503 310
Rezerve obligatorii în valută	10 649 515				10 649 515
Conturi ale instituțiilor de credit în faliment	280				280
Alte disponibilități ale instituțiilor de credit TARGET2	6 588 595				6 588 595
Disponibilități ale Trezoreriei statului	37 424 485				37 424 485
Alte pasive	108 929				108 929
Total*	75 927 455	-	-	95 529 568	171 457 023

*) nu cuprinde capitalurile, fondurile și rezervele Băncii

c) Riscul de piață – generat de modificările survenite în valoarea activelor și pasivelor deținute, datorită celor prezentate în continuare:

(i) Riscul de dobândă

Banca se confruntă cu riscul de dobândă, în principal datorită expunerii la fluctuațiile nefavorabile ale ratei dobânzii pe piață, ceea ce afectează valoarea de piață a activelor/pasivelor purtătoare de dobândă. Pentru creanțele și datoriile financiare în lei, Banca urmărește ratele curente de dobândă de pe piață. Obținerea unei marje pozitive nu este întotdeauna posibilă datorită faptului că nivelurile acestor active și pasive sunt dictate de obiectivele politicii monetare. Totuși, Banca monitorizează în mod constant costurile implementării acestei politici față de beneficiile previzionate.

În cadrul activității de administrare a rezervelor internaționale ale României, riscul de rată a dobânzii este gestionat atât prin stabilirea duratelor medii țintă ale portofoliilor și a limitelor de deviație de la acestea, cât și prin diversificarea expunerilor pe scadențe și emitenți. Este utilizat, de asemenea, indicatorul VaR (valoare la risc). Pentru identificarea parametrilor optimi de risc de natură strategică se au în vedere rolul rezervelor internaționale ale României, obiectivele și toleranța față de risc a BNR, profilul activelor și pasivelor instituției, perspectivele ratelor de dobândă și alte considerente relevante. În cadrul strategiei rezervelor internaționale ale României, aprobată de către Consiliul de administrație al BNR pentru perioada 2018-2019, s-a stabilit o durată medie de 1 an și 3 luni (1,25 ani) pentru întreaga rezervă valutară, respectiv două limite suplimentare de durată astfel: agregat pentru tranșele MMKT (Money Market) și de lichiditate – 1 an; pentru tranșa de investiții – 2 ani și 4 luni (2,33 ani).

(ii) Riscul valutar

Banca este expusă riscului valutar prin tranzacțiile de schimb valutar și prin activele și pasivele deținute în moneda străină. La 31 decembrie 2019 și 31 decembrie 2018 principalele active nete deținute de Bancă au fost exprimate în EUR și USD. Datorită volatilității cursului de schimb pe piețele financiare, există un risc de pierdere/creștere de valoare în ceea ce privește activele/pasivele monetare denominate în valută. Pozițiile de schimb valutar deschise reprezintă o sursă a riscului valutar.

Pentru a reduce potențialele pierderi care pot fi generate de fluctuațiile nefavorabile ale cursului de schimb, dar în limita obiectivelor sale de administrare a rezervelor internaționale, Banca implementează în prezent o politică de diversificare a portofoliului, cu scopul de a obține o distribuție echilibrată pe valute. Activele și pasivele denominate în EUR, USD și alte valute la data bilanțului sunt prezentate în Nota 38.

Cursurile de reevaluare ale principalelor monede străine la final de an au fost:

Valuta	31 decembrie 2019	31 decembrie 2018	% variație
Euro (EUR)	4,7793	4,6639	2,47
Dolar SUA (USD)	4,2608	4,0736	4,59
Drepturi speciale de tragere (DST)	5,9022	5,6658	4,17

(iii) Riscul de preț

Banca este expusă acestui risc datorită fluctuațiilor prețului de piață aferent activelor deținute, ca urmare a variației ratelor de dobândă, cursurilor de schimb și altor factori. Aurul monetar și valorile mobiliare denuminate în valută sunt prezentate la valoarea de piață în Notele 5 și 9.

4. Disponibil în DST la FMI

Fiecare stat membru al FMI are un cont curent în DST la Fondul Monetar Internațional (FMI) utilizat pentru derularea acordurilor de împrumut și a altor operațiuni aferente între statele membre și FMI. Acest cont este purtător de dobândă la același nivel ca și dobânzile la alocările de DST de la FMI. La data de 31 decembrie 2019, soldul contului curent al BNR la FMI este în valoare de 988 051 mii DST, reprezentând 5 831 674 mii lei (31 decembrie 2018: 988 032 mii DST, reprezentând 5 597 993 mii lei).

5. Aur monetar

	mii lei	
	31 decembrie 2019	31 decembrie 2018
Lingouri de aur în formă standard	5 821 163	4 688 366
Monede	3 003 225	2 418 527
Depozite în străinătate	12 775 625	10 289 492
Total	21 600 013	17 396 385

La 31 decembrie 2019, Banca are în străinătate, în custodie, aur la standarde internaționale în valoare de 12 775 625 mii lei (31 decembrie 2018: 10 289 492 mii lei). Prețul de reevaluare a aurului la data de 31 decembrie 2019 a fost de 208,5985 lei/g pentru stocul deținut de Bancă, în greutate totală de 103 546,3 kg (la 31 decembrie 2018 prețul a fost de 168,0053 lei/g pentru stocul deținut de Bancă în greutate totală de 103 546,6 kg). Aurul aflat în custodie în străinătate nu este gajat și nu sunt restricții privind repatrierea acestuia.

6. Depozite la vedere

	mii lei	
	31 decembrie 2019	31 decembrie 2018
Depozite la vedere		
– la instituții internaționale	938 736	1 551 527
– la bănci centrale	24 124 730	40 052 116
– la bănci din străinătate	20	9
Total	25 063 486	41 603 652

La data de 31 decembrie 2019, poziția „depozite la vedere la instituții internaționale” cuprinde disponibilul la BRI în sumă de 938 736 mii lei (31 decembrie 2018:

1 551 527 mii lei), ce reprezintă contravaloarea a 491 mii USD (31 decembrie 2018: 186 mii USD), 0,35 mii EUR (31 decembrie 2018: 0,3 mii EUR), 616 017 mii NOK (31 decembrie 2018: 320 947 mii NOK), 91 171 mii AUD (31 decembrie 2018: 336 268 mii AUD), 84 780 mii CAD (31 decembrie 2018: 58 500 mii CAD), 2 mii CHF (31 decembrie 2018: 2 mii CHF) și 12 561 mii GBP (31 decembrie 2018: 49 791 mii GBP).

Poziția „depozite la vedere la bănci centrale” cuprinde, în principal, două depozite la vedere constituite la instituții financiare din afara Uniunii Europene în sumă de 1 014 683 mii lei, reprezentând 25 855 749 mii JPY (31 decembrie 2018: 2 105 521 mii lei reprezentând 56 893 667 mii JPY) și în sumă de 2 189 mii lei, reprezentând 513 mii USD (31 decembrie 2018: 2 042 mii lei, reprezentând 501 mii USD), două depozite la vedere constituite la instituții financiare din Uniunea Europeană în sumă de 203 842 mii lei, reprezentând 46 293 mii CHF (31 decembrie 2018: 414 859 mii lei, reprezentând 100 198 mii CHF), și în sumă de 22 899 053 mii lei, reprezentând 4 791 299 mii EUR (31 decembrie 2018: 37 524 859 mii lei, reprezentând 8 045 811 mii EUR), precum și disponibilul Băncii ca participant direct în TARGET2 în sumă de 3 887 mii lei, reprezentând 813 mii EUR (31 decembrie 2018: 2 694 mii lei, reprezentând 577 mii EUR), precum și alte depozite. La data de 4 iulie 2011, Banca a implementat sistemul TARGET2 România (sistemul transeuropean de transfer de fonduri cu decontare pe bază brută în timp real). Acest sistem reprezintă un canal pentru procesarea interbanară a plăților în euro, atât a celor efectuate în nume propriu de către bănci, cât și a celor efectuate în numele clienților.

La data de 31 decembrie 2019, poziția „depozite la vedere la alte bănci din străinătate” cuprinde depozitul constituit la o instituție din Uniunea Europeană în sumă de 20 mii lei (31 decembrie 2018: 9 mii lei).

Structura pe valute a depozitelor la vedere se regăsește la Nota 38.

7. Depozite la termen

	mii lei	
	31 decembrie 2019	31 decembrie 2018
Depozite la termen		
– la bănci centrale	-	466 390
– la instituții internaționale	1 704 320	-
Total	1 704 320	466 390

La 31 decembrie 2019, depozitele la termen la instituții internaționale includ depozitele constituite la o instituție internațională în sumă de 1 704 320 mii lei, reprezentând 400 000 mii USD. La 31 decembrie 2018, depozitele la termen la bănci centrale includ depozitele constituite la o bancă centrală din Uniunea Europeană în sumă de 466 390 mii lei, reprezentând 100 000 mii EUR.

8. Plasamente în valută

	mii lei	
	31 decembrie 2019	31 decembrie 2018
Plasamente la Banca Mondială, din care:		
– în depozite la Fed	250 447	27 588
– în titluri	2 242 067	2 290 136
Total	2 492 514	2 317 724

Conform contractului de asistență tehnică și administrare active Amended and Restated Advisory and Investment Management Agreement (AIMA), semnat cu Banca Mondială în anul 2017, Banca Mondială a continuat să acorde asistență tehnică BNR și să administreze în anii 2019 și 2018 portofoliul de active denominat în dolari SUA, alocat de către BNR în cadrul programului „Reserves Advisory and Management Program” (RAMP). La 31 decembrie 2019, plasamentele administrate de Banca Mondială sunt următoarele:

- în depozite în valoare de 250 447 mii lei, reprezentând 58 779 mii USD (31 decembrie 2018: 27 588 mii lei – echivalentul a 6 773 mii USD);
- în titluri cu valoarea de 2 242 067 mii lei, echivalentul a 526 208 mii USD (31 decembrie 2018: 2 290 136 mii lei, echivalentul a 562 190 mii USD). Acestea sunt în conformitate cu politicile de administrare a rezervelor internaționale descrise la Nota 3.

9. Valori mobiliare denumite în valută

	mii lei	
	31 decembrie 2019	31 decembrie 2018
Titluri cu discount emise de:		
– Trezorerii europene	17 428 858	11 771 422
– Trezorerii din afara Uniunii Europene	-	812 288
– Bănci din străinătate și instituții internaționale	-	12 911 545
– Organizații financiare internaționale (BEI, BIRD, BNI, BERD, BRI)	6 368 219	-
Titluri cu cupon emise de:		
– Trezorerii europene	55 384 057	35 359 769
– Trezorerii din afara Uniunii Europene	26 695 248	30 115 327
– Bănci din străinătate și instituții internaționale	5 424 802	7 988 170
– Organizații financiare internaționale (BEI, BIRD, BNI, BERD, BRI)	6 220 976	181 742
– Agenții guvernamentale din afara Uniunii Europene	2 370 402	2 431 118
Total	119 892 562	101 571 381

La 31 decembrie 2019, portofoliul Băncii include titluri în valoare totală de 119 892 562 mii lei (31 decembrie 2018: 101 571 381 mii lei), din care titluri împrumutate în cadrul programului „GC Access” desfășurat de o bancă europeană în sumă de 14 290 124 mii lei

(2 990 003 mii EUR), 169 741 mii lei (30 263 mii GBP), 192 828 mii lei (45 256 mii USD), 150 859 mii lei (50 499 mii AUD), 43 966 mii lei (90 689 mii NOK) și 16 866 mii lei (5 157 mii CAD). La data de 31 decembrie 2018, titlurile împrumutate în cadrul programului „GC Access” desfășurat de o bancă europeană erau în sumă de 16 705 335 mii lei (3 581 838 mii EUR) și 809 641 mii lei (155 907 mii GBP). Titlurile cu cupon emise de Trezoreriile europene, Trezoreriile din afara Uniunii Europene, bănci din străinătate și alte instituții financiare au rată de dobândă fixă.

La data de 31 decembrie 2019, în cadrul ambelor categorii de titluri sunt cuprinse și titluri de tip efecte comerciale, acestea reprezentând titluri cu cupon zero și titluri cu discount pe termen scurt (scadența mai mică de 1 an) în valoare de 50 092 209 mii lei – echivalentul a 9 866 270 mii EUR, 426 696 mii GBP, 99 633 mii USD și 248 706 mii NOK (31 decembrie 2018: 41 746 763 mii lei – echivalentul a 29 825 mii AUD, 8 483 778 mii EUR, 168 367 mii GBP și 299 291 mii USD).

10. Împrumuturi în valută acordate

La data de 31 decembrie 2019, Banca are plasată (*overnight*) la Fed o sumă de 1 784 423 mii lei – echivalentul a 418 800 mii USD (31 decembrie 2018: 2 216 447 mii lei – echivalentul a 544 100 mii USD), înregistrând pe venituri dobânzile aferente.

11. Participații externe

	mii lei	
	31 decembrie 2019	31 decembrie 2018
Cota de participare a României la FMI	10 695 181	10 232 280
Participarea la capitalul Băncii Reglementelor Internaționale (BRI)	104 427	100 244
Participații la Banca Centrală Europeană	47 474	49 270
Total	10 847 082	10 381 794

Banca a înregistrat în această categorie cota de participare la alte instituții financiare internaționale, nefiind necesară nicio ajustare de depreciere. În conformitate cu Legea nr. 97/1997 și Legea nr. 312/2004, Banca exercită toate drepturile și obligațiile care decurg din faptul că România este stat membru al FMI.

La 31 decembrie 2019, cota de participare totală a României la FMI este de 1 811 milioane DST, la același nivel ca cel de la 31 decembrie 2018 (1 811 milioane DST). Banca acționează ca depozitar al conturilor de depozit ale FMI aferente cotei de participare.

12. Credite acordate instituțiilor de credit

	mii lei	
	31 decembrie 2019	31 decembrie 2018
Credite acordate instituțiilor de credit	-	-
Credite în litigiu	24 234	25 009
Provizioane specifice de risc de credit – principal	(24 234)	(25 009)
Total	-	-

La data de 31 decembrie 2019 și 31 decembrie 2018, Banca nu înregistrează credite acordate instituțiilor de credit.

Creditele în litigiu aflate în sold la data la 31 decembrie 2019 se compun din creditul rămas în sumă de 11 025 mii lei acordat băncii Credit Bank S.A., conform Ordonanței de urgență nr. 26/2000 privind autorizarea Băncii Naționale a României de a acorda un credit pentru acoperirea cererilor populației de retragere a depozitelor constituite la Banca „Renașterea Creditului Românesc” – S.A. – Credit Bank (31 decembrie 2018: 11 800 mii lei), și creditul rămas în sumă de 13 209 mii lei (31 decembrie 2018: 13 209 mii lei) acordat Credit Bank S.A. înainte de intrarea în faliment a băncii, ambele fiind acordate până în anul 2000.

Provizionul specific de risc de credit, în sold la 31 decembrie 2019, include provizionul înregistrat de către Bancă pentru creditul rămas în sumă de 11 025 mii lei acordat Credit Bank S.A. și pentru creditul rămas acordat aceleiași bănci în sumă de 13 209 mii lei. Provizionul specific de risc de credit, în sold la 31 decembrie 2018, include provizionul înregistrat de către Bancă pentru creditul în sumă de 11 800 mii lei acordat Credit Bank S.A. și pentru creditul acordat aceleiași bănci în sumă de 13 209 mii lei.

13. Imobilizări

	mii lei				
	Terenuri și clădiri	Echipeamente	Imobilizări în curs	Imobilizări necorporale	Total
<i>Cost sau cost reevaluat</i>					
La 31 decembrie 2018	1 199 081	177 475	3 782	137 372	1 517 710
Intrări	2 780	10 040	5 389	12 863	31 072
leșiri	(8)	(1 596)	(4 152)	-	(5 756)
La 31 decembrie 2019	1 201 853	185 919	5 019	150 235	1 543 026
<i>Amortizare cumulată</i>					
La 31 decembrie 2018	(5 245)	(129 234)	-	(83 945)	(218 424)
Amortizarea în cursul anului	(42 589)	(17 445)	-	(21 136)	(81 170)
leșiri	8	1 596	-	-	1 604
La 31 decembrie 2019	(47 826)	(145 083)	-	(105 081)	(297 990)
<i>Valoare contabilă netă</i>					
La 31 decembrie 2018	1 193 836	48 241	3 782	53 427	1 299 286
La 31 decembrie 2019	1 154 027	40 836	5 019	45 154	1 245 036

La data de 31 decembrie 2019 și 2018, categoria „echipamente” nu conține mijloace fixe achiziționate prin contracte de leasing financiar.

La data de 31 decembrie 2018, terenurile și clădirile au fost reevaluate la valoarea justă de către un evaluator membru ANEVAR în conformitate cu recomandările standardelor internaționale de practică în evaluare (SEV 300 – Evaluări pentru raportarea financiară). La data de 31 decembrie 2018, amortizarea cumulată a fost eliminată din valoarea contabilă brută, iar valoarea netă a fost recalculată la valoarea reevaluată.

Diferențele favorabile/nefavorabile din reevaluare au fost înregistrate la postul bilanțier „Rezerve”. Diferențele nefavorabile din reevaluare sunt compensate cu diferențele favorabile înregistrate anterior pentru fiecare activ reevaluat; diferențele nefavorabile aferente unui activ reevaluat care depășesc diferențele favorabile înregistrate anterior se înregistrează pe cheltuieli (31 decembrie 2018: 167 mii lei). Diferențele favorabile aferente unui activ reevaluat, care compensează cheltuiala cu descreșterea recunoscută anterior la acel activ se înregistrează pe venituri (31 decembrie 2018: 1 627 mii lei). În plus, evaluatorul a revizuit și duratele de viață aferente unor clădiri.

14. Titluri de participare

Titlurile de participare sunt înregistrate la cost conform prevederilor Normei BNR nr. 1/2007, cu modificările și completările ulterioare, prezentele situații financiare nefiind consolidate.

Titlurile de participare în sumă de 2 327 mii lei (31 decembrie 2018: 2 325 mii lei) includ acțiunile deținute de Bancă la TRANSFOND S.A. (participare 33 la sută din capital reprezentând 2 240 mii lei la 31 decembrie 2019 și 31 decembrie 2018), – o societate pe acțiuni care furnizează servicii de decontare a unor operațiuni interbancare pentru băncile din România, respectiv 8 acțiuni la SWIFT achiziționate prin realocare la data de 20 februarie 2006 și nemodificate la realocarea din 2008, în valoare totală de 18 mii EUR, respectiv 87 mii lei (31 decembrie 2018: 18 mii EUR, respectiv 85 mii lei). Nu au fost necesare ajustări de depreciere.

Sintetic, informațiile financiare ale TRANSFOND S.A. sunt prezentate în tabelul următor:

	mii lei	
	31 decembrie 2019	31 decembrie 2018
Capitaluri proprii	57 991	55 877
Total active	65 962	60 633
Profit net pentru exercițiul financiar	22 237	21 414

15. Decontări cu bugetul statului

La data de 31 decembrie 2019, Banca nu înregistrează sume de regularizat cu bugetul de stat; la 31 decembrie 2018, soldul este format în principal din contravaloarea cotei de 80 la sută din veniturile nete ale Băncii regularizate cu bugetul de stat conform legii.

16. Provizioane pentru creanțe îndoielnice aferente activelor

	mii lei	
	31 decembrie 2019	31 decembrie 2018
Provizioane pentru:		
Garanții plătite de Bancă în calitate de garant pentru Credit Bank S.A. (a)	66 885	64 315
Alte provizioane aferente activelor (b)	4 331	4 356
Total	71 216	68 671

- a) La 31 decembrie 2019, echivalentul în lei al garanțiilor plătite de Bancă în calitate de garant pentru Credit Bank S.A. este în sumă de 66 885 mii lei (31 decembrie 2018: 64 315 mii lei). Aceste garanții în valută au fost reevaluate la 31 decembrie 2019 și 31 decembrie 2018.
- b) Această poziție este formată în principal din provizioane constituite pentru diverși debitori litigioși.

Provizioanele de la punctele a) și b) corectează grupa bilanțieră „Alte active”.

17. Dobânzi de încasat

	mii lei	
	31 decembrie 2019	31 decembrie 2018
Dobânzi de încasat aferente:		
Titlurilor în valută	598 521	440 041
Depozitelor și plasamentelor în valută	17 731	16 956
Creditelor acordate băncilor	6 068	6 068
Altora active	84	134
Total	622 404	463 199

18. Provizioane de risc de credit-dobândă

La data de 31 decembrie 2019 și 31 decembrie 2018 s-a menținut provizionul de risc de credit pentru dobânda de încasat în sumă de 6 068 mii lei aferentă creditului acordat Credit Bank S.A. conform Ordonanței de urgență nr. 26/2000 privind autorizarea Băncii Naționale a României de a acorda un credit pentru acoperirea cererilor populației de retragere a depozitelor constituite la Banca „Renașterea Creditului Românesc” – S.A. – Credit Bank.

19. Numerar în circulație

	mii lei	
	31 decembrie 2019	31 decembrie 2018
Bancnote	85 626 766	79 171 961
Monede	608 827	561 916
Total	86 235 593	79 733 877

20. Obligații față de instituții financiare internaționale

	mii lei	
	31 decembrie 2019	31 decembrie 2018
Depozite de la FMI	10 695 202	10 232 300
Alte obligații	640	611
Total	10 695 842	10 232 911

La 31 decembrie 2019, depozitele de la FMI înregistrează un sold în valoare de 10 695 202 mii lei, echivalent a 1 811 404 mii DST (31 decembrie 2018: 10 232 300 mii lei echivalent a 1 811 404 mii DST). Banca acționează ca depozitar al conturilor de depozit ale FMI aferente cotei de participare.

21. Alocări de DST de la FMI

Banca înregistrează la această poziție alocări de DST, cu aceeași rată de dobândă ca și contul curent în DST la FMI. La 31 decembrie 2019 și 31 decembrie 2018 alocările de DST de la FMI erau în sumă de 984 768 mii DST, cu o rată de dobândă de 0,740 la sută la sfârșitul anului 2019 și de 1,103 la sută la sfârșitul anului 2018.

22. Disponibilități ale instituțiilor de credit și ale altor instituții financiare la BNR

La 31 decembrie 2019, disponibilitățile instituțiilor de credit și ale altor instituții financiare la BNR înregistrează un sold total în valoare de 43 057 228 mii lei (31 decembrie 2018: 38 367 447 mii lei). Principalele componente sunt prezentate în continuare.

La 31 decembrie 2019, Banca are în evidențele sale conturi curente în lei ale instituțiilor de credit (inclusiv rezervele obligatorii în lei) în sumă de 22 020 652 mii lei (31 decembrie 2018: 20 621 407 mii lei) – conturi prin care efectuează decontarea finală irevocabilă și necondiționată a transferurilor de fonduri. Banca stabilește regimul rezervelor minime obligatorii în lei pe care instituțiile de credit trebuie să le mențină în aceste conturi.

La 31 decembrie 2019, rezervele minime obligatorii în valută ale instituțiilor de credit sunt în sumă de 14 996 115 mii lei, reprezentând 3 130 784 mii EUR și 7 782 mii USD (31 decembrie 2018: 10 649 515 mii lei, reprezentând 2 273 713 mii EUR și 11 082 mii USD).

La data de 4 iulie 2011, Banca a implementat sistemul TARGET2 România (sistemul transeuropean de transfer de fonduri cu decontare pe bază brută în timp real). Acest sistem reprezintă un canal pentru procesarea interbanară a plăților în euro, atât a celor efectuate în nume propriu de către bănci, cât și a celor efectuate în numele clienților. La 31 decembrie 2019, Banca are în evidențele sale alte disponibilități ale instituțiilor de credit în sistemul TARGET2 în sumă de 3 145 474 mii lei, reprezentând 658 145 mii EUR (31 decembrie 2018: 6 588 595 mii lei, reprezentând 1 412 679 mii EUR).

23. Disponibilități ale Trezoreriei statului

	mii lei	
	31 decembrie 2019	31 decembrie 2018
Cont curent al Trezoreriei statului		
– în lei	301 125	5 029 285
– în valută	22 799 965	32 395 200
Total	23 101 090	37 424 485

La disponibilitățile în lei ale Trezoreriei statului, atât în anul 2019, cât și în anul 2018, s-a aplicat o rată de dobândă la nivelul celei aferente rezervelor minime obligatorii în lei ale instituțiilor de credit; pentru disponibilitățile în euro s-a aplicat rata zilnică de dobândă EONIA (rata medie ponderată de dobândă *overnight* a Băncii Centrale Europene), iar pentru disponibilitățile în USD s-a aplicat rata de dobândă „Fed funds rate” (rata medie ponderată de dobândă *overnight* a Fed).

24. Dobânzi de plătit

	mii lei	
	31 decembrie 2019	31 decembrie 2018
Dobânzi de plătit aferente:		
Depozitelor plasate, alocărilor de DST și altor disponibilități	21 255	31 240
Disponibilităților instituțiilor de credit	1 273	1 024
Disponibilităților Trezoreriei statului	36	233
Total	22 564	32 497

25. Tranzacții cu entități aflate în relații speciale

Guvernul, prin intermediul Trezoreriei statului, dispune de conturi curente deschise la Bancă, ale căror operațiuni fac obiectul comisionării începând cu data de 31 decembrie 2005. În plus, Banca acționează ca agent de înregistrare al Trezoreriei statului în ceea ce privește titlurile de stat și certificatele de trezorerie, administrează rezervele valutare internaționale și facilitează efectuarea de plăți și încasări aferente datoriei publice externe a României.

Banca exercită de asemenea, prin intermediul membrilor numiți în Consiliile de administrație, o influență semnificativă asupra altor două instituții de stat:

R.A. Imprimeria BNR (Consiliul de administrație format din 5 membri, din care 2 membri numiți de BNR) și R.A. Monetăria Statului (Consiliul de administrație format din 3 membri, din care un membru numit de BNR).

Totalul achizițiilor de bancnote și monede efectuate de Bancă de la cele două entități în decursul anului 2019 s-a ridicat la 154 616 mii lei (2018: 145 867 mii lei); la data de 31 decembrie 2019, Banca nu a înregistrat datorii sau creanțe față de Imprimeria BNR și Monetăria Statului. La data de 31 decembrie 2018, Banca a înregistrat datorii în valoare de 2 628 mii lei față de Imprimeria BNR și creanțe în valoare de 2 522 mii lei, acestea fiind stinse ulterior conform clauzelor contractuale. Tranzacțiile efectuate s-au desfășurat în condiții comerciale normale.

Banca exercită o influență semnificativă asupra TRANSFOND S.A., o entitate creată în anul 2000 având ca obiect de activitate decontarea operațiunilor interbancare. Până la data de 19 martie 2018, TRANSFOND S.A. a operat sistemul ReGIS (sistemul de decontare pe bază brută în timp real), SENT (modul pentru plăți de mică valoare, administrat integral de TRANSFOND S.A.) și SaFIR (modul pentru titluri de stat și certificate de depozit emise de Bancă). Începând din data de 19 martie 2018, operarea sistemelor ReGIS și SaFIR a fost preluată de Bancă.

26. Rezerve

	mii lei	
	31 decembrie 2019	31 decembrie 2018
Rezerve statutare	531 871	315 999
Alte rezerve	1 007 549	935 800
Diferențe favorabile din reevaluare – imobilizări	1 171 123	1 172 633
Total	2 710 543	2 424 432

La sfârșitul exercițiilor financiare 2019 și 2018 au fost majorate rezervele statutare ca urmare a repartizării a 60 la sută din profitul rămas după plata cotei aferente bugetului de stat.

Alte rezerve sunt nedistribuibile și reprezintă:

- (i) Rezerve constituite din preluarea fondului imobilizărilor corporale (14 450 mii lei, atât la 31 decembrie 2019, cât și la 31 decembrie 2018);
- (ii) Rezerve constituite din preluarea fondului privind sursele proprii de finanțare a investițiilor (57 629 mii lei, atât la 31 decembrie 2019, cât și la 31 decembrie 2018);
- (iii) Rezerve constituite din preluarea fondului privind participațiile la FMI (318 532 mii lei, atât la 31 decembrie 2019, cât și la 31 decembrie 2018);
- (iv) Rezerve constituite din preluarea fondului privind participațiile la BRI (44 550 mii lei, atât la 31 decembrie 2019, cât și la 31 decembrie 2018);
- (v) Rezerve constituite, potrivit legii, pentru sursele proprii de finanțare a investițiilor în sumă de 409 423 mii lei la data de 31 decembrie 2019 (31 decembrie 2018: 338 420 mii lei);

(vi) Alte rezerve în sumă de 162 965 mii lei la data de 31 decembrie 2019 (31 decembrie 2018: 162 219 mii lei).

Diferențe favorabile din reevaluarea imobilizărilor reprezintă soldul rezervelor aferente diferenței dintre valoarea justă și valoarea netă contabilă a acestora.

27. Cont special de reevaluări

	mii lei	
	31 decembrie 2019	31 decembrie 2018
Diferențe favorabile din reevaluarea aurului, metalelor și pietrelor prețioase	17 569 637	13 317 697
Diferențe favorabile din reevaluarea activelor și pasivelor în valută	4 966 951	2 872 527
Titluri denuminate în valută (reevaluare la valoarea de piață)	141 781	56 218
Total	22 678 369	16 246 442

Sumele înregistrate în contul special de reevaluare reprezintă diferențele favorabile din reevaluare la 31 decembrie 2019 și 31 decembrie 2018.

În cursul exercițiilor financiare 2019 și 2018, Banca a deținut poziții valutare lungi atât pentru toate valutele din portofoliu, cât și pentru aur (total creanțe mai mare decât total datorii în valuta respectivă).

28. Venituri din dobânzi

	mii lei	
	2019	2018
Operațiuni în valută		
Dobânzi și venituri similare provenind din:		
Valori mobiliare externe	515 745	449 553
Plasamente în valută, <i>din care:</i>	206 037	211 283
Dobândă negativă aferentă disponibilităților Trezoreriei statului	103 525	93 863
Disponibilități în DST	57 522	51 517
Total venituri din dobânzi aferente operațiunilor în valută	779 304	712 353
Operațiuni în lei		
Dobânzi și venituri similare provenind din:		
Credite acordate instituțiilor de credit	12 989	50 390
Alte venituri	49	2
Total venituri din dobânzi aferente operațiunilor în lei	13 038	50 392
Total venituri din dobânzi (valută și lei)	792 342	762 745

În exercițiul financiar 2019, veniturile din dobânzi aferente operațiunilor în valută provin, în principal, din venituri nete aferente titlurilor în valută în sumă de 515 745 mii lei (2018: 449 553 mii lei) – determinate ca sumă între venituri din cupon în sumă

de 1 385 632 mii lei (2018: 1 049 389 mii lei) și eșalonare discount în sumă de 318 700 mii lei (2018: 304 932 mii lei) minus cheltuieli cu amortizare primă în sumă de 1 188 587 mii lei (2018: 904 768 mii lei), din dobânzi aferente plasamentelor în valută în sumă de 102 512 mii lei (2018: 117 420 mii lei) și din dobânda negativă aferentă disponibilităților în valută ale Trezoreriei statului în sumă de 103 525 mii lei (2018: 93 863 mii lei).

În 2019, veniturile din dobânzi aferente operațiunilor în lei au provenit, în principal, din operațiunile *repo* cu instituțiile de credit și au fost în sumă de 12 989 mii lei (2018: 50 390 mii lei).

29. Cheltuieli cu dobânzile

	mii lei	
	2019	2018
Operațiuni în valută		
Dobânzi și cheltuieli similare provenind din:		
Valori mobiliare externe, rezerve minime obligatorii, depozite și alte dobânzi	248 040	235 738
Operațiuni cu Fondul Monetar Internațional	57 331	51 347
Total cheltuieli cu dobânzile aferente operațiunilor în valută	305 371	287 085
Operațiuni în lei		
Dobânzi și cheltuieli similare provenind din:		
Depozite la termen atrase de la instituțiile de credit	91 834	106 989
Rezerve minime obligatorii	31 107	26 531
Contul curent al Trezoreriei statului	9 729	13 046
Total cheltuieli cu dobânzile aferente operațiunilor în lei	132 670	146 566
Total cheltuieli cu dobânzi (valută și lei)	438 041	433 651

În exercițiul financiar 2019, cheltuielile cu dobânzi aferente operațiunilor în valută provin, în principal, din dobânda negativă aplicată unor depozite plasate în sumă de 137 288 mii lei (2018: 144 870 mii lei), din dobânzile plătite la rezerva minimă obligatorie în valută și depozite atrase în sumă de 110 752 mii lei (2018: 90 868 mii lei) și din dobânzile datorate pentru contul de alocări al FMI la BNR în sumă de 57 331 mii lei (2018: 51 347 mii lei).

30. Venituri din taxe și comisioane

	mii lei	
	2019	2018
Venituri din comisioane și taxe		
– în lei	113 706	106 995
– în valută	18 202	19 299
Total venituri din comisioane și taxe	131 908	126 294

Veniturile din comisioane și taxe în lei în sumă de 113 706 mii lei (2018: 106 995 mii lei) reprezintă venituri din comisioane pentru serviciile de decontare a operațiunilor în relația cu instituțiile de credit și Trezoreria statului.

Veniturile din comisioane și taxe în valută în sumă de 18 202 mii lei (2018: 19 299 mii lei) provin din operațiunile de redistribuire a comisiunilor aferente sistemului de decontare pentru plăți în moneda euro (TARGET2) și din operațiunile de împrumut de titluri în valută (prin agent).

31. Cheltuieli cu taxe și comisioane

	mii lei	
	2019	2018
Cheltuieli cu taxe și comisioane		
– în lei	-	3 463
– în valută	13 961	12 326
Total cheltuieli cu taxe și comisioane	13 961	15 789

În exercițiul financiar 2019 nu au fost înregistrate cheltuieli cu taxe și comisioane în lei; în exercițiul financiar 2018 acestea au fost în sumă de 3 463 mii lei, reprezentând, în principal, cheltuieli cu comisiunile pentru serviciile primite de Bancă, inclusiv pentru serviciile prestate de TRANSFOND S.A..

Cheltuielile din comisioane și taxe în valută în sumă de 13 961 mii lei (2018: 12 326 mii lei) provin, în principal, din valoarea comisiunilor plătite pentru operațiunile derulate prin sistemul de decontare pentru plăți în moneda euro (TARGET2) și din operațiunile de împrumut de titluri în valută prin agent.

32. Câștiguri nete realizate din operațiuni valutare

	mii lei	
	2019	2018
Venituri din operațiuni valutare		
Venituri din diferențe de curs	1 912 336	1 595 285
Dividende pentru acțiunile deținute la Banca Reglementelor Internaționale	18 523	11 419
Total venituri din operațiuni valutare	1 930 859	1 606 704
Cheltuieli din operațiuni valutare		
Cheltuieli cu diferențe de curs	(13 072)	(4 854)
Alte cheltuieli cu operațiuni valutare	(8 193)	(2 079)
Total cheltuieli din operațiuni valutare	(21 265)	(6 933)
Câștiguri nete realizate din operațiuni valutare	1 909 594	1 599 771

Veniturile și cheltuielile din diferențe de curs aferente exercițiilor financiare 2019 și 2018 sunt aferente, în principal, ieșirilor de valută din pozițiile valutare lungi, fiind calculate pe baza metodei costului mediu (vezi Nota 2i).

33. Câștiguri nete realizate din operațiuni cu titluri

	mii lei	
	2019	2018
Venituri din operațiuni cu titluri	183 404	63 643
Cheltuieli din operațiuni cu titluri	(254)	(7 555)
Câștiguri nete realizate din operațiuni cu titluri	183 150	56 088

Veniturile/cheltuielile reprezintă efectul prețului de piață, provenind din vânzările de titluri denominate în valută, acestea fiind calculate pe baza metodei costului mediu (vezi Nota 2j).

34. Pierderi realizate din operațiuni cu metale prețioase

	mii lei	
	2019	2018
Cheltuieli din operațiuni cu metale prețioase	(321)	(345)
Pierderi nete din operațiuni cu metale prețioase	(321)	(345)

Cheltuielile din operațiuni cu metale prețioase reprezintă taxele de stocare plătite pentru cantitatea de aur aflată în depozitul extern.

35. Pierderi din diferențe nefavorabile din reevaluare

	mii lei	
	2019	2018
Cheltuieli cu diferențe nefavorabile din reevaluare		
Diferențe nefavorabile din reevaluarea la valoarea de piață a titlurilor denominate în valută	108 510	103 968
Diferențe nefavorabile din reevaluarea pozițiilor valutare	-	209 827
Pierderi din diferențe nefavorabile din reevaluare	108 510	313 795

Pierderile din diferențe nefavorabile din reevaluare reprezintă diferențele nefavorabile dintre valoarea de piață a titlurilor denominate în valută la 31 decembrie și costul mediu net al acestora, precum și pierderile din diferențele nefavorabile rezultate din reevaluarea pozițiilor valutare la cursul de reevaluare (vezi Nota 2p).

36. Cheltuieli cu emisiunea monetară

Cheltuielile cu emisiunea monetară reprezintă costul cu imprimarea bancnotelor și baterea monedei metalice.

37. Câștiguri nete realizate din reevaluarea construcțiilor și a terenurilor

La data de 31 decembrie 2019 nu s-a efectuat reevaluarea construcțiilor și a terenurilor. La data de 31 decembrie 2018 s-au înregistrat la această poziție venituri nete din reevaluarea construcțiilor și terenurilor în sumă de 1 460 mii lei.

38. Riscul valutar

Structura pe valute a activelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2019 este următoarea:

							mii lei
	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Disponibilități bănești și alte valori	37 319	127	90	-	-	-	37 536
Aur la alte standarde	-	-	-	-	213 025	-	213 025
Alte metale și pietre prețioase	43 335	-	-	-	-	-	43 335
Disponibil în DST la FMI	-	-	-	5 831 674	-	-	5 831 674
Aur monetar	-	-	-	-	21 600 013	-	21 600 013
Depozite la vedere	-	22 903 277	4 285	-	-	2 155 924	25 063 486
Depozite la termen	-	-	1 704 320	-	-	-	1 704 320
Plasamente în valută	-	-	2 492 514	-	-	-	2 492 514
Valori mobiliare denuminate în valută	-	79 951 200	24 728 870	-	-	15 212 492	119 892 562
Împrumuturi în valută acordate	-	-	1 784 423	-	-	-	1 784 423
Participații externe	-	47 474	-	10 799 608	-	-	10 847 082
Alte active externe TARGET2	-	3 145 475	-	-	-	-	3 145 475
Credite în litigiu	24 234	-	-	-	-	-	24 234
Provizioane specifice de risc de credit-principal	(24 234)	-	-	-	-	-	(24 234)
Credite acordate salariaților	9	-	-	-	-	-	9
Imobilizări	1 245 036	-	-	-	-	-	1 245 036
Stocuri	3 667	-	-	-	-	-	3 667
Titluri de participare	2 240	87	-	-	-	-	2 327
Decontări cu bugetul statului	-	-	-	-	-	-	-
Conturi de regularizare	9 737	-	-	-	-	-	9 737
Diferențe din reevaluare pentru elemente din afara bilanțului	550	-	-	-	-	-	550
Alte active	94 233	-	-	-	-	-	94 233
<i>din care:</i>							
Bunuri de importanță numismatică, filatelică, istorică, culturală, artistică etc.	22 458	-	-	-	-	-	22 458
Provizioane pentru creanțe îndoielnice aferente activelor	(71 216)	-	-	-	-	-	(71 216)
Dobânzi de încasat	6 152	373 313	108 407	7 581	-	126 951	622 404
Provizioane de risc de credit-dobândă	(6 068)	-	-	-	-	-	(6 068)
Total active	1 364 994	106 420 953	30 822 909	16 638 863	21 813 038	17 495 367	194 556 124

38. Riscul valutar (continuare)

Structura pe valute a datoriilor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2019 este următoarea:

							mii lei
	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Numerar în circulație	86 235 593	-	-	-	-	-	86 235 593
Obligații față de instituții financiare internaționale	-	-	640	10 695 202	-	-	10 695 842
Depozite atrase la vedere	-	1 956	-	-	-	-	1 956
Alocări de DST de la FMI	-	-	-	5 814 436	-	-	5 814 436
Conturi curente ale instituțiilor de credit	22 020 652	-	-	-	-	-	22 020 652
Disponibilități în regim special	3 864	158	-	-	-	-	4 022
Depozite ale instituțiilor de credit la BNR	2 890 000	-	-	-	-	-	2 890 000
Rezerve obligatorii în valută	-	14 962 959	33 156	-	-	-	14 996 115
Conturi ale instituțiilor de credit în faliment	965	-	-	-	-	-	965
Alte disponibilități ale instituțiilor de credit TARGET2	-	3 145 474	-	-	-	-	3 145 474
Disponibilități ale Trezoreriei statului	301 126	21 960 780	799 796	-	-	39 388	23 101 090
Creditori	24 304	-	-	-	-	-	24 304
Personal și conturi asimilate	77	-	-	-	-	-	77
Decontări cu bugetul statului	15 203	-	-	-	-	-	15 203
Conturi de regularizare	131	-	-	-	-	-	131
Diferențe din reevaluare pentru elemente din afara bilanțului	-	-	-	-	-	-	-
Alte pasive	24 873	-	-	-	-	-	24 873
Dobânzi de plătit	1 122	13 610	276	7 556	-	-	22 564
Total pasive exclusiv capital, fonduri și rezerve	111 517 910	40 084 937	833 868	16 517 194	-	39 388	168 993 297
Active nete / (datorii nete)*	(110 152 916)	66 336 016	29 989 041	121 669	21 813 038	17 455 979	25 562 827

*) reprezintă capitalurile, fondurile și rezervele Băncii

38. Riscul valutar (continuare)

Structura pe valute a activelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2018 este următoarea:

	mii lei						
	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Disponibilități bănești și alte valori	46 403	139	65	-	-	-	46 607
Aur la alte standarde	-	-	-	-	174 129	-	174 129
Alte metale și pietre prețioase	35 329	-	-	-	-	-	35 329
Disponibil în DST la FMI	-	-	-	5 597 993	-	-	5 597 993
Aur monetar	-	-	-	-	17 396 385	-	17 396 385
Depozite la vedere	-	37 529 103	2 798	-	-	4 071 751	41 603 652
Depozite la termen	-	466 390	-	-	-	-	466 390
Plasamente în valută	-	-	2 317 724	-	-	-	2 317 724
Valori mobiliare denuminate în valută	-	59 890 651	31 486 461	-	-	10 194 269	101 571 381
Împrumuturi în valută acordate	-	-	2 216 447	-	-	-	2 216 447
Participații externe	-	49 270	-	10 332 524	-	-	10 381 794
Alte active externe TARGET2	-	6 588 595	-	-	-	-	6 588 595
Credite în litigiu	25 009	-	-	-	-	-	25 009
Provizioane specifice de risc de credit-principal	(25 009)	-	-	-	-	-	(25 009)
Credite acordate salariaților	17	-	-	-	-	-	17
Imobilizări	1 299 286	-	-	-	-	-	1 299 286
Stocuri	3 775	-	-	-	-	-	3 775
Titluri de participare	2 240	85	-	-	-	-	2 325
Decontări cu bugetul statului	82 048	-	-	-	-	-	82 048
Conturi de regularizare	11 070	-	-	-	-	-	11 070
Diferențe din reevaluare pentru elemente din afara bilanțului	-	-	-	-	-	-	-
Alte active	69 160	-	-	-	-	-	69 160
<i>din care:</i>							
Bunuri de importanță numismatică, filatelică, istorică, culturală, artistică etc.	20 595	-	-	-	-	-	20 595
Provizioane pentru creanțe îndoielnice aferente activelor	(68 671)	-	-	-	-	-	(68 671)
Dobânzi de încasat	6 201	232 128	112 101	10 043	-	102 726	463 199
Provizioane de risc de credit-dobândă	(6 068)	-	-	-	-	-	(6 068)
Total active	1 480 790	104 756 361	36 135 596	15 940 560	17 570 514	14 368 746	190 252 567

38. Riscul valutar (continuare)

Structura pe valute a datoriilor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2018 este următoarea:

	mii lei						
	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Numerar în circulație	79 733 877	-	-	-	-	-	79 733 877
Obligații față de instituții financiare internaționale	-	-	611	10 232 300	-	-	10 232 911
Depozite atrase la vedere	-	26 594	-	-	-	-	26 594
Alocări de DST de la FMI	-	-	-	5 562 780	-	-	5 562 780
Conturi curente ale instituțiilor de credit	20 621 407	-	-	-	-	-	20 621 407
Disponibilități în regim special	4 186	154	-	-	-	-	4 340
Depozite ale instituțiilor de credit	503 310	-	-	-	-	-	503 310
Rezerve obligatorii în valută	-	10 604 370	45 145	-	-	-	10 649 515
Conturi ale instituțiilor de credit în faliment	280	-	-	-	-	-	280
Alte disponibilități ale instituțiilor de credit TARGET2	-	6 588 595	-	-	-	-	6 588 595
Disponibilități ale Trezoreriei statului	5 029 285	27 870 857	4 491 145	-	-	33 198	37 424 485
Creditori	25 503	-	-	-	-	-	25 503
Personal și conturi asimilate	82	-	-	-	-	-	82
Decontări cu bugetul statului	10 270	-	-	-	-	-	10 270
Conturi de regularizare	4 987	-	-	-	-	-	4 987
Diferențe din reevaluare pentru elemente din afara bilanțului	4 305	-	-	-	-	-	4 305
Alte pasive	31 285	-	-	-	-	-	31 285
Dobânzi de plătit	1 057	19 035	2 396	10 009	-	-	32 497
Total pasive exclusiv capital, fonduri și rezerve	105 969 834	45 109 605	4 539 297	15 805 089	-	33 198	171 457 023
Active nete / (datorii nete)*	(104 489 044)	59 646 756	31 596 299	135 471	17 570 514	14 335 548	18 795 544

*) reprezintă capitalurile, fondurile și rezervele Băncii

39. Angajamente și contingente

La data de 31 decembrie 2019 Banca deține în custodie următoarele bilete la ordin:

- un bilet la ordin emis de către Ministerul Finanțelor Publice în favoarea Agenției Multilaterale de Garantare a Investițiilor în valoare de 600 510 USD, echivalentul a 2 559 mii lei (31 decembrie 2018: 600 510 USD, echivalentul a 2 446 mii lei);
- trei bilete la ordin emise de către Ministerul Finanțelor Publice în favoarea Asociației Internaționale pentru Dezvoltare (IDA) în valoare totală de 16 174 mii lei (31 decembrie 2018: 16 174 mii lei).

40. Repartizarea profitului

În anul 2019, Banca a înregistrat profit în valoare de 1 797 292 mii lei. Potrivit legii, cota de 80 la sută din veniturile nete datorată la bugetul de stat a fost în sumă de 1 437 506 mii lei. Din profitul rămas la dispoziția BNR în valoare de 359 786 mii lei, o proporție de 60 la sută s-a repartizat pentru majorarea rezervelor statutare (215 872 mii lei). Suma de 143 914 mii lei rămasă după distribuțiile din anul 2019 urmează a fi repartizată în anul 2020, conform legii, în următoarea ordine de prioritate:

- a) sursele proprii de finanțare a investițiilor;
- b) fondul de participare a salariaților la profit;
- c) rezervele la dispoziția Consiliului de administrație.

În anul 2018, Banca a înregistrat profit în valoare de 1 183 363 mii lei. Potrivit legii, cota de 80 la sută din veniturile nete datorată la bugetul de stat a fost în sumă de 946 690 mii lei. Din profitul rămas la dispoziția BNR în valoare de 236 673 mii lei, o proporție de 60 la sută s-a repartizat pentru majorarea rezervelor statutare (142 003 mii lei). Suma de 94 670 mii lei rămasă după distribuțiile din anul 2018 a fost repartizată în anul 2019, conform legii.

41. Evenimente ulterioare datei bilanțului

În data de 11 martie 2020, Organizația Mondială a Sănătății, în contextul creșterii numărului de cazuri de îmbolnăviri și din cauza riscului crescut de continuare a răspândirii infecției la nivel global, a declarat infecția COVID-19 pandemie. În data de 16 martie 2020, Președinția României a declarat stare de urgență și a luat o serie de măsuri pentru a împiedica răspândirea virusului pe teritoriul României.

Potrivit Statutului său (Legea nr. 312/2004 privind Statutul BNR), Banca Națională a României are ca obiectiv fundamental asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. Totodată, Banca Națională a României sprijină politica economică generală a statului, fără prejudicierea îndeplinirii obiectivului său fundamental.

Astfel, Banca Națională a României a adoptat un pachet de măsuri pentru a atenua efectele negative ale crizei provocate de epidemia cu noul coronavirus (COVID-19) asupra populației și companiilor românești.

Astfel au fost întreprinse:

- măsuri de politică monetară: (1) reducerea ratei dobânzii de politică monetară cu 0,5 puncte procentuale, de la 2,5 la sută la 2 la sută; (2) îngustarea coridorului format de ratele dobânzilor facilităților permanente în jurul ratei dobânzii de politică monetară la $\pm 0,5$ puncte procentuale, de la ± 1 punct procentual; (3) furnizarea de lichiditate băncilor și (4) cumpărarea de titluri de stat în lei de pe piața secundară pentru finanțarea în bune condiții a economiei reale și a sectorului public. Având în vedere gradul ridicat de incertitudine a evoluțiilor economice și financiare, Consiliul de administrație al BNR a hotărât, totodată, suspendarea calendarului ședințelor de politică monetară anunțat anterior, urmând ca ședințele pe probleme de politică monetară să aibă loc ori de câte ori va fi necesar;
- măsuri privind flexibilizarea cadrului de reglementare pentru ca instituțiile de credit și IFN să poată ajuta persoanele și companiile cu credite: împrumutătorii vor putea să amâne la plată creditele oricărei persoane fizice și juridice afectate de epidemia COVID-19, fără aplicarea condițiilor ce vizează gradul de îndatorare, limitarea creditului în funcție de valoarea garanției și durata maximă a creditului de consum;
- măsuri privind rezoluția bancară: amânarea cu 3 luni, cu posibilitate de prelungire până la 6 luni, a termenului de colectare a contribuțiilor anuale la fondul de rezoluție bancară pentru anul 2020; amânarea termenelor de raportare a unor informații aferente planificării rezoluției;
- măsuri operaționale: asigurarea unei bune funcționări a sistemelor de plăți și de decontare în monedă națională, în vederea desfășurării în condiții normale a tranzacțiilor comerciale și financiare; BNR va asigura băncilor fluxuri neîntrerupte de numerar pentru toate operațiunile, inclusiv cele de lichidități pentru bancomate.

Referitor la asigurarea continuității activității Băncii Naționale a României, s-au luat o serie de măsuri menite să asigure mediul optim pentru desfășurarea operațiunilor de către personalul propriu (întruniri ale Comitetului pentru situații de urgență, informarea salariaților privind COVID-19 și măsurile aferente de protecție, desfășurarea lucrului de o manieră cât mai extinsă în regim de telemuncă și asigurarea cu personal a sediilor de rezervă, efectuarea periodică de dezinfecție a spațiilor băncii, achiziție și distribuție către salariați de materiale de primă necesitate destinate protecției împotriva COVID-19 etc.).

Consiliul de administrație al BNR urmărește cu atenție evoluția situației, deciziile sale având ca obiectiv asigurarea stabilității macroeconomice și buna funcționare a sistemului bancar, a piețelor financiare în folosul populației și companiilor românești.

Din datele pe care Banca Națională a României le are la dispoziție în acest moment, nu există un impact negativ al epidemiei COVID-19 asupra contului său de profit și pierdere. Având în vedere caracterul imprevizibil al evoluției epidemiei, nu se poate efectua o estimare de calitate asupra impactului viitor asupra Băncii. Banca va monitoriza în continuare evoluția crizei și eventualul impact financiar și va decide dacă va fi cazul aplicării unor măsuri suplimentare.

Guvernator

DI. Mugur Isărescu

Secțiune statistică

		2015	2016	2017	2018	2019
Activitatea economică						
Produs intern brut ¹	milioane lei ²	712 588	765 135	857 896	952 397	1 059 803
	variație anuală (%) ³	3,9	4,8	7,1	4,4	4,1
Consum final total ¹	variație anuală (%) ³	4,8	6,8	8,9	6,3	6,0
Consum final efectiv al gospodăriilor populației ¹	variație anuală (%) ³	5,5	7,4	9,0	6,5	6,4
Consum final efectiv al administrațiilor publice ¹	variație anuală (%) ³	-1,7	1,8	7,7	4,5	3,4
Formare brută de capital ¹	variație anuală (%) ³	6,8	-0,2	6,9	3,9	4,0
Export de bunuri și servicii ¹	variație anuală (%) ³	4,6	16,0	7,6	6,2	4,6
Import de bunuri și servicii ¹	variație anuală (%) ³	8,0	16,5	10,8	9,1	8,0
Agricultură ¹	variație anuală (%) ³	-11,1	4,2	14,5	10,8	-3,2
Industria ¹	variație anuală (%) ³	5,4	5,1	8,4	4,4	-1,5
Construcții ¹	variație anuală (%) ³	6,5	12,3	-8,0	-1,0	17,3
Servicii ¹	variație anuală (%) ³	1,0	1,2	7,8	3,6	4,8
PIB/locuitor (PPS)		16 257	17 366	18 803	19 980	21 245
PIB/locuitor (PPS, UE-28=100)	procente	51,4	54,7	58,0	60,2	62,5
Producția industrială	variație anuală (%) ³	2,8	3,1	7,8	3,5	-2,3
Producția industrială în industria prelucrătoare	variație anuală (%) ³	3,5	4,8	8,4	4,3	-1,9
Populația ocupată	mii persoane	8 136	8 078	8 274	8 294	8 320
Numărul de șomeri	mii persoane	436	418	351	289	258
Rata șomajului	procente	5,0	4,8	4,0	3,3	3,0
Prețurile producției industriale și prețurile de consum						
Prețurile producției industriale (piața internă și externă)	variație anuală (%)	-2,2	-1,8	3,5	5,0	4,0
Prețurile producției industriale (piața internă)	variație anuală (%)	-1,8	-2,6	3,1	5,2	5,1
Prețurile producției industriale (piața externă)	variație anuală (%)	-3,2	-0,4	4,1	4,7	2,1
Deflatorul PIB ¹	variație anuală (%)	2,6	2,5	4,7	6,3	6,9
IPC	variație anuală (%)	-0,59	-1,55	1,34	4,63	3,83
CORE2 ajustat	variație anuală (%)	-1,42	-1,35	1,49	2,77	3,17
IAPC	variație anuală (%)	-0,4	-1,1	1,1	4,1	3,9
Bugetul general consolidat						
Veniturile bugetului general consolidat ⁴	procente în PIB	35,5	31,9	30,8	31,9	31,7
Cheltuielile bugetului general consolidat ⁴	procente în PIB	36,1	34,5	33,5	34,8	36,0
Soldul bugetului general consolidat ⁴	procente în PIB	-0,6	-2,6	-2,6	-2,9	-4,3
Soldul primar al bugetului general consolidat ⁴	procente în PIB	1,0	-1,1	-1,4	-1,8	-2,4
Soldul bugetului general consolidat ⁵	procente în PIB	-1,4	-2,4	-2,8	-2,8	-4,6
Datoria publică ⁴	procente în PIB	37,8	37,3	35,1	34,7	35,2
Cursul de schimb calculat și publicat de BNR						
EUR/RON	la sfârșitul perioadei	4,5245	4,5411	4,6597	4,6639	4,7793
	mediu al perioadei ⁶	4,4450	4,4908	4,5681	4,6535	4,7452
USD/RON	la sfârșitul perioadei	4,1477	4,3033	3,8915	4,0736	4,2608
	mediu al perioadei ⁶	4,0057	4,0592	4,0525	3,9416	4,2379
Rezervele internaționale						
Rezervele internaționale, total	milioane euro	35 485,1	37 905,4	37 106,7	36 800,2	37 450,4
aur	milioane euro	3 247,1	3 663,8	3 612,2	3 735,5	4 523,8
valute	milioane euro	32 237,9	34 241,6	33 494,5	33 064,7	32 926,7

2019											
ian.	feb.	mar.	apr.	mai	iun.	iul.	aug.	sept.	oct.	nov.	dec.
x	x	202 920	x	x	245 062	x	x	290 461	x	x	321 361
x	x	5,0	x	x	4,4	x	x	3,0	x	x	4,3
x	x	6,0	x	x	6,4	x	x	3,9	x	x	7,7
x	x	7,4	x	x	6,2	x	x	4,6	x	x	7,5
x	x	-3,0	x	x	8,1	x	x	-1,2	x	x	8,8
x	x	19,4	x	x	2,1	x	x	7,7	x	x	-4,5
x	x	4,3	x	x	3,2	x	x	4,3	x	x	6,4
x	x	10,3	x	x	5,7	x	x	9,0	x	x	7,3
x	x	3,0	x	x	-1,7	x	x	-5,5	x	x	3,0
x	x	0,9	x	x	-0,6	x	x	-2,7	x	x	-2,4
x	x	6,6	x	x	20,5	x	x	18,7	x	x	18,2
x	x	5,7	x	x	5,2	x	x	4,3	x	x	4,4
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
0,1	1,9	-0,2	1,5	0,3	-6,3	-3,0	-6,7	-1,3	-4,1	-5,4	-3,4
-0,6	3,0	1,2	1,6	-0,2	-7,3	-2,4	-6,2	-0,9	-3,5	-4,8	-2,2
x	x	8 321	x	x	8 311	x	x	8 292	x	x	8 371
290	289	278	262	255	258	262	264	261	259	259	258
3,3	3,3	3,2	3,0	2,9	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
3,9	4,6	5,3	5,6	4,8	3,3	4,2	3,2	3,1	2,3	3,4	3,9
5,4	6,0	6,7	6,7	5,9	4,7	6,2	4,7	4,3	2,9	3,6	4,4
1,4	2,2	3,1	3,7	2,9	1,0	1,0	0,8	1,2	1,3	3,0	3,1
x	x	6,8	x	x	7,2	x	x	6,4	x	x	7,3
3,32	3,83	4,03	4,11	4,10	3,84	4,12	3,89	3,49	3,40	3,77	4,04
2,53	2,67	2,68	2,95	3,19	3,28	3,33	3,38	3,36	3,38	3,50	3,66
3,2	4,0	4,2	4,4	4,4	3,9	4,1	4,1	3,5	3,2	3,8	4,0
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
4,7348	4,7416	4,7628	4,7582	4,7487	4,7351	4,7336	4,7294	4,7511	4,7576	4,7781	4,7793
4,7037	4,7478	4,7538	4,7583	4,7595	4,7252	4,7290	4,7286	4,7376	4,7538	4,7683	4,7773
4,1265	4,1584	4,2434	4,2440	4,2591	4,1587	4,2469	4,2827	4,3488	4,2614	4,3425	4,2608
4,1179	4,1823	4,2042	4,2296	4,2551	4,1839	4,2144	4,2511	4,3026	4,3014	4,3139	4,2987
35 764,8	36 364,7	35 865,1	37 510,7	36 715,5	36 705,9	39 753,2	40 225,5	39 963,2	39 400,3	38 228,1	37 450,4
3 842,7	3 873,3	3 835,2	3 820,3	3 881,2	4 137,1	4 279,7	4 606,4	4 539,9	4 492,3	4 411,1	4 523,8
31 922,1	32 491,4	32 029,9	33 690,3	32 834,3	32 568,9	35 473,5	35 619,1	35 423,3	34 908,0	33 817,0	32 926,7

		2015	2016	2017	2018	2019
Ratele dobânzilor BNR						
Rata dobânzii de politică monetară	procente pe an	1,75	1,75	1,75	2,50	2,50
Rata dobânzii pentru facilitatea de creditare	procente pe an	3,25	3,25	2,75	3,50	3,50
Rata dobânzii pentru facilitatea de depozit	procente pe an	0,25	0,25	0,75	1,50	1,50
Ratele dobânzilor practicate de instituțiile de credit^{7,8}						
Lei						
Ratele dobânzilor aferente creditelor noi	procente pe an	5,87	5,47	5,66	7,08	7,23
gospodăriile populației	procente pe an	6,94	6,88	6,97	8,19	8,21
societăți nefinanciare	procente pe an	4,75	3,90	4,10	5,61	5,95
Ratele dobânzilor aferente depozitelor noi la termen	procente pe an	1,31	0,66	0,68	1,76	2,15
gospodăriile populației	procente pe an	1,92	1,06	0,80	1,33	1,82
societăți nefinanciare	procente pe an	0,94	0,42	0,62	1,93	2,27
Euro						
Ratele dobânzilor aferente creditelor noi	procente pe an	3,85	3,15	2,84	2,60	2,71
gospodăriile populației	procente pe an	4,65	4,20	4,20	3,82	4,10
societăți nefinanciare	procente pe an	3,65	3,08	2,80	2,52	2,67
Ratele dobânzilor aferente depozitelor noi la termen	procente pe an	0,79	0,38	0,29	0,24	0,18
gospodăriile populației	procente pe an	1,00	0,42	0,30	0,27	0,19
societăți nefinanciare	procente pe an	0,48	0,29	0,25	0,14	0,13
Masa monetară (M3)^{7,8}						
M3 (masa monetară în sens larg)	milioane lei	263 107	293 190	325 766	362 046	395 628
	variație anuală (%)	7,8	11,4	11,1	11,2	9,3
	variație anuală (%) ³	8,5	13,2	9,6	6,3	5,2
	procente în PIB	40,2	41,1	40,8	40,0	39,9
M2 (masa monetară intermediară)	milioane lei	262 974	293 083	325 646	361 913	395 628
	variație anuală (%)	7,9	11,5	11,1	11,2	9,3
	variație anuală (%) ³	8,5	13,2	9,6	6,3	5,3
M1 (masa monetară în sens restrâns)	milioane lei	126 974	159 656	192 570	218 160	248 388
	variație anuală (%)	21,3	25,8	20,7	13,4	13,8
	variație anuală (%) ³	22,1	27,8	19,1	8,4	9,6
Numerar în circulație	milioane lei	42 939	50 298	58 872	65 053	71 402
	variație anuală (%)	16,6	17,1	17,1	10,6	9,8
	variație anuală (%) ³	17,3	18,9	15,5	5,7	5,7
Depozite <i>overnight</i>	milioane lei	84 035	109 358	133 698	153 107	176 986
	variație anuală (%)	23,9	30,4	22,4	14,6	15,5
	variație anuală (%) ³	24,6	32,4	20,7	9,5	11,2

2019											
ian.	feb.	mar.	apr.	mai	iun.	iul.	aug.	sept.	oct.	nov.	dec.
2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50
3,50	3,50	3,50	3,50	3,50	3,50	3,50	3,50	3,50	3,50	3,50	3,50
1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50
7,09	7,66	7,77	7,50	7,77	7,32	6,97	7,01	7,12	7,10	6,96	6,71
8,16	8,60	8,90	8,75	8,66	8,16	8,05	8,09	8,08	7,99	7,68	7,59
5,78	6,18	6,27	6,19	6,36	6,10	5,75	5,58	5,80	5,87	5,90	5,79
1,97	2,25	1,97	2,22	2,07	2,21	2,19	2,12	2,15	2,19	2,22	2,25
1,66	1,63	1,63	1,65	1,70	1,70	1,90	1,90	1,92	2,05	2,07	1,98
2,08	2,49	2,09	2,45	2,24	2,37	2,31	2,22	2,25	2,24	2,28	2,36
2,67	3,12	3,00	2,91	2,56	2,17	2,70	2,63	2,62	2,88	2,86	2,79
4,03	4,21	4,50	4,48	4,39	4,20	4,34	3,88	3,79	3,76	3,96	3,88
2,57	3,04	2,96	2,85	2,51	2,12	2,65	2,60	2,58	2,86	2,80	2,74
0,23	0,17	0,17	0,16	0,17	0,19	0,17	0,17	0,18	0,20	0,20	0,17
0,25	0,20	0,18	0,18	0,18	0,19	0,18	0,17	0,18	0,21	0,21	0,16
0,16	0,09	0,12	0,10	0,12	0,16	0,12	0,12	0,12	0,15	0,16	0,22
382 602	384 958	383 090	390 090	389 251	390 478	391 421	396 300	400 422	404 381	411 921	422 629
9,6	9,2	9,0	9,9	9,1	7,7	8,6	8,5	9,3	9,8	9,5	10,9
6,1	5,2	4,8	5,5	4,8	3,7	4,3	4,4	5,6	6,2	5,5	6,6
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
382 602	384 958	383 090	390 090	389 251	390 476	391 421	396 300	400 422	404 381	411 921	422 629
9,7	9,2	9,1	9,9	9,2	7,8	8,7	8,6	9,4	9,9	9,5	10,9
6,2	5,2	4,8	5,6	4,9	3,8	4,4	4,5	5,7	6,3	5,5	6,6
233 204	234 206	233 686	241 702	239 384	245 057	246 622	250 282	256 884	257 246	265 447	276 936
11,9	11,2	12,3	14,4	13,3	12,7	12,6	12,8	15,4	15,5	15,6	17,8
8,3	7,1	8,0	9,9	8,8	8,5	8,2	8,6	11,5	11,7	11,4	13,2
68 133	68 808	69 529	70 251	70 448	71 542	71 750	72 840	72 820	72 676	73 905	74 122
10,0	9,5	9,6	10,3	10,9	10,0	9,5	9,7	8,3	9,8	10,1	9,5
6,5	5,5	5,3	5,9	6,6	5,9	5,1	5,6	4,7	6,2	6,1	5,2
165 072	165 398	164 157	171 451	168 936	173 515	174 872	177 441	184 064	184 570	191 542	202 813
12,7	11,9	13,6	16,1	14,3	13,9	14,0	14,1	18,5	18,0	17,8	21,1
9,1	7,8	9,2	11,6	9,8	9,6	9,5	9,9	14,5	14,1	13,5	16,4

		2015	2016	2017	2018	2019
Structura depozitelor atrase și a creditelor acordate de către instituțiile financiare monetare^{7,8}						
Depozite, total	milioane lei	232 570	257 257	282 190	312 607	342 216
	variație anuală (%)	7,0	10,6	9,7	10,8	9,5
	variație anuală (%) ³	7,6	12,4	8,2	5,9	5,4
Depozite în lei	milioane lei	153 287	173 148	191 762	209 548	224 372
	variație anuală (%)	7,9	13,0	10,8	9,3	7,1
	variație anuală (%) ³	8,6	14,8	9,3	4,5	3,1
Depozite în valută	milioane lei	79 283	84 108	90 427	103 059	117 844
	variație anuală (%)	5,2	6,1	7,5	14,0	14,4
	variație anuală (%) ³	5,8	7,8	6,1	8,9	10,2
Depozite ale populației, total	milioane lei	141 295	153 516	169 659	188 130	209 924
	variație anuală (%)	7,1	8,6	10,5	10,9	11,6
	variație anuală (%) ³	7,7	10,3	9,1	6,0	7,5
Depozite ale populației, lei	milioane lei	88 158	96 639	107 068	115 069	124 454
	variație anuală (%)	7,4	9,6	10,8	7,5	8,2
	variație anuală (%) ³	8,0	11,3	9,4	2,7	4,2
	procente în depozitele populației	62,4	63,0	63,1	61,2	59,3
Depozite ale populației, valută	milioane lei	53 137	56 877	62 590	73 061	85 470
	variație anuală (%)	6,5	7,0	10,0	16,7	17,1
	variație anuală (%) ³	7,1	8,7	8,6	11,5	12,8
	procente în depozitele populației	37,6	37,0	36,9	38,8	40,7
Depozite ale societăților nefinanciare, total	milioane lei	76 784	87 518	96 767	106 355	114 146
	variație anuală (%)	9,0	14,2	10,5	10,0	7,3
	variație anuală (%) ³	9,6	16,0	9,1	5,1	3,3
Depozite ale societăților nefinanciare – lei	milioane lei	54 905	64 335	72 871	81 350	87 285
	variație anuală (%)	10,7	17,4	13,3	11,8	7,2
	variație anuală (%) ³	11,4	19,3	11,8	6,8	3,3
	procente în total	71,5	73,5	75,3	76,5	76,5
Depozite ale societăților nefinanciare – valută	milioane lei	21 879	23 183	23 896	25 005	26 861
	variație anuală (%)	4,9	6,1	3,3	4,8	7,4
	variație anuală (%) ³	5,6	7,7	1,9	0,1	3,4
	procente în total	28,5	26,5	24,7	23,5	23,5
Creditul intern, din care:	milioane lei	300 939	308 017	324 857	343 209	366 721
	variație anuală (%)	1,4	2,4	5,5	5,6	6,9
	variație anuală (%) ³	2,0	4,0	4,1	1,0	2,9
	procente în PIB	43,1	41,0	38,5	37,4	36,2
Credite acordate sectorului privat – total, din care:	milioane lei	213 324	217 287	227 445	242 499	260 941
	variație anuală (%)	-0,9	1,9	4,7	6,6	7,6
	variație anuală (%) ³	-0,3	3,5	3,3	1,9	3,6
	procente în PIB	30,5	28,8	27,1	26,4	25,2
Credite acordate sectorului privat, lei	milioane lei	101 799	118 677	136 742	156 943	173 401
	variație anuală (%)	12,7	16,8	15,2	14,8	10,5
	variație anuală (%) ³	13,3	18,6	13,7	9,8	6,5
	procente în total ⁹	47,7	54,6	60,1	64,7	66,5
Credite acordate sectorului privat, valută	milioane lei	111 525	98 610	90 703	85 557	87 540
	variație anuală (%)	-10,9	-11,6	-7,9	-5,6	2,3
	variație anuală (%) ³	-10,3	-10,2	-9,2	-9,8	-1,4
	procente în total ⁹	52,3	45,4	39,9	35,3	33,5
Credite acordate populației, total	milioane lei	104 482	110 185	117 289	128 273	138 194
	variație anuală (%)	2,6	5,5	6,4	9,4	7,8
	variație anuală (%) ³	3,2	7,1	5,0	4,5	3,8
	procente în total ⁹	49,0	50,7	51,6	52,9	53,0
Credite acordate societăților nefinanciare, total	milioane lei	105 048	101 952	104 132	107 587	115 109
	variație anuală (%)	-4,6	-2,9	2,2	3,3	7,0
	variație anuală (%) ³	-4,0	-1,4	0,8	-1,3	3,1
	procente în total ⁹	49,2	46,9	45,8	44,4	44,1

2019												
ian.	feb.	mar.	apr.	mai	iun.	iul.	aug.	sept.	oct.	nov.	dec.	
331 321	333 203	330 820	337 394	336 644	336 975	337 841	341 693	346 102	350 299	356 611	367 687	
9,5	9,1	9,0	9,9	9,1	7,7	8,8	8,7	10,0	10,4	9,9	11,5	
6,0	5,0	4,7	5,6	4,8	3,7	4,5	4,6	6,3	6,7	5,9	7,2	
218 968	219 774	217 037	222 036	221 460	220 066	220 442	222 856	226 422	228 926	232 792	241 686	
6,1	5,6	5,4	7,2	6,6	5,1	6,8	6,9	8,5	9,0	7,8	9,7	
2,7	1,7	1,3	3,0	2,4	1,2	2,5	2,9	4,9	5,4	3,9	5,4	
112 352	113 429	113 783	115 357	115 184	116 909	117 399	118 837	119 680	121 373	123 819	126 001	
16,7	16,4	16,5	15,5	14,1	12,9	13,0	12,3	12,9	13,1	14,0	15,3	
12,9	12,1	12,0	10,9	9,6	8,7	8,5	8,1	9,1	9,4	9,9	10,8	
201 562	203 303	204 141	206 401	207 089	209 210	210 123	210 799	212 440	214 263	217 357	222 399	
12,0	11,6	11,9	12,4	12,2	11,4	11,2	11,0	11,1	11,3	11,1	11,9	
8,4	7,5	7,5	7,9	7,8	7,3	6,8	6,8	7,4	7,6	7,0	7,6	
120 847	121 576	121 286	123 037	123 114	124 396	124 570	124 557	124 942	126 114	127 877	131 134	
7,3	6,7	6,8	8,3	8,7	8,7	8,5	8,8	8,8	8,5	7,8	9,0	
3,9	2,8	2,7	4,0	4,4	4,7	4,2	4,7	5,2	4,9	3,9	4,7	
60,0	59,8	59,4	59,6	59,4	59,5	59,3	59,1	58,8	58,9	58,8	59,0	
80 715	81 727	82 855	83 364	83 975	84 814	85 553	86 242	87 498	88 149	89 480	91 264	
19,9	19,8	20,3	18,9	17,7	15,6	15,5	14,4	14,6	15,6	16,1	16,5	
16,0	15,4	15,6	14,2	13,1	11,4	10,9	10,1	10,8	11,8	11,9	11,9	
40,0	40,2	40,6	40,4	40,6	40,5	40,7	40,9	41,2	41,1	41,2	41,0	
110 980	110 548	108 611	112 427	112 449	108 606	109 881	113 193	115 979	117 720	121 455	127 903	
6,9	5,3	5,0	7,3	6,2	1,4	6,4	6,3	9,3	9,5	9,7	13,9	
3,4	1,4	0,9	3,1	2,0	-2,3	2,2	2,3	5,6	5,9	5,7	9,5	
85 326	84 669	82 953	85 591	86 082	81 729	83 286	86 085	89 325	90 461	93 267	98 641	
7,1	5,2	4,5	7,3	6,5	-0,1	6,5	6,3	9,9	10,3	9,9	13,4	
3,7	1,3	0,5	3,1	2,3	-3,8	2,3	2,3	6,2	6,7	5,9	9,0	
76,9	76,6	76,4	76,1	76,6	75,3	75,8	76,1	77,0	76,8	76,8	77,1	
25 654	25 879	25 658	26 836	26 367	26 877	26 595	27 108	26 654	27 258	28 188	29 263	
6,0	5,7	6,5	7,4	5,1	6,1	6,3	6,5	7,4	6,9	9,2	15,6	
2,6	1,8	2,4	3,1	0,9	2,2	2,1	2,5	3,8	3,4	5,3	11,1	
23,1	23,4	23,6	23,9	23,4	24,7	24,2	23,9	23,0	23,2	23,2	22,9	
357 117	353 050	358 393	357 408	362 373	359 669	365 703	369 451	374 242	378 271	381 187	383 787	
9,0	6,4	6,8	5,4	6,5	5,6	6,9	7,1	7,1	6,4	7,5	7,6	
5,5	2,5	2,6	1,2	2,3	1,7	2,7	3,1	3,5	2,9	3,6	3,4	
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
252 192	251 948	254 908	256 540	257 540	259 571	262 642	264 639	266 776	268 295	268 672	267 574	
8,4	8,0	7,7	7,6	7,7	7,1	7,9	8,0	7,7	7,5	7,2	6,6	
4,9	4,0	3,5	3,4	3,5	3,1	3,7	4,0	4,1	3,9	3,3	2,4	
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
164 937	165 462	167 651	169 387	170 615	172 772	174 895	176 644	177 717	179 312	180 428	180 993	
12,8	12,7	11,3	11,0	10,3	9,6	10,0	10,4	9,7	9,7	9,7	9,3	
9,2	8,6	7,0	6,6	5,9	5,5	5,6	6,2	6,0	6,1	5,7	5,0	
65,4	65,7	65,8	66,0	66,2	66,6	66,6	66,7	66,6	66,8	67,2	67,6	
87 256	86 486	87 257	87 153	86 925	86 799	87 747	87 994	89 059	88 983	88 244	86 581	
0,9	0,0	1,4	1,6	3,0	2,4	4,1	3,7	3,9	3,3	2,4	1,3	
-2,4	-3,7	-2,5	-2,4	-1,1	-1,4	-0,1	-0,2	0,4	-0,1	-1,3	-2,6	
34,6	34,3	34,2	34,0	33,8	33,4	33,4	33,3	33,4	33,2	32,8	32,4	
133 513	133 868	134 922	135 442	136 296	137 124	138 596	139 836	141 018	141 900	142 751	143 058	
9,4	9,3	8,0	7,8	7,3	6,9	7,3	7,3	7,4	7,3	7,5	7,6	
5,9	5,2	3,9	3,5	3,1	2,9	3,1	3,3	3,8	3,8	3,6	3,4	
52,9	53,1	52,9	52,8	52,9	52,8	52,8	52,8	52,9	52,9	53,1	53,5	
111 670	111 401	113 153	113 964	113 874	114 424	115 595	116 222	117 327	118 161	117 770	117 749	
7,3	6,7	7,4	7,4	7,7	6,4	7,3	7,6	6,9	6,9	6,2	6,3	
3,8	2,7	3,2	3,1	3,5	2,4	3,1	3,6	3,3	3,4	2,3	2,2	
44,3	44,2	44,4	44,4	44,2	44,1	44,0	43,9	44,0	44,0	43,8	44,0	

		2015	2016	2017	2018	2019
Sistemul bancar – principalii indicatori de prudențialitate⁸						
Rata fondurilor proprii totale (fostul indicator de solvabilitate)	procente	19,2	19,7	20,0	20,7	20,0
Rata fondurilor proprii de nivel 1	procente	16,7	17,5	18,0	18,6	18,0
Rata fondurilor proprii de nivel 1 de bază	procente	16,7	17,5	18,0	18,6	17,9
Efectul de levier	procente	8,2	8,9	8,9	9,3	9,2
Rata creditelor neperformante (definiția ABE)	procente	13,5	9,6	6,4	5,0	4,1
Lichiditatea imediată	procente	40,8	40,3	40,0	38,9	43,8
ROA	procente	1,2	1,1	1,3	1,6	1,4
ROE	procente	11,8	10,4	12,5	14,6	12,3
Balanța de plăți^{1,10}						
Contul curent, sold	milioane euro	-944	-2 353	-5 218	-8 960	-10 181
	procente în PIB	-0,6	-1,4	-2,8	-4,4	-4,6
Balanța bunurilor, sold	milioane euro	-7 794	-9 318	-12 206	-14 805	-17 353
	procente în PIB	-4,9	-5,5	-6,5	-7,2	-7,8
Balanța serviciilor, sold	milioane euro	6 821	7 881	8 187	8 361	8 735
	procente în PIB	4,3	4,6	4,4	4,1	3,9
Contul de capital, sold	milioane euro	3 900	4 260	2 218	2 515	2 852
Contul financiar, net	milioane euro	2 257	2 650	-3 120	-5 149	-5 366
Datoria externă¹⁰						
Datoria externă, total	milioane euro	94 709	94 273	97 445	99 841	105 873
	procente în PIB	59,1	55,3	51,9	48,8	47,4
Datoria externă pe termen lung, <i>din care:</i>	milioane euro	71 424	69 645	68 520	68 286	73 646
	procente în PIB	44,6	40,9	36,5	33,4	33,0
Datoria publică directă	milioane euro	30 941	31 752	33 118	34 498	39 192
	procente în PIB	19,3	18,6	17,6	16,9	17,5
Datorie public garantată	milioane euro	669	547	432	351	285
	procente în PIB	0,4	0,3	0,2	0,2	0,1
Datorie negarantată public	milioane euro	33 498	32 453	31 331	30 808	32 203
	procente în PIB	20,9	19,0	16,7	15,1	14,4
Depozite pe termen lung ale nerezidenților	milioane euro	4 943	3 637	2 469	1 433	749
	procente în PIB	3,1	2,1	1,3	0,7	0,3
Împrumuturi de la FMI	milioane euro	122	0	0	0	0
	procente în PIB	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Alocări de DST de la FMI	milioane euro	1 252	1 255	1 171	1 196	1 216
	procente în PIB	0,8	0,7	0,6	0,6	0,5
Datoria externă pe termen scurt	milioane euro	23 285	24 628	28 925	31 554	32 227
	procente în PIB	14,5	14,5	15,4	15,4	14,4

1) 2015-2017: date definitive; 2018: date semidefinite; 2019: date provizorii; 2) prețuri curente; 3) termeni reali; 4) metodologie SEC 2010; 5) metodologie națională; 6) valorile anuale sunt obținute pe baza mediilor lunare; valorile lunare sunt calculate ca medie a cursurilor zilnice calculate și publicate de BNR; 7) valorile aferente anilor sunt medii anuale; 8) date disponibile înaintea depunerii bilanțurilor contabile auditate; 9) total credit acordat sectorului privat; 10) metodologie BPM6.

Sursa: Banca Națională a României, Institutul Național de Statistică, Ministerul Finanțelor Publice, Eurostat, Comisia Europeană, calcule BNR

2019											
ian.	feb.	mar.	apr.	mai	iun.	iul.	aug.	sept.	oct.	nov.	dec.
x	x	20,0	x	x	19,6	x	x	19,7	x	x	20,0
x	x	17,9	x	x	17,7	x	x	17,9	x	x	18,0
x	x	17,9	x	x	17,7	x	x	17,9	x	x	17,9
x	x	9,3	x	x	9,2	x	x	9,4	x	x	9,2
5,0	4,8	4,9	4,8	4,8	4,7	4,6	4,6	4,6	4,5	4,3	4,1
38,3	38,7	41,1	41,3	41,2	40,1	40,2	40,9	41,0	41,1	42,0	43,8
1,3	1,4	1,6	1,8	1,8	1,2	1,4	1,5	1,4	1,5	1,4	1,4
12,0	12,7	14,5	16,4	16,7	11,3	12,4	13,4	13,2	13,6	13,0	12,3
234	-176	-1 120	-2 258	-3 414	-4 373	-6 038	-7 083	-7 935	-9 004	-9 432	-10 181
x	x	-2,6	x	x	-4,6	x	x	-5,1	x	x	-4,6
-1 216	-2 384	-3 715	-5 050	-6 464	-7 685	-9 459	-10 924	-12 149	-14 085	-15 561	-17 353
x	x	-8,7	x	x	-8,1	x	x	-7,8	x	x	-7,8
661	1 296	1 809	2 573	3 340	4 103	4 782	5 447	6 169	7 145	8 014	8 735
x	x	4,2	x	x	4,3	x	x	4,0	x	x	3,9
163	640	704	514	734	1 165	1 397	1 568	1 720	1 971	2 215	2 852
1 015	830	967	-630	-1 764	-3 157	-3 382	-4 059	-4 565	-4 832	-5 391	-5 366
98 385	99 610	99 646	103 082	103 526	105 651	107 611	108 972	107 713	108 218	107 103	105 873
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
67 529	68 252	68 486	69 864	69 455	71 729	73 331	74 342	74 417	73 964	72 970	73 646
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
33 938	34 424	34 399	36 787	36 489	37 674	40 114	40 807	40 563	40 174	39 195	39 192
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
342	341	339	339	334	316	312	310	305	304	300	285
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
29 868	30 258	31 816	30 032	30 704	31 869	31 030	31 329	31 672	31 749	31 463	32 203
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2 179	2 022	714	1 488	710	667	660	676	648	520	785	749
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1 202	1 207	1 218	1 217	1 218	1 203	1 215	1 220	1 229	1 217	1 228	1 216
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
30 856	31 358	31 160	33 218	34 072	33 923	34 279	34 630	33 296	34 254	34 132	32 227
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Abrevieri

ABE	Autoritatea Bancară Europeană
ANOFM	Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
ASF	Autoritatea de Supraveghere Financiară
BCE	Banca Centrală Europeană
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIM	Biroul Internațional al Muncii
BM	Banca Mondială
BRI	Banca Reglementelor Internaționale
CE	Comisia Europeană
CERS	Comitetul European pentru Risc Sistemic
CIP	Centrala Incidentelor de Plăți
CNSM	Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială
CRC	Centrala Riscului de Credit
Eurostat	Oficiul de Statistică al Comunităților Europene
FAO	Organizația pentru Alimentație și Agricultură
FBCF	formarea brută de capital fix
FMI	Fondul Monetar Internațional
IAPC	indicele armonizat al prețurilor de consum
IFN	instituții financiare nebancale
IFRS	Standardele Internaționale de Raportare Financiară
IMM	întreprinderi mici și mijlocii
INS	Institutul Național de Statistică
IPC	indicele prețurilor de consum
IRCC	indicele de referință pentru creditele consumatorilor
MFP	Ministerul Finanțelor Publice
MUR	Mecanism unic de rezoluție
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
PIB	produsul intern brut
PIIN	poziția investițională internațională netă
RMO	rezervele minime obligatorii
ROBOR	rata dobânzii pe piața monetară pentru depozitele plasate de bănci
SEBC	Sistemul European al Băncilor Centrale
SEC	Sistemul European de Conturi
UE	Uniunea Europeană

Lista tabelelor din text

Caseta 4

Tabel A	Rezultatele regresiiilor pseudo-panel	55
---------	---------------------------------------	----

Caseta 8

Tabel A	Evoluții macroeconomice și conduita politicii monetare în țări dezvoltate și din regiune	86
Tabel 4.1	Tabloul volatilității din piețele financiare românești în perioada 2017-2019	137
Tabel 4.2	Principalii indicatori utilizați de CRC – instituții de credit	139
Tabel 4.3	Principalii indicatori utilizați de CRC – instituții financiare nebancare și instituții de plată	139
Tabel 6.1	Componența sistemului bancar pe forme de proprietate	155
Tabel 6.2	Cota de piață a instituțiilor de credit	156
Tabel 6.3	Ponderele instituțiilor de credit în volumul agregat al capitalului	157
Tabel 6.4	Principalii indicatori de analiză a sistemului bancar	160
Tabel 6.5	Valoarea activului net bilanțier și a fondurilor proprii la 31 decembrie 2019	165
Tabel 6.6	Tematica acțiunilor de supraveghere punctuale	168
Tabel 6.7	Măsurile de supraveghere dispuse conform OUG nr. 99/2006 privind instituțiile de credit, cu modificările și completările ulterioare	168
Tabel 6.8	Sanțiuni aplicate în anul 2019	168
Tabel 6.9	Numărul persoanelor din categoria celor prevăzute la art. 108 din OUG nr. 99/2006, supuse aprobării BNR în anul 2019	169
Tabel 6.10	Distribuția instituțiilor financiare nebancare pe tipuri de activități la 31 decembrie 2019	171
Tabel 6.11	Principalii indicatori ai sectorului instituțiilor financiare nebancare la 31 decembrie 2019	172
Tabel 6.12	Ponderile capitalului social/de dotare în funcție de țara de origine la 31 decembrie 2019	173
Tabel 8.1	Emisiunile numismatice lansate în anul 2019	198
Tabel 8.2	Distribuția lunară a falsurilor	199
Tabel 8.3	Structura pe cupiuri a falsurilor	199
Tabel 9.1	Traficul de plăți în sistemul ReGIS	202
Tabel 9.2	Structura plăților în sistemul ReGIS în anul 2019	202
Tabel 9.3	Traficul de plăți în sistemul TARGET2-România	205
Tabel 9.4	Distribuția geografică a plăților/incasărilor aferente sistemului TARGET2-România în anul 2019	206

Tabel 11.1	Contul curent	221
Tabel 11.2	Contul financiar	223
Tabel 11.3	Principalii indicatori de îndatorare externă	225
Tabel 11.4	Datoria externă a României	226
Tabel 13.1	Criteriile de la Maastricht (indicatori de convergență nominală)	235
Caseta 13		
Tabel A	Rezultatele estimărilor <i>beta-convergență</i>	238
Tabel 13.2	Evoluția soldului bugetar și de cont curent, comparație regională	251
Tabel 13.3	Tabloul de bord pentru supravegherea dezechilibrelor macroeconomice	256
Tabel 14.1	Evenimente pe teme monetare, bancare și financiare organizate de Banca Națională a României în anul 2019	279
Tabel 14.2	Volume apărute în seria nouă a „Colecției Biblioteca Băncii Naționale a României”	285
Tabel 18.1	Activele externe ale BNR la 31 decembrie 2019	326
Tabel 18.2	Rezultatele tranzacțiilor efectuate în anul 2019	327
Tabel 18.3	Diferențe din reevaluare la 31 decembrie 2019	328
Tabel 18.4	Bugetul de venituri și cheltuieli aferent anului 2019	330
Tabel 18.5	Capitalul propriu	331
Tabel 18.6	Rezultatul operațional al exercițiilor financiare 2019 și 2018	331

Lista graficelor din text

Grafic 1.1	Activitatea economică la nivel mondial	19
Caseta 1		
Grafic A	Dinamica importurilor de mărfuri la nivel mondial și momente-cheie în procesul de reglementare a relațiilor comerciale	20
Grafic B	Evoluția regimului tarifar SUA-China	21
Grafic C	Intervenții de reglementare a relațiilor comerciale	21
Grafic D	Evoluția investițiilor în raport cu incertitudinea	23
Grafic 1.2	Perspective privind evoluția activității economice	25
Grafic 1.3	Cotațiile principalelor materii prime pe piețele internaționale	25
Grafic 1.4	Evoluția prețului aurului în raport cu incertitudinea	26
Grafic 1.5	Prețurile de consum la nivel internațional	27

Grafic 1.6	Ratele dobânzilor de politică monetară	27
Grafic 1.7	Cursul de schimb al euro	27
Grafic 1.8	Cererea	35
Grafic 1.9	Încrederea la nivelul economiei	36
Grafic 1.10	Consumul populației	37
Caseta 3		
Grafic A	Indicatorul de încredere și consumul populației	40
Grafic B	Componentele indicatorului de încredere	40
Grafic C	Economisirea și creditul de consum	41
Grafic D	Achizițiile de bunuri și servicii (cheltuieli medii lunare pe gospodărie)	42
Grafic E	Indicatorul de încredere în funcție de cuartila de venit a populației	43
Grafic 1.11	Investiții	45
Grafic 1.12	Infrastructura rutieră	46
Grafic 1.13	Exporturi	47
Grafic 1.14	Balanța bunurilor	47
Grafic 1.15	Absorbția internă și echilibrul extern	48
Grafic 1.16	Principalele surse de finanțare a deficitului contului curent	49
Grafic 1.17	Indicatori de adecvare a rezervelor internaționale	49
Grafic 1.18	Contribuția sectoarelor de activitate la dinamica anuală a numărului de salariați	50
Grafic 1.19	Ratele șomajului și gradul de tensionare a pieței muncii	50
Grafic 1.20	Indicatorul de necorelare a calificărilor pe piața muncii	51
Grafic 1.21	Câștigul salarial net	52
Caseta 4		
Grafic A	Indicele egalității de gen 2019, dimensiune monetară	53
Grafic B	Venituri salariale nete bărbați și femei, descompunere pe ocupații	54
Grafic 1.22	Rata anuală a inflației	57
Grafic 1.23	Șocuri specifice la nivelul inflației de bază	57
Grafic 1.24	Componentele inflației de bază	58
Grafic 1.25	Cotația petrolului Brent și prețul intern al carburanților	58
Grafic 1.26	Prețurile LFO	58
Grafic 1.27	Prețurile producției industriale pentru piața internă și factorii determinanți	59
Grafic 1.28	Costurile unitare cu forța de muncă	60
Grafic 1.29	Productivitatea și salariile în industrie	60
Grafic 1.30	Deficitul bugetului general consolidat	61

Grafic 1.31	Ponderea datoriei publice în PIB	62
Grafic 1.32	Descompunerea variației ponderii datoriei publice în PIB	63
Caseta 5		
Grafic A	Soldul bugetar și soldul contului curent	64
Grafic B	Evoluția soldului contului curent	64
Grafic C	Estimare efect măsuri fiscal-bugetare: balanța bunurilor	66
Caseta 8		
Grafic A	Ratele anuale ale inflațiilor în zona euro, SUA și statele din regiune	83
Grafic B	Rata dobânzii de politică monetară în zona euro, SUA și statele din regiune	86
Grafic 3.1	Evoluția cursurilor de schimb pe piețele emergente din regiune	88
Grafic 3.2	Rata inflației	90
Caseta 9		
Grafic A	Creditul acordat sectorului privat	94
Grafic B	Creditele noi acordate populației și societăților nefinanciare	94
Grafic C	Creditele noi acordate sectorului privat și rata medie a dobânzii la împrumuturile în monedă națională	95
Grafic D	Cererea de credite	96
Grafic E	Standardele de creditare	96
Grafic F	Masa monetară și PIB	98
Grafic G	M3 și contrapartidele sale	98
Grafic H	Ponderea M1 în M3, comparații internaționale	99
Grafic 3.3	Ratele dobânzilor BNR	102
Grafic 3.4	Ratele RMO	103
Grafic 3.5	Rata dobânzii de politică monetară și ratele ROBOR	104
Grafic 3.6	Ratele dobânzilor în sistemul bancar	106
Grafic 4.1	Îndatorarea companiilor nefinanciare și a populației	119
Caseta10		
Grafic A	Finanțarea externă a companiilor nefinanciare din România	120
Grafic 4.2	Indicatorul agregat de sănătate financiară a sectorului companiilor nefinanciare (Z-score)	121
Caseta 11		
Grafic A	Indicatori financiari ai companiilor nefinanciare după testarea la stres	124
Grafic 4.3	Avuția netă a populației	125
Grafic 4.4	Distribuția gradului de îndatorare pentru creditul nou-acordat	126

Caseta 12

Grafic A	Ciclul pieței imobiliare comerciale și volumul tranzacțiilor imobiliare comerciale în România	127
Grafic 4.5	Indicatori specifici gradului de concentrare a sectorului bancar românesc	129
Grafic 4.6	Evoluția raportului între creditele și depozitele sectorului neguvernamental	130
Grafic 4.7	Structura bilanțieră a instituțiilor de credit care operează în România	130
Grafic 4.8	Evoluția indicatorului LCR în anul 2019	132
Grafic 4.9	Indicatori privind calitatea activelor	133
Grafic 4.10	Evoluția profitului/pierderii net(e) și ROE	134
Grafic 4.11	Principalii indicatori privind incidentele de plată, 2012-2019	140
Grafic 6.1	Distribuția instituțiilor de credit supuse evaluării SREP în funcție de scorul general	166
Grafic 6.2	Elementele SREP repartizate în funcție de scorul atribuit	167
Grafic 8.1	Structura numerarului aflat în afara sistemului bancar în 2018 și 2019	191
Grafic 8.2	Structura pe cupiuri a bancnotelor aflate în circulație în anul 2019	192
Grafic 8.3	Structura pe cupiuri a monedelor aflate în circulație în anul 2019	192
Grafic 8.4	Structura pe cupiuri a bancnotelor plătite în anul 2019	193
Grafic 8.5	Structura pe cupiuri a monedelor plătite în anul 2019	194
Grafic 8.6	Structura pe cupiuri a bancnotelor încasate în anul 2019	194
Grafic 8.7	Structura pe cupiuri a monedelor încasate în anul 2019	195
Grafic 9.1	Plățile de mare valoare sau urgente în anul 2019 comparativ cu anul 2018 (medii zilnice)	202
Grafic 9.2	Operațiuni cu titluri de stat decontate prin sistemul SaFIR în anul 2019	204
Grafic 9.3	Plățile în sistemul TARGET2-România în anul 2019	206
Grafic 10.1	Rezerva internațională	214
Grafic 10.2	Structura rezervei valutare a României la 31 decembrie 2019	218
Grafic 10.3	Rezultatele din administrarea portofoliilor	219
Grafic 10.4	Rentabilitate comparativă – portofolii BNR față de portofoliile de referință	219
Grafic 13.1	Rata inflației (IAPC)	236
Caseta 13		
Grafic A	Convergența prețurilor în UE în perioada 1995-2018	239
Grafic B	Nivelul prețurilor și importanța produselor în coșul de consum în anul 2018	240

Grafic C	Nivelul prețurilor și stadiul de dezvoltare în anul 2018	240
Grafic D	Indicele nivelului prețurilor pentru anul 2018, date dezagregate	241
Grafic 13.2	Deficitul bugetului consolidat (metodologie SEC 2010)	243
Grafic 13.3	Cursul de schimb EUR/RON	243
Grafic 13.4	Ratele dobânzilor pe termen lung	244
Caseta 14		
Grafic A	Evoluția PIB pe locuitor	245
Grafic B	Evoluția productivității muncii pe angajat	245
Grafic C	Structura pe sectoare a economiei	246
Grafic D	Rata de activitate a populației tinere (15-24 de ani)	246
Grafic E	Gradul de deschidere a economiei	247
Grafic F	Ponderea comerțului cu UE-28 în totalul comerțului exterior	247
Grafic G	Ponderea în PIB a soldului contului de capital	247
Grafic H	Gradul de intermediere financiară indirectă	247
Grafic 13.5	Evoluția PIB pe locuitor în România	249
Grafic 13.6	Ponderea sectoarelor economice în PIB	249
Grafic 13.7	Gradul de deschidere a economiei	249
Grafic 13.8	Ponderea comerțului cu UE-28 în totalul comerțului exterior	249
Grafic 13.9	Deficitul de cont curent și gradul de acoperire prin fluxuri non-generatoare de datorie	250
Grafic 13.10	Evoluția intermedierei financiare indirecte	250
Figura 1	Coperta volumului <i>Principiile de economie politică și de impunere</i>	282
Figura 2	Coperta volumului <i>Călător prin secolul XX. Un bancher fără bani</i>	283
Figura 3	Pagina de titlu a volumului <i>Istoricul Băncii Naționale a României (1880-1924)</i>	284
Grafic 17.1	Situația posturilor vacante în centrala Băncii Naționale a României la data de 31 decembrie 2019	319
Grafic 17.2	Situația posturilor vacante în unitățile teritoriale ale Băncii Naționale a României la data de 31 decembrie 2019	319
Grafic 18.1	Activele externe ale BNR la 31 decembrie 2019	327

